

วารสารสังคมศาสตร์และ มานุษยวิทยาเชิงพุทธ Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology

P-ISSN : 2651-1630 ปี 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม 2565)

E-ISSN : 2672-9040 Vol.7 No.1 (January 2022)

❁ วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ เป็นวารสารวิชาการของ วัดวังตะวันตก อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และ นักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ ไทย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอก วัด ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือ บทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตาม หลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน บทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของ กองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

✿ เจ้าของ

วัดวังตะวันตก

1343/5 ถนนราชดำเนิน ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 061-5262919 โทรสาร. 075-340-042 E-mail : suriya.sur@mcu.ac.th

✿ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพปัญญาสุธี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูพรหมเขตคณารักษ์, ดร.

เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตก โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

✿ บรรณาธิการบริหาร

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย(คงคาไหว), ดร.

วัดวังตะวันตก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

✿ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นางสาวปุณญาดา จงละเอียด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

กองบรรณาธิการ

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูสิทธิธรรมาภีรต, ผศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไกรราช

ศาสตราจารย์ ดร. ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไกรราช

รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ ฟิ้น ดอกบัว

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณิชภาพรรณ คูวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พอใจ สิงหนตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ดร. มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. อีระพงษ์ สมเขาใหญ่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. สิทธิโชค ปาณะศรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. พีระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. มุกตาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร. จิตติมา ดำรงวัฒนะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร.ประนอม การชนะนันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร. อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

❁ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระมหาอนุชิต อนนตเมธี

วัดหน้าพระบรมธาตุ

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

วัดศาลามีชัย

นายศักดิ์ดา หารเทศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายอภิรักษ์ คำหารพล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

❁ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระสาโรจน์ ธมมสโร

วัดสนธิ์ (นาสน)

พระบุญญฤทธิ์ ภาทพจารย์

วัดสนธิ์ (นาสน)

นางสาวทิพย์วรรณ จันทรา

❁ ฝ่ายกฎหมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

❁ ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

❁ จัดรูปเล่ม

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ

วัดสนธิ์ (นาสน)

❁ พิมพ์ที่

หจก. กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031, Fax : 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 1 ประจำปีพุทธศักราช 2565 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลายเช่นเคย จำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 32 เรื่อง ซึ่งประกอบด้วย บทความวิชาการ จำนวน 3 เรื่อง และบทความวิจัย จำนวน 29 เรื่อง ปัจจุบันวารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 7 ของการปรับปรุงรูปแบบและประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย(คงคาไหว), ดร.

บรรณาธิการ

จิตวิทยาเชิงบวก: กลยุทธ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

1

POSITIVE PSYCHOLOGY: STRATEGIES FOR DEVELOPING LEARNERS IN THE 21st CENTURY

ปริยานุช วุฒิ ชูประดิษฐ์ และสุภัทร ชูประดิษฐ์

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารเข้าบ้านแอปพลิเคชันไลน์แมนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

15

CAUSAL FACTORS INFLUENCING OF REPURCHASE INTENTION ORDERING SERVICE ON LINEMAN APPLICATION OF CONSUMERS IN BANGKOK AND ITS VICINITY

สุมาลย์ ปานคำ และพัชรนันท์ คงกุทอง

โครงการพระราชดำริของกองทัพบกในฐานะราชประชาสงศาสตร

29

ROYAL INITIATIVE PROJECT OF THE ROYAL THAI ARMY AS ROYAL PUBLIC ADMINISTRATION

วัชร สวงศักดิ์โยธิน และอภิรัตน์ กังสดารพร

คุณลักษณะและโครงสร้างราคาห้องชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

45

THE CHARACTERISTIC AND COST STRUCTURE OF CONDOMINIUM FOR THE ELDERY IN THAILAND

ประเสริฐ สุมนัสชัย, ฅนอมศักดิ์ สุวรรณน้อย, กอบกุล จันทรโคธิกา, ชาติรี จันทรโคธิกา และพาสน์ ทัพทรัพย์

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

60

THE STUDY OF ACADEMIC ACHIEVEMENT IN BIOLOGY ON THE STRUCTURE OF FLOWERING PLANTS WITH LEARNING MANAGEMENT USING THE BRAIN – BASE (BBL) OF STUDENTS IN SECONDARY SCHOOL 5

พีรวิษณุ พาณิชย์วรกุล

สารบัญ (ต่อ)

- โมเดลสมการโครงสร้างของอิทธิพลที่ส่งผลต่อความจงรักภักดี ในองค์กรของ
พนักงานระดับปฏิบัติการในองค์กรภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและ
ปริมณฑล** 74

STRUCTURAL EQUATION MODEL OF IMPACT TO ORGANIZATIONAL LOYALTY
OF OPERATIONAL EMPLOYEES IN PRIVATE ORGANIZATION IN BANGKOK
METROPOLITAN REGION

รุ่งอรุณ กระแสร์สินธุ์

- อิทธิพลเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดการทรัพยากร
มนุษย์และนวัตกรรมองค์การที่มีต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัลของ
หน่วยงานในสังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 ภาคเหนือ** 92

THE CAUSAL INFLUENCE OF TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP, HUMAN
RESOURCE DEVELOPMENT, AND ORGANIZATIONAL INNOVATION TOWARDS
DIGITAL ORGANIZATION TRANSFORMATION OF AGENCIES UNDER
PROVINCIAL ELECTRICITY AUTHORITY REGION 1, NORTHERN REGION

ทองศุกร วงศ์โสภะ, อนุรักษ์ อาทิตย์กวิน และสุริยจรัส เตชะตันมินสกุล

- สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา:
กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์** 110

CONDITIONS PROBLEMS, AND GUIDELINES FOR THE MANAGEMENT OF
MEN'S FOOTBALL TEAM IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: A CASE
STUDY OF SURINDRA RAJABHAT UNIVERSITY

กิตติศักดิ์ มีเจริญ, สาธิต ประจัญบาน และอนันต์ มลารัตน์

- สภาพ ปัญหาและความต้องการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็น
ฐานแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจิตรู้เคารพ สำหรับ
นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่** 130

STATE, PROBLEMS, AND THE NEEDS OF DEVELOPMENT LOCAL CURRICULUM
USING COMMUNITY PARTICIPATION-BASED LEARNING TO ENHANCE CREATIVE
THINKING AND RESPECTFUL MIND FOR ELEMENTARY STUDENTS, CHIANG MAI
PROVINCE

ชลธิชา ทิพย์ดวงตา, นงลักษณ์ เขียนงาม, สมเกียรติ อินทสิงห์ และเชษฐภูมิ
วรรณไพศาล

สารบัญ (ต่อ)

การประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาในวัฒนธรรมประเพณีการทำบุญสารทเดือนสิบ 150
เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมไทยปัจจุบัน

THE APPLICATION OF BUDDHIST PHILOSOPHY IN MAKING MERIT OF THE
TENTH MONTH CULTURAL FESTIVAL FOR THE LIFE QUALITY
DEVELOPMENT IN PRESENT THAI SOCIETY

พระมหาไพศาล ปสนนจิตโต (โสภะ), สมบูรณ์ บุญโท และสวัสดิ์ อโณทัย

การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา 164
ระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ

A STUDY OF THE CORE COMPETENCIES FACTORS AND INDICATORS OF
LEARNERS ON BACHELOR DEGREE OF PHYSICAL EDUCATION UNDER
AUTONOMOUS UNIVERSITY

พิพัฒน์ ตันวิบูลย์วงศ์, ไพญดา สังกข์ทอง และอนันต์ มาลารัตน์

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 178

INNOVATIVE LEADERSHIP COMPONENTS OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN
THE DIGITAL AGE

ชัตสกร พิกุลทอง และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ

การพัฒนาแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้น 193
ประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1

THE DEVELOPMENT OF SCIENCE LEARNING MODEL USING 4Cs SKILL
FOR GRADE 6 STUDENTS NONTABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
SERA OFFICE 1

นภาพรณ ธีญา

ผลของการจัดการเรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ 211
ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

OUTCOMES OF LEARNING MANAGEMENT THROUGH THE COURSE OF
CREATIVE AREA AT THE LOWER SECONDARY LEVEL

พลพิพัฒน์ สุขพัฒน์ธี และเกียรติศักดิ์ แสงอรุณ

การศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อร้านอาหารในเขตอำเภอเมืองจังหวัด 225
เชียงใหม่และเมืองฝูโจวประเทศจีน

A COMPARATIVE STUDY OF RESTAURANT NAMING IN MUANG CHIANG MAI AND
FUZHOU CHINA

JINMING WANG และลภัสรินทร์ ฉัตรวงศ์ศรี

สารบัญ (ต่อ)

การจัดการความรู้ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่สอดคล้องตาม 240
แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2569 เพื่อ
เสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุข

KNOWLEDGE MANAGEMENT OF THE BORDER PATROL POLICE SCHOOL IN
 ACCORDANCE WITH THE CHILD AND YOUTH DEVELOPMENT PLAN IN THE
 WILDERNESS ACCORDING TO HER ROYAL HIGHNESS PRINCESS MAHA
 CHAKRI SIRINDHORN SIAM BOROMRAJAKUMARI NO.5 2017 – 2026 TO
 PROMOTED WELL BEING

ปณรัตน์ พิพิฑกุล

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวมีอลอ กลุ่มข้าวกล้องงอกเนินงาม ตำบลเนินงาม 257
อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

PACKAGING DEVELOPMENT OF MOA - ROE RICE BY MOA - ROE BROWN
 RICE GROUP TAMBON NOEN NGAM RAMAN DISTRICT YALA PROVINCE

วาสนา พิทักษ์ธรรม

การวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของการตัดสินใจ 267
ใช้บริการ Food Delivery ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

FACTORS ANALYSIS OF THE DECISION OF MARKETING MIX FOR FOOD
 DELIVERY SERVICE IN BANGKOK AND METROPOLITAN AREA

บัญชาสิทธิ์ ตั้งศิริสกุล, อนุชา ฤาพะยอม และทวีศักดิ์ รูปสิงห์

กลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนาและภูมิ 282
ปัญญาถิ่นนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่

DEVELOPMENT MECHANISM OF ELDERLY PEOPLES HEALTH BASED ON
 COMMUNITY, RELIGION, AND LANNA LOCAL WISDOM PREMISES IN CHIANG
 MAI PROVINCE

พระมหาฉัตรชัย สุนตตชโย, สุธามาศ นพเทศน์, พระมหาพิเชษฐ์ อดตานุรักษ์,
 อุทัย ขุมเหล็ก และพระมหาสันติชัย อภิสนธิ (โพนศรีสม)

รูปแบบนวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการปรับตัว 295
ของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ของประเทศไทย

AN INNOVATION SUPPLY CHAIN MANAGEMENT MODEL TO ENHANCE THE
 ADAPTABILITY OF LARGE LOGISTICS SERVICE PROVIDERS IN THAILAND

ธีรวัรา บวชชัยภูมิ และสรพล บุรณกุล

สารบัญ (ต่อ)

- การส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบฝุ่นละออง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี 313**

PROMOTING ON SUSTAINABLE GREEN SPACE INCREASING IN REDUCE DUST POLLUTION FOR THE QUALITY OF PEOPLE 'S LIFE DEVELOPMENT IN PATHUMTHANI PROVINCE

เบญยาศิริ งามสะอาด

- ปัจจัยการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย 329**

APPLICATION FACTOR OF THE ACCOUNTING SOFTWARE PACKAGE THAT HAVE AN EFFECT ON THE EFFECTIVENESS OF SMES ACCOUNTING SYSTEM IN THAILAND

วารินพรรณ สุรวงศ์ชัยวัช และประเวศ เพ็ญภูมิกุล

- สิทธิหรือหน้าที่เลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 341**

VOTING RIGHTS OR ELECTION DUTIES: CONSTITUTION OF THE KINGDOM OF THAILAND

ชวนะ ทองนุ่น

- การศึกษาเครื่องดนตรีในวงดุริยางค์นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 357**

THE STUDY OF MUSICAL INSTRUMENTS IN SECONDARY SCHOOL BANDS, IN THE NORTHEAST THAILAND

พินัย ปรีชาภรณ์ และคมกริช การินทร์

- ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อเสื้อผ้า ร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทย 371**

THE INFLUENCE OF CAUSAL FACTORS AFFECTING OF LOYALTY TO BUY CLOTHES SHOP CLASSYPITA ON INSTAGRAM OF CONSUMERS IN THAILAND

นฤตล สุขसानนท์ และสุมาลย์ ปานคำ

- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือเพื่อความยั่งยืนของชุมชนปลาบ่า จังหวัดเลย 384**

COLLABORATIVE TOURISM MANAGEMENT FOR SUSTAINABILITY OF THE PLA-BA COMMUNITY, LOEI PROVINCE

ภัทร์สินี แสนสำแดง และอัจฉรา ปันทรานวงศ์

สารบัญ (ต่อ)

การศึกษาการใช้นาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า	401
STUDY OF THE UTILIZATION OF DANCE THERAPY TO LESSEN DEPRESSION AMONG FRIST - YEAR STUDENTS AT RISK OF DEPRESSIVE DISORDER IN THE FACULTY OF FINE ARTS AT SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY	
นุชนารถ รอดสะอาด, ระวีวรรณ วรรณวิไชย และปรวิ้น แพทยานนท์	
ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวน เติลิวารี ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล	418
THE INFLUENCE OF CASUAL FACTORS REPURCHASING INTENTION ON SEVEN DELIVERY APPLICATION OF CONSUMERS IN BANGKOK AND ITS VICINITY	
ภูวนेत्र รักการดี และสุมาลย์ ปานคำ	
วาทกรรมและวิถีปฏิบัติเชิงอำนาจของการผลิตข่าวเชิงลบในวงการบันเทิง ไทยยุคสื่อดั้งเดิม	433
DISCOURSE AND POWER PRACTICES OF NEGATIVE NEWS MAKING IN THAI ENTERTAINMENT INDUSTRY IN THE TRADITIONAL MEDIA ERA	
สุวิมล อาภาผล, สมศักดิ์ คล้ายสังข์ และสมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์	
การสร้างวินัยและการกำกับตนเองกับภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา	445
DISCIPLINE, SELF - REGULATION AND DEPRESSION OF THE GRADUATE STUDENTS	
จตุพร เปี้ยตัน	
บุพปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของลูกค้าศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ	460
ANTECEDENTS AFFECTING ON REPEATED SERVICE USE OF SPORTS SCIENCE CENTERS, THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY	
บงกชกร หงษ์สาม, ธนกร สิริสุคันธา และสุรัชย์ กังวล	
วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	482
DEMOCRATIC POLITICAL CULTURE OF PEOPLE IN BANGKOK AND METROPOLITAN AREAS	
รัชชนันท์ อิศรเดช	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	500

จิตวิทยาเชิงบวก: กลยุทธ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*

POSITIVE PSYCHOLOGY: STRATEGIES FOR DEVELOPING LEARNERS IN THE 21st CENTURY

ปริยานุช วุฒิ ชูประดิษฐ์

Priyanut Wutti Chupradit

สุภัทร ชูประดิษฐ์

Supat Chupradit

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University, Thailand

Email: priyanut.w@cmu.ac.th

บทคัดย่อ

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาเชิงบวกนั้นแท้จริงแล้วมีการเริ่มต้นมานานนับสิบปี ซึ่งเป็นแนวคิดเป็นที่รู้จักในแวดวงวิชาการเมื่อ Seligman and Csikszentmihalyi ได้เสนอแนวคิดนี้ด้วยการตีพิมพ์ในวารสาร American Psychologist เมื่อปีคริสต์ศักราช 2000 ถึงแม้ว่าแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกเป็นแนวคิดที่มีจุดกำเนิดมานานนับสิบปีตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 2000 อีกทั้งยังมีการริเริ่มนำมาใช้ในประเทศไทยนับตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 2007 แต่ก็ยังขาดการส่งเสริมสนับสนุนให้นำไปใช้ในการจัดการศึกษาในประเทศไทยอย่างแพร่หลาย “จิตวิทยาเชิงบวก” จึงเป็นสภาวะทางจิตของบุคคลที่แสดงถึงความรู้สึกอันดี ความชื่นชอบ ความยึดมั่นผูกพัน สภาวะไร้ความรู้สึกวิตกกังวล ความเครียด ความรู้สึกปลอดภัย ซึ่งความรู้สึกนึกคิดเหล่านี้ส่งผลให้เกิดความแข็งแกร่งทางด้านจิตใจและร่างกาย โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มแนวคิดหลัก ดังนี้ 1) กลุ่มแนวคิดคุณลักษณะเชิงบวก หรือ จุดแข็งของบุคคล (Character Strength) 2) กลุ่มแนวคิดทุนจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychological Capital หรือ PsyCap) และ 3) กลุ่มแนวคิดแนวโน้มของบุคคลที่มีคุณลักษณะเชิงบวก (Positive Orientation หรือ POS) ผู้เขียนจึงขอเสนอกรอบแนวคิดการใช้จิตวิทยาเชิงบวกเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตามรายละเอียด ใน 5 ขั้นตอน หรือเรียกว่า CPAEM Model ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์สภาพชั้นเรียนและจุดมุ่งหมายการพัฒนาผู้เรียน (Contextual Analysis : C) ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสู่การพัฒนา (Preparation : P) ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน (Action : A) ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและ

* Received 3 December 2021; Revised 26 January 2022; Accepted 29 January 2022

การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Evaluation and Feedback) และขั้นตอนที่ 5 การกำกับติดตามผล และการพัฒนา (Monitoring)

คำสำคัญ: จิตวิทยาเชิงบวก, กลยุทธ์เพื่อพัฒนาผู้เรียน, ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21, ซีพีเออีเอ็ม โมเดล

Abstract

The concept of positive psychology began and in fact has been around for decades. This concept was known in the academic domain when Seligman and Csikszentmihalyi proposed this concept by making publications in American Psychologist Journal in 2000. Although the concept of positive psychology originated in 2000, has been around over a decade and also has been initially used in Thailand since 2007, there is a lack of support in terms of extensive implementation in education management in Thailand. Therefore, "positive psychology" is an individual's mental state expressing good feelings, fondness, commitment, a worry-free state, a stress-free state, safety. In fact, these feelings bring about mental and physical strengths. They can be summarized by being categorized into 3 groups with main concepts as follows: 1) concept of positive characters or strengths of individuals 2) concept of Positive Psychological Capital (PsyCap) and 3) concept of people with Positive Orientation (POS). Therefore, the author has proposed the conceptual framework of using positive psychology in order to develop skills of learners in the 21st century in details of 5 steps so-called CPAEM Model as follows: Step 1 refers to the analysis of class conditions and purposes of developing learners (Contextual Analysis : C); Step 2 refers to preparing learners to be ready to development (Preparation : P); Step 3 refers to doing the activity of learning and teaching (Action : A); Step 4 refers to making assessment and giving feedback (Evaluation and Feedback) and Step 5 refers to supervising, performance monitoring and development (Monitoring).

Keywords: Positive Psychology, Strategies for Developing Learners, Learners in the 21st Century, CPAEM Model

มนต์ที่เกี่ยวกับจิตวิทยาเชิงบวก

แนวคิดที่เกี่ยวกับจิตวิทยาเชิงบวกเป็นแนวคิดที่ถูกรู้จักในแวดวงวิชาการเมื่อ Seligman and Csikszentmihalyi ได้เสนอแนวคิดนี้ด้วยการตีพิมพ์ในวารสาร American

Psychologist เมื่อปีคริสต์ศักราช 2000 แนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกมีรากฐานจากการสรรหา กลวิธีการบำบัดผู้ป่วยทางจิตและถูกนำมาใช้ในจิตวิทยาคลินิกซึ่งเป็นกระบวนการที่ถูกนำมาใช้ บำบัดผู้ป่วยที่มีอาการทางจิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้ป่วยมี สุขภาวะทางจิตที่ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นกลวิธีที่สร้างวิธีลำดับความคิดและส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศ การดำรงชีวิตที่ดี ดังนั้น แนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก จึงมีผู้ที่สนใจและถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่าง แพร่หลายจนเกิดเป็นรายวิชาในการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาจิตวิทยาของมหาวิทยาลัย ขึ้นนำในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนจากการเรียนการสอนที่ มุ่งเน้นการแข่งขันของผู้เรียน ประกอบการการแข่งขันความเป็นเลิศทางวิชาการ ทำให้เกิดผล กระทบต่อตัวผู้เรียนร่วมกับบริบทแวดล้อมต่าง ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อาทิ ความวิตกกังวล ความเครียด ความกดดัน เกิดความทุกข์จากการเรียน แม้แต่การกลั่นแกล้งรังแกกันของผู้เรียน ด้วยกัน จึงเป็นจุดอ่อนของการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ขาดให้อิสระเสรีแก่ผู้เรียนได้เกิดการ เรียนรู้อย่างเต็มที่ ดังนั้น การปรับและประยุกต์ใช้โมโนทัศน์และหลักการของจิตวิทยาเชิงบวกใน การจัดการศึกษาเกิดขึ้นภายหลังจากการที่มีการค้นพบว่า ความสำคัญของการใช้จิตวิทยาเชิงบวก สามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมบรรยากาศที่ดีและการสร้างเสริมสุขภาวะทางจิตที่ดีของผู้เรียน ในชั้นเรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ (Csikszentmihalyi, M. & Csikszentmihalyi, I. S., 2006); (David, S. A. et al., 2012); (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2558); (สายรุ้ง ธิตา และคณะ, 2559) โดยการใช้แนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก สามารถนำมาเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาและช่วยส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ซึ่งเป็น ผลดีต่อบุคคลและองค์กร (Schreiner, L., 2010); (Seligman, M. E., 2012) สามารถสรุป 3 กลุ่มแนวคิดหลัก ดังนี้

1. กลุ่มแนวคิดคุณลักษณะเชิงบวก หรือ จุดแข็งของบุคคล (Character Strength) เป็นการอธิบายตามแนวคิดของ Peterson, C. & Seligman, M. E. P. ซึ่งเป็น แนวคิดที่อาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการอธิบายปัจจัยทางบวกที่ส่งผลให้บุคคลรู้สึก ว่าตนเองมีคุณค่าและเป็นคนที่สมบูรณ์อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพของการทำงานก็ต่อเมื่อ บุคคลดังกล่าวสามารถค้นหาจุดแข็ง จุดเด่น และศักยภาพเฉพาะตน โดยลักษณะจุดแข็งของ แต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน พฤติกรรมที่เป็นจุดแข็งส่วนบุคคลสามารถจำแนกเป็นจำนวน 24 พฤติกรรม อันประกอบด้วย 1.1) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) เป็นกระบวนการคิดที่ สามารถแสวงหา ดัดแปลง ปรับเปลี่ยน ประยุกต์ ปรับปรุงให้เกิดสิ่งใหม่ หรือวิธีการใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากความคิดของผู้อื่น 1.2) ความใฝ่รู้ (Curiosity) เป็นพฤติกรรมที่สื่อถึงความมุ่งมั่น ตั้งใจ การมีสมาธิจดจ่อ การตั้งมั่นที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ 1.3) ดุลยพินิจ (Judgment) เป็นพฤติกรรมการคิดของบุคคลที่แสดงถึงการวินิจฉัย การพิจารณาอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจอย่างมีหลักการที่มีได้อาศัยความรู้สึกนึกคิดของตนเองเป็นหลัก 1.4) ความรักการ เรียนรู้ (Love of Learning) เป็นความรู้สึกนึกคิดที่ชื่นชอบ พอใจในสิ่งที่ตนเรียนรู้ 1.5) ปัญญา

(Perspective) เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นการฉายภาพความคิดของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ เป็นมุมมองของบุคคลที่ให้ความหมาย นิยามกับสิ่งต่าง ๆ ตามความเห็นหรือประสบการณ์เดิมเฉพาะบุคคล 1.6) ความกล้าหาญ (Bravery) เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่สื่อถึงความมุ่งมั่น ยึดหยัด ความแข็งแกร่ง และความไม่เกรงกลัวในการเผชิญสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต 1.7) ความซื่อสัตย์ (Honesty) เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่แสดงถึงความจริงใจ การสื่อสารที่สื่อถึงความจริง ข้อเท็จจริง ความสุจริต และการแสดงถึงความตรงไปตรงมา 1.8) ความมุ่งมั่น (Perseverance) เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความเพียรพยายาม ความมานะ ความอดทน และเชื่อมั่นในสิ่งที่ตนเองกระทำบนพื้นฐานความเชื่อของตน 1.9) ความมีชีวิตชีวา (Zest) เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่เป็นการตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ แล้วแสดงพฤติกรรมที่สื่อถึงความสดใส ความกระตือรือร้น ความดีใจ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน 1.10) ความรัก (Love) เป็นความรู้สึกหรือคุณลักษณะภายในที่สื่อถึงความชื่นชอบ ความพึงพอใจ หรือรู้สึกต้องการสิ่งต่าง ๆ ของบุคคล 1.11) ความเอื้อเฟื้อเมตตา (Kindness) เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่เป็นการสื่อถึงการมีใจที่กรุณา ความปรานี ความเอื้ออารีต่อบุคคลอื่น ๆ 1.12) ความฉลาดทางสังคม (Social Intelligence) เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาจากความเข้าใจสภาพสังคม ความต้องการมุ่งหวังของสังคมนั้น ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นในสังคม 1.13) ความยุติธรรม (Fairness) เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกถึงความไม่ลำเอียง หรือการตัดสินใจบนฐานคิดของความเที่ยงธรรมและเป็นเหตุผลที่เป็นที่ยอมรับของสังคม หรือพฤติกรรมปฏิบัติที่ตรงไปตรงมา 1.14) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาจากฐานความคิดในการโน้มน้าวใจบุคคลอื่นเพื่อประสานประโยชน์ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ หรือเป็นไปตามเป้าหมาย โดยเป็นพฤติกรรมที่สร้างความสัมพันธ์และการพึ่งพาอาศัยบุคคลอื่นเพื่อดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย 1.15) ความเป็นผู้นำ (Leadership) เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่แสดงออกมาแล้วทำให้บุคคลอื่นมีความรู้สึกน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับจากบุคคลอื่น โดยเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิดในลักษณะเป็นผู้ผลักดัน หรือชี้นำไปในทิศทางต่าง ๆ 1.16) การให้อภัย (Forgiveness) เป็นความคิดหรือคุณลักษณะภายในที่สามารถยอมรับความผิดพลาดของบุคคลอื่นในการกระทำต่อตนเอง โดยเป็นพฤติกรรมแสดงถึงการไม่เอาผิดกับผู้อื่น 1.17) ความถ่อมตน (Humility) เป็นคุณลักษณะที่ไม่ต้องการแสดงความสามารถของตนเพื่อต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ หรือไม่ต้องการแสดงความสามารถของตนเพื่อให้บุคคลอื่นทราบว่ามีความสามารถ หรือมีความสามารถสูงกว่าผู้อื่นเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกในเชิงเคารพนับถือบุคคลรอบข้าง 1.18) ความรอบคอบ (Prudence) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาจากการคิดพิจารณาอย่างพิถีพิถัน ระมัดระวัง เพื่อไม่ก่อให้เกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติ หรือเป็นพฤติกรรมการปฏิบัติที่มุ่งสัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 1.19) การควบคุมตนเอง (Self - Regulation) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาจากกระบวนการคิดที่สามารถยับยั้งอารมณ์ ความปรารถนา ความรู้สึกนึกคิดที่ปราศจากเหตุผล หรือความสามารถในการยับยั้งการ

แสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของสังคม 1.20) การเห็นคุณค่าในความงามและความดีเลิศ (Appreciation of Beauty and Excellence) เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่แสดงถึงการมีสุนทรียะต่าง ๆ เช่น ศิลปะ ดนตรี เป็นการเห็นคุณค่าอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับความงามและความดีของสิ่งต่าง ๆ 1.21) ความรู้สึกขอบคุณ (Gratitude) เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่แสดงถึงอารมณ์ความรู้สึกเมื่อได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่นแล้วเห็นคุณค่าของความช่วยเหลือนั้น รู้สึกอยากที่จะตอบแทน หรือแสดงการเห็นคุณค่าของสิ่งที่ได้รับแก่บุคคลอื่น 1.22) ความหวัง (Hope) เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่สามารถคาดคะเน หรือมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมายในอนาคต 1.23) อารมณ์ขัน (Humor) เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีการรับรู้สิ่งต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตว่าเป็นสิ่งที่สนุกสนาน เพลิดเพลิน หรือเป็นเรื่องขบขัน และ 1.24) ศรัทธาความเชื่อ (Spirituality) เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีการยึดเหนี่ยวในสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีเหตุผล หรือความเชื่อส่วนบุคคล (Peterson, C. & Seligman, M. E. P., 2004)

2. กลุ่มแนวคิดทุนจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychological Capital หรือ PsyCap) เป็นแนวคิดที่เป็นผลการศึกษาของ Luthans, F. et al. ได้ทำการศึกษาปัจจัยและตัวแปรทำนายพฤติกรรมทางบวกที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและสื่อถึงพฤติกรรมที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทุนจิตวิทยาเชิงบวก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ 2.1) การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) เป็นสภาวะการณ์เฉพาะบุคคลที่มีความรู้สึกมั่นใจในตนเอง เป็นความรับรู้ถึงความรู้ ทักษะของตนเองว่ามีความเพียงพอและมีความท้าทายที่จะสามารถประสบความสำเร็จ โดยบุคคลที่มีการรับรู้ว่าตนมีความสามารถที่สูงจะเป็นแรงผลักดันทำให้บุคคลนั้นเชื่อมั่นและปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ได้สมดังเป้าหมาย 2.2) ความหวัง (Hope) เป็นคุณลักษณะภายในบุคคลที่มีความเพียรพยายาม มุ่งมั่น ตั้งใจกระทำการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่คาดหวังที่ตั้งใจไว้ หรือเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า สามารถคิดค้นกำหนดวิธีการที่จะมุ่งให้เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวัง 2.3) ความยืดหยุ่นตัว (Resiliency) เป็นคุณลักษณะของบุคคลในการรับรู้ สถานการณ์ต่าง ๆ แล้วสามารถแสวงหาทางปรับตัวเพื่อรองรับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจเป็นสถานการณ์ที่ดี หรือเป็นสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยปัญหา ความกดดัน และเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่สามารถปรับปรุงความคิดของตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้อื่นท่ามกลางสถานการณ์ได้อย่างฉับพลันหรือเป็นไปอย่างอัตโนมัติ และ 2.4) การมองโลกในแง่ดี (Optimism) เป็นคุณลักษณะทางบวกของบุคคลที่มีการรับรู้และแสดงออกทางพฤติกรรมอันพึงปรารถนาของสังคมเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่เปิดใจยอมรับความผิดพลาด ความแตกต่างของตนเองและผู้อื่น เป็นผู้ที่สามารถบริหารจัดการกับอารมณ์และการแสดงออก และเป็นผู้ที่มุ่งมั่นไม่ย่อท้อต่อปัญหาและมีมุมมองปัญหาเพื่อนำไปสู่การแก้ไข (Luthans, F. et al., 2007)

3. กลุ่มแนวคิดแนวโน้มของบุคคลที่มีคุณลักษณะเชิงบวก (Positive Orientation หรือ POS) เป็นกลุ่มแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกยุคใหม่ โดย Caprara, G. V. et

al. เป็นการศึกษาพัฒนาแนวคิดจากทั้งกลุ่มที่หนึ่ง และกลุ่มที่สองเพื่อตรวจสอบทำนายคุณลักษณะภายในของบุคคลว่ามีความโน้มเอียงไปในทิศทางเชิงบวก บุคคลที่มีคุณลักษณะดังกล่าวมีประกอบไปด้วยพฤติกรรมใด กลุ่มแนวคิดนี้สามารถจัดกลุ่มพฤติกรรมหลักแบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรม ประกอบไปด้วย 3.1) ความพึงพอใจต่อชีวิต (Life Satisfaction) อันเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีความรู้สึกนึกคิด มีทัศนคติที่ดีต่อชีวิตตนเองอันเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานการตอบสนองที่ดีต่อร่างกาย จิตใจ สภาพความเป็นอยู่ 3.2) ความภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem) อันเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่รับรู้ความสามารถของตนเองและเชื่อมั่นว่า ความสามารถของตนนั้นเป็นที่ยอมรับกับบุคคลอื่น เป็นความรู้สึกเชิงบวกที่มีต่อตนเอง โดยไม่ได้มีการมองตนเองในแง่ลบร้ายหรือตำหนิตนเอง และ 3.3) การมองโลกในแง่ดี (Optimism) อันเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีพฤติกรรมและการคิดเชิงบวกกับผู้อื่น มีการรับรู้และให้การยอมรับในความสามารถของผู้อื่น รวมไปถึงกระบวนการคิดเกี่ยวกับตนเองและสิ่งต่าง ๆ ที่มีความเชื่อว่าจะเป็นเหตุการณ์ที่ดี (Caprara, G. V. et al., 2009)

กลยุทธ์การใช้แนวคิด “จิตวิทยาเชิงบวก” ในระดับชั้นเรียน

จิตวิทยาเชิงบวกเป็นประโยชน์ในการนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา เนื่องจากเป็นแนวคิดสมัยใหม่ที่ส่งเสริมสุขภาวะจิตที่ดี ทั้งต่อครูอาจารย์ ผู้เรียน บุคลากรภายในสถานศึกษา ตลอดจนผู้ปกครอง ส่งผลการลดลงของจำนวนการฆ่าตัวตาย การทำร้ายตนเอง อาการป่วยทางจิต ภาวะซึมเศร้า และการกลั่นแกล้งรังแกกันภายในสถานศึกษาอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ในสถานศึกษา นอกจากนี้ ยังทำให้เกิดการสร้างบรรทัดฐานใหม่ที่ดีในสังคมแห่งการเรียนรู้สมัยใหม่อีกด้วย (Mathew, W. & Margaret, L. K., 2018); (Pawelski, J. O., 2020) การนำจิตวิทยาเชิงบวกไปประยุกต์ใช้ในระดับชั้นเรียน มีเทคนิควิธีการและกลยุทธ์ที่สำคัญ ดังนี้

1. การส่งเสริมจิตวิทยาเชิงบวกในชั้นเรียนด้วยการจัดบรรยากาศทาง

กายภาพ

เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญมากต่อการใช้จิตวิทยาเชิงบวกในชั้นเรียน เป็นเพราะผู้เรียนจะใช้สายตาในการประเมินและรับรู้บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นอันดับแรก ผู้สอนจะต้องสามารถสร้างสรรค์บรรยากาศทางกายภาพ เช่น การจัดเรียงที่นั่ง การจัดบอร์ดนิทรรศการ สื่อประกอบการสอน กระดาน เครื่องฉายภาพ ฯลฯ รวมไปถึงการแต่งกายของผู้สอนที่ต้องมีการแต่งกายที่กระตุ้นความสนใจ หรือสร้างความรู้สึที่ดีในการเรียน การจัดสรรอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2558); (Ciarrochi, J. et al., 2016); (Fineburg, A. C. & Monk, A., 2015)

2. การสร้างความรู้สึกลดตภัยกับผู้เรียน

ความรู้สึกลดตภัยหมายถึงความรู้สึกของผู้เรียนที่มีต่อโรงเรียน ชั้นเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ไม่เสี่ยงไม่เป็นอันตรายต่อร่างกาย จิตใจ ความรู้สึก เป็นความรู้สึกที่ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายเสมือนประหนึ่งเป็นบ้านของตน ความรู้สึกลดตภัยนั้น จะทำให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก และมีอิสระในความคิดและการปฏิบัติ (สายสมร เฉลยกิตติ, 2553); (บุษบา หาริมพลสิทธิ์ และคณะ, 2561); (Mathew, W., 2016); (Mathew, W. & Margaret, L. K., 2018)

3. การสร้างความท้าทาย ความกล้าที่จะเผชิญสถานการณ์กับผู้เรียน

เป็นการสร้างกระบวนการทัศนและวิธีคิดในการรับรู้สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในชีวิตของผู้เรียน เป็นวิธีการฝึกผู้เรียนให้มีทักษะการรับรู้ การสื่อสารจากสื่อต่าง ๆ เช่น วิดีโอ ภาพ คำพูด การบอกกล่าว แล้วนำมาแปลความเพื่อทำความเข้าใจและสามารถรับมือกับสิ่งที่ ทราบ เป็นการฝึกสมาธิในการจดจ่อในสิ่งที่ต้องได้รับจากสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนสามารถคิดพิจารณาไตร่ตรองได้อย่างชาญฉลาด (Ciarrochi, J. et al., 2016); (Reznitskaya, A. & Wilkinson, I. A., 2015)

4. การสร้างความเชื่อมั่น และการรับรู้ความสามารถของตนเองกับผู้เรียน

เป็นการที่ผู้สอนได้เป็นผู้ที่ให้ข้อมูลสารสนเทศรายบุคคลเกี่ยวกับผู้เรียนว่าเป็น ผู้ที่มีจุดเด่นในเรื่องใด จุดเด่นดังกล่าวเป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จอย่างไร มีวิธีการสร้างเสริม ต่อยอดจุดเด่นนั้นให้เป็นผู้เรียนที่เป็นเลิศอย่างไร เป็นการจุดประกายความคิดของผู้เรียนให้ เข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้น (สายรุ้ง ธิดา และคณะ, 2559); (สายสมร เฉลยกิตติ, 2553); (Ciarrochi, J. et al., 2016); (Pawelski, J. O., 2020)

5. การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระทางความคิด การปฏิบัติ และการเสนอ ความคิดเห็น

เป็นการที่ผู้สอนจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นผู้นำในชั้นเรียน ผู้สอนสร้าง สถานการณ์เร้าความสนใจผู้เรียนได้ใช้พลังความคิดในการแสดงหาคำตอบ กระตุ้นให้ผู้เรียน เกิดจินตนาการเพื่อให้เด็กกล้าคิด กล้าทำ ผู้สอนต้องไม่ชี้นำความคิดไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ปรับเปลี่ยนการแสดงท่าที สีนํ้าให้เป็นมิตร ใช้นํ้าเสียงที่อ่อนโยน (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2558); (Fineburg, A. C. & Monk, A., 2015); (Reznitskaya, A. & Wilkinson, I. A., 2015)

6. การส่งเสริมการจัดลำดับความคิดของผู้เรียน

เป็นส่งเสริมให้ผู้เรียนมีหลักวิธีคิดที่เป็นการคิดแบบแยกส่วนที่มีความสัมพันธ์ เป็นลำดับขั้นตอน หรือมีความสัมพันธ์อย่างเป็นเหตุเป็นผล เป็นการที่ผู้สอนต้องเลือก เหตุการณ์ สถานการณ์ที่ให้ผู้เรียนต้องคิด พิจารณาไตร่ตรองอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้ผู้เรียน เป็นผู้ที่มีการคิดอย่างเป็นระบบ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2558); (Ciarrochi, J. et al., 2016); (Reznitskaya, A. & Wilkinson, I. A., 2015)

7. การส่งเสริมการฉายภาพความสำเร็จแก่ผู้เรียน

ผู้สอนมีบทบาทเหมือนเข็มทิศหรืออุปกรณ์นำทางของผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่ผู้เรียนมองว่าเป็นความสำเร็จ ดังนั้น ผู้สอนต้องเป็นผู้รอบรู้ มีวิธีการ ทางออก แนวทางการแก้ไขตอบสนองต่อผู้เรียนเสมอ เป็นเพราะความต้องการ ความถนัด ความสำเร็จของผู้เรียนมีความแตกต่างกันรายบุคคล ดังนั้น ผู้สอนต้องมีวิธีการอธิบายวิธีการเดินทางไปสู่ความสำเร็จแก่ผู้เรียนอย่างชัดเจน ชี้แนะ แนะนำอย่างน่าเชื่อถือบนหลักวิชาการ สามารถประเมินความเสี่ยงความเป็นไปได้ของวิธีการนำไปสู่ความสำเร็จแก่ผู้เรียน (พิมพันธ์ เตชะคุปต์, 2558); (สายสมร เฉลยกิตติ, 2553); (Pawelski, J. O., 2020)

8. การสร้างเสริมการฉายภาพแห่งความหวัง การมองโลกในแง่ดี และโอกาสแก่ผู้เรียน

ผู้สอนมีเทคนิควิธีการที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่เปี่ยมไปด้วยกำลังใจ การกล่าวที่หวังหรือตั้งเป้าหมาย รวมไปถึงการเสนอโอกาสในชั้นเรียนให้ผู้เรียนได้เลือกตัดสินใจ เสริมสร้างความรู้สึกที่ดี ความรู้สึกผูกพัน โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เกิดสังคมแห่งการแบ่งปัน แสวงหามุมมองที่ดี ลดอคติ (สายสมร เฉลยกิตติ, 2553); (บุษบา หาริณพลสิทธิ์ และคณะ, 2561)

9. การให้ข้อมูลสารสนเทศย้อนกลับอย่างเป็นกัลยาณมิตรแก่ผู้เรียน

ผู้สอนเป็นผู้ที่ให้ผลการประเมินอันเป็นประโยชน์ในการต่อยอดพัฒนาผู้เรียน ผู้สอนต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการสร้างพัฒนาเครื่องมือประเมินผลผู้เรียน ผลการประเมินที่ได้ต้องมีความหมาย สามารถอธิบายได้ เช่น ผลการสอบ 50 คะแนน จาก 100 คะแนน เป็นผลการวัดอย่างไร ผู้เรียนทำเนื้อหาใดได้ดี ผู้เรียนต้องพัฒนาปรับปรุงส่วนใด ควรแสวงหาแหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติมส่วนไหน ซึ่งแตกต่างไปจากเดิมที่มีการแจ้งผลการประเมินว่าเด็กชาย ก สอบผ่าน หรือสอบตก ซึ่งวิธีการเดิมเป็นการตีตราผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีทัศนคติเชิงลบต่อวิธีการประเมิน (Ciarrochi, J. et al., 2016); (Pawelski, J. O., 2020); (Fineburg, A. C. & Monk, A., 2015); (Reznitskaya, A. & Wilkinson, I. A., 2015)

จิตวิทยาเชิงบวก: กลยุทธ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21

จากการนำเสนอโมทัศน์ กลยุทธ์การใช้จิตวิทยาเชิงบวกในชั้นเรียนเป็นการสรุป จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารที่กล่าวแล้วข้างต้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการศึกษา ควรมีโมทัศน์ที่เปลี่ยนไปตามประเด็นสำคัญ ดังตาราง

ตารางที่ 1 การปรับเปลี่ยนเพื่อการพัฒนาโดยใช้แนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก

ปัจจัย	มโนทัศน์เดิม	มโนทัศน์ใหม่
รัฐบาล หน่วยงานส่วนกลาง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุดมศึกษา ฯ	มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทาง ปัญญา เทคโนโลยี นวัตกรรม การเพิ่มการแข่งขันระหว่าง ต่างประเทศ	มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็น ในปัจจุบัน ทักษะแห่งอนาคตใน ศตวรรษที่ 21 ควบคู่กับการพัฒนาสุข ภาวะทางจิต
ผู้บริหารการศึกษา	การ บริ หารงาน แบบ รัฐ ราชการ การใช้อำนาจสั่งการ แบบ บน-ล่าง (Top-Down)	การบริหารงานที่มุ่งหวังผลสัมฤทธิ์ ควบคู่กับการสร้างบรรยากาศการ บริหารองค์กรเชิงบวกและการมีส่วนร่วม
ครูอาจารย์ผู้สอน	เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ทาง เดียว มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียน ที่ อิงมาตรฐาน	เป็นผู้อำนวยความสะดวกและ สนับสนุนการเรียนรู้ควบคู่กับการ บริหารชั้นเรียนเชิงบวกที่สร้าง บรรยากาศการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ พัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพและความ ต้องการของผู้เรียนและชุมชน
ผู้เรียน	เป็นผู้รับสารและสาระการ เรียนรู้จากครูอาจารย์ผู้สอน หรือ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	เป็นผู้เรียนเชิงรุก มีส่วนร่วมในการ เรียนการสอน เปิดใจและยอมรับ ความแตกต่างระหว่างบุคคลในชั้น เรียน
ผู้ปกครอง	เป็นผู้ชี้้นำกำหนดทิศทางของ ผู้เรียนและเป็นผู้คาดหวังกับ สถานศึกษา	เป็นที่ปรึกษาและสนับสนุนผู้เรียน เสริมแรงให้กำลังใจผู้เรียน และมีส่วน ร่วมในการให้ความเห็นในการพัฒนา ผู้เรียนแก่สถานศึกษา
หลักสูตร	มี ลักษณะที่ อิงมาตรฐาน ตัวชี้ วัดตัวบ่งชี้ ตามที่ หน่วยงานส่วนกลางกำหนด	มีลักษณะอิงสมรรถนะที่จำเป็นใน ปัจจุบันและสมรรถนะแห่งอนาคต มี ความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนไปตามความ ต้องการของผู้เรียนและสามารถปรับ ไปตามลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น ควบคู่กับการให้ความสำคัญในการ ส่งเสริมพัฒนา สุขภาวะทางจิตของ ผู้เรียน
ระบบการแนะแนวให้ คำปรึกษาและการช่วยเหลือ ผู้เรียน	มุ่งแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เสนอแนวทางการแก้ไขปัญห ตามระเบียบข้อบังคับ เนะ แนวการศึกษาต่อในระบบ	มุ่งเน้นการให้บริการโดยการสร้าง บรรยากาศเป็นกัลยาณมิตรแก่ผู้เรียน เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญห เชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานเพื่อ ประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน

ปัจจัย	มโนทัศน์เดิม	มโนทัศน์ใหม่
กระบวนการวัดประเมินผลผู้เรียน	มุ่งเน้นตัดสินและให้ผลการเรียน	มุ่งเน้นการประเมินเพื่อพัฒนา การให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์และเป็นกัลยาณมิตร

การนำแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกสู่การปฏิบัติในระดับชั้นเรียน

ผู้เขียนจึงขอนำเสนอกรอบแนวคิดการใช้จิตวิทยาเชิงบวกเพื่อพัฒนาสมรรถนะแห่งอนาคตหรือทักษะในยุคศตวรรษที่ 21 ใน 5 ขั้นตอน เรียกว่า CPAEM Model เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพชั้นเรียนและจุดมุ่งหมายการพัฒนาผู้เรียน (Contextual Analysis : C) เป็นการวิเคราะห์เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนต้องวิเคราะห์เป้าหมาย การพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการปัจจุบันและสมรรถนะแห่งอนาคต ตลอดจนอาศัยแนวคิดการวิเคราะห์จุดแข็งของผู้เรียนตามแนวคิดของ Peterson, C. & Seligman, M. E. P. ที่จำแนกจุดแข็งของผู้เรียนแบ่งออกเป็น 24 ลักษณะ เพื่อนำมาใช้ในการวางกลยุทธ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน (Peterson, C. & Seligman, M. E. P., 2004)

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสู่การพัฒนา (Preparation : P) เป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนให้เกิดความพร้อมที่จะเรียนรู้ โดยอาศัยแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) บรรยากาศทางกายภาพ (Physical) เป็นการเตรียมสภาพห้องเรียน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่อำนวยความสะดวกต่อการจัดกิจกรรม 2) การรับรู้สมรรถนะแห่งตน (Self-Efficacy) เป็นการให้สารสนเทศเกี่ยวกับตัวของผู้เรียนให้ผู้เรียนรู้สึกมั่นใจในศักยภาพของตนเองว่าจะประสบความสำเร็จในการเรียนในแต่ละกิจกรรม และ 3) การสร้างอารมณ์ทางบวก (Positive Emotion) เป็นการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกสนใจในสิ่งที่เรียน เช่น การใช้คำพูดเสริมแรง การใช้สื่อ เพลง การใช้สีสรร การสร้างสุนทรียะในการเรียน เป็นต้น

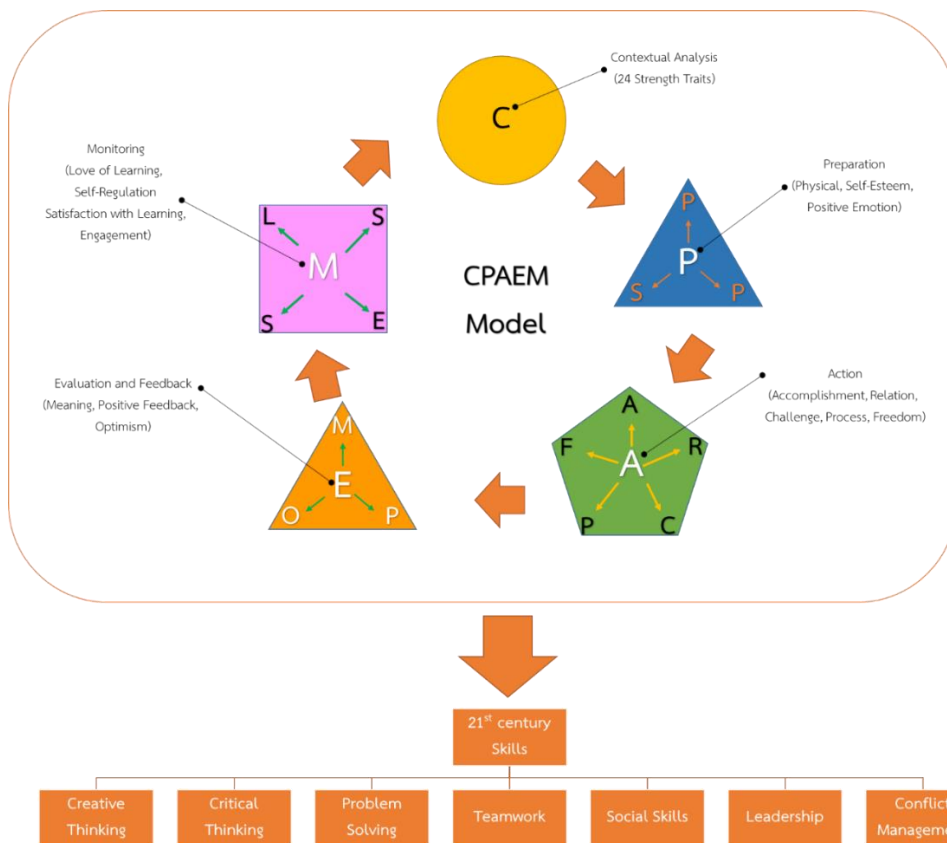
ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน (Action : A) เป็นการดำเนินการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยคำนึงถึงลักษณะจุดแข็งของผู้เรียนที่ได้ประเมินไปในขั้นตอนที่ 1 การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนจะอาศัยเทคนิคการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างสรรค์ชั้นเรียนเชิงบวก ประกอบด้วย 1) การฉายภาพความสำเร็จในอนาคตหลังจากปฏิบัติกิจกรรม (Accomplishment) เป็นการฉายภาพเป้าหมายที่คาดหวังเพื่อให้ผู้เรียนรู้ถึงความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม เป็นการสร้างความหวังแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ 2) การใช้กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในชั้นเรียน (Relation) เป็นการใช้กิจกรรมที่เร้าให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง ตลอดจนระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน 3) การสร้างความท้าทายในการดำเนินการจัดกิจกรรม (Challenge) เป็นการเร้า

กระตุ้นผู้เรียนให้รู้สึกต้องการเอาชนะหรือสร้างความมั่นใจในการแก้ไขปัญหาในกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน 4) การใช้กิจกรรมสร้างเสริมกระบวนการคิดและการจัดลำดับการคิด (Process) เป็นการใช้กิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนต้องใช้ความคิดที่มีความละเอียด รอบคอบ ระมัดระวัง และการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการคิด และ 5) การจัดกิจกรรมที่สร้างความอิสระทางความคิด (Freedom) เป็นการให้ผู้เรียนสามารถบริหารจัดการในการจัดกิจกรรมได้ด้วยตนเองโดยอาศัยการมีส่วนร่วม มีความยืดหยุ่นปรับกระบวนการจัดกิจกรรมไปตามสถานการณ์ หรือความต้องการของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Evaluation and Feedback) เป็นการประเมินผลการจัดกิจกรรมแก่ผู้เรียนที่สร้างเสริมพฤติกรรมเชิงบวกควบคู่กับการพัฒนาทักษะและสมรรถนะทางปัญญาโดยอาศัยหลักการ ดังนี้ 1) ให้ผลการประเมินที่เป็นประโยชน์และมีความหมาย (Meaning) เป็นการอธิบายผลการประเมินที่เป็นรูปธรรม ชัดเจน ยุติธรรม และมีความหมายเป็นที่เข้าใจง่าย 2) ให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงบวก (Positive Feedback) เป็นการให้สารสนเทศเพื่อการพัฒนาผู้เรียนใช้ภาษาที่เป็นกัลยาณมิตร ไม่เน้นการประเมินเพื่อตัดสิน 3) เสนอแนวทางการพัฒนาในมุมมองที่ดี (Optimism) เป็นการให้ผลการประเมินที่สามารถสร้างมุมมองใหม่แก่ผู้ประเมินที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีใจที่จะพัฒนาตนเอง เสริมสร้างให้ผู้เรียนมีมุมมองเกี่ยวกับข้อจำกัด หรือปัญหาการเรียนรู้ของตนเป็นสิ่งที่สามารถแก้ไขและสามารถพัฒนาต่อยอดได้โดยอาศัยหลักการมองโลกในแง่ดีมาช่วยในการให้แนวทางการพัฒนาผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 5 การกำกับติดตามผลและการพัฒนา (Monitoring) เป็นการติดตามสังเกต เฝ้าระวัง การตรวจสอบพัฒนาการหรือปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังจากกิจกรรมว่ามีพฤติกรรมที่คงทนเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ เพื่อสร้างเสริมให้ผู้เรียนสามารถวางแผนพัฒนากำกับติดตามตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลลัพธ์ของการติดตามการพัฒนา คือ 1) ผู้รักในการเรียนรู้ (Love of Learning) 2) ผู้รู้จักกำกับตนเอง (Self - Regulation) 3) พึงพอใจในการเรียน (Satisfaction with Learning) และ 4) มีความยึดมั่นผูกพันใน การเรียน (Engagement) โดยผู้เขียนขอเสนอในรูปแบบแผนภาพการจัดการเรียนการสอนโดยประยุกต์ใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการพัฒนาผู้เรียนแห่งอนาคตในยุคศตวรรษที่ 21 ดังภาพ

ภาพที่ 1 ซีพีเออีเอ็ม โมเดล
CPAEM Model

สรุป

จากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยเกี่ยวกับจิตวิทยาเชิงบวก ที่มีความเชื่อมโยงต่อการปรับกระบวนการทัศน์การเรียนรู้ยุคใหม่ แนวคิดการใช้จิตวิทยาเชิงบวกเพื่อเป็นแนวทางใหม่ในการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และนำเสนอ CPAEM Model ใน 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์สภาพชั้นเรียนและจุดมุ่งหมายการพัฒนาผู้เรียน (Contextual Analysis : C) ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสู่การพัฒนา (Preparation : P) ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน (Action : A) ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Evaluation and Feedback) และขั้นตอนที่ 5 การกำกับติดตามผลและการพัฒนา (Monitoring) เพื่อเป็นการนำเสนอโมเดลใหม่ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นขั้นตอนตามหลักวิชาการ โดยเน้นที่การมีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในระดับชั้นเรียน และสามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์การเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

แนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สามารถนำไปปรับใช้ได้ตามบริบทที่เหมาะสม อาทิ ประยุกต์ใช้ในระดับองค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับนโยบาย รัฐบาล หน่วยงานส่วนกลาง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม การนำไปใช้กับผู้เรียนโดยตรง โดยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยตรงจากครูผู้สอน หรือผู้ปกครอง ผ่านหลักสูตรหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นประสบการณ์ สามารถบูรณาการจิตวิทยาเชิงบวก เชื่อมโยงกับระบบการแนะแนวให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือผู้เรียน ตลอดจนประยุกต์ใช้ในกระบวนการวัดประเมินผลผู้เรียนที่มีเกณฑ์ที่ยืดหยุ่น สอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียนยุคใหม่ที่เน้นปฏิสัมพันธ์ในทุกกระบวนการเรียนรู้ อันเป็นเป้าหมายสำคัญของแนวคิดสู่การปฏิบัติในทุกระดับ

เอกสารอ้างอิง

- บุษบา หะริณพลสิทธิ์ และคณะ. (2561). การเสริมสร้างต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักเรียนอาชีวศึกษาโดยการให้คำปรึกษากลุ่มแนวทฤษฎี เหตุผล อารมณ์ พฤติกรรม. วารสารวิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 12(1), 56-73.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายรุ้ง ธิตา และคณะ. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 5(2), 147-163.
- สายสมร เฉลยกิตติ. (2553). การพัฒนาทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของพยาบาลวิชาชีพโดยการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ. ใน วิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Caprara, G. V. et al. (2009). Human optimal functioning: the genetics of positive orientation towards self, life, and the future. Behavior genetics, 39(3), 277-284.
- Ciarrochi, J. et al. (2016). Contextual Positive Psychology : Policy Recommendations for Implementing Positive Psychology into Schools. Front Psychol, 7(2), 15-61.
- Csikszentmihalyi, M. & Csikszentmihalyi, I. S. (2006). A life worth living: Contributions to positive psychology. London: Oxford University Press.

- David, S. A. et al. (2012). *The Oxford handbook of happiness*. London: Oxford University Press.
- Fineburg, A. C. & Monk, A. (2015). *Different approaches to teaching positive psychology, Positive Psychology in Practice : Promoting Human Flourishing in Work, Health, Education, and Everyday Life*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Luthans, F. et al. (2007). *Psychological capital: Developing the human competitive edge*. London: Oxford University Press.
- Mathew, W. & Margaret, L. K. (2018). *Positive education : Learning and teaching for wellbeing and academic mastery*. *International Journal of Wellbeing*, 8(1), 1-17.
- Mathew, W. (2016). *Why won' t it Stick? Positive Psychology and Positive Education*. *Psychology of Well-Being*, 6(2), 48-95.
- Pawelski, J. O. (2020). *The elements model: toward a new generation of positive psychology interventions*. *The Journal of Positive Psychology*, 15(5), 675-679.
- Peterson, C. & Seligman, M. E. P. (2004). *Character strengths and virtues: A handbook and classification* American Psychological Association. London: Oxford University Press.
- Reznitskaya, A. & Wilkinson, I. A. (2015). *Positively transforming classroom practice through dialogic teaching*. *Positive Psychology in Practice: Promoting Human Flourishing in Work Health. Education, and Everyday Life*, 9(3), 279-296.
- Schreiner, L. (2010). *The “Thriving Quotient”: A new vision for student success*. *About Campus*, 15(7), 2-10.
- Seligman, M. E. (2012). *Positive psychology in practice*. USA: John Wiley & Sons.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารซ้ำ
บนแอปพลิเคชันไลน์แมนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
และปริมณฑล*

CAUSAL FACTORS INFLUENCING OF REPURCHASE INTENTION
ORDERING SERVICE ON LINEMAN APPLICATION OF CONSUMERS
IN BANGKOK AND ITS VICINITY

สุมาลย์ ปานคำ

Sumaman Pankham

พัชรนันท์ คงกุธทอง

Patcharanan Kongkuthong

วิทยาลัยนวัตกรรมดิจิทัลเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยรังสิต

College of Digital Innovation Technology, Rangsit University, Thailand

E-mail: sumaman.p@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ 2) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารซ้ำบนแอปพลิเคชันไลน์แมนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่เคยใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชันไลน์แมน อย่างน้อย 2 ครั้ง และพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามออนไลน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และโมเดลสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพบริการ 2) ด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า 3) ด้านการสื่อสารแบบบอกปากต่อปาก และ 4) ด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี พิจารณาจากค่าสถิติ ไค - สแควร์ (χ^2) = 202.44, ค่า CMIN/df = 1.40, ค่าองศาอิสระ (df) = 145, ค่า GFI = 0.93, ค่า AGFI = 0.90, ค่า CFI = 0.97, ค่า SRMR = 0.05 และ ค่า RMSEA = 0.04 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ = 0.85 แสดงว่าตัวแปร ในโมเดลอธิบาย ความแปรปรวนของความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารซ้ำบนแอปพลิเคชันไลน์แมนได้ร้อยละ 85 และปัจจัย

* Received 22 November 2021; Revised 20 December 2021; Accepted 27 December 2021

ด้านการสื่อสารแบบบอกปากต่อปากมีอิทธิพลทางตรงมากที่สุดต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารซ้ำ ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้ามีอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุดต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารซ้ำ ผู้ประกอบการธุรกิจไลน์แมนสามารถรวมถึงธุรกิจร้านอาหาร และธุรกิจเดลิเวอรี่อื่น ๆ สามารถนำไปใช้ ประโยชน์เพื่อวางแผนการตลาดและสร้างกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับผู้บริโภคบนแอปพลิเคชันได้ในอนาคต

คำสำคัญ: ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพล, ภาพลักษณ์ตราสินค้า, การสื่อสารแบบบอกปากต่อปาก, ความตั้งใจ ใช้บริการซ้ำ, การบริการสั่งอาหารแอปพลิเคชันไลน์แมน

Abstract

The objectives of this research article were to develop and validate the consistency of the causal factors and study the influence of causal factors influencing of repurchase intention ordering service on lineman applications of consumers in Bangkok and its vicinity This research, quantitative research. Use the online questionnaire to collect the information. The sample group was People who have used the service to order food on Lineman at least 2 times and lived in Bangkok and Its vicinity consisted of 260 people who were selected through quota sampling technique. Data were analyzed by using descriptive statistics to find the frequency percentage and structural equations model. The results of the research showed that The development of the causal relationship models consisted of consisting] 4 variables were 1) Service Quality 2) Brand Image 3) Word of Mouth and 4) Repurchase Intention and the causal relationship model was developed in accordance with empirical data. Considering the value of Chi - square (χ^2) = 202.44, CMIN/df = 1.40, Df = 145, GFI = 0.93, AGFI = 0.90, CFI = 0.97, SRMR = 0.05 and RMSEA = 0.04. Coefficient of prediction = 0.85. This means that 85% of the variance in the model can explain the variation in the repurchase intention ordering service on lineman applications. The causal factors showed that word of mouth the most direct effect influence on repurchase intention ordering service on lineman applications. The results of this research are useful for entrepreneurs, owners of Lineman delivery businesses are utilized to marketing plan and create marketing strategies that are suitable for consumers. Resulting in repurchasing intention to the online course in the future.

Keywords: Causal Factors Influencing, Brand Image, Word of Mouth, Repurchase Intention, Ordering Service on Lineman Application

บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งในประเทศ และต่างประเทศมีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วโลก ผู้คนเกิดการรับรู้เรียนรู้ ปรับตัว และนำมาใช้ เพื่อให้ตนเองพัฒนาตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป อีกทั้งปัจจุบันอินเทอร์เน็ต มีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ในบทบาทช่องทางการติดต่อสื่อสารอันทรงพลัง และมีประสิทธิภาพอย่างสูง ทำให้การใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นที่แพร่หลายมากขึ้น ความนิยมของอินเทอร์เน็ตที่มากขึ้นส่งผลให้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เจริญเติบโตอย่างก้าวกระโดด ทั้งในภาคครัวเรือน เศรษฐกิจ คมนาคม และด้านอื่น ๆ อีกมากมาย ทำให้เศรษฐกิจทั้งภาครัฐ และเอกชน ต่างช่วงชิงความได้เปรียบทางธุรกิจที่มีการแข่งขันกันอย่างสูงตามเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้น (นพดล สายคติกรณ์, 2558)

ธุรกิจต่าง ๆ เริ่มมีการปรับตัว โดยเฉพาะในกลุ่มธุรกิจอีคอมเมิร์ซ (e - Commerce) และธุรกิจบริการส่งอาหารออนไลน์ (Online Food Delivery) โดยใช้สมาร์ทโฟนเข้ามาเป็นตัวช่วยหลัก แต่กระนั้นกลุ่มธุรกิจอีคอมเมิร์ซ และธุรกิจบริการส่งอาหารออนไลน์ส่วนใหญ่ยังคงดำเนินธุรกิจอยู่บนโลกออฟไลน์เป็นหลัก เมื่อเทียบสัดส่วนแล้วกลุ่มธุรกิจอีคอมเมิร์ซ มีส่วนแบ่งทางการตลาดเพียงร้อยละ 3.8 ของกลุ่มธุรกิจ ค่าปลีกของไทย และธุรกิจบริการส่งอาหารออนไลน์ มีส่วนแบ่งทางการตลาดเพียงร้อยละ 4.9 ของตลาด ธุรกิจร้านอาหารทั้งหมดในประเทศไทย เห็นได้ว่าโอกาสทางการตลาดจึงยังมีอีกมากของธุรกิจแบบ Online ไป Offline หรือ O2O โดยใช้ช่องทางออนไลน์มาช่วยแก้ปัญหาข้อจำกัดด้านเวลา งบประมาณ รวมถึงอำนวยความสะดวก และสร้างทางเลือกในการเข้าถึงสินค้าและบริการในชีวิตประจำวันได้อย่างครอบคลุม ไม่ว่าจะเป็นด้านร้านอาหาร, สินค้าอุปโภคบริโภค, การรับ - ส่งสินค้า, การเดินทาง และการท่องเที่ยว (ร่ำไพพรรณ พุฒธรรม, 2557) การเติบโตอย่างต่อเนื่องของตลาดบริการจัดส่งอาหาร (Delivery) ในปี พ.ศ. 2560 แสดงถึงความต้องการของผู้บริโภคที่มองหาความสะดวกสบายและความรวดเร็ว เนื่องจากความเร่งรีบที่ต้องแข่งกับเวลาในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะวิถีชีวิตคนกรุงเทพฯ และปริมณฑล จึงทำให้ หลายบริษัทที่มองเห็นโอกาสเข้ามาเป็นตัวกลางในการร่วมมือกับทางผู้ประกอบการร้านค้า กล่าวคือ ร้านอาหารเข้ามาทำการตลาดบริการเพื่อรับส่งอาหาร (Food Delivery) ผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น ทั้งในเว็บไซต์ (Website) และแอปพลิเคชัน (Application) บริการรับส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันได้รับความนิยมมากขึ้นทุกวันจากการใช้งานผ่านสมาร์ทโฟน ซึ่งมีผู้ประกอบการที่พัฒนาแอปพลิเคชันบริการรับส่งอาหาร โดยมีไลน์แมน (LINE MAN) เป็นผู้นำตลาดแอปพลิเคชันอาหารเพราะมีร้านอาหาร

หลากหลายมากที่สุด ด้วยบริการเชื่อมโยงฐานข้อมูลของผู้ใช้แอปพลิเคชันไลน์ (LINE) และเว็บไซต์ Wongnai ที่มีร้านอาหารจำนวนมากเป็นคู่ค้า การแข่งขันที่ดุเดือดทำให้แต่ละแอปพลิเคชันต่างส่งเสริมการขาย (Sale Promotion) ด้วยการจัดส่วนลดพิเศษให้ผู้ใช้บริการได้ทดลองแบบไม่คิดค่าบริการ หรือได้รับส่วนลดหากซื้อครบตามราคาที่กำหนดและยังใช้ฟรีเซเตอร์ดาราในการโปรโมท เป็นต้น ซึ่งความสะดวกสบาย ความรวดเร็ว และส่วนลดสำหรับผู้ใช้บริการกลายเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ธุรกิจนี้เติบโต (Euromonitor, 2018)

ในสภาวะการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นของธุรกิจบริการรับส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันเกือบทั้งหมด ก่อนหน้านี้จะเน้นบริการเพียงในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น แต่ปัจจุบันเริ่มมีการกระจายการบริการไปตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ นำโดย 3 บริษัท แนวหน้าอย่างไลน์แมน (LINE MAN), แกร็บฟู้ด (GrabFood) และ ฟู้ดแพนด้า (Foodpanda) โดยทุกบริษัทจะให้บริการลักษณะแบบแผนเดียวกัน รวมถึงการสื่อสารเพื่อเพิ่มยอดขายการใช้งาน เช่น มอบส่วนลดแก่สินค้าบางชนิดหรือโปรโมชันพิเศษเฉพาะช่วงเวลาต่าง ๆ เช่น วันพิเศษ วันหยุด เทศกาล หรือแม้แต่การแนะนำเพื่อนมาใช้บริการ ซึ่งกลยุทธ์เหล่านี้ล้วนมีส่วนช่วยให้ธุรกิจสามารถเข้าถึงลูกค้าได้มากขึ้น ทั้งยังเป็นส่วนช่วยให้ลูกค้าตัดสินใจเลือกใช้บริการได้ง่ายขึ้น และกลับมาใช้บริการซ้ำเรื่อย ๆ อีกด้วย (Huapood, 2563)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพล ต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันไลน์แมนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีปัจจัยดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านคุณภาพบริการ (Service Quality) เป็นปัจจัยที่เปรียบเทียบความคาดหวังของผู้รับบริการกับการบริการที่ได้รับจริง 2) ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) เป็นภาพที่อยู่ในจิตใจหรือความรู้สึกโดยรวมหรือเกี่ยวกับด้านต่าง ๆ ของผู้ใช้บริการ และ 3) ปัจจัยด้านการสื่อสารแบบบอกปากต่อปาก (Word of Mouth) เกิดขึ้นจากการที่ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจแล้วมีการบอกต่อจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลอื่น ซึ่งทำให้ข่าวสารกระจายได้อย่างรวดเร็วไม่ว่าผู้รับสารมีการตอบรับเชิงบวกหรือเชิงลบ ซึ่งสอดคล้องกับ Prabowo, H. et al. ผู้ประกอบการธุรกิจไลน์แมนธุรกิจร้านอาหารและธุรกิจเดลิเวอรี่อื่น ๆ สามารถสร้างความตั้งใจใช้บริการซ้ำได้ โดยนำไปใช้ประโยชน์เพื่อวางแผนการตลาดและสร้างกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับผู้ใช้บริการแอปพลิเคชันได้ในอนาคต ส่งผลให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน (Prabowo, H. et al., 2020)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ความตั้งใจใช้บริการ สั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันไลน์แมนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

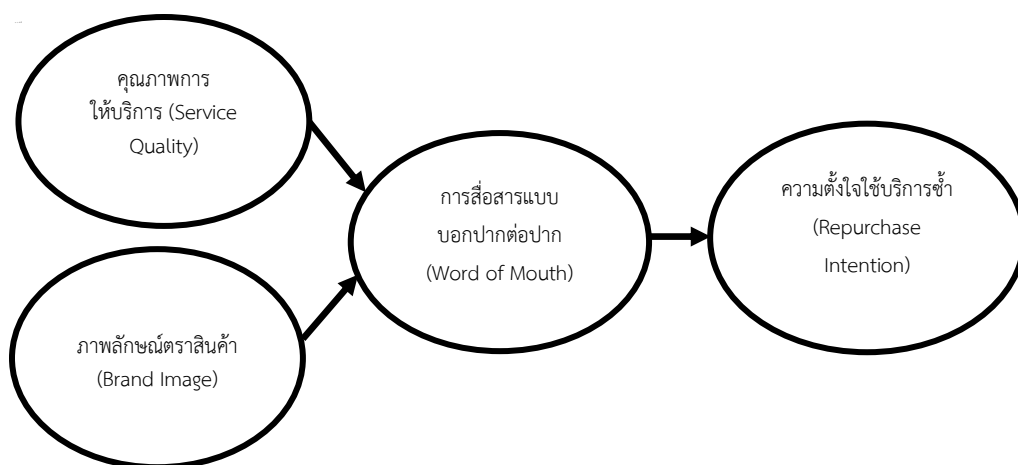

2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันไลน์แมนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันไลน์แมนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดของ Prabowo, H. et al. มาปรับปรุงและพัฒนา โดยปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันไลน์แมน (Prabowo, H. et al., 2020) ได้แก่ ด้านคุณภาพการบริการ (Service Quality) ภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) และ ด้านการสื่อสารแบบบอกปากต่อปาก (Word of Mouth) มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันไลน์แมน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชันไลน์แมน และพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชันไลน์แมนอย่างน้อย 2 ครั้ง และพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 260 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบมีตัวแปรแฝง (Causal Structural - Models with Latent Variable) Kline, R. B. และนงลักษณ์ วิรัชชัย ได้เสนอว่า ขนาดตัวอย่างที่

เหมาะสมควรเป็น 10 - 20 เท่าของ 1 ตัวแปรสังเกตได้ หรือตัวอย่างน้อยที่สุดที่ยอมรับได้ (Kline, R. B., 2011); (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ดูจากค่าสถิติ Holster ที่ต้องมีค่ามากกว่า 200 (Hoelter, J. W., 1983) ในการศึกษาครั้งนี้ มีตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 20 ตัวแปร ซึ่งต้องใช้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 200 คนเป็นอย่างน้อยและเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 260 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 คำถามคัดกรอง จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ท่านเคยใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันไลน์แมนตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไปหรือไม่ และสถานที่พักอาศัย ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ตอนที่ 3 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันไลน์แมน จำนวน 20 ข้อ จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพการบริการ ด้านภาพลักษณ์ ตราสินค้า ด้านการสื่อสารแบบบอกปากต่อปาก และด้านความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำ

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ใช้วิธีตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Congruence หรือ IOC) โดยได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันไลน์แมน จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) พบว่าข้อคำถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นที่เหมาะสมยอมรับได้ ซึ่งจะต้องมีค่ามากกว่า 0.7 (ชไมพร กาญจนกิจสกุล, 2555) แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในแบบสอบถามนั้นมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์โดยการแบ่งปันลิงก์ URL ผ่านช่องทางเพจ เฟซบุ๊ก “LineMan” แลกลุ่มเฟซบุ๊ก “ส่วนลด Foodpanda/Grab/Lineman/Get” และผ่านหน้าเฟซบุ๊กส่วนตัว ในเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 รวมทั้งสิ้น 2 เดือน มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 300 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ได้จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 260 คน นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

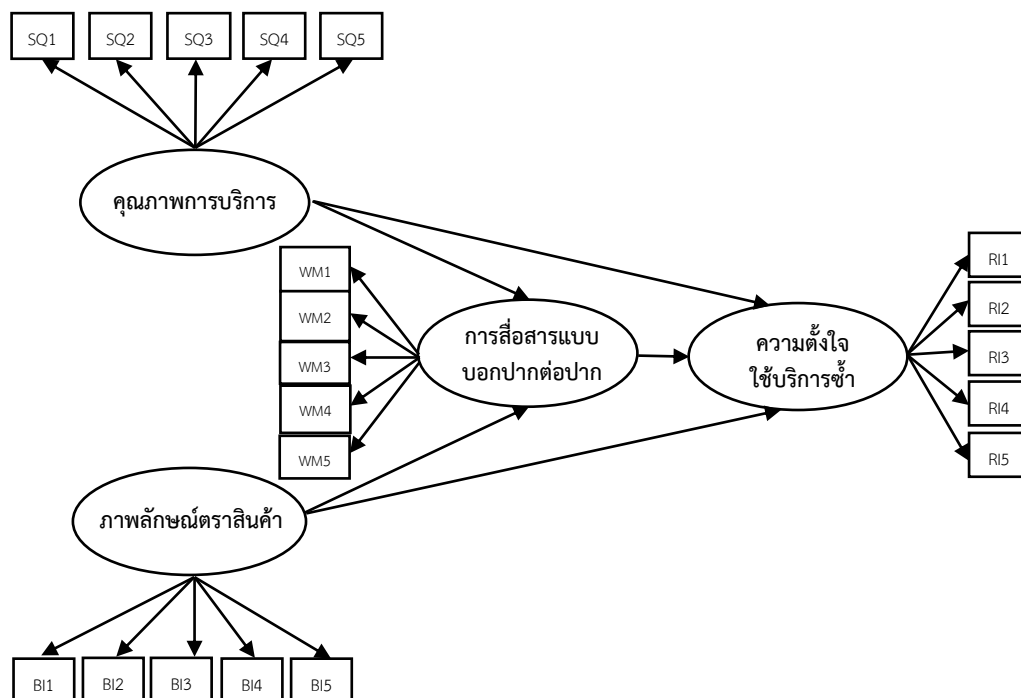
สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้การวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเพื่อหาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปร หาขนาดอิทธิพล และทิศทางว่าเป็นอย่างไร จากแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยใช้ อ้างอิงมีการทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมุติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าสถิติ CMIN/df น้อยกว่า 3.00 ค่า GFI, AGFI, CFI ตั้งแต่ 0.90 - 1.00 และค่า RMSEA, SRMR น้อยกว่า 0.08 ซึ่งสอดคล้องกับสถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (กริช แรงสูงเนิน, 2554)

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 260 คนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 78.85 สถานภาพโสด จำนวน 198 คน คิดเป็น ร้อยละ 76.2 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าจำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 ประกอบอาชีพเป็นนักศึกษา จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 และผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเคยใช้บริการ สั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันไลน์แมนและฟู้ดป๊อปปี้ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. ผลการพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันไลน์แมนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.1 ผลการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันไลน์แมน ประกอบด้วย 4 ตัวแปร จำแนกเป็นตัวแปรแฝงภายนอกจำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพการบริการ (SQ) และ 2) ด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า (BI) และตัวแปรแฝงภายใน 2 ตัวแปร ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสารแบบบอกปากต่อปาก (WM) และ 2) ด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำ โดยผู้วิจัยได้พัฒนาและยกร่างโมเดลโดยยึดแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นหลักการในการสร้าง และพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันไลน์แมน ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังภาพที่ 2

หมายเหตุ SQ หมายถึง คุณภาพการบริการ, BI หมายถึง ภาพลักษณ์ตราสินค้า, WM หมายถึง การสื่อสารแบบบอกปากต่อปาก, RI หมายถึง ความตั้งใจใช้บริการซ้ำ

ภาพที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารซ้ำบนแอปพลิเคชันไลน์แมนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพบว่า มีความสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากค่าไค - สแควร์สัมพันธ์ (CMIN/df) มีค่าเท่ากับ 1.40 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.05 ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.04 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์โดยค่า SRMR และค่า RMSEA ต้องมีค่าน้อยกว่า 0.05 และในส่วนของค่าดัชนี GFI, AGFI และ CFI มีค่าเท่ากับ 0.93, 0.90 และ 0.97 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์โดยค่า GFI, AGFI, CFI ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.90 - 1.00 และ ค่า Hoelter ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ต้องมีค่าที่สูงกว่า หรือเท่ากับ 200 ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารซ้ำบนแอปพลิเคชันไลน์แมนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดังตารางที่ 1

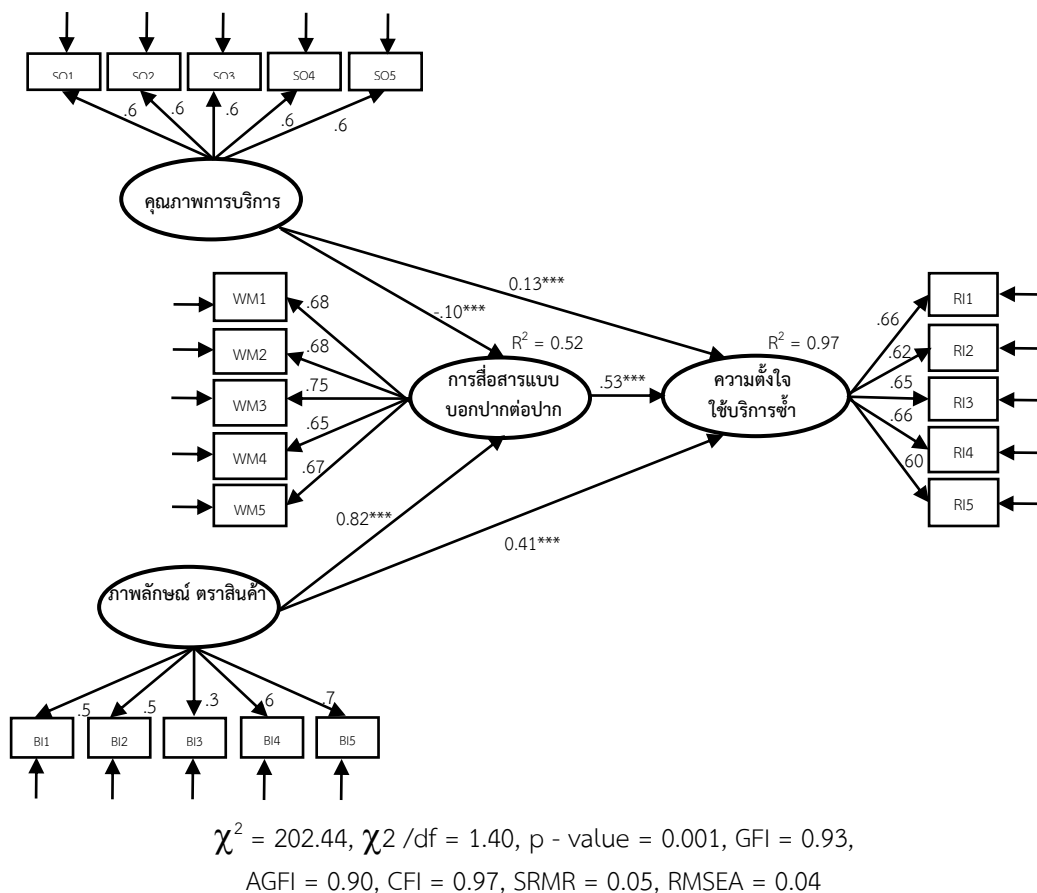

ตารางที่ 1 ค่าดัชนีบ่งชี้ความสอดคล้องและกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันไลน์แมนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ดัชนีบ่งชี้ความสอดคล้อง และกลมกลืน	เกณฑ์การ พิจารณา	โมเดล (ก่อนปรับโมเดล)		โมเดล (หลังปรับโมเดล)	
		ค่าที่ได้	ความหมาย	ค่าที่ได้	ความหมาย
1. ไค - สแควร์สัมพัทธ์ (CMIN/df)	< 3.00	2.23	ไม่ผ่านเกณฑ์	1.40	ผ่านเกณฑ์
2. ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดี (GFI)	≥ 0.90	0.87	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.93	ผ่านเกณฑ์
3. ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีที่ปรับแก้ไขแล้ว (AGFI)	≥ 0.90	0.83	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.90	ผ่านเกณฑ์
4. ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีเชิง เปรียบเทียบ (CFI)	≥ 0.90	0.90	ผ่านเกณฑ์	0.97	ผ่านเกณฑ์
5. ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA)	< 0.08	0.07	ผ่านเกณฑ์	0.04	ผ่านเกณฑ์
6. ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR)	< 0.08	0.06	ผ่านเกณฑ์	0.05	ผ่านเกณฑ์
7. ดัชนีแสดงค่าขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Holter)	> 200	134	ไม่ผ่านเกณฑ์	223	ผ่านเกณฑ์

2. ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันไลน์แมนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2.1 ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันไลน์แมนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ค่าสถิติของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารซ้ำบนแอปพลิเคชันไลน์แมนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (โมเดลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์)

จากภาพที่ 3 พบว่า ด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำได้รับอิทธิพลทางตรงจากด้านการสื่อสารแบบบอกปากต่อปาก มีขนาดอิทธิพล เท่ากับ 0.53 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และด้านการสื่อสารแบบบอกปากต่อปากได้รับอิทธิพลทางตรงมากที่สุดจากด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า มีขนาดอิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.82 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2.2 ผลการศึกษาปัจจัยอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารซ้ำบนแอปพลิเคชันไลน์แมนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารซ้ำบนแอปพลิเคชันไลน์แมนได้รับอิทธิพลทางตรงมากที่สุดจากด้านการสื่อสารแบบบอกปากต่อปาก มีขนาด

อิทธิพล เท่ากับ 0.53 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และได้รับอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุดจากด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า มีขนาดอิทธิพลทางอ้อม มีขนาดอิทธิพล เท่ากับ 0.43 อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .001 รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณภาพการบริการ มีขนาดอิทธิพลทางอ้อม มีขนาดอิทธิพล เท่ากับ - 0.05 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันไลน์แมนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

ตัวแปรแฝงภายนอก	ตัวแปรแฝงภายใน					
	ด้านการสื่อสารแบบบอกปากต่อปาก (WM)			ด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำ (RI)		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ด้านคุณภาพการบริการ (SQ)	- 0.10***	-	- 0.10***	0.13***	- 0.05***	0.08***
ด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า (BI)	0.82***	-	0.82***	0.41***	0.43***	0.84***
ด้านการสื่อสารแบบบอกปากต่อปาก (WM)	-	-	-	0.53***	-	0.53***
ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R ²)	0.52			0.97		

หมายเหตุ***p < 0.001, DE = อิทธิพลทางตรง, IE = อิทธิพลทางอ้อม, TE = อิทธิพลรวม

อภิปรายผล

1. การพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันไลน์แมนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ตัวแปร ดังนี้ 1) ด้านคุณภาพการบริการ 2) ด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า 3) ด้านการสื่อสารแบบบอกปากต่อปาก และ 4) ด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Prabowo, H. et al. ศึกษาเรื่องผลกระทบของคุณภาพการบริการและภาพลักษณ์ ต่อความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำด้วยการบอกแบบปากต่อปากที่ Budget Hotels Airy Rooms (Prabowo, H. et al., 2020) ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดล ที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยมีค่าสถิติ ไค - สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 202.44, CMIN/df เท่ากับ 1.40, GFI เท่ากับ 0.93, AGFI เท่ากับ 0.90, SRMR เท่ากับ 0.04 และ RMSEA เท่ากับ 0.05 ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันไลน์แมนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสามารถแสดงค่าสถิติจากโมเดลที่สอดคล้องกันซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ กริช แรงสูงเนิน (กริช แรงสูงเนิน, 2554)

2. ปัจจัยเชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันไลน์แมนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยด้านการสื่อสารแบบบอกปากต่อปากมีอิทธิพลทางตรงมากที่สุดต่อด้านความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันไลน์แมน เนื่องจากผู้ที่เคยใช้บริการมีแนวโน้มที่จะแนะนำการให้บริการต่อผู้อื่นหลังจากที่

เคยได้ใช้บริการแล้ว รวมถึงผู้ที่เคยใช้บริการมักจะค้นหาคำแนะนำ ของกลุ่มผู้ที่เคยใช้บริการเสมอ อีกทั้งงานวิจัยของ ยิ่งลักษณ์ ทรัพย์น้อย ที่พบว่า การบอกต่อของลูกค้าร้านโตคุโตคุยะ จะนำมาสู่การซื้อซ้ำของลูกค้าร้านโตคุโตคุยะ (ยิ่งลักษณ์ ทรัพย์น้อย, 2556) นอกจากนี้งานวิจัยของ หัสยาพร อินทยศ ที่พบว่า การสื่อสารแบบปากต่อปากมีอิทธิพลทางตรงต่อการใช้บริการซ้ำ ดังนั้น จะสังเกตเห็นว่า เมื่อผู้ใช้บริการได้รับการบอกต่อและการแนะนำจากผู้ที่เคยได้ใช้บริการแล้ว จะทำให้ผู้ใช้บริการมีทัศนคติไปในทางที่ดี ส่งผลให้เกิดความตั้งใจซื้อสินค้าหรือใช้บริการซ้ำที่บ่อยขึ้น (หัสยาพร อินทยศ และคณะ, 2557)

ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้ามีอิทธิพลทางตรงต่อด้านความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันไลน์แมน เนื่องจากแอปพลิเคชันไลน์แมนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และผู้ใช้บริการมีประสบการณ์ที่ดีในการใช้งาน อีกทั้งงานวิจัยของ ศุภวิษณุ ยอดน้ำคำ และอรทัย เลิศวรรณวิทย์ ที่พบว่า ความสัมพันธ์ของตราสินค้าส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำอย่างมีนัยสำคัญ (ศุภวิษณุ ยอดน้ำคำ และอรทัย เลิศวรรณวิทย์, 2559) อีกทั้งงานวิจัยของ วสุตม์ โชติพานิช ที่พบว่า อิทธิพลของการรับรู้คุณค่า ภาพลักษณ์สายการบินส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ (วสุตม์ โชติพานิช, 2561) นอกจากนี้งานวิจัยของ วรสิริญา ศุภธนโชติพงศ์ ที่พบว่า เมื่อลูกค้าได้รับคุณภาพ การบริการที่ดี จะส่งผลต่อทัศนคติต่อการบริการซึ่งมีผลทางตรงต่อการกลับมาใช้บริการธนาคารซ้ำอีกในอนาคต (วรสิริญา ศุภธนโชติพงศ์, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัจจัยในครั้งนี้ พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันไลน์แมนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพการบริการ 2) ด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า 3) ด้านการสื่อสารแบบบอกปากต่อปาก และ 4) ด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ทั้งนี้ ความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันไลน์แมนและโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันไลน์แมน ได้แก่ ปัจจัยด้านการสื่อสารแบบบอกปากต่อปาก ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันไลน์แมน ได้แก่ ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า และปัจจัยด้านคุณภาพการบริการตามลำดับ ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาตัวแปรอื่นที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันไลน์แมนที่นอกเหนือจากงานวิจัยนี้ เช่น ด้านการรับรู้ความเสี่ยง ด้านความไว้วางใจ ด้านความพึงพอใจ เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดบนแพลตฟอร์มแอปพลิเคชัน ไลน์แมนได้ตรงความต้องการของผู้บริโภคให้มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กริช แรงสูงเนิน. (2554). การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท วิ.พรินท์ (1991) จำกัด.
- ชไมพร กาญจนกิจสกุล. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. ตาก: โพรเจ็คท์ไฟฟ์ - โฟว์.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพดล สายคติกรณ์. (2558). การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศทางการตลาดสมัยใหม่เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นใน อ. หัวหิว จ.ประจวบคีรีขันธ์ (Unpublished Master's thesis). ประจวบคีรีขันธ์: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล.
- ยิ่งลักษณ์ ทรัพย์น้อย. (2556). โมเดลเชิงสาเหตุอิทธิพลของภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ คุณค่าทางด้านคุณภาพ ต่อความไว้วางใจ เชื่อใจ ความพึงพอใจ การบอกต่อ และการกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้าร้านโตคุโตคุยะ (TOKUTOKUYA). ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ร่ำไพพรรณ พุฒธรรม. (2557). การสื่อสารการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าของ ผู้บริโภคในห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล สาขาแจ้งวัฒนะ. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วรสิสญา ศุภธนโชติพงศ์. (2562). คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะใช้บริการซ้ำของลูกค้าธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) กรณีศึกษาพื้นที่ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร ภาค 203. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แผน ก แบบ ก 2. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วสุตม์ โชติพานิช. (2561). ปัจจัยด้านคุณภาพบริการ การรับรู้คุณค่า และภาพลักษณ์สายการบิน ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อบริการซ้ำในบริบทของสายการบินเต็มรูปแบบ. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศุภวิชญ์ ยอดน้ำคำ และอรทัย เลิศวรรณวิทย์. (2559). ผลกระทบจากการสื่อสารแบบปากต่อปากบนอินเทอร์เน็ตต่อความรู้ในตราสินค้าความสัมพันธ์กับตราสินค้า และความตั้งใจซื้อซ้ำ: การศึกษาตลาดรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คนในประเทศไทย. วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ, 7(1), 1-24.
- หัสยาพร อินทยศ และคณะ. (2557). อิทธิพลของคุณภาพบริการ ความไว้วางใจ เชื่อใจ และการสื่อสารปากต่อปากที่มีต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าคลินิกกายภาพบำบัด: กรณีศึกษาภาคเหนือถิ่นฟ้าล้านนาตะวันออก. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 11(4), 235-249.

- Euromonitor. (2018). 100% Home Delivery/Takeaway. Retrieved February 10, 2021, from <https://www.euromonitor.com/100-home-delivery-takeaway-in-thailand>
- Hoelter, J. W. (1983). The Analysis of Covariance Structures: Goodness-of-Fit Indices. *Sociological Methods & Research*, 11(1), 325-344.
- Huapood. (2563). 6 แอปสั่งอาหารออนไลน์เจ้าไหนดีที่สุดในปี 2021. เรียกใช้เมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <https://www.huapood.com/แอปพลิเคชัน/6-แอปสั่งอาหารออนไลน์-food-delivery-เจ้าไหนดีสุด>
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. (3rd ed.). New York, N: The Guilford Press.
- Prabowo, H. et al. (2020). Effect of Service Quality and Brand Image on Repurchase Intention through Word of Mouth at Budget Hotels Airy Rooms. *Journal of Business and Management. Indonesia*, 8(1), 195-207.

โครงการพระราชดำริของกองทัพบกในฐานะราชประศาสนศาสตร์*

ROYAL INITIATIVE PROJECT OF THE ROYAL THAI ARMY AS ROYAL PUBLIC ADMINISTRATION

วัชรีย์ สงวนศักดิ์โยธิน

Wacharee Sanguansakyotin

อภิรัตน์ กังสดารพร

Apirat Kangsadanporn

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University, Thailand

E-mail: wacharee.50@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดราชประศาสนศาสตร์ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพบก 2) ศึกษาการจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพบกตามแนวคิดราชประศาสนศาสตร์ และ 3) ศึกษาการบูรณาการแนวคิดราชประศาสนศาสตร์กับการใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยเชิงเอกสาร ร่วมกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบไปด้วย 3 กลุ่ม คือ ผู้นำชุมชนจำนวน 10 คน ผู้นำหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวน 9 คน ผู้นำหน่วยงานของกองทัพบกที่ทำหน้าที่รับผิดชอบและควบคุมโครงการ ในเขตพื้นที่ที่ศึกษา จำนวน 6 คน วิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัยแบบเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาอย่างยั่งยืนของแต่ละโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริใช้ราชประศาสนศาสตร์ ผ่านการทรงงานของสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง พระราชวงศ์และผู้แทนพระองค์เน้นการพัฒนาราชกรในพื้นที่ยึดด้านเศรษฐกิจ สังคม และร่วมรักษาอธิปไตยของชาติ 2) การจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพบกตามแนวคิดราชประศาสนศาสตร์ ใช้การจัดการร่วมกันสามฝ่าย คือพื้นที่ที่เป็นผู้นำชุมชน ผู้บริหารหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องและมูลนิธิ หรือหัวหน้าโครงการต่าง ๆ ใช้การจัดการที่ดูบริบทของพื้นที่ 3) การบูรณาการแนวคิดราชประศาสนศาสตร์กับการจัดการ พบว่า การจัดการโครงการของกองทัพบกตามแนวคิดราชประศาสนศาสตร์ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการบูรณาการ 3.1) หลักการและแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบบูรณาการความร่วมมือ 3.2) วัตถุประสงค์ของการบูรณาการความร่วมมือ 3.3) ขั้นตอนการทำงานแบบบูรณาการ

* Received 6 December 2021; Revised 3 January 2022; Accepted 24 January 2022

ความร่วมมือ และ 3.4) ตัวชี้วัดการบูรณาการความร่วมมือ/การวัดและประเมินผลความร่วมมือครบทุกขั้นตอน

คำสำคัญ: ราชประศาสนศาสตร์, โครงการพระราชดำริ, โครงการพระราชดำริของกองทัพบก

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study the concept of Royal Public Administration through the Royal Initiative Project, 2) study the management of Royal Thai Army's royal Initiative projects under the concept of Royal Public Administration and, 3) study the integration of Royal Public Administration with management, Therefore, used qualitative research by using documentary research along with an in - depth interview. Use an interview form as a tool Key informants consist of 3 groups: 10 community leaders, nine government and private sector leaders, and Army leaders who are responsible for and supervising the project. In the study area, 6 people analyzed and presented the research results descriptive. The results were as follows: 1) The concept of Royal Public Administration through the Royal Initiative Project. Use royal theology Through the work of HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn, the royal family, and his representatives. Emphasize the development of local citizens in the area of economic, social, and jointly maintain national sovereignty. 2) Management of Royal Thai Army initiatives following under the concept Royal Public Administration. Use a common arrangement of three parties. Is an area that leads the community Executives of the relevant government agencies and foundations or project leaders to use management that looks at the context of the area. 3) the integration of Royal Public Administration with management It was found that the project management of the Royal Thai Army's initiative under the concept of community royal theology must be involved in all integrating processes 3.1) Principles and fundamental concepts of the integrated model of cooperation 3.2) Objectives 3.3) Integrated Collaboration Workflow and 3.4) Integrated Cooperation / Measurement and Evaluation Indicators should be coordinated. All steps.

Keywords: Royal Public Administration, Royal Initiative Project, Royal Initiative Project of the Royal Thai Army

บทนำ

ในช่วงต้นรัชสมัยของในหลวงรัชกาลที่ 9 การดำเนินงานตามโครงการพระราชดำริ มีหลายหน่วยงานเกี่ยวข้องร่วมมือกัน แบบบูรณาการ เช่น กรมชลประทาน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และกองบัญชาการกองทัพไทย เป็นต้น สำหรับกองบัญชาการกองทัพไทย เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีดำเนินการในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในด้านความมั่นคง โดยมีกองทัพบกเป็นหน่วยงานหลักในการรับสนองพระราชดำรินี้ในด้านความมั่นคง มีหลายโครงการที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีการต่อสู้กับการแพร่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศ เช่น โครงการสร้างความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้านในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ครอบคลุมหมู่บ้านจาก จ.กาฬสินธุ์ จ.ขอนแก่น จ.ชัยภูมิและ จ.อุบลราชธานี รวมกันทั้งสิ้นจำนวน 42 หมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรในหมู่บ้านที่อยู่ในเขตปฏิบัติการของตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ภาค 2 และเพื่อให้ความรู้แก่ราษฎรในพื้นที่ดังกล่าวโดยการฝึกอบรมผู้นำหมู่บ้านและวิทยากรประจำหมู่บ้าน เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการประสานงานสร้างความเข้าใจระหว่างทางราชการและราษฎรตามแผนการปฏิบัติการด้านจิตวิทยาการเข้าถึงประชาชนของรัฐบาล โดยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรและบางโครงการเป็นโครงการเพื่อป้องกันการรุกที่ดินแดนอันเนื่องจากปัญหาความไม่ชัดเจนในเส้นเขตแดน อีกทั้งเป็นการลดปัญหา การแพร่ระบาดของยาเสพติด แนวคิดเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ เกิดจากพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในการที่ได้ทรงคิดค้นดัดแปลง ปรับปรุงและแก้ไขให้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้เป็นงานที่ดำเนินการไปได้โดยง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อนและสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และระบบนิเวศ โดยส่วนรวมของธรรมชาติ ตลอดจนสภาพสังคมของชุมชนนั้น ๆ (วิรินทร์ทิรา นาทองบ่อจรัส และสมาน งามสนิท, 2558)

“ราชประศาสนศาสตร์” คือ สิ่งที่พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ทรงปฏิบัติซึ่งมากกว่า พระราชกรณียกิจ หรือพระราชกุศล ท่านบริหารประเทศโดยพระปรีชาสามารถ พระวิริยะอุตสาหะในรูปแบบราชประชาสมาสัย คำกล่าวของศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ในการตรวจเยี่ยมราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ เมื่อ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 (สถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ, 2563) การอธิบายถึงคำว่าราชประศาสนศาสตร์ เป็นมุมมองของประชาชนในการมองพระมหากษัตริย์ และสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นนักเรียนรู้ นักวิจัย นักทดลอง และมีภาวะผู้นำที่สนใจกลุ่มเป้าหมายหลักคือประชาชน และปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ปกครองดูแลประชาชนโดยใช้หลักธรรมคือ ทศพิธราชธรรม ประกอบกับความ เป็นผู้นำที่มี ปรีชาญาณ มีโลกทรรศน์ครอบคลุมทุกเรื่อง มีความต่อเนื่องยาวนานส่งผลให้เกิดโครงการพระราชดำริต่าง ๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนนำไปสู่การพัฒนาประเทศ และที่สำคัญคือได้รับความไว้วางใจจากประชาชน โครงการพระราชดำรินี้ที่ทรงจัดทำขึ้นได้รับ

ความร่วมมือทั้งจากภาครัฐ และภาคเอกชน ก่อให้เกิดเป็นแรงเกาะเกี่ยวอันมหาศาลที่ก่อให้เกิด การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในคุณภาพชีวิตของประชาชน

จากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพบก ที่ได้สะท้อนถึงวิถีชีวิต ของชาวบ้านที่ผูกติดอยู่กับปัญหาเสียดิน การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความยากจน แนวเขตแดนที่ไม่ชัดเจน ซึ่งเป็นปัญหาในด้านความมั่นคงที่เกิดขึ้น ในหลวงรัชกาล ที่ 9 และสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง รวมทั้งราชวงศ์ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียน ราษฎร และทรงรับทราบปัญหา จึงได้มีพระราชดำริให้ดำเนินการตามโครงการฯ เพื่อแก้ไข ปัญหาดังกล่าวและได้ใช้ “ราชประศาสนศาสตร์” ในการดำเนินการเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว และเป็นการลดกระบวนกร ขั้นตอนของระบบราชการ ในการปฏิบัติงานในโครงการฯ จะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเปรียบเสมือนฟันเฟืองในการขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุผล อันได้แก่ ทหาร ป่าไม้ มูลนิธิ/โครงการหลวง ฝ่ายบ้านเมือง (จังหวัด, อำเภอ, องค์การบริหารส่วนตำบล) สาธารณสุข เกษตร ชลประทาน ภาครัฐกิจ รวมทั้งภาคประชาชน (ราษฎรที่อยู่ในโครงการฯ หรือผู้มีส่วนได้เสีย) ซึ่งการดำเนินการนั้นฟันเฟืองต่าง ๆ จะมีความสำคัญแตกต่างกันไปตาม ห้วงเวลา ความสำเร็จของฟันเฟืองต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้น อยู่ที่ผู้นำของแต่ละฟันเฟืองในการ ขับเคลื่อน ให้เป็นไปตามเป้าหมายสอดคล้องประสานกับการมีส่วนร่วมของประชาชน (ราษฎร) ที่อยู่ ในโครงการฯ สุเมธ ตันติเวชกุล ระบุว่าการพัฒนาในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล- อดุลยเดช เป็นรูปแบบของการพัฒนาที่เน้นให้ประชาชนสามารถช่วยตัวเองหรือพึ่งตนเองได้ ซึ่งเป็นรูปแบบที่นำไปสู่ความยั่งยืนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ การพัฒนาในพื้นที่ต่าง ๆ ท่านได้ พระราชทานหลักการที่สำคัญสำหรับการพัฒนาไว้ในหลายเรื่อง หลายมิติ ซึ่งล้วนแล้วแต่นำมา ปรับใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนคนไทย นอกจากนี้ ยังทรงมีแนวพระราชดำริ ในการ พัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ เพื่อความสมดุลและยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและ เพื่อเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ สำหรับเป็นพื้นฐานความมั่นคงทางอาหารเพื่อพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของประชาชน ผลจากแนวพระราชดำริ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” เป็นที่มาของโครงการพัฒนา ต่าง ๆ ที่นำไปสู่การสร้างประโยชน์และความสุขให้เกิดขึ้นกับประชาชนในชาติ ทำให้ประชาชน ได้รับประโยชน์และสามารถแก้ปัญหาในแต่ละพื้นที่การพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งผลที่ได้ คือ การรักษาเขตแดน รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงชุมชน สร้างความมั่นคง รักษาทุนทางสังคม และทุนธรรมชาติอย่าง ยั่งยืน (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2559)

จากเหตุผลข้างต้น การศึกษา “โครงการพระราชดำริของกองทัพบกในฐานะ ราชประศาสนศาสตร์” โดยได้เลือกศึกษา โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่มีกองทัพบก เป็นผู้ประสานงาน 5 โครงการฯ ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้บุคคลทั่วไป และบุคคลที่มี ความเกี่ยวข้องเห็นถึงพระปรีชาสามารถของ ในหลวง รัชกาลที่ 9 ประสบความสำเร็จ ในการบูรณาการความร่วมมือของทุกหน่วยงานของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยมีเป้าหมาย

เพื่อให้ความเป็นอยู่ของพสกนิกรชาวไทยมีชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้น ในการที่พระองค์ท่านมีแนวคิดที่เป็นภาพรวมของโครงการพระราชดำริของกองทัพบกที่สามารถเป็นที่พึ่งของพสกนิกรชาวไทย อันสืบเนื่องจากที่พระองค์ท่านทรงห่วงใยในเรื่องปัญหาชายแดน และปัญหาราษฎรชาวไทยภูเขา โดยใช้ราชประศาสนศาสตร์ ผ่านการทรงงานของสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง พระราชวงศ์ และผู้แทนพระองค์ เพื่อเป็นไปตามพระราชปณิธานที่จะรักษาเขตแดน รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการสร้างคุณภาพชีวิตของราษฎรที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดราชประศาสนศาสตร์ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพบก
2. เพื่อศึกษาการจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพบกตามแนวคิดราชประศาสนศาสตร์
3. เพื่อศึกษาการบูรณาการแนวคิดราชประศาสนศาสตร์กับการจัดการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีกระบวนการในการวิจัย 2 วิธี คือ

1. การวิจัยเอกสาร โดยการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ราชประศาสนศาสตร์ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จากระบวนกรณ ที่เกี่ยวข้อง เอกสาร ตำรา รายงาน การวิจัย บทความทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ นำมาสังเคราะห์และวิเคราะห์ กำหนดเป็นกรอบในการวิจัยและร่างเป็นแบบสอบถาม

2. หลังจากนั้นนำข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิเก็บรวบรวมจากผู้ให้ข้อมูลหรือแหล่งที่มาของข้อมูลโดยตรงที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความหมายราชประศาสนศาสตร์ คือศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ สรุปรูปข้อมูลและนำไปร่างเป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษา นำไปเก็บข้อมูลโดยการวิจัยภาคสนาม ซึ่งเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (ณรงค์ กุลนิเทศ และสุตาวรรณ สมใจ, 2558) ประกอบด้วย 3 กลุ่ม จำนวน 25 คนดังนี้

- 2.1 กลุ่มผู้นำชุมชนและคนในชุมชนที่ทำการศึกษา 10 คน ในพื้นที่บ้านปางคอง จังหวัดแม่ฮ่องสอน, บ้านห้วยแม่เกียง จังหวัดเชียงใหม่, บ้านปากแฉม จังหวัดเชียงใหม่, ดอยฟ้าห่มปกจังหวัดเชียงใหม่

- 2.2. ผู้นำหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชน 9 คน ในจังหวัด แม่ฮ่องสอน และจังหวัดเชียงใหม่

2.3 ผู้นำหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องของกองทัพบกที่ทำหน้าที่รับผิดชอบและควบคุมโครงการ 6 คน ในเขตพื้นที่ จังหวัด แม่ฮ่องสอน และจังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัย

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และทบทวนวรรณกรรม พบว่าปัจจุบันมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 4,741 โครงการในเรื่องแนวคิดราชประศาสนศาสตร์ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพบก จำนวน 5 โครงการ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเลือกโครงการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ โดยข้อมูลทั้งหมดได้มาจากการคัดเลือกโครงการต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการในเขตพื้นที่ศึกษา เฉพาะโครงการในความรับผิดชอบของหน่วยงานกองทัพบกฯ สามารถนำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

1. แนวคิดราชประศาสนศาสตร์ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพบก พบว่า

โครงการพัฒนาราชกรรชาวไทยภูเขาตามพระราชเสาวนีย์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน บ้านปางคอง เป็นโครงการด้านความมั่นคง บ้านปางคองเป็นหมู่บ้านตั้งใหม่ โดยหาราชกรรชาวไทยภูเขาที่สมัครใจเข้ามาอยู่ในพื้นที่ประกาศเป็นหมู่บ้านที่ต้องตามลักษณะการปกครองกระทรวงมหาดไทย เน้นการพัฒนาราชกรรในพื้นที่ให้เกิดความแข็งแกร่งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และมีส่วนร่วมรักษาดินแดนของชาติอย่างเป็นระบบ โดยการดำเนินการนั้น สมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้กองทัพบก จัดตั้งเป็นบ้านยามชายแดนขึ้นมาก่อนให้เป็นรูปธรรม โดยใช้คำสั่งของการจัดตั้งหมู่บ้านพัฒนาชาวไทยภูเขา ซึ่งมีอธิบดีทุกกระทรวงเป็นบอร์ดในคณะกรรมการฯ การก้าวข้ามปัญหาติดขัดในเรื่องข้อกฎหมายต่าง ๆ จึงเป็นไปได้ง่าย ตัวอย่างเช่นการขอใช้พื้นที่อนุรักษ์เพื่อจัดตั้งเป็นหมู่บ้านยามชายแดน เป็นการอนุมัติสั่งการจากบนลงล่าง (Top down) ทำให้การจัดตั้งหมู่บ้านสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว ลดขั้นตอนการดำเนินงานของระบบราชการแบบปกติ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกกาแฟและแมคคาเดเมียเป็นพืชเศรษฐกิจซึ่งเป็นพืชที่เหมาะสมกับระดับความสูงของสภาพภูมิประเทศ นอกจากนั้นยังมีพืชผักอื่น ๆ ปลูกเสริมเพื่อการบริโภคและจำหน่ายหากมีปริมาณมากพอ เช่น กระเทียม พริกทองญี่ปุ่น เป็นต้น มีการเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภค เช่นหมู ไก่ดำ และปลา บ้านปางคองปลูกกาแฟมานานกว่า 10 ปี ปัจจุบันเป็นผลผลิตจากต้นกาแฟรุ่นใหม่ โดยมีร้านกาแฟ “เข้าท่า” ที่อำเภอปาย เข้ามาช่วยดูแล ให้ความรู้ สอนวิธีเก็บที่ถูกต้อง และรับซื้อ มีโรงงานทำเป็นแบรนด์ของร้านเองส่วนแมคคาเดเมียชาวบ้านไม่มีองค์ความรู้ในเรื่องการแปรรูปจึงทำให้เสียโอกาส

โครงการสถานีวิจัยเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ บ้านห้วยแม่เกียง จังหวัดเชียงใหม่ สมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงมีพระราชดำริ ให้จัดตั้งโครงการฯ

เพื่ออนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำ และมีการจัดระเบียบพื้นที่ทำกินใหม่ โดยย้ายราษฎรออกจากพื้นที่เดิม ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำให้มาอยู่ในพื้นที่ปลายน้ำที่แนวเขตพื้นที่ทำกินให้ชัดเจน เป็นการจัดการและป้องกันไม่ให้เกิดการตัดไม้ทำลายป่า ทำไร่เลื่อนลอย การย้ายชาวบ้านจากที่ตั้งถิ่นฐานเดิมมาที่ใหม่ รวมถึงเรื่องการใช้พื้นที่อนุรักษ์ให้ชาวบ้านมาตั้งบ้านเรือนเพื่อการจัดระเบียบใหม่ ซึ่งถ้าเป็นกระบวนการของระบบราชการปกติก็ยากที่จะทำได้หรือถ้าทำได้ก็ใช้เวลานาน ตัวชีวิต ผลสัมฤทธิ์ ของโครงการนั้นดูได้จากตั้งแต่มีการตั้งสถานีฯ ขึ้นมาจนถึงปัจจุบัน ป่ามีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้นจากเดิมเป็นพื้นที่ป่าที่ถูกแผ้วถางทำไร่เลื่อนลอย ปัจจุบันพื้นที่ปลูกกลับคืนเป็นพื้นที่ป่าทั้งหมด ราษฎรมีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ช่วยกันป้องกันปัญหาหยาเสฟติด ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ทุกหน่วยงานที่เข้ามาช่วยในการส่งเสริมพัฒนา ซึ่งส่งผลทำให้ราษฎรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นไปตามพระราชปณิธานที่พระองค์ท่านตั้งไว้

โครงการสถานีสาธิตและถ่ายทอดเกษตร ป่าไม้ สิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากพระราชดำริบ้านแปกแซม จังหวัดเชียงใหม่ เดิมบริเวณนี้เป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญซึ่งไหลไปลงน้ำแม่แตง แต่ป่าไม้กลับถูกบุกรุกทำลายใช้เป็นที่ทำกิน มีแนวโน้มว่าจะถูกแผ้วถางไปเรื่อย ๆ และยังเป็นพื้นที่ล่อแหลมต่อปัญหาหยาเสฟติด เมื่อสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวงทรงทราบ จึงมีพระราชดำริให้จัดตั้งสถานีสาธิต และถ่ายทอดการเกษตร ป่าไม้ สิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรให้ดำรงชีวิตได้อย่างยั่งยืน โดยจ้างราษฎรเข้ามาทำงานที่สถานีฯ เป็นการให้ความรู้และเพิ่มรายได้ ทรงมีพระราชดำริกำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้พัฒนาความเป็นอยู่ และบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎรในพื้นที่ และหมู่บ้านใกล้เคียงในลักษณะค่อยเป็นค่อยไปโดยไม่ให้ราษฎรเดือดร้อน เพื่อให้ราษฎรเป็นผู้ชำนาญการด้านป่าไม้ การเกษตร และการปศุสัตว์ รวมทั้งอนุรักษ์สภาพป่า และสภาพแวดล้อม ให้คืนสู่สภาพสมบูรณ์ดังเดิม เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร สำหรับใช้อุปโภคบริโภคและการเกษตร และมีพระราชเสาวนีย์เพิ่มเติมให้ทำเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้ซึ่งการให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว พระองค์ไม่ได้ให้ดำเนินการทุกสถานีเกษตรที่สูง เช่น บ้านห้วยแม่เกียง ก็ไม่ได้มีพระราชเสาวนีย์ให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยว ทั้งนี้พระองค์ได้ศึกษาข้อมูลรอบด้านของบริบทในพื้นที่แล้ว จึงมีพระราชเสาวนีย์ ให้ดำเนินการในทุกเรื่อง โดยการปลูกและการป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเป็นการช่วยทำให้ป่าฟื้นคืนสภาพ และช่วยในการป้องกันไฟป่าอีกด้วย

สรุปการพัฒนาอย่างยั่งยืนของแต่ละโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ใช้ราชประศาสนศาสตร์แนวคิดในการดำเนินโครงการดังกล่าวข้างต้นในแต่ละโครงการที่คัดเลือกข้อมูลเฉพาะโครงการที่อยู่ในความรับผิดชอบของกองทัพบกในเขตจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน แต่ละโครงการ มีเป้าประสงค์ในการเชื่อมโยงแตกต่างกัน อาทิเช่น โครงการพัฒนาราชกรชาวไทยภูเขาตามพระราชเสาวนีย์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน บ้านปางคอง เป็นโครงการที่เน้นด้านความมั่นคง โครงการสถานีพัฒนาเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ บ้านห้วยแม่เกียง จังหวัดเชียงใหม่ ที่เน้นการเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำ และมีการจัดระเบียบพื้นที่ทำกินใหม่ และ

โครงการสถานีสานิตและถ่ายทอดเกษตร ป่าไม้ สิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากพระราชดำริบ้านแปกแซม จังหวัดเชียงใหม่ เน้นอนุรักษ์สภาพป่า และสภาพแวดล้อม ให้คืนสู่สภาพสมบูรณ์ดังเดิม โดยทุกโครงการที่กล่าวมานี้ผ่านการทรงงานของสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง พระราชวงศ์ และผู้แทนพระองค์ การพัฒนาอย่างยั่งยืนของแต่ละโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต้องประกอบไปด้วย 3 อย่าง คือ คน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายก็คือความอยู่เย็นเป็นสุขของพสกนิกรชาวไทย ทุกหมู่เหล่า

2. การจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพบกตามแนวคิดราชประศาสนศาสตร์ พบว่า

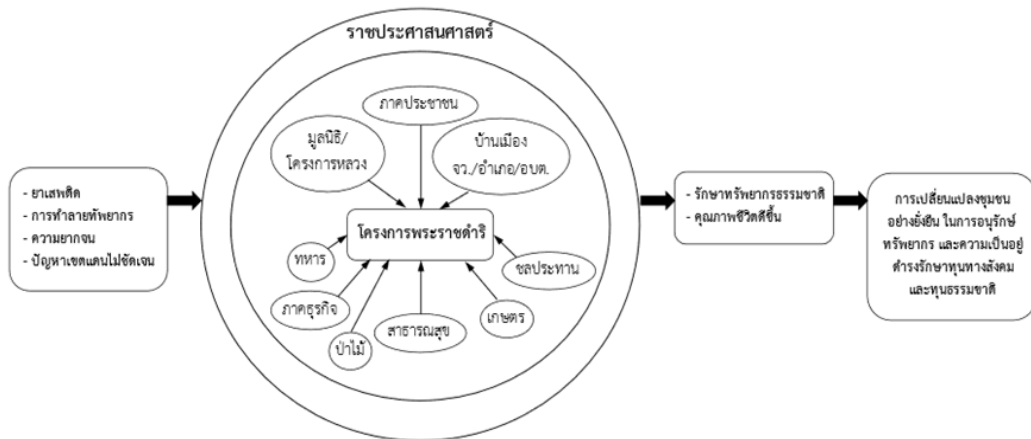
การจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินับเป็นองค์ความรู้ที่ทรงคุณค่ามหาศาล ยากเกินประมาณได้สามารถสร้างคุณูปการอันใหญ่หลวง พลิกฟื้นคุณภาพชีวิตของราษฎรผู้ยากไร้มาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน แต่ทว่า หากการรับรู้องค์ความรู้ที่คลาดเคลื่อน และไม่ครอบคลุมเพียงพอ การนำแนวพระราชดำริไปสู่พสกนิกรจะต้องมีการจัดการ เพราะภาคปฏิบัติไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ จึงต้องมีการบริหารจัดการความรู้ควบคู่ไปด้วย ในการจัดการแต่ละโครงการจะพิจารณาจากบริบทของพื้นที่และประชาชนในการประสานความร่วมมือและเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม และการจัดการที่ดีเริ่มจากแก้ปัญหาในขั้นต้นต่อของปัญหาโดยให้ความรู้ และสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงจากอาชีพผิดกฎหมายมาสู่อาชีพที่ถูกกฎหมายโดยได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยกองทัพบกยึดแนวทางการบูรณาการความร่วมมือของทุกหน่วยงานของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยมีเป้าหมายเพื่อให้ความเป็นอยู่ของพสกนิกรชาวไทยมีชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้น

ยกตัวอย่างผลสัมฤทธิ์ของโครงการฯ ในด้านความมั่นคงปัญหายาเสพติดในอดีตนั้นมีข่าวอย่างต่อเนื่องแต่ในปัจจุบันแทบจะไม่มีในบริเวณพื้นที่โครงการฯ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ ตามพระราชดำริ ดอยฟ้าห่มปกจังหวัดเชียงใหม่ แรกเริ่มที่ตั้งโครงการฯ บริเวณที่ตั้งไม่ใช่หมู่บ้านมาก่อนแต่เป็นพื้นที่ป่า จากพระราชดำริของพระองค์ท่านที่ต้องการอนุรักษ์ป่าไม้โดยหาชาวบ้านซึ่งเป็นชนเผ่ามาอยู่เพื่อดูแลป่าในลักษณะบ้านเล็กในป่าใหญ่ จึงดำเนินการหาพื้นที่แล้วมาตั้งหมู่บ้านใหม่ขั้นต้น มี 4 ชนเผ่า ๆ ละ 5 ครอบครัว ปัจจุบันเหลือ 3 ชนเผ่า ความช่วยเหลือของภาครัฐ สร้างโครงสร้างพื้นฐานให้ เช่น ไฟฟ้า ประปา ระบบน้ำชลประทานช่วงแรกชาวบ้านมีรายได้จากการรับจ้างส่วนราชการ ที่อยู่ได้เนื่องจากเงินพระราชทานของสมเด็จพระราชชนนีพันปีหลวงประมาณปีละ 90,000 บาท ต่อครัวเรือน พระองค์ท่านจะเสด็จมามอบให้ทุกปี ปีละครั้ง ถ้าเป็นกระบวนการของระบบราชการปกติไม่สามารถทำได้ หรือถ้าทำได้ก็ต้องใช้เวลาในการดำเนินการทั้งในเรื่องของการตั้งหมู่บ้าน การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค รวมทั้งการให้เงินพระราชทานชาวบ้านเพื่อใช้จ่าย เนื่องจากการตั้งหมู่บ้านครั้งแรกชาวบ้านจะยังไม่มีเงินที่ได้จากการประกอบอาชีพ เป็นตัวอย่างให้เห็นถึงราชประศาสนศาสตร์ของพระองค์ท่านที่มี

การจัดการบูรณาการทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องหน่วยงานที่ดูแลในส่วนหาพื้นที่ใหม่ในการพักอาศัย และไฟฟ้า ประปา ระบบน้ำชลประทาน ที่มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค เป็นการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลักษณะบ้านเล็กในป่าใหญ่

โครงการร้อยใจรัก จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการโดยมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ โครงการนี้สืบเนื่องจากที่ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา เป็นผู้ว่าความคดี นายเล้าดำ แสนลี ราชายาเสพติด พอเล้าดำถูกจับกุมและถูกดำเนินคดี กลุ่มอื่นก็จะเข้ามามีอิทธิพลแทน พระองค์ทรงเล็งเห็นว่า การจะเปลี่ยนแปลงชุมชน และการทำลายเครือข่ายยาเสพติดที่แข็งแกร่งได้นั้น จะต้องเยียวยาชุมชน ป้องกันไม่ให้เครือข่าย ยาเสพติดกลับมาแข็งแกร่งได้อีก จึงทรงมีรับสั่งฯ ให้คุณชายฯ หม่อมหลวง ดิศปนัดดา ดิศกุล อดีตราชเลขาของสมเด็จพระย่าดำเนินการ และได้กราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาตจาก ในหลวงรัชกาลที่ 10 ซึ่งการเข้าพื้นที่ครั้งแรกมีการทำประชาคมกับชาวบ้าน บ้านห้วยสำน ว่าจะยอมรับโครงการฯ เพื่อมาช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต แก้ไขปัญหาเรื่องยาเสพติดหรือไม่ ผลออกมาคือชาวบ้านยอมรับและเสนอความต้องการอยากให้พัฒนาในเรื่องของน้ำอุปโภค บริโภค มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ ก็สามารถดำเนินการได้ทันทีที่ขอเพราะมีการเตรียมสิ่งของอุปกรณ์ ต่าง ๆ อยู่บนรถที่เข้าไปในพื้นที่ ทำให้ชาวบ้านมีความเชื่อมั่น ซึ่งระบบราชการปกติเมื่อรับฟัง ข้อคิดก็ต้องกลับไปรายงาน ขออนุมัติดำเนินการขอจัดตั้งงบประมาณซึ่งต้องใช้เวลา นานจากการทำงานเป็นขั้นเป็นตอนและอยู่ในกรอบ ไม่สามารถดำเนินการเช่นนี้ได้ ที่เป็นได้เพราะ ราชประศาสนศาสตร์ของพระองค์ท่านที่ให้มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงมาดำเนินการมาขับเคลื่อนมา สร้างความเชื่อมั่นให้ชาวบ้านจนประสบความสำเร็จ และยังจะขยายผลไปดำเนินการในพื้นที่อื่น อีกด้วยใช้การจัดการร่วมกันสามฝ่าย คือพื้นที่ที่เป็นผู้นำชุมชน ผู้บริหารหน่วยราชการ ที่เกี่ยวข้องและมูลนิธิ หรือหัวหน้าโครงการต่างใช้การจัดการที่ดูบริบทของพื้นที่ชุมชน และทรัพยากรเป็นหลักในการบริหารจัดการที่จะต้องเกิดจากความต้องการของชุมชน จริง ๆ ซึ่งการจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพบกตามแนวคิด ราชประศาสนศาสตร์ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการสรุปได้ดังภาพด้านล่าง

ภาพที่ 1 แผนภาพการบูรณาการราชประศาสนศาสตร์กับการจัดการ

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่าปัญหายาเสพติด ปัญหาการทำลายทรัพยากร ปัญหาความยากจน ปัญหาเขตแดนไม่ชัดเจน ราชประศาสนศาสตร์มองบริบทการบูรณาการจากภาคประชาชน มูลนิธิ/โครงการหลวง บ้านเมือง จังหวัด อำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล ผ่านโครงการพระราชดำริที่ประกอบด้วยทหาร ภาคธุรกิจ ป่าไม้ สาธารณสุข เกษตร ชลประทานทำงานร่วมกัน ที่มีเป้าหมายรักษาทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพชีวิตดีขึ้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนอย่างยั่งยืนในการอนุรักษ์ทรัพยากร และความเป็นอยู่ดำรงรักษาทุนทางสังคมและทุนธรรมชาติ

3. การบูรณาการแนวคิดราชประศาสนศาสตร์กับการจัดการ พบว่า

การจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพกตตามแนวคิดราชประศาสนศาสตร์การจัดการชุมชนที่ผ่านมาในโครงการต่าง ๆ ภาครัฐก็ดำเนินนโยบายแบบ Top down ทำให้ในบางครั้งไม่สามารถสนองตอบความต้องการของชุมชนได้ตรงจุดตรงจึงเป็นเหตุที่ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในทุกระบวนการ การบูรณาการ โดยรูปแบบบูรณาการความร่วมมือการศึกษาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพกตตามแนวคิดราชประศาสนศาสตร์มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบบูรณาการความร่วมมือ 2) วัตถุประสงค์ของการบูรณาการความร่วมมือ 3) ขั้นตอนการทำงานแบบบูรณาการความร่วมมือ และ 4) ตัวชี้วัดการบูรณาการความร่วมมือ/การวัดและประเมินผลความร่วมมือ ครบทุกขั้นตอน

อภิปรายผล

1. แนวคิดราชประศาสนศาสตร์ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของ กองทัพบก พบว่า

ราชประศาสนศาสตร์เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการ อันเกิดจากการหลอมรวมความเป็นธรรมราช หลักการทรงงาน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการสร้างความเป็นผู้นำของพระมหากษัตริย์และสถาบันพระมหากษัตริย์ ที่ทำให้ข้าราชการและชาวบ้าน ยินยอมพร้อมใจที่จะร่วมมือทำให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ เพราะรู้ว่าพระองค์ทำเพื่อประชาชน โดยผ่านพระราชดำรัส พระราชเสาวนีย์ ในการนำไปสู่การปฏิบัติ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2562) โดยที่ราชประศาสนศาสตร์ของพระองค์ท่าน ก็คือ รัฐประศาสนศาสตร์ที่เป็นการปรับแก้ความไร้ประสิทธิภาพของระบบราชการ อันเนื่องจากระบบราชการเน้นการทำตามกฎระเบียบ จนกฎระเบียบกลายเป็นเป้าหมาย ทำให้เป้าหมายที่แท้จริงไม่ได้รับการตอบสนองในกระบวนการตัดสินใจการบริหารจัดการภาครัฐแนวเก่า (Old Public Administration หรือ OPA) โดยใช้การบริการสาธารณะแนวใหม่(New Public Service(NPS))ที่ต้องการให้ประชาชนแสดงความต้องการร่วมกัน ผ่านกระบวนการพูดคุยแลกเปลี่ยน และมีเป้าหมายที่ประโยชน์สาธารณะร่วมกัน (เอนก เหล่าธรรมทัศน์ และวลัยพร รัตนเศรษฐ, 2557) เน้นค่านิยมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม บทบาทของภาครัฐเป็นการให้ความช่วยเหลือมากกว่าที่จะพยายามควบคุมหรือถือหางเสียสังคม (ปกรณ ศิริประกอบ, 2562) เห็นได้จากการทำประชาพิจารณ์ ในการสร้างการมีส่วนร่วม หรือ ธรรมาภิบาลภาครัฐใหม่ (New Public Governance (NPG)) หรือการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (Collaborative Governance) ที่มีแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการทำงานแบบเครือข่ายและการกระจายอำนาจในการบริการสาธารณะ โดยใช้วิธีการประสานงาน (Coordination) ในการแก้ปัญหาที่กระทบกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย เช่น จากหน่วยงานภาครัฐด้วยกันเอง ภาคเอกชน ภาคประชาชน ชุมชน กลุ่มผลประโยชน์อื่น เป็นต้น เพื่อสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน (Ansell, C. & Gash, A., 2012) สอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่มีต้นแบบจากศาสตร์ของพระราชามาเป็นแนวทางการปฏิบัติ ดังเห็นได้จากปรากฏการณ์ในพื้นที่ ๆ ได้กล่าวไปแล้ว ซึ่งทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างดี มีความรวดเร็ว และเกิดผลลัพธ์อย่างยั่งยืน ทั้งนี้อาจกล่าวเพิ่มเติมได้ว่าความสำเร็จที่เกิดขึ้นราชประศาสนศาสตร์เป็นส่วนนำ เป็นส่วนเริ่ม เป็นการลดขั้นตอนการดำเนินงาน สร้างการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ แต่สิ่งที่ก่อให้เกิดการยึดโยงกันทั้งระหว่างหน่วยงานหรือประชาชน คือแรงจูงใจของผู้ปฏิบัติงาน ที่มุ่งมั่นในการปฏิบัติเพราะเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่สร้างความยั่งยืนอย่างถาวร

2. การจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพบกตามแนวนโยบาย ประศาสนศาสตร์ พบว่า

การจัดการราชประศาสนศาสตร์ของกองทัพบก สิ่งสำคัญคือการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ นั้น เพราะนโยบายจะสัมฤทธิ์ผลหรือบรรลุผลมากน้อย ขึ้นอยู่กับความชัดเจนของนโยบายรวมทั้งความสัมพันธ์ของเป้าหมายประกอบกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ (จุมพล หนิมพานิช, 2554) จากข้างต้นเมื่อกองทัพบกได้รับนโยบายในรูปแบบ พระราชดำริ หรือพระราชเสาวนีย์ ก็ดำเนินการตามกระบวนการการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในการวางแผน จัดองค์การ การนำ และการควบคุม เพื่อให้โครงการฯ เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของโครงการฯ อย่างยั่งยืน (ศุภชัย ยาวะประภาษ, 2544) โดยมีแนวทางการดำเนินการวิธีการจัดการราชประศาสนศาสตร์ของกองทัพบก ทั้งนี้การดำเนินการก็ต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติต่อโครงการฯ โดยราชประศาสนศาสตร์ของพระองค์ท่านจะอยู่ระหว่าง การกำหนดนโยบาย กับการนำนโยบายไปปฏิบัติ เมื่อกองทัพบก และส่วนราชการต่าง ๆ รับพระราชดำริ ราชประศาสนศาสตร์ จะมีส่วนช่วยในการดำเนินการ เป็นการลดขั้นตอนของระบบราชการปกติลง ลดความเป็น “ความล่าช้าแบบราชการ” (Red Tape) สร้างการบูรณาการในหน่วยงานต่าง ๆ ที่มาสนับสนุนโครงการฯ ลดความยากในการปฏิบัติงานในระบบราชการปกติ ตั้งแต่เริ่มปฏิบัติจึงทำให้กระบวนการจัดการของกองทัพบกง่าย และรวดเร็วขึ้น (มนชัย สุตจิตตร, 2560) โดยการระบุนิเคราะห์ประเมินจัดการ และควบคุมความเสี่ยง และสื่อสารเชิงความเสี่ยงไปสนับสนุนการดำเนินงานในแต่ละหมวดของการจัดการคุณภาพภาครัฐแล้ว จะช่วยเสริมให้การใช้งานเครื่องมือทั้งสองมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ดีเครื่องมือทั้งสองมีขอบเขตและกระบวนการที่ค่อนข้างซับซ้อน ไม่สามารถเห็นผลลัพธ์ในระยะเวลาอันสั้นจำเป็นที่ผู้บริหารส่วนราชการจะต้องขับเคลื่อนผลักดันในเชิงนโยบาย การจัดโครงสร้างและมอบหมายผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน ส่งเสริมให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีที่มีการสื่อสารอย่างทั่วถึง โดยออกแบบให้เหมาะสมกับภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ที่สำคัญคือต้องพยายามสอดแทรกให้เป็นส่วนหนึ่งในงานประจำ

3. การบูรณาการแนวนโยบายประศาสนศาสตร์กับการจัดการ พบว่า

การบูรณาการแนวนโยบายประศาสนศาสตร์กับการในรูปแบบพระราชดำริ ก็จะนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ด้วยกระบวนการจัดการไม่ว่าจะเป็น POLC POCCC หรือ POSDCORB เพื่อที่จะนำพระราชดำริมาสู่การปฏิบัติ โดยการทำงานจะสอดประสานกันทุกภาคส่วนโดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ เปรียบเสมือนฟันเฟืองในการขับเคลื่อนโครงการฯ อันได้แก่ ทหาร ป่าไม้ มูลนิธิโครงการหลวง ฝ่ายบ้านเมือง (จังหวัดอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล) สาธารณสุข เกษตร ชลประทาน ภาคธุรกิจ รวมทั้งภาคประชาชน (ราษฎรที่อยู่ในโครงการฯ) ซึ่งการดำเนินการนั้น ฟันเฟืองต่าง ๆ จะมีความสำคัญ แตกต่างกันไปตามช่วงเวลาความสำเร็จของฟันเฟืองต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว อยู่ที่ว่าผู้นำของแต่ละฟันเฟืองในการขับเคลื่อน

ให้เป็นไปตามเป้าหมายสอดคล้องประสานกับการมีส่วนร่วมของประชาชน (ราษฎร) ที่อยู่ในโครงการฯ

การดำเนินการหากเป็นกระบวนการปกติของระบบราชการ ก็คงจะไม่สามารถดำเนินการได้ หรือถ้าดำเนินการได้ก็ต้องใช้เวลานาน ราชประศาสนศาสตร์ของพระองค์ท่านทำให้โครงการต่าง ๆ เกิดขึ้นได้ ในเวลาที่รวดเร็ว ในการลด Red tape และลดปัญหาในการขาดความร่วมมือ ซึ่ง Yansutee, S. ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยใช้วิธีการเสริมพลังอำนาจ ที่จะช่วยเกิดความเข้มแข็งต่อชุมชนในแต่ละโครงการ พระราชดำริ (Yansutee, S., 2008)

ราชประศาสนศาสตร์ ก่อให้เกิดแรงจูงใจและแรงบันดาลใจในการทำงาน เกิดแรงยึดเหนี่ยวในการประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วน สร้างการมีส่วนร่วม เห็นได้จากที่ทุกโครงการฯ มีส่วนราชการต่าง ๆ จัดเจ้าหน้าที่มาช่วยในการขับเคลื่อนโครงการฯ การมีการบูรณาการนั้นคือความร่วมมือของทุกหน่วยงาน เมื่อเป็นโครงการพระราชดำริของพระองค์ท่านทุกหน่วยงานก็ให้ความร่วมมือในการดำเนินการอย่างดี ซึ่งเป็นสิ่งที่พิเศษจากระบบงานปกติ และต้องมี 4 องค์ประกอบคือ 1) หลักการและแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบรูปแบบบูรณาการความร่วมมือ 2) วัตถุประสงค์ของการบูรณาการความร่วมมือ 3) ขั้นตอนการทำงานแบบบูรณาการความร่วมมือ และ 4) ตัวชี้วัดการบูรณาการความร่วมมือ/การวัดและประเมินผลความร่วมมือ ครบทุกขั้นตอน

ซึ่งในการควบคุมการดำเนินการ หรือ การประเมินผล พระมหากษัตริย์ และสถาบันพระมหากษัตริย์ ทรงตรวจเยี่ยมความก้าวหน้าของโครงการฯ ในการเยี่ยมพระองค์ทรงพระราชทานแนวทางการปฏิบัติเพิ่มเติม โดยมีหัวหน้าส่วนราชการตามเสด็จ ซึ่งมีผลทางจิตวิทยาต่อผู้ปฏิบัติงานในโครงการฯ ในการสร้างความมุ่งมั่น และความทุ่มเทในการทำงาน สิ่งที่ราชประศาสนศาสตร์แตกต่างจากรัฐประศาสนศาสตร์ คือ รัฐประศาสนศาสตร์ไม่มีแนวพระราชโบาย พระราโชบาย ที่เป็นทั้งตัวนำ Leading และเป็นตัวควบคุม Controlling ในการเป็นตัวนำเป็นการสร้างก่อให้เกิดการสอดคล้องประสานความร่วมมือกันดีขึ้น สร้างแรงกระตุ้นการจูงใจในการที่จะทำ อยากให้โครงการประสบความสำเร็จจนถึงปัจจุบัน และในการเป็นตัวควบคุม เพราะพระองค์มาตรวจงานมาเยี่ยมชม จึงเป็นแรงจูงใจ และเป็นแรงขับเคลื่อนในการทำให้โครงการฯ ประสบความสำเร็จ ในการเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จากจุดเริ่มในปี 2543 ถึงปัจจุบัน ราชประศาสนศาสตร์ ของพระมหากษัตริย์และสถาบันพระมหากษัตริย์ จึงเปรียบเสมือน อำนาจที่มองไม่เห็น ที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการทำงาน (Process) ที่แรงมากกว่า ปัจจัยอื่น ก่อให้เป็นพลังในการขับเคลื่อนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ที่ได้ตั้งไว้จากเริ่มโครงการจนถึงปัจจุบัน

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาโครงการพระราชดำริของกองทัพบกในฐานะราชประศาสนศาสตร์ ใช้การดำเนินการมองบริบทการบูรณาการจาก ภาคประชาชน มูลนิธิ/โครงการหลวง บ้านเมือง จังหวัด อำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล ผ่านโครงการพระราชดำริที่ประกอบด้วยทหาร ภาครัฐกิจ ป่าไม้ สาธารณะสุข เกษตร ชลประทานทำงานร่วมกัน ที่มีเป้าหมายรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างคุณภาพชีวิตดีขึ้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนอย่าง ยั่งยืนในการอนุรักษ์ทรัพยากร และความเป็นอยู่ ดำรงรักษาทุนทางสังคมและทุนทางธรรมชาติ เพื่อแก้ปัญหาเสียดิต ปัญหาการทำลายทรัพยากร ปัญหาความยากจน ปัญหาเขตแดนที่ไม่ ชัดเจน ซึ่งโครงการพระราชดำริของกองทัพบกในฐานะราชประศาสนศาสตร์ หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องและมีบริบทที่ใกล้เคียงกัน มาถอดบทเรียนองค์ความรู้ กำหนดเป็นนโยบายที่จะเกิด ประโยชน์ในวงวิชาการทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์และรัฐศาสตร์ต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวคิดราชประศาสนศาสตร์ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพบก พบว่าการพัฒนายั่งยืนของแต่ละโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ใช้การจัดการ ร่วมกันสามฝ่าย คือพื้นที่ที่เป็นผู้นำชุมชน ผู้บริหารหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องและมูลนิธิ หรือ หัวหน้าโครงการ ต่างใช้การจัดการที่ดูบริบทของพื้นที่ การจัดการโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริของกองทัพบกตามแนวคิดราชประศาสนศาสตร์ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ โดยผลสำเร็จทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนอย่างยั่งยืนในการอนุรักษ์ ทรัพยากร และความเป็นอยู่ดำรงรักษาทุนทางสังคมและทุนธรรมชาติ เพื่อแก้ปัญหาเสียดิต ปัญหาการทำลายทรัพยากร ปัญหาความยากจน ปัญหาเขตแดนไม่ชัดเจน ข้อเสนอแนะจาก การวิจัย 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบไปด้วย ภาคประชาชน มูลนิธิ/โครงการหลวง บ้าง เมือง จังหวัด อำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล การบริหารงานบุคคล โดยเฉพาะกำลังของ ทหารที่สนับสนุนโครงการฯ กำลังของทหารที่สนับสนุนโครงการฯ ควรมีระยะเวลาในการ ปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างน้อย 4 ปี เพื่อความต่อเนื่องในการทำงาน ทั้งนี้ควรมีระบบประเมินผล การปฏิบัติงานมาประกอบการพิจารณาด้วย 2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารความยั่งยืนของ โครงการฯ นอกจากการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคแล้ว ควรสนับสนุนในเรื่องพืชเศรษฐกิจใน พื้นที่เพื่อไม่ให้ชาวบ้านละถึนฐาน เลือพืชเศรษฐกิจหลัก พืชยืนต้นขึ้นอยู่กับป่าได้ ทำให้ไม่ ทำลายป่า ผัก ผลไม้ ที่สร้างรายได้ให้ราษฎรได้ อาทิเช่น ผักตบชว กล้วย กล้วย กล้วย ฯลฯ อีกทั้งยังต้องสนับสนุน และ ให้ความรู้ทางการตลาดเพื่อให้ชาวบ้านดำรงวิถีชีวิตอยู่ได้ 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้อง ส่งเสริมและเพิ่มองค์ความรู้และการตลาด เป็นปัญหาสำคัญ ซึ่งพสกนิกรที่อยู่ในโครงการยัง ดำเนินการตลาดแบบเดิม ๆ คือผลิตและจำหน่ายในพื้นที่ ไม่มีการพัฒนาตัวสินค้า การสร้าง

มูลค่าเพิ่มในสินค้ายังมีน้อย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริม พัฒนาตลาดรับซื้อ และควรตั้งเป็นกองทุนช่วยเหลือ

เอกสารอ้างอิง

- จุมพล หนิมพานิช. (2554). การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มุมมองในทัศนะรัฐศาสตร์การเมือง และรัฐประศาสนศาสตร์การบริหารและกรณีศึกษาของไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ กุลนิตะ และสุดาวรรณ สมใจ. (2558). ระเบียบวิธีวิจัยขั้นสูง และการออกแบบวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มาสเตอร์พรินท์ สามเสน.
- ปกรณ์ ศิริประกอบ. (2562). 3 พาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิด ทฤษฎี และการนำไปปฏิบัติจริง. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนชัย สุตจิตร. (2560). การบูรณาการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การกับการจัดการคุณภาพภาครัฐ: กรณีศึกษากรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 15(2), 126-135.
- วีรินทร์ทิรา นาทองบ่อจรัส และสมาน งามสนิท. (2558). การบริหารจัดการความรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสื่อมวลชน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 5(3), 139-146.
- ศุภชัย ยาวะประภา. (2544). นโยบายสาธารณะ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ. (2563). “ราชประศาสนศาสตร์” ซึ่งมากกว่า พระราชกรณียกิจ หรือพระราชกุศล”. เรียกใช้เมื่อ 9 เมษายน 2564 จาก <http://www.nimt.or.th/main/?p=34290>
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2559). "การพัฒนาที่ยั่งยืน" นำประโยชน์สุขสู่ประชาชน. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 14(3), 51-64.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2562). คำว่าความคิดพินิจประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันคลังปัญญาด้านยุทธศาสตร์ชาติ.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์ และวลัยพร รัตนเศรษฐ์. (2557). รัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Ansell, C. & Gash, A. (2012). Collaborative governance in theory and practice. *Journal of public administration research and theory*, 18(4), 543-571.
- Yansutee, S. (2008). Development of participatory approaches in academic affairs of the basic education commission under the Office of Nakhon

Nayok Educational Service Area (Master thesis). Phranakhon Si Ayutthaya:
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.

คุณลักษณะและโครงสร้างราคาห้องชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ*

THE CHARACTERISTIC AND COST STRUCTURE OF CONDOMINIUM FOR THE ELDERLY IN THAILAND

ประเสริฐ สumanusชัย

Prasert Sumanuschai

ถนอมศักดิ์ สุวรรณน้อย

Thanomsak Suwannoi

กอบกุล จันทรโคติกา

Korbkul Jantarakolica

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

ธাত্রี จันทรโคติกา

Tatre Jantarakolica

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Thammasat University, Thailand

พาสน์ ทีฆทรัพย์

Pard Teekasap

มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

Stamford International University, Thailand

E-mail: chkpr@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างราคาและคุณลักษณะกายภาพของห้องชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งการศึกษาคุณลักษณะทางกายภาพอาคาร จะประกอบด้วย พื้นที่ใช้สอยสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการต่าง ๆ โดยวิธีวิจัยจะศึกษาเปรียบเทียบและความสัมพันธ์ระหว่าง ราคา กับคุณลักษณะทางกายภาพ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (สุ่มแบบขยายพื้นที่จากพื้นที่ศูนย์กลาง) สุ่มได้ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 194 ตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างคือห้องพัก จาก 62 โครงการ ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ โดยกลุ่มแรกมี 1 โครงการ มีคุณลักษณะเฉพาะและการบริการสำหรับผู้สูงอายุ คือ Jin Wellbeing County มีห้องพักอาศัย 4 ประเภทโครงการนี้นับเป็นพื้นที่ศูนย์กลางของการสุ่ม และกลุ่มที่ 2 มี 61 โครงการที่มีคุณลักษณะทางกายภาพอาคารใกล้เคียงกับกลุ่มแรกแต่ไม่มีการบริการสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มที่ 2 แบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อยจากการแบ่งพื้นที่

* Received 25 June 2021; Revised 27 January 2022; Accepted 29 January 2022

3 โซนจากศูนย์กลางแต่ละโซนประมาณ 20 โครงการ โดยเลือกโดย Google map ใช้ function near by รวบรวมได้ 24 ตัวแปรการเก็บข้อมูลวิจัยจากราคาขายจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ในกรณีโครงการใหม่, ราคาขายห้องพัก เครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบสำรวจ การสังเกต Hedonic Pricing Model (HPM) และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการสมการเชิงเส้น ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะห้องพักผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับราคาที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยประกอบด้วย 4 คุณลักษณะหลัก 1) การบริการทางการแพทย์และการพยาบาล 2) พื้นที่สันทนาการและกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ 3) ความเป็นอาคารสูงสะท้อนถึงภาวะความเป็นส่วนตัวและเพื่อนบ้านและ 4) ค่าส่วนกลาง สะท้อนระดับความหรูหราของโครงการ ซึ่งในแต่ละปัจจัยมีมูลค่าทางด้านราคาที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: สังคมผู้สูงอายุ, ที่พักสำหรับผู้สูงอายุ, แบบจำลอง ฮีโดนิคส์, การบริการทางการแพทย์

Abstract

The objectives of this research article were to study the price structure and physical characteristics of residential condominiums for the elderly. The physical characteristics study focused on function area requirements, facilities, and services. The research method studied the close correlation between price and physical characteristics. The research was quantitative and applied purposive sampling (offset the sampling area from the Jin Wellbeing County). The total sample population of 194 room types was randomly selected from 62 projects and divided into 2 large groups. The first group, known as “Jin Wellbeing County,” was defined as a project with unique characteristics and services for the elderly and had 4 types of residential rooms. Jin Wellbeing County was considered the central area of randomization. The second group had 61 projects with similar building physical characteristics as the first group, but without service provided for the elderly. Group 2 was divided into 3 subgroups from 3 zones offsetting from the center. Each zone with approximately 20 projects was selected by Google Maps using the function “Nearby.” Data on twenty - four variables were collected from this randomization. Research data collection: selling prices were gathered from various websites in case of newly built projects, while the selling price of the second group could not be found. Therefore, the second - hand selling price was considered as Group 2’s price instead. Research tools included surveys, observations, Hedonic Pricing Model (HPM), and linear equation analytical methods. The results indicated that pricing of residential

condominiums for elderly people in Thailand was based on four main factors: 1) medical and nursing services; 2) recreational and activity areas for senior citizens; 3) high - rise buildings suggesting privacy and neighbors; and 4) the service charge reflecting the luxury level of the project. Each factor had a different price value.

Keywords: Aging Society, Retirement Homes, Hedonic Pricing Model, Nursing Care Services

บทนำ

ปัจจุบัน ค.ศ. 2021 สังคมโลกหลายประเทศได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางประชากรศาสตร์และโครงสร้างทางสังคม ที่มีอัตราการเกิดลดลงส่งผลให้ประชากรวัยแรงงานลดลงประกอบกับเทคโนโลยีทางการแพทย์ก้าวหน้าขึ้น จำนวนประชากรผู้สูงอายุ (Elder) มากขึ้นส่งผลต่อการดำรงชีวิตและที่อยู่อาศัย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้ว อาทิ ฝรั่งเศส สวีเดน ญี่ปุ่น จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization) WHO นั้นระบุว่ามีการคาดการณ์ว่าจำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 3 ต่อปี โดยในปี พ.ศ. 2573 คาดว่าจะมีจำนวนประชากรสูงอายุมากถึงประมาณ 1.4 พันล้านคนและจะเพิ่มขึ้นถึง 2 พันล้านคนในปี พ.ศ. 2593 ทวีปเอเชียจะมีประชากรสูงวัยมากที่สุดในโลก โดยคาดว่าสัดส่วนผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในทวีปเอเชียจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นซึ่งถือเป็นประเทศที่มีประชากรสูงวัยมากที่สุดในโลกและถือเป็นประเทศแรก ๆ ของโลกที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว หรือ Super - aged Society (กรมสุขภาพจิต, 2563)

สำหรับประเทศไทยสถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทย ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วง 3 - 4 ทศวรรษที่ผ่านมาทำให้ประเทศเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงวัยตั้งแต่ประมาณปี 2543 - 2544 คือมีประชากรอายุ 60 ปีคิดเป็น สัดส่วนมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด นอกจากสัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นแล้ว ยังมีอีกตัวบ่งชี้หนึ่ง que แสดงถึงการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยแล้ว นั่นคือ “ดัชนีการสูงวัย” (Aging index) ซึ่งแสดงถึงการเปรียบเทียบโครงสร้างการทดแทนกันของประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) กับกลุ่มประชากรวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) โดยดัชนีการสูงวัยมีค่าต่ำกว่า 100 แสดงว่าจำนวนประชากรสูงอายุน้อยกว่าจำนวนเด็ก แต่ในทางตรงข้ามถ้าดัชนีมีค่าเกินกว่า 100 แสดงว่าจำนวนประชากรสูงอายุนี้นอกจากจำนวนประชากรเด็ก (กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564)

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) ในมิติของประชากรศาสตร์ในประเทศไทยส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงตามมา (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2562) เป็นที่ทราบดีว่าการดำรงชีวิตประกอบด้วยปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย ซึ่งที่อยู่อาศัยคือปัจจัยที่สำคัญหนึ่งในปัจจัยสี่ ในงานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษา ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Elder Care) เป็นธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งมีหลายประเภททั้งบ้านพักอาศัย อาคารชุด รวมถึงสถานพยาบาลและรูปแบบอื่น ๆ อีกมากมาย งานวิจัยนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาถึงโครงสร้างราคาที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ปัจจัยที่ใช้ในการตั้งราคาห้องพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุจากทางด้านผู้ประกอบการ Supplies Side ซึ่งปัจจุบันที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นและรูปแบบ ราคา ที่หลากหลาย ความแตกต่างของที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุมีความหลากหลายและมีราคาที่แตกต่างกัน ดังนั้นการหาความสัมพันธ์ของราคาและในแต่ละคุณลักษณะได้แก่ทำเลที่ตั้ง ลักษณะทางกายภาพโครงการ ลักษณะทางกายภาพห้องพัก พื้นที่อำนวยความสะดวก และการบริการ (Rosen, S., 1974)

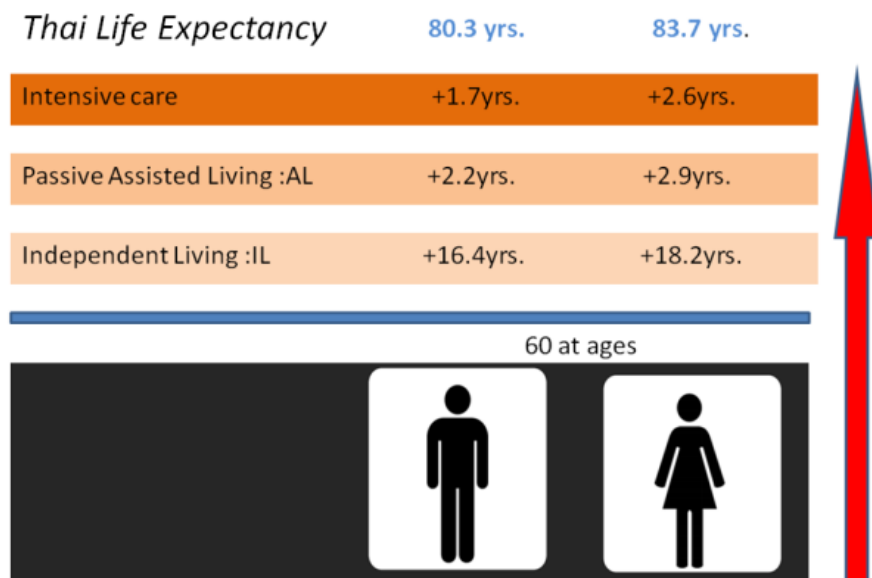
ผู้สูงอายุนั้นนอกจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่าง ๆ แล้วโดยเฉพาะผู้สูงอายุในประเทศไทยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญด้านหนึ่งคือรายได้ (Income) กล่าวคือผู้สูงอายุในประเทศไทยจะมีรายได้ที่ลดลงหรืออีกนัยยะหนึ่งคือมีเงินออมน้อยดังนั้นการศึกษาเรื่องราคาที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยนั้นจึงมีความจำเป็นและสำคัญสำหรับภาพรวมของสังคมไทย (บุษยาภรณ์ ดรณวัต, 2560)

โดยการศึกษาดังกล่าวคาดว่าจะส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจต่อโครงสร้างราคารูปแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ และปัจจัยที่กำหนดราคาจากผู้ประกอบการธุรกิจที่พักอาศัยรูปแบบอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งตลาดที่พักสำหรับผู้สูงอายุกำลังเติบโตอย่างรวดเร็วตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมผู้สูงอายุ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ผู้วิจัยคาดว่าจะเป็แนวทางสำหรับงานวิจัยในอนาคต และสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (เสาวลักษณ์ กิตติญาณปัญญา, 2562)

การทบทวนวรรณกรรมทางด้านทฤษฎีผู้สูงอายุ ถือเป็นผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีความเปลี่ยนแปลง 4 ด้าน ได้แก่ ทางด้านร่างกาย ทางด้านจิตใจ ทางด้านเศรษฐกิจและทางด้านสังคม ซึ่งความชราหรือความแก่นั่นเป็นขบวนการที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของเซลล์ต่าง ๆ ในร่างกายที่เกิดขึ้นตามวัย โดยธรรมชาติของมนุษย์นับตั้งแต่เริ่มอยู่ในครรภ์ ทารก วัยเด็ก จนถึง วัยผู้ใหญ่ ในช่วงเวลาเหล่านี้เซลล์จะเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบของการเสริมสร้าง ทำให้มี ความเจริญเติบโต แต่เมื่อพ้นวัยผู้ใหญ่แล้ว เซลล์จะมีการเสื่อมสลายมากกว่า การเสริมสร้าง ทำให้สมรรถภาพและ ประสิทธิภาพการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ลดลง โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะแตกต่างกันในแต่ละบุคคลโดยอายุเฉลี่ยของชายไทยที่ 80.3 ปี และหญิงไทย 83.7 ปี โดยหลังจากวัยเกษียณนั้น แบ่งเป็น 3 ระยะได้แก่ ระยะที่ไม่ต้องการ

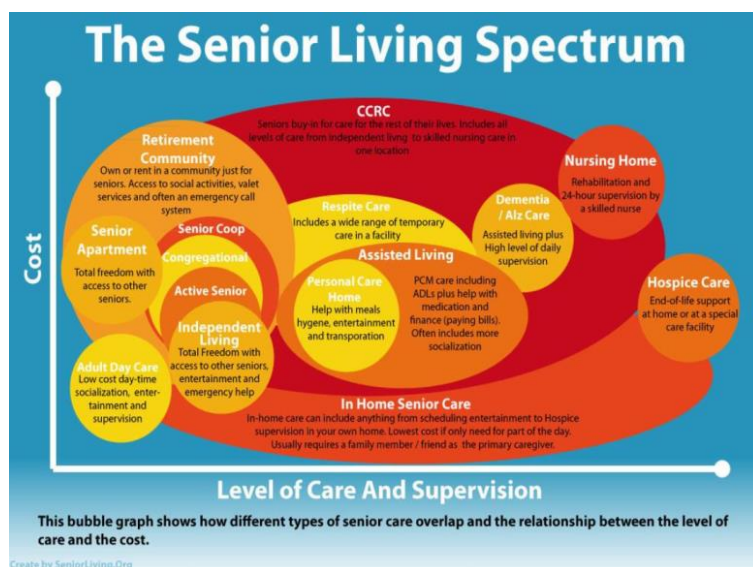

ความช่วยเหลือ ระยะต้องการความช่วยเหลือ และระยะสุดท้ายก่อนสิ้นอายุไขต้องการความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ (Sutthichai, J. & Suvinee, W., 2009) ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงอายุโดยเฉลี่ยของคนไทย เพศชาย - หญิง

การทบทวนวรรณกรรมทางด้านทฤษฎีแนวคิดและเรื่องที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก ๆ คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ใช้ที่อยู่อาศัยเดิมและปรับปรุงเพื่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ และกลุ่มที่สอง จากแนวคิดและทฤษฎีด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ที่อยู่อาศัยที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติที่ดี มีการเดินทางที่สะดวกสบายระบบสาธารณูปโภคที่ดีมีความปลอดภัยใกล้แหล่งงานและบริการสาธารณะต่าง ๆ ปัจจุบัน พบว่าที่อยู่อาศัยประเภทคอนโดมิเนียมซึ่งเป็นวิวัฒนาการด้านที่อยู่อาศัยใหม่ ของวงการอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบันส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในชุมชนศูนย์กลางธุรกิจแหล่งงานและแนวเส้นทางการคมนาคมต่าง ๆ ทางด้านสถานะการณ์ (เสาวลักษณ์ กิตติญาณปัญญา, 2562) สำหรับที่ธุรกิจที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุสามารถแบ่งประเภทได้ 6 ประเภท ดังนี้ประเภทแรกคือที่อยู่อาศัยเฉพาะผู้สูงอายุ ประเภทที่สองสถานดูแลผู้สูงอายุประจำวัน ประเภทที่สามสถานบริบาล ประเภทที่สี่สถานที่บริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ประเภทที่ห้าสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่ยากจนไร้ญาติ และ ประเภทสุดท้ายสถานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ (Antti, T. K. & Tanja, T., 2016) แต่ในต่างประเทศมีการแบ่งประเภทที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุหลากหลายประเภทตามมิติต่าง ๆ รวมทั้งระดับความสามารถการช่วยเหลือตนเองของผู้สูงอายุ (EnviorLiving.org a Centerfield Media Company, 2021) ดังที่แสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงรายละเอียดประเภทที่พักอาศัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

การเลือกที่อยู่อาศัยจะต้องพิจารณาถึงการเดินทางที่สะดวกสบายมีสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพมีลักษณะชุมชนสังคมที่ดีและระบบบริการสาธารณะที่สะดวกสบาย (Murphy, R. E., 1975) โดยที่อยู่อาศัยที่ดีควรมีทำเลที่ตั้งที่ดีมีความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติใกล้แหล่งงานและ ศูนย์กลางธุรกิจ (Fischer, M. M. & Nijkamp, P., 2014) การเลือกที่อยู่อาศัยจะขึ้นอยู่กับลักษณะทางกายภาพและ สิ่งแวดล้อมของพื้นที่นั้น ๆ และขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านเศรษฐกิจได้แก่ งบประมาณ รายได้ ปัจจัย ทางด้านสังคม เช่น ความต้องการทางพฤติกรรมและลักษณะส่วนบุคคล (Yuan, F. et al., 2019)

การทบทวนวรรณกรรมทางด้านทฤษฎีสำหรับการศึกษาหาราคา นั้นมีหลากหลายวิธี แต่ผู้วิจัยพิจารณาถึงลักษณะข้อมูลงานวิจัย จากการศึกษาทางด้าน ผู้ผลิต Supplied Side ดังนั้นจึงเลือกใช้วิธี Hedonic Pricing Method ที่พิจารณาถึงคุณภาพของตลาด โดยนำทั้งด้านผู้ผลิตและผู้บริโภคมาพิจารณาร่วมกัน (Rosen, S., 1974) ทำให้ได้ว่า Hedonic Price Function เป็น Joint Envelop function ของ Value Function ในด้านอุปสงค์ต่อ Offer Function ต่อด้านอุปทาน ส่วนที่สองจะกล่าวถึงวิธีการศึกษาเพื่อหาราคาแอบแฝง (Hedonic price) ของห้องพักสำหรับผู้สูงอายุ (Li, H. et al., 2018) โดยเริ่มต้นจากการศึกษาหาข้อมูลเบื้องต้น Prelim Study และจากการสำรวจข้อมูลราคาและคุณลักษณะอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยการสำรวจข้อมูลจากเอกสาร Brochur, Internet และช่องทางอื่น ๆ แบบจำลองที่นำมาใช้ในการศึกษารูปแบบสมการ และการประมาณค่าจากข้อมูลที่เก็บมา

จากการทบทวนวรรณกรรมทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า กลุ่มทฤษฎีผู้สูงอายุมีความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและการช่วยเหลือตัวเองที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทางด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุซึ่งจำแนกตามระดับการช่วยเหลือตัวเองได้ของผู้สูงอายุเป็นสำคัญจากนั้นเมื่อเราทราบถึงทฤษฎีทั้ง 2 กลุ่มแรก ทำการสำรวจเก็บข้อมูลตัวแปรอิสระและหาค่าตัวแปรตามด้วยทฤษฎีกลุ่มที่ 3 คือ Hedonic Pricing Method

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและโครงสร้างราคาอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

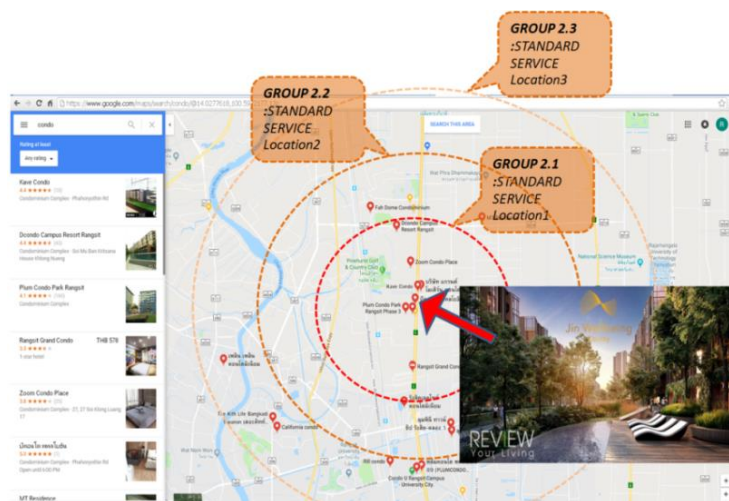
การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) แบบสำรวจ เริ่มจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา ทบทวนวรรณกรรม เกี่ยวกับทฤษฎีผู้สูงอายุทฤษฎีที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ และทฤษฎีการหาราคาสำหรับที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยซึ่งเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทยและกำลังมีโครงการเกิดขึ้นใหม่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งจังหวัดเศรษฐกิจสำคัญ ตามภูมิภาคต่าง ๆ คือ เชียงใหม่ ขอนแก่น ภูเก็ต เป็นต้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาร่วมในการวิจัยในครั้งนี้ดังนี้โดยสามารถแบ่งเป็นกลุ่มทฤษฎีได้ 3 กลุ่มคือ ทฤษฎีทางด้านผู้สูงอายุ ทฤษฎีที่พักสำหรับผู้สูงอายุและทฤษฎีทางการหาราคา Hedonic Pricing Model (HPM)

การเลือกกลุ่มตัวอย่างเน้นที่อาคารชุดพักอาศัยที่มีวัตถุประสงค์สร้างมาเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย ซึ่งมีเพียง 2 แห่งคืออาคารชุดพักอาศัย สว่างคนิเวศและ Jin Wellbeing County แต่โครงการที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาเน้นการสะท้อนราคาเชิงธุรกิจที่แท้จริงในตลาดอสังหาริมทรัพย์สำหรับผู้สูงอายุ ปราศจากการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ซึ่งสว่างคนิเวศเป็นโครงการของสภาอากาศไทยมีการสนับสนุนจากทางภาครัฐซึ่งจะไม่ได้สะท้อนราคาที่แท้จริง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาโครงการที่เป็นของภาคเอกชนคือโครงการ จินเวลล์บีอิง (Jin Wellbeing County) คำนึงการบริหารงานโดยกลุ่มโรงพยาบาลธนบุรีซึ่งเป็นห้องชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุและเปรียบเทียบห้องชุดพักอาศัยสำหรับบุคคลทั่วไป บริเวณ Location ใกล้เคียงโครงการทั้งสองดังกล่าวเพื่อให้ได้ข้อมูลนำมาวิเคราะห์ โดยพิจารณาเลือกอาคารชุดพักอาศัย ที่มีลักษณะ Low rise คืออาคารที่มีลักษณะ ไม่เกิน 8 ชั้น รวมทั้งอยู่ไม่ไกลจากสถานพยาบาล ในรัศมีไม่เกิน 1 กม. โดยใช้ทฤษฎี Hedonic Pricing วิธีการเก็บข้อมูลแบบสำรวจ (Survey) และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรม STATA และนำมาอภิปรายผล

จำนวนกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่างการเลือกกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 194 จำนวนกลุ่มตัวอย่างคือห้องพักอาศัยจาก 62 โครงการโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่โดยกลุ่มที่ 1 คือ

1 โครงการที่มีลักษณะเฉพาะและการบริการสำหรับผู้สูงอายุ คือ Jin Wellbeing County มีประเภทห้องพักอาศัย 4 ประเภท และกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 กลุ่มที่มีลักษณะอาคารใกล้เคียงกับกลุ่มแรกแต่ไม่มีการบริการสำหรับผู้สูงอายุแบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อย โดยเลือกโดย Google map ใช้ function near by ดังแสดงในภาพที่ 3 ประเภทการเลือกกลุ่มตัวอย่างเนื่องจากกลุ่มประชากรมีจำนวนจำกัดและมีลักษณะเฉพาะดังนั้นเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนกลุ่มประชากรที่จึงเลือกใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ภาพที่ 3 แสดงทำเลที่ตั้งโครงการ Jin Wellbeing County และ อาคารชุดพักอาศัยใกล้เคียง ที่ทำการเก็บข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้การวิจัยเชิงปริมาณแบบสำรวจ รวมทั้งหมด 62 โครงการ 194 ตัวอย่าง 24 ตัวแปร โดยเก็บข้อมูลทางด้านราคาจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ในกรณีโครงการใหม่ และยังมีข้อมูลส่วนโครงการที่มีใน Google map (Google, 2021) แต่ไม่สามารถหาราคาได้ จึงเลือกใช้ราคาขายมือสองการนำการประเมินค่าด้วย Hedonic Pricing Method มาประยุกต์ใช้จึงเป็นทฤษฎีที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากความแตกต่างกันของราคาห้องแต่ละห้องนั้นมาจากความแตกต่างทางด้านคุณลักษณะ คุณภาพ และ บริการ ประกอบไปด้วย ขนาดของห้องพัก สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สภาพแวดล้อมโดยรอบและการบริการ เป็นต้น (จุฑาทิพย์ บำเพ็ญบุญ, 2559) การนำ Hedonic Pricing Method มาประยุกต์ใช้เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของราคาห้องพักที่มีส่วนประกอบต่าง ๆ และ ลักษณะที่แตกต่างกัน โดยการประเมินค่าจากคุณลักษณะต่าง ๆ เช่น คุณลักษณะทางกายภาพโครงการ คุณลักษณะทางกายภาพห้องพัก การบริการทั่วไปและการบริการทางการแพทย์ เป็นต้น โดยรูปแบบสมการที่ใช้ในการประเมินค่า ได้แก่ Linear และ log - Linear ซึ่งจะเปรียบเทียบความเหมาะสมของ

รูปแบบสมการกับข้อมูล ที่นำมาใช้เพื่อหารูปแบบสมการที่เหมาะสมที่สุด ดังสมการที่แสดง และความหมายของตัวแปรที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงความหมายของตัวแปรในสมการ

p_real หมายถึงราคาขายต่อตารางเมตร	Security หมายถึง พนักงานรักษาความปลอดภัย
Area_size หมายถึง ขนาดพื้นที่ (หน่วยตารางเมตร)	CCTV หมายถึง ที่วิ้งจระปิด
Common_fee หมายถึง ค่าส่วนกลาง ต่อ ตารางเมตร	Food หมายถึง บริการอาหาร
Luxury_Level หมายถึง ระดับความ หรู่หรา	Laundry หมายถึง บริการซักรีด
High/Low_Rise หมายถึง ความสูงของอาคารเกิน 8ชั้น/ไม่เกิน8ชั้น	Cleanning หมายถึง บริการทำความสะอาด
New_Project หมายถึง โครงการใหม่/มือสอง	Swimming_Pool หมายถึง สระว่ายน้ำ
Subway หมายถึง ดิตรถไฟฟ้า	Libraly หมายถึง ห้องสมุด
Doctor หมายถึง บริการแพทย์	Fitness หมายถึง สถานที่ออกกำลังกายบริหาร
Physcologist หมายถึง บริการนักจิตวิทยา	Green Area หมายถึง มีพื้นที่สวนสาธารณะ
Nurse หมายถึง บริการพยาบาล	Prayer room หมายถึง ห้องสวดมนต์ห้องเล่นเกมส์
Nutritionist หมายถึง บริการโภชนากร	Vending Machine หมายถึง เครื่องหยอดเหรียญ (ซักผ้า, อบผ้า, น้ำดื่ม เป็นต้น)
Staff หมายถึง พนักงานบริการ	

$P_{real} = f(\text{Area\_size, Common\_fee, Luxury\_Level, High/Low\_Rise, New\_Project, Subway, Doctor, Physcologist, Nurse, Nutritionist, Staff, Security, CCTV, Food, Laundry, Clean, Swimming\_Pool, Libraly, Fitness, Green\_Area, Prayer\_room, Vending Machine})$

ตัวแปรและการเก็บข้อมูลโดยศึกษาตัวแปรทั้งหมด 5กลุ่ม 24 ตัวแปร โดยแบ่งกลุ่มตัวแปรออกเป็น กลุ่มแรกตัวแปรทางด้านคุณลักษณะโครงการ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ ราคาขายค่าส่วนกลางค่ากองทุน และระดับความหรู่หรา ตัวแปรกลุ่มที่สองตัวแปรทางด้านคุณลักษณะอาคารได้แก่ ความสูงอาคารโครงการใหม่หรือมือสอง และ ดิตรถไฟฟ้าหรือไม่ ตัวแปรกลุ่มที่สามเป็นตัวแปรทางการบริการได้แก่ มีการบริการทางการแพทย์บริการทางด้านนักจิตวิทยา บริการทางการพยาบาล และ บริการนักโภชนากร ตัวแปรกลุ่มที่สี่ทางการบริการทั่วไปได้แก่เจ้าหน้าที่ดูแลทั่วไป เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ระบบกล้องวงจรปิดและ Access Control บริการอาหาร บริการซักรีด และ บริการทำความสะอาด ตัวแปรกลุ่มสุดท้ายทางด้านพื้นที่สันทนาการได้แก่ สระว่ายน้ำ ห้องสมุด ห้องออกกำลังกาย Fitness สวนพื้นที่สีเขียว ห้องสวดมนต์ และ Vending Machine จากตัวแปรทั้งหมด 24ตัวแปร 5 กลุ่มตัวแปรหลัก (J.M.A.I.K. Jayalath, 2016) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงกลุ่มตัวแปรและตัวแปร

<i>Table of Variables</i>			
1. Characteristic of Project		5. General Service	
x1	Area size	x13	Staff
x2	Sale Price	x14	Security
x3	Common area fee	x15	CCTV
x4	Sinking Fund	x16	Food
x5	Luxury Level	x17	Laundry
2. Characteristic of Building		x18	Cleaning
x6	High/Low Rise	7. Special Area	
x7	New Project	x19	Swimming pool
x8	Subway	x20	Library
3. Special Service		x21	Fitness
x9	Doctor	x22	Green Area
x10	Physcologist	x23	Prayer room
x11	Nurse	x24	vending M
x12	Nutritionist		

ตัวแปรทั้งหมด 24 ตัวแปรในการวัดค่าตัวแปรนั้นสามารถวัดได้เป็น 2 กลุ่มหลัก ๆ คือ กลุ่มแรกวัดด้วยจำนวนเช่น ตัวแปรราคาขายวัดด้วยราคาขาย ตัวแปรขนาดพื้นที่ วัดด้วยจำนวนพื้นที่ตารางเมตร ตัวแปรกลุ่มที่สองวัดด้วยการมีหรือไม่มีเช่น มีหรือไม่มีบริการทางการแพทย์ มีหรือไม่มีพื้นที่ส่วนสันทนาการ (Chaulagain, S. et al., 2021)

จากตัวแปรดังกล่าวทำการเก็บข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลราคาและคุณลักษณะอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยการสำรวจข้อมูลจากเอกสาร Brochur, Internet Website ซึ่งใช้เครื่องมือแบบสำรวจในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดย ทดสอบเครื่องมือด้วย Content Validity เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ต่อไป

การหาราคาด้วยวิธีการ Hedonic Pricing Model แนวคิดเป็นการหาราคาในมิติจากทางด้าน Supplied Side ซึ่งการหาราคาที่พักอาศัยนั้น ปกติราคาสินค้าขึ้นกับจำนวนหน่วย อาทิเช่น ผลไม้ ราคาแปรผันตาม จำนวนผล หรือ น้ำหนัก (Rosen, S., 1974) . แต่ราคาที่พักอาศัยขึ้นอยู่กับการขึ้นอยู่กับการ Characteristic ของที่พักอาศัยได้แก่ ทำเลที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ ระดับและคุณภาพเพื่อนบ้าน จำนวนห้อง ระดับความหรูหรา วัสดุที่ใช้ พื้นที่ส่วนกลาง สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ บริการทั่วไป บริการเฉพาะทาง (Chen, C. & Rothschild, R., 2010) ดังนั้น ในการศึกษา ได้ศึกษากลุ่ม ตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยกำหนดให้มีการควบคุม Characteristic ที่มีลักษณะกายภาพ ของโครงการ และ ลักษณะกายภาพของอาคาร ทั้งสองกลุ่มที่ไม่แตกต่างกัน แต่มีการบริการที่แตกต่างกันเพื่อการเปรียบเทียบหาราคา จากการทบทวนวรรณกรรม

พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดราคาที่พักอาศัย ได้แก่ ทำเลที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ ราคาขายเพื่อนบ้าน สิ่งอำนวยความสะดวก และพื้นที่ส่วนกลางการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ต้องการควบคุมตัวแปรทางด้าน ทำเลที่ตั้งโครงการ จึงกำหนดศึกษาโครงการในรัศมีบริเวณรอบ ๆ Jin Wellbeing County

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา จากตัวแปรคุณลักษณะอาคารชุดพักอาศัยทั่วไปเปรียบเทียบกับตัวแปรทั้งหมดพบว่าทั้งหมดตัวแปรที่มีนัยยะสำคัญ มี 4 ตัวแปร ได้แก่ Medical Service, Green Area, Low / High rise และ Common fee

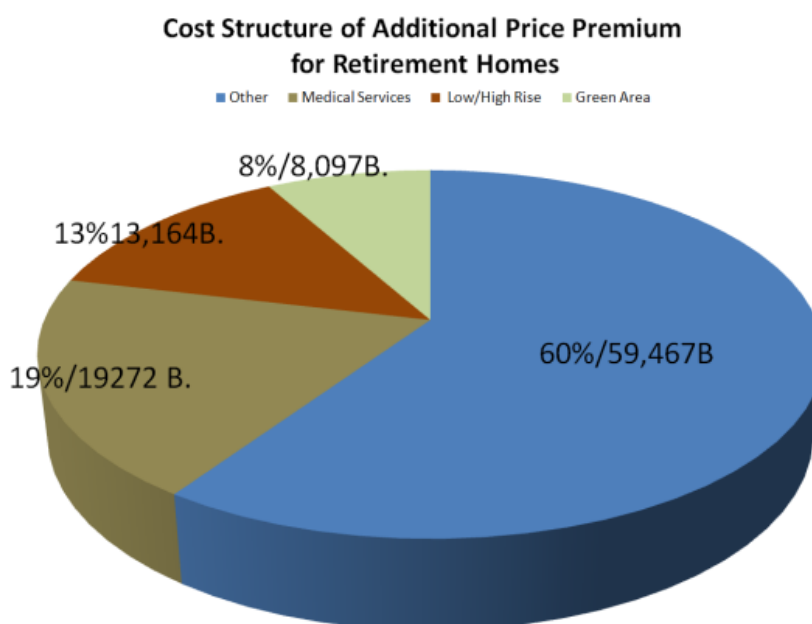
ตารางที่ 3 แสดงค่านัยยะสำคัญ

Variables	Log - linear	Linear
Medical Services	0.2280	19272.006***
Green Area	.48158882***	8097.0973
Low Rise	- 0.27892992	13164.851***
Common fee	.01955903***	1055.2515***
_cons	9.5678997***	3315.8093
N	194	194
N_g	62	62
chi2	589.28***	1341.58***
r2_o	0.5393	0.2763
rmse	0.1545	18603.00

จากการวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและโครงสร้างราคาอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ สามารถทราบถึงคุณลักษณะ (Characteristic) ที่เฉพาะของห้องพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ 4 คุณลักษณะคือได้แก่ Medical Service หมายถึง มีบริการทางการแพทย์, nursing care services โภชนาการ และนักจิตวิทยาซึ่งมีมูลค่าในการกำหนดราคาสำหรับคุณลักษณะนี้ที่ 19,272บาทต่อ ตารางเมตร คุณลักษณะที่สอง Green area หมายถึง พื้นที่ส่วนกลางการกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุเช่นห้องสวดมนต์ สระว่ายน้ำ fitnessและห้องสมุด ซึ่งมีมูลค่าในการกำหนดราคาสำหรับปัจจัยนี้ที่ 8,097 บาท ต่อ ตารางเมตร และคุณลักษณะ 3 High rise/Low rise แสดงถึงความเป็นส่วนตัวของผู้พักอาศัย และ จำนวนเพื่อนบ้าน คุณภาพเพื่อนบ้าน หมายถึง ถ้าเป็นอาคารสูง (เกิน 8 ชั้น) ซึ่งมีมูลค่าในการกำหนดราคาสำหรับปัจจัยนี้ที่จะลดลง 13,164บาทต่อ ตารางเมตร และคุณลักษณะสุดท้าย ปัจจัยทางด้าน Common fee สะท้อน

ถึงระดับความหรูหราของโครงการ ซึ่งมีมูลค่าในการกำหนดราคาสำหรับปัจจัยนี้ที่ 1,055 บาท ต่อตารางเมตร

ภาพที่ 4 แสดงโครงสร้างราคาอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

อภิปรายผล

จากการวิจัยผลการศึกษาเรื่องที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยนั้นเป็นสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นจากสังคมผู้สูงอายุ ดังนั้นการวิจัยนี้จึงเลือกการศึกษาเปรียบเทียบกับโครงการที่เริ่มเกิดขึ้นเปรียบเทียบกับโครงการห้องชุดพักอาศัยทั่วไปที่มีลักษณะทางกายภาพห้องพักและทำเลที่ตั้งที่เหมือนกันทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะการบริการที่แตกต่างกันตามแนวคิดทฤษฎีการหาราคา Hedonic Pricing Model (HPM) ราคาขายห้องพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุนั้นมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะ (Characteristic) ของห้องพัก (Rosen, S., 1974) จากการวิจัยพบว่าผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีที่ศึกษามาสมาสามารถอธิบายได้ถึงคุณลักษณะสำคัญที่กำหนดราคาห้องชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ จากทฤษฎีทางด้านผู้สูงอายุ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ทางเศรษฐกิจและทางด้านสังคม เราค้นพบว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุที่สำคัญนั้นสะท้อนและปรากฏออกมาในเรื่องของการบริการทางการแพทย์และพยาบาล ซึ่งรวมถึงรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งทางด้านโภชนาการ จิตแพทย์ และพยาบาล และปัจจัยอื่น ๆ (Chaulagain, S. et al., 2021) รวมทั้งสามารถทราบถึงมูลค่าซึ่งเป็นการหารมูลค่าของราคาอาคารชุดพักอาศัย สำหรับผู้สูงอายุจากทางด้านผู้ประกอบการ Supplied side โดย

เปรียบเทียบกับคุณลักษณะ (Characteristic) กับราคา โดยสามารถนำ ๆ ไปต่อยอดประโยชน์ในเชิงวิชาการกล่าวคือเพื่อให้เข้าใจได้ถ่องแท้และลึกซึ้งในเชิงพฤติกรรม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยนี้ค้นพบคุณลักษณะสำคัญสำหรับห้องพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุสำคัญ 4 ประการคือ Medical Service, Green area และ Low Rise/High Rise รวมทั้งคุณลักษณะสุดท้ายคือ Common Fee ค่าส่วนกลางซึ่งจะไม่รวมในราคาขายแต่จะเป็นค่าใช้จ่ายรายเดือนประกอบการตัดสินใจของผู้ซื้อ จากคุณลักษณะดังกล่าว การบริการทางการแพทย์และการบริการทางการแพทย์พยาบาลมีความสำคัญอันดับแรกคิดเป็นร้อยละยี่สิบจากราคาขายโดยเฉลี่ยต่อตารางเมตรเมื่อเทียบกับความสัมพันธ์ของคุณลักษณะห้องพักและราคาแต่ละคุณลักษณะดังที่กล่าวมานั้นพบว่าราคาแต่ละคุณลักษณะรวมกันมีมูลค่ารวม สามคุณลักษณะที่สำคัญ มีมูลค่าประมาณ ร้อยละสี่สิบของมูลค่าทั้งหมดซึ่งยังมีอีกร้อยละหกสิบของมูลค่าทั้งหมดจากราคาขายเฉลี่ยโดยประมาณที่ 100,000 (หนึ่งแสนบาทถ้วน) บาทต่อตารางเมตรสำหรับโครงการอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ดำเนินการโดยภาคเอกชนเต็มรูปแบบ กล่าวคือจากราคาดังนั้นจากมูลค่าแฝงที่คงเหลือ โดยประมาณ 59,467 บาทยังประกอบไปด้วยคุณลักษณะโดยทั่วไปที่ห้องพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุและห้องพักอาศัยสำหรับบุคคลทั่วไปมีร่วมกัน ค่ากำไรและดำเนินการของผู้ประกอบการ และค่าอื่น ๆ ดังนั้นความรู้ที่ได้จากการวิจัยทำให้เราทราบถึงความสัมพันธ์ของคุณลักษณะต่างทั้งกายภาพ การบริการ กับราคาจากด้าน Supplied Side จากทางด้านผู้ประกอบการในงานวิจัยในอนาคตสำหรับผู้สนใจศึกษาผู้วิจัยเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปเราควรศึกษาเพื่อให้ครอบคลุมจากทางด้าน Demand Side จากลูกค้า ดังนั้น ผู้ที่สนใจอาจจะทำการศึกษาเพื่อให้เข้าใจทางพฤติกรรมการบริโภคอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุโดยทำการศึกษาด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ อาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการตัดสินใจซื้อปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ อาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ (ฉบับปรับปรุง). เรียกใช้เมื่อ 21 กรกฎาคม 2564 จาก http://www.dop.go.th/download/knowledge/th1551432930-155_0.pdf
- กรมสุขภาพจิต. (2563). ก้าวอย่างของประเทศไทยสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แบบ. เรียกใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30476>

- จุฑาทิพย์ บำเพ็ญบุญ. (2559). ปัจจัยกำหนดราคาคอนโดมิเนียมแนวรถไฟฟ้าสายสีม่วง. ใน วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุษยากรณ์ ตรุณวัต. (2560). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัยหลังเกษียณอายุ กรณีศึกษาประชากรกลุ่ม B ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2562). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ปี 2562. เรียกใช้เมื่อ 24 มีนาคม 2563 จาก https://www.dop.go.th/download/knowledge/th1610945020-322_0.pdf
- เสาวลักษณ์ กิตติญาณปัญญา. (2562). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุของกลุ่มผู้สูงอายุในอนาคตในกรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Antti, T. K. & Tanja, T. (2016). The impact of senior house developments on surrounding residential property values. *PropertyManagement*, 34(5), 415-433.
- Chaulagain, S. et al. (2021). Factors affecting seniors' decision to relocate to senior living communities. Retrieved January 24, 2021, from <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2021.102920>
- Chen, C. & Rothschild, R. (2010). An application of hedonic pricing analysis to the case of hotel rooms in Taipei. *Tourism Economics*, 16(3), 685-694.
- EnviorLiving.org a Centerfield Media Company. (2021). Types of Senior Living and Levels of Senior Car. Retrieved December 11, 2020, from <http://www.seniorliving.org/infographics/senior-living-type-versus-cost/>
- Fischer, M. M. & Nijkamp, P. (2014). Housing Choice Residential Mobility and Hedonic Approaches. Retrieved December 11, 2020, from <https://ur.booksc.eu/book/22311108/70f71b>
- Google. (2021). Near by jin wellbeing county. Retrieved January 24, 2021, from <https://www.google.co.th/maps>
- J.M.A.I.K. Jayalath. (2016). Determinants of Market Value for Condominium Properties: Case Study in Dehiwala, Colombo. Retrieved December 11, 2020, from <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?Abstract id=2909745>

- Li, H. et al. (2018). Analyzing housing prices in Shanghai with open data: Amenity, accessibility and urban structure. Retrieved January 24, 2021, from <https://doi.org/10.1016/j.cities.2018.11.016>
- Murphy, R. E. (1975). *The American City: An Urban Geography*. (2nd Ed.). New York: McGrawHill.
- Rosen, S. (1974). Hedonic Prices and Implicit makets: product differentiation in pure competition. *Journal of Political Economy*, 82(1), 34-55.
- Sutthichai, J. & Suvinee, W. (2009). National Policies and Programs for the Aging Population in Thailand. *Ageing Int*, 33(1-4), 62-74.
- Yuan, F. et al. (2019). Amenity effects of urban facilities on housing prices in China: Accessibility, scarcity, and urbanspaces. Retrieved February 18, 2021, from <https://doi.org/10.1016/j.cities.2019.102433>

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างของพืช
มีดอกด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*

THE STUDY OF ACADEMIC ACHIEVEMENT IN BIOLOGY ON
THE STRUCTURE OF FLOWERING PLANTS WITH LEARNING
MANAGEMENT USING THE BRAIN – BASE (BBL)
OF STUDENTS IN SECONDARY SCHOOL 5

พีรวิญญ์ พาณิชยวรรกุล

Preravit Panitworakul

โรงเรียนนครหลวง “อุดมรัชต์วิทยา”

Nakhonluang Udomratwittaya School Thailand, Thailand

Email: preravitpanitworakul@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นการวิจัยในชั้นเรียน โดยใช้ประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนครหลวง “อุดมรัชต์วิทยา” ที่เรียนวิชาชีววิทยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ทั้งหมด จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม และเอกสารสำหรับการจัดการเรียนการสอน เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) พร้อมแบบทดสอบ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีความคิดเห็นที่ว่าวิชาชีววิทยา เป็นวิชาที่ค่อนข้างยาก ต้องอาศัยความจำค่อนข้างเยอะ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดีเท่าที่ควร โดยพิจารณาปัญหา 3 อันดับพบว่า อันดับ 1 คือ นักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก เพราะไม่สามารถทำความเข้าใจเนื้อหา รองลงมาคือ ไม่สามารถท่องจำเนื้อหาได้ และอันดับ 3 คือ ขาดการทำโจทย์แบบฝึกหัด 2) ผลสัมฤทธิ์การเรียนวิชาชีววิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างของพืชมีดอกมากขึ้น โดยสังเกตได้จากคะแนนก่อนทำ

* Received 1 April 2021; Revised 1 December 2021; Accepted 8 December 2021

การจัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.52 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.55 และคะแนนหลังทำการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.50 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.75

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, วิชาชีววิทยา, การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน, นักเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study problems in biology class on the structure of flowering plants of students in secondary school 5 and 2) study achievement in biology on the structure of flowers before and after brain - based learning management (BBL) of students in secondary school 5. This research is classroom research using the population of students in secondary school 5 at Nakhonluang Udomratwittaya school who studied biology, semester 1, academic year 2019, total 40 people. Questionnaire and papers for teaching and learning about the structure of plants with flowers with learning management by using the brain as a base (BBL) with a test of knowledge. The statistics used in this research are frequency, percentage, mean and standard deviation. The results of the research were as follows: 1) The students had the opinion that It is a difficult subject, requires quite a lot of memory causing the academic achievement to be not as good as it should be. By considering the top 3 problems, number 1 is the students still lacked knowledge and understanding about flowering plant structure. Number 2 is the content was unable to memorize and number 3 is the lack of doing the exercises 2) the learning achievement in biology of students in secondary school 5 matters about the structure of flowering plants with learning management by using the brain as a base (BBL), students have a better understanding of the structure of the flower plants. By observing the score before learning using the brain as a base (BBL) the mean is 15.52, the standard deviation is 3.55 and the score after learning using the brain as a base (BBL) mean is 32.50 with a standard deviation is 2.75.

Keywords: Academic achievement, Biology, learning management Using the brain - base (BBL), Students in Secondary School

บทนำ

วิทยาศาสตร์นั้นมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและในอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวัน รวมถึงในการงานอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงานสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่น ๆ เพราะเหตุนี้วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิถีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ วิจัยค้น มีทักษะสำคัญต่าง ๆ ในการค้นคว้าหาความรู้มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบสามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและเป็นที่ยอมรับสามารถตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์จึงเป็นวัฒนธรรมในโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (ดวงจันทร์ วรคามิน และคณะ, 2559) กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่โดยตรงในการกำกับ ดูแลมาตรฐานของ การศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรมีบทบาทในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาของประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการ พัฒนาคณะ ประชากร ทรัพยากรบุคคลของประเทศให้มีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) รวมถึงการจัดการศึกษาและพัฒนาการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์อื่นเป็นกลุ่มสาระที่มีความสำคัญรองรับโลกอนาคต ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม โดยเฉพาะวิชาชีววิทยาเป็นรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ศึกษาเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ บนโลกทำให้มนุษย์เกิดความเข้าใจและนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี การศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันยังพบว่าผู้สอนส่วนมาก ยังคงสอนแบบใช้การบรรยายโดยการสอนนั้นส่วนมากจะเน้นให้ผู้เรียนใช้การท่องจำเนื้อหาในบทเรียน ทั้งผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครองไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะเห็นความสำคัญของการสอบเข้ามหาวิทยาลัยมากกว่าที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันทำให้ผู้เรียนขาดทักษะในวิเคราะห์ แก้ปัญหาต่าง ๆ (Ministry of Education, 2017)

การจัดการศึกษาปัจจุบัน พบว่า การจัดการเรียนการสอนได้มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมให้ ผู้เรียนได้มีบทบาทในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น อันเป็นการ สอดคล้องกับสาระสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 (2) กระบวนการจัดการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) ตามหลักสูตรของการจัดการ เรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ในวิชาชีววิทยา มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะพื้นฐานสามารถนำไปใช้ในการค้นคว้าพัฒนานตนเอง วิชาชีว รวมถึงวิทยาการต่าง ๆ ให้เจริญก้าวหน้าได้ นอกจากนี้ยังมีความรู้ ทางวิชาการ และวิชาชีพที่เป็นพื้นฐานในการไปใช้งานในชีวิตประจำวัน ให้ทันต่อการ

เปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสังคม สามารถปฏิบัติงานด้านวิทยาศาสตร์ และสามารถพัฒนาตนเองให้มีความรู้ และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะด้านชีววิทยา สำหรับศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เสาวลักษณ์ ยัมประเสริฐ และคณะ, 2560) หลักการที่สำคัญที่สุดของหลักสูตร คือ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้การทำงานได้โดย การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยการปฏิบัติ ซึ่งเป็นการเตรียมผู้เรียนที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต มีความจำเป็นที่ จะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ อย่างมีวิจารณญาณ และมีทักษะในการตัดสินใจ ผู้เรียนต้องสามารถการทำงานเป็นทีม และสามารถเข้าถึงข้อมูล สามารถจัดการข้อมูลเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ (เชษฐ์ ศิริสวัสดิ์, 2556) วิชาชีววิทยาเป็นวิชาที่มีเนื้อหามากและต้องใช้ความจำในการเรียนสูง ส่งผลให้นักเรียนใช้วิธีท่องจำเนื้อหาเพื่อสอบเมื่อสอบเสร็จก็ลืม ซึ่งมีผลอย่างมากในการเรียนต่อยอดไปยังบทต่อไป โดยเฉพาะเรื่องโครงสร้างของพืชมีดอก เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างต่าง ๆ และการทำหน้าที่ต่าง ๆ ในแต่ละส่วนของพืช ซึ่งในบทนี้นักเรียนต้องเรียนและจดจำชื่อ โครงสร้างและหน้าที่ของพืชมีดอก นักเรียนต้องใช้ความจำเป็นอย่างยิ่ง จากประสบการณ์การสอนเรื่องนี้พบว่ามีปัญหาอย่างมาก เนื่องจากนักเรียนไม่สามารถจำทุกส่วนประกอบของพืชได้ ส่งผลกระทบในการเรียนการสอนอย่างมาก (พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์, 2544)

การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain - based learning) ในศตวรรษที่ 21 เริ่มต้นชัดเจนและ มีความสำคัญเป็นอย่างมาก Brain based learning เป็นที่รู้จักในวงการการศึกษาไทย รวมไปถึงบรรดาพ่อแม่ ผู้ปกครองที่สรรหาความแปลกใหม่ทางการศึกษาสำหรับลูก แม้แต่กระทรวงศึกษาธิการเองก็มีนโยบายให้มีการจัดการศึกษาในแนวทางนี้เป็นแนวทางหลักที่ใช้ในโรงเรียน คนเราจะเกิดมาฉลาดหลักแหลมหรือเป็นคนโง่ทึมนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดยังคงเป็น “สมอง” เพราะสมองเป็นตัวที่จะรับรู้และสั่งการ ทำให้เรามีความคิดและการกระทำ ถ้าปราศจากการสั่งการจากสมองแล้ว เราคงจะทำอะไรไม่ได้เลย การที่จะเลี้ยงลูกให้ฉลาดนั้น จำเป็นจะต้องพัฒนาสมองของลูกไปให้ถูกทาง สร้างเสริมความรู้ ประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัยเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของสมอง จะเห็นได้ว่าศักยภาพของสมองมนุษย์มีอยู่มากมายมหาศาลและพลังของสมองนั้นไม่มีขอบเขตจำกัดหรือไม่มีที่สิ้นสุดนั่นเอง ดังนั้น การนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของสมองมาใช้ในการจัดการเรียนรู้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียน รวมถึงเป็นการพัฒนาการจัดการศึกษาให้ดีขึ้นด้วย การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain - based learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาการของสมองแต่ละ ช่วงวัยเป็นการนำ องค์ความรู้ของสมองมาใช้เป็นฐานในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างศักยภาพสูงสุดในการเรียนรู้ของ มนุษย์ และการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีสมองเป็นฐาน เป็นการจัดการกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ การมองเห็น การฟัง การสัมผัส การชิมรส การดมกลิ่น นักเรียนได้แสดงออกอย่างอิสระตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อและเหมาะสมให้แก่ผู้เรียนได้คิดสร้าง

ความรู้และสร้างความหมายของข้อมูลทำให้เกิดเป็นความรู้ที่มีความหมาย และเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน แก้ปัญหาการตัดสินใจ และการวางแผน เพื่อนำไปสู่การลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้เซลล์สมองได้รับการกระตุ้นให้ทำงาน เกิดการพัฒนาในระดับที่สูงขึ้นและเก็บความรู้ไว้นั้นไว้ในความทรงจำระยะยาวที่พร้อมนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ (เสาวลักษณ์ ยิ้มประเสริฐ และคณะ, 2560)

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่เรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคล และส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพการทำงานของสมอง ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดสมองเป็นฐาน (BBL) เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน เป็นการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินแก้ปัญหา การตัดสินใจและการวางแผนเพื่อนำไปสู่ การลงมือทำจริง ที่สอดคล้องกับกระบวนการสมอง ให้สมองได้ทำงานทั้งการคิด การเกิดความรู้สึกและการลงมือปฏิบัติจริงไปพร้อม ๆ กัน (ทิตินา แชนมณี, 2555) นอกจากนี้การจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เกิดการตื่นตัวแบบผ่อนคลายนั้นเป็นสิ่งสำคัญ โดยการเรียนรู้การใช้การจัดกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และตั้งใจเรียนมากขึ้น เกิดความพยายามที่จะเรียนรู้และสามารถนำความรู้ที่เรียนมาไปประยุกต์ใช้ได้ เพราะในขณะที่ทำกิจกรรมผู้เรียนจะมุ่งความสนใจไปที่การเล่นจะต้องพูดและทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจและรวดเร็วเพื่อจะได้ทำกิจกรรมให้เสร็จโดยเร็วและถูกต้อง สอดคล้องกับจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 คือ มีทักษะสำคัญในการเผชิญชีวิตในโลกที่มีกระแสของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ให้เป็นผู้คิดเป็น ทำเป็นตัดสินใจอย่างถูกต้องและสามารถแก้ปัญหาได้โดยวิธีการที่เหมาะสมในทุกสถานการณ์ อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2558) จากเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ โดยได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) ซึ่งการนำการจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้มาช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน(BBL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนครหลวง “อุดมรัชต์วิทยา” ที่เรียนวิชาชีววิทยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ทั้งหมด จำนวน 40 คน

ขอบเขตของเนื้อหา

การจัดการเรียนรู้เรื่อง โครงสร้างและหน้าที่ของพืชมีดอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดำเนินการตามตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระที่ 3 เข้าใจส่วนประกอบของพืช การแลกเปลี่ยนแก๊สและคายน้ำของพืช การลำเลียงของพืช การสังเคราะห์ด้วยแสง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการเจริญเติบโต และการตอบสนองของพืช รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ส่วนคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างพืชมีดอก และเอกสารวิชาชีววิทยา สำหรับจัดการเรียนการสอน เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) พร้อมแบบทดสอบความรู้วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างพืชมีดอก

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการเรียน วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างพืชมีดอก มีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเรียนวิชาชีววิทยาเรื่อง โครงสร้างพืชมีดอก แล้วนำผลการศึกษามาวิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดดัชนีชี้วัดตัวแปร

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรที่กำหนดตามดัชนีชี้วัด

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบภาพด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) คือพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปรที่ต้องการวัด โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item Objective Congruence Index) โดยผู้วิจัยได้เลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่ามากกว่า 0.67 มาใช้ในการวิจัย จากการคำนวณทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.98

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว เฉพาะข้อที่อยู่ในเกณฑ์และข้อที่ปรับปรุงแล้ว สร้างเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองจำนวน 30 คน

ขั้นตอนที่ 5 นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.909

ขั้นตอนที่ 6 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบการกระจายของข้อมูลถูกต้องและปรับปรุงแก้ไข ให้สมบูรณ์ ก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงในภาคสนามต่อไป

ส่วนที่ 2 เอกสารวิชาชีววิทยา สำหรับจัดการเรียนการสอนเรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) พร้อมแบบทดสอบความรู้วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างพืชมีดอก

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ดำเนินการตามตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551) สาระที่ 3 เข้าใจส่วนประกอบของพืช การแลกเปลี่ยนแก๊สและคายน้ำของพืช การลำเลียงของพืช การสังเคราะห์ด้วยแสง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการเจริญเติบโต และการตอบสนองของพืช รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำเอกสารวิชาชีววิทยา สำหรับจัดการเรียนการสอนเรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) พร้อมแบบทดสอบความรู้วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างพืชมีดอก

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการสร้างแบบทดสอบความรู้วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างพืชมีดอก จำนวน 50 ข้อ ดำเนินการพัฒนาแบบทดสอบและหาคุณภาพแบบทดสอบความรู้วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างพืชมีดอก โดยหาความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้อ ซึ่งมีค่าความยากตั้งแต่ 0 ถึง 1 ข้อสอบที่มีความยาก (p) ระหว่าง 0.20 ถึง 0.80 เป็น ข้อสอบที่มีความยากอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ โดยทุกข้ออยู่ในเกณฑ์

ขั้นตอนที่ 4 นำเอกสารวิชาชีววิทยา สำหรับจัดการเรียนการสอนเรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) ไปใช้กับกลุ่มทดลอง ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการเรียน วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างพืชมีดอก สอบถามนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน เพื่อทราบสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นคำถามเชิงบวก เกณฑ์วัดระดับคุณภาพชีวิตโดยมาตราประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนกำหนดไว้ดังนี้

5	หมายถึง	มีปัญหาการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีปัญหาการเรียนอยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	มีปัญหาการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

- 2 หมายถึง มีปัญหาการเรียนอยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง มีปัญหาการเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. นำเอกสารวิชาชีววิทยา สำหรับจัดการเรียนการสอนเรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) ไปใช้กับกลุ่มทดลอง และทำการทดสอบ ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนเรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) โดยแบบทดสอบมีคะแนนเต็ม 50 คะแนน

ขั้นตอนการจัดการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL)

2.1 ก่อนเข้าสู่บทเรียนผู้สอนใช้การพูดคุยเพื่อลดความตึงเครียดในการเรียน และผู้สอนมีการจัดเกมส์หรือกิจกรรมเพื่อดึงความสนใจ โดยการใช้ภาพหรือสื่อ เกี่ยวกับ โครงสร้างของพืชมีดอก ให้ผู้เรียนร่วมกันตอบคำถามในห้องเรียน และมีการสร้างแรงจูงใจ โดยการให้รางวัลสำหรับคนที่ตอบคำถามได้ก่อน

2.2 จัดกลุ่มนักเรียน 4 - 5 คน ให้อยู่ตามโต๊ะ ที่มีตัวอย่าง โมเดล รูปภาพ พร้อมคำบรรยายเกี่ยวกับโครงสร้างของพืชมีดอก วางเอาไว้ ให้นักเรียนได้มีโอกาสจับต้อง ตัวอย่าง พร้อมกับสังเกตส่วนประกอบต่าง ๆ ของโครงสร้างของพืชมีดอก พร้อมกับแจกใบงาน ให้นักเรียนแต่ละคน เพื่อร่วมกัน คิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความรู้ และแสดงความคิดเห็นซึ่งกัน และกัน โดยแต่ละโต๊ะจะมีการกำหนดเวลาเอาไว้ เมื่อหมดเวลาให้ทำการเปลี่ยนไปยังโต๊ะถัดไป เรื่อย ๆ จนครบทุกโต๊ะ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวและแข่งขันกับเวลา

2.3 หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอ โดยมีการสร้างบรรยากาศให้ รู้สึกเป็นกันเอง และมีการให้รางวัล ซึ่งกลุ่มที่ตอบคำถามถูกมากที่สุดจะได้รับรางวัลไป จะทำให้ ผู้เรียนสนุกกับการเรียนเกิดความกระตือรือร้น และสามารถเรียนรู้และจดจำได้ดี (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2544) ซึ่งการแข่งขันและการร่วมมือ (Completion and Co - operation) วิธีนี้ใช้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมานะพยายามปรับปรุงตนเองขึ้นเรื่อย ๆ หรืออาจให้แข่งกับสถิติ ของตนเอง แข่งกับเพื่อนหรืออาจารย์ร่วมกันเป็นทีม ให้คะแนนเฉลี่ยของทีมสูงขึ้น เพื่อให้คะแนน เฉลี่ยทีมของตนสูงกว่าทีมอื่น ที่ได้ผลดีที่สุดน่าจะจะได้แก่การแข่งขันกับสถิติของตนเอง และการแข่งขันเป็นกลุ่มจะได้ผลดีกว่าการแข่งขันเป็นรายบุคคล เพราะเป็นการสร้างความสามัคคี ภายในกลุ่ม ก่อให้เกิดการรวมพลังในทางสร้างสรรค์ดีกว่าการแข่งขันเป็นรายบุคคล ซึ่งจะทำให้ เด็กที่เก่งมักจะโอ้อวดและทะนงตนมากขึ้น และเด็กที่เรียนไม่เก่งอาจจะเกิดปมด้อยขึ้นได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาปัญหาการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอกของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แปลความหมายโดยใช้วิธีนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปล ความหมาย โดยใช้ช่วงของค่าเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแปลความหมาย ตามแนวคิดของเบสต์ (Best, W., 1981) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีปัญหาการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีปัญหาการเรียนอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีปัญหาการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.50 หมายถึง มีปัญหาการเรียนอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีปัญหาการเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ก่อน และ หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน(BBL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เนื่องจากการศึกษาทั้งประชากรผู้วิจัยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเพื่อพิจารณาพัฒนาการหลังจากมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน(BBL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ค่าเฉลี่ย (μ) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาสภาพปัญหาเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นว่าวิชาชีววิทยา เป็นวิชาที่ค่อนข้างยาก ต้องอาศัยความจำค่อนข้างเยอะ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดีเท่าที่ควร โดยพิจารณาปัญหา 3 อันดับ พบว่า นักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก เพราะไม่สามารถทำความเข้าใจในเนื้อหา และนึกภาพตาม มากได้เป็นอันดับ 1 โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.38 รองลงมาคือ ไม่สามารถท่องจำเนื้อหาได้โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.30 และอันดับ 3 คือ ขาดการทำโจทย์แบบฝึกหัดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.90 รายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสำรวจปัญหาการเรียนวิชาชีววิทยา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก

รายการประเมิน	(μ)	(σ)	แปลผล
ไม่สามารถทำความเข้าใจในเนื้อหา และนึกภาพตามได้	4.38	0.35	มาก
ไม่สามารถท่องจำเนื้อหาได้	4.30	0.47	มาก
ขาดการทำโจทย์แบบฝึกหัด	3.90	0.63	มาก
เนื้อหาขาดความน่าสนใจ	3.88	0.81	มาก
โดยภาพรวม	4.14	0.67	มาก

2. ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาชีววิทยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างของพืชมีดอกมากขึ้น โดยสังเกตได้จากคะแนนก่อนทำการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 15.52 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่

ที่ 3.55 และคะแนนหลังทำการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 32.50 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.75 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ก่อน และหลัง
ทำการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL)

ผลการทำแบบทดสอบ	จำนวนคน (N)	คะแนน เต็ม	คะแนน เฉลี่ย	ร้อยละ	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ก่อนทำการ จัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL)	40	50	15.52	31.04	3.55
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก หลังทำการ จัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL)	40	50	32.25	64.50	2.75

อภิปรายผล

1. ปัญหาทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนครหลวง “อุดมรัษฎวิทยา” เกิดจากนักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่สามารถทำความเข้าใจในเนื้อหา ไม่สามารถนึกภาพตามได้ และยังขาดทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์ แก่ปัญหา ซึ่งมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ ตามที่ดวงจันทร์ วรคามิน และคณะ ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาศักยภาพในการคิดและการมีจิตสาธารณะ เพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นคนดีคนเก่งของนักเรียนไทย พบว่า นักเรียนยังขาดการพัฒนาทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์ แก่ปัญหา รวมถึงยังขาดการศึกษารายละเอียดของสิ่งที่จะทำ รวมถึงขาดการวางแผนในการทำงานต่าง ๆ เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย (ดวงจันทร์ วรคามิน และคณะ, 2559) อีกทั้งยังมีการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา โดยใช้ปัญหาเป็นฐานตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิด แก่ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ผู้สอนจะต้องใช้คำถามนำให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นให้มาก อาจจะต้องเตรียมสถานการณ์ตัวอย่าง ไว้เพื่อยกตัวอย่างให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ควรให้ออกาสผู้เรียนในการแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด โดยไม่แสดงอาการหรือใช้คำพูดขัดขวางความคิดเห็นของผู้เรียน หรือทำให้ผู้เรียนกลัวไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น (กัญญาวิริ์ ชายเรียน และคณะ, 2559) นอกจากนี้การศึกษารอง การสอนให้คิดและสร้างสรรค์โครงงานวิทยาศาสตร์ด้วยการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา พบว่า การที่นักเรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ หลาย ๆ อย่างร่วมกัน ทั้งการฟัง การดู การคิด และการสัมผัส จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าการนั่งฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว

(เชษฐ ศิริสวัสดิ์, 2556) และการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co - operative learning) ในการออกแบบจัดการเรียนการสอน พบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co - operative learning) เป็นวิธีการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมผู้เรียนเกิดทักษะด้านการคิด (Thinking Skills) การสืบเสาะค้นหา (Enquirers) การคิดแก้ปัญหา (Problem Solvers) รวมทั้งการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Collaborators) ภายใต้งานการทำงานเป็นทีมจากการลงมือปฏิบัติและนำความรู้ที่ได้มาวิเคราะห์แก้ปัญหา โดยมีผู้สอนเป็นโค้ชหรือที่ปรึกษาในการเรียนรู้ซึ่งการเรียนรู้ที่ได้นี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดการจดจำและสามารถไปประยุกต์ใช้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (เรวดี ศรีสุข, 2562)

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน(BBL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างของพืชมีดอกมากขึ้น โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นกว่าเดิม เพราะนักเรียนใช้ใช้ประสาทสัมผัส ทั้งการสังเกต การฟัง การสัมผัส การคิด วิเคราะห์ ทำให้เกิดความเข้าใจ และนึกภาพตามลำดับเนื้อหาในบทเรียนได้ ตามที่ ภาษากร แจ่มหม้อ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาชีววิทยาแบบผสมผสานโดยใช้แหล่งข้อมูลเป็นหลัก เพื่อส่งเสริมความใฝ่เรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าดัชนีประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ด้วยการวัดค่าความใฝ่เรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน E.I. เท่ากับ 61.24 และ 62.21 ตามลำดับ (ภาษากร แจ่มหม้อ, 2557) ทั้งยังมีการศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังจากเรียนด้วยแบบฝึกเสริมทักษะ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ณพัชร บัวฉวน, 2558) อีกทั้งยังมีการศึกษา การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ สาระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ สาระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (พัชรี จักรชุม, 2552) และการศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ต่อมไร้ท่อ วิชาชีววิทยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยชุดแบบฝึกทักษะและกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการปกติ* ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้ชุดแบบฝึกทักษะ เรื่อง

ระบบต่อมไร้ท่อ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐาน (ประภัสสร จันท์พูล, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก พบว่าขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาในการทำโจทย์ และไม่สามารถนึกภาพตามเนื้อหาได้ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) จึงช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจที่มากขึ้น และมองเห็นภาพสามารถนึกภาพตามเนื้อหาวิชา ชีววิทยา เรื่องโครงสร้างของพืชมีดอกได้ ซึ่งในการจัดการเรียนรู้วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) โดยพบว่า ผลการดำเนินการโดยสรุปเป็นดังนี้ 1) นักเรียนเมื่อได้รับการเรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ทางร่างกายเช่น การใช้มือสัมผัส การใช้สายตาสังเกต การใช้สมองคิด ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและจดจำได้ง่ายขึ้น 2) การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สนทนาแลกเปลี่ยนความรู้กันในกลุ่มทำให้นักเรียนได้รับความรู้ที่เพิ่มขึ้น และเก็บรายละเอียดของเนื้อหาได้มากขึ้น ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ควรมีการจัดบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ และมีกิจกรรมอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มากขึ้น และข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป คือ ควรมีการจัดกิจกรรมอื่นที่เพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ที่เพิ่มขึ้นและนำมาเชื่อมโยงกับเนื้อหาบทอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกันได้

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เรียบเรียงจากงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอก ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5” ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหารโรงเรียนนครหลวง “อุดมรัชต์วิทยา” ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการสนับสนุนการเก็บข้อมูล และการอำนวยความสะดวกต่อการทำวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.

กรุงเทพมหานคร: ครุสภา.

_____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กัญญาวิร์ ขายเรียน และคณะ. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาชีววิทยาโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิด

- แก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 5(2), 18 - 32.
- เชษฐ์ ศิริสวัสดิ์. (2556). การสอนให้คิดและสร้างสรรค์โครงการวิทยาศาสตร์ด้วยการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา. วารสารศึกษาศาสตร์, 24(1), 1 - 15.
- ณพัชร บัวฉน. (2558). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 8(4), 157 - 166.
- ดวงจันทร์ วรคามิน และคณะ. (2559). การศึกษาความสามารถในการคิดและการมีจิตสาธารณะเพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นคนดีคนเก่งของนักเรียนไทย. วารสารมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 4(1), 26 - 39.
- ทศนา เขมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.
- ประภัสสร จันทรพูล. (2562). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ต่อมไร้ท่อ วิชาชีววิทยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยชุดแบบฝึกทักษะและกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการปกติ. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัตกรรมการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พัชรี จักรชุม. (2552). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์. (2544). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ :แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน 1. กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์.
- ภาชกร แจ่มหม้อ. (2557). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาชีววิทยาแบบผสมผสาน โดยใช้แหล่งข้อมูลเป็นหลัก เพื่อส่งเสริมความใฝ่เรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เรวดี ศรีสุข. (2562). การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative learning) ในการออกแบบจัดการเรียนการสอน. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี, 10(1), 13 - 26.
- สุคนธ์ สิ้นพานนท์. (2558). การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่ เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- เสาวลักษณ์ ยิ้มประเสริฐ และคณะ. (2560). การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับบทเรียนแท็บเล็ต เรื่อง ข้อมูลและคอมพิวเตอร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 16(2), 10 - 17.

Best, W. (1981). Research in education. New Jersey: Prentice Hall.

Cronbach. (1970). Essentials of Psychological Test (5th ed.). New York: Harper Collins.

Ministry of Education. (2017). National Education Plan. Bangkok: Office of the Education Council.

โมเดลสมการโครงสร้างของอิทธิพลที่ส่งผลต่อความจงรักภักดี
ในองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการในองค์กรภาคเอกชน
ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*

STRUCTURAL EQUATION MODEL OF IMPACT TO ORGANIZATIONAL
LOYALTY OF OPERATIONAL EMPLOYEES IN PRIVATE ORGANIZATION
IN BANGKOK METROPOLITAN REGION

รุ่งอรุณ กระแสร์สินธุ์

Rungarun Khasasin

สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น

Thai-Nichi Institute of Technology, Thailand

E-mail: lek_rungarun@yahoo.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างของอิทธิพลที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการในองค์กรภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ พนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 500 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ผลการวิจัย พบว่า โมเดลการวัดบรรยากาศองค์กร โมเดลการวัดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โมเดลการวัดปัจจัยในการบริหาร โมเดลการวัดปัจจัยด้านตัวกระตุ้น โมเดลการวัดปัจจัยด้านการบำรุงรักษา และโมเดลการวัดความจงรักภักดีของพนักงาน โดยโมเดลสมการโครงสร้างของอิทธิพลที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการในองค์กรภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($p = 0.142$, $CMIN/DF = 1.951$, $GFI = 0.996$, $TLI = 0.959$, $CFI = 0.953$, $NFI = 0.916$, $RMSEA = 0.044$) โดยบรรยากาศองค์กร ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และปัจจัยในการบริหารมีอิทธิพลเชิงบวกต่อปัจจัยด้านตัวกระตุ้น ปัจจัยด้านการบำรุงรักษา ส่วนปัจจัยด้านตัวกระตุ้น ปัจจัยด้านการบำรุงรักษามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความจงรักภักดีของพนักงานที่มีต่อองค์กรเช่นกัน ความผันแปรของปัจจัยด้านตัวกระตุ้นเกิดจากอิทธิพลของบรรยากาศภายในองค์กร

* Received 2 April 2021; Revised 28 November 2021; Accepted 6 December 2021

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และปัจจัยในการบริหาร ร้อยละ 13 ความผันแปรของปัจจัยด้านการบำรุงรักษาเกิดจากอิทธิพลของบรรยากาศภายในองค์กร ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและปัจจัยในการบริหาร ร้อยละ 11 ความผันแปรของความจงรักภักดีของพนักงานที่มีต่อองค์กรเกิดจากอิทธิพลของปัจจัยด้านตัวกระตุ้นและปัจจัยด้านการบำรุงรักษา ร้อยละ 25

คำสำคัญ: โมเดลสมการโครงสร้าง, บรรยากาศองค์กร, ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน, ปัจจัยในการบริหาร, ความจงรักภักดี

Abstract

The objectives of this research article were to develop a structural equation model of impact to organizational loyalty of operational employees in private organizations. The quantitative research method was used to verify the consistency of the model from collecting data with 500 private organization employees in Bangkok metropolitan region using multi-stage sampling. The questionnaire was built on the concept of modeling and confirmatory factor analysis includes organizational climate factors, job satisfaction factors, administrative factors, precipitating factors, maintenance factors, and corporate loyalty factors. The structural equation model of influencing to corporate loyalty of operational employees in the Bangkok metropolis and vicinity was developed had consistent with empirical data ($p = 0.142$, $CMIN/DF = 1.951$, $GFI = 0.996$, $TLI = 0.959$, $CFI = 0.953$, $NFI = 0.916$, $RMSEA = 0.044$). Organizational climate, job satisfaction, and administrative factors had a positive influence on precipitating and maintenance factors and precipitating and maintenance factors had a positive influence on corporate loyalty as well. The variation of precipitating factors was Influenced by organizational climate, job satisfaction, and administrative factors 13%, same as maintenance factors were Influenced by these factors 11% as well as corporate loyalty was Influenced by precipitating and maintenance factors 25%.

Keywords: Structural Equation Model, Organizational Climate, Job Satisfaction, Administrative Factors, Loyalty

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ทั่วโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ดังนั้นองค์กรต่าง ๆ จึงมีความต้องการบุคลากรที่มีคุณภาพในสายงานเฉพาะ

ซึ่งจำนวนบุคลากรที่มีคุณภาพในสายงานเฉพาะนั้นยังมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงานทำให้เกิดการแย่งชิงบุคลากรในสายงานเดียวกันจากองค์กรคู่แข่งกัน ในส่วนของทรัพยากรในองค์กรนั้น ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นทรัพยากรอันมีค่าและมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรเป็นอย่างมาก (วิภา จันทรหาล้า, 2559) หากทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีเยี่ยมจะส่งผลต่อการบรรลุความสำเร็จทางธุรกิจขององค์กรได้เช่นกัน เนื่องจากความจงรักภักดีต่อองค์กรและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีผลกระทบต่อภาระงานที่เพิ่มขึ้นขององค์กร และส่งผลต่อการลาออกของพนักงานในองค์กรอีกด้วย หลักการที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศภายในองค์กร ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ปัจจัยทางด้านการบริหาร ปัจจัยด้านตัวกระตุ้น และปัจจัยด้านการบำรุงรักษาของพนักงานจึงเป็นจุดสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ อีกทั้งความจงรักภักดีของพนักงานที่มีต่อองค์กรก็มีส่วนช่วยต่อการประสบความสำเร็จในการเจริญเติบโตขององค์กร และอีกอย่างหนึ่งที่ขาดไม่ได้คือการที่องค์กรหลาย ๆ องค์กรได้ให้ความสำคัญเรื่องการรักษาบุคลากรให้อยู่กับองค์กรมากขึ้น โดยพนักงานที่เต็มใจจะร่วมปฏิบัติงานให้กับองค์กรไม่ลาออกจากองค์กรจะส่งผลดีต่องานในองค์กร พนักงานจะเกิดความรักในงานของตน มีความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานออกมาให้ดีที่สุด ส่งผลให้องค์กรเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว งานที่ได้ออกมาแล้วแต่เป็นงานที่มีคุณภาพ อันจะส่งผลให้บรรลุประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างรวดเร็ว (ณัฐพันธุ์ เชนนันท์, 2551)

ดังนั้นการที่องค์กรจะรักษาบุคลากรที่มีศักยภาพไว้จึงเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยที่ปัจจัยหลักมาจากผลตอบแทนต่าง ๆ ที่บุคลากรควรจะได้รับ เช่น เงินเดือน โบนัส สวัสดิการ เป็นต้น โดยธรรมชาติของมนุษย์แล้ว ส่วนใหญ่มีความปรารถนาที่จะเห็นความเจริญก้าวหน้าของตนเอง ต้องการความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน นับว่าเป็นธรรมชาติและความต้องการอย่างหนึ่งของมนุษย์โดยทั่วไป (Steers, R. M. & Porter, L. W., 1983) ซึ่งตรงกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow, Abraham H. ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ McClelland ทฤษฎีสองปัจจัยของ Frederick, Hertzberg et al. ต่างก็ยอมรับ (Maslow, A. H., 1954); (McClelland, D. C., 1962); (Frederick, H. et al., 1959) และมีความคิดเห็นตรงกันในเรื่องนี้ (อนิวัช แก้วจันทน์, 2552) รวมไปถึงความเต็มใจของบุคคลซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในองค์กร ความจงรักภักดี (Loyalty) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Solidarity) ขวัญและกำลังใจ (Morale & Motivation) และความเข้มแข็ง (Strength) (Chester, I. B., 1938) เมื่อเกิดขึ้นกับบุคลากรในองค์กรได้แล้ว ย่อมส่งผลดีต่อความเจริญก้าวหน้าในองค์กร ดังนั้น ความจงรักภักดีของบุคลากรในองค์กรจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากกับการพัฒนาองค์กร บุคลากรที่มีความจงรักภักดีต่อองค์กรจะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะเวลายาวนาน เท่าที่องค์กรต้องการ (ภาวิณี เพชรสว่าง, 2552)

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างของอิทธิพลที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการในองค์กรภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยได้ค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีที่เป็นปัจจัยในการสร้างให้พนักงานมีความจงรักภักดีและทุ่มเทกำลังกายกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับองค์กร ซึ่งปัจจัยที่สามารถสร้างให้พนักงานมีความจงรักภักดีในองค์กรได้นั้นเกิดมาจากบรรยากาศภายในองค์กร ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ปัจจัยทางด้านการบริหาร ปัจจัยด้านตัวกระตุ้น และปัจจัยด้านการบำรุงรักษาของพนักงาน โดยเฉพาะพนักงานระดับปฏิบัติการที่มีส่วนมากที่สุด ในองค์กร และเพื่อให้ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์รวมถึงผู้บริหารองค์กรได้นำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลที่สำคัญในการรักษาพนักงานที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดีให้อยู่กับองค์กรและพร้อมเติบโตควบคู่กันไปกับองค์กรอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างของอิทธิพลที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการในองค์กรภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม รวมถึงการพัฒนารอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ได้แก่ การพัฒนามาตรวัด การแจกแบบสอบถาม การประมวลผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) นำผลที่ได้มาอภิปรายผล สรุปและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากการวิจัย ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างจะใช้โปรแกรม AMOS

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือพนักงานระดับปฏิบัติการในองค์กรภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่ไม่ทราบจำนวน โดยได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 500 คน (Comrey, A. L. & Lee, H. B., 1992) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) โดยดำเนินการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ ประกอบกับการนำวิธีการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) ซึ่งทำการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือทางสถิติด้วยสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ซึ่งผู้วิจัยใช้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามกฎแห่งความชัดเจน (Rule of Thumb) (Comrey, A. L., 1973) โดยกำหนดขอบเขตของตัวอย่างที่ควรมีหน่วยตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาไม่ต่ำกว่า 200 ตัวอย่าง (Kline, R. B., 2010) นอกจากนี้ Schumacher, R. E. & Lomax, R. G. (Schumacher, R. E. & Lomax, R. G., 2010) ได้แนะนำถึงงานวิจัยประเภทนี้ว่าควรใช้ขนาดตัวอย่าง 15 - 20 ตัวอย่าง ต่อ 1 พารามิเตอร์ที่เป็นตัวแปรทำนายหรือตัวแปรเชิงสังเกต (Observation Variable) (Anderson, J. C. & Gerbing, D. W., 1988) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีตัวแปรสังเกตใน

แบบจำลอง จำนวน 18 ตัวแปร ดังนั้นขนาดตัวอย่างที่มีความเหมาะสมและเพียงพอ จึงควรมีอย่างน้อย 270 - 360 ตัวอย่าง สอดคล้องกับแนวคิดของ (Comrey, A. L. & Lee, H. B., 1992) ที่แนะนำว่าขนาดกลุ่มตัวอย่าง 500 ตัวอย่างเป็นจำนวนที่อยู่ในเกณฑ์ที่ดี เนื่องจากเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร (Multivariate Analysis)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ภายใต้ความสอดคล้องของข้อความถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ และผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) พบว่าข้อความถามทุกข้อมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.707 ตามคำแนะนำของ (Hair, J. F. et al., 2006) และต้องมีนัยสำคัญทางสถิติ (Henseler, J. et al., 2009) ความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ 0.979 และค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ข้อความถามทุกข้อมีค่ามากกว่า 0.500 ขึ้นไป จึงถือว่าแบบสอบถามผ่านเกณฑ์มาตรฐาน (Crano, W. D. et al., 2015)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการทดสอบเงื่อนไขพื้นฐาน สำหรับการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modelling: SEM) ประกอบด้วย การทดสอบค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) และการทดสอบภาวะที่ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากเกินไป (Multicollinearity) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานในการวิจัยประกอบด้วย การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล (Model Fit Index) (Hair, J. et al., 2010) $p\text{-value of Chi-square} > 0.05$ $CMIN/DF \leq 2.00$, $GFI \geq 0.90$, $TLI \geq 0.90$, $CFI \geq 0.90$, $NFI \geq 0.90$, $RMSEA \leq 0.08$ นอกจากนี้ ยังพิจารณาความเที่ยงตรงของตัวแปรแฝง (Construct Reliability : PC) 1) ค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้ (Average Variance Extracted : PV) และค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardized Factor Loading) โดยค่า PC ต้องมีค่ามากกว่า 0.60 ค่า PV ต้องมีค่ามากกว่า 0.50 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ต้องมีค่ามากกว่า 0.50 จึงจะอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (ยุทธิ ไทยวรรณ, 2556) และ 2) การวิเคราะห์ค่าอิทธิพลทางตรง (Direct Effect) ค่าอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) ค่าอิทธิพลรวม (Total Effect) และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมความมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ทำการดำเนินการในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอความอนุเคราะห์จากสถานประกอบการ เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จัดส่งแบบสอบถามให้ถึงมือผู้ตอบและ

รอรับกลับ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมมาจากผู้ตอบทำการตรวจสอบข้อมูลความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ ทำการบันทึกผลรหัสข้อมูลและประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำข้อมูลที่ได้จากการประมวลผลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผลของข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ค่าความเบ้และค่าความโด่งจากการวิเคราะห์การแจกแจงข้อมูล พบว่าค่าความเบ้อยู่ระหว่าง -0.530 ถึง 0.098 และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -1.654 ถึง 0.111 ซึ่งค่าความเบ้ (Skewness) อยู่ระหว่าง -3 ถึง +3 และค่าความโด่ง (kurtosis) อยู่ระหว่าง -10 ถึง +10 แสดงว่าตัวแปรมีการแจกแจงข้อมูลแบบปกติ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าความเบ้และความโด่งตัวแปรสังเกต

ตัวแปรสังเกต	ค่าความเบ้ (Skewness)	ค่าความโด่ง (Kurtosis)
WH	0.016	-0.226
SP	-0.039	-0.281
CF	0.148	-0.558
JB	0.098	-0.689
RS	-0.022	0.111
CP	0.025	-0.190
HR	-0.433	-0.681
MG	-0.272	-1.654
IF	-0.506	-1.478
SS	-0.497	-1.061
AC	-0.324	-1.174
OP	-0.530	-1.127
PL	0.098	-0.689
SV	-0.022	0.111
SC	0.025	-0.190
BA	-0.433	-0.681
AA	-0.272	-1.654
CA	-0.506	-1.478

2. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตทั้ง 18 ตัวแปร จำนวน 153 คู่ มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกทุกคู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร มีค่าไม่เกิน 0.80 ทำให้ไม่มีภาวะที่ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันสูงเกินไป (Multi Collinearity)

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดบรรยากาศภายในองค์กร โมเดลการวัดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โมเดลการวัดปัจจัยในการบริหาร โมเดลการวัด

ปัจจัยด้านตัวกระตุ้น โมเดลการวัดปัจจัยด้านการบำรุงรักษา และโมเดลการวัดความจงรักภักดีของพนักงานที่มีต่อองค์กร ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสถิติความสอดคล้องของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดล

ดัชนีความสอดคล้องของโมเดล	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดล					
	OC	JS	AF	PF	MF	CL
p-value of Chi - square	0.314	0.314	0.231	0.060	0.314	0.071
CMIN/DF	1.160	1.160	1.435	2.811	1.16	3.006
GFI	0.998	0.998	0.999	0.994	0.998	0.997
TLI	0.986	0.986	0.996	0.982	0.986	0.979
CFI	0.995	0.995	0.999	0.994	0.995	0.997
NFI	0.969	0.969	0.998	0.991	0.969	0.995
RMSEA	0.018	0.018	0.030	0.060	0.018	0.067

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดบรรยากาศภายในองค์กร (OC) พบว่า มีค่าความเที่ยงตรงของตัวแปรแฝง (PC) เท่ากับ 0.84 ค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้ (PV) เท่ากับ 0.63 และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตมีค่าอยู่ระหว่าง 0.51 - 0.64 เมื่อพิจารณาค่าสถิติความเที่ยงตรงของตัวแปรแฝง (PC) มีค่ามากกว่า 0.60 ค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้ (PV) มีค่ามากกว่า 0.50 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตมีค่ามากกว่า 0.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($|z| > 1.96$) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าตัวแปรทุกตัวของโมเดลการวัดบรรยากาศภายในองค์กรมีความเชื่อถือได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน (JS) จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า มีค่าความเที่ยงตรงของตัวแปรแฝง (PC) เท่ากับ 0.86 ค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้ (PV) เท่ากับ 0.67 และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตมีค่าอยู่ระหว่าง 0.51 - 0.59 เมื่อพิจารณาค่าสถิติความเที่ยงตรงของตัวแปรแฝง (PC) มีค่ามากกว่า 0.60 ค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้ (PV) มีค่ามากกว่า 0.50 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตมีค่ามากกว่า 0.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($|z| > 1.96$) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าตัวแปรทุกตัวของโมเดลการวัดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีความเชื่อถือได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดปัจจัยในการบริหาร (AF) จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า มีค่าความเที่ยงตรงของตัวแปรแฝง (PC) เท่ากับ 0.75 ค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้ (PV) เท่ากับ 0.50 และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตมีค่าอยู่ระหว่าง 0.75 - 0.86 เมื่อพิจารณาค่าสถิติความเที่ยงตรงของตัวแปรแฝง (PC) มีค่ามากกว่า 0.60 ค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้ (PV) มีค่ามากกว่า 0.50 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตมีค่ามากกว่า 0.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ 0.05 ($|z| > 1.96$) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าตัวแปรทุกตัวของโมเดลการวัดปัจจัยในการบริหารมีความเชื่อถือได้จากการวิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดปัจจัยด้านตัวกระตุ้น (PF) จากการวิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยัน พบว่า มีค่าความเที่ยงตรงของตัวแปรแฝง (PC) เท่ากับ 0.76 ค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้ (PV) เท่ากับ 0.52 และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตมีค่าอยู่ระหว่าง 0.50 - 0.67 เมื่อพิจารณาค่าสถิติความเที่ยงตรงของตัวแปรแฝง (PC) มีค่ามากกว่า 0.60 ค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้ (PV) มีค่ามากกว่า 0.50 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรมีค่ามากกว่า 0.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($|z| > 1.96$) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าตัวแปรทุกตัวของโมเดลการวัดปัจจัยด้านตัวกระตุ้นมีความเชื่อถือได้จากการวิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดปัจจัยด้านการบำรุงรักษา (MF) จากการวิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยัน พบว่า มีค่าความเที่ยงตรงของตัวแปรแฝง (PC) เท่ากับ 0.86 ค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้ (PV) เท่ากับ 0.67 และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตมีค่าอยู่ระหว่าง 0.51 - 0.59 เมื่อพิจารณาค่าสถิติความเที่ยงตรงของตัวแปรแฝง (PC) มีค่ามากกว่า 0.60 ค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้ (PV) มีค่ามากกว่า 0.50 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรมีค่ามากกว่า 0.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($|z| > 1.96$) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าตัวแปรทุกตัวของโมเดลการวัดปัจจัยด้านการบำรุงรักษามีความเชื่อถือได้จากการวิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยัน

4. ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างของอิทธิพลที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการในองค์กรภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ค่าดัชนีทุกตัวผ่านเกณฑ์

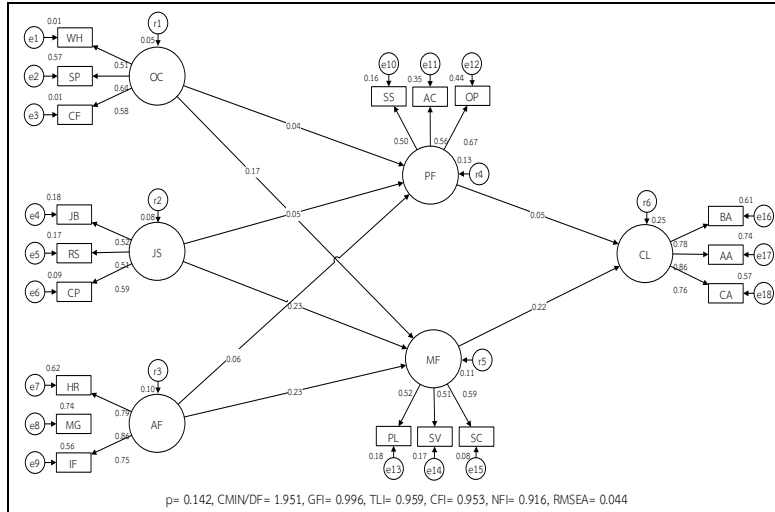
นอกจากนี้การวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตของผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างของอิทธิพลที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการในองค์กรภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าดัชนี p - value of Chi - square, CMIN/DF, GFI, TLI, CFI, NFI, RMSEA มีค่าผ่านเกณฑ์ ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าโมเดลสมการโครงสร้างของอิทธิพลที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการในองค์กรภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจากการวิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยันมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงได้ดังตารางที่ 3 และภาพที่ 1

ตารางที่ 3 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตของโมเดล
สมการโครงสร้างของอิทธิพลที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการ
ในองค์กรภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

องค์ประกอบ/ตัวแปร	Standardized factor loading	S.E.	PC	PV
<u>QC</u>			0.84	0.63
WH	0.51	***		
SP	0.64	0.08		
CF	0.58	0.21		
<u>JS</u>			0.86	0.67
JB	0.52	***		
RS	0.51	0.39		
CP	0.59	0.40		
<u>AE</u>			0.75	0.50
HR	0.79	***		
MG	0.86	0.07		
IF	0.75	0.05		
<u>PE</u>			0.76	0.52
SS	0.50	***		
AC	0.56	0.19		
OP	0.67	0.06		
<u>ME</u>			0.86	0.67
PL	0.52	***		
SV	0.51	0.39		
SC	0.59	0.40		
<u>CL</u>			0.75	0.50
BA	0.78	***		
AA	0.86	0.07		
CA	0.76	0.04		
PL	0.52	***		

หมายเหตุ: *** พารามิเตอร์บังคับ (constrain)

ภาพที่ 1 โมเดลสมการโครงสร้างของอิทธิพลที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการในองค์กรภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตารางที่ 4 อิทธิพลของโมเดลสมการโครงสร้างของอิทธิพลที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการในองค์กรภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตัวแปรสาเหตุ (Antecedents)	ตัวแปรผล (Consequences)								
	ปัจจัยด้าน ตัวกระตุ้น (PF)			ปัจจัยด้านการ บำรุงรักษา (MF)			ความจงรักภักดีของ พนักงานที่มีต่อองค์กร (CL)		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
บรรยากาศภายใน องค์กร (OC)	0.04	-	0.04	0.17	-	0.17	-	-	-
ความพึงพอใจในการ ปฏิบัติงาน (JS)	0.05	-	0.05	0.23	-	0.23	-	-	-
ปัจจัยในการบริหาร (AF)	0.06	-	0.06	0.23	-	0.23	-	-	-
ปัจจัยด้านตัวกระตุ้น (PF)	-	-	-	-	-	-	0.05	-	0.05
ปัจจัยด้านการ บำรุงรักษา (MF)	-	-	-	-	-	-	0.22	-	0.22
R ²	0.13			0.11			0.25		

หมายเหตุ: * $p < 0.05$

จากตารางที่ 4 พบว่าตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของโมเดลสมการโครงสร้างที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงาน มีค่าอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และรวม โดยแบ่งตามสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1: บรรยากาศภายในองค์กรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อปัจจัยด้านตัวกระตุ้น พบว่า OC มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ PF โดยมีค่าอิทธิพลทางตรง 0.04 และค่าอิทธิพลรวม 0.04 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 1

สมมติฐานที่ 2: บรรยากาศภายในองค์กรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อปัจจัยด้านการบำรุงรักษา พบว่า OC มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ MF โดยมีค่าอิทธิพลทางตรง 0.17 และค่าอิทธิพลรวม 0.17 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 2

สมมติฐานที่ 3: ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อปัจจัยด้านตัวกระตุ้น พบว่า JS มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ PF โดยมีค่าอิทธิพลทางตรง 0.05 และค่าอิทธิพลรวม 0.05 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 3

สมมติฐานที่ 4: ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อปัจจัยด้านการบำรุงรักษา พบว่า JS มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ MF โดยมีค่าอิทธิพลทางตรง 0.23 และค่าอิทธิพลรวม 0.23 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 4

สมมติฐานที่ 5: ปัจจัยในการบริหารมีอิทธิพลเชิงบวกต่อปัจจัยด้านตัวกระตุ้น พบว่า AF มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ PF โดยมีค่าอิทธิพลทางตรง 0.06 และค่าอิทธิพลรวม 0.06 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 5

สมมติฐานที่ 6: ปัจจัยในการบริหารมีอิทธิพลเชิงบวกต่อปัจจัยด้านการบำรุงรักษา พบว่า AF มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ MF โดยมีค่าอิทธิพลทางตรง 0.23 และค่าอิทธิพลรวม 0.23 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 6

สมมติฐานที่ 7: ปัจจัยด้านตัวกระตุ้นมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความจงรักภักดีของพนักงานที่มีต่อองค์กร พบว่า PF มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ CL โดยมีค่าอิทธิพลทางตรง 0.05 และค่าอิทธิพลรวม 0.05 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 7

สมมติฐานที่ 8: ปัจจัยด้านการบำรุงรักษามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความจงรักภักดีของพนักงานที่มีต่อองค์กร พบว่า MF มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ CL โดยมีค่าอิทธิพลทางตรง 0.22 และค่าอิทธิพลรวม 0.22 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 8

ปัจจัยด้านตัวกระตุ้น (PF) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) = 0.13 หมายความว่าความผันแปรของปัจจัยด้านตัวกระตุ้น (PF) เกิดจากอิทธิพลของบรรยากาศภายในองค์กร (OC) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน (JS) และปัจจัยในการบริหาร (AF) ร้อยละ 13

ปัจจัยด้านการบำรุงรักษา (MF) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) = 0.11 หมายความว่าความผันแปรของปัจจัยด้านการบำรุงรักษา (MF) เกิดจากอิทธิพลของบรรยากาศภายในองค์กร (OC) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน (JS) และปัจจัยในการบริหาร (AF) ร้อยละ 11

ความจงรักภักดีของพนักงานที่มีต่อองค์กร (CL) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) = 0.25 หมายความว่าความผันแปรของความจงรักภักดีของพนักงานที่มีต่อองค์กร (CL) เกิดจากอิทธิพลของปัจจัยด้านตัวกระตุ้น (PF) และปัจจัยด้านการบำรุงรักษา (MF) ร้อยละ 25

อภิปรายผล

จากการวิจัยโมเดลสมการโครงสร้างของอิทธิพลที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการในองค์กรภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และหลักฐานทางวิชาการจำนวนมาก ดังนี้

บรรยากาศภายในองค์กร (OC) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อปัจจัยด้านตัวกระตุ้น (PF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อีกทั้ง Thomas, W. & Tymon, G. พบว่าการสนับสนุนและการเสริมสร้างพลังอำนาจจากองค์กรแก่พนักงานเป็นการสร้างบรรยากาศให้พนักงานเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและมีความหมาย ตลอดจนสามารถทำงานให้ประสบความสำเร็จได้ (Thomas, W. & Tymon, G., 1982) รวมถึงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อปัจจัยด้านการบำรุงรักษา (MF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (สรียา บุญธรรม, 2558); (Hatice, 2012); (ชลธิชา ทิพย์ประทุม, 2561) นอกจากนี้ อัคริช แสนสิงห์ และนิดา เปี่ยมพีชนะ พบว่าปัจจัยบรรยากาศองค์กรสามารถพยากรณ์แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการทำงานของพนักงานประจำสำนักงาน บริษัทเดอะมอลล์กรุ๊ปจำกัดได้ โดยด้านที่ส่งผลมากที่สุด คือด้านโครงสร้างองค์กร ส่วนด้านที่ส่งผลน้อยที่สุดคือ ด้านความรับผิดชอบในการทำงาน (อัคริช แสนสิงห์, 2560); (นิดา เปี่ยมพีชนะ, 2559)

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน (JS) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อปัจจัยด้านตัวกระตุ้น (PF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลิณี ศรีไมตรี และคณะ ที่พบว่าความพึงพอใจในการทำงานมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร มีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรผ่านความผูกพันต่อองค์กรที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์เป็นบวกให้ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง = 0.941 (TE = 1.243, DE = 0.941, IE = 0.302) (มาลิณี ศรีไมตรี และคณะ, 2562) หากพนักงานไม่มีความพึงพอใจในงานจะมีทัศนคติเชิงลบต่องานของตนเอง (Robbins, S. P. & Coulter, M. K., 2007) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมหลายประการ เช่น ค่าตอบแทน ความก้าวหน้าในอาชีพ เพื่อนร่วมงาน การมีส่วนร่วมในงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (Drydakis, N., 2017) และมีอิทธิพลเชิงบวกต่อปัจจัยด้านการบำรุงรักษา (MF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อีกทั้งยังมี มาลิณี ศรีไมตรี และคณะ พบว่าความพึงพอใจในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์กรระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์เป็นบวกให้ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง = 0.678 ดังนั้นอิทธิพลระหว่างความพึงพอใจในงานและปัจจัยบำรุงรักษามีผลต่อการ

ลดระดับความไม่พึงพอใจและสนับสนุนการเพิ่มคุณภาพการปฏิบัติงานพนักงานให้ดีขึ้น (มาลิณี ศรีไมตรี และคณะ, 2562)

ปัจจัยในการบริหาร (AF) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อปัจจัยด้านตัวกระตุ้น (PF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธิชา ทิพย์ประทุม ที่พบว่า การแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้นำ (Leader Behavior) ในด้านต่าง ๆ ส่งผลต่อการสร้างความรู้สึที่ดีของพนักงานในระยะยาว และช่วยให้องค์การสามารถธำรงรักษาพนักงานได้มากขึ้น ดังนั้นองค์การจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการจูงใจพนักงานด้วยการใช้รางวัลภายใน (ชลธิชา ทิพย์ประทุม, 2561) อีกทั้งยังมี Chen, Y. S. et al. และชลธิชา ทิพย์ประทุม และคณะ พบว่าปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ในองค์การมีความแตกต่างกันตามความต้องการของพนักงาน และมีอิทธิพลเชิงบวกต่อปัจจัยด้านการบำรุงรักษา (MF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Chen, Y. S. et al., 2006); (ชลธิชา ทิพย์ประทุม และคณะ, 2562) นอกจากนี้ นิยดา เปี่ยมพีชนะ พบว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจที่มีประสิทธิภาพของอาจารย์เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 แต่สิ่งที่ต้องพึงระวังที่พบจาก (นิยดา เปี่ยมพีชนะ, 2559) งานวิจัยของ สุพิชญา อาชวีรดา คือการรับรู้ถึงภัยคุกคามการฝึกอบรมและให้ความรู้ความเข้าใจในระบบสารสนเทศ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อการตระหนักถึงความปลอดภัย (สุพิชญา อาชวีรดา, 2559)

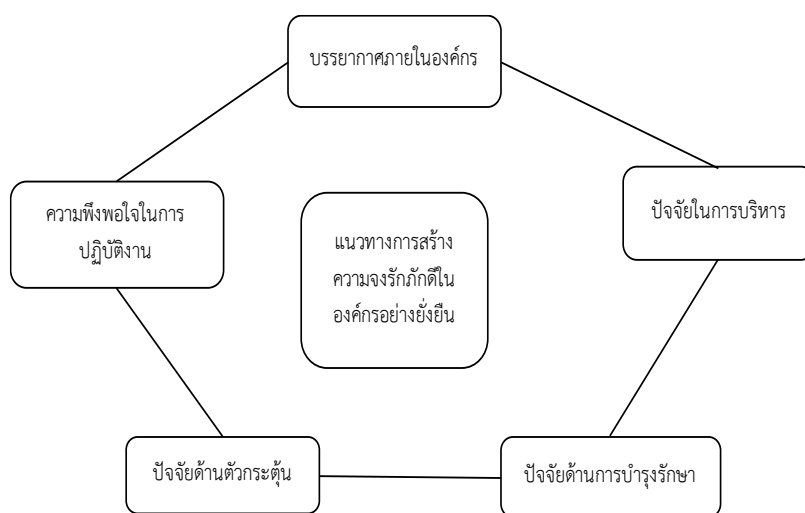
ปัจจัยด้านตัวกระตุ้น (PF) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความจงรักภักดีของพนักงานที่มีต่อองค์กร (CL) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธิชา ทิพย์ประทุม และคณะ ที่พบว่ารางวัลภายในถูกนำมาใช้เป็นปัจจัยบำรุงรักษาสำหรับองค์การสมรรถนะสูง เพราะมีส่วนช่วยในการธำรงรักษาพนักงานที่มีศักยภาพไว้ ผ่านการแสดงความพยายามขององค์การ ที่ต้องการรักษาพนักงาน ตลอดจนป้องกันไม่ให้พนักงานที่มีความชำนาญออกจากงาน (ชลธิชา ทิพย์ประทุม และคณะ, 2562) รวมถึงนันทพร ขวนชอบ ปัจจัยด้านการบำรุงรักษา (MF) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความจงรักภักดีของพนักงานที่มีต่อองค์กร (CL) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (นันทพร ขวนชอบ, 2560) นอกจากนี้ นันทพร ขวนชอบ และญาณกร ภิญญวรเมธ และอนรรักษ์ เรืองรอบ พบว่าปัจจัยลักษณะงานมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ = 0.131 และค่าสถิติ T-Test มีค่า Sig. = 0.012 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ คือ $\alpha = 0.05$ จึงส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อกองบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีนัยสำคัญ (นันทพร ขวนชอบ, 2560); (ญาณกร ภิญญวรเมธ และอนรรักษ์ เรืองรอบ, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการสร้างความจงรักภักดีในองค์กรอย่างยั่งยืนที่เกิดจาก implicit ของพนักงานในองค์กร ประกอบด้วย บรรยากาศภายในองค์กรที่มีความอบอุ่นมีการสนับสนุนและ

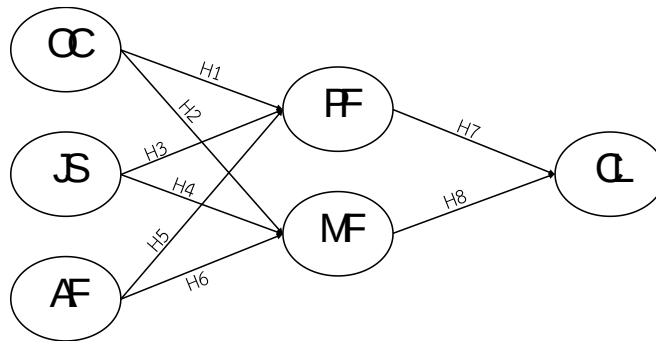

ไม่มีความขัดแย้ง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานต่อลักษณะงานที่ทำ สภาพการทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาและค่าจ้างและสวัสดิการที่ดี ปัจจัยในการบริหารทั้งด้านทรัพยากรบุคคล ด้านบริหารการจัดการ ด้านข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านตัวกระตุ้น การประสบความสำเร็จ การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น และโอกาสความก้าวหน้า และปัจจัยด้านการบำรุงรักษาทางด้านชีวิตส่วนตัว การบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล ความมั่นคงในหน้าที่การงาน ไม่เพียงทำให้เกิดความจงรักภักดีในองค์กรอย่างยั่งยืน ยังทำให้เกิดการสร้างชื่อเสียงภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร โดยการอธิบายและให้ข้อมูลด้านบวกเมื่อองค์กรถูกวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น รวมทั้งแนะนำให้บุคคลอื่นรู้จักองค์กร และในเวลานี้องค์กรภาคเอกชนส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 กันเป็นจำนวนมากส่งผลต่อการเลิกจ้างซึ่งหนึ่งในปัจจัยการเลิกจ้างนั้นจะพิจารณาจากความจงรักภักดีของพนักงานที่มีต่อองค์กรเป็นอันดับแรกและถ้าได้รับการสนับสนุนจากองค์กรในด้านต่าง ๆ ยังจะทำให้การเลิกจ้างขององค์กรที่มีต่อพนักงานนั้นชะลอตัวออกไป ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางการสร้างความจงรักภักดีในองค์กรอย่างยั่งยืน

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบถึง โมเดลสมการโครงสร้างของอิทธิพลที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงานระดับ ปฏิบัติการในองค์กรภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยทำการเชื่อมโยงตัวแปร (Construct) ทั้งหมดเข้าด้วยกัน และสรุปเป็นภาพของ โมเดลสมการโครงสร้างของ อิทธิพลที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการในองค์กรภาคเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 โมเดลสมการโครงสร้างของอิทธิพลที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงาน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยสรุปได้ว่าฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์หรือฝ่ายบุคคลในองค์กรภาคเอกชนที่ผู้วิจัยศึกษาควรนำผลการศึกษาไปใช้ในการสร้างบรรยากาศในการทำงานให้กับพนักงาน เนื่องจากการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลทำให้องค์กรภาคเอกชนส่วนใหญ่ประสบปัญหาต่างๆ เช่น การดำรงอยู่ การปิดตัวของธุรกิจ แต่ถ้าวองค์กรสามารถสร้างบรรยากาศในการทำงานที่มีความอบอุ่น การเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของพนักงาน รวมถึงการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงาน และการนำเสนอวิธีการแบบใหม่ ๆ ในการทำงาน บางครั้งเมื่อพนักงานเกิดปัญหาเวลาปฏิบัติงาน ไม่สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองในทันทีจำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชาทำให้การแก้ปัญหาล่าช้า รวมถึงการสนับสนุนหรือส่งเสริมให้พนักงานเกิดความก้าวหน้าในอาชีพ โดยผู้วิจัยมีความเห็นว่าองค์กรควรให้ความสนใจและนำไปปรับปรุงในทางปฏิบัติได้โดยมีการวางแผนความก้าวหน้าในอาชีพให้ชัดเจนว่าแต่ละตำแหน่งงานในองค์กรสามารถเติบโตไปได้ถึงระดับใด มีเส้นทางในการเจริญเติบโตเป็นอย่างไรและการปฏิบัติงานจะส่งผลให้พนักงานมีความจงรักภักดีในองค์กร นอกจากนี้้องค์กรควรมีความใส่ใจต่อพนักงานในด้านต่าง ๆ เช่น ลักษณะและสภาพการทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา และค่าตอบแทนที่องค์กรต้องสามารถจัดสรรให้พนักงานได้อย่างเหมาะสม สำหรับปัจจัยในการบริหาร ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการบริหารองค์กรให้ประสบความสำเร็จหรือปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นปัจจัยที่มีความสลับซับซ้อน องค์กรต้องสร้างความเข้มแข็งให้เพิ่มขึ้น ในส่วนของปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในทุกองค์กรซึ่งปัจจุบันข้อมูลข่าวสารก็มีความทันสมัยมาก ถ้าวองค์กรสามารถใช้ปัจจัยด้านข่าวสารข้อมูลทำให้พนักงานเกิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารขององค์กรหรือที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของพนักงาน จะเป็นประโยชน์ต่อพนักงานเป็นอย่างมาก อีกหนึ่งแนวทางที่องค์กรต้องมุ่งเน้น คือการรักษาพนักงานที่ปฏิบัติงานและมีประสบการณ์ในการทำงานในองค์กรมาเป็นเวลานานให้สามารถปฏิบัติงานในองค์กรต่อไป สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุในเชิงลบ (Negative effect)

ที่ส่งผลให้พนักงานไม่มีความจงรักภักดีต่อองค์กร เพื่อที่จะได้พัฒนาแนวทางป้องกันผลลัพธ์ที่เกิดจากการวิจัยได้ ผ่านการใช้พัฒนาโมเดลสมการโครงสร้าง และพัฒนาแนวทางป้องกันด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ที่มีบทบาทในการแก้ปัญหานี้

เอกสารอ้างอิง

- ชลธิชา ทิพย์ประทุม. (2561). การพัฒนาโมเดลรางวัลภายในเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความจงรักภักดีต่อองค์กรและผลการปฏิบัติงานของพนักงานในอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ในประเทศไทย. วารสารวิชาการ มทร.สุวรรณภูมิ(มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(2), 140-153.
- _____. (2561). รางวัลภายในขององค์กรธุรกิจ: ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลลัพธ์. วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร, 15(1), 240-254.
- ชลธิชา ทิพย์ประทุม และคณะ. (2562). การพัฒนาโมเดลการสนับสนุนแรงเสริมและรางวัลภายในที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความจงรักภักดีต่อองค์กรและผลการปฏิบัติงานของพนักงานในอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ในประเทศไทย. วารสารการบัญชีและการจัดการ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 11(2), 214-229.
- ญาณกร ภิญญวรเมธ และอนุรักษ เรืองรอบ. (2560). ปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานร้านจำหน่ายสินค้าตกแต่งบ้านในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 11(ฉบับพิเศษ), 14-23.
- ณัฐพันธ์ เจริญนันทน์. (2551). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดเคชั่น.
- นันทพร ชวนชอบ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลให้บุคลากรมีความจงรักภักดีกับองค์กรอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา กองบริหารทรัพยากรบุคคล. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิตดา เปี่ยมพิชนะ. (2559). โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารราชพฤกษ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 14(1), 25-35.
- ภาวิณี เพชรสว่าง. (2552). พฤติกรรมองค์กร. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ซีวีแอลการพิมพ์.
- มาลินี ศรีไมตรี และคณะ. (2562). อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร ความพึงพอใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2. Journal of HR Intelligence, 14 (1), 45-67.

- ยุทธ ไกยวรรณ. (2556). การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภา จันทร์หล้า. (2559). ความจงรักภักดีของพนักงานที่มีต่อบริษัทโตโยต้า โกลเซ เอเชีย จำกัด จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สรียา บุญธรรม. (2558). บรรยากาศองค์การพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การและความพึงพอใจในงาน: กรณีศึกษาโรงแรมสามพรานริเวอร์ไซด์จังหวัดนครปฐม. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การภาควิชาจิตวิทยา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพิชญา อาชวีรดา. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศในองค์กร. วารสารระบบสารสนเทศด้านธุรกิจ, 2(2), 66-79.
- อนิวัช แก้วจำนงค์. (2552). การจัดการทรัพยากรมนุษย์ = Human resource management. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อัครษ์ แสนสิงห์. (2560). บรรยากาศองค์กรที่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการทำงานของพนักงานประจำสำนักงาน บริษัทเดอะมอลล์กรุ๊ป จำกัด สาขานครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- Kline, R. B. (2010). Principles and practice of structural equation modeling. (3rd ed.). New York: Guilford Press.
- Anderson, J. C. & Gerbing, D. W. (1988). Structural equation modeling in practice: a review and recommended two-step approach . Psychological Bulletin, 103(3), 411-423.
- Chen, Y. S. et al. (2006). The influence of green innovation performance on corporate advantage in Taiwan. Journal of Business Ethics, 67(4), 331-339.
- Chester, I. B. (1938). The function of an executive. Cambridge: Harvard University Press.
- Comrey, A. L. & Lee, H. B. (1992). A first course in factor analysis. Hillsdale, NJ.: Lawrence Erlbaum.
- Comrey, A. L. (1973). A first course in factor analysis. New York: Academic Press.
- Crano, W. D. et al. (2015). Principles and methods of social research. (3rd ed). New York: Routledge.
- Drydakis, N. (2017). Trans employees, transitioning, and job satisfaction. Journal of Vocational Behavior, 98(February 2017), 1-16.

- Frederick, H. et al. (1959). The Motivation of work. New York: John Wiley & Sons.
- Hair, J. et al. (2010). Multivariate data analysis. (7thed.). New Jersey: Upper saddle River.
- _____. (2006). Multivariate data analysis. (6th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Hatice. (2012). The influence of intrinsic and extrinsic rewards on employee results : An empirical analysis in turkish manufacturing industry. Article in Business and Economics Research Journal, 3(3), 29-48.
- Henseler, J. et al. (2009). The use of partial least squares path modeling in International Marketing. Advances in International Marketing, 20(1), 277-319.
- Maslow, A. H. (1954). Motivation and personality. New York: Harpers and Row.
- McClelland, D. C. (1962). Business Drive and National Achievement. New York: D. Van Nostrand.
- Robbins, S. P. & Coulter, M. K. (2007). Fundamentals of management. (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson-Prentice Hall.
- Schumacher, R. E. & Lomax, R. G. (2010). A beginners guide to structural equation modeling: SEM. NewJersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Steers, R. M. & Porter, L. W. (1983). Motivation and work behavior (3rd ed.). New York: McGraw - Hill.
- Thomas, W. & Tymon, G. (1982). Necessary properties of relevent research : Lessons from recent criticisms of the organizational science. Academy of Management Journal, 7(2), 345-352.

อิทธิพลเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดการทรัพยากร
มนุษย์และนวัตกรรมองค์การที่มีต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล
ของหน่วยงานในสังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 ภาคเหนือ*

THE CAUSAL INFLUENCE OF TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP,
HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT, AND ORGANIZATIONAL
INNOVATION TOWARDS DIGITAL ORGANIZATION
TRANSFORMATION OF AGENCIES UNDER PROVINCIAL
ELECTRICITY AUTHORITY REGION 1, NORTHERN REGION

ทองศุกร วงศ์โสภ

Thongsuk Vongsopa

อนรรักษ์ อาทิตย์กวี

Anurak Artitkwin

สุริยจรัส เตชะตันมินสกุล

Suriyajas Techatunminasakul

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Lampang Rajabhat University, Thailand

Email: goldenfriday2512@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นวัตกรรมองค์การและการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล 2) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และนวัตกรรมองค์การที่มีต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัลของหน่วยงานในสังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 ภาคเหนือ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานที่ไม่ใช่หัวหน้าแผนกมีระดับตั้งแต่ 3 - 7 ของหน่วยงานสังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 ภาคเหนือจำนวน 500 คน โดยใช้หลักเกณฑ์การกำหนดกลุ่มตัวอย่างของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม เก็บข้อมูลด้วยระบบออนไลน์ และผู้ร่วมสนทนากลุ่มในการวิจัยเชิงคุณภาพจำนวน 40 คนจากกลุ่มเดียวกันที่ไม่ได้ตอบแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ เป็นตัวแทนเข้าร่วมสนทนาตามการแบ่งหน่วยงานขององค์กร ทำการวิเคราะห์ข้อมูล

* Received 12 April 2021; Revised 18 December 2021; Accepted 24 December 2021

ด้วยโปรแกรม AMOS และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นในภาพรวมแต่ละปัจจัยมีค่าเฉลี่ยในระดับมากและพบว่าอิทธิพลเชิงสาเหตุที่มีต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัลประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ 3) นวัตกรรมองค์กร โดยเฉพาะปัจจัยนวัตกรรมองค์กรมีอิทธิพลทางตรงมากที่สุด และปัจจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีอิทธิพลรวมมากที่สุดต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล ส่วนด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรมองค์กรแต่มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ต่อนวัตกรรมองค์กรและการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล ผลการวิจัยเป็นองค์ความรู้ใหม่สามารถนำไปพิจารณาเป็นแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การกำหนดกลยุทธ์ด้านนวัตกรรมขององค์กร และยังสามารถนำไปเป็นแนวทางให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในเขตอื่น ๆ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, นวัตกรรมองค์กร, การปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the levels of opinion, transformational leadership factors, human resource development, organizational innovation, and digital transformation 2) to analyze the influence of transformational leadership, human resource development, and organizational innovation towards digital organization transformation of agencies under the Provincial Electricity Authority Region 1, the northern region. It was mixed methods research. The sample group consisted of 500 employees who were not department heads, they were level 3-7 of the Provincial Electricity Authority Region 1, the Northern Region, using the sample size criteria for the analysis of the structural equation model. The research tool was an online questionnaire and focus group of 40 participants for collecting qualitative data who are from the same group of participants but did not respond through an online questionnaire. Participants in the discussion according to the division of the organization. The data were analyzed by AMOS program and content analysis. The results showed that the opinions were high level and the causal influence on the digital transformation of agencies under Provincial Electricity Authority Region 1, North Region consisted of 1) transformational leadership 2) human resource development, and 3) organizational innovation; found that organizational innovation has the most direct influence and human resource

development had total direct influence toward digital organization transformation except transformational leadership there is no direct influence on organizational innovation but had indirect effect toward organizational innovation and digital transformation through human resource development. The results were a new body of knowledge that could be a guideline for human resource development, including the assignment of organizational innovation strategies and guidelines for the Provincial Electricity Authority in other areas.

keywords: Transformational leadership, Human Resource Development, Organizational innovation, Digital Transformation

บทนำ

ปัจจุบันทุกองค์การจำเป็นต้องปรับตัวเนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางด้านเทคโนโลยี ก้าวเข้าสู่ระบบดิจิทัล (Digital) ทำให้องค์การเผชิญหน้ากับการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างก้าวกระโดด (Karimi, J. & Walter, Z., 2015) เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะเชิงพลวัต (Dynamic) ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ฉับพลัน ส่งผลกระทบโดยตรงต่อองค์การ ถ้าปรับตัวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลก่อให้เกิดการทำลายล้างจากดิจิทัล (Digital Disruption) (เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, 2560) และหากองค์การยังมีความมั่นใจตัดสินใจบนพื้นฐาน องค์ความรู้เดิมโดยไม่สนใจหรือไม่ได้คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่กำลังเกิดขึ้นอย่างรุนแรง จะก่อให้เกิดความเสียหายที่มากจากการตัดสินใจที่ผิดพลาด ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานในระยะยาว (โกศล จิตวิรัตน์, 2562) ดังนั้นเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจให้องค์การสามารถดำรงอยู่และก้าวหน้าต่อไปในอนาคต จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงในองค์การ เป็นการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในรูปแบบการเตรียมพร้อมและการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง (กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล, 2562) ปัจจัยที่ขับเคลื่อนให้องค์การจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนส่วนหนึ่งมาจากเปลี่ยนโครงสร้างของประชากร ทำให้ชุมชนเมืองอยู่กันหนาแน่นในพื้นที่จำกัด มีความเป็นสังคมเมืองที่สูงขึ้น ชุมชนมีการพัฒนาไปเป็นเมืองอัจฉริยะ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในชุมชน เช่น การใช้พลังงานหมุนเวียนที่ไม่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม วิธีการดำเนินชีวิตเน้นความสะดวกสบายโดยใช้เทคโนโลยี และการติดต่อสื่อสารหรือการทำธุรกรรมต่าง ๆ กับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้พฤติกรรมเปลี่ยนไปโดยเฉพาะการดำเนินชีวิตประจำวัน กิจกรรมส่วนใหญ่เน้นกิจกรรมทางออนไลน์โดยเฉพาะการชำระค่าสินค้าหรือบริการ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2559) ซึ่งทุกองค์การได้ตระหนักในเรื่งดังกล่าวเป็นอย่างดีเช่นเดียวกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่มีการกิกในการให้บริการด้านพลังงานไฟฟ้า เช่น ขอดิตตั้งมิเตอร์ ขอย้ายเขตระบบไฟฟ้า และชำระค่าบริการ ซึ่งลูกค้าจะมาติดต่อขอรับบริการที่สำนักงานเป็นประจำ จากข้อมูลสำรวจ

แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 ภาคเหนือ มีข้อเสนอแนะให้การไฟฟ้าพิจารณาการให้บริการต่าง ๆ ผ่านสมาร์ทโฟน หรือผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, 2562)

การปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัลโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในกระบวนการทำงาน เป็นความท้าทายที่ส่งถึงโดยตรงกับผู้นำองค์กรเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันมีปัจจัยที่ยากต่อการพยากรณ์ ส่งผลได้ทั้งประสบความสำเร็จและล้มเหลว ดังนั้นผู้นำจึงต้องตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง เพื่อเตรียมการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความก้าวหน้า ความอยู่รอดและสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ผู้นำที่นำการเปลี่ยนแปลงสู่องค์กร ต้องมีความสามารถในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลและนวัตกรรม ใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางสารสนเทศและการสื่อสารทางเทคโนโลยี เป็นผู้มีความสามารถในการช่วยให้บุคลากรสามารถริเริ่มหรือนำการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับนวัตกรรมได้ทุกระดับชั้นและยังเกี่ยวข้องกับการจัดการด้านบุคลากรให้มีทักษะด้านอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการเตรียมพร้อมในการขับเคลื่อน การเปลี่ยนแปลงสู่องค์กรดิจิทัล (ชัยเสกฐ์ พรหมศรี, 2561) การปรับเปลี่ยนองค์กรนั้นเป็นการเปลี่ยนวิธีคิด เปลี่ยนความเชื่อของทุกคนโดยผ่านกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรมนุษย์หากเป็นไปอย่างราบรื่นและรวดเร็ว ถือเป็นส่วนสำคัญในการปรับเปลี่ยนองค์กร (ธนพงศ์พรรณ ธัญญรัตน์กุล, 2561) ทั้งนี้เพราะเหตุผลการปรับเปลี่ยนในองค์กรจะเกี่ยวข้องกับปัจเจกบุคคลเสมอ การที่ผู้นำได้นำเอาแบบแผนการดำเนินงานใหม่เข้ามาใช้ จึงมีผลต่อความเชื่อและทัศนคติของบุคลากรกลุ่มต่าง ๆ ดังนั้นการปรับเปลี่ยนองค์กรจึงเป็นการทำให้คนในองค์กร ร่วมใจทำ เชื่อ และรู้สึกบางสิ่งบางอย่างที่แตกต่างออกไป ถือเป็นจุดเน้นที่สำคัญของการใช้การฝึกอบรมเป็นเครื่องมือการเปลี่ยนแปลง (Swanson, R. A. & Holton, E. F., 2001) ด้วยความสำคัญของการฝึกอบรมพนักงานในองค์กรที่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานนั้นจะทำให้พนักงานมีความรู้และทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นในการใช้เทคโนโลยีกับระบบงาน ซึ่งเทคโนโลยีต่าง ๆ มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง อีกทั้งการฝึกอบรมยังทำให้พนักงานมีสมรรถนะเกี่ยวกับนวัตกรรมดีขึ้น สามารถสร้างความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา (Mumford, M. D. & Gustafson, S. B., 1998) ที่สำคัญการปรับองค์กรต้องอาศัยภาวะผู้นำ ที่กล้าคิด กล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลงบวกกับการบริหารจัดการ ดังนั้นภาวะผู้นำจะเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่องค์กรต้องการ เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปรับเปลี่ยนองค์กร (พยัคฆ์ฉัตร, 2562)

จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลกระทบทำให้พฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของทุกคนเปลี่ยนไปมีความต้องการทำธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านสมาร์ทโฟนหรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมากขึ้น องค์กรจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนการทำงานเพื่อตอบสนองความ

ต้องการที่เปลี่ยนไป นำโดยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และความสามารถด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่องค์การนำมาใช้ ตลอดจนการส่งเสริมและสร้างสรรค์นวัตกรรมขึ้นในองค์การอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นบทบาทของผู้นำที่จะนำ การเปลี่ยนแปลงมาสู่องค์การ จึงสำคัญอย่างยิ่ง เพราะสามารถกระตุ้นสร้างแรงจูงใจให้ บุคลากรมุ่งมั่นทุ่มเททำงานร่วมกันในการปรับเปลี่ยนองค์การ จึงเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยมีความ สนใจที่จะศึกษา อิทธิพลเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และนวัตกรรมองค์การที่มีต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์การดิจิทัลของหน่วยงานในสังกัดการไฟฟ้า ส่วนภูมิภาคเขต 1 ภาคเหนือ เพื่อจะได้ข้อค้นพบจากการวิจัยเป็นแนวทางในการเตรียมพร้อม ในการปรับเปลี่ยนสู่องค์การดิจิทัลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ นวัตกรรมองค์การ และการปรับเปลี่ยนสู่องค์การดิจิทัลของหน่วยงานในสังกัดการไฟฟ้า ส่วนภูมิภาคเขต 1 ภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาทรัพยากร มนุษย์และนวัตกรรมองค์การที่มีต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์การดิจิทัลของหน่วยงานในสังกัดการ ไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 ภาคเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเป็นแบบผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเชิงปริมาณ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีสนทนากลุ่มย่อยจากนั้นนำผล ที่ได้ทั้งสองวิธีมาบูรณาการร่วมกันเป็นผลงานวิจัยครั้งนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ พนักงานระดับ 3-7 ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานสังกัดการไฟฟ้า ส่วนภูมิภาคเขต 1 ภาคเหนือ จำนวน 1,732 คน (การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, 2562) ผู้วิจัยทำ การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยโดยหลักเกณฑ์การกำหนดจำนวนตัวอย่างของการ วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง เพื่อประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธี Maximum Likelihood ตามข้อเสนอของ Hair, J. F. et al. (Hair, J. F. et al., 2006) กล่าวว่า การวิเคราะห์สถิติ ประเภทสมการโครงสร้างควรกำหนดตัวอย่างประมาณ 10 - 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้มี ตัวแปรสังเกตได้ทั้งสิ้น จำนวน 50 ตัวแปร จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 500 คน ($50 \times 10 = 500$)

เครื่องมือในการวิจัยและการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

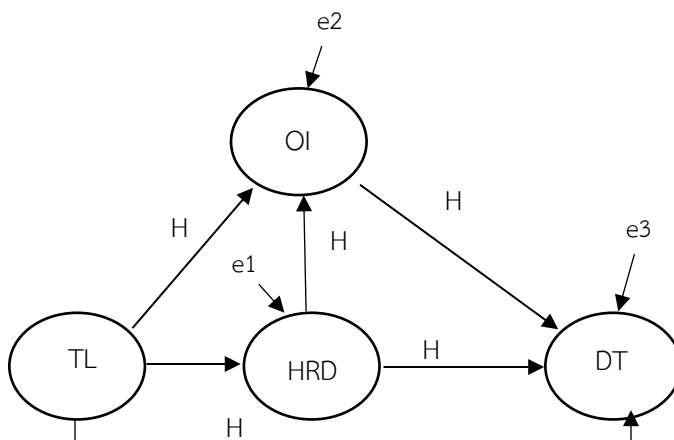
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม โดยสร้างแบบสอบถามจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเนื้อหาแต่ละตัวแปรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถามว่ามีเนื้อหาตรงตามทฤษฎีหรือไม่ โดยตรวจสอบหาค่าความสอดคล้อง (Item-Objective Congruency: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.968 จากนั้นทำการวัดความเชื่อมั่นของเครื่องมือ Cronbach's alpha (α) reliability coefficient โดยใช้ข้อคำถามที่มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ถือว่ามีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูง (Cortina, J. M., 1993) และจากการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นผลรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.965 ส่วนในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบนำสนทนา (Discussion Guide) เป็นเครื่องมือในการกำหนดกรอบการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) มีการตรวจสอบความถูกต้อง ครอบคลุมเนื้อหา และมีการปรับแก้ให้สมบูรณ์จากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้ตรงตามแนวคิดและทฤษฎี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามออนไลน์ซึ่งผู้วิจัยส่งบันทึกพร้อม QR code แบบสอบถามไปยังหน่วยงานในสังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) การวัดระดับความคิดเห็นทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) 2) วัดความมีอิทธิพลด้วยวิธีการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ใช้หลักการค่าประมาณควรจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood: ML) ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรอิสระมีผลต่อตัวแปรตามมากน้อยเพียงใด ด้วยโปรแกรม Amos (เกลียว วานิชย์บัญชา, 2556) ซึ่งมีรูปแบบโมเดลเส้นทางของตัวแปร แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลองการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ (Path Analysis) ของตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแบบแบบจำลองมาตรวัดอิทธิพลของตัวแปรแฝงภายในและภายนอกประกอบด้วย
1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership: TL) 2) การพัฒนาทรัพยากร
มนุษย์ (Human Resource Development: HRD) 3) นวัตกรรมองค์กร (Organizational
Innovation: OI และ 4) การปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล (Digital Transformation: DT)

สมมติฐาน

ทดสอบสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. การทดสอบความสอดคล้องของโมเดล เป็นการทดสอบว่าโมเดลที่สร้างขึ้น
ตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ (Model Fit) โดยการพิจารณาความ
สอดคล้องของโมเดลจากค่าดัชนีประกอบด้วย 1) Chi-square/df ควรมีค่า ≤ 3.00 2) ค่าดัชนี
ความสอดคล้องของโมเดล (Goodness of Fit Index: GFI) ควรมีค่าเข้าใกล้ 1.00 3) ค่ารากที่
สองของค่าเฉลี่ยของส่วนเหลือคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean
Square Error of Approximation: RMSEA) ควรมีค่า < 0.05 และ 4) ค่าดัชนีเปรียบเทียบ
(Comparative Fit Index: CFI) ควรมีค่าเข้าใกล้ 1.00 (Bollen, K. A. , 1989)

2. การทดสอบอิทธิพลของตัวแปรแฝงภายในและภายนอกในแต่ละสมมติฐาน
จำนวน 6 สมมติฐาน ดังนี้

2.1 H1: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรม
องค์กร

2.2 H2: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์

2.3 H3: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อ
การปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล

2.4 H4: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรม
องค์กร

2.5 H5: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีอิทธิพลทางตรงต่อ
การปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล

2.6 H6: นวัตกรรมองค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับเปลี่ยนสู่
องค์กรดิจิทัล

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลเพื่อดำเนินการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group
Discussion) ตามแนวคิดของ Nastasi, B. K. & Schensul, S. L. (Nastasi, B. K. & Schensul,
S. L., 2005) กำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพคือ ประมาณ 1 - 3 กลุ่ม
ในแต่ละกลุ่มควรมีประมาณ 5 - 10 บุคคล การพิจารณากลุ่มเป้าหมายต้องอยู่บนพื้นฐานของ
การเป็นกลุ่มที่สามารถเป็นตัวแทนในการตอบคำถามการวิจัย ผู้วิจัยเลือกจำนวน 4 กลุ่ม กลุ่ม

ละ 10 คน รวม 40 คน เนื่องจากเป็นตัวแทนของการตอบคำถามตามการแบ่งหน่วยงานขององค์กร ดังนั้นกลุ่มที่ 1 คือ หน่วยงานระดับกองสังกัดการไฟฟ้าเขต กลุ่มที่ 2 คือ หน่วยงานระดับ การไฟฟ้าชั้น 1 กลุ่มที่ 3 คือ หน่วยงานระดับการไฟฟ้าชั้น 2 และกลุ่มที่ 4 คือ หน่วยงานระดับการไฟฟ้าชั้น 3 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ร่วมสนทนาเป็นพนักงานกลุ่มเดียวกันแต่เป็นผู้ที่ไม่ได้ตอบแบบสอบถามออนไลน์ทั้งนี้ได้รับคุณสมบัติผู้ที่เข้าร่วมสนทนาในบันทึกนำเสนอถึงตัวแทนทั้ง 4 กลุ่มก่อนวันนัดหมาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำหนังสือขออนุญาตหน่วยงานพร้อมกับแจ้งให้หน่วยงานรับทราบ นัดวันเวลา ที่จะเชิญผู้ให้ข้อมูลร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ บันทึกเสียงคำสนทนา พร้อมกับจดบันทึกรายละเอียด ผู้ให้ข้อมูลทั้งนี้ไม่มีการอ้างชื่อผู้ให้ข้อมูลเพียงแต่ระบุเป็นข้อมูลมาจากกลุ่มสนทนาใด ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่เท่าใด เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทำการตรวจสอบข้อมูลที่มาจากการสนทนากลุ่มย่อยโดยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล ที่แตกต่างกัน จากนั้นนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยอ้างอิงจากกรอบประเด็นที่นำเสนอแต่ละกลุ่มแต่ละข้อแล้วนำมาสร้างข้อสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นของปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นวัตกรรมองค์กร และการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัลของหน่วยงานในสังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 ภาคเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นในภาพรวมปัจจัยด้านต่าง ๆ ในแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นวัตกรรมองค์กร และการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.52, 5.42, 5.40 และ 5.40 ตามลำดับ แสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงระดับความคิดเห็นค่าเฉลี่ย และค่า S.D. ของปัจจัย

ปัจจัย	ระดับความคิดเห็น		
	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	แปลผล
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	5.52	1.24	มาก
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	5.42	1.22	มาก
นวัตกรรมองค์กร	5.40	1.26	มาก

ปัจจัย	ระดับความคิดเห็น		
	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	แปลผล
การปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล	5.40	1.21	มาก

2. อิทธิพลเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และนวัตกรรมองค์การที่มีต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัลของหน่วยงานในสังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 ภาคเหนือ ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโปรแกรม Amos ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีผลการวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

2.1 ทดสอบโมเดลที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ (Model Fit) โดยผลการตรวจสอบความสอดคล้องพบค่าที่อ่านได้จากโปรแกรมแสดงได้ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตัวแบบเชิงประจักษ์กับตัวแบบทฤษฎี (โมเดลต้นแบบ)

ตัวแปร	model	แปลผล
Chi-square	432.948	ผ่านเกณฑ์
Chi-square /df	1.119	ผ่านเกณฑ์
df	387	ผ่านเกณฑ์
p-Value	0.053	ผ่านเกณฑ์
GFI	0.950	ผ่านเกณฑ์
CFI	0.998	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	0.015	ผ่านเกณฑ์
NFI	0.983	ผ่านเกณฑ์

2.2 ทดสอบสมมติฐาน ทั้ง 6 สมมติฐาน จากโมเดลที่สร้างขึ้นกับข้อมูลจริงผลการวิจัยแสดงได้ตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย	Coef	t-test	สรุปผล
H1: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรมองค์การ	0.08	1.447	ไม่สนับสนุน
H2: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	0.89**	27.221	สนับสนุน
H3: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล	0.13*	2.285	สนับสนุน
H4: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรมองค์การ	0.81**	13.671	สนับสนุน

สมมติฐานการวิจัย	Coef	t-test	สรุปผล
H5: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล	0.23**	2.852	สนับสนุน
H6: นวัตกรรมองค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล	0.52**	8.889	สนับสนุน

หมายเหตุ t-test ≥ 1.96 หรือ * แสดงว่าสมมติฐานมีนัยสำคัญทางสถิติมาก ที่ระดับ 0.05

t-test ≥ 2.58 หรือ ** แสดงว่าสมมติฐานมีนัยสำคัญทางสถิติมากที่ระดับ 0.01

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า

สมมติฐานที่ 1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรมองค์กร

สมมติฐานที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ 0.89**

สมมติฐานที่ 3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ 0.13*

สมมติฐานที่ 4 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรมองค์กร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ 0.81**

สมมติฐานที่ 5 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ 0.23**

สมมติฐานที่ 6 นวัตกรรมองค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ 0.52**

2.3. วิเคราะห์ค่าอิทธิพลเส้นทางของโมเดลระหว่างตัวแปรที่ทำการศึกษา แสดงได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และผลรวมอิทธิพลระหว่างตัวแปร

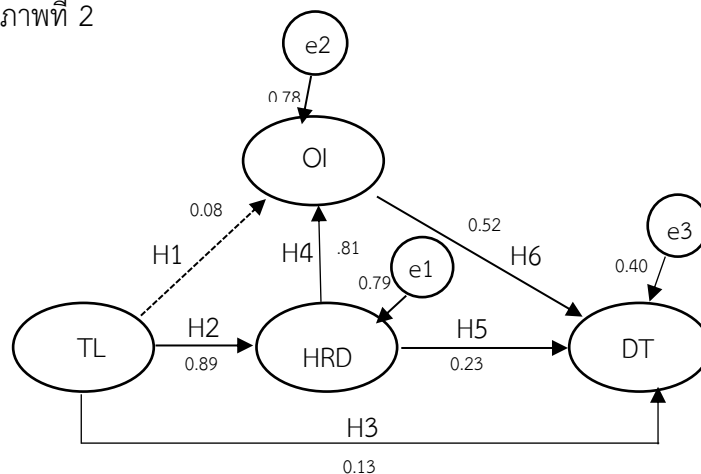
ตัวแปรตาม	อิทธิพล	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	นวัตกรรมองค์กร
การปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล	Direct Effect	0.13	0.23	0.52
	Indirect Effect	0.25	0.43	-
	Effect	0.38	0.66	0.52
	Total Effect			
นวัตกรรมองค์กร	Direct Effect	0.08	0.81	
	Indirect Effect	0.72	-	
	Effect	0.80	0.81	
	Total Effect			

ตัวแปรตาม	อิทธิพล	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	นวัตกรรมองค์กร
การพัฒนา	Direct Effect	0.89		
ทรัพยากรมนุษย์	Indirect Effect	-		
	Total Effect	0.89		

จากตารางที่ 4 ตัวแปรอิสระที่มีค่าอิทธิพลทางตรง (DE) ทางอ้อม (IE) และอิทธิพลรวม (TE) ต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัลประกอบด้วย 2 ปัจจัยคือ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัลเท่ากับ 0.13 0.25 และ 0.38 ตามลำดับ 2) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัลเท่ากับ 0.23 0.43 และ 0.66 ตามลำดับ และพบว่าตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีค่าอิทธิพลทางตรง (DE) ทางอ้อม (IE) และอิทธิพลรวม (TE) ต่อตัวแปรนวัตกรรมองค์กรเท่ากับ 0.08 0.72 และ 0.80 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรง (DE) ต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล ประกอบด้วย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดการทรัพยากรมนุษย์และนวัตกรรมองค์กรมีค่าเท่ากับ 0.13 0.23 และ 0.52 ตามลำดับ และตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อม (IE) ต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัลคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีค่าเท่ากับ 0.25 และ 0.43 ตามลำดับ

สรุปภาพรวมของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างและค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ผ่านการปรับความสัมพันธ์มีความสอดคล้องจากโมเดลที่สร้างขึ้นกับข้อมูลจริงได้ดังภาพที่ 2

Chi-square = 432.948, Chi-square/df = 1.119, df = 387, p = .053,

GIF = .950. CFI = .998. RMR = .022. RMSEA = .015. NFI = .983

ภาพที่ 2 รูปแบบโมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุที่ผ่านการปรับโมเดล

—————▶ = สนับสนุนสมมติฐาน - - - - -▶ = ไม่สนับสนุนสมมติฐาน

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ 4 กลุ่มงานได้พบว่ามีความคิดเห็นตรงกันเชิงเนื้อหา (Content) ว่าผู้นำที่มีทักษะในการสื่อสารและเข้าใจในแนวทางที่องค์กรจะเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้ง จะทำให้ผู้ปฏิบัติมีความกระตือรือร้นที่จะมุ่งมั่นทุ่มเทปฏิบัติงานเพื่อให้วิสัยทัศน์สำเร็จตามวัตถุประสงค์ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรให้มีทักษะความรู้ความสามารถตามทิศทางการปรับเปลี่ยนองค์กรเป็นการเร่งให้องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วขึ้น อีกทั้งองค์กรมีการลงทุนในการนำเทคโนโลยีดิจิทัล แอปพลิเคชัน มาใช้ในการบริการลูกค้าทำให้ได้รับความสะดวก พร้อมกับการส่งเสริมให้บุคลากรคิดค้นเพื่อสร้างนวัตกรรม มีระบบ กลไก กระตุ้นจูงใจและให้รางวัลอย่างเหมาะสมเป็นการสร้างวัฒนธรรมการทำงานอย่างสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในองค์กรนำไปสู่การปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยในประเด็นระดับความความคิดเห็นต่อตัวแปรที่ทำการศึกษากิปรายผลได้ดังนี้

ระดับความคิดเห็นของพนักงานระดับ 3 - 7 สังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 ภาคเหนือพบว่า 1) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ร่วมสนทนามีความคิดเห็นตรงกันว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนองค์กรซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี ได้นำเสนอแนวทางสำหรับผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงว่าผู้นำต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ แห่งอนาคตขององค์กรและสื่อสารวิสัยทัศน์สร้างความชัดเจนแก่สมาชิกในองค์กรทุกคนถึงสิ่งที่ต้องการเห็นในอนาคตซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของทุกคนในองค์กรต่อการขับเคลื่อนไปสู่การบรรลุเป้าหมาย (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2561) และสอดคล้องกับ Polychroniou, P. ที่ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องสร้างแรงจูงใจหรือการกระตุ้นพิเศษโดยดึงดูดใจและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ตาม (Polychroniou, P., 2008) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Kinicki, A. กล่าวว่าต้องเปลี่ยนแปลงผู้ตามให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยใช้ความสามารถในการให้กำลังใจและจูงใจพนักงาน 2) ด้านพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (Kinicki, A., 2008) สอดคล้องกับแนวคิดของ Armstrong, M. ที่กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการสำหรับการพัฒนาและสร้างคนให้มีความเชี่ยวชาญ ผ่านการฝึกอบรมและรูปแบบอื่น ๆ (Armstrong, M., 2006) สอดคล้องกับแนวคิดของ Nadler, L. ได้กล่าวว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะอยู่ในลักษณะกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ เช่น การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานหรือ On the Job Training (OJT) (Nadler, L., 1984) นอกจากนี้ Watkins, K. E. & Marsick, V. J. กล่าวว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นองค์ความรู้ และการปฏิบัติเพื่อสนับสนุนให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้ต่อการทำงานที่

เกิดขึ้นในระยะยาว ทั้งระดับบุคคล กลุ่มและองค์การ 3) ด้านนวัตกรรมองค์การ พบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (Watkins, K. E. & Marsick, V. J., 1996) สอดคล้องผลงานวิจัยของ Chesbrough, H. ที่กล่าวว่านวัตกรรมถือเป็นการเปลี่ยนแนวทางหรือวิธีการผลิตสินค้าหรือการให้บริการ ในรูปแบบที่แตกต่างออกไปจากเดิมด้วยการพัฒนาสร้างสรรค์กระบวนการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งต้องอาศัยความรู้ทางเทคโนโลยีตลอดจนความรู้กระบวนการ และเทคนิคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมถึงการประยุกต์ใช้แนวคิด วิธีการหรือกระบวนการใหม่ ๆ ที่ส่งผลให้กระบวนการผลิต และการทำงานโดยรวมให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงขึ้น

4) การปรับเปลี่ยนสู่องค์การดิจิทัล พบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (Chesbrough, H., 2006) สอดคล้องกับแนวคิดของ ธนพงศ์พรณ ธัญญรัตน์กุล กล่าวว่า การสร้างความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนสู่องค์การดิจิทัลนั้น บทบาทที่เป็นหัวใจหลักคือ ช่วยให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรมนุษย์เป็นไปอย่างราบรื่นและรวดเร็ว เนื่องจาก การปรับเปลี่ยนสู่องค์การดิจิทัลนั้นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ จะมีความท้าทาย ที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และการปรับเปลี่ยนสู่องค์การดิจิทัล รวมทั้งวิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาและการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้งาน เช่น ทำให้องค์การเกิดความคล่องตัว ยืดหยุ่น สร้างประสบการณ์ที่ดีของลูกค้าและพนักงานผู้ใช้งาน (ธนพงศ์พรณ ธัญญรัตน์กุล, 2561)

ผลวิจัยด้านอิทธิพลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์การดิจิทัลของหน่วยงานในสังกัด การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 ภาคเหนือ พบว่า ตัวแปรที่มีค่าอิทธิพลรวมมากที่สุดคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เท่ากับ 0.66 แสดงให้เห็นว่า พนักงานในองค์การเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าซึ่งแตกต่างจากทรัพยากรอื่น ๆ เนื่องจากเป็นทรัพยากรที่สามารถพัฒนาเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จากการทำงานได้ จึงเป็นทรัพยากรที่จะช่วยตอบสนองความต้องการขององค์การทั้งในปัจจุบันและในอนาคตโดยผ่านการใช้ทักษะ ความรู้ และความสามารถของพนักงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Hiatt, J. M. ที่ว่าองค์การจะมีความพร้อมและศักยภาพที่จะบริหารการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ โดยมีกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จะช่วยยกระดับความรู้ (Knowledge) และความสามารถ (Ability) เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในองค์การได้ และปัจจัยที่มีค่าอิทธิพลรวมรองลงมาคือด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีค่าอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์การดิจิทัลเท่ากับ 0.38 เนื่องจากผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนมีการสื่อสารรายละเอียดทำให้ผู้ปฏิบัติมั่นใจสามารถนำไปปฏิบัติได้ มีจุดประสงค์ในการปรับเปลี่ยนองค์การร่วมกัน และผู้นำได้ใช้ทักษะความสามารถในการกระตุ้นจูงใจให้บุคลากรร่วมมือกันเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์และทำตามภารกิจขององค์การ (Hiatt, J. M., 2006) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Madsen, S. et al. ค้นพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกทางสถิติต่อความเชื่อมั่นของบุคลากรในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงตามที่องค์การวางแผนไว้ และส่งผลเชิงบวกต่อระดับ

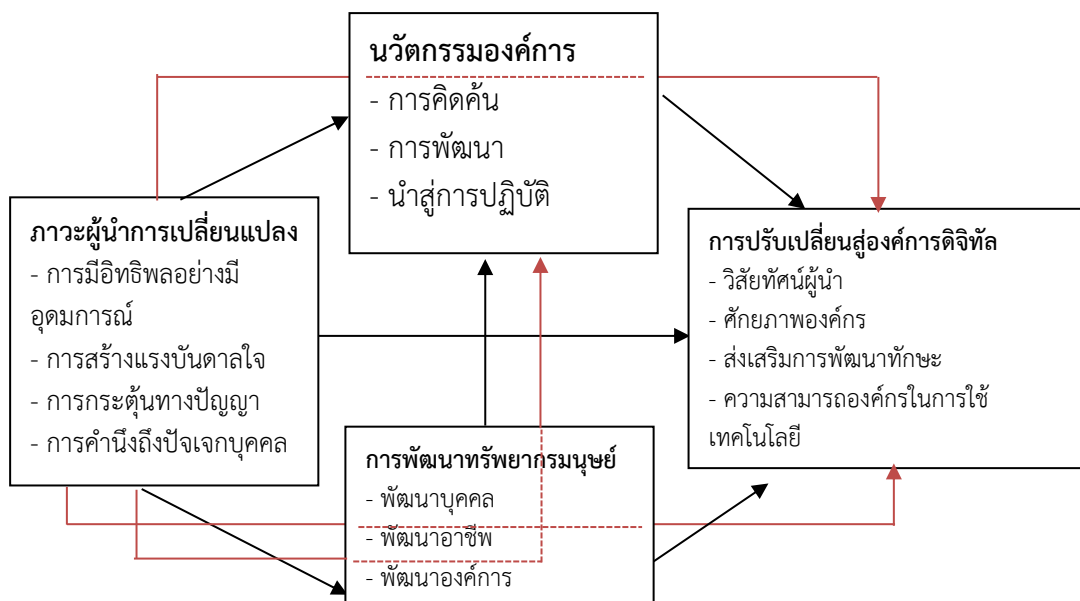

ความพร้อมสำหรับ การเปลี่ยนแปลงสู่องค์การดิจิทัล (Madsen, S. et al., 2007) ส่วนผลการวิจัยปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรง ต่อการเปลี่ยนแปลงสู่องค์การดิจิทัลนั้นพบว่า ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกศล จิตวิรัตน์ ที่กล่าวว่าปัจจัยด้านความเป็นผู้นำ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพร้อมในการปรับเปลี่ยนไปสู่ดิจิทัล ซึ่งได้ระบุว่าองค์การที่ประสบความสำเร็จในยุคดิจิทัลนั้น ผู้นำจะต้องมีทักษะทั้งทางด้านเทคโนโลยี และทักษะทางด้านการบริหารจัดการองค์การ (โกศล จิตวิรัตน์, 2562)

ทั้งนี้จากผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลทางตรงต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์การดิจิทัลของหน่วยงานในสังกัด การไฟฟ้าเขต 1 ภาคเหนือที่มีค่ามากที่สุดคือ นวัตกรรมองค์การเท่ากับ 0.52 จากการสนทนากลุ่มเฉพาะมีความเห็นในทิศทางเดียวกันว่าเนื่องมาจากการที่องค์การมีเป้าหมายชัดเจนทั้งในระยะสั้นและระยะยาวในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในองค์กร รวมทั้งมีการสร้างแรงกระตุ้นด้วยการสื่อสารภายในองค์กรให้ทุกคนเห็นถึงความจำเป็น ที่จะต้องร่วมมือกันสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนสู่องค์การดิจิทัล ประกอบกับองค์การมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลรูปแบบธุรกิจและกระบวนการใหม่ ๆ เช่น โปรแกรมระบบงาน และแอปพลิเคชัน มาใช้ในกระบวนการทำงานเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการทำให้ลูกค้าได้รับบริการที่ดี สะดวก รวดเร็ว เช่น PEA Smart Plus ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มในการตอบโต้และติดต่อสื่อสารทำธุรกรรมระหว่างลูกค้ากับองค์กร อีกทั้งองค์การ มีนโยบายอย่างต่อเนื่องในการส่งเสริมให้พนักงานคิดค้นประดิษฐ์ หรือสร้างนวัตกรรมเพื่อใช้แก้ปัญหา จากการทำงานที่สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนสู่องค์การดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของ โกศล จิตวิรัตน์ กล่าวว่า การสร้างนวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงในเชิงบวกต่อการขับเคลื่อนทุกสิ่งเข้าสู่อินเทอร์เน็ตหรือ การปรับเปลี่ยนสู่องค์การดิจิทัล คือ เทคโนโลยีซึ่งจะทำให้อุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือไม่ใช่ก็ตาม สามารถเชื่อมต่อกันได้ผ่านระบบโครงข่าย Internet และโครงข่าย Local ทำให้กระบวนการ ทางธุรกิจเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิงซึ่งจะต้องมีการผสมผสานกับนวัตกรรมต่าง ๆ อาทิ นานาเทคโนโลยี ไบโอเทคโนโลยี การพิมพ์ 3 มิติ เป็นต้น (โกศล จิตวิรัตน์, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

ข้อสรุปจากการศึกษาครั้งนี้เป็นองค์ความรู้จากกระบวนการพัฒนากรอบแนวคิด การทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ การตรวจสอบ การสังเคราะห์ และการสรุปผล อย่างเป็นระบบนำเสนอเป็นแนวทางการปรับเปลี่ยนสู่องค์การดิจิทัล โดยสามารถเขียนเป็นรูปภาพดังภาพประกอบที่ 3

ภาพที่ 3 กรอบองค์ความรู้ใหม่แนวทางการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล

→ = อิทธิพลทางตรง → = อิทธิพลทางอ้อม

จากภาพที่ 3 กรอบองค์ความรู้ใหม่แนวทางการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล พบว่า ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยสำคัญตั้งต้นต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และนวัตกรรมองค์การ ถึงแม้ว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรมองค์การจากข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่ในขณะเดียวกันพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา โดยส่งผ่านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทำให้มีอิทธิพลทางอ้อมต่อนวัตกรรมองค์การ ซึ่งเป็นผลมาจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้สร้างการกระตุ้นและจูงใจให้พนักงานเกิดแนวคิดในการคิดค้น เพื่อพัฒนานวัตกรรมและนำออกสู่การปฏิบัติเป็นที่ยอมรับ เกิดประโยชน์ต่อลูกค้าและองค์กร ทั้งนี้ ผู้นำ การเปลี่ยนแปลงได้ตระหนักถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่มีความสามารถและทักษะที่แตกต่างกัน จึงได้วิเคราะห์ ถึงแนวทางในการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับนโยบายขององค์กรในการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล โดยในการพัฒนาบุคลากรมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาครบทุกภาคส่วน ประกอบด้วย การพัฒนารายบุคคลเพื่อทักษะที่จำเป็นในการทำงาน จากนั้นพัฒนาอาชีพซึ่งเป็นความเจริญก้าวหน้าในการทำงานมีตำแหน่งหน้าที่และได้รับผลตอบแทนจากองค์กรอย่างเหมาะสมส่งผลให้บุคลากรมีขวัญกำลังใจที่ดีและมุ่งมั่นทำงานด้วยความทุ่มเท ทำให้องค์กรมีการพัฒนาตามทิศทางและเป้าหมายการเป็นองค์กรดิจิทัล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยเรื่อง อิทธิพลเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และนวัตกรรมองค์การที่มีต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัลของหน่วยงานในสังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 ภาคเหนือ ครั้งนี้คือ ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อตัวแปรในการวิจัยอยู่ในระดับมากและพบว่า แนวทางการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัลเริ่มจากผู้นำมีการสื่อสารแนวทางการปรับเปลี่ยนอย่างชัดเจน สร้างความผูกพันกับเป้าหมาย การปรับเปลี่ยนองค์การด้วยการกระตุ้นจิตใจให้พนักงานมุ่งมั่นทุ่มเททำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย โดยกำหนดกลยุทธ์ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเตรียมความพร้อมบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทุกกระบวนการทำงาน รวมทั้งมีกลไกสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรคิดค้นหรือสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อ ปรับปรุงพัฒนางาน อย่างต่อเนื่อง และมีข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยคือ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และการประยุกต์ใช้ในองค์การ จากอิทธิพลเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และนวัตกรรมองค์การที่มีต่อการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล หน่วยงานควรให้น้ำหนักเพื่อเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัลตามลำดับดังนี้ 1) การสร้างนวัตกรรมองค์การหรือการที่องค์การนำนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในระบบการทำงาน 2) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเตรียมความพร้อมในการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัลและ 3) การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ให้มีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ในการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นทางปัญญาให้บุคลากรในองค์การเต็มใจทุ่มเททำงานโดยอาศัยวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน 2) ข้อเสนอแนะด้านวิชาการ จากองค์ความรู้ใหม่ ที่ค้นพบจากงานวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรมองค์การ แต่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อนวัตกรรมองค์การและการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัลโดยผ่านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 3) ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป จากข้อค้นพบทางวิชาการเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรมองค์การ จึงเห็นควรมีการศึกษาในประเด็นนวัตกรรมองค์การในบทบาทตัวแปรคั่นกลางระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล เพราะจากการวิเคราะห์พบว่าไม่มีอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2556). การวิเคราะห์ความถดถอยและสหสัมพันธ์เชิงซ้อน การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 14). . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัลยารัตน์ อีระธนชัยกุล. (2562). การจัดการการเปลี่ยนแปลง. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด.

- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. (2562). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2562. กรุงเทพมหานคร: กองงานแผนวิสาหกิจฝ่ายนโยบายและยุทธศาสตร์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2559). ถอดรหัสแนวโน้มใหญ่ของโลกปี 2020: โอกาสและการปรับตัวของธุรกิจในอนาคต. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 3(1), 1-23.
- โกศล จิตวิรัตน์. (2562). ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงสู่องค์กรดิจิทัลไทยแลนด์ 4.0 ในศตวรรษที่ 21. วารสาร Veridian E Journal ฯ สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 12(6), 1796-1816.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2561). ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารองค์กร. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- ธนพงศ์พรรณ ธัญญรัตน์กุล. (2561). Digital Transformation in action. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิซ.
- พยัต วุฒิรงค์. (2562). การจัดการนวัตกรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ. (2560). หุ่นยนต์แทนแรงงานมนุษย์...มันคือความจริง. เรียกใช้เมื่อ 5 กันยายน 2560 จาก [http:// www.nationtv.tv/main/content/economy-business/378553940/](http://www.nationtv.tv/main/content/economy-business/378553940/)
- Armstrong, M. (1992). Strategies for Human Resource Management. London: Kogan Page.
- Armstrong, M. (2006). Handbook Human Resource Management Practice, (10th ed.). London: Kogan Page.
- Bollen, K. A. . (1989). Structural equations with latent variables. New York: Wiley.
- Chesbrough, H. (2006). Open Business Models. Boston: Harvard Business School Press.
- Cortina, J. M. (1993). What Is Coefficient Alpha? An Examination of Theory and Applications. Journal of Applied Psychology, 78(1), 98-104.
- Hair, J. F. et al., (2006). Multivariate data analysis. (6th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Hiatt, J. M. (2006). ADKAR : A Model for Change in Business, Government and Our Community Loveland. Colorado: Prosci Research.
- Karimi, J. & Walter, Z. (2015). The role of dynamic capabilities in responding to digital disruption: a factor-based study of the newspaper industry. Journal Management Information System, 32(1), 39–81.

- Kinicki, A. (2008). *Organizational Behavior: Key Concepts, Skills and Best Practices*. 4th ed. Boston: McGraw-Hill Irwin.
- Madsen, S. et al. (2007). Influential factors in individual Readiness for change. *Journal of Business and Management*, 12(2), 93-110.
- Mumford, M. D. & Gustafson, S. B. (1998). Creativity syndrome: integration, application, and innovation. *Psychological*, 103(1), 27-43.
- Nadler, L. (1984). *The Handbook of Human Resource Development*. New York: Wiley.
- Nastasi, B. K. & Schensul, S. L. (2005). "Contributions of qualitative research to the validity of intervention research". *Journal of School Psychology*, 43(3), 177-195.
- Polychroniou, P. (2008). "Styles of handling conflict in greek organizations: the impact of transformational leadership and emotional intelligence". *International Journal of Organizational Behavior*, 13(4), 52-67.
- Swanson, R. A. & Holton, E. F. (2001). *Foundations of Human Resource Development*. San Francisco: Berrett-Koehler.
- Watkins, K. E. & Marsick, V. J. (1996). *Sculpting the Learning Organization: Lessons in the Art and Science of Systemic Change*. New York: Jossey-Bass.

สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชาย
ในสถาบันอุดมศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*
CONDITIONS PROBLEMS, AND GUIDELINES FOR THE MANAGEMENT
OF MEN'S FOOTBALL TEAM IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS:
A CASE STUDY OF SURINDRA RAJABHAT UNIVERSITY

กิตติศักดิ์ มีเจริญ

Kittisak Meecharoen

สาธิน ประจัญบาน

sathin Prachanban

อนันต์ มลารัตน์

Anan Malarat

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: kittisak.meecharoen@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหา การบริหารกีฬาฟุตบอลชาย ในสถาบันอุดมศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 2) ศึกษาแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกีฬาในสถาบันอุดมศึกษา 2) ศึกษากรณีศึกษาทีมกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย 2 กรณี คือ ทีมมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐและทีมมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 20 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 3) สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารกีฬาฟุตบอลชายภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 18 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 4) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญกับการบริหารกีฬาฟุตบอลชายภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 12 คนโดยการเลือกแบบเจาะจง ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 5) สรุปและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอน 1 - 4 โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ร่วมกับการสรุปอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์มีการดำเนินงานด้านการบริหารกีฬาฟุตบอลชาย แต่ไม่มีนโยบายและการจัดองค์กรที่ชัดเจน

* Received 3 December 2021; Revised 27 December 2021; Accepted 22 January 2022

การจัดงบประมาณและสวัสดิการไม่เพียงพอ ไม่มีการวางแผนการคัดเลือกนักกีฬาสนามฝึกซ้อม ไม่ได้มาตรฐาน ขาดบุคลากรในการดำเนินงาน ขาดความร่วมมือจากทุกภาคส่วน
2) แนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชาย พบว่า ควรมีการจัดโครงสร้างองค์กรการบริหารกีฬาฟุตบอลชายโดยตรง ในรูปแบบของคณะกรรมการบริหารสโมสรโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และสร้างฐานแฟนคลับจากชุมชนและท้องถิ่นเพื่อพัฒนาด้วยกันทั้งระบบ

คำสำคัญ: ฟุตบอลชาย, การบริหารฟุตบอลชาย, สถาบันอุดมศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study conditions, problems, and men's football management in higher education institutions: a case study of Surindra Rajabhat University; and 2) to study the guidelines for the management of men's football in higher education institutions: a case study of Surindra Rajabhat University. This present study divided into 5 steps as follows. 1) Documentary studies relate to a sports management in higher education institutions. 2) 20 participants who are successful from men's football teams in the University Games of Thailand in the name of autonomous and private universities were purposively invited to participate a semi-structured interview. 3) 18 of stakeholders concerning a management of Surindra Rajabhat University's men football team were purposively invited to participate a semi-structured interview. 4) 12 external experts concerning a management of Surindra Rajabhat University's men football team were purposively invited to participate a semi-structured interview. 5) The results of 1 - 4 steps were summarized and synthesized using content analysis and analytic induction techniques. The study found that: 1) Surindra Rajabhat University has operated the men's football team management, but there is no clear policy and organization. Further, inadequate budgeting and welfare, and unplan for the selection of athletes are still the problems. Moreover, other problems are the unstandard training field, impersonnel in operation, and lack of cooperation from all sectors. 2) According to the guidelines for the management of men's football team, it is recommended that there should be a direct organizational structure for the management of men's football team in the form of a board with cooperation from all sectors. In

addition, a fan base from the community and local should be built to develop together as the whole system.

Keywords: Men's Football, Men's Football Management, Higher Institutions, Surindra Rajabhat University

บทนำ

กีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาประเภทหนึ่งที่ได้รับคามนิยมอย่างสูงจากบุคคลทั่วโลกทุกระดับชั้น เป็นกิจกรรมการออกกำลังกายที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของบุคคลได้เป็นอย่างดี การเล่นกีฬาฟุตบอลมีจุดมุ่งหมายเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการออกกำลังกายที่ทำให้ร่างกายมีพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง มีระเบียบวินัย และมีการประสานงานกับบุคคลอื่น รวมทั้งมีการควบคุมอารมณ์ของตนเองได้เป็นอย่างดี เคารพกฎกติกา สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังที่ มงคล แฝงสาเคน ที่กล่าวว่า “การเล่นฟุตบอลนั้น จะทำให้มนุษย์เกิดการพัฒน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม อันเป็นวัตถุประสงค์ทางการศึกษา เมื่อมนุษย์ทุกคนมีสมรรถภาพทางกายที่ดีก็จะนำไปสู่คุณภาพที่ดีต่อไป นอกจากกีฬาฟุตบอลจะมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ซึ่งนำไปสู่การดำเนินชีวิตที่มีความสุขได้นั้น” (มงคล แฝงสาเคน, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับ ประโยค สุทธิสง่า ที่กล่าวว่ากีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาที่ส่งเสริม การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เหมาะสมสำหรับการพัฒนาเยาวชนในชาติ เพื่อให้เยาวชนรู้จักสร้างวินัย เกิดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ทำให้ห่างไกลจากสิ่งเสพติด จึงควรส่งเสริมให้เยาวชนสนใจกีฬาฟุตบอลมากขึ้น” (ประโยค สุทธิสง่า, 2541) สำหรับในด้านการศึกษานั้น กีฬาฟุตบอลถูกบรรจุอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา โดยรัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้ร่วมกันส่งเสริม จัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลขึ้นในทุกระดับ เช่น การแข่งขันกีฬาฟุตบอลนักเรียน นักศึกษาแห่งประเทศไทย การแข่งขันกีฬาเยาวชนแห่งชาติ การแข่งขันกีฬาแห่งชาติ การแข่งขันกีฬาฟุตบอลในกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย การแข่งขันกีฬาฟุตบอลราชภัฏ กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลในระดับเยาวชนในรุ่นต่าง ๆ การจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลอาชีพในระดับต่าง ๆ ตลอดไปจนถึงการแข่งขันในระดับนานาชาติ เป็นต้น

ในส่วนของระดับมหาวิทยาลัยนั้น ได้ให้ความสำคัญกับกีฬาฟุตบอลด้วยเช่นกัน ดังเช่น ในกรณีของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ (Surindra Rajabhat University) ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อจัดการศึกษาในสาขาวิชาการต่าง ๆ อย่างมีมาตรฐาน มีอิสระในการบริหารจัดการ เน้นการวิจัยและสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่นและสากล เป็นแหล่งวิทยบริการและสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สังคม เพื่อการพัฒนา

คุณภาพชีวิตของชุมชนในท้องถิ่นให้มีความสุขและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมุ่งผลิต พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพเป็นผู้นำด้านวิชาการ การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่ชุมชนและส่งเสริมสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมอันดีงามให้ยั่งยืน ได้จัดให้มีการเปิดการเรียน การสอนกีฬาสีฟุตบอล ในระดับปริญญาตรี โดยสาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มาอย่างต่อเนื่อง 3 รายวิชาดังนี้ 1) เทคนิคและทักษะการสอนกีฬาสีฟุตบอล 2) การเป็นผู้ตัดสินกีฬาสีฟุตบอล และ 3) การเป็นผู้ฝึกและการจัดการกีฬาสีฟุตบอล ด้วยจุดประสงค์หลัก คือ เพื่อรองรับความสนใจในกีฬาสีฟุตบอลที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพ การเล่นกีฬาสีฟุตบอลขั้นพื้นฐาน การเป็นผู้ตัดสินที่ดี และการเป็นผู้ฝึกสอนกีฬาสีฟุตบอลที่มีความรู้ ความสามารถให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนการสอนกีฬาสีฟุตบอลไปถ่ายทอด เผยแพร่ และนำความรู้ที่ได้ไปบริการวิชาการแก่ชุมชน นอกจากการเรียนการสอนในรายวิชาฟุตบอลดังกล่าวแล้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้มีการพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมทางด้านกีฬาสีฟุตบอลให้นักศึกษาที่สนใจ เพื่อให้นักศึกษาใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รู้รักสามัคคี รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย มีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข โดยมีการจัดการแข่งขันกีฬาสีฟุตบอลภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์มาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้มีการส่งเสริมกีฬาสีฟุตบอลเพื่อมวลชนแล้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ยังเน้นการส่งเสริมและพัฒนากีฬาสีฟุตบอลเพื่อความเป็นเลิศ โดยมีการส่งทีมฟุตบอลมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาสีฟุตบอลในรายการต่าง ๆ ที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนจัดการแข่งขัน เช่น การแข่งขันฟุตบอลกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย การแข่งขันฟุตบอลกีฬามหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การแข่งขันฟุตบอลชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย เป็นต้น เพื่อมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนากีฬาสีฟุตบอลของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ไปสู่ความเป็นเลิศ และมีโอกาสต่อยอด พัฒนาไปสู่ระดับฟุตบอลอาชีพในประเทศไทย เพื่อเป็นทางเลือกและเป็นการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาทางด้านกีฬาสีฟุตบอลในอนาคตต่อไป

ในฐานะที่ผู้วิจัย ได้มาทำหน้าที่สอนในรายวิชาฟุตบอล และยังได้รับหน้าที่จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ในการเป็นทีมงานผู้ฝึกสอนกีฬาสีฟุตบอลชายของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ส่งทีมฟุตบอลเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาต่าง ๆ นั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์พบปัญหาในการดำเนินการบริหารจัดการหลายประการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ เช่น ยังไม่มีรูปแบบการบริหารจัดการทีมที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน ขาดนโยบายการสนับสนุนที่เป็นรูปธรรม มีปัญหาด้านการคัดเลือกตัวนักกีฬา ไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้นักกีฬาสีฟุตบอลที่มีความสามารถเข้ามาศึกษาในระบบได้ ไม่มีบุคลากรที่เพียงพอ และมีความรู้ความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา ขาดอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัย ในขณะนี้ปัญหาด้านการ

ฝึกซ้อม พบว่า สโมสรหรือทีมยังขาดโปรแกรมการฝึกซ้อมที่ชัดเจนไม่สามารถกำหนดทั้งความหนักและจำนวนวันการฝึกซ้อมในแต่ละสัปดาห์ให้มีความเหมาะสมได้ และปัญหาด้านสถานที่ฝึกซ้อมที่พบว่า ไม่มีสนามที่ได้มาตรฐาน และขาดห้องสำหรับสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่เพียงพอ ซึ่งส่งผลให้การสร้างความสมบูรณ์ทางด้านร่างกายของนักกีฬา ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ เพื่อให้นักกีฬามีความพร้อมทางด้านร่างกาย เพื่อที่จะทำให้การฝึกซ้อมหรือแข่งขันประสบความสำเร็จและมีความสมบูรณ์มากที่สุด อีกปัญหาหนึ่งที่พบคือ ปัญหาด้านงบประมาณและสวัสดิการ มหาวิทยาลัยซึ่งมีการบริหารจัดการไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดผลกระทบต่อขวัญ กำลังใจ ของนักกีฬาควรจัดสรร งบประมาณ และสวัสดิการเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ นักกีฬา สอดคล้องกับคำกล่าวของ สุพิตร สมานิต ที่ว่า “การพัฒนาการกีฬาในสถาบันอุดมศึกษาจะประสบผลสำเร็จและมีความรุ่งเรืองรวดเร็วได้มากน้อยเพียงใดหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ หากขาดเสียซึ่งความสามารถในการบริหารจัดการด้านกีฬา และการจัดการองค์กรต่าง ๆ ทางการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาแล้วอาจทำให้การดำเนินงานไม่สำเร็จตามนโยบายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้อย่างต่อเนื่อง “ (สุพิตร สมานิต, 2548) จากที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นภาพของการพัฒนากีฬาฟุตบอลชายของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ว่า ยังขาดการพัฒนาในปัจจุบันที่สำคัญ เช่น ระบบ หรือรูปแบบการบริหาร การกำหนดเป้าหมายทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน ไม่เน้นการพัฒนา ทักษะความสามารถของนักกีฬาอย่างจริงจังและการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดไปจนเกิดเป็นรูปแบบของการบริหารกีฬาฟุตบอลชายที่เหมาะสมนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนา สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และแนวทางของการบริหารทางด้านกีฬาดำเนินการ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนา รูปแบบการบริหารกีฬาฟุตบอลในสถาบันอุดมศึกษากรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เพื่อเป็นแนวทางในการนำทีมฟุตบอลมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์สู่การเป็นทีมฟุตบอลที่ประสบความสำเร็จ พัฒนาทีมฟุตบอลสู่ความเป็นเลิศ และเตรียมพร้อมเข้าสู่ในระดับอาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา การบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ทีมกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 2 แห่ง โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ คัดเข้าคือ เป็นมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมการแข่งขันอย่างต่อเนื่อง และมีผลงานการแข่งขันที่ได้รับรางวัล ชนะเลิศในรอบปีที่ผ่านมา หรือย้อนหลังไม่เกิน 5 ปี ของการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ได้แก่ ทีมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และทีมมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต สถาบันละ 10 คน รวมเป็นจำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กลุ่มที่ 2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบการบริหารกีฬาฟุตบอลชายภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ประกอบด้วย 3 กลุ่มดังนี้ 1) ผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 3 คนประกอบด้วย อธิการบดี 1 คน รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา 1 คน และผู้อำนวยการกองพัฒนานักศึกษา 1 คน 2) สัมภาษณ์บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 5 คนประกอบด้วย ผู้จัดการทีม 1 คน ผู้ฝึกสอน 1 คน ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน 1 คน เจ้าหน้าที่ทีม 2 คนและ 3) สัมภาษณ์นักกีฬาฟุตบอลชาย จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญ (Stakeholder Interview) กับการบริหารกีฬาฟุตบอลชายภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดสุรินทร์ 1 คน ผู้อำนวยการการกีฬาแห่งประเทศไทย จังหวัดสุรินทร์ 1 คน หัวหน้าฝ่ายสมาคมกีฬาแห่งจังหวัดสุรินทร์ 1 คน ประธานฝ่ายสมาคมกีฬาฟุตบอลแห่งจังหวัดสุรินทร์ 1 คน และ ภาคเอกชนที่สนับสนุน 2 คน นักวิชาการที่มีความรู้และประสบการณ์ในด้านวิชาการบริหารจัดการกีฬาในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการฝึกซ้อมกีฬาฟุตบอล 2 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - structured Interviews) ตามกรอบทฤษฎีหลักการบริหารจัดการที่เป็นระบบ (Deming Cycle : PDSA) คือ แนวทางการวางแผน ที่สนับสนุนให้ประสบความสำเร็จจากการแข่งขัน (Plan) กระบวนการดำเนินงานที่สนับสนุนให้ ประสบความสำเร็จจากการแข่งขัน (Do) กระบวนการศึกษาตรวจสอบแผน และการดำเนินงาน (Study) กระบวนการปรับปรุงแก้ไขการวางแผน และการดำเนินงาน (Act) (Demingm, W. E., 2008) ซึ่งผู้วิจัยตรวจสอบ คุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ทำการแก้ไขและตรวจสอบอีกครั้งโดยอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทและนำไปทดลองสัมภาษณ์ กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ฝึกสอน และนักกีฬาจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบ

ข้อคำถาม ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ว่าผู้ถูกสัมภาษณ์ มีความเข้าใจในเนื้อหาของคำถามในทิศทางเดียวกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสารข้อมูล ร่วมกับการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - structured Interviews) กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มข้างต้น จำนวนทั้งสิ้น 50 คน เพื่อศึกษา สภาพ ปัญหา และแนวทางในการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา: ภาควิชาศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ซึ่งในการดำเนินการสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยได้ขออนุญาต กลุ่มตัวอย่าง และผู้เชี่ยวชาญ ในการบันทึกเทปเสียงพร้อมการจดบันทึกข้อมูลตลอดการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้จากการศึกษาเอกสารข้อมูลการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interviews) โดยมีการบันทึกเทปเสียง และจดบันทึกเอกสาร ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการ สังเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ร่วมกับการสรุปอุปนัย (Analytic induction) และเรียบเรียงข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล การลดทอนข้อมูลการแสดงผลข้อมูลโดยการสรุป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ 2 ประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหา การบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา : ภาควิชาศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ สามารถแบ่งมิติในการพัฒนาได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ 9 มิติย่อย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มที่ 1 โครงสร้างขององค์กรและกระบวนการพัฒนามนุษย์บุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินขององค์กรในกลุ่มนี้ สามารถจำแนกผลการศึกษาได้ใน 2 มิติ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 มิติที่ 1 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการจัดโครงสร้างองค์กร

ประเด็นการสัมภาษณ์	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านการจัดโครงสร้างองค์กร	พบว่ารูปแบบของการบริหารองค์กรนั้น ยังคงอิงแอบอยู่กับกระบวนการบริหารงานแบบภาครัฐ ซึ่งขึ้นอยู่กับโครงสร้างของมหาวิทยาลัยในส่วนของการพัฒนานักศึกษาและกีฬาเป็นหลัก ไม่มีการบริหารงานที่สร้างความเป็นอิสระและความคล่องตัวของการบริหาร ก่อให้เกิดการขาดความชัดเจน และการกำหนดบุคลากรในการทำงานที่เป็นรูปธรรม กล่าวคือไม่ได้มีการกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตลอดจนการกำหนดภาระงานต่าง ๆ ที่ชัดเจน เป็นการดำเนินงานตามระบบของการทำงานในการให้การสนับสนุนกิจกรรมของนักศึกษาในส่วนของการกีฬา ซึ่งครอบคลุมกีฬาทุกประเภท ไม่มีการเอื้อหรือจัดองค์กรที่สนับสนุนกีฬาฟุตบอลโดยเฉพาะ

ผู้เชี่ยวชาญที่ 1 ด้านการจัดโครงสร้างองค์กร “ปัจจุบันดำเนินการโดยกองพัฒนานักศึกษาแต่เนื่องจากกองพัฒนานักศึกษาต้องดำเนินงานในหลายกิจกรรมทำให้การบริหารกีฬาฟุตบอลชายไม่เป็นอิสระ ไม่มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจน มีความล่าช้าในการดำเนินงาน” (ผู้เชี่ยวชาญที่ 1, 2562)

ตารางที่ 2 มิติที่ 2 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการจัดการบุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงสร้างองค์กร

ประเด็นการสัมภาษณ์	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านการจัดการบุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงสร้างองค์กร	พบว่า บุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงสร้างองค์กรนั้นไม่เพียงพอและเหมาะสมกับการบริหารกิจกรรมกีฬาฟุตบอลชาย ยังขาดการวางแผนงานด้านอัตรากำลังบุคลากรในการดำเนินการในการพัฒนากีฬาฟุตบอลชายทั้งในด้านการบริหารในฝ่ายต่าง ๆ ขาดบุคลากรในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและครอบคลุมในการพัฒนานักกีฬาให้มีประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน รวมถึงยังไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย และยังไม่มีกำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการที่ชัดเจน สอดคล้องกับการบริหารจัดการทีม

ผู้เชี่ยวชาญที่ 2 ด้านบุคลากร “มีบุคลากรในการดำเนินงานไม่เพียงพอ ส่งผลให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพ” (ผู้เชี่ยวชาญที่ 2, 2562)

กลุ่มที่ 2 นักกีฬาและการพัฒนา ในกลุ่มนี้ สามารถจำแนกผลการศึกษาได้ใน 3 มิติ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 มิติที่ 3 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการคัดเลือกนักกีฬา

ประเด็นการสัมภาษณ์	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านการคัดเลือกนักกีฬา	พบว่า เป็นรูปแบบที่อาศัยกระบวนการสอบคัดเลือกนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์เข้ามาศึกษาต่อโดยทั่วไป ไม่มีโครงการที่ช่วยสนับสนุนในการพัฒนาหรือสร้างช่องทางตรงต่อการได้นักกีฬาที่มีความสามารถเฉพาะ เช่น โครงการกีฬาช้างเผือกหรือการมอบโควต้าสิทธิพิเศษสำหรับนักกีฬาที่มีความสามารถในการเล่นกีฬาฟุตบอลชาย ได้เข้ามาศึกษาต่ออย่างไรก็ดี ก่อให้เกิดการขาดนักกีฬาที่มีความสามารถทางกีฬาฟุตบอลชายและส่งผลให้ได้นักกีฬาฟุตบอลชายที่ไม่ใช่เป้าหมายที่ต้องการ

ผู้เชี่ยวชาญที่ 3 การคัดเลือกนักกีฬา “เป็นการคัดเลือกจากนักศึกษาของมหาวิทยาลัย ไม่มีโครงการนักกีฬาข้างเผือก หรือ การมอบโควต้าพิเศษให้กับนักกีฬาที่มีความสามารถ ส่งผลให้นักกีฬาที่ไม่ตรงตามความต้องการ” (ผู้เชี่ยวชาญที่ 3, 2562)

ตารางที่ 4 มิติที่ 4 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านการวางแผนการฝึกซ้อม

ประเด็นการสัมภาษณ์	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านการวางแผนการฝึกซ้อม	พบว่ารูปแบบของการวางแผนการฝึกซ้อมของทีมกีฬาฟุตบอลชายเป็นการวางแผนการฝึกซ้อมในระยะสั้น ๆ โดยส่วนใหญ่จะมีการดำเนินการก่อนการแข่งขันประมาณ 2 เดือน ซึ่งไม่เพียงพอต่อการเตรียมทีมนักกีฬา และพบว่า นักกีฬาดิฉันเรียนไม่สามารถมาฝึกซ้อมได้ตามแผนการฝึกซ้อม

ผู้เชี่ยวชาญที่ 4 ด้านการวางแผนการฝึกซ้อม “ฝึกซ้อมหลังเลิกเรียนก่อนการแข่งขันในระยะเวลาสั้น ๆ ไม่สามารถวางแผนการฝึกซ้อมในระยะยาวได้เนื่องจากไม่มีงบประมาณที่เพียงพอและปัญหาการเรียนของนักกีฬา รวมถึงไม่มีโปรแกรมการแข่งขันตลอดทั้งปี ทำให้การวางแผนการฝึกซ้อมทำได้แบบไม่ต่อเนื่อง” (ผู้เชี่ยวชาญที่ 4, 2562)

ตารางที่ 5 มิติที่ 5 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการแข่งขัน

ประเด็นการสัมภาษณ์	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านการแข่งขัน	พบว่า ทีมมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ได้ส่งทีมเข้าร่วมการแข่งขัน 2 รายการ คือ การแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย และการแข่งขันกีฬาราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งการแข่งขันเพียง 2 รายการต่อปีนั้น ทำให้ไม่สามารถพัฒนานักกีฬาได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การพัฒนาชาติประสิทธิภาพ นักกีฬาไม่มีความพร้อมในการแข่งขันเท่าที่ควร

ผู้เชี่ยวชาญที่ 5 ด้านการแข่งขัน “ใน 1 ปี” “การศึกษามีรายการแข่งขันเพียง 2 รายการ ซึ่งไม่เพียงพอต่อการพัฒนานักกีฬา ทีมงานผู้ฝึกสอนต้องดำเนินการหาโปรแกรมการแข่งขันเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มประสบการณ์และพัฒนานักกีฬาอย่างต่อเนื่อง” (ผู้เชี่ยวชาญที่ 5, 2562)

กลุ่มที่ 3 กระบวนการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการฝึกซ้อมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ในกลุ่มนี้สามารถจำแนกผลการศึกษาได้ใน 3 มิติ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 มิติที่ 6 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารกีฬาสโมสรบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา ด้านงบประมาณและสวัสดิการ

ประเด็นการสัมภาษณ์	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารกีฬาสโมสรบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา ด้านงบประมาณและสวัสดิการ	พบว่า ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จัดสรรงบประมาณในการบริหารกีฬาสโมสรบอลชาย ตามรอบปีงบประมาณที่ตั้งไว้เป็นส่วนใหญ่ ไม่มีการจัดทำแผนการใช้งบประมาณในระยะยาวเสนอต่อผู้บริหาร ในส่วนการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องได้รับบ้างแต่เป็นส่วนน้อย ซึ่งจำนวนงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรนั้นไม่เพียงพอต่อการเตรียมทีมเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์การและเสริมสร้างศักยภาพของนักกีฬาในระยะยาวด้านสวัสดิการต้องมีผลงานติดอันดับ 1-3 ในการแข่งขันถึงจะมีสวัสดิการให้สำหรับนักกีฬา

ผู้เชี่ยวชาญที่ 6 ด้านงบประมาณและสวัสดิการ “การบริหารกีฬาสโมสรบอลชายจะได้รับงบประมาณใน 2 รายการหลักซึ่งเป็นงบประมาณในวงรอบของการพัฒนานักกีฬาทั้งระบบของมหาวิทยาลัย ซึ่งไม่เพียงพอต่อการพัฒนานักกีฬาสโมสรบอลชายส่งผลให้การพัฒนานักกีฬาไม่มีประสิทธิภาพ ด้านสวัสดิการต้องมีผลงานติดอันดับ 1-3 ในการแข่งขันถึงจะมีสวัสดิการให้สำหรับนักกีฬา” (ผู้เชี่ยวชาญที่ 6, 2562)

ตารางที่ 7 มิติที่ 7 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารกีฬาสโมสรบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก

ประเด็นการสัมภาษณ์	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารกีฬาสโมสรบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก	พบว่า ในปัจจุบันมีสนามที่ใช้ในการฝึกซ้อมและแข่งขันเป็นที่เดียวกัน สนามไม่ได้มาตรฐาน สนามเป็นหลุมเป็นบ่อ ขาดอุปกรณ์ในการฝึกซ้อมที่ได้มาตรฐาน ขาดไฟส่องสว่างในเวลา กลางคืน และไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ภายในสนาม เช่น ห้องน้ำ ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย ห้องอาบน้ำ

ผู้เชี่ยวชาญที่ 7 ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก “สถานที่ไม่พร้อมสำหรับการฝึกซ้อมและแข่งขัน สภาพสนามไม่เรียบ ไม่มีไฟสำหรับส่องสว่าง ซึ่งส่งผลต่อการฝึกซ้อมทำให้นักกีฬาได้รับบาดเจ็บอยู่บ่อยครั้ง อุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการฝึกซ้อมสำหรับนักกีฬา และไม่มีอุปกรณ์สำหรับการเสริมสร้างสมรรถภาพที่ทันสมัย ภายในสนามไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้บริการ เช่น ไม่มีห้องน้ำ ไม่มีห้องอาบน้ำหรือห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกายสำหรับนักกีฬา” (ผู้เชี่ยวชาญที่ 7, 2562)

ตารางที่ 8 มิติที่ 8 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา

ประเด็นการสัมภาษณ์	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา	พบว่า ปัญหาสภาพร่างกาย จิตใจของนักกีฬาฟุตบอลชายเป็นอุปสรรคในการฝึกซ้อมและแข่งขันค่อนข้างมาก เพราะมีความแตกต่างกัน จำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างและปรับสภาพของร่างกาย จิตใจ ให้ใกล้เคียงกัน การนำหลักวิทยาศาสตร์การกีฬามาใช้กับทีมกีฬาฟุตบอลจึงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนานักกีฬาให้มีศักยภาพและประสบความสำเร็จได้ ทีมฟุตบอลชายของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ขาดผู้ฝึกสอนทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและนักวิทยาศาสตร์ประจำทีม ในทุก ๆ ด้าน ส่งผลต่อการสร้างโปรแกรมการฝึกซ้อมที่ไม่ชัดเจนเหมาะสมกับนักกีฬาฟุตบอลชาย ทำให้นักกีฬาไม่ได้รับการฝึกซ้อมตามวิธีการที่เหมาะสมและไม่สามารถดึงศักยภาพอันแท้จริงของนักกีฬาออกมาได้

ผู้เชี่ยวชาญที่ 8 ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา “มีการนำหลักการทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาไปใช้บ้างแต่ไม่ครอบคลุมในทุกด้าน เนื่องจากการขาดบุคลากรทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาประจำทีม ส่งผลให้นักกีฬาไม่ได้พัฒนาตามหลักการทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาอย่างเหมาะสม ทำให้นักกีฬาไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร” (ผู้เชี่ยวชาญที่ 8, 2562)

กลุ่มที่ 4 กระบวนการสื่อสารองค์กรและสร้างภาคีเครือข่ายในการสนับสนุนการดำเนินงาน ในกลุ่มนี้ สามารถจำแนกผลการศึกษาได้ใน 1 มิติ คือ

ตารางที่ 9 มิติที่ 9 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา ด้านภาคธุรกิจผู้สนับสนุนและแฟนคลับ

ประเด็นการสัมภาษณ์	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านภาคธุรกิจผู้สนับสนุนและแฟนคลับ	พบว่า รูปแบบในการขอรับการสนับสนุนนั้นยังไม่มีการจัดทำแผนโครงการขอรับการสนับสนุนในภาคธุรกิจจากห้างร้านต่าง ๆ อย่างชัดเจน และไม่มีแผนการจัดทำผลิตภัณฑ์หรือของที่ระลึก และการประชาสัมพันธ์ทีมโดยการร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนหรือท้องถิ่น อันนำมาซึ่งความผูกพันและติดตามทีม ส่งผลต่อการพัฒนาทีมอย่างต่อเนื่อง

ผู้เชี่ยวชาญที่ 9 ด้านภาคธุรกิจ ผู้สนับสนุนและแฟนคลับ “ได้รับการสนับสนุนจากศิษย์เก่าบ้างเป็นบางครั้ง ไม่มีการวางแผนขอรับการสนับสนุนในภาคธุรกิจและหน่วยงานอื่นที่

ชัดเจน ไม่มีการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาด้านแผนคลับที่จะส่งผลให้การพัฒนากีฬาฟุตบอลอย่างยั่งยืนได้” (ผู้เชี่ยวชาญที่ 9, 2562)

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ สามารถแบ่งมิติในการพัฒนาได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ 9 มิติย่อย สรุปได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 โครงสร้างขององค์กรและกระบวนการพัฒนาบุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินขององค์กร ในกลุ่มนี้ สามารถจำแนกผลการศึกษาได้ใน 2 มิติ ดังนี้

ตารางที่ 10 มิติที่ 1 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการจัดโครงสร้างองค์กร

ประเด็นการสัมภาษณ์	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านการจัดโครงสร้างองค์กร	พบว่า ควรมีการจัดโครงสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกีฬาฟุตบอลชายโดยตรง ในรูปแบบของคณะกรรมการบริหารสโมสรโดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยในการดำเนินงาน

ผู้เชี่ยวชาญที่ 2 ด้านการจัดโครงสร้างองค์กร “ควรมีการจัดโครงสร้างองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกีฬาฟุตบอลชายโดยตรง มีอิสระ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในรูปแบบของคณะกรรมการบริหาร” (ผู้เชี่ยวชาญที่ 2, 2562)

ตารางที่ 11 มิติที่ 2 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านการจัดการบุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงสร้างองค์กร

ประเด็นการสัมภาษณ์	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านการจัดการบุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงสร้างองค์กร	พบว่า ควรมีการจัดทำแผนอัตรากำลัง ผู้ฝึกสอนในด้านต่าง ๆ และสรรหาฝ่ายสนับสนุนทีมให้เพียงพอเน้นความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งจากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย มอบหมายบทบาทและหน้าที่ให้ชัดเจนตรงตามความสามารถ ดำเนินงานตามโครงสร้างองค์กร

ผู้เชี่ยวชาญที่ 2 ด้านการจัดการบุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงสร้างองค์กร “ควรดำเนินการจัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน” (ผู้เชี่ยวชาญที่ 2, 2562)

กลุ่มที่ 2 นักกีฬาและการพัฒนา ในกลุ่มนี้ สามารถจำแนกผลการศึกษาได้ใน 3 มิติดังนี้

ตารางที่ 12 มิติที่ 3 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านการคัดเลือกนักกีฬา

ประเด็นการสัมภาษณ์	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านการคัดเลือกนักกีฬา	พบว่า ควรมีการดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการการคัดเลือกนักกีฬาที่ชัดเจน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ควรจัดทำโครงการนักกีฬาช้างเผือก ร่วมกับโรงเรียน สมาคมกีฬา สโมสร หรือ อะคาเดมี่ มอบทุนเรียนฟรี หรือ มอบโควตาในการเข้าศึกษาต่อ เพื่อทำชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย

ผู้เชี่ยวชาญที่ 2 ด้านการคัดเลือกนักกีฬา “ควรจัดทำโครงการร่วมกับชุมชนท้องถิ่น โรงเรียน สมาคมกีฬา สโมสร อะคาเดมี่ในการพัฒนานักกีฬาอย่างต่อเนื่อง” (ผู้เชี่ยวชาญที่ 2, 2562)

ตารางที่ 13 มิติที่ 4 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านการวางแผนการฝึกซ้อม

ประเด็นการสัมภาษณ์	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านการวางแผนการฝึกซ้อม	พบว่า ควรมีการวางแผนการฝึกซ้อมอย่างเป็นระบบที่ชัดเจน มีการวางแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ นโยบาย ของทีมควรมีการวางแผนการสร้างเสริมและทดสอบสมรรถภาพทางด้านร่างกายของนักกีฬา ซึ่งจะทำให้สามารถวางแผนการฝึกซ้อมของนักกีฬาให้เหมาะสมกับความสามารถของนักกีฬา อันจะทำให้ให้นักกีฬามีความพร้อมและสามารถนำความสามารถไปใช้ในการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้เชี่ยวชาญที่ 2 ด้านการวางแผนการฝึกซ้อม “ควรมีการจัดทำแผนการฝึกซ้อมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อเป็นการพัฒนานักกีฬาอย่างต่อเนื่องด้านการแข่งขัน ควรส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมการแข่งขันในทุกระดับ เพื่อเพิ่มประสบการณ์และการเรียนรู้ให้กับนักกีฬาและทีมงานผู้ฝึกสอน” (ผู้เชี่ยวชาญที่ 2, 2562)

ตารางที่ 14 มิติที่ 5 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชาย
ในสถาบันอุดมศึกษาด้านการแข่งขัน

ประเด็นการสัมภาษณ์	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านการแข่งขัน	พบว่า ควรมีแผนโครงการในการส่งเสริมเข้าร่วมการแข่งขันในทุกรายการที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาทีมได้อย่างต่อเนื่อง ควรมีคณะกรรมการในการตรวจสอบ กำกับติดตาม ประเมินผลในการส่งเสริมเข้าร่วมการแข่งขัน และ กำหนดเป้าหมายในการแข่งขันในแต่ละรายการให้ชัดเจน

ผู้เชี่ยวชาญที่ 2 ด้านการแข่งขัน “ควรส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมการแข่งขันในทุกระดับ เพื่อเพิ่มประสบการณ์และการเรียนรู้ให้กับนักกีฬาและทีมงานผู้ฝึกสอน” (ผู้เชี่ยวชาญที่ 2, 2562)

กลุ่มที่ 3 กระบวนการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการฝึกซ้อมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ในกลุ่มนี้สามารถจำแนกผลการศึกษาได้ใน 3 มิติ ดังนี้

ตารางที่ 15 มิติที่ 6 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชาย
ในสถาบันอุดมศึกษาด้านงบประมาณและสวัสดิการ

ประเด็นการสัมภาษณ์	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านงบประมาณและสวัสดิการ	พบว่า ควรมีการนำเสนอแผนงานทั้งระยะสั้นและระยะยาวทั้งในเรื่องการฝึกซ้อมและแข่งขันเป็นการกำหนดงบประมาณและสวัสดิการในการดำเนินการอย่างชัดเจนจากภายในมหาวิทยาลัย และดำเนินการขอรับการสนับสนุนเพิ่มเติมจากหน่วยงานภายนอกให้เหมาะสม เพียงพอ โดยมีระบบการเบิกจ่ายเงินที่โปร่งใส

ผู้เชี่ยวชาญที่ 2 ด้านงบประมาณและสวัสดิการ “ควรดำเนินงานจัดทำแผนหางบประมาณเพิ่มเติมจากหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้งบประมาณเพิ่มขึ้นและมีเพียงพอต่อการดำเนินงาน” (ผู้เชี่ยวชาญที่ 2, 2562)

ตารางที่ 16 มิติที่ 7 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชาย
ในสถาบันอุดมศึกษาด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

ประเด็นการสัมภาษณ์	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านสถานที่ อุปกรณ์ และ สิ่งอำนวยความสะดวก	พบว่า ควรพัฒนาสนามฝึกซ้อมและแข่งขันให้อยู่ในสภาพที่พร้อมอย่างมีมาตรฐาน จัดสรรอุปกรณ์สำหรับการฝึกซ้อมให้เพียงพอต่อการพัฒนาศักยภาพของนักกีฬาฟุตบอลชาย ควรจัดปรับปรุง และ พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัย

ผู้เชี่ยวชาญที่ 2 ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก “ควรมีการพัฒนาสนามฝึกซ้อมและแข่งขันให้พร้อมและเพียงพอต่อการพัฒนานักกีฬา ควรมีอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่สามารถพัฒนานักกีฬาได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่น อุปกรณ์ทางด้านการสร้างเสริมสมรรถภาพของนักกีฬา เป็นต้น” (ผู้เชี่ยวชาญที่ 2, 2562)

ตารางที่ 17 มิติที่ 8 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา

ประเด็นการสัมภาษณ์	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา	พบว่า ควรเพิ่มจำนวนผู้ฝึกสอนทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาเข้ามาช่วยพัฒนาทีมให้เหมาะสมในทุก ๆ ด้าน นำหลักของวิทยาศาสตร์การกีฬาและเทคโนโลยีทางการกีฬา มาช่วยในการประเมินนักกีฬา และเพิ่มประสิทธิภาพให้กับนักกีฬาให้ครอบคลุมในทุกด้าน

ผู้เชี่ยวชาญที่ 2 ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา “ควรเพิ่มจำนวนนักวิทยาศาสตร์การกีฬาประจำทีมให้เพียงพอต่อการพัฒนานักกีฬาในทุก ๆ ด้าน ควรนำเทคโนโลยีทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาที่ทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาสมรรถภาพนักกีฬาและประเมินรวมทั้งมีการทดสอบนักกีฬาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง” (ผู้เชี่ยวชาญที่ 2, 2562)

กลุ่มที่ 4 กระบวนการสื่อสารองค์กรและสร้างภาคีเครือข่ายในการสนับสนุนการดำเนินงาน ในกลุ่มนี้ สามารถจำแนกผลการศึกษาได้ใน 1 มิติ คือ

ตารางที่ 18 มิติที่ 9 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาด้านภาคธุรกิจ ผู้สนับสนุน และแฟนคลับ

ประเด็นการสัมภาษณ์	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา	พบว่า ควรจัดทำแผนโครงการบริหารจัดการทีมให้ชัดเจน เพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งศิษย์เก่าและนักธุรกิจ ร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาทีม มีการจัดทำสินค้าหรือของที่ระลึกมาจำหน่ายให้กับแฟนคลับหรือบุคคลอื่นที่สนใจ
ด้านภาคธุรกิจ ผู้สนับสนุน และแฟนคลับ	

ผู้ผู้เชี่ยวชาญที่ 2 ด้านภาคธุรกิจผู้สนับสนุนและแฟนคลับ “ควรมีการจัดทำแผนการดำเนินงานของการบริหารทีมที่ชัดเจนเพื่อนำเสนอและขอรับการสนับสนุนจากองค์กรอื่น ๆ หรือภาคธุรกิจในชุมชนและท้องถิ่น ควรจัดทำของที่ระลึกเพื่อจำหน่ายให้กับแฟนคลับและบุคคลอื่นที่สนใจเพื่อนำรายได้มาช่วยพัฒนาทีมอย่างยั่งยืน” (ผู้เชี่ยวชาญที่ 2, 2562)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ สามารถแบ่งมิติในการพัฒนาได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ 9 มิติย่อย เป็นไปตามหลักของการจัดการที่เชื่อมโยงกับแนวทางการดำเนินงานด้านกีฬาฟุตบอลชายให้ประสบความสำเร็จ โดยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้ มิติที่ 1 ด้านการจัดโครงสร้างองค์กร เป็นกิจกรรมที่สำคัญในอันดับแรก ๆ ในการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พบว่า โครงสร้างองค์กรที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถดำเนินการให้ทีมประสบความสำเร็จได้ การที่จะทำให้การบริหารกีฬาฟุตบอลชายประสบความสำเร็จได้นั้น ควรมีการจัดโครงสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกีฬาฟุตบอลชายโดยตรง เป็นระบบ โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยในการดำเนินงานในรูปแบบของบอร์ดบริหารสโมสร มีการมอบหมายงานและกำหนดบทบาทและหน้าที่ให้ชัดเจน โดยมีการสรรหาบุคลากรที่มีประสบการณ์และความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการกีฬาฟุตบอลปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Robbins, S. P. ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการองค์กรเป็น กระบวนการในการจัดโครงสร้างขององค์กร ซึ่งครอบคลุมเรื่องการแบ่งงาน การกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติงาน การกำหนดกลุ่มงาน การกำหนดความสัมพันธ์ในสายการบังคับบัญชาและการประสานงานต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรให้กับงานต่าง ๆ ให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Robbins, S. P., 2007) มิติที่ 2 ด้านการจัดการบุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงสร้างองค์กร บุคลากรมีส่วนที่สำคัญมากในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ บุคลากรจะต้องมีอย่างเพียงพอครบทุกด้าน มีความรู้ความสามารถ ประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามเป้าหมายของทีม เน้นความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ อำพร ศรียาภัย ที่กล่าวว่า การจัดการบุคลากรหรือทรัพยากรมนุษย์ที่ดีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสรรหา การคัดเลือก การพัฒนาการจูงใจและการรักษา จุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการบุคลากร คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร การบริหารจัดการบุคลากรให้ไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อำพร ศรียาภัย, 2557) มิติที่ 3 ด้านการคัดเลือกนักกีฬา การที่จะทำให้ทีมกีฬาฟุตบอลชายประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องมีกระบวนการในการคัดเลือกนักกีฬาให้มีความมีประสิทธิภาพ มีการดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการการคัดเลือกนักกีฬาให้ชัดเจน โปร่งใส มีการจัดทำบันทึกความเข้าใจกับโรงเรียน สโมสรต่าง ๆ เพื่อให้ได้นักกีฬาที่มีความสามารถตรงตามเป้าหมาย สอดคล้องกับ ศักดิ์ชาย พัทธกิจวงษ์และโกศล มีคุณ ระบบการสรรหาและคัดเลือกนักกีฬาเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จทางการกีฬา (ศักดิ์ชาย พัทธกิจวงษ์ และโกศล มีคุณ, 2551) สอดคล้องกับ สุรวุฒิ มหามรรณ ที่กล่าวว่า การส่งเสริมนักกีฬาให้ประสบความสำเร็จเป็นสิ่งสำคัญการได้มาซึ่งนักกีฬาที่มีพรสวรรค์ และมี

ทักษะด้านกีฬาอยู่แล้วจึงจะสามารถส่งเสริมได้ต่อไปโดยง่าย รวมทั้งยังสามารถทำให้ทีมประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้เป็นอย่างดี (สรุจภูมิ มหารมณ, 2551) มิติที่ 4 ด้านการวางแผนการฝึกซ้อม ต้องมีการวางแผนการฝึกซ้อมอย่างเป็นระบบที่ชัดเจน มีการวางแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ได้รับความร่วมมือจากทุกส่วนภายในทีม ดังที่ การกีฬาแห่งประเทศไทย กล่าวไว้ว่าในการทำการฝึกซ้อมจำเป็นจะต้องคำนึงถึงระดับของผู้เล่น และควรวางแผนการฝึกเป็นระยะ ๆ ตลอดทั้งปี นักกีฬาถึงจะมีสมรรถภาพที่ดี พร้อมทั้งจะทำการแข่งขัน (การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2548) มิติที่ 5 ด้านการแข่งขัน ควรมีแผนโครงการในการส่งทีมเข้าร่วมการแข่งขันในทุกรายการที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาทีมได้อย่างต่อเนื่อง ควรมีคณะกรรมการในการตรวจสอบ กำกับติดตาม ประเมินผลในการส่งทีมเข้าร่วมการแข่งขัน กำหนดเป้าหมายในการแข่งขันและพัฒนาทีมอย่างมีเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของ วิลเลียม เอ็ดเวิร์ด เดมมิง (Deming, W. E., 2008) ได้กล่าวไว้ว่า การปฏิบัติงานทำให้รู้สภาพการของงานที่เป็นอยู่เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผน และการปรับปรุงแก้ไข (Act) ผลของการตรวจสอบหากพบว่า เกิดความบกพร่องขึ้นทำให้งานที่ได้ไม่ตรงเป้าหมายหรือผลงานไม่ได้มาตรฐาน ให้ปฏิบัติตามแก้ไขปัญหาดตามลักษณะที่ค้นพบ เพราะฉะนั้นเมื่อการแข่งขันสิ้นสุดลง ผู้ฝึกสอนและผู้ร่วมงานต้องร่วมปรึกษาถึงเรื่องการบริหารทีมของตน เพื่อการประเมินผลการดำเนินงานทุกอย่างที่อยู่ในความรับผิดชอบ มิติที่ 6 ด้านงบประมาณและสวัสดิการ การกำหนดงบประมาณและสวัสดิการในการดำเนินการอย่างชัดเจนให้กับฝ่ายบริหารได้ประชุมตัดสินใจในการวางแผนจัดสรรงบประมาณจากภายในมหาวิทยาลัย และดำเนินการขอรับการสนับสนุนเพิ่มเติมจากหน่วยงานภายนอก ให้เหมาะสม เพียงพอ โดยมีระบบการเบิก จ่ายเงินที่โปร่งใส ชัดเจน สะดวก รวดเร็ว ควรมีการจัดสรรสวัสดิการ ให้กับนักกีฬาและบุคลากรในการปฏิบัติงาน เช่น ที่พักนักกีฬา ทุนเรียนฟรี เบี้ยเลี้ยง เป็นต้น ซึ่ง สอดคล้องกับ พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์ ได้กล่าวถึงความสำคัญและ บทบาทของงบประมาณว่า งบประมาณมีความสำคัญ และเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเมื่อมีงบประมาณเพียงพอก็สามารถสนับสนุนการดำเนินงานในทุกมิติด้วยการเชื่อมโยงกัน (พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์, 2545) มิติที่ 7 ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ควรพัฒนาสนามฝึกซ้อมและแข่งขันให้อยู่ในสภาพที่พร้อมเพียงพอ ต่อการฝึกซ้อมและแข่งขันอย่างมีมาตรฐานสามารถใช้ในการแข่งขันในระดับภาคและประเทศได้ จัดสรรอุปกรณ์สำหรับการฝึกซ้อมให้เพียงพอต่อการพัฒนาศักยภาพของนักกีฬาฟุตบอลชาย ควรจัดปรับปรุง และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมเพียงพอและปลอดภัย สอดคล้องกับ ไพบุลย์ ศรีชัยสวัสดิ์ ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการกีฬามีปัจจัยเกี่ยวกับอุปกรณ์การฝึกซ้อมที่ต้องมีมาตรฐาน มีจำนวนที่เพียงพอ ต่อจำนวนนักกีฬาในการฝึกซ้อม อีกทั้งสถานที่ฝึกซ้อมต้องมีความเหมาะสม มีสภาพใช้งานได้ ไม่เป็นอันตรายต่อนักกีฬาขณะฝึกซ้อม และสะดวกต่อการเดินทาง ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาให้นักกีฬา ให้มีความสามารถอย่างสูงสุด ความพร้อมเหล่านี้เป็นแรงกระตุ้นให้ นักกีฬามีความทุ่มเทในการฝึกซ้อมอย่างเต็มที่ (ไพบุลย์

ศรีชัยสวัสดิ์, 2557) มิติที่ 8 ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา ควรเพิ่มจำนวนผู้ฝึกสอนทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาเข้ามาช่วยพัฒนาทีมให้เหมาะสมในทุก ๆ ด้าน นำหลักของวิทยาศาสตร์การกีฬาและเทคโนโลยีทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา มาช่วยในการประเมิณนักกีฬาและเพิ่มประสิทธิภาพให้กับนักกีฬา เช่น กระบวนการของการทดสอบและเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ โภชนาการ กายภาพบำบัด พื้นฟูอาการบาดเจ็บของนักกีฬา ดังที่ เจริญ กระบวนรัตน์ ได้กล่าวไว้ว่า องค์รวมของศาสตร์ทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬามาจากพื้นฐานของศาสตร์หลายสาขาประกอบกันเป็นสาระสำคัญของความรู้ที่สามารถนำไปสู่การสร้างเสริมศักยภาพของนักกีฬาให้พัฒนาไปสู่ขีดความสามารถสูงสุดของแต่ละบุคคลเป็นหลักการและแนวทางปฏิบัติที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ตรวจสอบ เพื่อนำไปสู่การวัดและประเมินผลความสามารถของนักกีฬา ช่วยป้องกันความผิดพลาดที่เป็นสาเหตุนำไปสู่ปัญหาการบาดเจ็บจากการฝึกซ้อมที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมของนักกีฬา ทำให้นักกีฬาเกิดความมั่นใจและพร้อมสำหรับการฝึกซ้อมและแข่งขันอย่างมีประสิทธิภาพ (เจริญ กระบวนรัตน์, 2557) มิติที่ 9 ด้านภาคธุรกิจ ผู้สนับสนุน และแฟนคลับ ต้องมีการดำเนินการจัดทำแผนโครงการบริหารจัดการทีมเพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งภายในและภายนอกองค์กร สอดคล้องกับ ชัยชนะ เหมหอมเงิน ที่กล่าวว่า การเตรียมทีมกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในการแข่งขันต้องใช้กลวิธีที่หลากหลาย และต้องได้รับความร่วมมือ อย่างจริงจังจากทุก ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะผู้บริหารจากสถานศึกษานั้น ๆ การที่จะปล่อยให้ ผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอน และผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และนักกีฬา พัฒนาฝึกฝนนักกีฬาไปตามสภาพที่ขาดแคลนย่อมบั่นทอนกำลังใจ และประสิทธิภาพของนักกีฬาให้ด้อยลง (ชัยชนะ เหมหอมเงิน, 2553)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ สามารถแบ่งมิติในการพัฒนาได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ 9 มิติย่อย ได้แก่ กลุ่มที่ 1 โครงสร้างขององค์กรและกระบวนการพัฒนาบุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินขององค์กร มี 2 มิติ คือ มิติที่ 1 ด้านการจัดโครงสร้างองค์กร และมิติที่ 2 ด้านการจัดการบุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงสร้างองค์กร กลุ่มที่ 2 นักกีฬาและการพัฒนา มี 3 มิติ คือ มิติที่ 1 ด้านการคัดเลือกนักกีฬา มิติที่ 2 ด้านการวางแผนการฝึกซ้อม และมิติที่ 3 ด้านการแข่งขัน กลุ่มที่ 3 กระบวนการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการฝึกซ้อมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน มี 3 มิติ คือ มิติที่ 1 ด้านงบประมาณและสวัสดิการ มิติที่ 2 ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก มิติที่ 3 ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา และ กลุ่มที่ 4 กระบวนการสื่อสารองค์กรและสร้างภาคีเครือข่ายในการสนับสนุนการดำเนินงาน 1 มิติ คือ ด้านภาคธุรกิจ ผู้สนับสนุน และแฟนคลับ จากการสัมภาษณ์ สภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารกีฬาฟุตบอลชายพบแนวทางในการ

พัฒนาโดยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้ 1) ในการพัฒนากีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ให้ประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ สถาบันการศึกษาระดับสถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัย ควรนำรูปแบบไปใช้อย่างเป็นระบบโดยจะต้องนำหลักการไปดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการตามรูปแบบและแนวทางการบริหารที่นำเสนอให้ครบทุก ด้านตามมิติต่าง ๆ มีการจัดโครงสร้างองค์การการบริหารกีฬาฟุตบอลชายโดยตรง ในรูปแบบของคณะกรรมการบริหาร สโมสรโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และสร้างฐานแฟนคลับจากชุมชนและท้องถิ่น เพื่อพัฒนาด้วยกันทั้งระบบ จะต้องมีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานและนำผลมา ปรับปรุงพัฒนา 2) ในการบริหารจัดการกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา ควรมีการนำเอา สภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ตามขั้นตอนกระบวนการที่ได้ นำไปวางแผน สร้างกลยุทธ์ และรูปแบบ นำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกีฬา ฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษาสู่การเป็นทีมฟุตบอลอาชีพอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2548). คู่มือการฝึกกีฬาโอลิมปิก. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อาร์ตโปรเกรส.
- เจริญ กระบวนรัตน์. (2557). วิทยาศาสตร์การฝึกสอนกีฬา. กรุงเทพมหานคร: สันธนาโกอปี้เซ็นเตอร์.
- ชัยชนะ เหมหอมเงิน. (2553). ปัญหาการเตรียมทีมเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาฟุตบอลระดับอุดมศึกษาประจำปี 2552. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประโยค สุทธิสง่า. (2541). การบริหารเชิงกลยุทธ์สู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ผู้เชี่ยวชาญที่ 1. (10 พฤษภาคม 2562). สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา. (กิตติศักดิ์ มีเจริญ, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้เชี่ยวชาญที่ 2. (12 พฤษภาคม 2562). สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา. (กิตติศักดิ์ มีเจริญ, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้เชี่ยวชาญที่ 3. (10 พฤษภาคม 2562). สภาพปัญหาการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา. (กิตติศักดิ์ มีเจริญ, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้เชี่ยวชาญที่ 4. (12 พฤษภาคม 2562). สภาพปัญหาการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา. (กิตติศักดิ์ มีเจริญ, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้เชี่ยวชาญที่ 5. (12 พฤษภาคม 2562). สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชายในสถาบันอุดมศึกษา. (กิตติศักดิ์ มีเจริญ, ผู้สัมภาษณ์)

- ผู้เขียนชาญที่ 6. (12 พฤษภาคม 2562). สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชาย
ในสถาบันอุดมศึกษา. (กิตติศักดิ์ มีเจริญ, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้เขียนชาญที่ 7. (14 พฤษภาคม 2562). สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชาย
ในสถาบันอุดมศึกษา. (ผู้เขียนชาญที่ 7, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้เขียนชาญที่ 8. (12 พฤษภาคม 2562). สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชาย
ในสถาบันอุดมศึกษา. (กิตติศักดิ์ มีเจริญ, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้เขียนชาญที่ 9. (14 พฤษภาคม 2562). สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารกีฬาฟุตบอลชาย
ในสถาบันอุดมศึกษา. (กิตติศักดิ์ มีเจริญ, ผู้สัมภาษณ์)
- พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์. (2545). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ไพบูลย์ ศรีชัยสวัสดิ์. (2557). ปแบบการบริหารสมาคมกรีฑาแห่งประเทศไทยในพระบรม
ราชูปถัมภ์. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพล
ศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มงคล แผงสาเคน. (2545). การฝึกฟุตบอล. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์ และโกศล มีคุณ. (2551). การจัดทำแผนที่ผลลัพธ์เรื่องการจัดทำแนว
ทางการพัฒนานักกีฬาเป็นเลิศ. ชลบุรี: วิทยาศาสตร์การกีฬามหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุพิตร สมานิต. (2548). รายงานการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนานักกีฬาภายใต้การสนับสนุน
และส่งเสริมของภาครัฐและภาคเอกชนอย่างเป็นระบบ : กรณีศึกษากีฬาเทนนิสอาชีพ
และกีฬาฟุตบอลอาชีพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สุรวุฒิ มหารมณ. (2551). การเตรียมและพัฒนานักกีฬาสู่การแข่งขัน. วารสารวิทยาศาสตร์การ
ออกกำลังกายและกีฬา, 5(2), 53-67.
- อำพร ศรียาภัย. (2557). การจัดการกีฬาในสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนากีฬาชาติ.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Demingm, W. E. (2008) . Mean of PDSA. Retrieved June 1, 2019, from
<https://innovations.ahrq.gov/qualitytools/plan-do-study-act-pdsa-cycle>.
- Robbins, S. P. (2007). Organization Theory: Structure, Design, and Applications.
New Jersey: Prentice-Hall.

สภาพ ปัญหาและความต้องการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
โดยใช้ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
และจิตรู้เคารพ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่*
STATE, PROBLEMS, AND THE NEEDS OF DEVELOPMENT LOCAL
CURRICULUM USING COMMUNITY PARTICIPATION-BASED LEARNING
TO ENHANCE CREATIVE THINKING AND RESPECTFUL MIND
FOR ELEMENTARY STUDENTS, CHIANG MAI PROVINCE

ชลธิชา ทิพย์ดวงตา
Chonthicha Tipduangta
นงลักษณ์ เขียนงาม
Nongluck Kienngam
สมเกียรติ อินทสิงห์
Somkiart Intasingh
เชษฐภูมิ วรรณไพศาล
Chetthapoom Wannapaisan
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University, Thailand
E-mail: ajarnchonthicha005@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวทางการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจิตรู้เคารพของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้าน และผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนบ้านวัวลาย จำนวน 22 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง วิธีการวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สรุปลงโดยภาพรวม ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความเห็นสอดคล้องกันว่าควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพที่ส่งเสริมการเรียนรู้โดย

* Received 16 April 2021; Revised 17 December 2021; Accepted 23 December 2021

ใช้ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วมและส่งเสริมการใช้ฐานการเรียนรู้ในชุมชนบ้านวัวลาย 2) ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สรุปโดยภาพรวม ครูผู้สอนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ปัญหาที่พบมี 2 ด้าน คือ ด้านปัญหาการวางแผน พบว่า ขาดงบประมาณสนับสนุนจากชุมชน และการจัดการเวลาไม่เป็นไปตามความต้องการของชุมชน ด้านปัญหาการจัดการเรียนการสอน พบว่า ขาดการสนับสนุนงบประมาณจัดทำอุปกรณ์ 3) ความต้องการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดแสดงความต้องการด้านความคิดสร้างสรรค์ ควรออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องเงินหรืออลูมิเนียมสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสามารถนำไปประกอบอาชีพในชุมชน ด้านจิตรู้เคารพและด้านชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วม ครูผู้สอน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้าน เห็นควรอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงิน

คำสำคัญ: หลักสูตรท้องถิ่น, ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วม, ความคิดสร้างสรรค์, จิตรู้เคารพ

Abstract

The objective of this research article was to study state, problems, and the needs of development local curriculum using community participation-based learning to enhance creative thinking and respectful mind for elementary students, Chiang Mai Province. The sample group in this research was 22 persons (students, school directors, teachers, parents, local folk wisdom teachers, and business operators of Wualai Village) by selecting a specific sample group. The instruments used in the research were 1) Structured Interview 2) Unstructured Interview. The research used a qualitative research approach. The gathered data was evaluated using content analysis methodology. The results of this research were 1) The State of local curriculum development, overall summary, it found that school directors and teachers in the schools all agreed that local occupational education curriculums should be enhanced through community participation-based learning and be able to enhance the use of learning stations within the Wualai Community. 2) The problems faced by local curriculum development, teachers agreed that there were two main areas of difficulty. The first problem was planning problems, caused by a lack of community funding and the failure to set school hours, meet the needs of the community. Second, the problem affected classroom management as all equipment was lack of funding. 3) The needs of local curriculum development, for creative need, the sample group agreed that they felt silver or aluminum products should be designed to create added value and potentially lead to future careers in the community, for

the respectful mind and the community participation-based learning, teachers and local folk wisdom teachers agreed that they should be able to preserve and inherit the wisdom to make silver products.

Keywords: Local Curriculum, Community Participation-Based Learning, Creativity, Respectful Mind

บทนำ

จังหวัดเชียงใหม่ มีภูมิปัญญาล้านนาที่มีหลายแขนง เช่น ศาสนาและประเพณี ภาษา ล้านนา ศิลปกรรม แพทย์พื้นบ้าน หัตถกรรม การละเล่น เป็นต้น ตั้งแต่สมัยพญามังรายก่อตั้งเมืองเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 1839 จึงมีภูมิปัญญาสืบทอดต่อกันมาเป็นระยะเวลานาน และมีเอกลักษณ์ปรากฏชัดในแต่ละชุมชน จะมีภูมิปัญญาของตนเองที่มีเพียงเฉพาะในชุมชนนั้นมีปราชญ์ชาวบ้านที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นบุคคลดีเด่นทางวัฒนธรรมของกระทรวงวัฒนธรรมในแขนงต่าง ๆ มากมาย สมควรที่นักการศึกษาจะได้ทำการศึกษาวิจัยแบบอย่างวิถีชีวิต การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ชุมชน จากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2580) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) มีการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ด้านการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ หมายถึง แผนงานการสร้างสภาพแวดล้อมพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2562) และมีการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต อาทิ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ โรงเรียนผู้สูงอายุ และส่งเสริมให้มีระบบจัดการความรู้ที่เป็นท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตราที่ 27 วรรค 2 ระบุไว้ว่า ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสารของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) รวมทั้งแผนพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2561 - 2565) เสนอแนะให้โรงเรียนเทศบาล ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีโครงการพัฒนาหลักสูตรบรรจุในแผนพัฒนาการศึกษา โครงการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (School-Based Management for Local Development: SBMLD) (สำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่, 2563) โดยกำหนดหลักสูตร ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดทำหลักสูตรอัตลักษณ์เชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตรชาติ

พันธ์ หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น และหลักสูตรจารีต ประเพณีและวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เมืองเชียงใหม่ ยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นพลเมือง เชียงใหม่ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้มีสัมมาชีพ สถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เข้ามาเสริมหลักสูตรชาติหรือหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ รูปแบบการบริหารงานของเทศบาลนครเชียงใหม่ สำนักการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่ รับผิดชอบงาน ด้านการจัดการศึกษาในเขตเทศบาล รวมทั้งการส่งเสริมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่น (เทศบาลนครเชียงใหม่, 2563)

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ มีโรงเรียนเทศบาลในสังกัด จำนวน 11 แห่ง ซึ่งโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ มีหลายโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในแหล่งเรียนรู้ ชุมชน อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาเอกสารของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ พบว่า การเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นปรากฏในเอกสารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2553) มีกิจกรรมชุมนุม เครื่องเงิน จุดประสงค์เพื่อ 1) ให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ 2) ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการทำผลิตภัณฑ์เครื่องเงินขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ 3) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาอันมีค่าในท้องถิ่นของตน สรุป กิจกรรมชุมนุมเครื่องเงิน พบว่า นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจ ไม่มีการเก็บคะแนน นักเรียนเป็นรายวิชา นักเรียนทำกิจกรรมการดูแลโลหะอลูมิเนียม (ตัวเนี่ยมลายเบา) ในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ อาทิ พวงกุญแจ ที่คั่นหนังสือ แผ่นภาพ เป็นต้น ซึ่งเป็นงานชิ้นเล็ก ไม่ใช่ งานสมัยดั้งเดิมของชุมชน (โรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ, 2553) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนเพื่อสนับสนุน การอนุรักษ์งานภูมิปัญญาหัตถกรรมเครื่องเงิน (ไพศาล แก้วรามุก, 2557) สอดคล้องกับข้อมูล จากการสัมภาษณ์ โกวิท พรหมแสน ครูชำนาญการพิเศษ สังกัดโรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ เป็นครูผู้สอนที่รับผิดชอบด้านการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนเทศบาล วัดศรีสุพรรณ สรุปความคิดเห็นโดยภาพรวม พบว่า โรงเรียนจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญา ท้องถิ่นเรื่องเครื่องเงิน ชุมชนบ้านวัวลาย รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่นำไปสู่การพัฒนา งานภูมิปัญญาเครื่องเงินในปัจจุบัน แหล่งเรียนรู้ของชุมชนส่วนหนึ่งจะให้ความสำคัญต่อการ เรียนรู้เพื่อนำไปสู่การประกอบอาชีพการดูแลโลหะอลูมิเนียมมากกว่าให้น้ำหนักทางด้านการ อนุรักษ์ภูมิปัญญาเครื่องเงินแบบดั้งเดิมของชุมชน จึงควรที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการ จัดการเรียนรู้นี้แก่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4 - ป.6) ได้เรียนรู้และฝึก ปฏิบัติเพื่อปลูกฝังให้เกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านวัวลาย ซึ่งจะ นำไปสู่การอนุรักษ์และสืบสานต่อไป ควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนเพิ่มเติมและให้มีความ หลากหลายมากขึ้น อาทิ โรงงานทำเครื่องเงิน บ้านช่างเครื่องเงินและร้านค้าเครื่องเงิน รวมทั้ง

ให้นักเรียนเรียนรู้กับครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้านหรือผู้รู้ในชุมชนบ้านวัวลายซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน จากการวิเคราะห์เอกสารของผู้วิจัยและการสัมภาษณ์ครูผู้สอน ชุมชนบ้านวัวลายประสบปัญหาเรื่องการสืบสานงานช่างภูมิปัญญาของชาวบ้านแบบดั้งเดิม เรื่องการขึ้นรูป และการต้องลายบนสลุง (ขันเงิน) และพาน ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านวัวลายกำลังจะสูญหายไปจากชุมชน (โกวิท พรหมเสน, 2563)

ดังปัญหาการสูญหายของภูมิปัญญาเครื่องเงิน ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ตรงตามยุคสมัย 4.0 เป็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาร่วมกันของครูผู้สอน ผู้วิจัย และคนในแหล่งเรียนรู้ชุมชนบ้านวัวลาย ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ลดทอนเครื่องเงินที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในแหล่งเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community - Based Learning: CBL) ซึ่งเป็นการทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่ององค์ความรู้เกี่ยวกับชุมชน โดยให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตรร่วมกับครูผู้สอน ผู้วิจัย และผู้มีส่วนร่วมจากชุมชน ที่สามารถสร้างหลักสูตรที่เชื่อมโยงทั้งในและนอกห้องเรียนเข้าด้วยกัน Prast และ Viegut กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มี 3 ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ คือ การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) การเรียนรู้โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน (Place-Based Learning) และการเรียนรู้โดยบริการ (Service Learning) ครูผู้สอนและผู้วิจัยสามารถนำ 3 ยุทธศาสตร์มาสอนร่วมกันโดยประสานการมีส่วนร่วมของชุมชน (Prast, H. A. & Viegut, D. J., 2015)

สำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่ควรส่งเสริม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มาใช้ประโยชน์ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ (อารี พันธุ์ณี, 2557) โรงเรียนจึงมีบทบาทและหน้าที่ในการให้ความรู้ จัดมวลงประสบการณ์อย่างกว้างขวางและเป็นระบบ โดยการยึดถือหลักสูตรเป็นแนวทางในการปฏิบัติ จัดการเรียนการสอนหลายรูปแบบ และใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบการสอนรายวิชานั้น ๆ โดยตรง การจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุน การจัดชุมนุมหรือชมรมต่าง ๆ การจัดทัศนศึกษา ตลอดจนการทดลองฝึกปฏิบัติงาน ในกลุ่มสาระวิชาการงานอาชีพ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ควรพิจารณาความเหมาะสมในด้านเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัย จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างสร้างสรรค์ เช่น การใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิด กระตุ้นนักเรียนโดยใช้คำถามที่แปลก ๆ กระตุ้นหรือรื้อนอยากรจะฟังคำตอบของนักเรียน กระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การเตรียมโอกาสและเตรียมการให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียนใช้จินตนาการและยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีจินตนาการที่แปลกและมีคุณค่า พิจารณาระดับความคิดสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียน และพิจารณากิจกรรมที่ใช้ให้พอดีกับจำนวนชั่วโมงเรียนและการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ควรมีสื่อการสอน ควรเป็นสื่อที่นักเรียน

ให้ความสนใจและเป็นสื่อที่ใกล้ชิดนักเรียน เพื่อจะได้มองเห็นประโยชน์และความสำคัญของสิ่งที่เรียน (อรพรรณ์ แก้วกันหา และคณะ, 2560)

รวมทั้งในด้านของคุณธรรม ความเคารพเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมในผู้เรียนตั้งแต่ในระดับประถมศึกษา จิตรู้เคารพ ประกอบด้วย การเคารพนับถือตนเอง การเคารพนับถือบุคคลอื่น และการเคารพรูปแบบการดำรงชีวิต ที่นักเรียนไทยควรได้รับการส่งเสริมมากขึ้น (Lickona, T., 1991) การสอนความเคารพคือการให้การศึกษาความเคารพ การทำให้คุณค่าเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้จริง คือ การให้การศึกษาอัตลักษณ์ โรงเรียนควรส่งเสริมการสอนค่านิยมในโรงเรียน กระทำปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองและคนในชุมชนให้มาช่วยเหลือในโรงเรียน ส่งเสริมค่านิยมที่ดีแก่นักเรียน เรื่องของจิตรู้เคารพเป็นค่านิยมหนึ่งที่ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนผ่านการจัดกิจกรรมที่หลากหลายทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน การสอนให้นักเรียนรู้ค่านิยม นักเรียนจะได้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นทรัพยากรสำคัญในการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับ จรัสศรี พัวจินดาเนตร กล่าวว่าได้นำหลักวิธีการสอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยผสมผสานกับการสอนแบบสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม มาประยุกต์ใช้ในวิชาการงาน อาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฝ่ายประถม ซึ่งได้ผลดี พบว่า ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในเกณฑ์ดี เมื่อเรียนจากวิธีการสอนแทรกคุณธรรมจริยธรรมแบบใช้นิทานเล่าเรื่อง วิธีการสอนจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือ และวิธีสอนสอดแทรกคุณธรรมโดยใช้ประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือ (จรัสศรี พัวจินดาเนตร, 2553)

จากความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะนักการศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตร เป็นผู้ร่วมสอนกับครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ จังหวัดเชียงใหม่ ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน(ชุมชนเครื่องเงิน) และเนื่องจากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัย รวมทั้งการสัมภาษณ์ครูผู้สอน พบปัญหาของชุมชนบ้านวัวลาย จังหวัดเชียงใหม่ที่สำคัญคือการสูญหายของภูมิปัญญาเครื่องเงิน (สลุงและพาน) ถ้าหากมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนเพิ่มเติม สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นความคิดสร้างสรรค์และจิตรู้เคารพ จะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณโดยประสานการมีส่วนร่วมของครูผู้สอน โรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ ผู้วิจัยและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้านชุมชนบ้านวัวลาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีเหตุผลที่จะศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจิตรู้เคารพ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์และสืบทอด ภูมิปัญญาเครื่องเงิน ชุมชนบ้านวัวลาย ให้ยั่งยืนและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณตามลักษณะการศึกษา 4.0 ในการวิจัยระยะต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจิตรู้เคารพของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย นักเรียนจำนวน 3,883 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 11 คน และครูจำนวน 257 คน ซึ่งสังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ผู้ปกครองนักเรียน 10 คน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้านอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 39 คน ผู้ประกอบการธุรกิจ จำนวน 10 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 4,210 คน

กลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยกำหนดวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย นักเรียนที่กำลังศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ จำนวน 5 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 3 คน (โรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ โรงเรียนเทศบาลวัดพุกช้าง และโรงเรียนเทศบาลวัด ศรีปิงเมือง) ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 3 คน (โรงเรียนเทศบาลวัด ศรีสุพรรณ โรงเรียนเทศบาลวัดพุกช้าง และโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง) ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ จำนวน 5 คน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้านชุมชนบ้านวัวลาย จำนวน 4 คน และผู้ประกอบการธุรกิจ จำนวน 2 คน กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด 22 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) สำหรับผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองนักเรียน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้าน และผู้ประกอบการธุรกิจ ตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน การกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานวิจัยเชิงคุณภาพในระดับประถมศึกษาและเป็นผู้มีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาเอก ด้านหลักสูตรและการสอน ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบหา

ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สำหรับนักเรียน มีค่าเฉลี่ย $IOC = 0.73$ และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง จำนวน 5 ฉบับ (สำหรับผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองนักเรียน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้าน และผู้ประกอบการธุรกิจ) มีค่าเฉลี่ย $IOC = 0.87, 0.96, 0.86, 0.88$ และ 0.73 ซึ่งค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC (Index of Item - Objective Congruence) สูงกว่า 0.5 ขึ้นไป มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาใช้ได้

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

2.1 ผู้วิจัยเตรียมเอกสารเพื่อวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ศึกษาหนังสือและเอกสารเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ฉบับ และสร้างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ที่เหมาะสมสำหรับผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองนักเรียน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้าน และผู้ประกอบการธุรกิจ จำนวน 5 ฉบับ เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจิตรู้เคารพของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์สภาพ ปัญหาและความต้องการ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

2.3 นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และความถูกต้องของการตั้งประเด็นคำถามและการใช้ภาษา และนำข้อเสนอแนะมาทำการปรับปรุงแก้ไข

2.4 นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (IOC) สภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจิตรู้เคารพของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ และนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาทำการปรับปรุงแก้ไข

2.5 นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้ติดต่อภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 3 โรงเรียน (โรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ โรงเรียนเทศบาลวัดพุกช้าง และโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง) ประธานชุมชนวัดศรีสุพรรณและประธานชุมชนหมื่นสารบ้านวัวลาย

3.2 ผู้วิจัยนัดหมายสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างรวมทั้ง 22 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

3.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็น สภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจิตรู้เคารพของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ จากกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากการแสดงความคิดเห็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ สภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม การแสดงความคิดเห็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ สภาพ ปัญหาและความต้องการ ในการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจิตรู้เคารพสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การสรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ		เนื้อหาการสัมภาษณ์				
	แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง	แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง	สภาพการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	ความต้องการด้านความคิดสร้างสรรค์	ความต้องการด้านจิตรู้เคารพ	ความต้องการด้านการดำเนินงานชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วม
1. นักเรียน	✓				✓		
2. ผู้อำนวยการสถานศึกษา		✓	✓		✓		
3. ครูผู้สอน		✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. ผู้ปกครอง		✓			✓		

กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ		เนื้อหาการสัมภาษณ์				
	แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง	แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง	สภาพการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	ความต้องการด้านความคิดสร้างสรรค์	ความต้องการด้านจิตรู้เคารพ	ความต้องการด้านการดำเนินงานเป็นชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วม
5. ครู ภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้าน		✓			✓	✓	✓
6. ผู้ประกอบการธุรกิจ		✓			✓		

จากตารางที่ 1 ซึ่งนำมาเสนอ พบว่า หลังจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในเรื่องสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจิตรู้เคารพสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ สรุปข้อมูลได้ดังนี้

1. สภาพการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในโรงเรียนเทศบาลนครเชียงใหม่ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปโดยภาพรวม ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนเกี่ยวกับวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษา แสดงความคิดเห็นเป็นส่วนใหญ่ ควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพที่ส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วมที่น่าสนใจ ทันสมัยและส่งเสริมการใช้ฐานการเรียนรู้ในชุมชนบ้านวัวลาย มีการจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามความต้องการของคณะครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อนำปัญหา อุปสรรค จุดเด่น จุดด้อย มาใช้กำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน พร้อมทั้งนำนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดมาใช้ประกอบการจัดทำวิสัยทัศน์ของโรงเรียนและแผนงานการบริหารหลักสูตรของโรงเรียน และมีส่วนน้อยที่มีการสำรวจวิเคราะห์งบประมาณ ด้านเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ พบว่าจัดการเรียนรู้เพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีทักษะพื้นฐานในการประดิษฐ์ชิ้นงานเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และมี เจตคติที่ดีต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีเนื้อหาประวัติความเป็นมาของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการประดิษฐ์ชิ้นงาน ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ประกอบการสาธิต ประดิษฐ์ชิ้นงานตามแบบ และการทำโครงงานวิชาการงานอาชีพ ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า การวัดประเมินผลนักเรียนจากแบบทดสอบความรู้ภาคทฤษฎี แบบประเมินชิ้นงาน แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานแบบกลุ่มหรือแบบรายบุคคล แบบประเมินการทำโครงงานและแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2. ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในโรงเรียนเทศบาลนครเชียงใหม่ สังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ครูผู้สอน

ด้านปัญหาการวางแผน พบว่า ปัญหาการวางแผนการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนเป็นผู้วางแผนการจัดการเรียนการสอน แต่ไม่สามารถปฏิบัติตามแผนการเรียนการสอน เนื่องจากขาดงบประมาณสนับสนุนสำหรับเชิญครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้านเข้ามาสอนในสถานศึกษา หรือ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้านไม่สามารถจัดเวลามาสอนในสถานศึกษาได้ มีข้อจำกัดเรื่องการปรับเวลาเรียนตามตารางการเรียนของนักเรียนกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้าน ด้านจำนวนนักเรียน พบว่า จำนวนนักเรียนที่มี 20 - 30 คนต่อห้องเรียน และต่อครูผู้สอนจำนวน 1 คน ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่วางแผนไว้ ด้านปัญหาการจัดการเรียนการสอน พบว่า ปัญหาเรื่องเวลาการจัดกิจกรรมน้อย เพราะการจัดการเวลาหรือจัดชั่วโมงสอน ซึ่งจะต้องเป็นไปตามโครงสร้างเวลาเรียนและตารางเรียนรวมของโรงเรียน ซึ่งอาจจะไม่ตรงกับเวลาของครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้านที่จะต้องประกอบอาชีพ ปัญหาการขาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติการทำงาน เนื่องจากต้องใช้อุปกรณ์หลากหลาย และมีจำนวนเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ซึ่งอุปกรณ์มีไม่เพียงพอ ขาดการสนับสนุนงบประมาณจัดทำอุปกรณ์เนื่องจากอุปกรณ์ช่างเป็นอุปกรณ์ที่สร้างขึ้นจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ไม่มีขายตามท้องตลาด ต้องให้ช่างที่ประกอบอาชีพภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้ทำขึ้นซึ่งต้องใช้เวลามากในการสร้างเครื่องมือ วุฒิกะวะของนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งไม่สามารถฝึกทักษะการปฏิบัติได้ครบกระบวนการของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษา มีวุฒิกะวะไม่พร้อมสำหรับทักษะการปฏิบัติในบางขั้นตอน การถ่ายทอดของครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้าน ที่ไม่ได้มีความรู้วิธีการสอน ขาดการเรียงลำดับขั้นตอนในการอธิบายความรู้กระบวนการดูแลเครื่องเงิน ทำให้นักเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจน

3. ความต้องการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในโรงเรียนเทศบาลนครเชียงใหม่ สังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ความต้องการด้านความคิดสร้างสรรค์

ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง ครู ภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้าน และผู้ประกอบการธุรกิจ แสดงความต้องการด้านความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ควรออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องเงินหรืออลูมิเนียมสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสามารถนำไปประกอบอาชีพในชุมชน ดังนี้

อันดับ 1 ต้องการเรียนการทำเครื่องเงินหรืออลูมิเนียม (พวงกุญแจ แผ่นภาพ)

อันดับ 2 ต้องการเรียนการทำหัตถกรรมเครื่องเงินหรืออลูมิเนียมแบบดั้งเดิม

(ถาด สลึง พาน)

อันดับ 3 ต้องการเรียนการทำเครื่องประดับหรืออลูมิเนียม (กำไล)

อันดับ 4 ต้องการออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องเงินหรืออลูมิเนียมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสามารถนำไปประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติตามการทำชิ้นงานตามรูปแบบแล้วให้นักเรียนได้ฝึกนำชิ้นงานที่นักเรียนประดิษฐ์ขึ้นไปสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการออกแบบชิ้นงานไปประกอบเข้ากับผลิตภัณฑ์อื่น เป็นการฝึกความคิดสร้างสรรค์ โดยการนำนักเรียนไปศึกษาหาความรู้จากครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้านมาให้ความรู้ในสถานศึกษา หรือให้นักเรียนเลือกหรือออกแบบลายที่ตนเองชอบหรือสนใจเพื่อให้นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนเองในชิ้นงานของตน

ความต้องการด้านจิตรู้เคารพ

ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ พบว่า ครูผู้สอนและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้าน แสดงความต้องการการสร้างกระบวนการปลูกฝังเจตคติของนักเรียนในด้านการเคารพ นับถือตนเอง การเคารพนับถือบุคคลอื่น และการเคารพรูปแบบการดำรงชีวิตเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงิน กิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนต้องการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตรู้เคารพ มีดังนี้

ตารางที่ 2 การสรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ความต้องการด้านจิตรู้เคารพของกลุ่มตัวอย่าง

ความต้องการด้านจิตรู้เคารพ		
เคารพนับถือตนเอง	เคารพนับถือบุคคลอื่น	เคารพรูปแบบการดำรงชีวิต
1. ทำชิ้นงานเครื่องเงิน (ตัวเงิน) หรือ อลูมิเนียม (ตัวนิยม) ขึ้นพื้นฐานให้สำเร็จด้วยตนเอง	1. สืบสานการทำเครื่องเงิน หรือ อลูมิเนียมจากพ่อครู แม่ครูด้านการดูแลแบบ ดั้งเดิมบนสลุง	1. ใช้สลุงเงินหรือสลุงอลูมิเนียมในกิจกรรมตามจารีตประเพณี การเคารพผู้อาวุโส
2. ออกแบบเครื่องเงินหรือ อลูมิเนียมตามความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง	2. สืบสานการทำเครื่องเงิน หรือ อลูมิเนียมจากพ่อครู แม่ครูด้านการดูแลแบบ แผ่นอลูมิเนียม	2. ใช้สลุง พานเงิน หรือ สลุง พานอลูมิเนียมใช้ในกิจกรรมด้านศาสนา
3. นำชิ้นงานจากการสร้างสรรค์ ของตนเองไปขายได้	3. สืบสานการทำเครื่องเงิน หรือ อลูมิเนียมจากพ่อครู แม่ครู ด้านการดูแลแบบเครื่องประดับ อลูมิเนียมและเงิน	3. ใช้เครื่องประดับเงินหรือ อลูมิเนียมสำหรับช่างพ่อน และ เป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดง
		4. สร้างกระบวนการในการปลูกฝังทัศนคติของนักเรียนในด้านการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงินและเห็นความสำคัญของอาชีพ

จากตารางที่ 2 ซึ่งนำมาเสนอ พบว่า หลังจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในเรื่องจิตรู้เคารพ กิจกรรมที่ครูผู้สอนและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้าน เสนอแนะให้มีการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วย กิจกรรมการเคารพนับถือตนเอง กิจกรรมการเคารพนับถือบุคคลอื่น และกิจกรรมการเคารพรูปแบบการดำรงชีวิต ซึ่งสามารถนำไปสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่นได้และเป็นประโยชน์ต่อ การนำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านวาวลายให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

ความต้องการด้านชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ พบว่า ครูผู้สอนและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้าน แสดงความต้องการด้านชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วม ความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีฐานการเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงิน ให้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้าน วางแผนหลักสูตรการสอนร่วมกับครูผู้สอน ผู้วิจัยร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้โดยใช้กระบวนการ สันทนากลุ่ม (Focus Group) โดยฐานการเรียนรู้ภูมิปัญญาเครื่องเงิน มีดังต่อไปนี้

ฐานเครื่องเงิน (ควเงิน) ประกอบด้วย โรงงานทำเครื่องเงิน บ้านไชยวุฒิ และ โรงงานทำเครื่องเงิน บ้านเมฆะบังวัน ซึ่งเป็นแหล่งอาชีพของช่างทำสลุงและพาน

ฐานอลูมิเนียม (ควเนียม) ประกอบด้วย ศูนย์การเรียนรู้พ่อครู ดิเรก สิทธิการ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเฉลิมพระเกียรติวัดศรีสุพรรณ และห้องเรียนหัตถกรรมเครื่องเงิน โรงเรียน เทศบาลวัดศรีสุพรรณ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้การดูแลโลหะอลูมิเนียม

ฐานร้านค้าเครื่องเงิน ประกอบด้วย ร้านเครื่องเงินในชุมชนบ้านวัวลาย

ฐานมัคคุเทศก์น้อยเครื่องเงิน ประกอบด้วย อุโบสถเงิน วัดศรีสุพรรณ พิพิธภัณฑ์ ภูมิปัญญาสิบหมู่ล้านนา และ พิพิธภัณฑ์เครื่องเงิน วัดหมื่นสาร

อภิปรายผล

สำหรับการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยได้จำแนกประเด็นเป็นดังนี้

1. ผลจากสภาพการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนเทศบาลนครเชียงใหม่ สังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอน แสดงความคิดเห็น จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ 4) ด้านการวัดและประเมินผล เป็นไปโดยสอดคล้องกับผลงานวิจัย ของพนัชกร พิทธิยะกุล ที่กล่าวว่า หลักสูตรที่มาจากความร่วมมือของชุมชน มี 4 ด้าน องค์ประกอบ ดังนี้ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ 2) กำหนดโครงสร้าง 3) การออกแบบกิจกรรม ท่อผ้าและ 4) วัดผลประเมินผลที่ออกมาเป็นชิ้นงานที่ประเมินจากเจ้าของภูมิปัญญา (พนัชกร พิทธิยะกุล, 2563) เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนและควรพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจิตรู้เคารพในกลุ่มสาระการ เรียนรู้การงานอาชีพ เป็นรายวิชาเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4 - ป.6)

2. ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ

ประการแรก ปัญหาด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน การจัดการเวลาหรือ การจัดชั่วโมงเรียนตามโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน ไม่เป็นไปตามความต้องการของ ชุมชนที่มีครูภูมิปัญญาการทำเครื่องเงินในชุมชน เป็นไปโดยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิเชียร พรหมมา ที่กล่าวว่าชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผนการทำ

กิจกรรมต่างๆเพื่อให้ชุมชนเกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา และมีความสำคัญกับการจัดการศึกษา (วิเชียร พรหมมา, 2557)

ประการที่สอง ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย ปัญหาระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูผู้สอน แสดงความคิดเห็นควรปรับปรุงเป็นรายวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ เป็นรายวิชาเพิ่มเติมของสถานศึกษาที่ต่อเนื่อง 2 ชั่วโมง ปัญหาการขาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติการทำชิ้นงาน ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วม และให้โรงเรียนใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ เนื่องจากในโรงเรียน นักเรียนไม่สามารถฝึกทักษะการปฏิบัติได้ครบกระบวนการ ปัญหาด้านการถ่ายทอดของครูภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่ขาดขั้นตอนในการอธิบายความรู้เรื่องกระบวนการทำเครื่องเงินที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ทำให้นักเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจน ซึ่งควรประสานความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนกับชุมชน ดังที่ Prast, H. A. & Viegut, D. J., กล่าวว่า เพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดหมาย จากการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) ประเมินผู้เรียนโดยวัดการคิดขั้นสูง และประเมินทักษะของผู้เรียน ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วมในการประเมินและแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน (Prast, H. A. & Viegut, D. J., 2015)

3. ความต้องการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการงานอาชีพ

ประการที่หนึ่ง จากการแสดงความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้านและผู้ประกอบการธุรกิจ แสดงความต้องการด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ควรมีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียน มีความคิดที่หลากหลาย และมีการออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องเงินหรืออลูมิเนียมเพื่อไปสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งเป็นไปโดยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุญยง สุขธำมาธร ที่กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสามารถจัดการเรียนการสอนได้ 2 แนวทาง คือ 1) การกำหนดหัวข้อในการสร้างสรรค์ในลักษณะกว้าง ๆ เน้นให้นักเรียนคิดวางแผนแล้วสร้างสรรค์ออกแบบชิ้นงานด้วยวัสดุและอุปกรณ์ที่มีอยู่ 2) กำหนดหัวข้อในการสร้างสรรค์ให้ชัดเจน มีสื่อและวัสดุที่หลากหลายให้นักเรียนเลือกใช้ เน้นให้นักเรียนคิดวางแผนเพื่อสร้างชิ้นงานให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด หรือบรรลุตามโจทย์ที่ครูกำหนดมากที่สุด (บุญยง สุขธำมาธร, 2561) อีกทั้ง วรณดี สุทธินรากร กล่าวว่า การสร้างผู้เรียนที่มีความคิดอิสระหรือมีเสรีภาพเป็นความคิดที่เหมาะสม การจัดการเรียนรู้จึงต้องเริ่มต้นที่ตนเอง วิธีในการจัดการเรียนรู้ของครู คือ พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ตามความถนัดและความสนใจบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งความสามารถของตนเองอย่างอิสระ (วรณดี สุทธินรากร, 2563)

ประการที่สอง จากความต้องการด้านจิตรู้เคารพ กิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนต้องการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตรู้เคารพ พบว่าครูผู้สอนและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้าน แสดง

ความคิดเห็น ควรให้นักเรียนมีจิตรู้เคารพในเรื่องภูมิปัญญาเครื่องเงิน เนื่องจากผู้เรียนยังไม่มี การเรียนรู้รายวิชาภูมิปัญญาเครื่องเงิน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพในโรงเรียน แต่เดิม การเรียนการสอนภูมิปัญญาเครื่องเงินเป็นกิจกรรมชุมนุมเครื่องเงิน การพัฒนาหลักสูตรเป็น รายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตรู้เคารพได้มากขึ้น ซึ่งเป็นไปได้โดย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วรศนันท์ เดชปานประสงค์ ที่กล่าวถึง เรื่อง สร้างการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคตสำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อนำไปใช้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ พัฒนาแบบวัดจิตแห่งการ เคารพแบบมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ นักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านความมีวินัยตนเองในการเรียน ความสามารถในการคิด สังเคราะห์ ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ การแสดงออกพฤติกรรมด้านการเคารพและ เข้าใจผู้อื่น การแสดงออกของพฤติกรรมด้านจริยธรรม หลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่คะแนนสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทั้งสองกลุ่มไม่ แตกต่างกัน (วรศนันท์ เดชปานประสงค์, 2558) นอกจากนี้ การวิจัยของ มณฑิรา อึ้งน้อย ได้ศึกษาพฤติกรรมด้านจิตรู้เคารพของเด็กปฐมวัย พบว่า ผู้เรียนมีการแสดงให้เห็นถึงการเข้าใจ ในวัฒนธรรมของตนเองและของผู้อื่น ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติยอมรับความแตกต่าง ระหว่างบุคคล รวมถึงการอยู่ร่วมกันและเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยมีคะแนนพฤติกรรมก่อนการ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 41.09 และคะแนนพฤติกรรมหลังการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 66.31 มีค่าความต่างร้อยละ 25.22 ซึ่งมีค่า ความต่างสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือร้อยละ 25.00 แสดงว่าพฤติกรรมด้านจิตรู้เคารพของเด็ก ปฐมวัยกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาขึ้น (มณฑิรา อึ้งน้อย, 2560)

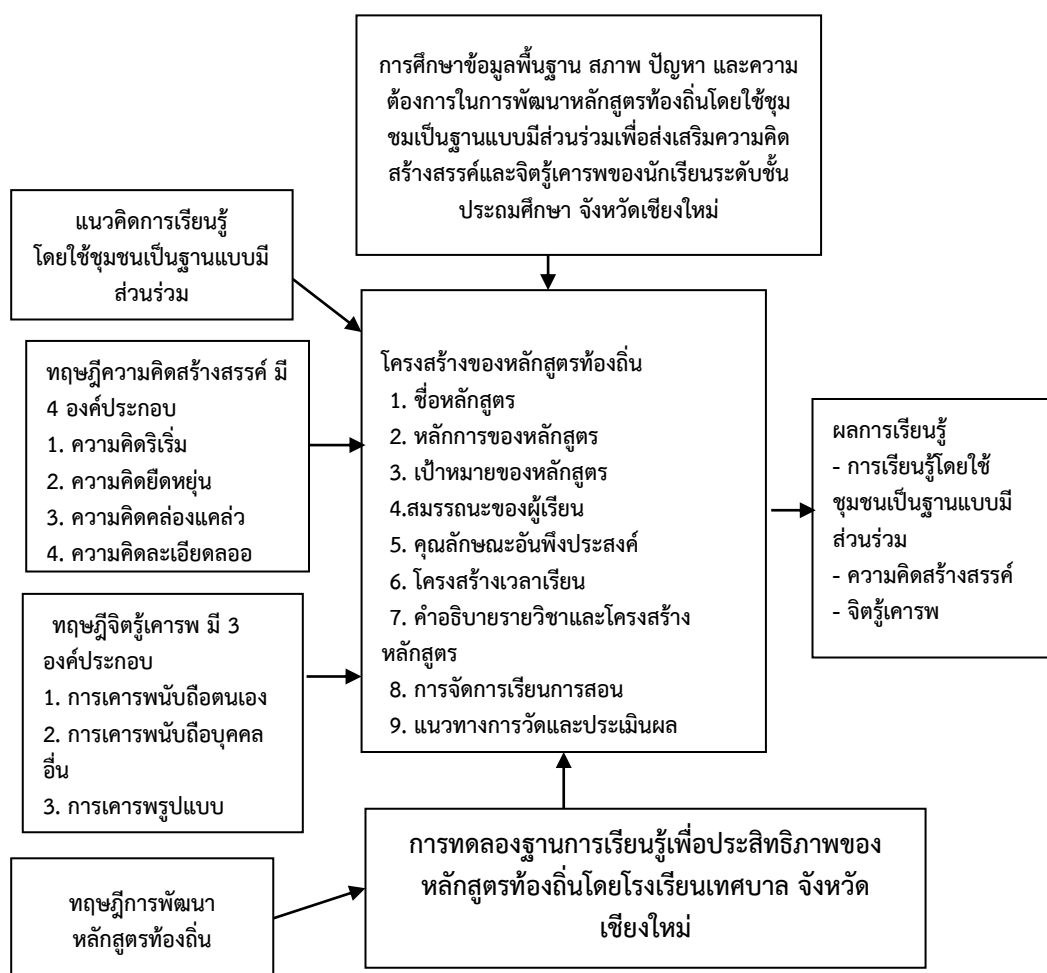
ประการที่สาม จากความต้องการด้านชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วม ครูผู้สอนและครู ภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้านแสดงความต้องการด้านชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วม ความคิดเห็น สอดคล้องกันว่า ควรมีฐานการเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงิน และให้มี กระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ รุ่งรัตน์ คงคล้าย กล่าวถึงข้อเสนอแนะการวิจัย ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อหาแนวทางส่งเสริมหัตถกรรมล้านนาโดยบูรณาการกับ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และโฮมสเตย์ ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับงานหัตถกรรมล้านนา (รุ่งรัตน์ คงคล้าย, 2549) ส่วน อังควิภาศ ตระกูลวิริยุทธ์ ที่กล่าวถึงข้อเสนอแนะเพิ่มเติม กล่าว ว่า การศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ชุมชน ที่มีรากฐานยังลึกมาอย่างยาวนาน จึงเป็นการยากที่ จะหาหลักฐานที่เป็นเอกสารครบถ้วนสมบูรณ์มาอ้างอิงได้อย่างแน่นอน จึงต้องอาศัยการ สอบถามจากผู้มีประสบการณ์ ซึ่งส่วนมากเป็นผู้มีอาวุโสที่ยังคงเหลืออยู่ในชุมชน ข้อมูลอาจมี การหลงลืมกันไปบ้าง จึงควรทำการสอบถามมาจากหลาย ๆ คน เพื่อนำข้อมูลมาประมวลผล

อีกครั้ง วัดศรีสุพรรณและวัดหมื่นสาร คือแหล่งเก็บรวบรวมความรู้ของชุมชนชั้นดี (อัครวิภาษ์ ตระกูลวิริยฤทธิ์, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

ข้อค้นพบที่เป็นองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจิตรู้เคารพ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาแผนผังแนวคิด การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาเครื่องเงิน ชุมชน บ้านวัวลาย ผู้วิจัยสังเคราะห์แผนผังแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาเครื่องเงิน ชุมชนบ้านวัวลาย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจิตรู้เคารพของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ว่า 1) สภาพการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สรุปโดยภาพรวม ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอน แสดงความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพที่ส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วมที่น่าสนใจ ทันสมัยและส่งเสริมการใช้ฐานการเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลาย 2) ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สรุปโดยภาพรวม ครูผู้สอนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ปัญหาที่พบมี 2 ด้าน คือ ด้านปัญหาการวางแผน พบว่า ขาดงบประมาณสนับสนุนจากชุมชนและการจัดชั่วโมงเรียนตามโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนไม่เป็นไปตามความต้องการของชุมชน ด้านปัญหาการจัดการเรียนการสอน พบว่า ขาดการสนับสนุนงบประมาณจัดทำอุปกรณ์ เนื่องจากอุปกรณ์ข้างเป็นอุปกรณ์ที่สร้างขึ้นจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้านที่ไม่ได้มีองค์ความรู้วิธีการสอน ขาดการเรียงลำดับขั้นตอนในการอธิบายความรู้กระบวนการดูแลเครื่องเงิน ทำให้นักเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจน 3) ความต้องการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สรุปโดยภาพรวม ครูผู้สอนและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้าน แสดงความต้องการการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงิน ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้าน และผู้ประกอบการธุรกิจ แสดงความต้องการด้านความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ควรออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องเงินหรือ อลูมิเนียมสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสามารถนำไปประกอบอาชีพในชุมชน และในด้านความต้องการจิตรู้เคารพ ครูผู้สอนและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้าน แสดงความต้องการการสร้างกระบวนการปลูกฝัง เจตคติของนักเรียนในด้านการเคารพนับถือตนเอง การเคารพนับถือบุคคลอื่น และการเคารพรูปแบบการดำรงชีวิตเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงิน และด้านความต้องการด้านชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วม พบว่าต้องการเรียนรู้ 4 ฐานการเรียนรู้ ประกอบด้วย ฐานเครื่องเงิน (คว้เงิน) ฐานอลูมิเนียม (คว้เนียม) ฐานร้านค้าเครื่องเงินและฐานมัคคุเทศก์น้อยเครื่องเงิน ข้อเสนอแนะผู้วิจัยขอเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1.1) นำวิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของ โรงเรียนเทศบาลนครเชียงใหม่ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากผลการวิจัยครั้งนี้ไปสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อจะได้นำผลที่ได้รับมาปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจิตรู้เคารพให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น 1.2) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจิตรู้เคารพของโรงเรียนเทศบาลนครเชียงใหม่ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านในชุมชน เป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้านของสถานศึกษา และผู้ประกอบการธุรกิจ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน สนับสนุนการดำเนินงาน

หลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา 1.3) ควรเสริมความรู้ความเข้าใจให้ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน เพื่อร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ 1.4) พัฒนาเครือข่ายหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรทางการศึกษา เช่น สื่อการเรียนการสอน หนังสือ คู่มือ แบบฝึกปฏิบัติ โครงงานอาชีพ เป็นต้น 1.5) ควรมีการดำเนินการ นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาในโรงเรียน เมื่อเสร็จสิ้นการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 2.1) ควรมีการวิจัย สภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในรูปแบบที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กับบริบทของชุมชนอื่นๆในจังหวัดเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจิตรู้เคารพสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนและนักเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่ ผู้ปกครองครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้าน ชุมชนบ้านวัวลาย และผู้ประกอบการธุรกิจ ที่ให้ข้อมูลในครั้งนี้เพื่อใช้ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ เขียนงาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ อินทสิงห์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐภูมิ วรรณไพศาล อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ ทำให้บทความดังกล่าวสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- โกวิท พรหมเสน. (10 พฤศจิกายน 2563). การเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนเทศบาล วัดศรีสุพรรณ จังหวัดเชียงใหม่. (นางสาวชลธิชา ทิพย์ดวงตา, ผู้สัมภาษณ์)
- จรัสศรี พัวจินดาเนตร. (2553). ผลของการสอนแบบสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือ ในวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วารสารครุศาสตร์, 41(4), 1-15.
- เทศบาลนครเชียงใหม่. (2563). รายงานประจำปี 2563 เทศบาลนครเชียงใหม่. เชียงใหม่: เทศบาลนครเชียงใหม่.

- บุญยุนช สิทธาจารย์. (2561). แนวทางการสอนศิลปะตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเพื่อส่งเสริมกระบวนการสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal Silpakorn University ฉบับภาษาไทยสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(2), 763-780.
- พนัชกร พิทธิยะกุล. (2563). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น : “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา”. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ , 5(12), 462-475.
- ไพศาล แก้วรามุก. (2557). การจัดการความรู้ในการอนุรักษ์หัตถกรรมเครื่องเงินชุมชนวัดศรีสุพรรณ ถนน วัวลาย ตำบลห้วยยา อำเภอเมืองเชียงใหม่. ใน การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มณฑิรา อึ้งน้อย. (2560). การพัฒนาจิตรู้เคารพของเด็กปฐมวัยในบริบทพหุวัฒนธรรม. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รุ่งรัตน์ คงคล้าย. (2549). การผลิตและการตลาดหัตถกรรมเครื่องเงินบ้านวัวลาย ตำบลห้วยยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. ใน ปัญหาพิเศษบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- โรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ. (2553). กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2553). เชียงใหม่: โรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ.
- วรรณดี สุทธิธารกร. (2563). การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน “เพื่อสร้างความหมายใหม่ในการเรียนรู้เชื่อมโยงโลกและห้องเรียนไว้ด้วยกัน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม.
- วิศนันท์ เดชปานประสงค์. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี, 9(19), 40-50.
- วิเชียร พรหมมา. (2557). การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้การงานอาชีพท้องถิ่นที่สอดคล้องตามสภาพท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดชัยนาท. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 9(25), 51-64.
- สำนักงานศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่. (2563). แผนพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ. 2561-2565). เชียงใหม่: องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการการพุทธศาสนาชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561 - 2580 (ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา). (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). แนวทางการจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนพื้นฐานอาชีพในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

อรพรรณ แก้วกันหา และคณะ. (2560). การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำคิ้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1. วารสารการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร, 19(2), 289-304.

อัศววิภาษ์ ตระกูลวิริยุทธ์. (2563). อัตลักษณ์ชุมชนบ้านวัวลาย จังหวัดเชียงใหม่สู่ เครื่องประดับร่วมสมัย. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบ เครื่องประดับ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อารี พันธุ์มณี. (2557). ฝึกให้คิดเป็น คิดสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

Lickona, T. (1991). Educating for Character: How Our Schools Can Teach Respect and Responsibility. New York: Bantam Book.

Prast, H. A. & Viegut, D. J. (2015). Community-based learning: awakening the mission of public schools. California: Thousand Oaks, Corwin.

การประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาในวัฒนธรรมประเพณีการทำบุญ
สารทเดือนสิบ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมไทยปัจจุบัน*

THE APPLICATION OF BUDDHIST PHILOSOPHY IN MAKING MERIT
OF THE TENTH MONTH CULTURAL FESTIVAL FOR THE LIFE
QUALITY DEVELOPMENT IN PRESENT THAI SOCIETY

พระมหาไพศาล ปสนนจิตโต (โสภ)

Phramaha Paisan Pasannacitto (Sopa)

สมบุญ บุญโท

Somboon Boondo

สวัตี้ อโนทัย

Sawat Anothai

วิทยาลัยปรัชญาและการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

College of Philosophy and Education, Saint John's University, Thailand

E-mail: lasawatt@stjohn.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเป็นมาและแนวคิดเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมการทำบุญเทศกาลสารทเดือนสิบ 2) วิเคราะห์พุทธปรัชญาว่าด้วยประเพณีวัฒนธรรมการทำบุญสารทเดือนสิบ 3) ประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาในพิธีสารทเดือนสิบเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมไทยปัจจุบัน และ 4) ค้นหาองค์ความรู้ใหม่ และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ด้วยวิธีการวิจัยทางปรัชญาแบบวิภาษวิธี โดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเป็นมาและแนวคิด คือ การทำบุญประเพณีวันสารทเดือนสิบ เป็นกิจกรรมที่ปรากฏผลอย่างชัดเจนเกี่ยวกับคุณธรรม ได้แก่ ความกตัญญู ความเสียสละ ความสามัคคี ความอ่อนน้อมถ่อมตน และสะท้อนสังคมไทยกับความเชื่อการทำบุญอุทิศให้แก่บรรพบุรุษและเปตชน 2) ผลการวิเคราะห์พุทธปรัชญาว่าด้วยการทำบุญสารทเดือนสิบ คือ ศึกษาพุทธอภิปรัชญาเรื่องรูป จิต เจตสิก นิพพาน ทิฎฐิ 62 ประการ พุทธญาณวิทยาที่ว่าด้วยความรู้ ได้แก่ ความรู้ระดับต้น รู้จากอินทริยสัมผัส ความรู้ระดับกลาง รู้ระดับมานสมาบัติ และความรู้ระดับสูง รู้ด้วยญาณ 3 คือ รู้ระลึกชาติ รู้การตายและเกิดของสัตว์ และรู้ความสิ้นไปของกิเลส 3) นำพุทธปรัชญาไปประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาในพิธี

* Received 10 May 2021; Revised 22 December 2021; Accepted 28 December 2021

สารทเดือนสิบ ได้แก่ 3.1) ความกตัญญู 3.2) ความเสียสละ 3.3) ความสามัคคี 3.4) ให้อภัย 3.5) เบนจิต - เบนธรรม 3.6) กุศลกรรมบถ 10 และ 3.7) สัมมาทิฐิ และ 4) องค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน คือ การใช้ชีวิตให้มีคุณค่า มีคุณธรรมเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม และใส่ใจภูมิปัญญาโดยต่อยอดภูมิปัญญา

คำสำคัญ: การประยุกต์, พุทธปรัชญา, วัฒนธรรมประเพณีการทำบุญสารทเดือนสิบ, การพัฒนาคุณภาพชีวิต

Abstract

The objectives of the research article were: 1) study the background and concepts of the Tenth Month Cultural Festival. 2) analysis of the Buddhist philosophy for the Tenth Month Cultural Festival. 3) apply of the Buddhist philosophy for the Tenth Month Cultural Festival for the Life Quality Development in Present Thai Society. And 4) create new knowledge and development pattern for the Life Quality Development in Present Thai Society. This research was a qualitative research by studying information from documents and research. To analysis by dialectical philosophical research method by using content analysis summarized as an overview. The results of the study revealed that: 1) background and concepts are merit making in the Tenth Month Cultural Festival, activity that shows clear results on morality. The concept of the Tenth Month Cultural Festival about moral such as gratitude, sacrifice, unity, humility, and reflects Thai society and the beliefs of making merit and dedicating to Petra, 2) analysis of the Buddhist philosophy for the Tenth Month Cultural Festival are study of Buddhist metaphysics on the form of image, mind, chetsik, nirvana, 62 Dissections. The epistemology of Buddhism of knowledge consists primary level of knowledge is caused by the organic senses, Intermediate level of knowledge is caused by the meditative level, and high level of knowledge is caused by the 3 wisdom are patriotism, death of animals, and desire to die, 3) apply of the Buddhist philosophy for the Tenth Month Cultural Festival include 3.1) Gratitude, 3.2) Sacrifice, 3.3) Unity, 3.4) Giving, 3.5) Benjasin - Benjatham, 3.6) Charity 10, 3.7) Sammatithi, and 4) create new knowledge and development pattern for the Life Quality Development in Present Thai Society are living with value Have morals for the benefit of oneself and society And paying attention to wisdom by extending the wisdom.

Keywords: Application, Buddhist Philosophy, Tenth Month of Cultural Festival, Life Quality Development

บทนำ

“ประเพณี” ตามพจนานุกรมภาษาไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “น. สิ่งที่ยึดถือประพฤติปฏิบัติสืบ ๆ กันมาจนเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียม หรือจารีตประเพณี.” คำว่า “วันสารท” หมายถึง วันทำบุญสิ้นเดือน 10 ดังนั้น วันสารท เป็นวันแห่งความยินดีทั้งผู้ให้และผู้รับ ผู้ให้ หมายถึง ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ได้ทำบุญอุทิศให้แก่ผู้วายชนม์ ผู้รับ หมายถึง ผู้ที่ละจากโลกนี้ไปแล้วและไปตกทุกข์ได้ยากลำบาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) การที่ผู้ยังมีชีวิตอยู่ระลึกนึก และคิดทำบุญอุทิศให้ผู้วายชนม์นั้น ถือว่าเป็นสำนึกที่ดี เพราะเมื่อได้จากไปแล้วนั้น ไม่มีผู้ใดทราบ ว่าชีวิตภายหลังตายของเขาเหล่านั้นเป็นอย่างไร มีสุขหรือทุกข์เพียงใด เมื่อโอกาสวันสารทมาถึง ซึ่งในหนึ่งปี มี 2 ครั้ง คือ วันรับเปรต ตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 และวันส่งเปรตตรงกับวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ทั้งวันรับและวันส่ง ถือเป็นประเพณีปฏิบัติกันมา เป็นความพร้อมใจกันปฏิบัติ ซึ่งแตกต่างจากจารีตที่ต้องปฏิบัติ หากไม่ปฏิบัติ ถือว่าผิดจารีต (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2556) ซึ่งพจนานุกรมได้ให้ความหมายของคำว่า rite หมายถึง ประเพณี การกระทำ เกี่ยวกับพิธีกรรม การกระทำที่มีรูปแบบ ข้อปฏิบัติ กระบวนการปฏิบัติจริง ๆ ประเพณีทำบุญวันสารท (สารท แปลว่า เป็นที่ยินดี) เป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา (Diana Treffry, Additional Director, 2001) จากความเชื่อของชาวพุทธซึ่งเกิดจากการที่พระเจ้าพิมพิสารไปกราบทูลพระพุทธเจ้าเรื่องที่พระองค์ได้ยินเสียงประหลาด ๆ ในยามค่ำคืน พระพุทธเจ้าจึงตรัสต่อพระเจ้าพิมพิสารให้ทรงทราบว่า เสียงนั้นที่พระองค์ได้สดับนั้น แท้จริงเป็นเสียงพระญาติของพระองค์ที่มาขอส่วนบุญเนื่องจากพระญาติเหล่านั้นไปตกทุกข์ได้ยากในนรก มีชีวิตเป็นอยู่อย่างยากลำบาก แม้จะเอ่ยคำพูดออกมา ก็ไม่สามารถเปล่งออกมาได้เต็มปากเต็มคำ ดังที่พระมหากษัตริย์ได้สดับมา คือ คำกล่าวที่ว่า พุชชีวิต...มีการกล่าวไว้ในคัมภีร์มงคลสูตรที่ปณี (ปฐโม ภาค) (พุทธโฆษาจารย์, 2539) พระพุทธเจ้าได้แสดงให้เห็นปรากฏแก่พระเจ้าพิมพิสาร พระเจ้าพิมพิสารเมื่อทรงหลังน้ำทักษิโณทก ได้อุทิศว่า “ขอให้ผลทานนี้จงมีแก่ญาติทั้งหลายของข้าพเจ้า” ในขณะนั้นเองสระโบกขรณีทั้งหลายที่ถูกดอกปทุมปกปิดไว้ บังเกิดแล้วแก่เปรตเหล่านั้น เปรตเหล่านั้นทั้งอาบทั้งดื่มในสระนั้น ได้รับความสุขทุกขุทรมานและความหิวโหย มีวรรณะดังทองคำ พระราชาถวายโภชนาหาร คือ ข้าวยาคุและ ของขบเคี้ยว ได้อุทิศให้เปรตเหล่านั้น โภชนะ คือ ข้าวยาคุและของขบเคี้ยวอันเป็นทิพย์ เปรตเหล่านั้นบริโภครสของเหล่านั้น ได้มีอินทรีย์อันอบอุ่น ได้ถวายผ้าและเสนาสนะ อุทิศให้แล้ว เครื่องตกแต่ง สมบัตินั้นทั้งปวงได้ปรากฏเหมือนดังที่พระศาสดาทรงอธิษฐาน พระเจ้าพิมพิสารทรงทอดพระเนตรสมบัติเหล่านั้นทรงปลื้มพระทัยยิ่งนัก (สุ.ขุ. 18/14/-25/153-154) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535)

จากเรื่องราวเกี่ยวเปรตผู้เป็นญาติของพระเจ้าพิมพิสารที่พระพุทธเจ้าตรัสแก่ พระพิมพิสารนี้ กลายเป็นตำนานของการทำบุญอุทิศที่นิยมกระทำกันเนื่องในวันสารท เดือนสิบ ของทุกปีในสังคมไทย ประเพณีสารทไทยเดือนสิบ (วัฒนธรรมไทย, 2562) พระยาอนุมานราชธน ได้สันนิษฐานว่า น่าจะมาจากคติของอินเดีย เกี่ยวกับผลแรกได้ของการเก็บเกี่ยวข้าวในฤดูสารท หรือช่วงฤดูใบไม้ร่วงของบางประเทศ จะตรงกับเดือน 10 ทางจันทรคติของไทย ในความเป็นจริง ช่วงนี้ ยังมีใช้ช่วงเก็บเกี่ยวข้าว แต่มีผลไม้บางอย่างถึงฤดูการออกผล เมื่อทาง ไทยรับเอาความเชื่อนี้มา จึงมีการเปลี่ยนใช้ข้าวเก่าทำเป็นข้าวเฒ่า ผสมกับถั่ว งา และสิ่งอื่น ทำเป็นขนมกระยาสารท ในช่วงเริ่มต้นคงมีการนำอาหารเหล่านี้ไปสังเวทยะเทศา ตลอดถึงผี นางไม้ ตามความเชื่อดั้งเดิม เมื่อชาวไทยหันมานับถือพระพุทธศาสนาได้เปลี่ยนให้เข้ากับ ความเชื่อในพระพุทธศาสนาการทำบุญกับพระสงฆ์ เมื่อทำบุญแล้วมีการอุทิศส่วนบุญกุศลแก่บรรพ บุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว นอกจากนี้ การทำบุญเดือนสิบกระทำกันในหลายภูมิภาค เช่น ภาคอีสาน เรียกว่า บุญข้าวสาก หรือสลากภัต เป็นหนึ่งในฮีตสิบสอง อันเป็นการทำบุญอุทิศให้ผู้ตายหรือ เปรต โดยข้าวสากจะทำด้วยข้าวเฒ่า ข้าวฟ่าง ข้าวตอก คลุกเข้ากันผสมกับน้ำตาล น้ำอ้อย ถั่ว งา มะพร้าว มีลักษณะคล้ายกระยาสารทของภาคกลาง โดยนิยมทำกันราวกลางเดือนสิบ พิธี สารท นอกจากเป็นประเพณีของชาวไทยทั่วไปแล้ว แม้ในส่วนของพระมหากษัตริย์ ที่เรียกว่า พิธีหลวง ปรากฏว่า มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ดังปรากฏ (วัฒนธรรมไทย, 2562) “...ราชบุรุษชาว พนักงานตกแต่งโรงพิธีในพระราชนิเวศน์ ตั้งก้อนเส้าเตาเพลิงแลสัมภาระเครื่องใช้เบ็ดเสร็จ นายนักการระหารหลวงก็เก็บเกี่ยวครกสาลีและรวงข้าวมาตากตาเป็นข้าวเฒ่า ข้าวตอกส่ง ต่อมเทียรวังเวรเครื่อง นายพระโคกัรตน้ำชีرارสมาส่งดุจเดียวกัน ครั้งได้ฤกษ์ รับสั่งให้เจ้า ชาวเวรเครื่องทั้งมวลตกแต่งปรุงมธุปายาส ปรุงปนระดมเจือลั่นแต่โอหารส มีขันทสกร น้ำผึ้ง น้ำอ้อย น้ำตาล นมสด เป็นต้น ใส่ลงในภาชนะ ซึ่งตั้งบนเตาเพลิง จึงให้สาวสำอากวน มธุปายาสโดยสังเขป ชาวดุริยางค์ดนตรีก็ประโคมพิณพาทย์ ช้อง กลอง เล่นการมหรสพ ระเบง ระบำลั่นแต่नารี และพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยราชบริพารนำข้าวมธุปายาสไปถวายพระมหา เถรานุเถระ” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ครั้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ก็ได้สืบประเพณีพระราชพิธีสารทมาจัดทำ ในรัชกาลที่ 1 มีพระราชพิธีสารทกวนข้าวทิพย์ รัชกาลต่อมา ได้ทำบ้าง งดบ้าง จนถึงพุทธศักราช 2470 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 โปรดเกล้าให้ตั้งการพระราชพิธี สารท จนกระทั่งในปัจจุบัน ประเพณีวัฒนธรรมสารทเดือนสิบยังคงนิยมจัดขึ้นในประเทศไทย เพียงแต่เรียกชื่อแตกต่างกันออกไป ปัจจุบันจากการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมการทำบุญ เทศกาลสารทเดือนสิบได้พบปัญหา (พระนิคม ธมมธโร (พงษ์สมุทร), 2556) ได้แก่

1. ปัญหาความไม่เข้าใจหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ถูกต้อง แม้ว่า สังคมไทย ประชาชนนับถือพระพุทธศาสนา แต่มีได้หมายความว่า ทุกคนมีความรู้ที่ถูกเกี่ยว

พระพุทธศาสนา เพราะประชาชนส่วนใหญ่มักทำตามกันมาตามที่ได้รับฟังมา ทั้งที่ในความเป็นจริงยังเป็นความเข้าใจเพียงผิวเผิน

2. ปัญหาการอยู่ร่วมกันในสังคม การอยู่ร่วมกันยังมีปัญหามากมาย ต้องอาศัยหลักคุณธรรมมาพัฒนาคน เพื่อให้สังคมน่าอยู่ มีความสุข มีหลักคุณธรรมอะไรบ้างที่จำเป็นต้องนำมาใช้ในสังคม

3. ปัญหาครอบครัว ทุกวันนี้ ปัญหาครอบครัว เป็นปัญหาที่นับวันจะเพิ่มพูนยิ่งขึ้น เช่น ปัญหาครอบครัวแตกแยก หรือปัญหาหย่าร้าง ปัญหายาเสพติดที่คนในครอบครัวเกี่ยวข้อง

4. ปัญหาความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ตัวเป็นปัญหาใหญ่ของมนุษย์ トラบใดที่มนุษย์ยังมีความเห็นแก่ตัว ปัญหาที่จะเกิดต่อไป เพราะความเห็นแก่ตัวเป็นรากเหง้าของปัญหาทุกอย่าง

5. ปัญหาการมองไม่เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมที่ดีงาม วัฒนธรรมเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของมนุษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ แต่ปัจจุบันวัฒนธรรมถูกละเลยทอดทิ้ง ไม่ให้ความสำคัญ

6. ปัญหาการประพฤติดีศีลธรรม ท่านพุทธทาสภิกขุพยายามเรียกร้องให้คนถอยหลังเข้าคลอง คือ คลองศีลธรรม สิ่งที่จะช่วยให้โลกรอดพ้นจากความวินาศ คือ ศีลธรรม การประพฤติดีศีลธรรม

จากปัญหาดังกล่าวข้างประจักษ์ให้เห็นว่าในสังคมไทยในปัจจุบันการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมการทำบุญเทศกาลสารทเดือนสิบประเพณีบุญสารทเดือนสิบสะท้อนความเป็นตัวตนของคนภาคใต้ โดยผ่านทัศนะของคนในและคนนอกทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ทัศนะในแง่บวกคือ เป็นผู้ที่มีความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ มีความรักและสามัคคีกัน ยึดมั่นในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทัศนะในแง่ลบคือ การมองไม่เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมที่ดีงาม วัฒนธรรมเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของมนุษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของปัญหาและสนใจที่ศึกษาโดยนำหลักพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้ในพิธีสารทเดือนสิบ เพื่อให้ชีวิตมีเป้าหมายและวิถีคิดไปสู่เป้าหมาย รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดสมดุลและช่วยสังคมให้มีสันติสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและแนวคิดเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมการทำบุญเทศกาลสารทเดือนสิบ
2. เพื่อวิเคราะห์พุทธปรัชญาว่าด้วยประเพณีวัฒนธรรมการทำบุญเทศกาลสารทเดือนสิบ
3. เพื่อประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาในพิธีสารทเดือนสิบเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมไทยปัจจุบัน

4. เพื่อค้นหาคำถามใหม่ และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาในวัฒนธรรมประเพณีการทำบุญสารทเดือนสิบเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมไทยปัจจุบัน ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร นำมาวิเคราะห์และเชื่อมโยงประเพณีวันสารทไทย โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

แหล่งข้อมูล คือ 1) ข้อมูลเอกสารชั้นต้น ได้แก่ พระไตรปิฎก คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา เช่น พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย และฉบับภาษาบาลี ตลอดจนคัมภีร์อรรถกถาฎีกา และคัมภีร์ปกรณ์วิเสส คัมภีร์มังคลัตถปิณี และคัมภีร์วิสุทธิมรรค และ 2) ข้อมูลเอกสารชั้นรอง ได้แก่ บทความ และงานวิจัยเกี่ยวกับพุทธปรัชญา พุทธอภิปรัชญา พุทธญาณวิทยา พุทธจริยศาสตร์ พุทธสุนทรียศาสตร์ และวันสารทเดือนสิบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ตารางการวิเคราะห์เนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ความเป็นมาของประเพณีวัฒนธรรมการทำบุญเทศกาลสารทเดือนสิบ ระยะที่ 2 วิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมการทำบุญเทศกาลสารทเดือนสิบ และพุทธปรัชญาที่ไปประยุกต์ใช้ และระยะที่ 3 ค้นหาคำถามใหม่ และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน และทำการบันทึกข้อมูลลงตารางการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ วิเคราะห์ด้วยหลักฐานหรือเอกสารที่เชื่อถือได้ แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิจัยทางปรัชญาแบบวิภาษวิธี และการหาเหตุผลด้วยการใช้วิจารณ์ญาณ โดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. การศึกษาความเป็นมาและแนวคิดเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมการทำบุญเทศกาลสารทเดือนสิบ พบว่า

ความเป็นมาเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมสารทเดือนสิบ

เป็นวันทำบุญกุศลอุทิศให้แก่บรรพบุรุษ ตรงกับเดือน 10 รวมถึงเป็นวันรับเปรต ซึ่งตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 และวันส่งเปรตตรงกับวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ทั้งวันรับและวันส่งถือเป็นประเพณีที่ปฏิบัติกันมา ประเพณีวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนา เพราะหลักคำสอนได้กลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับวิถีชีวิต เช่น ความกตัญญู ความเอื้ออาทร ความสามัคคี ความเสียสละ การเคารพผู้ใหญ่ ทำให้เกิดความรักความผูกพันของบุคคลในครอบครัว ชุมชน ซึ่งมีแนวคิด มีดังนี้

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมวันสารทเดือนสิบ

กล่าวถึงความเชื่อเรื่องบุญสารทเดือนสิบเป็นประเพณีที่วิวัฒนาการมาจากประเพณี “เปตพลี” ของศาสนาพราหมณ์ อันเป็นประเพณีที่จัดทำขึ้นเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย ปฏิบัติต่อเนื่องมาในอินเดียก่อนสมัยพุทธกาล เมื่อชาวไทยหันมานับถือพระพุทธศาสนา ได้ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับความคิดที่สอนกันในพระพุทธศาสนา ได้หันมาทำบุญกับพระสงฆ์โดยการอุทิศส่วนบุญกุศลแก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว นอกจากนี้ การทำบุญเดือนสิบได้กระทำกันในหลายภูมิภาค เช่น ภาคอีสานเรียกว่า บุญข้าวสาก ภาคเหนือเรียกว่า ทำบุญสลากภัตต์ เป็นหนึ่งในฮีตสิบสอง ภาคกลางเป็นการทำบุญอุทิศให้ผู้ตายโดยกวนกระยาสารท ส่วนภาคใต้ถือกันเป็นประเพณีบุญใหญ่ประจำปี จัดกันทุกหมู่บ้าน อำเภอ จังหวัด

1.2 กิจกรรมเนื่องในวันสารทเดือนสิบ

กิจกรรมเนื่องในวันสารทเดือนสิบที่สะท้อนออกมาจากประเพณี พิธีการ และความเชื่อเรื่องบุญสารทเดือนสิบ ได้แก่ 1) ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ที่เชื่อว่าในปลายเดือนสิบ ปุ๋ยา ตายาย ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว 2) ความชื่นชมยินดีในโอกาสที่ได้รับผลผลิตทางการเกษตร 3) นำผลผลิตการเกษตรไปทำบุญเพื่อเป็นเสบียงในฤดูฝน และ 4) การแสดงความรื่นเริงและสนุกสนานประจำปี

1.3 แนวคิดเนื่องในวันสารทเดือนสิบ

การทำบุญประเพณีในวันสารทเดือนสิบเกิดขึ้นเพราะลูกหลานมีความประสงค์จะทำบุญอุทิศให้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว เป็นการทำบุญใหญ่ประจำปีในรอบหนึ่งปี โดยยึดถือปฏิบัติตามคำสอนในพระพุทธศาสนาและเป็นกิจกรรมที่ปรากฏผลอย่างชัดเจนเกี่ยวกับคุณธรรม ได้แก่ ความกตัญญู ความเสียสละ ความสามัคคี ความอ่อนน้อมถ่อมตน และสะท้อนสังคมไทยกับความเชื่อการทำบุญอุทิศให้แก่บรรพบุรุษและเปตชน

1.4 ผลบุญผลกรรมของเปตชน

การให้ผลของกุศลกรรมซึ่งเป็นกรรมดี เป็นกรรมขาว จัดเป็นผลบุญ และการให้ผลของอกุศลกรรมซึ่งเป็นกรรมชั่ว เป็นกรรมดำ จัดเป็นผลกรรมหรือผลบาป กรรมในทางพระพุทธศาสนา มีทั้งกุศลกรรม กรรมฝ่ายดี อกุศลกรรม กรรมฝ่ายชั่ว และอภัยาทกรรม จากความเชื่อในเรื่องผลของการกระทำฝ่ายบุญ ย่อมส่งผลให้ไปเกิดในสุคติภูมิ คือ สวรรค์ และผลของการกระทำฝ่ายบาป ย่อมส่งผลให้ไปเกิดในทุคติภูมิ คือ นรก

1.5 สังคมไทยปัจจุบันกับความเชื่อการทำบุญอุทิศให้เปตชน

ความเข้าใจเรื่องบุญ - บาป เป็นความเชื่อพื้นฐานของชาวพุทธ หากดำรงตนอยู่ในศีลธรรม ใช้ศีลธรรมนำชีวิต ตระหนักในบาป - บุญ คุณโทษ และความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดของสังคมไทยยังมีอย่างเข้มข้น ชีวิตหลังความตายยังดำรงอยู่ การยอมรับว่าโลกหน้ามีอยู่และเป็นที่ยอมรับกันว่า ผู้ที่กระทำความดี เมื่อละจากโลกนี้ไป ย่อมไปเกิดตามภพภูมิที่ดีที่เหมาะสมกับการกระทำของตน ๆ เรียกภพภูมินั้นว่า สุคติภูมิบ้าง มนุษย์ภูมิบ้าง

ผู้ที่กระทำความชั่ว ย่อมไปสู่ภูมิชั้นต่ำ เรียกว่า ทุกคติภูมิ การเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารจึงเป็นไปตามบุญ - กรรมของแต่ละคน ดังนั้น เมื่อถึงประเพณีวันสารทเดือนสิบนับเป็นเรื่องสำคัญสำหรับชาวพุทธในสังคมไทย ที่นิยมทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สะท้อนออกให้รับรู้ ทั้งเรื่องความกตัญญูทำบุญอุทิศให้บรรพบุรุษและเปตชนทั้งหลาย

2. การวิเคราะห์พุทธปรัชญาว่าด้วยประเพณีวัฒนธรรมการทำบุญสารทเดือนสิบพบว่า พุทธปรัชญา ที่ค้นพบในประเพณีวันสารทเดือนสิบ คือ หลักการให้ กล่าวคือ อามิสทาน ธรรมทาน และอภัยทาน การให้มีความสำคัญมากเพราะสังคมที่ไม่เห็นแก่ตัว มีความสุขมากกว่าสังคมที่เห็นแก่ตัว คนที่รู้จักแบ่งปัน และพร้อมที่จะให้อภัยผู้อื่น ย่อมมีความรักผู้อื่นเป็นฐานรองรับ ความรักผู้อื่นเป็นเครื่องป้องกันมิให้ความเห็นแก่ตัวเกิดขึ้น ซึ่งพุทธปรัชญาได้แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่

2.1 พุทธอภิปรัชญา เป็นหลักความเป็นจริง หรือยอมรับความมีอยู่จริงของนามและรูป เพียงแต่มิได้ถือว่านามและรูปเป็นสิ่งอมตะ แต่นามและรูปเป็นไปตามกฎของไตรลักษณ์หรือธรรมนิยาม คือ ความเป็นอนิจจังของสรรพสิ่ง ความเป็นทุกขังของสรรพสิ่ง และความเป็นอนัตตาของสรรพสิ่ง ส่วนความเป็นจริงสูงสุดที่เรียกว่า “ปรมาตมธรรม” คือ นิพพาน เป็นความจริงขั้นสุดท้ายหรือความจริงสูงสุดที่หยุดการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ เพราะดับอวิชชา ตัณหา และอุปาทานได้ มีการแบ่งนิพพานออกเป็น 2 ชนิด คือ 1) สอุปาทิเสสนิพพาน และ 2) อนุปาทิเสสนิพพาน

2.2 พุทธญาณวิทยา เป็นทฤษฎีความรู้ เป็นสาขาหนึ่งของปรัชญาบริสุทธิ์ ทำหน้าที่ในการแสวงหาความรู้ แหล่งกำเนิดของความรู้ ธรรมชาติหรือลักษณะของความรู้และความสมเหตุสมผลของความรู้ แบ่งระดับความรู้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับต้น หรือผัสสะทั้ง 6 คือความรู้ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น ความรู้ที่เกิดจากการฟัง “ สุตมยปัญญา ” ความรู้ที่เกิดจากการคิด “ จินตามยปัญญา ” และความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ “ ภาวนามยปัญญา ” หรือการฝึกฝนตนเองที่เรียกว่า “ วิปัสสนา ” ระดับกลาง เป็นความรู้ในระดับฌานสมาบัติ มีความรู้ในระดับอภิญญา เช่น ทิพพจักขุ ตาทิพย์ ทิพพโสต หูทิพย์ มโนมยิทธิ แสดงฤทธิ์ได้ เจโตปริยญาณ รู้จิตของผู้อื่น และระดับสูง เป็นความรู้ด้วยญาณ 3 คือความรู้ระลึกชาติ ความรู้ในการตายและการเกิดของสัตว์ และความรู้ในความสิ้นไปของกิเลส

2.3 พุทธจริยศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติ หรือทฤษฎีทางศีลธรรม นั่นเอง พุทธจริยศาสตร์ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) ระดับเบื้องต้น คือ ระดับศีล 5 2) ระดับกลาง คือ ระดับกุศลกรรมบถ 10 ประการ และ 3) ระดับสูง คือ อริยมรรคมีองค์แปด

2.4 พุทธสุนทรียศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยงามในทรรศนะของพุทธปรัชญา ซึ่งความงามในทรรศนะของพุทธเป็นการมองความงามในหลากหลายรูปแบบ เช่น ความงามตามธรรมชาติ ความงามของมนุษย์ ความงามของสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และความงามของการสอนธรรมะ

3. การประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาในพิธีสารเดือนสิบเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมไทยปัจจุบัน พบว่า

3.1 พุทธปรัชญาเรื่องความกตัญญูเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นเรื่องความกตัญญูเป็นพุทธปรัชญาที่เด่นชัดในประเพณีวันสารทเดือนสิบ และยังคงมีความสำคัญในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะวัยรุ่นเริ่มให้คุณค่าน้อยลงต่อบุพพการีและบรรพบุรุษของตนน้อยลง การให้ความสำคัญเรื่องกตัญญูการรู้คุณค่าของบรรพชน ทำให้ความกตัญญูอยู่ในวิถีชีวิตจนกลายเป็นวัฒนธรรมที่เป็นแบบอย่าง

3.2 พุทธปรัชญาเรื่องความเสียสละเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประการที่สอง คือ ความเสียสละ เสียสละอะไร จึงจะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต เสียสละแรงกายแรงใจในการทำงานเพื่อส่วนรวม เสียสละทรัพย์สินเงินทองตามกำลังของตน ดังนั้น หากต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำเป็นต้องกำจัดความเห็นแก่ตัว โดยการฝึกการเสียสละให้เป็นนิสัยติดตัว

3.3 พุทธปรัชญาเรื่องความสามัคคีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นความสามัคคีของหมู่คณะ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตในแง่ของการอยู่ร่วมกัน ก่อให้เกิดพลังสร้างสรรค์ และนำไปสู่ความสำเร็จที่รวดเร็วของการทำงาน ทั้งยังเป็นแหล่งความสุขเนื่องจากการใช้พลังร่วมกันในการทำงาน พุทธปรัชญาเรื่องความสามัคคีปรากฏชัดเจน เป็นทั้งกายสามัคคี วาจาสามัคคี และมโนสามัคคี

3.4 พุทธปรัชญาเรื่องการให้ทานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งทานทั้ง 3 ประการ คือ อามิสทาน ธรรมทาน และอภัยทาน มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การให้เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้คือ การให้อามิส หรือวัตถุ เช่น ข้าว ปลา อาหาร ประทีป ดอกไม้ ยานพาหนะ และเสื้อผ้า นอกจากนี้ ยังมีธรรมทาน คือ การให้ความเป็นเหตุเป็นผล และอภัยทาน คือ การให้อภัย การใช้ชีวิตที่มีความสงบสุข

3.5 พุทธปรัชญาเรื่องเบญจศีล - เบญจธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นหลักการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อบรรลุเป้าหมายสำคัญของชีวิต คือ ความสุขสงบ การดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนหลักเบญจศีล คือ ศีล 5 กล่าวคือ จดเว้นจากการฆ่าสัตว์ จดเว้นจากการลักทรัพย์ จดเว้นจากการประพฤติดีกในกามทั้งหลาย จดเว้นจากการพูดเท็จ จดเว้นจากการดื่มสุรา และเมรัย - เบญจธรรม คือ การประพฤติตามธรรมะ 5 ประการ คือ มีความเมตตา ปราณณาให้ผู้อื่นมีความสุข มีอาชีพะ เลี้ยงชีวิตโดยชอบ พอใจในคู่ครองของตน พูดคำสัตย์จริง และมีสติสัมปชัญญะในการดำรงชีวิต และเบญจศีล - เบญจธรรม เป็นเครื่องค้ำประกันความเป็นมนุษย์ หรือไปเกิดในสุคติภูมิขึ้นสูงขึ้นไป ไม่เป็นสัตว์นรก หรือเกิดในทุคติภูมิ

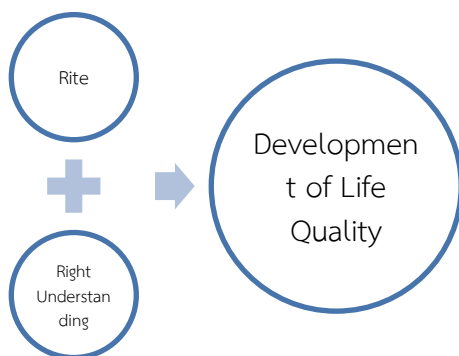
3.6 พุทธปรัชญาเรื่องกุศลกรรมบถ 10 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมตามหลักกุศลกรรมบถ 10 ประการ เรียกว่า “กายกรรม 3” ได้แก่ 1) การเว้นการฆ่าเบียดเบียนกัน มีเมตตากรุณาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 2) ละอทินนาทาน

เคารพกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้อื่น และ3) ละการประพฤติดีกในกามทั้งหลาย ไม่ล่วงละเมิด ประเวณีทางเพศ

3.7 พุทธปรัชญาเรื่องสัมมาทิฐิเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การสร้างสัมมาทิฐิ หรือสัมมาปัญญา สามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ โดยอาศัยองค์ประกอบที่เรียกว่า “สัมมาทิฐิ” สัมมาทิฐิอย่างนี้เกิดจากกัลยาณมิตร และอีกประการหนึ่ง คือ การใคร่ครวญ ด้วยเหตุด้วยผล พิจารณาสິงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบรอบด้านด้วยสติปัญญาว่า สิ่งที่เกิดขึ้นต้องมีเหตุผล พิจารณาให้เห็นว่า อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล จนเกิดเป็นปัญญาพัฒนา ชีวิตได้ เรียกว่า “โยนิโสมนสิการ”

4. การค้นหาองค์ความรู้ใหม่ และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับสังคม ปัจจุบัน พบว่า องค์ความรู้ใหม่ คือ ประเพณีที่ผ่านการการบ่มเพาะทางปัญญาชนิดสัมมาทิฐิ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่วนประเพณีที่เพียงทำสืบกันมา ยังเป็นที่สงสัยได้ว่า เป็นคุณมาก น้อยเพียงใด เพราะยังขาดการตรวจสอบ และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ ประเพณี + สัมมาทิฐิ → การพัฒนาคุณภาพชีวิต (RRUD = R ตัวแรก = Rite R ตัวที่สอง = Right U = Understanding และ D = Development of Life Quality)

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน

จากภาพอธิบายได้ว่า ประเพณี (Rite) เป็นสิ่งที่ทำกันมา สืบต่อกันมา เชื้อถือกันมาจนลง ตัว เมื่อทำแล้วปฏิบัติกันแล้วเกิดการยอมรับของสังคม สังคมเชื่อและยึดถือปฏิบัติติดต่อกันมา เพราะเป็นสิ่งที่งาม เหมาะสมกับสังคมของตน เป็นความลงตัวในการนำคำสอนลงสู่วิถีของชุมชน และสังคมนั้น ๆ เพราะได้รับการยอมรับและปฏิบัติกันสืบต่อกันมา การอนุรักษ์รักษาประเพณี เป็นหน้าที่ของอนุชนที่ต้องศึกษาเรียนรู้ให้เข้าใจ และธำรงรักษาไว้ เป็นมรดกทางสังคมที่ได้ส่งต่อกันมา โดยมีสัมมาทิฐิ (Right Understanding) เป็นความเห็นถูกต้อง เป็นปัญญาชนิดหนึ่ง ที่จัดเป็นสัมมาปัญญาเพื่อรักษาความถูกต้องให้เป็นไปตามทำนองคลองธรรม และรู้วิธีการปฏิบัติที่นำไปสู่การดับทุกข์ การนำเอาหลักสัมมาทิฐิมาประยุกต์ใช้ในการประพฤติปฏิบัติตามหลัก อริยมรรคมีองค์ 8 ประการ ได้แก่ 1) สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ สัมมาวาจา เจรจาชอบ สัมมากัมมันตะ การงานชอบ สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ สัมมาวายามะ ความพยายามชอบ

สัมมาสติ ระลึกชอบ สัมมาสมาธิ ตั้งมั่นชอบ จนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต (Development of Life Quality) คือ การทำให้ชีวิตมีคุณค่า มีศักยภาพในการแก้ปัญหา การดำรงชีวิต และอยู่ร่วมกับสังคมได้ ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตในพุทธปรัชญาในประเพณีวัฒนธรรมการทำบุญสารทเดือนสิบ มีหลักธรรมที่ควรยึดถือและนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น ทาน จาก กตัญญู สามัคคีสัมมาทิฐิและกรรม เมื่อนำหลักธรรมนี้มาใช้ในการดำรงชีวิตหรือการอยู่ร่วมกันในสังคมทำให้ชีวิตมีคุณภาพ ทั้งร่างกายและจิตใจ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ประเพณีวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนา เพราะหลักคำสอนได้กลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับวิถีชีวิต เช่น ความกตัญญู ความเอื้ออาทร ความสามัคคี ความเสียสละ การเคารพผู้ใหญ่ ทำให้เกิดความรักความผูกพันของบุคคลในครอบครัว ในหมู่บ้าน ในเมือง ในชุมชน เมื่อถึงวันประเพณีทำบุญเดือนสิบ ต่างก็หวนกลับคืนสู่ท้องถิ่นของตน ทำให้ประชาชนไม่ลืมท้องถิ่นของตน ได้เห็นความรักสามัคคีของคนยังมีความเหนียวแน่น ได้สัมผัสกับความเอื้ออาทรของบุคคลต่าง ๆ ที่แสดงออกมาให้ปรากฏแก่ผู้พบเห็น เห็นคล้อยกับ พระมหาชัยณรงค์ วรณโช (เทศสาย) ที่กล่าวถึง ศิลในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ที่ว่า ศิลในฐานะรองรับกุศลธรรม ได้แก่ ไตรสิกขา สติปัฏฐาน 4 สัมมปธาน 4 อิทธิบาท 4 อินทรีย์ 5 โพชฌงค์ 7 และศิลปในฐานะรองรับอริยมรรคมองค์ 8 เมื่อทราบโทษและอานิสงส์ของศิลป ความเศร้าหมอง และ ความผ่องแผ้วแห่งศิลป การบำเพ็ญศิลป ตัวอย่างบุคคลผู้ทูลศิลป และผู้มีศิลป ก็เป็นเหตุให้มีการสำรวมกายวาจาใจ อันจะเป็นฐานรองรับคุณงามความดีที่สูงต่อไป เพราะข้อนี้เป็นเหตุความสุขในชีวิตประจำวัน เมื่อสังคมมีความเชื่อชีวิตหลังความตาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การต้องไปเกิดในทุคติภูมิ ย่อมไม่เป็นที่พึงประสงค์สำหรับทุกคน และต้องการช่วยญาติผู้ละจากโลกนี้ไปแล้วด้วยเป็นห่วงว่าท่านเหล่านั้นอาจตกทุกข์ได้ยาก อยากทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้ได้รับส่วนบุญเพื่อปลดเปลื้องญาติเหล่านั้นให้จากความทุกข์ยากลำบาก จึงเป็นเหตุผลในการอนุรักษ์ประเพณีทำบุญสารทเดือนสิบ (พระมหาชัยณรงค์ วรณโช (เทศสาย), 2558)

พุทธปรัชญาเป็นปรัชญาว่าด้วยคำสอนของพระพุทธเจ้าที่มีการอธิบายขยายความตั้งแต่อีกกาลจนกระทั่งถึงปัจจุบันกาล พุทธปรัชญาตามแนวปรัชญาบริสุทธิ์ มี 4 ประเภท ได้แก่ 1) พุทธอภิปรัชญา 2) พุทธญาณวิทยา 3) พุทธจริยศาสตร์ และ 4) พุทธสุนทรียศาสตร์ เห็นคล้อยกับ พระอธิการภักพงค์ สิริธมโม (พรหมศิริพงค์) และคณะ กล่าวว่า บุญเดือนสิบนี้มีแนวคิดอภิปรัชญาที่เชื่อมโยงถึงการอยู่ร่วมกัน ระหว่างภาวะ (Being) หรือปรมัตถสัจจะ และ อภาวะ (Non - being) หรือสมมติสัจจะ ซึ่งสภาวะทั้งสองอย่างจะแฝงอยู่ในความเชื่อ ได้แก่ 1) ความเชื่อเรื่องเทพผู้มีอำนาจสูงสุด 2) เชื่อเรื่องเปรตภูมิ 3) ความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาบรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประกอบด้วย 3.1) ความเชื่อเรื่องผีปู่ตา หรือวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ 3.2) ความเชื่อเรื่องพญา

แกน 3.3) ความเชื่อเรื่องนางไม้และรุกขเทวดา และ 3.4) ความเชื่อเรื่องบุญ บาป นรก สวรรค์ ในทฤษฎีญาณวิทยา พบว่า ความรู้ถูกเก็บในลักษณะที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านลูกถ่ายทอดโดยปราชญ์ชาวบ้าน มีหลักในการวิเคราะห์ คือ 1) ลักษณะของความรู้ 2) บ่อเกิดของความรู้ 3) คุณค่าของความรู้และ 4) เกณฑ์การตัดสินความรู้ และเมื่อใช้ทฤษฎีพุทธจริยศาสตร์ พบว่า บุญเดือนสิบมีผลดีที่เกิดต่อปัจเจกบุคคลในการดำเนินชีวิตที่มีความเรียบง่ายและมีความสุข และส่งผลต่อวิถีชีวิตชุมชนที่มีการเกื้อกูลในการอยู่ร่วมกันจนทำให้เกิดเป็นสังคมแห่งการพึ่งพา โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นแนวปฏิบัติ (พระอธิการภักพงศ์ สิริธมโม (พรหมศิริพงศ์) และคณะ, 2563)

การประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาในเรื่องความกตัญญู การให้ความสำคัญเรื่องกตัญญูการรู้คุณ ความดีของบรรพชน ทั้งพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ตลอดจนครู อาจารย์ ที่อบรมบ่มเพาะ เช่น การทำบุญ ตักบาตรเพื่ออุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้กับผู้มีพระคุณ การตอบแทนผู้มีพระคุณในวาระสำคัญต่าง ๆ การทำให้ความกตัญญูอยู่ในวิถีชีวิตจนกลายเป็นวัฒนธรรมที่เป็นแบบอย่าง เรื่องความเสียสละ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เรื่องความสามัคคี เป็นความสามัคคีของหมู่คณะ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตก่อให้เกิดพลังสร้างสรรค์ และนำไปสู่ความสำเร็จ เรื่องการให้ทาน ซึ่งทานทั้ง 3 ประการ คือ อามิสทาน ธรรมทาน และอภัยทาน มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เรื่องเบญจศีล - เบญจธรรม เป็นหลักการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนหลักเบญจศีล คือ ศีล 5 และเบญจธรรม คือ การประพฤติตามธรรมะ 5 ประการ เรื่อง กุศลกรรมบถ 10 เป็นการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมตามหลักกุศลกรรมบถ 10 ประการ เรียกว่า “กายกรรม 3” และเรื่องสัมมาทิฐิ การสร้างสัมมาทิฐิ สามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ โดยสัมมาทิฐิเกิดจากกัลยาณมิตร และการใคร่ครวญด้วยเหตุด้วยผล ด้วยสติปัญญา เป็นปัญญาที่พัฒนาสูงสุดสูงสุดของชีวิต เรียกว่า “โยนิโสมนสิการ” เห็นคล้อยกับ พระครูปริยัติกิจวิธาน (ไพสิทธิ ศิริรอด) ได้กล่าวถึงการประยุกต์ใช้หลักกาลามสูตรในสังคมไทยปัจจุบัน ที่ว่า แม้จะผ่านกาลเวลามาเนิ่นนาน ความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมของสังคมไทย ยังมีความคิด ความเชื่อและพฤติกรรมที่คลุกเคล้า ผสมปนเปอยู่กันกับระบอบทรศนทั้ง 5 และกาลามสูตรเป็นวิธีการวางท่าทีที่พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้ชาวกาลามชนรู้จักใช้สติปัญญาในการรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามา แล้วนำมาพิจารณาถึงเนื้อหาของเรื่องราวนั้น ๆ ว่า มีความสมเหตุสมผลมากน้อยเพียงใด ชาวกาลามะต้องพร้อมที่จะรับฟังด้วยใจที่เป็นกลาง มิให้ใช้องคติในการรับฟัง และไม่ด่วนตัดสินใจเชื่อ จนกว่าจะได้พิจารณาไตร่ตรองรอบด้านแล้ว ว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร จึงค่อยตัดสินใจเชื่อ การที่บุคคลเชื่อบุญ และวิบากแห่งบุญ ย่อมเกื้อหนุนต่อการดำเนินชีวิตให้ดำเนินไปแห่งกุศลกรรมบถ หรือทางแห่งความดี ใจที่น้อมไปในแห่งกุศล เป็นการยกจิตใจให้สูงขึ้น มุ่งมั่นในการทำความดี และผลแห่งบุญนำไปสู่ชีวิตที่ดีมีความสุข (พระครูปริยัติกิจวิธาน (ไพสิทธิ ศิริรอด), 2561)

องค์ความรู้ใหม่ และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบันทำให้รู้ว่าประเพณีเป็นสิ่งที่ทำกันมาสืบต่อกันมา นำไปปฏิบัติกันแล้วเกิดการยอมรับของสังคม

สังคมเชื่อและยึดถือปฏิบัติติดต่อกันมา ได้รับอนุรักษรักษาประเพณี และธำรงรักษาไว้ เป็นมรดกทางสังคมที่บรรพชนได้ส่งต่อกันมา โดยใช้หลักสัมมาทิฐิที่เห็นถึงความเห็นถูกต้อง ซึ่งเป็นสัมมาปัญญาที่มีเหตุผลสูงสุด คือ รู้ทุกข์ รู้เหตุแห่งทุกข์ รู้ผลของการดับทุกข์และรู้วิธีการปฏิบัติที่นำไปสู่การดับทุกข์ การนำเอาหลักสัมมาทิฐิมาประยุกต์ใช้ในชีวิตโดยประพฤติดุติปฏิบัติตามหลักอริยมรรคมีองค์ 8 ประการ จนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตคือ การทำให้ชีวิตมีคุณค่า มีศักยภาพในการแก้ปัญหา โดยนำหลักคิดหลักธรรมนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า การทำบุญเนื่องในประเพณีวันสารทเดือนสิบ นับเป็นเรื่องสำคัญสำหรับชาวพุทธในสังคมไทย ที่นิยมทำกันมาเป็นเวลาช้านาน ในประเพณีวันสารทเดือนสิบมีกิจกรรมต่าง ๆ เนื่องในวันสารทเดือนสิบ มีแนวคิดเนื่องในวันสารทเดือนสิบที่ปรากฏและสะท้อนออกให้รับรู้ ทั้งเรื่องความกตัญญู ความเสียสละ ความสามัคคี ความอ่อนน้อมถ่อมตน และสะท้อนให้เห็นสังคมไทยปัจจุบันกับความเชื่อการทำบุญอุทิศให้เปตชน รวมถึงบุคคลที่ยังมีชีวิตและผู้ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งผลในการศึกษาในแนวทางพุทธอภิปรัชญาในเรื่องรูป จิต เจตสิก นิพพาน รวมทั้งเรื่องทิฐิ 62 ประการ พร้อมทั้งการอธิบายขยายความของท่านพุทธทาสภิกขุ การศึกษาในแนวทางพุทธญาณวิทยา ในระดับระดับต้น คือ ประสาทสัมผัสระดับกลาง คือ การใช้เหตุผล โดยการใช้เครื่องมือเข้ามาช่วยให้มีความเชื่อมีเหตุผลมากขึ้น ไม่รับด่วนในการรับข้อมูลตามหลักกาลามสูตรที่พระพุทธองค์ทรงมอบไว้ให้ทั้ง 10 ประการโดยขาดเหตุผลมารองรับ ความรู้ระดับสูง หมายถึง ความรู้ด้วยญาณ 3 คือ ความรู้ระดับประลักษ์ชาติได้ ความรู้ในการตายและการเกิดของสัตว์ทั้งหลาย และความรู้ในความสิ้นไปของกิเลส สุดท้ายเป็นการวิเคราะห์แหล่งกำเนิดของความดีและความชั่ว และวิเคราะห์กรรม 12 ประการตามแนวพุทธปรัชญา สำหรับการนำไปประยุกต์ใช้เป็นพุทธปรัชญาเถรวาทซึ่งป้องกันความสับสนเพราะเวลามีการกล่าวถึงพุทธปรัชญา มีทั้งพุทธปรัชญาฝ่ายเถรวาทและพุทธปรัชญาฝ่ายมหายาน การเข้าใจพุทธปรัชญาเถรวาท ซึ่งได้นำไปประยุกต์ใช้ คือ เรื่องความกตัญญู ความเสียสละ ความสามัคคี การให้ทาน เบญจศีล - เบญจธรรม กุศลกรรมบถ 10 และสัมมาทิฐิ สำหรับองค์ความรู้ใหม่ และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน เป็นการนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเกิดการยอมรับของสังคม มีความเชื่อและประเพณียึดถือปฏิบัติติดต่อกันมา โดยมีการสอดแทรกคำสอนสู่วิถีของชุมชนและสังคม ได้ปฏิบัติสืบกันมาจนกลายเป็นการอนุรักษ โดยนำหลักสัมมาทิฐิที่เห็นความถูกต้องจนเกิดเป็นปัญญานำไปประยุกต์ปฏิบัติด้วยมหลักอริยมรรคมีองค์ 8 ประการ จนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาหาเหตุและความจริงว่า หลักพุทธปรัชญาที่

ปรากฏในช่วงเวลาสามเดือนเกิดคำสอนใดบ้าง และควรแสดงให้เห็นว่า การเปิดโลกของพระพุทธเจ้ามีหลักฐานใดที่ทำให้เชื่อได้ มีเหตุผลใดบ้างมารองรับความเชื่อนั้น

เอกสารอ้างอิง

- พระครูปริยัติกิจวิธาน (พลีสิทธิ์ ศรีรอด). (2561). การประยุกต์ใช้หลักกาลามสูตรในสังคมไทยปัจจุบัน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา. มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- พระนิคม ธมมธโร (พงษ์สมุทร). (2556). การศึกษาเปรียบเทียบคำสอนเรื่องศีลในคัมภีร์วิสุทธิมรรคกับคัมภีร์วิมุตติมรรค. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2556). พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. (พิมพ์ครั้งที่ 37). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม.
- พระมหาชัยณรงค์ วรณชโย (เทศสาย). (2558). ศีลในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการภักคพงศ์ สิริธมโม (พรหมศิริพงศ์) และคณะ. (2563). การวิเคราะห์ประเพณีบุญเดือนสิบในเชิงปรัชญาของชาวบ้านเตือ ตำบลบ้านเตือ อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ. วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม, 7(1), 15-25.
- พุทธโฆสจารย์. (2539). วิสุทธิมคคปกรณ์ ปฐโม - ทุตโย ภาค. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (เล่มที่ 9). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมภาษาไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์.
- วัฒนธรรมไทย. (2562). วัฒนธรรม. เรียกใช้เมื่อ 14 กันยายน 2562 จาก <http://www.Culture.go.th/study>
- Diana Treffry, Additional Director. (2001). Collins Thesaurus A-Z. Grait Britain: Harper Collins Publishers.

การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลัก
ผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี
ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ*

A STUDY OF THE CORE COMPETENCIES FACTORS AND INDICATORS
OF LEARNERS ON BACHELOR DEGREE OF PHYSICAL EDUCATION
UNDER AUTONOMOUS UNIVERSITY

พิพัฒน์ ตันวิบูลย์วงศ์

Pipat Tanviboonwong

ไพญดา สังข์ทอง

Paiyada Sungthong

อนันต์ มารารัตน์

Anan Mararat

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: pipatt@gs.wu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเคราะห์เอกสาร ตำราที่มีความเกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ร่วมกับการสรุปอุปนัย ตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินคุณภาพองค์ประกอบและตัวชี้วัด จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง สอบถามความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพขององค์ประกอบและตัวชี้วัด เพื่อพิจารณาและตรวจสอบยืนยัน 3 ประเด็น คือ 1) ความเป็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ องค์ประกอบและตัวชี้วัด 2) ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดกับกลุ่มของนิสิต/นักศึกษา และ 3) ความถูกต้องตามหลักการและทฤษฎี วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่ามัธยฐาน และค่า

* Received 24 May 2021; Revised 17 December 2021; Accepted 22 December 2021

พิสัยระหว่าง ควอไทล์ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียน สาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ มี 4 องค์ประกอบ 48 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านความรู้ จำนวน 12 ตัวชี้วัด 2) องค์ประกอบด้านทักษะ จำนวน 18 ตัวชี้วัด 3) องค์ประกอบด้านแรงจูงใจและแนวคิดของตนเอง จำนวน 7 ตัวชี้วัด และ 4) องค์ประกอบด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 11 ตัวชี้วัด ผลการตรวจสอบ ยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะ 3 ประเด็น คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า ตัวชี้วัดมี ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ 1.50 ลงมา ดังนั้นตัวชี้วัดทุกตัวมี คุณภาพและผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี, มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

Abstract

The objectives of this article were to construct and develop the core competency factors and indicators of learners on bachelor degree of physical education under autonomous university. The research is a mixed method. Data were collected using document synthesis and semi-structured interview from five experts. Content analysis and analytic induction were used for data analysis; the quality evaluation performed the core competency factors and indicators of learners on bachelor degree of physical education under autonomous university. Data were collected using component quality and indicators assessment form and five experts selected by the purposive sampling method. The Questionnaire of the opinions on the quality of components and indicators to consider and verify 3 issues such as 1) the usefulness that will arise from the use of the components and indicators 2) the suitability of the components and indicators with the student groups, and 3) the principle and theory correctness. Data were analyzed by using the median and interquartile range. The results were as follows: The elements and indicators of the core competency factors of learners on bachelor degree of physical education under autonomous university consisted of four elements and forty-eight indicators, including twelve indicators of the knowledge, eighteen indicators of skill, seven indicators of motive and self-concept, and eleven indicators of personality traits. The effect of quality evaluation indicators on the utility, propriety, and accuracy from five experts

found that the median was 3.50 and more and the 1.50 and less of interquartile range. Hence, all indicators were qualified and required criteria.

Keywords: Competency, Learners on Bachelor Degree of Physical Education, Autonomous University

บทนำ

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนมนุษย์ให้เข้มแข็งและมีพลังในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ เครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพที่สุดคือ การศึกษา ดังที่ เนลสัน แมนเดลา (Nelson Mandela) กล่าวไว้ว่า “การศึกษาเป็นอาวุธที่ทรงพลังที่สุดที่เราจะนำมาใช้ในการเปลี่ยนแปลงโลก” (New Delhi, 2019) เพราะการศึกษาพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ มีทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาชีพ และคุณลักษณะต่าง ๆ ของการเป็นพลโลก ซึ่งแหล่งการศึกษาที่สำคัญในระบบการศึกษาอีกแห่งหนึ่งคือ สถาบันอุดมศึกษา โดยสังคมทั่วไปให้การยอมรับและให้ความสำคัญกับสถาบันอุดมศึกษาว่าเป็นสถาบันหลักของประเทศ การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาระดับสูงที่มุ่งพัฒนาคนเพื่อเข้าสู่วิชาชีพต่าง ๆ อันจะเป็นฐานสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถทางวิชาการ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558) ในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้มีการปรับเปลี่ยนการบริหารในรูปแบบนิติบุคคลอยู่ในกำกับของทบวงมหาวิทยาลัยดำเนินงานตามนโยบายและมาตรฐานที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดขึ้น ส่งผลให้การบริหารงานและการดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยเกิดความคล่องตัวขึ้น ดังที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้กล่าวถึงข้อดีที่จะทำให้มีอิสระในการบริหารจัดการองค์กรมากขึ้น มีสิทธิ์ตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กรของตนเองได้ การบริหารจัดการที่มีอิสระก่อให้เกิดลักษณะสำคัญของสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ 1) การมีเสรีภาพทางวิชาการ 2) การมีความเป็นเลิศทางวิชาการ และ 3) การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้ทรัพยากร ซึ่งจะทำให้มหาวิทยาลัยกำกับของรัฐทำหน้าที่ของตนในฐานะมหาวิทยาลัยได้อย่างเต็มที่ ก่อให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการ ฉะนั้นแล้วในทุกมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐจึงต้องสร้างมาตรฐานในทุกด้านให้สูงขึ้น ด้วยเหตุว่าสมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่สามารถทำนายความสำเร็จในการทำงานได้เป็นอย่างดี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สมรรถนะมีความหมายรวมถึงความรู้ ทักษะ ทักษะ และคุณลักษณะที่บุคคลควรพึงมีอย่างพอเพียงและสามารถที่แสดงออกเพื่อให้เห็นผลของกระบวนการผลิตว่าบรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้ซึ่งจำเป็นต่อความสำเร็จของบุคคลและองค์กร (McClelland, D. C., 1973) สมรรถนะจะช่วยให้หลักสูตรที่มีความใกล้เคียงกันในแต่ละมหาวิทยาลัยมีมาตรฐานสมรรถนะทางวิชาชีพที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับทิศทางของประเทศและเป็นที่ยอมรับในด้านคุณภาพของบัณฑิตที่ผลิตออกมาสู่สังคม

สาขาวิชาพลศึกษาเป็นสาขาวิชาหนึ่งที่มีการผลิตบัณฑิตออกสู่สังคมมาอย่างยาวนานถึง 100 ปี (เดลินิวส์, 2556) และในปัจจุบันมีการเปิดหลักสูตรเพื่อผลิตบัณฑิตสาขาวิชาพลศึกษาในระดับอุดมศึกษาอยู่เป็นจำนวนมากทั้งสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยกีฬา มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อให้สอดคล้องกับคุณภาพของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาและสามารถตอบสนองความต้องการบัณฑิตสาขาวิชาพลศึกษาที่มีคุณภาพสู่สังคม ในการสร้างมาตรฐานระดับสากลและความมั่นใจในบัณฑิตสาขาวิชาพลศึกษา คือ การพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักสำหรับบัณฑิตสาขาวิชาพลศึกษานั้น จำเป็นต้องศึกษามาตรฐานวิชาชีพพลศึกษา เอ็มอัชมา วัฒนบุรณนธ์ กล่าววามาตรฐานวิชาชีพครูสุศึกษาและพลศึกษาเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษาในสถานศึกษาทั่วประเทศการศึกษาขั้นพื้นฐานตามปรัชญาและแนวคิดหลักทั่วไป โดยครูพลศึกษาควรมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในชั้นเรียน การจัดการแข่งขันกีฬายภายในโรงเรียน การจัดการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน การจัดการกิจกรรมนันทนาการ และการจัดการกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กพิเศษและควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (เอ็มอัชมา วัฒนบุรณนธ์, 2550) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้ 1) คุณลักษณะในด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ 2) คุณลักษณะในด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน และ 3) คุณลักษณะในด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน จะเห็นได้ว่ามาตรฐานวิชาชีพทางพลศึกษาจะมีทิศทางไปในทางเดียวกัน จากมาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐานวิชาชีพสาขาพลศึกษา และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ฉะนั้นแล้วสมรรถนะและมาตรฐานที่สามารถสะท้อนคุณภาพของบัณฑิตหรือบุคลากรทางวิชาชีพที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน การพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะจะช่วยสะท้อนและตอบความต้องการของสังคมได้อย่างเหมาะสมที่สุด

จากเหตุผลที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ในระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ เพื่อที่จะมีกรอบในการผลิตบัณฑิตและสร้างนิสิต นักศึกษาในสาขาวิชาพลศึกษาให้มีประสิทธิภาพในทิศทางที่เหมาะสมและยังสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานบริหารหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนในสาขาวิชาพลศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบบผสานวิธีครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อสร้างองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบตัวหลักและตัวรองตามลำดับ (Dominant and Less Dominant Sequential Design) โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์เอกสารและตำรา (Document Synthesis) เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ

ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดกรอบของการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ ด้วยการสังเคราะห์เอกสารและตำรา (Document Synthesis) ได้แก่ หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะความเป็นมาและความสำคัญของสมรรถนะหลัก สมรรถนะผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา แนวคิดทฤษฎีสมรรถนะความสามารถที่แสดงออกของแมคเคลแลน (McClelland, D. C., 1973) และงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อนำไปเป็นกรอบประเด็นคำถามในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (Individual interview)

ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งมีขั้นตอนย่อย คือ 1) กำหนดข้อคำถาม ดังตัวอย่างข้อคำถามสมรรถนะปัจจุบันของนิสิต/นักศึกษา ที่เรียนหลักสูตรการศึกษาด้านจิต/ครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ต้องมีสมรรถนะเรื่องใดบ้าง และควรเป็นอย่างไรบ้าง 2) คัดสรรผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ จำนวน 5 คน ตามเกณฑ์ในการคัดเลือก ได้แก่ 2.1) สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีบัณฑิต ในสาขาวิชาพลศึกษา 2.2) มีประสบการณ์ในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชาพลศึกษาและการบริหารสาขาวิชาพลศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี 2.3) มีผลงานวิจัยด้านการบริหารพลศึกษาหรือที่เกี่ยวข้อง และ 2.4) มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ 3) สร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คนดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence: IOC) เพื่อหาค่าความสอดคล้องประเด็นข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยมีค่าอยู่

ระหว่าง 0.80 - 1.00 ซึ่งเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเป็นปรนัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ให้ข้อมูลตรงและสอดคล้องกับข้อคำถามที่ใช้ แสดงว่าแบบสัมภาษณ์มีความเป็นปรนัยสามารถนำไปใช้ได้ 4) รวบรวมข้อมูลดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นรายบุคคล (Individual Interview) 5) วิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสกัดข้อมูลองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 6) อภิปรายผล

ขั้นตอนที่ 3 สร้างองค์ประกอบ และตัวชี้วัดสมรรถนะผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ

ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐในทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 มาสังเคราะห์เพื่อกำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐที่พึงประสงค์

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ จากผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์ตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ โดยใช้เทคนิคการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Expert Assessment) ตรวจสอบคุณภาพใน 3 มิติของการประเมิน คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง กำหนดผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมิน จำนวน 5 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ในการคัดเลือก ได้แก่ 1) สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทหรือปริญญาตรี ในสาขาวิชาพลศึกษา 2) มีประสบการณ์ในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชาพลศึกษาและการบริหารสาขาวิชาพลศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี 3) มีผลงานวิจัยด้านการบริหารพลศึกษาหรือที่เกี่ยวข้อง และ 4) มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์และใช้แบบประเมิน (Assessment form) เพื่อพิจารณาและตรวจสอบยืนยัน 3 ประเด็นตามเกณฑ์การประเมินของสมาคมการประเมินแห่งอเมริกา (American Evaluation Association: AEA) คือ 1) ความเป็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการใช้องค์ประกอบและตัวชี้วัด 2) ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดกับกลุ่มของนิสิต/นักศึกษา และ 3) ความถูกต้องตามหลักการและทฤษฎี จากนั้นนำข้อมูลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เพื่อหาฉันทามติ โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดมีค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ 1.50 ลงมา ถือว่ามีฉันทามติ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ สามารถนำเสนอตามขั้นตอนการวิจัย จำแนกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

การสร้างและพัฒนางานองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ ซึ่งได้จากขั้นตอนที่ 1 - 3 แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปลองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลัก ผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ

องค์ประกอบสมรรถนะ	ตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ
1. ความรู้ (Knowledge) คือ ขอบเขตของข้อมูลหรือเนื้อหาเฉพาะด้านที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งครอบครองอยู่	1.1 มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ สื่อออนไลน์ สื่อมัลติมีเดีย (K1) 1.2 มีความรู้ทางด้านพลศึกษา หรือศาสตร์ทางพลศึกษาอย่างแม่นยำ (K2) 1.3 มีความรู้ในเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning รวมถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย ตามยุคสมัย หรือทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก (K3) 1.4 มีความรู้ทั้งทางด้านสุขศึกษา และทางด้านสุขภาพ (K4) 1.5 มีความรู้ด้านภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หรือภาษาอาเซียน (K5) 1.6 มีความรู้ความเข้าใจการทำงานร่วมกับชุมชน สมรรถนะความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน (K6) 1.7 มีความรู้ทางด้านสังคม การเป็นพลเมืองที่ดี (K7) 1.8 มีความรู้ทางการจัดการด้านการเงิน (K8) 1.9 มีความรู้ทางการจัดการทางด้านสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้พลศึกษา (K9) 1.10 มีความรู้ในงานด้านเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพทางพลศึกษา (K10) 1.11 มีความรู้ความเข้าใจทางด้านจิตวิทยาทางการศึกษา (K11) 1.12 มีความรู้ความเข้าใจทางด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา (K12)
2. ทักษะ (Skills) คือ สิ่งที่บุคคลกระทำได้ดีและฝึกปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดความชำนาญเป็นความสามารถในการปฏิบัติงานทั้งนี้เกี่ยวข้องกับด้านกายภาพการใช้ความคิดและจิตใจของบุคคลในระดับที่สามารถ	2.1 มีความสามารถใช้สื่อเทคโนโลยี สื่อออนไลน์ สื่อมัลติมีเดียได้ (S1) 2.2 มีความสามารถในการสอนและการแสดงออกทางทักษะกีฬาได้ (S2) 2.3 มีความสามารถเป็นผู้ตัดสินกีฬาได้หลายประเภท (S3) 2.4 มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบ Active Learning ได้ รวมถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย ตามยุคสมัย หรือทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก (S4) 2.5 มีความสามารถเชื่อมโยงความรู้ทางด้านสุขศึกษา พลศึกษา และจากศาสตร์อื่น ๆ (S5) 2.6 มีความสามารถใช้ทักษะการสื่อสารภาษาไทย ภาษาอังกฤษ หรือภาษา

องค์ประกอบสมรรถนะ	ตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ
คิดวิเคราะห์ใช้ความรู้ กำหนดเหตุผลหรือการ วางแผนในการจัดการ	อาเซียน (S6) 2.7 มีความสามารถในการในการสร้างการทำงานร่วมกับชุมชน สามารถสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนในรูปแบบ PLC (S7) 2.8 มีความสามารถใช้ทักษะการร่วมมือกับผู้อื่นได้ (S8) 2.9 มีความสามารถทำงานด้านเอกสารที่มีเกี่ยวข้องกับวิชาชีพ (S9) 2.10 มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้ (S10) 2.11 มีความสามารถในการใช้ทักษะการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ทางพลศึกษา (S11) 2.12 มีความสามารถในการใช้กระบวนการทางความคิดเชิงระบบ วิเคราะห์ ประเมิน สร้างสรรค์ได้ (S12) 2.13 มีความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร และจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมในสถานศึกษา (S13) 2.14 มีความสามารถทำการจัดการเรียนรู้ทางพลศึกษาได้หลากหลาย พร้อมทั้งได้ตามยุคสมัย หรือทันการเปลี่ยนแปลงของโลก (S14) 2.15 มีความสามารถวัดและประเมินผลและตัดสินผลการเรียนอย่างยุติธรรม (S15) 2.16 มีความสามารถที่จะสอดแทรกคุณธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์สู่การจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม (S16) 2.17 มีความสามารถแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอน และนำข้อมูลหลังการสอนนำมาแก้ไขปัญหาได้ (S17) 2.18 มีความสามารถในการพัฒนาการทำวิจัยและนวัตกรรมในทางพลศึกษาได้ (S18)
3. แรงจูงใจ (Motive) และแนวคิดของตนเอง (Self - concept) คือ สิ่งที่ บุคคล คิด หรือ ต้องการอย่างแท้จริงซึ่งเป็น แรงขับ ในการ กำหนดทิศทางหรือการเลือกของบุคคลเพื่อแสดงออกถึงพฤติกรรมหรือการตอบสนองต่อเป้าหมาย	3.1 มีทัศนคติเชิงบวก พร้อมทั้งยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ (MS1) 3.2 มีการดำเนินชีวิตโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (MS2) 3.3 เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ สร้างแรงจูงใจที่มีต่อการวิชาชีพทางพลศึกษา (MS3) 3.4 การปรับตัวให้สอดคล้องกับผู้เรียน (MS4) 3.5 ปรับตัวให้เข้ากับยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี และต้องมีการเตรียมพร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก (MS5) 3.6 เน้นแนวคิดการทำงานเป็นทีม จัดการเรียนการสอนเน้นรูปแบบการทำงานเป็นทีม (MS6) 3.7 มีแนวคิดในเรื่องของทักษะชีวิตและทักษะในอาชีพ (MS7)
4.คุณลักษณะส่วนบุคคล (Trait) คือ คุณลักษณะทางกายภาพของบุคคล	4.1 บุคลิกภาพแสดงออกทางด้านภาษาากายที่ดีควบคู่กับการสื่อสารด้วยภาษา (T1) 4.2 มีบุคลิกภาพในการมีภาวะความเป็นผู้นำที่ดี ให้กับผู้เรียน และบุคคลอื่น ๆ (T2) 4.3 มีความอดทน อดกลั้น ควบคุมอารมณ์ได้ ต่อสถานการณ์ต่าง ๆ (T3)

องค์ประกอบสมรรถนะ	ตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ
และรวมถึงการตอบสนอง ของบุคคลต่อข้อมูล	4.4 มีความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรมต่อวิชาชีพทางพลศึกษา (T4) 4.5 มีความรักต่อวิชาชีพ และต่อสถาบัน (T5) 4.6 มีจิตอาสา เสียสละ และมีน้ำใจ เอื้ออาทร (T6) 4.7 มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา และเอาใจใส่ต่อการสอนและงานอื่น ๆ (T7) 4.8 เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ สร้างแรงจูงใจที่มีต่อวิชาชีพ (T8) 4.9 มีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รู้จักสัมมาคารวะ (T9) 4.10 ต้องมีความเมตตา แสดงออกถึงความรัก ความห่วงใย ทำให้ผู้เรียนมีความสุข (T10) 4.11 มีคุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพในศาสตร์ของตนเอง (T11)

จากตารางที่ 1 พบว่า เมื่อนำองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลัก ผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ มาจัดกลุ่มองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะ ได้ 4 องค์ประกอบ 48 ตัวชี้วัด ได้แก่ องค์ประกอบด้านความรู้ จำนวน 12 ตัวชี้วัด องค์ประกอบด้านทักษะ จำนวน 18 ตัวชี้วัด องค์ประกอบด้านแรงจูงใจและแนวคิดของตนเอง จำนวน 7 ตัวชี้วัด และองค์ประกอบด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 11 ตัวชี้วัด ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ ยกตัวอย่างเช่น ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้สัมภาษณ์ในเรื่องของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษานี้ ต้องมีจุดเน้นในการผลิตนิสิตที่จะจบไปเป็นครูพลศึกษาอย่างไรบ้าง ซึ่งทางผู้ทรงคุณวุฒิได้กล่าวว่า “นิสิตพลศึกษาควรจะเป็นผู้สนับสนุนการเรียนให้กับผู้เรียน หลักก็คือ เวลาไปสอนผู้เรียนก็ต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ฉะนั้นนิสิตครูพลศึกษาจะต้องแสวงหาความรู้ ผ่านเทคโนโลยี เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านการเสริมแรงระหว่างการจัดการเรียนการสอนของครู เวลาไปสอนไปฝึกสอนในโรงเรียนต้องมีตรงนี้ และอีกทั้งเทคโนโลยีไปไกล ถ้านิสิตพลศึกษาไม่มีสมรรถนะไม่มีการสนับสนุนเสริมแรงการใช้สื่อออนไลน์ก็ดี สื่อมัลติมีเดียก็ดี ถ้าไม่มีก็จะส่งผลทำให้การมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอาจจะไปไม่ถึงเป้าหมายของการเรียนได้” (ผู้ทรงคุณวุฒิ, 2563)

การตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ ซึ่งได้จากขั้นตอนที่ 4 แสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชา พลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (n = 5)

ตัวชี้วัด	ความถูกต้อง		ความเหมาะสม		ความเป็นประโยชน์		สรุปผลการตรวจสอบ
	Md	IQR	Md	IQR	Md	IQR	
1. องค์ประกอบสมรรถนะด้านความรู้ (Knowledge)	4.92	.50	4.92	.42	5.00	.30	ผ่านเกณฑ์
2. องค์ประกอบสมรรถนะด้านทักษะ (Skills)	5.00	.28	5.00	.28	5.00	.14	ผ่านเกณฑ์
3. องค์ประกอบสมรรถนะด้านแรงจูงใจ (Motive) และแนวคิดของตนเอง (Self-concept)	5.00	.46	5.00	.36	5.00	.21	ผ่านเกณฑ์
4. องค์ประกอบสมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (Trait)	5.00	.10	5.00	.30	5.00	.05	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการตรวจสอบคุณภาพตัวชี้วัดสมรรถนะ ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะด้านความรู้ (Knowledge) มีตัวชี้วัดทั้งหมด 12 ตัวชี้วัด โดยในภาพรวมมีค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 4.92 - 5.00 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ตั้งแต่ .30 - .50 และแต่ละตัวชี้วัดมีค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 4.00 - 5.00 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ตั้งแต่ .00 - 1.50 องค์ประกอบสมรรถนะด้านทักษะ (Skill) มีตัวชี้วัดทั้งหมด 18 ตัวชี้วัด โดยในภาพรวมมีค่ามัธยฐาน 5.00 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ตั้งแต่ .14 - .28 และแต่ละตัวชี้วัดมีค่ามัธยฐาน 5.00 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ตั้งแต่ .00 - 1.50 องค์ประกอบสมรรถนะด้านแรงจูงใจ (Motive) และแนวคิดของตนเอง (Self - concept) มีตัวชี้วัดทั้งหมด 7 ตัวชี้วัด โดยในภาพรวมมีค่ามัธยฐาน 5.00 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ตั้งแต่ .21 - .46 และแต่ละตัวชี้วัดมีค่ามัธยฐาน 5.00 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ตั้งแต่ .00 - 1.00 และองค์ประกอบสมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (Trait) มีตัวชี้วัดทั้งหมด 11 ตัวชี้วัด โดยในภาพรวมมีค่ามัธยฐาน 5.00 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ตั้งแต่ .05 - .30 และแต่ละตัวชี้วัดมีค่ามัธยฐาน 5.00 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ตั้งแต่ .00 - .50 ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบและตัวชี้วัดมีมัธยฐาน (Median) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) 1.50 ลงมา ดังนั้นตัวชี้วัดทุกตัวมีคุณภาพและผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ อภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการสร้างและพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 48 ตัวชี้วัด ได้แก่ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skills) ด้านแรงจูงใจ (Motive) และแนวคิดของตนเอง (Self - concept) และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (Trait) โดยสามารถอภิปรายในแต่ละองค์ประกอบได้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Knowledge) หมายถึง ขอบเขตของข้อมูลหรือเนื้อหาเฉพาะด้านที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งครอบครองอยู่ ในองค์ประกอบนี้มี 12 ตัวชี้วัด ด้วยองค์ประกอบด้านความรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญและเป็นพื้นฐานที่ผู้เรียนในสาขาวิชาพลศึกษาในยุคปัจจุบันจะต้องมีในทุกคน เพื่อให้เข้าไปสู่การปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมี ความรู้ ทักษะ เจตคติ ที่ดีในด้านสุขภาพและรักการออกกำลังกาย ทั้งนี้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ที่ได้กล่าวถึงคุณภาพของมาตรฐานในการประกอบอาชีพได้อย่างครบถ้วนตามข้อบังคับของคุรุสภา ครูพลศึกษาจึงจำเป็นต้องมีมาตรฐานวิชาชีพครูพลศึกษาที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้ 1) คุณลักษณะในด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ 2) คุณลักษณะในด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน 3) คุณลักษณะในด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน (พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546, 2546)

2. องค์ประกอบด้านทักษะ (Skills) หมายถึง สิ่งที่บุคคลกระทำได้ดีและฝึกปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดความชำนาญเป็นความสามารถในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เกี่ยวข้องกับด้านกายภาพการใช้ความคิดและจิตใจของบุคคลในระดับที่สามารถคิดวิเคราะห์ใช้ความรู้กำหนดเหตุผลหรือการวางแผนในการจัดการและในขณะเดียวกันก็ตระหนักถึงความซับซ้อนของข้อมูลได้ องค์ประกอบนี้มี 18 ตัวชี้วัด จากข้อค้นพบในองค์ประกอบด้านทักษะ พบว่าตัวชี้วัดในด้านนี้มีความสำคัญและมีจำนวนตัวชี้วัดที่มากที่สุดในทุกองค์ประกอบ เนื่องจากผู้เรียนจะนำองค์ประกอบนี้ไปสู่งานปฏิบัติ ในบทบาทครู อาจารย์ ซึ่งจะต้องนำไปพัฒนานักเรียน โดยใช้กิจกรรมพลศึกษาเป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์เอก สุขใส ที่ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ทางพลศึกษา เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการสอนพลศึกษา เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายต่อเนื่องเหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน เน้นกิจกรรมที่พัฒนาความสามารถในการวางแผน ฝึกปฏิบัติ ตรวจสอบ ตัดสินใจ และประเมินผล ใช้วิธีการเรียนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกความรับผิดชอบ ฝึกทักษะการคิด ทักษะการจัดการ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแก้ปัญหา และประยุกต์ความรู้

มาใช้ในชีวิตจริง ต้องหมั่นฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ร่วมกับการบูรณาการหลักการทางวิทยาศาสตร์ เรียนรู้กฎ กติกา ระเบียบและวิธีการแข่งขันกีฬา ดูแลเอาใจใส่สุขภาพของตนเอง และระวังป้องกันความปลอดภัยของผู้อื่นด้วย (พงษ์เอก สุขใส, 2561)

3. องค์ประกอบด้านแรงจูงใจ (Motive) และแนวคิดของตนเอง (Self - Concept) หมายถึง สิ่งที่บุคคลคิดหรือต้องการอย่างแท้จริงซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนในการกำหนดทิศทางหรือการเลือกของบุคคลเพื่อแสดงออกถึงพฤติกรรมหรือการตอบสนองต่อเป้าหมาย โดยองค์ประกอบนี้มี 7 ตัวชี้วัด องค์ประกอบด้านนี้มีความสำคัญเนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีใหม่ๆเข้ามาช่วยปรับวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิตติ ชนะฤทธิ์ชัย ที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าพัฒนาตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้พลศึกษาสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อรองรับแผนการศึกษาชาติ มีตัวชี้วัดที่สำคัญที่ตรงกันคือ มีทัศนคติเชิงบวก ยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงสามารถวินิจฉัยตนเองตามความเป็นจริง และสามารถแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง เห็นคุณค่าในตนเอง ที่เป็นตัวชี้วัดที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชานี้สมควรมี (จิตติ ชนะฤทธิ์ชัย, 2562)

4. องค์ประกอบคุณลักษณะส่วนบุคคล (Trait) มีความหมายเป็นคุณลักษณะทางกายภาพของบุคคลและรวมถึงการตอบสนองของบุคคลต่อข้อมูล องค์ประกอบนี้มี 11 ตัวชี้วัด โดยตัวชี้วัดในด้านองค์ประกอบคุณลักษณะส่วนบุคคล เป็นองค์ประกอบที่จะอธิบายถึงบุคลิกภาพ มนุษย์สัมพันธ์ และการเป็นแบบอย่างที่ดี ถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญในการเป็นอาจารย์ที่อยู่ในโรงเรียนจะต้องเป็นผู้นำทางด้านความคิด พฤติกรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน ดังนั้นครูจะต้องเป็นแบบอย่าง ดังนั้นครู/อาจารย์จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีถูกต้องทั้งด้านบุคลิกภาพ การวางตัว มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในทุกด้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุชิต แท้สูงเนิน ที่ทำการศึกษาศมรรถนะที่พึงประสงค์ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาในช่วง พ.ศ. 2554 - 2564 พบว่า ครูพลศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี ศรัทธาในวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม มีบุคลิกภาพและมีมนุษยสัมพันธ์ (อนุชิต แท้สูงเนิน, 2554)

ผลของการตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นที่ตรงกันในทุกองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลักผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ ตัวชี้วัดมีค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ 1.50 ลงมา ถือว่ามีฉันทามติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ทุกองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สามารถสะท้อนสมรรถนะที่แท้จริงในอนาคตของผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐได้เป็นอย่างดี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลัก สามารถนำเสนอตามขั้นตอนการวิจัย จำแนกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1) องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลัก ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 48 ตัวชี้วัด ได้แก่ องค์ประกอบด้านความรู้ จำนวน 12 ตัวชี้วัด องค์ประกอบด้านทักษะ จำนวน 18 ตัวชี้วัด องค์ประกอบด้านแรงจูงใจและแนวคิดของตนเอง จำนวน 7 ตัวชี้วัด และองค์ประกอบด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 11 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดทุกตัวมีคุณภาพและผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ควรจะมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน โดยสามารถให้ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดเกณฑ์ที่เหมาะสม เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับผู้เรียนในสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐได้

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เรียบเรียงจากงานวิจัยเรื่อง “องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลัก ผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ” ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ ในการสนับสนุนให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ และการอำนวยความสะดวกต่อการตอบแบบสอบถามหาคุณภาพในงานนี้

เอกสารอ้างอิง

- จิตติ ชนะฤทธิชัย. (2562). การพัฒนาตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้พลศึกษาสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อรองรับแผนการศึกษาชาติ. ใน ดุษฎีนิพนธ์นิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เดลินิวส์. (2556). “มศว” จัดฉลอง 100 ปี การพลศึกษาไทย. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2564 จาก <https://www.dailynews.co.th/sports/109842>
- ผู้ทรงคุณวุฒิ. (21 กรกฎาคม 2563). การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะหลัก ผู้เรียนสาขาวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ. (พิพัฒน์ ต้นวิบูลย์วงศ์, ผู้สัมภาษณ์)
- พงษ์เอก สุขใส. (2561). ครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 12(Supplement), 8 - 21.
- พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546. (2546). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 ตอนที่ 52. หน้า 3-16.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). รายงานการวิจัยประสิทธิภาพและการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อนุชิต แท้สูงเนิน. (2554). สมรรถนะที่พึงประสงค์ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ในช่วง พ.ศ. 2554 - 2564. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอ็มอัชมา วัฒนบุรานนท์. (2550). มาตรฐานวิชาชีพครูสุขศึกษาและพลศึกษา. วารสารครุศาสตร์, 35(กันยายน-ธันวาคม), 57-63.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. American Psychologist: Prentice-Hall.
- New Delhi. (2019). Why education is one of the most powerful weapons to transform society. Retrieved March 20 , 2021, from <https://www.indiatoday.in/education-today/featurephilia/story>

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*

INNOVATIVE LEADERSHIP COMPONENTS OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE DIGITAL AGE

ชัตสกร พิกุลทอง

Chudsagorn Phikulthong

สุวัฒน์ จุลสุวรรณ

Suwat Julsuwan

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: atom3123@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และ 2) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล วิธีวิจัยเชิงผสมผสานวิธี ได้แก่ เชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 280 คน วิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเบี่ยงเบน และความถี่ และเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุป ผลการวิจัยพบว่า 1. ตัวบ่งชี้ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมี 6 องค์ประกอบ และ 20 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1.1) ด้านคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.54) ได้แก่ คิดริเริ่ม คิดคล่องแคล่ว คิดยืดหยุ่น และคิดละเอียด 1.2) ด้านเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.60) ได้แก่ วิเคราะห์ความต้องการ กำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ และแสวงหาวิทยาการ 1.3) ด้านทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.58) ได้แก่ สื่อสาร ความสามารถ และกิจกรรม 1.4) ด้านการบูรณาการ ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.55) ได้แก่ ความคิด กระบวนการเรียนรู้ และเชื่อมโยงสัมพันธ์และองค์ความรู้ใหม่ 1.5) ด้านเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.54) ได้แก่ พัฒนาความสามารถ สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร และมีจริยธรรม และ 1.6) ด้านเครือข่ายการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.54) ได้แก่ เรียนรู้ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สร้างเครือข่ายเรียนรู้ และการสะท้อนผล การเรียนรู้ และ 2. โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของ

* Received 26 June 2021; Revised 27 December 2021; Accepted 3 January 2022

ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าสถิติ คือ Chi-square = 1.32, df = 155, p = 0.94, GFI = 0.90, AGFI = 0.87, SRMR = 0.48, RMSEA = 0.00 และ CFI = 1.00 โมเดลแบบจำลองมีความเหมาะสม และยอมรับได้

คำสำคัญ: องค์ประกอบ, ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา, ยุคดิจิทัล

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study Innovative Leadership Components of School Administrators in the Digital age, and 2) Check the consistency of the indicator structure model of School Administrators in the Digital age. This study was mix research method including quantitatively questionnaire stratified sampling with 280 administrators by analysis, frequency, percentage, mean, standard deviation, skew, and kurtosis. It was a qualitative of depth interview for specific sampling and the main informant was school administrators by connoisseurship of 7 qualified persons. In conclusion, the content analysis of research found that indicators of educational administrators in the digital era consist of 6 components and 20 indicators such as 1.1) creativity ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.54) including initiative, agile, flexible, and thorough, 1.2) self-directed learning ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.60) such as needs analyzing, set learning objectives, plan learning and seek scientific resources, 1.3) teamwork ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.58) as communication, ability and activity, 1.4) integration ($\bar{X}$ = 4.38, SD. = 0.55) including with learning process, connect relationships and new knowledge, 1.5) technology in the digital age ($\bar{X}$ = 4.42, SD. = 0.54) such as develop talent, support budget, resources, and ethics, and 1.6) learning network ($\bar{X}$ = 4.42, SD. = 0.54) including collaborative a learning with stakeholders, create learning network, reflection and learning. And 2. an affirmative component model of educational administrators in the digital age is consistent with empirical data. The statistic was Chi-square = 1.32, df = 155, p = 0.94, GFI = 0.90, AGFI = 0.87, SRMR = 0.48, RMSEA = 0.00 and CFI = 1.00 that model was suitable and acceptable.

Keywords: Components, Innovative Leadership, Administrators, Digital Age

บทนำ

ผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์กรจำเป็นต้องปฏิรูปตนเอง และการเปลี่ยนแปลงองค์การครั้งใหญ่เพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและความสมดุลเพื่อให้บริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ การขับเคลื่อนการบริหารคุณภาพการศึกษาในปัจจุบัน มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดิจิทัลของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ เป็นต้นแบบที่ดีในการปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เนื่องจากผู้บริหารเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางปฏิบัติและวัฒนธรรมของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีดิจิทัล จึงเป็นตัวแทนของแนวคิดและวิถีปฏิบัติใหม่ โดยการใช้การสื่อสารทางโซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ของสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณค่าให้กับสถานศึกษา (Sheninger. E., 2014) ซึ่งการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้น การศึกษาในยุคนี้ (ดิจิทัล): Thailand 4.0 หน่วยงานสถานศึกษา ครูและผู้เรียนจะต้องมีการปรับตัวเอง ครูเป็นแหล่งสร้างนวัตกรรม มีการทำงานเป็นทีม กระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจ อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียนออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางเทคโนโลยี เรียนรู้เศรษฐกิจฐานความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้เรียนรู้ที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม และตอบสนองพื้นฐานมาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ปฏิสัมพันธ์กับสังคม โดยเรียนรู้จากข้อมูลขนาดใหญ่บนโลกไซเบอร์เพื่อสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองตลาดแรงงาน และความต้องการของสังคม ครูและบุคลากรมีการวิจัยพัฒนาต่อยอดความรู้ (เพ็ญจันทร์ สินธุเขต, 2560) เน้นการมีส่วนร่วมพัฒนาเพื่อสร้างศักยภาพสูงสุดของเยาวชน ไปพร้อมกัน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ ผู้เรียน มีความรอบรู้สั่งรอบตัวที่พร้อมเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคต 2) ด้านทักษะ มีทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะการทำงาน ทักษะการคิดจินตนาการ ทักษะการแสวงหาความรู้ การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ บูรณาการเชิงสร้างสรรค์การจัดการบุคคล การประเมิน ทักษะการตัดสินใจ และความยืดหยุ่นในสถานการณ์ที่เหมาะสม ทักษะการบริการ ทักษะการสื่อสาร ทักษะบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21 และ 3) ด้านคุณลักษณะ ได้แก่ มีความอดทน กล้าคิด กล้าทำ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความฉลาดทางอารมณ์ มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย มีความมุ่งมั่นสร้างสรรค์ แนวทางการบริหารจัดการศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนการศึกษาที่สอดคล้องในยุคนี้ ได้แก่ หลักสูตร กระบวนการสอน ครู การวัดผลประเมินผล และน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจัดการ เรียนการสอนเพื่อสร้างความเข้มแข็งภายใน และการจัดการศึกษาต้องมีพลวัตที่เหมาะสมในยุคของการเปลี่ยนแปลง (เพ็ญจันทร์ สินธุเขต, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีการบริหารจัดการด้านการศึกษาโดยใช้แนวทางการบริหารตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1) การจัดการ ศึกษาเพื่อความมั่นคง 2) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 3) การพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา 4) การสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และ 5) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยนโยบายด้านที่ 3 นั้นมีตัวชี้วัดในการส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะด้าน Digital Literacy, Digital Pedagogy และทักษะสื่อสาร ทั้งยังส่งเสริมการใช้ Digital Technology มาใช้ในการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ มีศักยภาพ และมีคุณธรรม จริยธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรนำดิจิทัลไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้สำเร็จก็จะกลายเป็นผู้บริหารโรงเรียนดิจิทัล และโรงเรียนที่สอนและบริหารโดยครูและผู้บริหารดิจิทัลกลายเป็นโรงเรียนดิจิทัล (อดิเรก พรสีมา, 2563) เห็นได้ว่า การพัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนคุณภาพเพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้ได้นั้น แนวทางหนึ่ง คือ การบริหารโรงเรียนด้วยวิธียุคใหม่ (บัวพันธ์ ผิวทอง, 2556) การปฏิรูปเชิงโครงสร้างควรพิจารณาปรับรูปแบบการบริหารจัดการ โดยปรับรูปแบบการบริหารจัดการความเป็นอิสระสอดคล้องกับศักยภาพ และความพร้อมของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาถือได้ว่าเป็นโรงเรียนที่มีจำนวนมากที่สุดในระดับโรงเรียนมัธยมศึกษาและกระจายอยู่ในทุกพื้นที่ชุมชน ทำให้สามารถบริการทางการศึกษาแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2558) โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีนโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีรายละเอียด ได้แก่

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้นำที่ให้ความสำคัญต่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การพัฒนาความสามารถ การสนับสนุน และปลูกฝังค่านิยมที่ดีในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ค่านิยมและทิศทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีความสามารถในการคาดการณ์ มีการตัดสินใจตามความเชื่อและค่านิยมของตนเอง โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กรเป็นสำคัญ มีการส่งเสริมให้บุคลากรใช้เทคโนโลยี อุปกรณ์ สื่อสารต่าง ๆ ในการพัฒนางานในหน้าที่ มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะภาวะผู้นำใน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน มองเห็นภาพอนาคต และสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานทุกคนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด (ธีระ รุญเจริญ, 2553) ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนทัศน์ใหม่ของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลในโรงเรียนมัธยมศึกษา นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่เชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาทักษะแห่งอนาคตของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ด้านประชากร (Population) คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 20 จังหวัด จำนวน 125 โรงเรียน ประชากรทั้งหมด จำนวน 933 คน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2563)

1.1.1 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ ผู้บริหารสถานศึกษา โดยแบ่งกลุ่มตามเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 5 เขต ได้แก่ เขตที่ 10 ประกอบด้วย เลย บึงกาฬ หนองคาย หนองบัวลำภู และอุดรธานี จำนวน 51 คน เขตที่ 11 ประกอบด้วย นครพนม มุกดาหาร และสกลนคร จำนวน 38 คน เขตที่ 12 ประกอบด้วย กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม และร้อยเอ็ด จำนวน 70 คน เขตที่ 13 ประกอบด้วย ยโสธร ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ จำนวน 65 คน และเขตที่ 14 ประกอบด้วย ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ และสุรินทร์ จำนวน 56 คน โดยการเลือกตัวอย่างแบบชั้นภูมิแบ่งเป็นเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 280 คน (การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้กำหนดสัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 เท่ากับระดับความเชื่อมั่น 95%) โดยใช้สูตรของ Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

1.1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 3 คน และ 2) นักวิชาการ จำนวน 4 คน จำนวนทั้งหมด 7 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือ ผู้บริหารโรงเรียนมีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาเอก และอาจารย์มหาวิทยาลัยสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีผลงานดีเด่นด้านการบริหารอย่างต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 5 ปี

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และผู้นำเชิงนวัตกรรม

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เชิงปริมาณใช้แบบสอบถามซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารและสร้างนวัตกรรม จำนวน 5 ท่าน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือ ผู้บริหารโรงเรียนมีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาเอก และอาจารย์มหาวิทยาลัยสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีผลงานดีเด่นด้านการบริหารอย่างต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 5 ปี ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.50 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J., 1990) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แบ่งเป็น 2 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน และ 2) สร้างแบบจำลองและตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์ตัวบ่งชี้ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert R. 1967) (โดยแบ่งช่วงของคะแนน ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด) และ 7) วิเคราะห์และตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลอง และเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) องค์กรประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และ 3) ข้อเสนอแนะ

3. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ระยะที่ 2 องค์กรประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (สัมภาษณ์และสอบถาม) และระยะที่ 3 ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์ (แบบสอบถาม)

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ เชิงปริมาณเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (SEM) ด้วยวิธีการ Maximum Likelihood ด้วยโปรแกรม LISREL การตรวจสอบการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้ โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเบ้ และความโด่ง โดยสรุปค่า χ^2 / df , RMSEA, SRMR, GFI, AGFI, CFI ว่าค่าดัชนีเหล่านี้มีเกณฑ์ยอมรับได้ คือ โมเดลที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีเมื่อค่า χ^2 / df น้อยกว่า 2.00 ($\chi^2 / df < 2.00$), ระดับดีเมื่อค่า RMSEA น้อยกว่า 0.05 (RMSEA < 0.05), ระดับดีเมื่อค่า SRMR น้อยกว่า 0.05 (SRMR < 0.05), ระดับ

ดีเมื่อค่า GFI มากกว่าหรือเท่ากับ 0.95 ($GFI \geq 0.95$), ระดับดีเมื่อค่า AGFI มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 ($AGFI \geq 0.90$) และระดับดีเมื่อค่า CFI มากกว่าหรือเท่ากับ 0.95 ($AGFI \geq 0.95$) และเชิงคุณภาพวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล พบว่า จากการสัมภาษณ์ความเห็นด้วยเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา มีดังนี้

1.1 ความคิดสร้างสรรค์ พบว่า การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีความสามารถ ความรู้ ทักษะ รวมถึงความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญว่า

“ในการเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษาพูดลำบากเหมือนกัน แต่เท่าที่หากพิจารณา ให้เห็นภาพรวมทั้ง ความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การทำงานเป็นทีม การบูรณาการ เทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และเครือข่ายการเรียนรู้ แล้ววิธีการก็ควรจะให้ครอบคลุมทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้กับผู้อื่น และการนำความรู้ที่ได้ไปสรุปเป็นแนวคิดหรือองค์ความรู้ของตนเองด้วย” (ผู้บริหารโรงเรียนเขตที่ 10, 2563)

1.2 การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ รู้จักใช้เทคโนโลยี เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเป็นเครื่องมือในการสร้างองค์ความรู้ ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีการใฝ่รู้ตลอดเวลา พัฒนาทักษะกระบวนการคิด และพัฒนาความมีวินัยในตนเองและการรับรู้ความสามารถของตนเอง การออกแบบการเรียนรู้บนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เพื่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญว่า

“ประการแรกเลยในการพัฒนาตนเองในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลนั้นต้องเริ่มที่ตัวเราเองก่อน คือ ฝึกฝนหรือเรียนรู้ด้วย ตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูก่อน และฝึกการสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาด้วยตนเอง ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำให้กับบุคลากรในองค์กรในเรื่องของดิจิทัลให้ได้” (ผู้บริหารโรงเรียนเขตที่ 11, 2563)

1.3 การทำงานเป็นทีม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับการเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา มีคุณลักษณะของผู้บริหาร

สถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในการบริหารงานในหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มีทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สามารถนำบุคลากรและนำสถานศึกษา ผู้เรียน และชุมชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการทางการศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนต่อไป สอดคล้องกับผู้ให้ ข้อมูลสำคัญว่า

“ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีทักษะในการบริหารงาน สามารถนำพา บุคลากรและสถานศึกษา ไปสู่การพัฒนาเรื่องดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง” (ผู้บริหารโรงเรียนเขตที่ 12, 2563)

1.4 การบูรณาการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดการเรียนรู้ให้แก่ ผู้เรียนด้วยการเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ในชั้นเรียน หรือสถานศึกษากับประสบการณ์ การทำงาน ในแหล่งเรียนรู้ในสภาพจริงนอกสถานศึกษาที่ได้รับการออกแบบไว้ในหลักสูตร อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่กำหนด โดยใช้ฐานข้อมูลของ เทคโนโลยี สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญว่า

“การที่ผู้จะพัฒนาตนเองในด้านดิจิทัลต้องเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่เสมอ ควรนำทั้ง หลักทฤษฎีและหลักปฏิบัติมาบูรณาการเข้าด้วยกัน จะทำให้การปฏิบัตินั้นบรรลุวัตถุประสงค์ได้ เร็วขึ้น” (ผู้บริหารโรงเรียนเขตที่ 13, 2563)

1.5 เทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามี การยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการเข้าถึงเทคโนโลยีโดยผู้บริหาร สถานศึกษาที่มีสมรรถนะในการเชื่อมโยงความคิด และความรู้ให้กับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มคนที่เกิด ในยุคดิจิทัล และต้องมีทักษะเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศโดยการมี วิสัยทัศน์ในการใช้ข้อมูลจากเทคโนโลยีและสารสนเทศให้เกิดประโยชน์โดยการสร้างมูลค่าเพิ่ม ในการบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน การสนับสนุนงบประมาณและ ทรัพยากรให้บุคลากรนำเทคโนโลยีและสารสนเทศใหม่ ๆ มาสร้างความโดดเด่นที่แตกต่างจาก สถานศึกษาอื่น ๆ และมีจริยธรรมในการนำมาใช้ สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญว่า

“การที่ผู้จะพัฒนาตนเองในด้านดิจิทัลนั้นสิ่งสำคัญต้องวิเคราะห์ตัวเองก่อน นั่นก็ หมายความว่าต้อง เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่เสมอ เข้าร่วมการฝึกปฏิบัติทั้งแบบออนไลน์และ แบบออฟไลน์ ทั้งอาจจะต้องมีการเข้าอบรมทั้งเชิงทฤษฎีและการปฏิบัติให้รู้แนวทางก่อน ใน

ขณะเดียวกันต้องร่วมคิดระดมสมอง และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานหรือผู้รู้” (ผู้บริหารโรงเรียนเขตที่ 14, 2563)

1.6 เครือข่ายการเรียนรู้พบว่า การพัฒนาในครั้งนี้เป็นการเรียนรู้ที่ให้ความรู้ทั้งแบบออนไลน์และฝึกประสบการณ์การทำงานร่วมกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง สามารถนำไปใช้บริหารจัดการโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญว่า

“กิจกรรมพัฒนาให้ส่งเสริมให้ผู้บริหารได้ศึกษาด้วยตนเอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติ ระดมสมอง เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง และร่วมกันสรุปองค์ความรู้” (ผู้บริหารโรงเรียนเขตที่ 12, 2563)

จากผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า มีองค์ประกอบหลักและตัวบ่งชี้ย่อย ได้แก่ 1) ด้านคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียด 2) ด้านเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการ การกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ และการแสวงหาวิทยากร 3) ด้านทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย การสื่อสาร ความสามารถ และกิจกรรม 4) ด้านการบูรณาการ ประกอบด้วย ความคิด กระบวนการเรียนรู้ และเชื่อมโยงสัมพันธ์และองค์ความรู้ใหม่ 5) ด้านเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย การพัฒนาความสามารถ การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร และมีจริยธรรม และ 6) ด้านเครือข่ายการเรียนรู้ ประกอบด้วย การเรียนรู้ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสร้างเครือข่ายเรียนรู้ และการสะท้อนผลการเรียนรู้

โดยมีตัวบ่งชี้ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมี 6 องค์ประกอบ และ 20 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.54) ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออในการคิด 2) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.60) ได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ และการแสวงหาแหล่งวิทยากร 3) การทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.58) ได้แก่ การสื่อสารของทีมงาน ความสามารถของทีมงาน และกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) การบูรณาการ ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.55) ได้แก่ การบูรณาการทางความคิด การบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ และการเชื่อมโยงสัมพันธ์และสร้างองค์ความรู้ใหม่ 5) เทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.54) ได้แก่ การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีจริยธรรม และ 6) เครือข่าย

การเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.54) ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และการสะท้อนผลการเรียนรู้ร่วมกัน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคดิจิทัล	ระดับ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.32	0.54	มาก	4
2. ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	4.27	0.60	มาก	5
3. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.34	.058	มาก	3
4. ด้านการบูรณาการ	4.38	0.55	มาก	2
5. ด้านเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล	4.42	0.54	มาก	1
6. ด้านเครือข่ายการเรียนรู้	4.42	0.54	มาก	1
โดยภาพรวม	4.40	0.50	มาก	

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ผ่านเกณฑ์การยอมรับ ดังตารางที่ 2

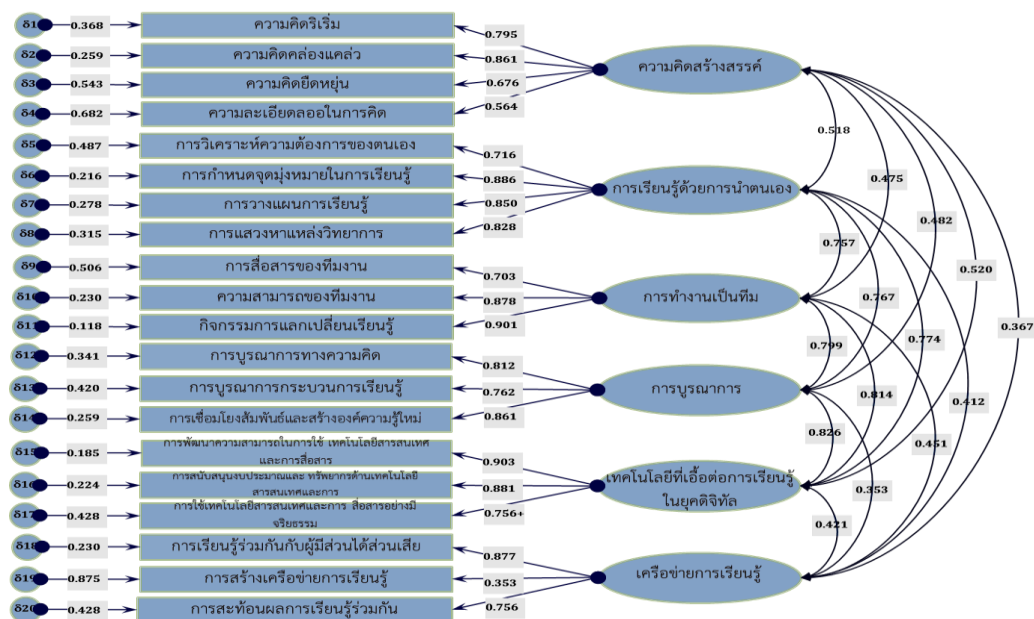
ตารางที่ 2 วิเคราะห์และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโดยภาพรวม

ดัชนีความ กลมกลืน	เกณฑ์	ก่อนปรับโมเดล		หลังปรับโมเดล	
		ค่าดัชนีที่วัดได้	ผลการพิจารณา	ค่าดัชนีที่วัดได้	ผลการพิจารณา
χ^2/df	<2.00	1.27	ผ่านเกณฑ์	1.35	ผ่านเกณฑ์
P-value	>0.05	0.94	ผ่านเกณฑ์	0.95	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.95	1.00	ผ่านเกณฑ์	1.00	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.95	0.90	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.99	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.90	0.87	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.98	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.05	0.00	ผ่านเกณฑ์	0.00	ผ่านเกณฑ์
SRMR	< 0.05	0.13	ผ่านเกณฑ์	0.04	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า จากโมเดลสมการโครงสร้างมีค่า R^2 เท่ากับ 0.98, 0.99, 1.00, 0.95, 0.92 และ 0.97 ตามลำดับ แสดงว่า แบบจำลองโครงสร้างองค์ประกอบหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่เป็นแบบจำลองตามสมมติฐานสามารถอธิบายความแปรปรวนของความ คิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การทำงานเป็นทีม การบูรณาการเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล และเครือข่ายการเรียนรู้ โดยดัชนีความสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ χ^2/df มีค่าน้อยกว่า 2 ดัชนี RMSEA และ SRMR มีค่าน้อยกว่า 0.05 และดัชนี GFI, AGFI, NFI มีค่ามากกว่า 0.90 มีค่าเข้าใกล้ 1 เมื่อพิจารณาค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) มีค่า

เท่ากับ 1.35 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์มีค่าน้อยกว่า 2.00 ค่าดัชนีความกลมกลืนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงได้แบบจำลองทางเลือก โดยมีค่าสถิติคือ Chi-square = 1.32, df = 155, p = 0.94, GFI = 0.90, AGFI = 0.87, SRMR = 0.48, RMSEA = 0.00 และ CFI = 1.00 ดังนั้นโมเดลแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสม กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ยอมรับได้มีค่ามากกว่า 0.90 ค่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายในและแฝงภายนอกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.84 ถึง 1.00 ทุกคู่เป็นความสัมพันธ์แบบทิศทางเดียวกัน ความสัมพันธ์เป็นบวก ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

อภิปรายผล

จากการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สภาพปัจจุบันของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) และทุกรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก ทุกรายองค์ประกอบ โดยมีองค์ประกอบของเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 6 โมดูล ได้แก่ 1) ความคิดสร้างสรรค์ 2) การเรียนรู้ ด้วยการนำตนเอง 3) การทำงานเป็นทีม 4) การบูรณาการ 5) เทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และ 6) เครือข่ายการเรียนรู้ สอดคล้องกับเชษฐา คล้าคล่อง ได้กล่าวถึงสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่ง

บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 4 โมดูล ได้แก่ 1) การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 2) การมองการณ์ไกล 3) การให้การดูแล และ 4) การสร้างชุมชนการเรียนรู้ ผลการนำไปใช้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ ปรากฏดังนี้ 1) ผู้เข้ารับการพัฒนาประเมินตนเองและประเมินโดยบุคคลอื่น พบว่า มีภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการหลังการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผู้เข้ารับการพัฒนาประเมินตนเองและประเมินโดยบุคคลอื่น พบว่า ภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการหลังการพัฒนาสูงขึ้นกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) ผู้เข้ารับการพัฒนามีความพึงพอใจต่อโปรแกรมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 4) ผู้เข้ารับการพัฒนามีผลการประเมินกิจกรรมระหว่างการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก (เชษฐา คล้าคล่อง, 2557)

การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มีจำนวน 6 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความละเอียดลออในการคิด 2) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งวิทยาการ 3) ด้านการทำงานเป็นทีม ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ การสื่อสารของ ทีมงาน ความสามารถของทีมงาน กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) ด้านการบูรณาการ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ การบูรณาการทางความคิด การบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงสัมพันธ์และสร้างองค์ความรู้ใหม่ 5) ด้านเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีจริยธรรม และ 6) ด้านเครือข่ายการเรียนรู้ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ การเรียนรู้ร่วมกันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การสะท้อนผลการเรียนรู้ร่วมกัน พบว่า แบบจำลองโครงสร้างองค์ประกอบหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่เป็นแบบจำลองตามสมมติฐานสามารถอธิบายความแปรปรวนของความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การทำงานเป็นทีม การบูรณาการ เทคโนโลยีในยุคดิจิทัล และเครือข่ายการเรียนรู้ โดยมีค่าสถิติคือ Chi-square = 1.32, df = 155, p = 0.94, GFI = 0.90, AGFI = 0.87, SRMR = 0.48, RMSEA = 0.00 และ CFI = 1.00 โมเดลแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสม สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ยอมรับได้ สอดคล้องกับ ทิพมาศ เสวตวรโชติ ในประเด็นตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบบูรณาการสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 14 องค์ประกอบย่อย และ 50 ตัวบ่งชี้จำแนกได้ดังนี้ องค์ประกอบหลักความฉลาดทางอารมณ์มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเองมี 3 ตัวบ่งชี้ 2) การเข้าใจ

ความรู้สึของผู้อื่น มี 3 ตัวบ่งชี้ 3) การควบคุมอารมณ์ของตนเอง มี 3 ตัวบ่งชี้ 4) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง มี 3 ตัวบ่งชี้ 5) ทักษะทางสังคม มี 3 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักวิสัยทัศน์มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ มีข้อความถาม จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ 2) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ มี 3 ตัวบ่งชี้ 3) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ที่สัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ มี 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักการทำงานเป็นทีม มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) เป้าหมายการทำงาน มี 5 ตัวบ่งชี้ 2) การร่วมมือ มี 4 ตัวบ่งชี้ 3) บทบาทที่ได้รับ มี 5 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักความคิดสร้างสรรค์มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ความคิดยืดหยุ่น มีข้อความถาม จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ 2) ความคิดใหม่มีข้อความถาม จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ 3) จินตนาการมีข้อความถาม จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ และทุกองค์ประกอบหลักมีค่าเฉลี่ยและค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเพื่อคัดสรรไว้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบบูรณาการสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือสูงกว่า 3.00 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับหรือต่ำกว่า 20% จำนวน 50 ตัวบ่งชี้ 2) โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 8.86 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 9 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ 0.45 และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.99 มีค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.98 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.00 องค์ประกอบหลักมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงกว่าเกณฑ์ 0.50 ทุกองค์ประกอบ องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงกว่า เกณฑ์ 0.30 ทุกองค์ประกอบและทุกตัวบ่งชี้ (ทิพมาศ เสวตวรโชติ, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ด้านองค์ประกอบของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมี 6 องค์ประกอบ และ 20 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความละเอียดลออในการคิด 2) ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ และการแสวงหาแหล่งวิทยาการ 3) ด้านการทำงานเป็นทีม ได้แก่ การสื่อสารของทีมงาน ความสามารถของทีมงาน และกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) ด้านการบูรณาการ ได้แก่ การบูรณาการทางความคิด การบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ และการเชื่อมโยงสัมพันธ์และสร้างองค์ความรู้ใหม่ 5) ด้านเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ได้แก่ การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และ 6) ด้านเครือข่ายการเรียนรู้ ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และการสะท้อนผลการเรียนรู้ร่วมกัน ทุกรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก

โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โมเดลแบบจำลองมีความเหมาะสม และยอมรับได้ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ ควรให้มีการเรียนรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติและผู้มีส่วนได้เสียควรมีความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนแนวปฏิบัติในด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจนใช้ รวมถึงกระบวนการพัฒนาที่หลากหลายและเน้นการมีส่วนร่วม และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรทำการวิจัยแบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หรือการวิจัยแบบผสมวิธี เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลด้านการศึกษา 4.0

เอกสารอ้างอิง

- เชษฐา คล้าคล่อง. (2557). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ในดุชนิพนธ์การศึกษาดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิพมาศ เสวตวรโชติ. (2560). ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบบูรณาการสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร. 8(2), 166-176.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป้นมีอาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา เพื่อปฏิรูป รอบ 2 และประเมินภายนอกรอบ 3. ขอนแก่น: สำนักพิมพ์พาฟาง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- บัวพันธ์ ผิวทอง. (2556). รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุชนิพนธ์การศึกษาดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ผู้บริหารโรงเรียนเขตที่ 10 (สัมภาษณ์). เรื่ององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. ชัดสร พิกุลทอง (ผู้สัมภาษณ์) เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2563.
- ผู้บริหารโรงเรียนเขตที่ 11 (สัมภาษณ์). เรื่ององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. ชัดสร พิกุลทอง (ผู้สัมภาษณ์) เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2563.
- ผู้บริหารโรงเรียนเขตที่ 12 (สัมภาษณ์). เรื่ององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. ชัดสร พิกุลทอง (ผู้สัมภาษณ์) เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2563.
- ผู้บริหารโรงเรียนเขตที่ 13 (สัมภาษณ์). เรื่ององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. ชัดสร พิกุลทอง (ผู้สัมภาษณ์) เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2563.
- ผู้บริหารโรงเรียนเขตที่ 14 (สัมภาษณ์). เรื่ององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. ชัดสร พิกุลทอง (ผู้สัมภาษณ์) เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2563.

- เพ็ญจันทร์ สินธุเขต. (2560). การศึกษายุคนี้ (ยุคดิจิทัล): Thailand 4.0. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ (Conference Proceedings) ครุศาสตร์วิจัย ครั้งที่ 3: 2560 นวัตกรรมแห่งการเรียนรู้.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการประเมินสมรรถนะครู. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2563). การแบ่งภูมิภาคทางภูมิศาสตร์. เรียกใช้เมื่อ 14 พฤษภาคม 2563 จาก <http://www.royin.go.th/?knowledges>.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2558). ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม. สมุทรปราการ: ออฟเซ็ท พลัส
- อดิเรก พรสีมา. (2563). ผู้นำยุคนี้ต้องมี Digital Mindset. เรียกใช้เมื่อ 14 พ.ค. 2563 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/648785>.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper Collins. Publishers.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert R. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale". In Reading in Fishbein, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.
- Sheninger. E. (2014). Digital Leadership: Changing paradigms for changing times. California: United States of America.

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
นนทบุรี เขต 1*

THE DEVELOPMENT OF SCIENCE LEARNING MODEL USING
4Cs SKILL FOR GRADE 6 STUDENTS NONTHABURI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

นภาพรณ ฐัญญา

Napaporn Tunya

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: tanyanapaporn9577@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs 2) พัฒนาและรับรองร่างรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs 3) ทดลองใช้และรับรองคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs และ 4) ประเมินคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยใช้การวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนโรงเรียนอนุบาลบางกรวย จำนวน 30 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 เครื่องมือการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน และคู่มือรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ มีค่า $PNI > 0.101$ และมีค่า $(0.013 < PNI_{Modified} < 0.344)$ ตามลำดับ 2) ผลการพัฒนาและรับรองร่างรูปแบบ ผู้วิจัยเลือกใช้กระบวนการวิธีเทคนิคเดลฟาย มีค่ามัธยฐาน $Mdn. \geq 3.50$ และค่าพิสัยควอลไทล์ $IR. \leq 1.5$ 3) การทดลองใช้รูปแบบ ค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, $S.D. = 3.26$) พิจารณาเป็นรายข้อ ระดับการพัฒนาการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงค่าจากมากไปหาน้อย 3 ทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม

* Received 30 August 2021; Revised 3 January 2022; Accepted 22 January 2022

($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.55) รองลงมาทักษะของการเรียนรู้ การคิดสร้างสรรค์และต่อยอดนวัตกรรม ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.57) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา ($\bar{X}$ = 3.80, S.D. = 1.12) และระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D.= 0.69) 4) ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.20, S.D.= 0.71)

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้, รูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์, ทักษะ 4Cs

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study the problems and needs of developing science learning models, 2) develop and certify a draft Science Learning Model using 4Cs skills, 3) implement and certify the quality of Science Learning Model using 4Cs skills, and 4) assess the quality of the Science Learning Model using 4Cs skills for grade 6 students under the Office of Nonthaburi Educational Service Area 1) There were 30 students at Bang Kruay Kindergarten. The researcher used a purposive sampling method, Office of the Nonthaburi Educational Service Area1. The research instruments were document analysis form, questionnaire, interview form, assessment form and manual. Statistics used to analyze data are mean and standard deviation. The results of the research were found: 1) problems and needs were as PNI values > 0.101 and values (0.013 < PNI Modified < 0.344), 2) results of development and certification of the draft model using the Delphi Technique Method Process with a median Mdn. $\geq$ 3.50 and a quartile range IR. $\leq$ 1.5, and 3) the result from try-out science learning model found the mean was at a high level ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 3.26). If considered item-by-item, the level of science learning with skills (4Cs) was at the highest level, in descending order of the 3 rankings as follows: collaboration work skills were at the highest level ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.55), followed by learning science skills in creativity and innovation skills ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.57) and critical thinking and problem solving skills ($\bar{X}$ = 3.80, S.D. = 1.12), and the level of satisfactions were at a high level ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.69) 4) the quality assessment revealed of science learning model with 4Cs skills that the overall level were at a high level ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.71).

Keywords: Learning Model Development, Science Learning Model, 4Cs Skills

บทนำ

ยุคศตวรรษที่ 21 ที่เป็ญยุคของสังคมข่าวสาร ทุกคนต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของสังคมที่กำลังเผชิญกับอารยธรรมใหม่ซึ่งส่งผลให้เกิดสังคมสารสนเทศและทุกคนจำเป็นต้องเตรียมตัวให้พร้อมรับมือกับสังคมใหม่นี้ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology) ทำให้ทั่วภูมิภาคของโลกสามารถติดต่อสื่อสาร รับข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเครื่องมือดิจิทัลที่หลากหลาย ทั้งคอมพิวเตอร์พกพา (Notebook) แท็บเล็ต (Tablet) ไอแพด (iPad) ไอโฟน (iPhone) สมาร์ทโฟน (Smart Phone) ซึ่งเป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารในรูปแบบดิจิทัล ทั้งในเชิงวิชาการ บันเทิง สังคมและอื่น ๆ อีกมากมาย ก่อให้เกิดปัญหากับข้อมูลมหาศาล ซึ่งไม่สามารถจัดการกับข้อมูลเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์ได้ ขณะเดียวกันการแข่งขันและความร่วมมือที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ภาคเศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยข้อมูลความรู้และนวัตกรรมเทคโนโลยีเข้ามาแทนที่การทำงานแบบดั้งเดิม รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้มีทักษะขั้นสูงในการเพิ่มผลผลิตและความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานมากขึ้น บุคลากรที่สามารถปรับตัวและสร้างประโยชน์ให้หน่วยงานโดยปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานที่ต้องใช้ทักษะทางด้านการสื่อสาร การแก้ปัญหา การคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการทำงานที่ใช้สมองและการมีปฏิสัมพันธ์จะประสบความสำเร็จได้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2543)

จากสภาวะการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เยาวชนในยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในมิติการใช้ชีวิต การเรียนรู้ ครอบครัพลอดจนภาวะเสี่ยงต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนถึงสังคมและความทันสมัยทั้งปวง ดังนั้นเยาวชนจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้และทักษะในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ จึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต (ทศนา แคมมณี, 2555); (จิราณี พานิช, 2555) และต้องเรียนรู้ทักษะใหม่เพื่อความอยู่รอดในสังคม (Martin, J., 2010) ยุคที่มีความรู้และข้อมูลข่าวสารเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เยาวชนต้องมีทั้งความรู้ในเนื้อหาและทักษะที่จะประยุกต์ใช้ในกาปรับเปลี่ยนความรู้เหล่านั้นให้เข้ากับเป้าหมายที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์ รวมถึงเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามเนื้อหาและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง (Kay, K., 2010) ภาศิเครือข่ายเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (กัญจนัณฐา อัมสมบัตติ และอภิชาติ เสนะนันท์, 2562) ได้ให้แนวทางเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนควรได้เรียนรู้วิชาแกนและแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้แก่จิตสำนึกต่อโลก ความรู้พื้นฐานด้านการเงิน เศรษฐกิจและการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้พื้นฐานด้านความเป็นพลเมือง ความรู้พื้นฐานด้านสุขภาพอนามัย ความรู้พื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงการได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นประกอบด้วย ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและการทำงาน

การปฏิรูปการศึกษาจึงนับเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญและมีประสิทธิภาพที่สุดในการเตรียมความพร้อมกับศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) เพื่อพัฒนาบุคคลในทุกช่วงอายุทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตเพื่อมีความรู้พื้นฐานที่เพียงพอสำหรับการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพให้มีความรู้และทักษะในการคิดวิเคราะห์ การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ การแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง เลือกรับความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง อย่างไรก็ตาม มาตรฐานการเรียนรู้ทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 ที่เป็นองค์ประกอบของระบบที่สำคัญ เช่น การประเมินผล หลักสูตร การเรียนการสอน การพัฒนาวิชาชีพและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้จะต้องสอดคล้องกันเพื่อเป็นระบบสนับสนุนผู้เรียนสำหรับศตวรรษที่ 21 (สรนิต ศิลธรรม, 2552) สำคัญในการปฏิรูปการศึกษาประการหนึ่งคือ การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 บัญญัติว่า การจัดการเรียนรู้ควรจัดสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา การจัดการกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้คิดเป็น ทำเป็นและเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แนวคิดดังกล่าวนี้จึงเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้การศึกษาประสบความสำเร็จได้นั้นก็คือ “ครู” เพราะครูคือผู้ที่รับหน้าที่หลักในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ปลูกฝังทั้งวิชาความรู้และความประพฤติแก่เด็กและเยาวชน ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุด ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียน คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ มีความเป็นมืออาชีพ มีความสามารถและศักยภาพสูง มีความสามารถในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข, 2557) โดยสรุปถึงการท้าทายต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ที่ครูยุคใหม่ควรมีวิธีคิดหรือกระบวนการที่ตนที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบให้รู้จริง (Mastery Learning) เน้นการลงมือปฏิบัติ (Action Learning) เตรียมผู้เรียนให้เป็นคนทำงานที่ใช้ความรู้ (Knowledge Worker) และเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ (Learning Person) และทักษะที่สำคัญที่สุดที่ครูต้องปลูกฝังให้เกิดกับผู้เรียนเพื่อให้เป็นบุคคลที่มีทักษะการปฏิบัติงานและทักษะความสำเร็จส่วนบุคคลนั้นคือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning skills) ของคนในศตวรรษที่ 21 การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความสามารถดังกล่าว ครูผู้สอนจึงต้องเป็นผู้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ที่ได้นั้นต้องเกิดจากการวางแผนและออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีแบบแผนที่ชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหา ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ตลอดถึงการเลือกใช้เทคนิคการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูผู้สอนที่มีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ จะเห็นแนวทางและหาวิธีการ ที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่า และมีความหมายต่อชีวิต สร้างพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการค้นพบวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด (วิจารณ์พานิช, 2555)

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดย 3Rs ประกอบด้วยทักษะการรู้หนังสือ ได้แก่ ทักษะด้านการอ่าน (Reading), ทักษะด้านการเขียน (Writing), ทักษะทางคณิตศาสตร์ (Arithmetic) ส่วน 7Cs ประกอบด้วย ทักษะ 7 ด้าน คือ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-Cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) และ ทักษะด้านการทำงาน การเรียนรู้และการพึ่งตนเอง (Career and Learning Skills) ทั้งนี้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ที่ช่วยชี้นำวิธีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาชีวิตของผู้เรียนให้มีคุณภาพและประสบความสำเร็จเพื่อการดำรงชีวิต (จินดารัตน์ โพธิ์นอก, 2557) ส่วนทักษะจำเป็นเพื่อศตวรรษที่ 21 ที่ทั่วโลกกำลังให้ความสนใจคือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) สะท้อนให้เห็นจากความพยายามคิดค้นหลักสูตร นโยบายให้ชั้นเรียนมีรูปแบบการเรียนรู้ ที่ปลูกกระตุนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนมากขึ้น (Self-Learning) โดยเปลี่ยนจากครูเป็นผู้ให้ข้อมูลความรู้ มาเป็นเด็กเป็นผู้ค้นหาข้อมูล คิดและเรียนรู้เองจากประสบการณ์ลงมือปฏิบัติจริง จากการรอบการเรียนรู้ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า สิ่งที่โรงเรียนควรสอนควบคู่ไปกับความรู้เชิงวิชาการคือ 4 ทักษะที่จำเป็นอย่าง การคิดสร้างสรรค์ การมีวิจารณญาณ การทำงานร่วมกัน และการสื่อสาร ที่เรียกว่า 4Cs หรือทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ที่เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่จะปลูกกระตุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นทักษะสำคัญให้มีชีวิตรอดในศตวรรษที่ 21 เพราะความคิดสร้างสรรค์จะทวีความสำคัญมากขึ้นจนกลายเป็น 1 ใน 3 ทักษะที่สำคัญที่สุด และไม่เพียงเท่านั้น การคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา การสื่อสาร ถือเป็นทักษะอันดับต้น ๆ ที่โลกใหม่กำลังมองหา ฉะนั้นทักษะ 4Cs จะเป็นสะพานเชื่อมผู้เรียน ในวันนี้กับโลกการใช้ชีวิตจริงในอนาคต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT literacy)

ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork and leadership) และทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation)

จากผลคะแนนการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 พบว่าคะแนนผลการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้คะแนนเฉลี่ยรายวิชาวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าเกณฑ์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1, 2558) ซึ่งวิชาวิทยาศาสตร์เป็นวิชาหลักที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน พบว่ายังคงเป็นปัญหาต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งควรได้รับการพัฒนาเพื่อให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs เพราะเป็นวิชาที่มีส่วนสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ มีการพัฒนาทักษะในการคิดนอกกรอบและต่อยอดเป็น คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและแก้ปัญหาเองได้ สื่อสารได้ถูกต้องเหมาะสมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สอดคล้องกับการศึกษาของชาติในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นเรื่องที่สำคัญของกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของสังคมอย่างทั่วถึง ครูผู้สอนจึงต้องตื่นตัวและเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตที่จำเป็นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1
2. เพื่อพัฒนาและรับรองร่างรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1
3. เพื่อทดลองใช้และรับรองคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1
4. เพื่อประเมินคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 มี 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1

1. ตัวแปรที่ศึกษา

1.1 สภาพปัญหาในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs

1.2 สภาพความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และแหล่งข้อมูล

2.1 ประชากร ได้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียน ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ และศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 จำนวน 32 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนในอำเภอบางกรวย 10 โรงเรียน โรงเรียนในอำเภอเมือง 22 โรงเรียน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียน ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ และศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกเป็น 3 กลุ่ม

กลุ่มแรก เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 13 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 8 โรงเรียน รวม 21 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 21 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียน จำนวน 21 คน ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ โรงเรียนละ 2 คน จำนวน 42 คน รวมทั้งสิ้น 84 คน ได้มาจากการสุ่มตามระดับชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้นภูมิ ได้แก่โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ เพื่อตอบแบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs

กลุ่มที่สอง เป็นโรงเรียนขนาดกลาง 11 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 11 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียน จำนวน 11 คน ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ โรงเรียนละ 2 คน จำนวน 22 คน รวมทั้งสิ้น 44 คน เพื่อสัมภาษณ์ เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กลุ่มที่สาม ผู้ให้ข้อมูล ในการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน

2.3 แหล่งข้อมูล

กลุ่มเป้าหมายคือเอกสารที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวทางการสร้างการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 15 รายการ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและรับรองร่างรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs

1. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่รูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs

2. ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการรับรองร่างรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม จำนวน 9 ท่านประกอบด้วย 2.1) ผู้อำนวยการโรงเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 2 ท่าน โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้ คือ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวิชาวิทยาศาสตร์ผ่านเกณฑ์ 2.2) ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ ในโรงเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 ท่าน โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้ คือ เป็นครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่านเกณฑ์ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ) 2.3) อาจารย์สถาบันอุดมศึกษา โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 2 ท่าน โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้ คือ เป็นอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์หรือการสอนวิทยาศาสตร์ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต/ศึกษาศาสตรบัณฑิต เป็นผู้ทำหน้าที่สอน นิเทศติดตาม ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง แก้ไข การจัดการเรียนรู้และประเมินผลการปฏิบัติงาน และ 2.4) ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 2 ท่าน โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้ เป็นผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับสายผู้สอน ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs

1. ตัวแปรที่ศึกษา

1.1 ตัวแปรต้น ได้แก่รูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs

1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ ความพึงพอใจและทักษะการเรียนรู้และทักษะด้านนวัตกรรม (Learning and Innovation) ซึ่งประกอบด้วย 1.2.1) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา (Critical thinking and Problem solving) 1.2.2) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT literacy) 1.2.3) ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork and leadership) และ 1.2.4) ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 จำนวน 32 โรงเรียน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนโรงเรียนอนุบาลบางกรวย จำนวน 30 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs

1. ตัวแปรที่ศึกษา

1.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs

1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์ (Utility Standards) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) และมาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards)

2. ผู้ทรงคุณวุฒิ กำหนดคุณสมบัติดังนี้ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในสถานศึกษา นักพัฒนาหลักสูตร และการวัดผลประเมินผล จำนวน 5 ท่าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่รูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs คู่มือการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs แบบวัดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษ 21 สำหรับนักเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน และผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs พร้อมแบบประเมินรับรองคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs

3.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการรับรองคุณภาพ โดยใช้เกณฑ์การรับรองคุณภาพความสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมิน Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (ราตรี นันทสุคนธ์, 2547) ใน 4 ด้าน โดยมีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและการหาประสิทธิภาพของแบบประเมินรับรองคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินรับรองคุณภาพจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การประเมิน และเกณฑ์การประเมินคุณภาพ ความสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมิน The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation จำนวน

24 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้ 1.1) มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์ (Utility Standard) จำนวน 7 ข้อ 1.2) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) จำนวน 4 ข้อ 1.3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standard) จำนวน 6 ข้อ และ 1.4) มาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standard) จำนวน 7 ข้อ

2. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อกำหนดโครงสร้างและขอบข่ายเนื้อหาของแบบประเมินรับรองคุณภาพ และดำเนินการสร้างแบบประเมินรับรองคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 สำหรับครูซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ประเมิน ประกอบด้วย ชื่อผู้ประเมิน ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน ความชำนาญ และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 คุณภาพรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs ประกอบด้วย มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม และมาตรฐานด้านความถูกต้อง ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert) (พรณี ลีกิจวัฒน์, 2558)

เกณฑ์การประเมินรับรองคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ใช้เกณฑ์ดังนี้

4.51 - 5.00	หมายถึง รับรองคุณภาพในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง รับรองคุณภาพในระดับมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง รับรองคุณภาพในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง รับรองคุณภาพในระดับน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง รับรองคุณภาพในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่ทำให้รูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 สำหรับครูมีคุณภาพมากขึ้น

1. นำแบบประเมินรับรองคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเนื้อหา (Content validity) จำนวน 5 ท่าน

2. นำแบบประเมินที่ผ่านการพิจารณา ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และประเด็นการประเมินความชัดเจน ของรายการการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญได้ ค่าความสอดคล้องข้อคำถาม 1.00 ทุกข้อ แต่มีข้อแก้ไขภาษาที่ใช้ 6 ข้อ

3. ปรับตามข้อแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ต่อไป

ผลการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามทบบุรี เขต 1 มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามทบบุรี เขต 1

ตารางที่ 1 ผลการจัดลำดับปัญหาคุณภาพของผู้เรียนที่พบจากไปมากหาน้อย

(PNI_{Modified})

ลำดับปัญหาที่พบ	คุณภาพของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	PNI _{Modified}
1	เข้าใจลักษณะของแหล่งน้ำ วัฏจักรน้ำ กระบวนการเกิดเมฆ หมอก น้ำค้าง น้ำค้างแข็ง หยาดน้ำฟ้า กระบวนการเกิดหิน วัฏจักรหิน การใช้ประโยชน์ดินและแร่ การเกิดซากดึกดำบรรพ์ การเกิดลมบก ลมทะเล มรสุม ลักษณะและผลกระทบของภัยธรรมชาติ การเกิดและผลกระทบปรากฏการณ์เรือนกระจก	0.344
2	เข้าใจโครงสร้าง ลักษณะเฉพาะและการปรับตัวของสิ่งมีชีวิต รวมทั้งความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตในแหล่งที่อยู่ การทำหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ของพืช และการทำงานของระบบย่อยอาหารของมนุษย์	0.207
3	เข้าใจลักษณะของแรงโน้มถ่วงของโลก แรงลัพธ์ แรงเสียดทาน แรงไฟฟ้า และผลของแรงต่างๆ ผลที่เกิดจากแรงกระทำต่อวัตถุ ความดัน หลักการที่มีต่อวัตถุ วงจรไฟฟ้า ปรากฏการณ์เบื้องต้นของเสียง และแสง	0.177
4	เข้าใจสมบัติและการจำแนกกลุ่มของวัสดุ สถานะและการเปลี่ยนสถานะของสสารการละลาย การเปลี่ยนแปลงทางเคมี การเปลี่ยนแปลงที่ผันกลับได้และผันกลับไม่ได้ และการแยกสารอย่างง่าย	0.165
5	ค้นหาข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพและประเมินความน่าเชื่อถือ ตัดสินใจเลือกข้อมูลใช้เหตุผลเชิงตรรกะในการแก้ปัญหา ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการทำงานร่วมกัน และหน้าที่ของตน เคารพสิทธิของผู้อื่น	0.148
6	เข้าใจปรากฏการณ์การขึ้นและตก การเปลี่ยนแปลงรูปร่างปรากฏของดวงจันทร์ องค์ประกอบของระบบสุริยะ คาบการโคจรของดาวเคราะห์ ความแตกต่างของดาวเคราะห์และ ดาวฤกษ์ การขึ้นและตกของกลุ่มดาวฤกษ์ การใช้แผนที่ดาว การเกิดอุปราคา พัฒนาการและประโยชน์ของเทคโนโลยีอวกาศ	0.141
7	ตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหาเกี่ยวกับสิ่งที่จะเรียนรู้ตามที่กำหนดให้หรือตามความสนใจ คาดคะเนคำตอบหลายแนวทาง สร้างสมมติฐานที่สอดคล้องกับคำถามหรือปัญหาที่จะสำรวจตรวจสอบ วางแผน และเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม	0.137

ลำดับปัญหา ที่พบ	คุณภาพของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	PNIModified
8	การแสดงถึงความซาบซึ้ง ห่วงใย แสดงพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้ การดูแล รักษาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรู้คุณค่า	0.090
9	ตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหาเกี่ยวกับสิ่งที่จะเรียนรู้ตามที่กำหนดให้หรือตามความสนใจ คัดคะแนนคำตอบหลายแนวทาง สร้างสมมติฐานที่สอดคล้องกับคำถามหรือปัญหาที่จะสำรวจตรวจสอบ วางแผนและสำรวจตรวจสอบโดยใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ	0.073
10	แสดงความรับผิดชอบด้วยการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างมุ่งมั่น รอบคอบ ประหยัด ซื่อสัตย์ จงงานมุ่งมั่นเป็นผลสำเร็จ และทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์	0.051
11	ตระหนักในคุณค่าของความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ใช้ความรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการดำรงชีวิต แสดงความชื่นชม ยกย่อง และเคารพสิทธิในผลงานของผู้คิดค้นและศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ทำโครงการหรือชิ้นงานตามที่กำหนดให้หรือตามความสนใจ	0.044
12	วิเคราะห์ข้อมูล ลงความเห็น และสรุปความสัมพันธ์ของข้อมูลที่มาจากการสำรวจตรวจสอบในรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อสื่อสารความรู้จากผลการสำรวจตรวจสอบได้อย่างมีเหตุผลและหลักฐานอ้างอิง	0.013

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า ในด้านคุณภาพของผู้เรียนที่เรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs แตกต่างกันระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่คาดหวัง มีค่าอยู่ระหว่าง $0.013 < \text{PNIModified} < 0.344$ เมื่อนำมาจัดเรียงปัญหาที่แท้จริง มีค่า $\text{PNIModified} > 0.101$ ตามลำดับ

สำหรับผลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มโรงเรียนที่ผู้วิจัยทำการคัดเลือกโดยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนแต่ละโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนแต่ละโรงเรียน ศึกษาวิเคราะห์ พบว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 พบว่า ควรสร้างกลุ่มภาคีเครือข่ายเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (The Partnership for 21st Century Skill) เพื่อกำหนดกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนในอนาคต ทำให้เกิดกรอบความคิดข้างต้นจำเป็นครอบคลุมทักษะใน 4 ประเด็นที่จำเป็น ดังต่อไปนี้ 1) สาระวิชาหลักและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ด้าน 3Rs 2) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ด้าน 4Cs 3) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และ เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Media and Technology Skills) 4) ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills) นอกจากนี้บทสัมภาษณ์ของ อดิศร ศิริ ได้กล่าวถึงกรอบการเรียนรู้ทักษะจำเป็นเพื่อศตวรรษที่ 21 เป็นหลักการที่สำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วย

ทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) โดยสะท้อนให้เห็นจากความพยายามคิดค้นหลักสูตร นโยบายให้ชั้นเรียนมีรูปแบบการสอนที่ปลูกกระตุนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนมากขึ้น (Self-Learning) แล้วจึงนำไปสู่ขั้นตอนของการพัฒนาและรับรองร่างรูปแบบในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ต่อไป (อดิสร ศิริ, 2563)

2. ผลการพัฒนาและรับรองร่างรูปแบบ ใช้เทคนิคเดลฟาย มีค่ามัธยฐาน (Mdn. ≥ 3.50) และค่าพิสัย ควอลไทล์ (IR. ≤ 1.5)

3. การทดลองใช้รูปแบบ ค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D.= 3.26) พิจารณาเป็นรายชื่อ ระดับการพัฒนาการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงจากมากไปหาน้อย 3 ทักษะ คือ ทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D.= 0.55) รองลงมาคือ ทักษะการคิดสร้างสรรค์และต่อยอดนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.40$, S.D.= 0.57) และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.80$, S.D.= 1.12) และระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D.= 0.69)

4. ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบ พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D.= 0.71)

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ซึ่งข้อค้นพบผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์พบว่าสภาพปัญหา ในด้านคุณภาพของผู้เรียนที่เรียนวิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs แตกต่างกันระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่คาดหวัง ที่จัดว่าเป็นปัญหาที่แท้จริง (ค่า $PNI_{Modified} > 0.101$) และนำผลการวิเคราะห์หาค่าลำดับโดยเรียงลำดับจาก ค่ามากไปหาค่าน้อยมีค่า ($0.013 < PNI_{Modified} < 0.344$) สอดคล้องกับ การกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการวิจัยฝึกการคิดขั้นสูงในการแก้ปัญหา (รุจิราพร รามศิริ, 2556) และตัวอย่างร่องรอยหลักฐานในการเรียนรู้ของผู้เรียน จะเห็นได้ว่าผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์จากการที่ได้คิดตั้งสมมติฐาน และกำหนดตัวแปรในการทดลองด้วยตนเองผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบการเรียนรู้การสอนที่ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง มีครูผู้สอนเป็นที่ปรึกษาคอยชี้แนะ นำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสภาพการดำรงชีวิตของมนุษย์ การคิดแก้ปัญหา (Problem Solving Thinking) ของบุคคลนั้นมีพัฒนาการมากขึ้นตามวัย และต้องอาศัยสติปัญญาและความคิดตลอดจนถึงประสบการณ์เดิมจากการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมมาเป็นพื้นฐานในกระบวนการคิดแก้ปัญหา

2. การพัฒนาและรับรองร่างรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ใช้เทคนิคเดลฟาย มีค่ามัธยฐาน Mdn. ≥ 3.50 และค่าพิสัย ควอลไทล์ IR. ≤ 1.5 ทำให้มองเห็นถึงแนวทางในพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs จะเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ต้องการยกระดับการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับการปฏิบัติจริง (Active Learning) ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและผู้ที่มิบทบาทสำคัญของการสร้างการเรียนรู้ คือ ผู้สอนต้องมีภาพลักษณ์ที่เปลี่ยนไปจากเดิม มีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ผู้ให้คำแนะนำ (Coaching) และเสริมพลังแก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองให้บรรลุตามจุดหมายที่ต้องการ ผู้ที่มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้อย่างฉับไวและเหมาะสม ย่อมจะสามารถดำเนินชีวิตไปตามจุดหมายปลายทางอย่างถูกต้อง อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับและเป็นที่เชื่อถือของสังคม และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นการคิดที่มีกระบวนการทางปัญญาอย่างเป็นระบบ โดยมีการคิดพิจารณาใคร่ครวญ ไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลรอบด้าน มีจุดมุ่งหมายเพื่อการตัดสินใจว่าสิ่งใด ข้อความใดเป็นจริง ซึ่งจะต้องอาศัยข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ มาประกอบการคิดและตัดสินใจ (รุ่ง แก้วแดง, 2542) และได้ศึกษาแนวโน้มการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ พบว่าคุณลักษณะทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะความสามารถพื้นฐานในการเรียนรู้ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ และมีวิจารณญาณ มีทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีทักษะในการสื่อสารและการร่วมมือกับผู้อื่น (เอกชัย พุทธสอน และสุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, 2557)

3. การทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 พบว่าค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D.= 3.26) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ทักษะ คือ ทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.55), ทักษะการคิดสร้างสรรค์และต่อยอดนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.57) และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 1.12) ตามลำดับ ส่วนระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D.= 0.69) สอดคล้องกับ ชลิตา ภูมادت และบรรณรักษ์ คุ่มรักษา ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ในการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ทักษะ 4C ด้วยการเรียนรู้แบบการใช้วิจัยเป็นฐาน ผลวิจัยพบว่าระดับคุณภาพเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดี และมีนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาให้อยู่ในระดับดีมากอยู่ร้อยละ 57.9 (ชลิตา ภูมادت และบรรณรักษ์ คุ่มรักษา, 2563) นอกจากนั้น วิจารย์ พานิชสรุปว่าทักษะเหล่านี้เป็นทักษะที่ต้องอาศัยการปลูกฝังและฝึกฝนผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้

ที่เน้นการจัดประสบการณ์ด้วยการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเน้นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเป็นสำคัญ (วิจารณ์ พานิช, 2557)

4. การประเมินคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามทบบุรี เขต 1 พบว่าการประเมินการใช้รูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.71) เนื่องจากผู้วิจัยประเมินคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs อย่างมีระบบมีขั้นตอนการรับรองคุณภาพ โดยใช้เกณฑ์การรับรองคุณภาพความสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมิน Joint Committee on Standards for Educational Evaluation ของ พลุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ ได้ศึกษารูปแบบของการประเมินคุณภาพบัณฑิต สาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษา มีคุณภาพตามมาตรฐานด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านอรรถประโยชน์ สอดคล้องกับมาตรฐานการประเมิน (พลุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์, 2554) และ Giallo, R. & Little, E. แสดงให้เห็นว่าผู้สอนที่มีการจัดการในชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถของตนเองได้ และการออกแบบการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนโดยคำนึงถึงมาตรฐานผลการเรียนรู้ (Curricular Mapping) ของรายวิชานั้น ๆ ในหลักสูตรสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ รวมถึงการทดสอบความเข้าใจความรู้ในรายเนื้อหาในแต่ละสัปดาห์ เพื่อเป็นการทดสอบและปรับปรุงวิธีการสอนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Giallo, R. & Little, E., 2003)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สภาพปัญหาในด้านคุณภาพของผู้เรียนที่เรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ของปัญหาที่แท้จริง มีค่า $PNI_{Modified} > 0.101$ จึงทำให้เกิดการพัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs ประกอบด้วยองค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา (Critical thinking and Problem solving) 2) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT literacy) 3) ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork and leadership) และ 4) ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับการพัฒนาการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงจากมากไปหาน้อย 3 ทักษะ คือ ทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.55) รองลงมาคือ ทักษะการคิดสร้างสรรค์และต่อยอดนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.57) และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 1.12) และระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.69) 4) ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบ พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.71) ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากแต่ก็ยัง

มีองค์ประกอบด้านการสื่อสารที่อยู่ในระดับปานกลาง ประกอบกับยังพบปัญหาและอุปสรรคบางประการที่ต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาการสอน ดังนั้นผู้สอนจึงควรหาวิธีการแก้ไขเพื่อทำให้องค์ประกอบของทักษะด้านการเรียนรู้มีความสมดุล และมีระบบสนับสนุนความรู้และระบบสนับสนุนการศึกษา ควรเพิ่มวัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ ให้เพียงพอ และผู้สอนต้องอธิบายและแนะนำผู้เรียนโดยให้ได้ชุดความคิดหลักเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาแบบห้องเรียนกลับด้านเพื่อไม่ให้เกิดการได้รับความรู้ที่ไม่เพียงพอของผู้เรียน ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรวัดทักษะในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ให้ครบทุกด้านหรือใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบอื่นนอกเหนือทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และศึกษาการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในมิติอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 4Cs ในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เนื่องจากยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยไม่ได้นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งตัวแปรปัจจัยการเตรียมความพร้อมสามารถอธิบายความผันแปรของทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 อาจจะจะทำให้ทราบว่ายังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่สามารถอธิบายความผันแปรได้อีก

เอกสารอ้างอิง

- กัญจน์นิชา อัมสมบัติ และอภิชาติ เสนะนันท์. (2562). การพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนในโรงเรียนหนองชุมแสงวิทยาโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี, 13(3), 64-76.
- จินดารัตน์ โพธิ์นอก. (2557). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21. เรียกใช้เมื่อ 13 ธันวาคม 2561 จาก <http://www.royin.go.th/>
- ชลิตา กูหมาด และบรรณรักษ์ คุ่มรักษา. (2563). การส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ในการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ทักษะ 4C ด้วยการเรียนรู้แบบการใช้ วิจัยเป็นฐาน เรื่อง ปัจจัยในการเจริญเติบโตของพืช. วารสารวิจัยคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 5(1), 68-84.
- ทศนา แหมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรณี ลีกิจวัฒน์. (2558). วิธีการวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- พลฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2554). การวิจัยและพัฒนากระบวนการประเมินคุณภาพบัณฑิต สาขา ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษา. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11(4), 101-110.

- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข. (2557). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราตรี นันทสุนทร. (2547). การพัฒนารูปแบบการประเมินแบบร่วมมือสำหรับประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รุ่ง แก้วแดง. (2542). ปฏิบัติการศึกษไทย. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- รุจิราพร รามศิริ. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัย ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร และการสอน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). องค์แห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ตลาดาปปาบลเคชั่น.
- _____. (2557). การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างไร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สรนิต ศิลธรรม. (2552). กรอบแนวคิดในศตวรรษที่ 21. เรียกใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2558 จาก http://gened.moego.th/article_sbm/sbm.html
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1. (2558). รายงานผลการจัดการศึกษา ปีการศึกษา 2558 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1. นนทบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดี.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2543). การเรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: ดวงกมล สมัยจำกัด.
- อดิสร ศิริ. (17 มกราคม 2563). กำหนดกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กรอบความคิดในการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็น แนวทางการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยทักษะ 4Cs ผู้เรียนมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21. (นภาพรณ ธิญญา, ผู้สัมภาษณ์)
- เอกชัย พุทธสอน และสุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2557). แนวโน้มการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับ นักศึกษาผู้ใหญ่. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 9(4), 93-106.
- Giallo, R. & Little, E. (2003). Classroom behaviour problems: The relationship between preparedness, classroom experiences, and self- efficacy in

- graduate and student teachers. *Australian Journal of Educational & Developmental Psychology*, 3(3), 21-34.
- Kay, K. (2010). 21st Century Skills. In Bellanca, J. & Brandt, R. (Eds.), *21st Century Skills: Rethinking How Students Learn* (pp. 13-28). Bloomington, In: Solution Tree Press.
- Martin, J. (2010). The Meaning of the 21st Century. Retrieved June 5, 2015, from <http://21st Century skill. Org/index.php>

ผลของการจัดการเรียนรู้คาบการศึกษา
เพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*
OUTCOMES OF LEARNING MANAGEMENT THROUGH
THE COURSE OF CREATIVE AREA AT THE LOWER SECONDARY LEVEL

พลพิพัฒน์ สุขพัฒน์ธี

Pholphiphat Sukpattee

เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ

Keatisak Sangarun

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Thammasat University, Thailand

E-mail: pholphiphat.su@lsed.tu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ และ 2) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ด้วยการวิเคราะห์สมุทบันทึกกิจกรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 340 เล่ม โดยใช้สถิติบรรยาย ผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างนิเวศการเรียนรู้ ประกอบด้วย ผู้ปกครองทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ครูประจำชั้น ครูฝ่ายวิชาการและกระบวนการเรียนรู้ และตัวนักเรียนซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระหว่างสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา 2) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสนใจพัฒนาความรู้เพิ่มพูนทักษะของตนเองในด้านงานอาชีพและเทคโนโลยีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.76 นักเรียนชายในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้ความสนใจสร้างสรรค์ผลงานด้านสุขศึกษาและพลศึกษาเป็นอันดับสอง ซึ่งแตกต่างจากนักเรียนหญิงที่มีความสนใจด้านศิลปะ ดนตรี ผลการประเมินการทำงานของนักเรียน พบว่านักเรียนได้ค่าเฉลี่ยการทำงานระดับดีทั้งในส่วนการประเมินของที่ปรึกษาและผู้ปกครอง โดยค่าเฉลี่ยในส่วนของผู้ปกครองอยู่ที่ 3.81

* Received 19 July 2021; Revised 17 December 2021; Accepted 25 December 2021

($\bar{X}$ = 3.81, S.D. = 0.76) ค่าเฉลี่ยส่วนการประเมินของครูอยู่ที่ 3.68 ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = 1.32) การวิเคราะห์ผลการประเมินผลงานของนักเรียนแยกตามระดับชั้น พบว่า ระดับชั้นที่มีผลการประเมินมากที่สุดคือ ม.3 โดยมีค่าเฉลี่ยผลการประเมินของผู้ปกครองอยู่ที่ 3.86 ($\bar{X}$ = 3.86, S.D. = 0.77) ค่าเฉลี่ยผลการประเมินของครูอยู่ที่ 4.01 ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 1.88)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์, การเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์, ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the process of learning activities for Creative area class and 2) to study the results of the learning activities for Creative Area class at the Lower secondary level Thammasat Secondary School in the first semester of the academic year 2020 by analyzing the activity notebooks of lower secondary students; totaling 340 books, using descriptive statistics. The results of the research were as follows: 1) The creative area class is the learning activity that integrates collaboration between learning ecosystems; consist of parents acting as advisors, class teachers, academic and learning process teachers, and students, which is an important part of driving learning management of Thammasat Secondary School; family institutions and educational institutions 2) lower secondary students are most interested in developing their knowledge and skills in career and technology; accounted for 36.76 percent. Male students were second most interested in creating work in health and physical education, unlike female students who are interested in arts, music. Student performance assessment results the students had a good working average in both the counselor and parents' assessment. The mean for parents was 3.81 ($\bar{X}$ = 3.81, SD = 0.76), and the mean for teachers was 3.68 ($\bar{X}$ = 3.68, SD = 1.32). It was found that the grade level with the highest assessment result was Mattayom 3; the mean score of parents was 3.86 ($\bar{X}$ = 3.86, SD = 0.77) and the mean score of teachers was 4.01 ($\bar{X}$ = 4.01, SD = 1.88)

Keywords: Learning Management, Creative Area, Creative Learning, Lower Secondary Level

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนและสังคม ปัจจุบันสังคมโลกและสังคมไทยก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่มีความสลับซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยจึงต้องปรับเปลี่ยนการศึกษา เพื่อให้สามารถสร้างผลผลิตได้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อดุลย์ วังศรีคุณ, 2557) ซึ่งทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมเป็นทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สะท้อนให้เห็นสมรรถนะของผู้เรียนในด้านนี้ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ เพราะจะทำให้สามารถมองเห็นแนวทาง วิธีการ รวมทั้งโอกาสใหม่ ๆ ในการพัฒนานวัตกรรมเพิ่มโอกาสประสบความสำเร็จ (ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์, 2557); (มารุต พัฒนาผล, 2557)

สถานการณ์และแนวโน้มของสังคมไทยทางด้านคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย พบว่ายังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ข้อจำกัดที่สำคัญของการศึกษาไทยคือปัญหาเรื่องหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนที่เน้นการท่องจำ ทำให้ขาดความคิดสร้างสรรค์ ปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนซึ่งเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ที่ 1 ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คือการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยพัฒนาเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน ปรับกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง สอดคล้องกับพัฒนาการของสมองแต่ละช่วงวัย เน้นพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ และภาษาต่างประเทศ สนับสนุนให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อาทิ การอ่าน การบำเพ็ญประโยชน์ทางสังคม การดูแลสุขภาพ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การวางแผนชีวิต (สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

การจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน จึงมุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถและคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการที่ผู้เรียนจะมีความรู้ความสามารถด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิตและสามารถใช้เทคโนโลยี รวมทั้งยืนยันค่านิยมร่วมเกี่ยวกับการเสริมสร้างเสริมภาพ ความเท่าเทียมของมนุษยชาติ ความยั่งยืน ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้นั้นจะต้องนำความรู้ไปลงมือปฏิบัติ บริการสังคมจนเกิดผลดีต่อตนเอง ชุมชนและสังคมนั้น การสืบเสาะแสวงหาความรู้จนตนเองเกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง นำไปใช้บริการสังคมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองของโลกจึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการมีชีวิตในโลกอนาคต นอกจากนี้หากผู้เรียนได้เพิ่มพูนทักษะการเขียนและนำเสนอความรู้ อย่างมีประสิทธิภาพแก่ผู้อื่นด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านช่องทางที่

หลากหลายจะทำให้เกิดความตระหนักในปัญหาของส่วนรวมและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลกได้ด้วย

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้คาบ Creative Area หรือ การศึกษาเพื่อการพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รู้จักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับประเด็นที่อยู่ในความต้องการและความสนใจ เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจอีกทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิด เป็นแนวทางและวิธีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ ตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการและวิธีการของการศึกษาด้วยตนเองและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้

ตลอดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด - 19 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กำหนดให้นักเรียนเลือกศึกษาหาคำตอบหรือพัฒนาความสามารถของตนเองอย่างสร้างสรรค์แล้วผลิตผลงานและนำเสนอการศึกษาดังกล่าวนั้น โดยผู้ปกครองของนักเรียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนเป็นที่ปรึกษาหลักเปิดโอกาสให้ผู้เรียนกับผู้ปกครองตกลงเกี่ยวกับหัวเรื่องและขอบข่ายที่ต้องการศึกษา ในขณะเดียวกันกลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ย่อมต้องการพื้นที่สำหรับตนเองในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของแต่ละคน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่ากระบวนการของคาบ Creative Area จะเป็นเครื่องมือในการศึกษาตลอดชีวิตให้ผู้เรียนมีความสนใจกระตือรือร้นในการเรียนรู้ตลอดจนการคิดวิเคราะห์ที่เป็นเหตุผลอีกทั้งพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ และเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้หรือไม่อย่างไร และการดำเนินการจัดกิจกรรมจะเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพในลักษณะใดทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบผลการจัดการเรียนรู้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ เพื่อจะได้มีการพัฒนารูปแบบต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Area) ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Area) โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Area) ด้วยการศึกษารายละเอียดของฝ่ายวิชาการและกระบวนการเรียนรู้โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม

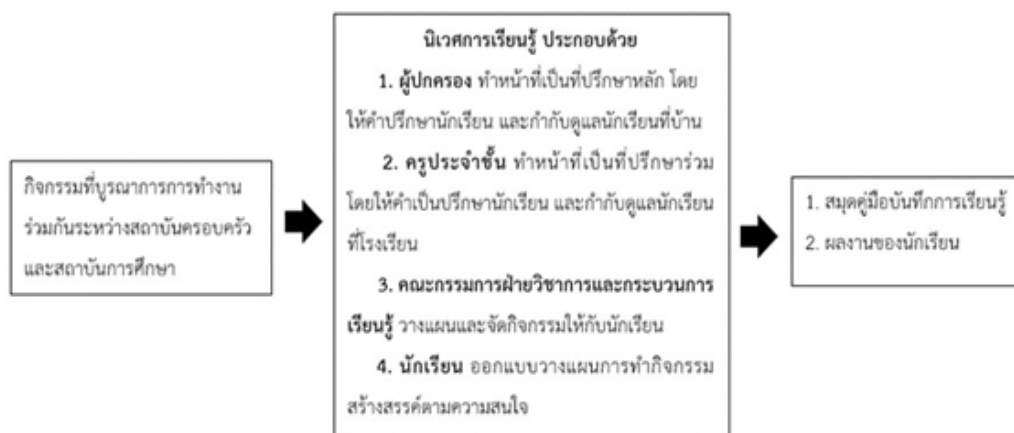
2. ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Area) โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จากการศึกษาเอกสาร ได้แก่ ผลงานของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 340 ผลงาน สมุดบันทึกการเรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Area) ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 340 เล่ม โดยใช้เครื่องมือคือ แบบบันทึกข้อมูลการสร้างสรรค์ผลงานของนักเรียน ซึ่งคณะกรรมการฝ่ายวิชาการและกระบวนการเรียนรู้โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมตรวจสอบเครื่องมือดังกล่าว รวมทั้งการวิพากษ์รูปแบบการดำเนินการและการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านเครื่องมือโดยคณะผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 คน

3. วิเคราะห์สมุดบันทึกกิจกรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics)

ผลการวิจัย

1. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อการพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์เป็นคาบกิจกรรมที่บูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา เพื่อส่งเสริมนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ด้วยกำหนดให้นักเรียนเลือกศึกษาหาคำตอบหรือพัฒนาความสามารถของตนเองอย่างสร้างสรรค์ตามความสนใจ แล้วผลิตผลงาน นำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ โดยให้ผู้ปกครองซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนิเวศการเรียนรู้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาหลัก ครูประจำชั้นของนักเรียนเป็นที่ปรึกษาร่วมคอยช่วยกำกับดูแลการทำงานของนักเรียนที่โรงเรียน นอกจากนี้ฝ่ายวิชาการและกระบวนการเรียนรู้ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ยังได้จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมคาบการเรียนรู้เพื่อเป็นเครื่องมือประกอบการเรียนรู้ของนักเรียนตลอดทั้งภาคเรียน

จากผลการศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Area) สามารถสรุปเป็นภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการจัดการเรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์

2. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Area) โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 พบว่า

2.1 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสนใจพัฒนาความรู้เพิ่มพูนทักษะของตนเองในด้านงานอาชีพและเทคโนโลยีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.76 ส่วนลำดับรองลงมาคือด้านศิลปะ ดนตรี และ ภาษาต่างประเทศ ที่ร้อยละ 17.65 และ 16.18 ตามลำดับ โดยความสนใจของนักเรียนหญิงในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในการพัฒนาความรู้เพิ่มพูนทักษะของตนเอง เป็นไปในแนวทางเดียวกับนักเรียนโดยทั่วไป กล่าวคือมีความสนใจสร้างสรรค์ผลงานในด้านงานอาชีพและเทคโนโลยีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.92 ส่วนลำดับรองลงมาคือด้านศิลปะ ดนตรี และ ภาษาต่างประเทศ ที่ร้อยละ 25.30 และ 22.29 ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างจากความสนใจของนักเรียนชายในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ให้ความสนใจสร้างสรรค์ผลงานด้านสุขศึกษาและพลศึกษาในอันดับรอง แต่ยังมีความสนใจด้านศิลปะ ดนตรี และ ภาษาต่างประเทศ อยู่ในอันดับที่ 3 โดยให้ความสนใจ ด้านงานอาชีพและเทคโนโลยีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.25 ด้านสุขศึกษาและพลศึกษา ร้อยละ 14.94 ด้านศิลปะ ดนตรี และ ภาษาต่างประเทศเป็นจำนวนที่เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 10.34 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสนใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในการพัฒนาทักษะของตนเองจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Area) โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ด้าน ที่	รายละเอียด	จำนวนของนักเรียน	จำนวนของนักเรียน	จำนวน
		ชาย (ร้อยละ)	หญิง (ร้อยละ)	(ร้อยละ)
1	วิทยาศาสตร์	3.45	1.81	2.65
2	คณิตศาสตร์	1.72	0.60	1.18
3	ศิลปะ ดนตรี	10.34	25.30	17.65
4	ภาษาไทย	7.47	11.45	9.41
5	ภาษาต่างประเทศ	10.34	22.29	16.18
6	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	7.47	5.42	6.47
7	การงานอาชีพและเทคโนโลยี	44.25	28.92	36.76
8	สุขศึกษาและพลศึกษา	14.94	4.22	9.71
รวม		100	100	100

2.2 ผลการประเมินการทำงาน of นักเรียนที่เรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Area) โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่านักเรียนได้ค่าเฉลี่ยการทำงานระดับดีทั้งในส่วนการประเมินของที่ปรึกษาและผู้ปกครอง โดยค่าเฉลี่ยในส่วนของผู้ปกครองอยู่ที่ 3.81 ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.76) ค่าเฉลี่ยส่วนการประเมินของครูอยู่ที่ 3.68 ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 1.32) ทั้งนี้หากประเมินผลงานของนักเรียนแยกตามความสนใจของนักเรียนในแต่ละด้านก็พบว่าการประเมินทั้งในส่วนของผู้ปกครองและครูอยู่ในระดับดีและมีความใกล้เคียงกัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินการทำงาน of นักเรียนที่เรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Area) โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แยกตามด้านที่นักเรียนสนใจ

ด้านที่	รายละเอียด	การประเมินของผู้ปกครอง		การประเมินของครู	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1	วิทยาศาสตร์	3.63	0.86	3.46	1.01
2	คณิตศาสตร์	3.75	1.06	3.81	0.41
3	ศิลปะ ดนตรี	3.79	0.78	3.63	0.78
4	ภาษาไทย	3.82	0.84	3.64	0.76
5	ภาษาต่างประเทศ	3.79	0.73	3.54	0.75
6	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	4.05	0.57	3.68	0.95
7	การงานอาชีพและเทคโนโลยี	3.83	0.78	3.82	1.89

ด้านที่	รายละเอียด	การประเมินของผู้ปกครอง		การประเมินของครู	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
8	สุขศึกษาและพลศึกษา	3.70	0.73	3.53	0.90
	รวม	3.81	0.76	3.68	1.32

จากตารางจะเห็นได้ว่าผลการประเมินผลงานนักเรียนของผู้ปกครองซึ่งเป็นທີ່ปรึกษาสูงกว่าผู้ปกครองในทุกด้านที่สนใจยกเว้นด้านคณิตศาสตร์ที่ค่าเฉลี่ยการประเมินของผู้ปกครองสูงกว่าอยู่ 0.06 แต่ผลการประเมินด้านการงานอาชีพและเทคโนโลยีมีค่ามากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ และการประเมินของผู้ปกครองและครูอยู่ในระดับที่แตกต่างกันน้อยที่สุดคือ 0.01

นอกจากนี้หากประเมินผลงานของนักเรียนแยกตามระดับชั้นของนักเรียน พบว่า การประเมินทั้งในส่วนของผู้ปกครองและครูเป็นไปตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินการทำงาน of นักเรียนที่เรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้สร้างสรรค์ (Creative Area) โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แยกตามระดับชั้น

ระดับชั้น	การประเมินของผู้ปกครอง		การประเมินของครู	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ม.1	3.67	0.82	3.32	0.75
ม.2	3.87	0.69	3.62	0.79
ม.3	3.86	0.77	4.01	1.88
รวม	3.81	0.76	3.68	1.32

การวิเคราะห์ผลการประเมินผลงานของนักเรียนที่เรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้สร้างสรรค์ (Creative Area) โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อพิจารณาแยกตามระดับชั้น พบว่า ระดับชั้นที่มีผลการประเมินมากที่สุดคือ ม.3 โดยมีค่าเฉลี่ยผลการประเมินของผู้ปกครองอยู่ที่ 3.86 ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.77) ค่าเฉลี่ยผลการประเมินของครูอยู่ที่ 4.01 ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 1.88) ต่อด้วย ระดับชั้น ม.2 และ ม.1 ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. การจัดการเรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้สร้างสรรค์ (Creative Area) เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกพัฒนาความรู้ตามความสนใจของตนเอง ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถผลิตผลงานและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพผลการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เพราะการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาทักษะต่าง ๆ นอกเหนือจากด้านวิชาการ อ่านออก เขียนได้ และมีความสามารถในการคิดคำนวณ โดยแนวทางการพัฒนาความรู้ของนักเรียนในลักษณะนี้เป็นรูปแบบที่กล่าวได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่

สนับสนุนศักยภาพบุคคล (Personalized Learning) ตามที่ ชวาทซ์ (Schwartz, K., 2015) กล่าวว่า นักเรียนแต่ละคนมีรูปแบบการเรียนรู้ที่ไม่เหมือนกัน ความสนใจแตกต่างกันไป สิ่งที่จะสนับสนุนการเรียนรู้ในลักษณะนี้คือการให้อิสระในการค้นหาคำตอบให้แก่ นักเรียน ครูจะต้องรับฟังความเห็นของนักเรียน เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รวมทั้งพื้นฐานที่มีไม่เท่ากันของแต่ละคน ด้วยเหตุนี้การจัดกระบวนการให้ลู่ทางได้จึงต้องอาศัยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ใช้คำว่านิเวศการเรียนรู้ ได้แก่ นักเรียน ครอบครัว สถานศึกษา ครู รวมทั้งสังคมหรือชุมชน หากการขับเคลื่อนของนิเวศการเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างดีจะทำให้การจัดการด้านการศึกษาประสบความสำเร็จ นอกจากนี้งานของวนิดา ศุภย์จันทร์ ยังได้แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนเมธาศึกษา อำเภอยะผา จังหวัดสกลนคร โดยโรงเรียนเมธาศึกษา มีการดำเนินการเกี่ยวกับความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียน 6 ด้าน คือ ด้านการอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง ด้านการติดต่อสื่อสารกับโรงเรียน ด้านการทำงานอาสาสมัคร ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ และด้านการร่วมมือกับชุมชน ซึ่งในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน พบว่า ผู้ปกครองมีการรับรู้เกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อส่งเสริมผู้ปกครองอยู่ในระดับที่พึงพอใจ โดยเฉพาะด้านการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินในรายวิชาต่าง ๆ และด้านการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบวิธีกำกับติดตามช่วยเหลือนักเรียนในการทำงานที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียน ผู้ปกครองรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรม ที่ผู้ปกครองและชุมชนต้องทำร่วมกัน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ หลังจากเรียนที่โรงเรียน (วนิดา ศุภย์จันทร์, 2557)

2. จากการศึกษาผลงาน พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีความสนใจพัฒนาความรู้เพิ่มพูนทักษะของตนเองในด้านการอาชีพและเทคโนโลยีมากที่สุด เนื่องจากนักเรียนที่เรียนในช่วงชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 - 3) อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งมีความสนใจพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป และกำลังเลือกเส้นทางอาชีพของตนเอง เพราะจะต้องเลือกแผนการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต่อไปในอนาคต นอกจากนั้นงานทางด้านการงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยส่วนใหญ่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ สอดคล้องกับวัยที่อยากรู้อยากทดลองของนักเรียนด้วยเช่นเดียวกัน ปรากฏการณ์ดังผลการวิจัยนี้สามารถเชื่อมโยงได้กับงานของ อาร์ดิสและคณะ (Ardies, J. et al., 2015) ซึ่งได้ศึกษาผลของกิจกรรมในห้องเรียนที่ส่งผลต่อความสนใจและแรงบันดาลใจในอาชีพด้านเทคโนโลยี โดยสอบถามข้อมูลจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 2,228 คน จาก 20 โรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนเหล่านั้นมีความสนใจทำงานด้านเทคโนโลยีเป็นอันดับสูง และมีความแตกต่างกันของความสนใจระหว่างนักเรียนหญิงและนักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ชนิดา ยอดสาลี และ กาญจนา บุญส่ง ได้ร่วมกันศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ซึ่งพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา จะอยู่ใน 2 อันดับแรก ดังนั้นหากพิจารณาผลการวิจัยกรณีความสนใจพัฒนาความรู้เพิ่มพูนทักษะของตนเองในคาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Area) ที่แยกตามเพศการได้ผลการวิจัยที่มีความแตกต่างกันของความสนใจระหว่างนักเรียนหญิงและนักเรียนชายโดยนักเรียนชายมีความสนใจทำงานด้านสุขศึกษาและพลศึกษา ได้แก่ ทักษะกีฬาต่าง ๆ จึงเป็นส่วนที่สะท้อนความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับงานวิจัยดังกล่าวนี้ได้เป็นอย่างดี (ชนิดา ยอดสาลี และ กาญจนา บุญส่ง, 2559) และยังมีงานวิจัยของ เทลฟอร์ด และ คณะ (Telford, R. M. et al, 2016) ที่มีการเปรียบเทียบกิจกรรมทางกายของนักเรียนหญิงและชาย พบว่านักเรียนหญิงมีความสนใจและมีการเคลื่อนไหวร่างกายน้อยกว่านักเรียนชายส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะสรีระของผู้หญิง อีกงานหนึ่งที่องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2019) ได้นำเสนอไว้เกี่ยวกับวัยรุ่นส่วนใหญ่ทั่วโลกมีกิจกรรมทางกายได้ไม่เต็มที่ส่งผลให้สุขภาพในปัจจุบันและอนาคตของพวกเขาตกอยู่ในความเสี่ยง โดยได้มีการแสดงสถิติเกี่ยวกับกิจกรรมทางกายของเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง อายุ 11 - 17 ปี จำนวน 1.6 ล้านคน จาก 146 ประเทศ พบว่าเด็กผู้หญิงมีกิจกรรมทางกายน้อยกว่าเด็กผู้ชาย

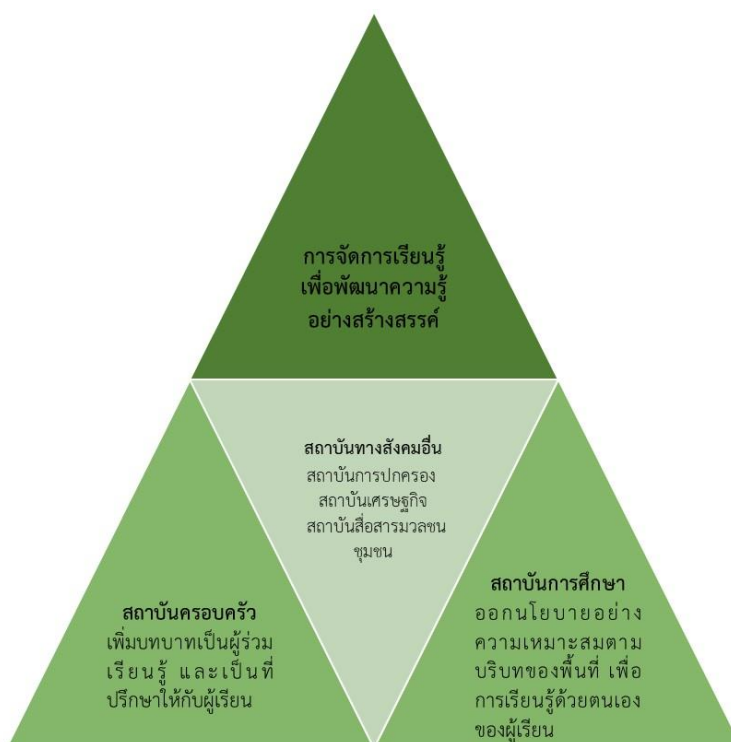
ในส่วนของผลการประเมินการทำงานของนักเรียนที่เรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Area) ที่มีการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครองซึ่งเป็นที่ปรึกษากับครูที่เป็นกรรมการฝ่ายวิชาการและกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนนั้น การทำงานประสานกันในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ขณะที่ มูฮัมหมัดนาซีรีน โตะละดู ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี พบว่า ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านนั้น ด้านการตัดสินใจร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการอบรมเลี้ยงดูในฐานของผู้ปกครอง และด้านการร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในระดับมาก (มูฮัมหมัดนาซีรีน โตะละดู, 2558) สำหรับผลการวิจัยเกี่ยวกับผลการประเมินผลงานของนักเรียนที่เรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Area) โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อพิจารณาแยกตามระดับชั้น ที่พบว่าระดับชั้นที่มีผลการประเมินมากที่สุดคือระดับชั้น ม.3 นั้น เมื่อนำมาพิจารณาแล้วจะเห็นว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นระดับชั้นสูงสุดของการศึกษาภาคบังคับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ขณะเดียวกันนักเรียนก็มีวุฒิภาวะในด้านความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นตามช่วงวัย สังเกตได้จากงานวิจัยที่มีผลคล้ายกันอย่างงานของ ธีรปัทม์ เจาะอารง ได้ศึกษาความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดเทศบาลตำบลละลุ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เพื่อศึกษาระดับความ

รับผิดชอบตนเอง ต่อการศึกษาเล่าเรียน ต่อสถานศึกษา และต่อสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าตัวแปรระดับชั้นที่ศึกษา และผลการเรียนมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยในส่วนของความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะมีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 (รพีฮัน เจาะอารง, 2554)

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ทำให้ทราบว่าสถานศึกษาและครอบครัวมีบทบาทหลักในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด ๆ ก็ตาม เป็นเหมือนฐานที่มั่นของการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้สามารถจัดการเพื่อการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างสร้างสรรค์ โดยอาจมีสถาบันต่าง ๆ ในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในลักษณะความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาและครอบครัว หากสถาบันต่าง ๆ ในสังคมทำงานด้วยความร่วมมือกันอย่างแท้จริงย่อมจะส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ทั้งจากครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงนักเรียนเอง ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคมในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้
อย่างสร้างสรรค์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้สรุปได้ดังนี้ 1) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Area) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา เพื่อส่งเสริมนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสนใจพัฒนาความรู้เพิ่มพูนทักษะของตนเองในด้านงานอาชีพและเทคโนโลยีมากที่สุด โดยนักเรียนหญิงมีความสนใจพัฒนาความรู้เพิ่มพูนทักษะของตนเองเป็นไปในแนวทางเดียวกับนักเรียนโดยทั่วไป กล่าวคือมีความสนใจสร้างสรรค์ผลงานในด้านงานอาชีพและเทคโนโลยีมากที่สุด ส่วนลำดับรองลงมาคือด้านศิลปะ ดนตรี ซึ่งแตกต่างจากความสนใจของนักเรียนชายที่ให้ความสนใจสร้างสรรค์ผลงานด้านสุขศึกษาและพลศึกษาในอันดับรอง ผลการประเมินการทำงานของนักเรียนที่เรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Area) โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่านักเรียนได้ค่าเฉลี่ยการทำงานระดับดีทั้งในส่วนการประเมินของที่ปรึกษาและผู้ปกครอง การวิเคราะห์ผลการประเมินผลงานของนักเรียนที่เรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Area) โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อพิจารณาแยกตามระดับชั้น พบว่า ระดับชั้นที่มีผลการประเมินมากที่สุดคือ ม.3 ต่อด้วย ระดับชั้น ม.2 และ ม.1 ตามลำดับ ในส่วนข้อเสนอแนะมีดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ได้แก่ 1.1) ผลการประเมินผลงานของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้คาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะนี้นำไปสู่การส่งเสริมให้จัดการศึกษาในรูปแบบใช้ปัญหาและโครงงานเป็นฐาน (Problem - based Learning and Project - based Learning) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้ข้อจำกัดด้านระยะเวลาและการจัดกิจกรรมภายในสถานศึกษา โดยอาศัยการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของผู้ปกครองที่มาจากสถาบันครอบครัว ในสถานการณ์การวิกฤติของโรคระบาดหรือสถานการณ์ในสังคมที่ไม่ปกติทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาได้เต็มที่ 1.2) การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นอกจากผู้เรียนจะต้องมีความรู้ที่สำคัญ 3 ด้าน คือ อ่านออก เขียนได้ และมีความสามารถในการคิดคำนวณ แล้วยังจะต้องมีทักษะอื่น ๆ ร่วมในการแสวงหาความรู้ด้วย โดยการจัดกิจกรรมในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ด้วยการสืบเสาะ (Inquiry - based Learning) เป็นกระบวนการที่สอดคล้องแทรกเข้ามาจากการดำเนินการของนักเรียนเพื่อให้การทำงานไปสู่เป้าหมายที่นักเรียนได้วางแผนไว้ 1.3) การส่งเสริมให้สถานศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการออกนโยบายสนับสนุนให้จัดกระบวนการด้านอาชีพและเทคโนโลยีให้แก่ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาให้มากขึ้นเพื่อให้นักเรียนจะได้มีพื้นที่ในการจัดและร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งนักเรียนในช่วงวัยนี้มีความสนใจอย่างมาก เป็นการช่วยให้นักเรียนมีโอกาสดัดสินใจเลือก

เส้นทางอาชีพของตนเองได้ในอนาคตอีกด้วย 1.4) การสร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัวในการร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับสถานศึกษาเพื่อผู้เรียนจะได้มีโอกาสพัฒนาการเรียนรู้ตามศักยภาพของตนเอง เพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่คอยให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ และให้โอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่นักเรียนต้องใช้เวลาส่วนใหญ่เรียนรู้อยู่ที่บ้าน 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 2.1) การวิจัยในครั้งนี้เลือกเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่เจาะจงคือโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพียงสถานศึกษาเดียว หากได้ขยายพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาการจัดการกิจกรรมที่จัดขึ้นในรูปแบบที่คล้าย ๆ กัน กับสถานศึกษาในสังกัดอื่น ๆ อาทิ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หรือ อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมจะทำให้เกิดประโยชน์ในทางวิชาการที่กว้างขวาง 2.2) รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้เกิดขึ้นจากสถานศึกษาเป็นผู้คิดออกแบบและวางแผนการจัดการ หลังจากนั้นก็ขอความร่วมมือกับนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพื่อให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ จึงอาจมีข้อจำกัดของสถาบันครอบครัวของนักเรียนอยู่บ้าง หากได้ร่วมกันคิด ออกแบบการจัดการร่วมกันระหว่างนิเวศการเรียนรู้ การจัดการของกิจกรรมในลักษณะนี้จะสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ และ 2.3) ทักษะที่ปรากฏในการการศึกษาศตวรรษที่ 21 นอกจากด้านการสร้างสรรค์แล้วยังมีทักษะอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของคน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะอื่น ๆ สอดแทรกในชั้นเรียนวิชาต่าง ๆ หรือจัดกิจกรรมแยกมาเช่นเดียวกับการจัดคาบการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้อย่างสร้างสรรค์ อาจเป็นการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนที่สอดคล้องกับการศึกษาสมัยใหม่

เอกสารอ้างอิง

- ชนิดา ยอดสาลี และ กาญจนา บุญส่ง. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. วารสารวิชาการ Veridian E –Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 9(1), 1208-1223.
- ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์. (2557). การคิดสร้างสรรค์. วารสารสุขภาพกับการจัดการสุขภาพ, 1(1), 10-23.
- มารุต พัฒนาผล. (2557). การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการรู้คิดและความสุขในการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- มุฮัมหมัดนาซีรีน โต๊ะลู. (2558). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดปัตตานี. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์.

- รีพีอัน เจอาร์ง. (2554). ความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดเทศบาลตำบลตะลุมพีน อำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- วนิดา ศูนย์จันทร์. (2557). การพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนเมธาศึกษา. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2564). เรียกใช้เมื่อ 26 เมษายน 2564 จาก https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- อดุลย์ วังศรีคุณ. (2557). การศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 : ผลผลิตและแนวทางการพัฒนา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 8(1), 1-17.
- Ardies, J. et al. (2015). The effect of classroom activities on students' interest and career aspirations towards technology. Retrieved June 2, 2021, from https://www.researchgate.net/publication/284030401_The_effect_of_classroom_activities_on_students%27_interest_and_career_aspirations_towards_technology
- Schwartz, K. (2015). What Do We Really Mean When We Say 'Personalized Learning'? Retrieved June 2, 2021, from <http://ww2.kqed.org/mindshift/2015/02/02/what-do-we-really-mean-when-we-say-personalized-learning>
- Telford, R. M. et al. (2016). Why Are Girls Less Physically Active than Boys? Findings from the LOOK Longitudinal Study. Retrieved June 4, 2021, from from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4784873>
- World Health Organization. (2019). New WHO - led study says majority of adolescents worldwide are not sufficiently physically active, putting their current and future health at risk. Retrieved June 4, 2021, from <https://www.who.int/news/item/22-11-2019-new-who-led-study-says-majority-of-adolescents-worldwide-are-not-sufficiently-physically-active-putting-their-current-and-future-health-at-risk>

การศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อร้านอาหาร
ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่และเมืองฝูโจวประเทศจีน*
A COMPARATIVE STUDY OF RESTAURANT NAMING
IN MUANG CHIANG MAI AND FUZHOU CHINA

JINMING WANG

Jinming Wang

ลภัสรินทร์ ฉัตรวงศ์

Labhasarin Chatrawangkhir

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University, Thailand

E-mail: 350315861@qq.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบลักษณะภาษา และการแสดงสังคม และวัฒนธรรมชื่อร้านอาหารในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่และเมืองฝูโจวประเทศจีน โดยใช้มุมมอง วจนลีลา ผลการวิจัยพบว่า ภาษาในการตั้งชื่อร้านอาหารในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ มีความซับซ้อนน้อยกว่าชื่อร้านอาหารเมืองฝูโจวประเทศจีน ทั้งด้านโครงสร้าง ความหมาย และกลวิธีทางภาษา ดังต่อไปนี้ 1) ด้านโครงสร้างของชื่อร้านอาหาร พบว่าชื่อร้านอาหารอาจเป็นคำ วลี หรือประโยค ซึ่งชื่อร้านอาหารส่วนใหญ่เป็นนามวลี ชื่อร้านอาหารในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ที่เป็นนามวลีส่วนใหญ่ ประกอบด้วยหน่วยหลักตามด้วยหน่วยขยาย และหน่วยขยายมีได้มากที่สุด 2 หน่วย แต่ชื่อร้านอาหารในเมืองฝูโจวประเทศจีนที่เป็นนามวลีส่วนใหญ่ ประกอบด้วย หน่วยขยายตามด้วยหน่วยหลัก ซึ่งเป็นลักษณะโครงสร้างของหน่วยไวยากรณ์ภาษาจีน และหน่วยขยายมีได้มากที่สุด 3 หน่วย 2) ด้านความหมายของชื่อร้านอาหาร พบว่า ชื่อร้านอาหารมีการสื่อความหมายโดยตรงและโดยอ้อม ชื่อร้านอาหารในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ที่สื่อความหมายโดยตรงมีจำนวนมากกว่าชื่อร้านอาหารในเมืองฝูโจวประเทศจีน 3) ด้านกลวิธีทางภาษาของชื่อร้านอาหาร พบว่าชื่อร้านอาหารในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่และเมืองฝูโจวประเทศจีน ส่วนใหญ่ใช้กลวิธีทางความหมายคือนามนัย นอกจากนี้ยังพบว่าชื่อร้านอาหารในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ใช้กลวิธีทางภาษาน้อยกว่าชื่อร้านอาหารในเมืองฝูโจวประเทศจีน ส่วนด้านการแสดง

* Received 1 August 2021; Revised 2 November 2021; Accepted 15 November 2021

สังคมและวัฒนธรรมในชื่อร้านอาหาร พบว่า ชื่อร้านอาหารในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่แสดงความเป็นท้องถิ่น ส่วนชื่อร้านอาหารในเมืองฝูโจวประเทศจีนส่วนใหญ่แสดง คำนิยมเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง

คำสำคัญ: การตั้งชื่อร้านอาหาร, เชียงใหม่, ฝูโจว, ประเทศจีน, วัฒนธรรม

Abstract

The objectives of this research article were to study and compare language characteristics, society, and culture in restaurant naming in Muang, Chiang Mai District and Fuzhou City, China by applying stylistic approach. The results revealed that the language for restaurant naming in Muang, Chiang Mai District is less complicated than the name in Fuzhou City, China in terms of linguistic structures, semantic elements, and linguistic strategies. Firstly, the linguistic structures consisted of words, phrases and sentences, and most restaurant names were realized mostly by noun phrases. Additionally, the restaurant name in Muang, Chiang Mai District realized by the noun phrases features mostly a head followed by a modifier with the maximum number of two modifiers, but most of the noun phrases in Fuzhou City, China comprised of a modifier followed by a head, which is the structure of the Chinese grammar with the maximum number of three modifiers. Secondly, the semantic elements contain both direct and indirect meanings. The direct meaning names of restaurants in Muang, Chiang Mai District were utilized mainly than the names in Fuzhou City, China. Thirdly, for the linguistic strategies, the primary strategy deployed in restaurant naming in Muang, Chiang Mai District and Fuzhou City, China is metonymy. Moreover, it was found that the restaurant naming in Muang, Chiang Mai District used less linguistic strategies than in Fuzhou City, China. In case of the aspect of society and culture, the analysis indicated that most of the restaurant naming in Muang, Chiang Mai District focused on locality while the restaurant names in Fuzhou City, China related to prosperity.

Keywords: Restaurant naming, Chiang Mai, Fuzhou, China, Style

บทนำ

“การตั้งชื่อ” เป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้เรียกแทนเรื่องราว ความคิด คติความเชื่อ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การเมือง วัฒนธรรม ฯลฯ ที่ทำให้เห็นภาพของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัย การตั้งชื่อจึงมีความสัมพันธ์กับมนุษย์ในด้านการบันทึกและการรับรู้ ดังนั้น มนุษย์จึงประดิษฐ์ชื่อเรียกแทนสิ่งต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อตกลงและสร้างความเข้าใจต่าง ๆ ร่วมกันในสังคม “ชื่อร้านอาหาร” จึงเป็นเครื่องมือสื่อความหมายที่ใช้บอกลักษณะเด่นทางกายภาพ รูปแบบอาหาร รวมถึงภาพจำของเจ้าของร้าน ชื่อร้านอาหารจึงมักปรากฏเป็นรูปภาษา ทั้งนี้อาจผสมผสานระหว่างรูปภาพและสัญลักษณ์ที่ต่างกันไปอย่างหลากหลาย รูปภาษาที่ใช้แสดงชื่อร้านอาหารย่อมสอดคล้องตามหน้าที่และจุดประสงค์สำคัญบางประการที่เจ้าของร้านต้องการ ให้ผู้บริโภคหรือกลุ่มลูกค้าคิดถึงและสร้างภาพจำให้เกิดขึ้นในความคิดได้

จากการศึกษาเบื้องต้นผู้วิจัยพบว่าการตั้งชื่อร้านอาหารในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่และเมืองฝูโจวเมืองเอกของมณฑลฮกเกี้ยนประเทศจีนมีความแตกต่างกัน เช่น ร้าน “ไส้อั่วคำแปง” สื่อความหมายตามรูปภาษาว่า “ร้านไส้อั่วของคุณคำแปง” คำว่า “ไส้อั่ว” เป็นชื่ออาหารพื้นเมืองเหนือประเภทหนึ่ง ส่วนคำว่า “คำแปง” เป็นชื่อเจ้าของร้าน ชื่อร้านจึงแสดงถึงความเป็นท้องถิ่นด้วยการนำชื่ออาหารพื้นเมืองมาตั้งเป็นชื่อร้าน สำหรับชื่อร้านอาหารในเมืองฝูโจวประเทศจีน เช่น ร้าน “令狐冲窑烤活鱼” (ลิงหู่ชงเหยาเข้าหัวอีวี่) สื่อความหมายตามรูปภาษาว่า “ปลาสดแบบปิ้งย่างผ่านเตาอบของยี่ห้อลิงหู่ชง” คำว่า “令狐冲” (ลิงหู่ชง) เป็นตัวละครเอกในนวนิยายเรื่อง “กระบี่เย้ยยุทธจักร” แต่งโดยกิมย้ง จากตัวอย่างทำให้เห็นความแตกต่างในการแสดงวัฒนธรรมในชื่อร้านอาหารของสองประเทศได้

เมืองฝูโจวเป็นเมืองหลวงของมณฑลฮกเกี้ยน ประเทศจีน ซึ่งเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน และเป็นเมืองท่าเรือการค้าหนึ่งในห้าแห่งแรกที่เปิดในจีนยุคใหม่

จากการสำรวจงานวิจัยเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่าประเด็นการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งชื่อสถานที่โดยเฉพาะร้านค้าและร้านอาหารมีนักวิจัยให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก อาทิ “การศึกษาเปรียบเทียบความหมายของชื่อร้านค้าที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลของคนไทยและคนจีน” (สุวรรณา ตั้งที่ชะรักษ์, 2557) “การศึกษาชื่อร้านทองคำภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพมหานคร” (สุภัทรา โยธินศิริกุล, 2561) “ภาษาบนป้ายชื่อร้านค้าชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตชุมชนเยาวราช: กรณีศึกษาชื่อร้านค้าภาษาจีนและภาษาไทย” (สุภัทรา โยธินศิริกุล, 2563) ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อของประเทศจีนพบว่า มีทั้งที่ศึกษาชื่อร้านค้าทั่วไปและศึกษาเฉพาะชื่อร้านอาหาร อาทิ “การวิเคราะห์ภาษาและวัฒนธรรมของชื่อร้านอาหารในเมืองซีอาน (西安市饭店名称的语言与文化分析)” (候晓红, 2017) งานวิจัยดังกล่าวมุ่งศึกษาโครงสร้างและความหมายของชื่อร้านค้าต่าง ๆ ผลการศึกษาโดยรวม พบว่าโครงสร้างชื่อร้านค้าและร้านอาหารมักมีส่วนประกอบเดียวคือส่วนหลัก ด้านความหมาย พบว่าเจ้าของร้านนิยมตั้งชื่อร้านตามนามสกุล ชื่อเล่น วัตถุดิบเฉพาะ สรรพสิ่งในธรรมชาติ และ

คำศัพท์ที่สื่อถึงความเป็นสิริมงคล ส่วนด้านวัฒนธรรมพบว่าทั้งชาวไทยและชาวจีนนิยมตั้งชื่อกิจการให้สัมพันธ์กับความเจริญรุ่งเรือง โชคลาภ และความมั่งมี

การเลือกข้อมูลชื่อร้านอาหารในประเทศไทย ผู้วิจัยเลือกศึกษาชื่อร้านอาหารในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีวัฒนธรรมเก่าแก่ และเคยเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรล้านนา (อาณาจักรโบราณของภาคเหนือ) ซึ่งในปัจจุบันเชียงใหม่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีโบราณสถานและโบราณวัตถุจำนวนมาก ส่วนชื่อร้านอาหารในประเทศจีน ผู้วิจัยเลือกศึกษาชื่อร้านอาหารในเมืองฝูโจว มณฑลฮกเกี้ยน เนื่องจากเมืองฝูโจวเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของมณฑลฮกเกี้ยน ปัจจุบันเป็นเมืองท่องเที่ยว และมีความสำคัญในอดีตเนื่องจากเป็นหนึ่งในจุดเริ่มต้นของเส้นทางสายไหมทางทะเล

จากการสำรวจงานวิจัย ผู้วิจัยไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาการเปรียบเทียบลักษณะภาษาและการแสดงสังคมและวัฒนธรรมของชื่อร้านอาหารในประเทศไทยและจีน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบลักษณะภาษาและการแสดงสังคมและวัฒนธรรมของชื่อร้านอาหารในประเทศไทยและประเทศจีนเพื่อช่วยขยายข้อค้นพบสำคัญและให้คำตอบด้านลักษณะภาษาและการแสดงสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาไทยและภาษาจีน เนื่องจากในการเรียนการสอนภาษาจะต้องให้ความรู้เรื่องลักษณะภาษาและการใช้ภาษาในบริบทสังคมวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบลักษณะภาษาของชื่อร้านอาหารในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่และเมืองฝูโจวประเทศจีน
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการแสดงสังคมและวัฒนธรรมในชื่อร้านอาหารในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่และเมืองฝูโจวประเทศจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลชื่อร้านอาหารในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่และเมืองฝูโจวประเทศจีน จากเว็บไซต์ www.wongnai.com จำนวน 150 ชื่อ ส่วนชื่อร้านอาหารจีนเก็บข้อมูลจากเว็บไซต์ www.meituan.com จำนวน 150 ชื่อ ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างเจาะจง สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อร้าน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสัมภาษณ์จากเจ้าของร้านโดยตรงเกี่ยวกับความหมายและที่มาของชื่อร้านอาหาร มีผู้ตรวจสอบข้อมูลภาษาไทยเป็นคนไทย 2 คน และมีผู้ตรวจสอบข้อมูลภาษาจีนเป็นคนจีน 2 คน ผลการศึกษาได้ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญจากภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำหรับแนวคิดที่ใช้การวิเคราะห์ได้แก่แนวคิดเรื่องวัจนลีลา (Style) หมายถึง รูปแบบภาษาในบริบท เช่น ชื่อร้านอาหารใช้ลีลาภาษาแบบไม่เป็นทางการ ในบริบทคือ พื้นที่ภาคเหนือ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544) งานวิจัยนี้ใช้แนวคิดวัจนลีลาของ เจฟฟรีย์ เอ็น ลีช

และไมเคิล เอ็ช ซอร์ต (Leech, G. N. & Short, M. H., 1981) ซึ่งได้กล่าวถึงประเด็นที่จะวิเคราะห์ไว้ 4 ประการดังนี้ 1) ลักษณะของคำ (Lexical Categories) ได้แก่ พิจารณาชนิดของคำ 2) ลักษณะทางไวยากรณ์ (Grammatical Categories) ได้แก่ พิจารณาการใช้ลักษณะโครงสร้าง ลักษณะการเรียงลำดับของหน่วยไวยากรณ์ 3) ลักษณะภาพพจน์และอื่น ๆ (Figure of Speech, Etc.) ได้แก่ การใช้ภาพพจน์ต่าง ๆ เช่น นามนัย (Metonymy) หมายถึง คำพูดที่กล่าวถึงสิ่งหนึ่งว่าเป็นอีกสิ่งหนึ่ง (Lakoff, G. & Johnson, M., 1980) อุปลักษณ์ (Metaphor) หมายถึง คำพูดที่เปรียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อทำให้ความหมายชัดเจนขึ้นหรือทำให้เห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น (ราชบัณฑิตยสภา, 2560) และกลวิธีต่าง ๆ เช่น การตัดคำ (Clipping) หมายถึง การสร้างคำโดยตัดบางส่วนของคำที่ยาวออกไปทำให้เกิดคำใหม่ที่สั้นกว่าเดิม (ราชบัณฑิตยสภา, 2560) กลวิธีสหพท (Intertextuality) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสองตัวบทหรือหลายตัวบทที่ตัวบทหนึ่งปรากฏอยู่ในตัวบทอื่น ๆ (Genette, G., 1997) ตัวบท (Text) หมายถึง คำพูดหรือสิ่งที่เขียนต่อ ๆ กันไป โดยทั่วไปมักจะประกอบด้วยประโยคหลาย ๆ ประโยคที่รวมกันเป็นถ้อยความเกี่ยวเนื่องอย่างใดอย่างหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสภา, 2560) และ 4) สัมพันธภาพและบริบท (Cohesion and Context) ได้แก่ การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยในภาษาด้วยกันและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยในภาษากับบริบท ตัวอย่างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยในภาษาด้วยกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักของชื่อร้านอาหารกับความหมาย ส่วนตัวอย่างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยในภาษากับบริบท ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างชื่อร้านอาหารกับความเป็นท้องถิ่น อนึ่งการพิจารณาลักษณะเด่นทางภาษาใช้การวิเคราะห์ประกอบการคิดเป็นคำร้อยละ เช่น ลักษณะเด่นของชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่ก็คือ ส่วนใหญ่เป็นนามวลี คิดเป็น 85.3% ของชื่อร้านอาหารทั้งหมด (150 ชื่อ) สำหรับเสียงอ่านภาษาจีนกลางใช้หลักเกณฑ์ตามเกณฑ์การถ่ายทอดเสียงภาษาจีนแมนดารินด้วยอักษรวิธีไทย ของคณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทยในเอกสารภาษาจีน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (คณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทยในเอกสารภาษาจีน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2543)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อร้านอาหารในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่และเมืองฝูโจว ประเทศจีน (ซึ่งต่อไปนี้อันผู้วิจัยจะเรียกว่าเชียงใหม่และฝูโจว) พบความแตกต่าง 2 ด้าน ได้แก่ 1) ลักษณะภาษาของชื่อร้านอาหาร 2) การแสดงสังคมและวัฒนธรรมในชื่อร้านอาหาร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ลักษณะภาษาของชื่อร้านอาหาร

ผลการศึกษาลักษณะภาษาของชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่และผู้ใจพบลักษณะภาษา 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้าง 2) ด้านความหมาย 3) ด้านกลวิธีทางภาษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ด้านโครงสร้าง จากการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะโครงสร้างของชื่อร้านอาหาร พบว่าชื่อร้านอาหารอาจเป็นคำ วลี หรือประโยค ลักษณะเด่นที่พบ คือ ชื่อร้านอาหารส่วนใหญ่เป็นนามวลี ชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่ที่เป็นนามวลีคิดเป็น 85.3% ส่วนชื่อร้านอาหารในผู้ใจที่เป็นนามวลีคิดเป็น 86% ชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่ที่เป็นนามวลีพบว่า ส่วนใหญ่ประกอบด้วยหน่วยหลักตามด้วยหน่วยขยาย และมีหน่วยขยายมากที่สุด 2 หน่วย ส่วนชื่อร้านอาหารในผู้ใจที่เป็นนามวลี พบว่าส่วนใหญ่ประกอบด้วยหน่วยขยายตามด้วยหน่วยหลัก ซึ่งเป็นลักษณะโครงสร้างของหน่วยไวยากรณ์ภาษาจีน และมีหน่วยขยายได้มากที่สุด 3 หน่วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การตั้งชื่อร้านอาหารด้านโครงสร้างตัวอย่างที่ 1

ชื่อร้านอาหาร	การปรากฏ	
	หน่วยหลัก	หน่วยขยาย
	สัมผัส	อุดร

จากตารางที่ 1 “สัมผัสอุดร” ซึ่งหมายถึง “สัมผัสที่มีสูตรอาหารจากอุดรธานี” เป็นนามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลักคือคำว่า “สัมผัส” ซึ่งเป็นอาหารประเภทหนึ่ง ตามด้วยหน่วยขยายคือคำว่า “อุดร” ซึ่งเป็นชื่อจังหวัดหนึ่งในภาคอีสานของประเทศไทย

ตารางที่ 2 การตั้งชื่อร้านอาหารด้านโครงสร้างตัวอย่างที่ 2

ชื่อร้านอาหาร	การปรากฏ		
	หน่วยหลัก	หน่วยขยายที่ 1	หน่วยขยายที่ 2
	ครัว	เพชร	ดอยงาม

จากตารางที่ 2 “ครัวเพชรดอยงาม” ซึ่งหมายถึง “ครัวของคนตระกูลเพชรซึ่งมีที่อยู่เดิม คือ ดอยงาม” เป็นนามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลักคือคำว่า “ครัว” ซึ่งเป็นสถานที่ ตามด้วยหน่วยขยายที่ 1 คือคำว่า “เพชร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนามสกุลเจ้าของร้าน (นามสกุลของเจ้าของร้านคือ “เพชรศรีธิ”) และหน่วยขยายที่ 2 คือคำว่า “ดอยงาม” เป็นที่อยู่เดิมของเจ้าของร้าน

ตารางที่ 3 การตั้งชื่อร้านอาหารด้านโครงสร้างตัวอย่างที่ 3

ชื่อร้านอาหาร	การปรากฏ	
	หน่วยขยาย	หน่วยหลัก
	“壹号” (อีเฮ่า)	“煎包” (เจียนเปา)

จากตารางที่ 3 “壹号煎包” (อีเฮ่าเจียนเปา) ซึ่งหมายถึง “ซาลาเปาอย่างเบอร์หนึ่ง” เป็นนามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยขยายคือคำว่า “壹号” (อีเฮ่า) ซึ่งหมายถึงเบอร์หนึ่ง ตามด้วยหน่วยหลักคือคำว่า “煎包” (เจียนเปา) ซึ่งหมายถึง “ซาลาเปาอย่าง”

ตารางที่ 4 การตั้งชื่อร้านอาหารด้านโครงสร้างตัวอย่างที่ 4

ชื่อร้านอาหาร	การปรากฏ			
	หน่วยขยายที่ 3	หน่วยขยายที่ 2	หน่วยขยายที่ 1	หน่วยหลัก
鮑珍堂佛跳牆 (เป่าเจินถั่งฝั่วเทียวเฉียง)	“鮑” (เป่า)	“珍” (เจิน)	“堂” (ถั่ง)	“佛跳牆” (ฝั่วเทียวเฉียง)

จากตารางที่ 4 “鮑珍堂佛跳牆” (เป่าเจินถั่งฝั่วเทียวเฉียง) เป็นนามวลี ซึ่งหมายถึง “ฝั่วเทียวเฉียง มีขายที่ห้องโถง มีส่วนประกอบที่มีค่า และมีหอยเป่าฮื้อ” ประกอบด้วยหน่วยขยาย ที่ 3 คือคำว่า “鮑” (เป่า) หมายถึง “หอยเป่าฮื้อ” ตามด้วยหน่วยขยายที่ 2 คือคำว่า “珍” (เจิน) หมายถึง “มีค่า” ตามด้วยหน่วยขยายที่ 1 คือคำว่า “堂” (ถั่ง) หมายถึง “ห้องโถง” และตามด้วยหน่วยหลักคือคำว่า “佛跳牆” (ฝั่วเทียวเฉียง) เป็นอาหารชนิดหนึ่ง คือ พระกระโดดกำแพง

1.2 ด้านความหมาย จากการศึกษาเปรียบเทียบความหมายของชื่อร้านอาหารพบว่า ชื่อร้านอาหารมีทั้งที่สื่อความหมายโดยตรงถึงอาหารหรือร้านอาหาร และที่สื่อความหมายโดยอ้อมคือไม่สื่อถึงอาหารหรือร้านอาหาร ในการตั้งชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่ ส่วนใหญ่สื่อความหมายถึงอาหารหรือร้านอาหารโดยตรงคิดเป็น 98% สำหรับชื่อร้านอาหารในภูเก็ตพบว่าส่วนใหญ่สื่อถึงอาหารหรือร้านอาหารโดยตรงเหมือนกันคิดเป็น 90% เมื่อเปรียบเทียบเทียบกับชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่พบว่า ชื่อร้านอาหารในภูเก็ตที่สื่อความหมายโดยอ้อมมีจำนวนน้อยกว่าเชียงใหม่ ตัวอย่างชื่อร้านอาหารที่สื่อความหมายโดยตรงและโดยอ้อมมีดังนี้

ตารางที่ 5 การตั้งชื่อร้านอาหารด้านความหมายตัวอย่างที่ 1

ชื่อร้านอาหาร	การปรากฏ	
	หน่วยหลัก/อาหาร	หน่วยขยาย/เจ้าของร้าน
ไส้อั่วคำแพง	ไส้อั่ว	คำแพง

จากตารางที่ 5 “ไส้อั่วคำแพง” ซึ่งหมายถึง “ไส้อั่วที่เจ้าของร้านชื่อคำแพง” ประกอบด้วยหน่วยหลักคือคำว่า “ไส้อั่ว” ซึ่งเป็นอาหารพื้นเมืองเหนือประเภทหนึ่ง ตามด้วยหน่วยขยายคือคำว่า “คำแพง” ซึ่งเป็นชื่อเจ้าของร้าน ชื่อร้านสื่อความหมายถึงร้านอาหารโดยตรง กล่าวคือได้ระบุถึงอาหารคือ “ไส้อั่ว”

ตารางที่ 6 การตั้งชื่อร้านอาหารด้านความหมายตัวอย่างที่ 2

ชื่อร้านอาหาร	การปรากฏ	
榕面	หน่วยขยาย/สถานที่	หน่วยหลัก/อาหาร
(ทรงเมียน)	“榕” (ทรง)	“面” (เมียน)

จากตารางที่ 6 “榕面” (ทรงเมียน) ซึ่งหมายถึง “บะหมี่เมืองผู้โจว” ประกอบด้วยหน่วยขยายคือคำว่า “榕” (ทรง) ซึ่งเป็นชื่อย่อหรืออีกชื่อเรียกหนึ่งของ “เมืองผู้โจว” ตามด้วยหน่วยหลักคือคำว่า “面” (เมียน) ซึ่งหมายถึง “บะหมี่” ชื่อร้านจึงสื่อความหมายถึงร้านอาหารโดยตรง กล่าวคือได้ระบุถึงอาหารคือ “面” (เมียน)

ตารางที่ 7 การตั้งชื่อร้านอาหารด้านความหมายตัวอย่างที่ 3

ชื่อร้านอาหาร	การปรากฏ	
เขียวไข่กา	หน่วยหลัก/สภาพ	
	เขียวไข่กา	

จากตารางที่ 7 “เขียวไข่กา” ซึ่งหมายถึง “สี่เขียวปนครามอ่อน ๆ ” ประกอบด้วยหน่วยหลักคือคำว่า “เขียวไข่กา” ซึ่งแสดงสภาพคือบ่งบอกสี ชื่อร้านจึงสื่อความหมายถึงร้านอาหารโดยอ้อม กล่าวคือไม่ได้กล่าวถึงอาหารหรือร้านอาหารอย่างชัดเจน

ตารางที่ 8 การตั้งชื่อร้านอาหารด้านความหมายตัวอย่างที่ 4

ชื่อร้านอาหาร	การปรากฏ	
三生石	หน่วยขยาย/เวลา	หน่วยหลัก/สิ่งของ
(ซานเซ็งสือ)	“三生” (ซานเซ็ง)	“石” (สือ)

จากตารางที่ 8 “三生石” (ซานเซ็งสือ) หมายถึง “ก้อนหินสามชาติ” ปรากฏหน่วยขยายคือคำว่า “三生” (ซานเซ็ง) ซึ่งหมายถึงสามชาติ ตามด้วยหน่วยหลักคือคำว่า “石” (สือ) ซึ่งหมายถึงก้อนหิน ชื่อร้านจึงสื่อความหมายถึงร้านอาหารโดยอ้อม กล่าวคือไม่ได้กล่าวถึงอาหารหรือร้านอาหาร

1.3 ด้านกลวิธีทางภาษา จากการศึกษเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาของการตั้งชื่อร้านอาหาร พบว่า การตั้งชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่และผู้โจวส่วนใหญ่ใช้กลวิธีทางความหมายคือนามนัย สำหรับกระบวนการในการตั้งชื่อคือการนำเอาความหมายของสิ่งต่าง ๆ เช่น อาหารหรือสถานที่มาเป็นชื่อร้าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 9 การตั้งชื่อร้านอาหารด้านกลวิธีทางภาษาตัวอย่างที่ 1

ชื่อร้านอาหาร	การปรากฏ	
ข้าวซอยแม่สาย	หน่วยหลัก	หน่วยขยาย
	ข้าวซอย	แม่สาย

จากตารางที่ 9 “ข้าวซอยแม่สาย” ซึ่งหมายถึง “ข้าวซอยที่มาจากอำเภอแม่สาย” เป็นการนำชื่ออาหารท้องถิ่นภาคเหนือคือคำว่า “ข้าวซอย” และชื่ออำเภอในจังหวัดเชียงรายคือคำว่า “แม่สาย” มาตั้งเป็นชื่อร้านอาหาร โดยกลวิธีนามนัยกล่าวคือนำชื่ออาหารและสถานที่มาเป็นชื่อร้าน

ตารางที่ 10 การตั้งชื่อร้านอาหารด้านกลวิธีทางภาษาตัวอย่างที่ 2

ชื่อร้านอาหาร	การปรากฏ	
	หน่วยขยาย	หน่วยหลัก
没牙伯花生汤 (เหมยหย่าปั่ว ฮั่วเซ็งทัง)	“没牙伯” (เหมยหย่าปั่ว)	“花生汤” (ฮั่วเซ็งทัง)

จากตารางที่ 10 “没牙伯花生汤” (เหมยหย่าปั่วฮั่วเซ็งทัง) ซึ่งหมายถึง “แกงจืดหรือซุ๊ป ถั่วลิสงซึ่งเจ้าของร้านเป็นลุงที่ไม่มีฟัน” เป็นการนำชื่อของลุงเจ้าของร้านอาหารที่ไม่มีฟันคือคำว่า “没牙伯” (เหมยหย่าปั่ว) และแกงจืดหรือซุ๊ปถั่วลิสงคือคำว่า “花生汤” (ฮั่วเซ็งทัง) มาตั้งเป็นชื่อร้านอาหารโดยกลวิธี นามนัยกล่าวคือนำชื่อบุคคลและอาหารมาเป็นชื่อร้าน

นอกจากนี้จากการศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาของการตั้งชื่อร้านอาหารยังพบว่า การตั้งชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่และผู้ใจพบกลวิธีทางภาษาอื่น ๆ เช่น กลวิธีอุปลักษณ์ กลวิธีการตัดคำ กลวิธีสัทพ การตั้งชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่มีการใช้กลวิธีทางภาษาได้มากที่สุด 2 กลวิธี ส่วนการตั้งชื่อร้านอาหารในผู้ใจพบมีการใช้กลวิธีทางภาษาได้มากที่สุด 4 กลวิธี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 11 การตั้งชื่อร้านอาหารด้านกลวิธีทางภาษาตัวอย่างที่ 3

ชื่อร้านอาหาร	การปรากฏ	
	หน่วยหลัก	หน่วยขยาย
ก้วยเตี่ยวลีลา	ก้วยเตี่ยว	ลีลา

จากตารางที่ 11 “ก้วยเตี่ยวลีลา” มีการใช้กลวิธีทางภาษาดังนี้

1. ชื่ออาหาร “ก้วยเตี่ยว” กล่าวคือนำมาตั้งเป็นชื่อร้านอาหารโดยกลวิธีนามนัย
2. ชื่อดอกไม้ “ลีลาวดี” ใช้กลวิธีการตัดคำ เกิดคำใหม่ที่สั้นกว่าเดิมเหลือเพียงคำว่า “ลีลา”

ตารางที่ 12 การตั้งชื่อร้านอาหารด้านกลวิธีทางภาษาตัวอย่างที่ 4

ชื่อร้านอาหาร	การปรากฏ		
	หน่วยขยายที่ 2	หน่วยขยายที่ 1	หน่วยหลัก
半亩江南食府 (ปั้นหมู่ เจียงหนานลือฝู่)	“半亩” (ปั้นหมู่)	“江南” (เจียงหนาน)	“食府” (ลือฝู่)

จากตารางที่ 12 “半亩江南食府” (ปั้นหมู่เจียงหนานซือฝู่) มีการใช้กลวิธีทางภาษาดังนี้

1. คำว่า “半亩” (ปั้นหมู่) หมายถึง “พื้นที่ 2.4 ไร่” ใช้กลวิธีอุปลักษณ์ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบว่าร้านอาหารนี้มีขนาดใหญ่เทียบได้กับพื้นที่ 2.4 ไร่ นอกจากนี้ คำว่า “半亩” (ปั้นหมู่) ยังปรากฏในบทกวีจีนวรรคหนึ่ง คือ “半亩方塘一鉴开” (ปั้นหมู่ฟ่งถั่งอี้เจี้ยนไค) จากบทกวีชื่อว่า “观书有感” (กวนซูไหยวาก่าน) ด้วย ดังนั้นจึงใช้กลวิธีสทบทโดยการนำส่วนหนึ่งของบทกวีมาประกอบเป็นชื่อร้านอาหาร

2. คำว่า “江南” (เจียงหนาน) หมายถึง “พื้นที่บริเวณตอนล่างของแม่น้ำแยงซีในประเทศจีนปัจจุบัน” ใช้กลวิธีนามนัยกล่าวคือนำพื้นที่มาเป็นส่วนหนึ่งของชื่อร้านอาหาร นอกจากนี้ยังใช้กลวิธีการตัดคำจากคำว่า “忆江南” (อี้เจียงหนาน) ซึ่งเป็นชื่อบทกวีบทหนึ่ง เหลือเพียงคำว่า “江南” (เจียงหนาน) อนึ่งการที่นำชื่อบทกวีมาเป็นส่วนหนึ่งของชื่อร้านอาหาร จัดว่าเป็นการใช้กลวิธีสทบท

สรุปได้ว่า การตั้งชื่อนี้ใช้กลวิธี 4 กลวิธีคือ อุปลักษณ์ นามนัย สทบทและการตัดคำ

2. การแสดงสังคมและวัฒนธรรมในชื่อร้านอาหาร

มุมมองด้านการแสดงสังคมและวัฒนธรรมในชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่เลือกสื่อความหมายและเน้นย้ำให้ผู้บริโภคตีความถึงลักษณะความเป็นท้องถิ่น ลักษณะนี้ชี้ให้เห็นว่าร้านอาหารในเชียงใหม่ต้องการนำเสนอความหมายความเป็นท้องถิ่นผ่านชื่ออาหารหรือภาษาท้องถิ่นซึ่งเป็นหลักสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริโภคคำนึงถึงอาหารที่กำลังจะรับประทาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 13 การแสดงความเป็นท้องถิ่นในชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่

ชื่อร้านอาหาร	การแสดงสังคมและวัฒนธรรม
1. กาแล “ส่วนหนึ่งของหลังคาสำหรับบ้านไทยภาคเหนือ”	ความเป็นท้องถิ่น: อาคารที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคเหนือ
2. ไส้อั่วคำแพง “ไส้อั่วซึ่งเจ้าของร้านชื่อคำแพง”	ความเป็นท้องถิ่น: อาหารภาคเหนือ
3. เอือนม่วนใจ๋ “เรือนที่ลูกค้าสบายใจ (ม่วนใจ๋)”	ความเป็นท้องถิ่น: ภาษาถิ่นไทยเหนือ

จากตารางที่ 13 พบว่า เจ้าของร้านอาหารในเชียงใหม่เลือกแสดงสังคมและวัฒนธรรมความเป็นท้องถิ่น ดังจากตัวอย่างชื่อร้าน 1) “กาแล” ซึ่งหมายถึง “ส่วนหน้าสุดของหลังคาสำหรับบ้านไทยภาคเหนือ” แสดงความเป็นท้องถิ่นคือระบุงาแลที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคเหนือ 2) “ไส้อั่วคำแพง” ซึ่งหมายถึง “ไส้อั่วซึ่งเจ้าของร้านชื่อคำแพง” แสดงความเป็นท้องถิ่น “ไส้อั่ว” เป็นอาหารพื้นเมืองภาคเหนือ และ 3) “เอือนม่วนใจ๋” ซึ่งหมายถึง “เรือนที่

ลูกค้าสบายใจ” แสดงความเป็นท้องถิ่นคือคำว่า “เฮือน” และ “ม่วนใจ๋” เป็นภาษาไทยถิ่นเหนือ

ลักษณะการตั้งชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่มีลักษณะการตั้งชื่อร้านอาหารแตกต่างจากในผู่ใจเนื่องจากเจ้าของร้านชาวจีนเลือกสื่อความหมายในเรื่องความเป็นสิริมงคล โชคลาภ ตลอดจนความเจริญงอกงามในกิจการมากกว่าสื่อความหมายที่สื่อถึงอาหารโดยตรงดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 14 สังคมและวัฒนธรรมจากการตั้งชื่อร้านอาหารในเมืองผู่ใจประเทศจีน

ชื่อร้านอาหาร	การแสดงสังคมและวัฒนธรรม
1. 发财好 (ฟาไผ่เห่า) “ร้านอาหารแห่งความร่ำรวย”	ค่านิยม: ความร่ำรวย
2. 喜悦楼 (สี่เยว้ไหลว) “อาคารมงคลที่มีความสุข”	ค่านิยม: ความเป็นสิริมงคลและความสุข
3. 好运来麻辣烫 (เห่าอวี้ไห่หลมาล่าทั้ง) “หลมาล่าทั้งแห่งโชคลาภ”	ค่านิยม: โชคลาภ

จากตารางที่ 14 ช่วยอธิบายให้เข้าใจว่าค่านิยมการตั้งชื่อร้านอาหารของชาวจีนในผู่ใจ มักยึดโยงอยู่กับความเชื่อเรื่องสิริมงคล โชคลาภ และความเจริญก้าวหน้าในด้านกิจการดังจากตัวอย่างชื่อร้าน 1) “发财好” (ฟาไผ่เห่า) ซึ่งหมายถึง “ร้านอาหารแห่งความร่ำรวย” แสดงค่านิยมคือความร่ำรวย 2) “喜悦楼” (สี่เยว้ไหลว) ซึ่งหมายถึง “ตึกที่เป็นมงคลและมีความสุข” แสดงค่านิยมคือความเป็นสิริมงคลและความสุข 3) “好运来麻辣烫” (เห่าอวี้ไห่หลมาล่าทั้ง) ซึ่งหมายถึง “หลมาล่าทั้งแห่งโชคลาภ” แสดงค่านิยมคือโชคลาภ เจ้าของร้านใช้ความหมายที่โยงถึงความเป็นสิริมงคล สร้างขวัญและกำลังใจแก่ตนเองในการเปิดร้านอาหาร ดังนั้นบทบาทและหน้าที่ของรูปภาพภาษาที่ชาวจีนใช้ตั้งชื่อร้านอาหารจึงไม่ใช่เพียงการบ่งบอกความเป็นท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังสร้างความสบายใจและให้ผลเชิงบวกทางด้านจิตใจด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 15 สังคมและวัฒนธรรมจากการตั้งชื่อร้านอาหารในเมืองผู่ใจประเทศจีน

ชื่อร้านอาหาร	เชียงใหม่	ผู่ใจ
ประเด็น		
โครงสร้าง	1) ส่วนใหญ่เป็นนามวลี 85.3% 2) นามวลีส่วนใหญ่มีหน่วยหลักตามด้วยหน่วยขยาย 3) หน่วยขยายมีมากที่สุดได้ 2 หน่วย	1) ส่วนใหญ่เป็นนามวลี 86% 2) นามวลีส่วนใหญ่มีหน่วยขยายตามด้วยหน่วยหลัก 3) หน่วยขยายมีมากที่สุดได้ 3 หน่วย
ความหมาย	ส่วนใหญ่สื่อความหมายโดยตรง 98%	ส่วนใหญ่สื่อความหมายโดยตรง 90%

ประเด็น	ชื่อร้านอาหาร	เชียงใหม่	ผู้ใจ
กลวิธีทางภาษา		1) กลวิธีทางภาษาที่เด่นที่สุดคือ นาม นัย 2) จำนวนกลวิธีมากที่สุด 3 กลวิธี	1) กลวิธีทางภาษาที่เด่นที่สุดคือ นามนัย 2) จำนวนกลวิธีมากที่สุด 4 กลวิธี
การแสดงสังคมและ วัฒนธรรม		ส่วนใหญ่แสดงความเป็นท้องถิ่น	ส่วนใหญ่แสดงความเป็นสิริมงคล

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาร้านอาหารในเชียงใหม่ไม่ได้เน้นเรื่องโชคกลางและความเป็นสิริมงคล เนื่องจากเจ้าของร้านอาหารในเชียงใหม่เลือกเน้นแสดงความเป็นท้องถิ่นเช่น กาแล น้ำเงี้ยว ไส้อั่ว เอือนม่วนใจ๋ ชื่อร้านอาหารเหล่านี้มีหน้าที่แสดงความแปลกใหม่อย่างสร้างสรรค์ และทำให้ลูกค้าจดจำรูปภาษาที่ปรากฏบนป้ายร้านอาหารได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกันชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่ ยังเป็นพื้นที่แสดงภูมิรู้ด้านลีลาภาษาของแต่ละร้านอาหารเพื่อปลูกเร้าการพูดถึงในด้านการตลาด ผลการศึกษายังสนับสนุนข้อเสนอของ Benjamin, W. ที่ระบุว่า การตั้งชื่อกิจการร้านค้าที่เชื่อมโยงถึงแบรนด์ธุรกิจนับเป็นกลวิธีทางภาษาที่ใช้สร้างความแตกต่างโดยยึดคู่แข่งทางการค้าเป็นจุดอ้างอิง รูปภาษาในด้านการตลาดจะเชื่อมโยงแนวความคิดเจ้าของร้านเข้ากับกลุ่มผู้บริโภค การสื่อความหรือรูปแบบเฉพาะของภาษาจะเร้าความสนใจ จากนั้นจะเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้บริโภคสืบค้นเพื่อที่จะได้รับข้อมูลว่ากิจการนั้น ๆ เกี่ยวกับอะไร และเพราะเหตุใดจึงตั้งชื่อกิจการในลักษณะดังกล่าว (Benjamin, W., 1986)

ผลการศึกษาได้สนับสนุนชุดความคิดที่ว่าชาวจีนยึดถือเรื่องโชคกลางและความเป็นสิริมงคลมากที่สุดเนื่องจากสิ่งเหล่านี้สามารถเอื้ออำนวยให้การดำรงชีวิตสะดวกสบาย มีเงินมีทองนับเป็นการมีชีวิตที่ยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ชื่อร้านอาหารของชาวจีนจึงผูกโยงเข้ากับมิติความหมายด้านสิริมงคลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาจากงานวิจัยของ สุภัทรา โยธินศิริกุล ที่กล่าวว่า คนจีนนิยมตั้งชื่อร้านที่แสดงความหมายมงคล ได้แก่ ความเจริญ ร่ำรวย มั่งคั่ง รุ่งเรือง ราบรื่น สำเร็จและร่วมมือ และหากพิจารณาในด้านการแสดงสังคมและวัฒนธรรมจะพบว่า ชาวจีนสืบทอดค่านิยมและชุดความคิดเรื่องสิริมงคลมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์โดยแสดงผ่านระบบสัญลักษณ์และตัววัตถุสิริมงคลจีนที่แสดงให้เห็นผ่านทาง ภาษา วิถีชีวิต ประเพณี เทศกาล และพิธีกรรม เนื่องจากชาวจีนมองว่าความโชคดีและความเจริญรุ่งเรืองเป็นองค์ประกอบสำคัญในชีวิตมนุษย์ ขณะที่อุปสรรคเป็นหนึ่งในความโชคร้ายที่มักส่งผลให้มนุษย์ไม่บรรลุผลสำเร็จในชีวิต (สุภัทรา โยธินศิริกุล, 2561)

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบข้อมูลภาษาชุดหนึ่งให้ข้อสังเกตเพิ่มเติมว่าการตั้งชื่อร้านอาหารในผู้ใจใช้ กลวิธีทางภาษาในการตั้งชื่อร้านอาหารโดยนำเอาตัวละครสำคัญในวรรณกรรมและบุคคลทางประวัติศาสตร์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชื่อร้านอาหาร เช่น “大头儿子的汉堡包店”

(ต้าโถวเออร์จีเตอะฮั่นเป่าเปาเตี่ยน) คำว่า “大头儿子的” (ต้าโถวเออร์จีเตอะ) เป็นชื่อของตัวละครในการ์ตูนลูกชายหัวโต “霸王茶姬” (ปาหฺวังฉาจี) คำว่า “霸王” (ปาหฺวัง) อ้างอิงถึงชายผู้มีอำนาจอันยิ่งใหญ่ในช่วงปลายราชวงศ์ฉิน “诸葛烤鱼” (จูเก๋อเข้าอี้ว) คำว่า “诸葛” (จูเก๋อ) อ้างอิงตัวละครสำคัญในเรื่องสามก๊กคือ จูกัดเหลียง เป็นต้น ข้อมูลชื่อร้านอาหารกลุ่มนี้แสดงลักษณะเด่นด้านภาษา ความคิด และกลวิธีนามนัยที่สอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรม และเป็นลักษณะเด่นที่แตกต่างจากร้านอาหารในเชียงใหม่

องค์ความรู้ใหม่

ปัจจุบันการศึกษาภาษาจะต้องศึกษาบริบททางสังคมวัฒนธรรมควบคู่ไปด้วย จึงจะได้ผลการศึกษาที่สมบูรณ์ เนื่องจากภาษาไม่สามารถแยกจากสังคมวัฒนธรรมได้ เช่นชื่อร้านอาหาร “กาแล” เมื่อพิจารณาทางด้านภาษาเป็นคำนามหนึ่งคำ หากพิจารณาทั้งทางด้านภาษาและบริบททางสังคมวัฒนธรรมไปพร้อมกัน จะอธิบายได้ว่า ชื่อร้านอาหารนี้แสดงถึงอัตลักษณ์ของสังคมวัฒนธรรมไทยภาคเหนือ เนื่องจาก “กาแล” เป็นส่วนประกอบที่เด่นของอาคารแบบโบราณของชาวไทยภาคเหนือ การเปรียบเทียบภาษา 2 ภาษาจึงต้องเปรียบเทียบภาษาและบริบททางสังคมวัฒนธรรมควบคู่กัน จึงจะได้ผลการศึกษาที่สมบูรณ์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

โครงสร้างชื่อร้านอาหารอาจเป็นคำ วลี หรือประโยค ชื่อร้านอาหารส่วนใหญ่เป็นนามวลี ชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่ที่เป็นนามวลีส่วนใหญ่ประกอบด้วยหน่วยหลักตามด้วยหน่วยขยาย และจำนวนหน่วยขยายมากที่สุด 2 หน่วย แต่ชื่อร้านอาหารในสุโขทัยที่เป็นนามวลีส่วนใหญ่ประกอบด้วยหน่วยขยายตามด้วยหน่วยหลัก ซึ่งเป็นลักษณะโครงสร้างของหน่วยไวยากรณ์ภาษาจีน และจำนวนหน่วยขยายมากที่สุด 3 หน่วย สำหรับด้านความหมาย พบว่าชื่อร้านอาหารมีทั้งที่สื่อความหมายโดยตรงและโดยอ้อม ชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่ที่สื่อความหมายโดยตรงมีจำนวนมากกว่าชื่อร้านอาหารในสุโขทัย ทางด้านกลวิธีทางภาษา ชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่และสุโขทัยส่วนใหญ่ใช้กลวิธีทางความหมายคือนามนัย นอกจากนี้ยังพบว่า ชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่ใช้กลวิธีทางภาษาน้อยกว่าชื่อร้านอาหารในสุโขทัย ส่วนด้านการแสดงสังคมและวัฒนธรรมในชื่อร้านอาหาร พบว่า ชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่ส่วนใหญ่แสดงความเป็นท้องถิ่น ส่วนชื่อร้านอาหารในสุโขทัยส่วนใหญ่แสดงให้เห็นถึงค่านิยมคือความเจริญรุ่งเรือง สรุปภาพรวมได้ว่าลักษณะภาษาของการตั้งชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่มีความซับซ้อนน้อยกว่าชื่อร้านอาหารสุโขทัย ทั้งทางด้านโครงสร้าง ความหมาย และกลวิธีทางภาษา เมื่อพิจารณาเฉพาะกลวิธีทางภาษากแล้วได้ว่า ลีลาภาษาทางวรรณศิลป์ของการตั้งชื่อร้านอาหารในเชียงใหม่มีน้อยกว่าการตั้งชื่อร้านอาหารในสุโขทัย จากการศึกษาครั้งนี้หากมีการศึกษาการตั้งชื่อร้านอาหารในจังหวัดอื่นเปรียบเทียบกับเมืองอื่นในประเทศจีน อาจพบ

ความแตกต่างของการตั้งชื่อร้านอาหารที่สะท้อนความเป็นท้องถิ่นมากขึ้น อนึ่งผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิจัยเกี่ยวกับการทำธุรกิจร้านอาหารในประเทศไทยและประเทศจีนได้

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อร้านอาหารในประเทศไทยและประเทศจีน” หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ให้คำแนะนำในการวิจัย ผู้ตรวจสอบข้อมูล รวมทั้งเจ้าของร้านอาหารทุกท่านที่ให้ความกรุณาในการสัมภาษณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทยในเอกสารภาษาจีน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2543). เกณฑ์การถอดเสียงภาษาจีนแมนดารินด้วยอักขรวิธีไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2560). พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ทั่วไป) ฉบับราชบัณฑิตยสภา. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: เอปิช อินเทอร์เน็ต จำกัด.
- สุภัทรา โยธินศิริกุล. (2561). การศึกษาชื่อร้านทองคำภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพมหานคร. วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม, 7(2), 202-230.
- _____. (2563). ภาษาบนป้ายชื่อร้านค้าชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตชุมชนเยาวราช: กรณีศึกษาชื่อร้านค้าภาษาจีนและภาษาไทย. มนุษยศาสตร์สาร, 21(1), 55-74.
- สุวรรณ ตั้งทีละรักษ์. (2557). การศึกษาเปรียบเทียบความหมายของชื่อร้านค้าที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลของคนไทยและคนจีน. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ, 15(2), 45-57.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). ภาษาศาสตร์สังคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Benjamin, W. (1986). *Illuminations*. New York: Schocken Books.
- Genette, G. (1997). *Palimpsests: Literature in Second Degree*. Channa Newman and Claude Doubinsky (trans) Lincoln. London: University of Nebraska.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago.

Leech, G. N. & Short, M. H. (1981). *Style in Fiction: A Linguistic Introduction to English Fictional Prose*. London: Longman.

侯晓红. (2017). 西安市饭店名称的语言与文化分析. 西安: 西安外国语大学.

การจัดการความรู้ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่สอดคล้อง
ตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5
พ.ศ. 2560 - 2569 เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุข*
KNOWLEDGE MANAGEMENT OF THE BORDER PATROL POLICE
SCHOOL IN ACCORDANCE WITH THE CHILD AND YOUTH
DEVELOPMENT PLAN IN THE WILDERNESS ACCORDING TO HER
ROYAL HIGHNESS PRINCESS MAHA CHAKRI SIRINDHORN SIAM
BOROMRAJAKUMARI NO.5 2017 – 2026 TO PROMOTED WELL BEING

ปณรัตน์ พิพิธกุล

Phunarat Phiphithkul

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Rajabhat Udonthani University, Thailand

E - mail: phunarat007@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุข ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครูใหญ่ 8 นาย และครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 24 นาย/คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ดำเนินการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล และการสนทนากลุ่ม โดยกรอบการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความรู้ ขั้นตอนที่ 2 การแสวงหาความรู้ ขั้นตอนที่ 3 การแบ่งปันความรู้ และขั้นตอนที่ 4 การถ่ายทอดความรู้ และการใช้ประโยชน์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างความรู้ ดำเนินงานภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID - 2019) ครู และนักเรียนต้องปรับตัว ทำงานด้วยความรู้ ขับเคลื่อน สถานศึกษา ชุมชนด้วยกระบวนการให้ความรู้ มีบรรยากาศของการเรียนรู้

* Received 29 November 2021; Revised 28 December 2021; Accepted 21 January 2022

สิ่งใหม่ๆ ผู้ปกครองไว้วางใจเชื่อมั่นในการจัดการศึกษา 2) การแสวงหาความรู้ ดำเนินกิจกรรม ห้องสมุดส่งเสริมให้นักเรียนอ่านหนังสือสารานุกรม หนังสือเรื่องสั้น โครงการฝึกอบรมอาชีพแก่นักเรียน ช่างซ่อมรถจักรยาน ช่างตัดผม 3) การแบ่งปันความรู้ ดำเนินการฝึกอาชีพให้นักเรียน ในโรงเรียนมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ดำเนินการส่งเสริมสหกรณ์ และสร้างลักษณะนิสัย และ 4) การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ จัดกิจกรรมพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียน พัฒนาคู่มือด้วยการอบรมเสริมความรู้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางร่างกายและจิตใจเมื่อมีความรู้ สามารถสร้างอาชีพได้หลากหลายจากพื้นฐานความรู้ ช่วยสร้างให้เป็นชุมชนสงบมีสุข

คำสำคัญ: การจัดการความรู้, โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน, แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน, เสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุข

Abstract

The objectives of this research article were to the knowledge management process of the Border Patrol Police School in accordance with the Child and Youth Development Plan in the Desert of the Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn Siam Boromrajakumari to promoted well-being. Key Informants are eight Head teacher and 24 teachers of the Border Patrol Police School out of 8 schools, conducting a quality research process to all Border Patrol Police schools. The research tools were in-depth interview survey and focus group, research framework, the knowledge management process used in the research from the analysis of the knowledge management process Step 1, Knowledge Creation, Step 2, Knowledge Acquisition, Step 3, Knowledge Sharing, and Step 4, Knowledge Transfer and Utilization The results of the research were as follows: 1) Knowledge Creation: Under the situation of the epidemic of new coronavirus 2019 (COVID-19) teachers and students have to adapt and create new knowledge with social Well-Being. The community through the Educated Process of Physical Well-Being has always had an atmosphere of learning new things with community Well-Being. Parents trust and believe in educational management of the teachers of the Royal Thai Police Teacher. 2) Knowledge Acquisition: Implementing library activities to encourage students to read encyclopedias. Short story book, reading book and vocational educational for students in bicycle mechanic career group and barber group. 3) Knowledge Sharing: Occupational training for students in the school to have basic vocational

skills. Cooperative promotion Promote knowledge and cooperative skills and create character traits consistent with the ideology for students and 4) Knowledge Transfer and Utilization Activities to develop students' learning outcomes. The Border Patrol Police School has developed teachers through training to enhance knowledge with relevant departments such as Udon Thani Rajabhat University. Able to create a variety of careers based on knowledge and helping to build a peaceful community.

Keywords: Knowledge management, Border Patrol Police schools, Child and Youth Development Plan, School promoted well-being

บทนำ

การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Lifelong Education) สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา นับตั้งแต่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นการศึกษาก่อนประถมศึกษา โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของรัฐหรือของเอกชน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบันระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัย (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) รวมถึงหน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นทุรกันดาร เช่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เป็นต้น

ความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษามี “ครู” ซึ่งเป็นบุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย วิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน เป็นผู้ได้รับอนุญาตประกอบวิชาชีพ ซึ่งในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจะมี “ครู ตชด.” ซึ่งเป็นตำรวจตระเวนชายแดนเป็นผู้ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนหลัก

การจัดการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ตำรวจตระเวนชายแดนเป็นตำรวจหน่วยหนึ่ง ในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติแต่การปฏิบัติหน้าที่มีความแตกต่างกับตำรวจหน่วยอื่น คือ ต้องตระเวน ตรวจพื้นที่ตามแนวชายแดน จึงมีหน้าที่เสมือนรั้วของชาติ

และเป็นแนวป้องกันด่านแรกในการปกป้องอธิปไตยของชาติไทย ทำให้ได้พบเห็นประชาชนผู้เดือดร้อนเกี่ยวกับการครองชีพและโรคภัยไข้เจ็บจำนวนมาก จึงได้ให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะสามารถช่วยได้ เช่น แจกอาหาร เสื้อผ้า ให้การรักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วย แนะนำการประกอบอาชีพ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้พบเห็นหมู่บ้านต่าง ๆ มีเด็กซึ่งอยู่ในวัยเรียนเป็นจำนวนมากยังไม่ได้เรียนหนังสือ เนื่องจากหน่วยงานซึ่งรับผิดชอบด้านการศึกษาไม่สามารถเข้าไปจัดตั้งโรงเรียนได้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ป่าเขาทุรกันดาร และบางพื้นที่มีสถานการณ์ก่อการร้ายของฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาล ดังนั้นในปี พ.ศ.2498 จึงได้คิดที่จะจัดตั้งโรงเรียนขึ้น สอนหนังสือให้แก่ชาวเขาเพื่อให้เขาเหล่านั้นได้รู้ภาษาไทยจะได้ติดต่อทำความเข้าใจกันได้สะดวก และเพื่อเป็นสื่อในการเผยแพร่ความรู้และวิทยาการในการพัฒนาความเป็นอยู่ตลอดจนทำให้เกิดความมั่นคงในด้านการปกครอง

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ดำเนินการอย่างถูกต้องตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ถือกำเนิดขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2499 ที่หมู่บ้านดอนมทาวน อำเภอยะเขิงของ จังหวัดเขียงราย เปิดทำการสอนเมื่อ วันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2499 ใช้ชื่อว่า “โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบำรุงที่ 1” การจัดตั้งโรงเรียนสอนหนังสือในระยะเริ่มแรกไม่มีงบประมาณสนับสนุน ครูต้องใช้ตำรวจตระเวนชายแดน นักเรียนเป็นเด็กยากจน ไม่มีเงินที่จะจัดซื้อหนังสือ สมุด ดินสอ ฯลฯ เด็กเหล่านั้นจึงได้รับแจกหนังสือและอุปกรณ์การเรียนจากผู้มีจิตเมตตาบริจาคผ่านตำรวจตระเวน นับจาก พ.ศ.2506 เป็นต้นมา การดำเนินการของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนได้รับพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์แก่ตำรวจตระเวนชายแดน สำหรับจัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้นในพื้นที่ภาคเหนือ คือ โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์และโรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ อีกทั้งในปี พ.ศ. 2507 สมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาล พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ได้พระราชทานการสนับสนุนและทรงอุปถัมภ์การดำเนินงานของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอย่างกว้างขวาง โดยได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์และเงินที่มีผู้บริจาคถวายโดยเสด็จพระราชกุศล นำไปจัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และจะเสด็จฯ ไปทรงเปิดโรงเรียนด้วยพระองค์เองทุกแห่ง อีกทั้งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ องค์กรภาคเอกชน ตลอดจนคณะบุคคลต่าง ๆ ที่ได้ให้ความช่วยเหลืออีกส่วนหนึ่งกิจการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจึงได้เจริญก้าวหน้าเรื่อยมา เพื่อให้เด็กเยาวชนและประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร และด้อยโอกาสทางการศึกษาได้รับโอกาสเช่นเดียวกับเด็กนักเรียนในเขตเมืองหรือเขตชนบท กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนได้พัฒนาขั้นตอนการปฏิบัติงานใหม่สำหรับการให้การศึกษาเด็กและเยาวชนตามแนวชายแดนและถิ่นทุรกันดาร โดยกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน คือ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดโอกาสของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร ไกลคมนาคมหรือเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคงให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง

เสมอภาค และมีคุณภาพ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฯ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พ.ศ.2551 โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และในช่วงเวลานั้นเอง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้พระราชทานคำแนะนำว่า โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนควรกำหนดปรัชญาให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอย่างแท้จริง กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนจึงกำหนดปรัชญาของโรงเรียนขึ้นว่า “สร้างภูมิปัญญา พัฒนาคุณภาพชีวิต สัมฤทธิ์ผลความมั่นคง” ซึ่งสะท้อนบทบาทของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่สำคัญ 3 ประการ คือ บทบาทการเป็นสถานศึกษา บทบาทการเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และบทบาทการเป็นหน่วยรักษาความมั่นคงปลอดภัยและรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน

จากบทบาทของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่สำคัญ 3 ประการ คือ บทบาทการเป็นสถานศึกษา บทบาทการเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และบทบาทการเป็นหน่วยรักษาความมั่นคงปลอดภัย และรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน นอกจากครู ดชด. จะต้องทำหน้าที่สอนหนังสือ ครู ดชด. ยังมีหน้าที่พัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน และคุณภาพชีวิตคนในชุมชน มีความมั่นคงปลอดภัยในการดำเนินชีวิต การพัฒนาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจึงมีแผนงานดำเนินการตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ.2560 - 2569

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) ดาเวนพอร์ต และพรูแซค (Davenport, T.H., & Prusak L., 1998) ให้คำจำกัดความว่าเป็นกระบวนการที่เป็นระบบในการค้นหา คัดเลือก และเผยแพร่ สารสนเทศเพื่อพัฒนาความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของบุคลากรในหน่วยงาน เพื่อให้ได้มุมมองที่กว้างขวางมากขึ้น กรอบการวิจัยกระบวนการจัดการความรู้ที่ใช้ในการวิจัยได้จากการวิเคราะห์กระบวนการจัดการ ความรู้ (Knowledge Management Process) ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) ขั้นตอนที่ 2 การแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition) ขั้นตอนที่ 3 การแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) และขั้นตอนที่ 4 การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ (Knowledge Transfer and Utilization) ที่ครอบคลุมความรู้โดยนัย (Tacit หรือ Implicit Knowledge) ความรู้เฉพาะตัวที่เกิดจากประสบการณ์ การศึกษา การฝึกอบรม สติปัญญา ความชำนาญ ทักษะ ประสบการณ์ของบุคคล เช่น ปราชญ์ท้องถิ่น วิทยากร เป็นต้น เป็นองค์รวมของความรู้ของบุคคลเป็นความรู้ที่ไม่หยุดนิ่ง สามารถปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ของการใช้ความรู้ของแต่ละคน ความรู้ที่ปรากฏ (Explicit Knowledge) ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบุคคลในรูปแบบการบันทึก เช่น บทความ หนังสือ รายงานการวิจัย คู่มือ ตำรา เอกสาร รายงาน ประจำปี สื่อสื่อดิจิทัล สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ความรู้บนระบบอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ E-book/E-journal เป็นต้น ความรู้ที่ปรากฏทั้งอยู่ในรูปแบบภาษาพูด เช่น Ted Talk เทปบันทึกการสัมมนาวิชาการ การสัมมนาออนไลน์ สารคดีบนช่องเคเบิลถ่ายทอดวิทยุ เป็นต้น

หรือภาษาเขียนเพื่อบันทึกความรู้ทำให้คนเข้าใจได้กว้างขวาง และสะดวกยิ่งขึ้น ความรู้ที่มีการสะสมมานานเป็นความรู้ที่ใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการตรวจสอบ อย่างเป็นระบบทั้งความรู้ที่มีเป้าหมาย (Object-Based) และความรู้ที่เป็นกฎเกณฑ์ (Rule-Based) สอดคล้องกับสภาวะความอยู่ดีมีสุข (Well - Being) ของทอม ราธ และจิม ฮาร์เทอร์ (Tom Rath, Jim Harter, 2010) 1) ความเป็นอยู่ที่ดีในอาชีพ (Career Well-Being) 2) ความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม (Social Well - Being) 3) ความเป็นอยู่ที่ดีทางการเงิน (Financial Well - Being) 4) ความเป็นอยู่ที่ดีทางกายภาพ (Physical Well - Being) 5) ความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน (Community Well Being) จากความสำคัญเพื่อการพัฒนาและส่งเสริมให้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นโรงเรียนเสริมสร้างสภาวะความอยู่ดีมีสุข (Border Patrol Police School To Promoted Well - Being) ให้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงดำเนินการศึกษาการจัดการความรู้ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่สอดคล้องตามแผนพัฒนา เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ.2560 - 2569 เพื่อเสริมสร้างสภาวะความอยู่ดีมีสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่สอดคล้องตามแผนพัฒนา เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 - 2569

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการวิเคราะห์กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) มีสาระสำคัญ (พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547) และ (Nonaka kujiro and Takeuchi,Hiroataka, 2000) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความรู้ (Knowledge Creation)

ขั้นตอนที่ 2 การแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition)

ขั้นตอนที่ 3 การแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing)

ขั้นตอนที่ 4 การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ (Knowledge Transfer and Utilization)

ประชากร

กระบวนการคัดกรองกลุ่มประชากรกำหนด คือ ครูใหญ่ 8 คน ครู ตชด. ครูอัตราจ้าง ครูโรงเรียนคู่พัฒนา และครูอาสาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจำนวน 24 คน จากทั้งหมด 8 โรงเรียน ดำเนินการด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) ลงพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทุกแห่ง ทั้งหมด 8 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนตำรวจตระเวน

ชายแดนบ้านนาแวง หมู่ที่ 8 ตำบลนาสวรรค์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ 2) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยดอไม้ ตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ 3) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนไปรษณีย์ไทยบ้านห้วยหมากหล้า ตำบลหมานางาม อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี 4) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนาชมภู หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านก้อง อำเภอนาูง จังหวัดอุดรธานี 5) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านไทยเสรี ตำบลเซกา อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ 6) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองตะไก้ หมู่ที่ 7 ตำบลโป่งเปือย อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ 7) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเมืองทอง หมู่ที่ 11 ตำบลโนนทอง อำเภอนาูง จังหวัดอุดรธานี และ 8) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านเทพภูเงิน หมู่ที่ 7 ตำบลน้ำโสม อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล (In - Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการลงพื้นที่ทำความเข้าใจในการเก็บข้อมูลใน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั้ง 8 แห่ง ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการวิจัย กับครูใหญ่ ครู ตชด. ครูอัตราจ้าง ครูโรงเรียนคู่พัฒนา และครูอาสาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

การวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการดำเนินการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลสำคัญที่ได้จากแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล และการสนทนากลุ่มมาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์ โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร โดยวิธีการวิเคราะห์ตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยพิจารณากระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 - 2569 เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุข เพื่อให้ได้ข้อค้นพบจากกระบวนการวิจัยด้วยวิธีดังกล่าว อันนำไปสู่การอภิปรายผลและสรุปเสนอแนะ

ผลการวิจัย

จากการดำเนินงานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วย แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล (In - Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ทั้งหมด 8 โรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความรู้ (Knowledge Creation)

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนาแวง โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยดอไม้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนไปรษณีย์ไทยบ้านห้วยหมากหล้า โรงเรียนตำรวจ

ตระเวนชายแดนบ้านนาชมภู โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านไทยเสรี โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองตะไก้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเมืองทอง และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเทพภูเงิน มีกระบวนการจัดการ ความรู้ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) เหมือนกัน โดยปฏิบัติงานโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2569 เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุข ด้วยการจัดการเรียน การสอน การเสริมทักษะให้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารได้รับการเตรียมพร้อม สร้างความรู้ให้กับครู ตชด. เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนตามหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และการส่งเสริม คุณภาพการศึกษาพัฒนาพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู

การสร้างความรู้ใหม่ (New Knowledge Creation) ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิดสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID - 19) ครู ตชด. และนักเรียน มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องปรับตัวให้เท่าทันต่อสถานการณ์ และจำเป็นต้องมีดำเนินการตามข้อกำหนดที่ออกตามความในมาตรา 9 แห่ง พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 17) ตามมาตรการสำคัญ 3 ประเด็น คือ การยกระดับการบังคับใช้มาตรการป้องกันโรค ให้มีการปฏิบัติตามมาตรการอย่างเคร่งครัด ประกอบด้วย การ รักษา ระยะห่าง สวมหน้ากากอนามัย การล้างมือ การตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย และการติดตั้งแอปพลิเคชันที่กำหนด ตลอดจนยอมรับการกักกันตามระยะเวลาที่กำหนดหากอยู่ในข่ายต้องรับการกักกัน การสนับสนุนให้ใช้ แอปพลิเคชัน “หมอชนะ” ควบคู่กับแอปพลิเคชันเดิมคือ “ไทยชนะ” เพื่อประโยชน์ของการสืบสวนโรค สามารถติดตามไทม์ไลน์ของบุคลากรหากมีความไม่ปกติด้านสุขภาพเกิดขึ้น ในวันที่นักเรียนมาโรงเรียน ครู ตชด.ต้องทำหน้าที่ดูแลและปรับเปลี่ยนบทบาทผู้ป้องกัน นักเรียนต้องปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และการปฏิบัติ ตัวตามวิถีใหม่ (New Normal) อาทิ การสวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลา การล้างมือด้วยสบู่หรือแอลกอฮอล์ อยู่เสมอ การรับประทานอาหารกลางวันโดยไม่คุยกัน การบังคับใช้มาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม การ ปรับปรุงห้องเรียนให้มีอากาศถ่ายเท และที่นั่งของนักเรียนห่างกัน 1 เมตร

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 ครู ตชด. ปรับบทบาทการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ เหมาะสมกับสถานการณ์ เมื่อนักเรียนไม่สามารถมาเรียนหนังสือที่โรงเรียนได้ การสร้างความรู้ใหม่ของครู ตชด. ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เพื่อพัฒนาผู้เรียน คือ ครู ตชด.พัฒนาใบงาน มอบหมายใบงานให้นักเรียนทำที่บ้าน ซึ่งจะต้องมีความเหมาะสมกับระดับชั้น ทำงานอย่างบูรณาการทำความเข้าใจกับ ผู้ปกครองและชุมชน ครู ตชด.ลงพื้นที่หมู่บ้านเยี่ยมบ้านเด็กนักเรียน ครู ตชด.จัดกลุ่มเด็กนักเรียนที่มีบ้านอยู่ ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน 5 - 6 คน มาสอนหนังสือที่บ้าน และการใช้สื่อ 60 พรรษา เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ใช้สอนเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับ

นักเรียน นอกจากนี้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยังมีความร่วมมือเข้าร่วมโครงการอบรมเพิ่มพูนความรู้ในการจัดการเรียนการสอนจากหน่วยงานภายนอก เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี อบรมการทำสื่อการสอน การดูแลแปลงเกษตร การสอนภาษาอังกฤษ เป็นต้น เพื่อนำความรู้พัฒนาการสอนให้นักเรียนมีผลลัพธ์การเรียนรู้ดีขึ้น สอดคล้องกับสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขความเป็นอยู่ที่ดีในอาชีพ (Career Well - Being) ทำงานด้วยความรู้ ความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม (Social Well - Being) ขับเคลื่อนสถานศึกษา ชุมชนด้วยกระบวนการให้ ความรู้ (Educated) ความเป็นอยู่ที่ดีทางกายภาพ (Physical Well-Being) มีบรรยากาศของการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน (Community Well - Being) ผู้ปกครองไว้วางใจเชื่อมั่นในการ ทำงานสอนของครู ตชด. ที่ดูแลให้การศึกษากับบุตรหลาน

ขั้นตอนที่ 2 การแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition)

การดำเนินงานเรือนพยาบาลของ รร.ตชด. ทั้ง 8 โรงเรียนมีเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ประจำตำบล (รพ.สต.) และสาธารณสุขจังหวัดเข้ามาให้ความรู้การดูแลรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับอาการที่ไม่ร้ายแรง และให้ความรู้การจัดระเบียบการจัดวางการใช้อุปกรณ์ในห้องพยาบาล

การดำเนินกิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมให้นักเรียนอ่านหนังสือสารานุกรม หนังสือเรื่องสั้น หนังสืออ่าน นอกเวลา หนังสือสร้างเสริมความรู้ มีทีมงานเจ้าหน้าที่ห้องสมุดจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เข้ามาช่วยจัดระบบหนังสือในห้องสมุดให้เป็นหมวดหมู่ รวมถึงอบรมให้ความรู้ครู ตชด. และนักเรียนสำหรับพัฒนาเป็น เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ประจำห้องสมุด ให้มีความรู้การยืมคืนหนังสือ การจัดเก็บหนังสือเข้าชั้น การตรวจสอบ จำนวนหนังสือในห้องสมุด การตรวจนับสถิติการเข้ามาใช้ห้องสมุด

โครงการฝึกอบรมอาชีพแก่นักเรียน กลุ่มอาชีพช่างซ่อมรถจักรยาน กลุ่มอาชีพช่างตัดผม มีวิทยากร จากวิทยาลัยการอาชีพเซกา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเซกา เข้ามาให้ความรู้ นักเรียนสามารถซ่อมจักรยาน และตัดผมให้กัน และสามารถหารายได้จากการรับจ้างตัดผมให้คนในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีโครงการสร้างป่าสร้างรายได้ ที่ได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ ต้นกล้า วิธีการดูแลต้นไม้ จาก สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 6 (อุดรธานี) กรมป่าไม้ นักเรียนสามารถนำเมล็ดพันธุ์ และต้นกล้าไปปลูกที่บ้าน หรือปลูกที่นาที่สวน หรือนำไปให้ผู้ปกครองปลูกไม้เพื่อสร้างรายได้

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริจังหวัดสกลนคร จัดหาเมล็ดพันธุ์ไม้เลื้อยให้ผล และกระบวนการเพาะเห็ดนางฟ้า วิธีการทำก้อนเห็ด การดูแลโรงเพาะเห็ด การเก็บเกี่ยวให้กับครู ตชด. และ นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมอบหมายให้นักเรียนดูแลพืชพันธุ์และดูแลกุสุมหลังเลิกเรียน เพื่อ ปลูกฝังความรู้และทักษะการผลิตปศุสัตว์ เช่น กบ ไก่ เป็ด หมู ไก่วง เป็นต้น พืชผัก เพื่อให้นักเรียนมีทักษะ ทางเกษตรสามารถนำไปประกอบอาชีพที่สร้างมูลค่า หรือต่อยอดพัฒนาอาชีพได้ สอดคล้องกับสุขภาวะความอยู่ดี

มีสุข ความเป็นอยู่ที่ดีในอาชีพ (Career Well - Being) อาชีพที่มี พื้นฐานทางการเกษตร ความรู้จากการทำบัญชีสหกรณ์ การทำบัญชีรายรับรายจ่าย การขายสินค้า การ ประกอบอาชีพ สุจริตที่เลี้ยงตัวได้ ความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม (Social Well - Being) เมื่อคนในชุมชนมี เศรษฐกิจ ที่ดีมีความรู้ในการดำเนินชีวิต ปัญหาอาชญากรรมที่จะเกิดย่อมลดน้อยลง ความเป็นอยู่ที่ดีทางการเงิน (Financial Well - Being) มีอาชีพสร้างรายได้ ความเป็นอยู่ที่ดีทาง กายภาพ (Physical Well - Being) มีความ มั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน (Community Well - Being) เมื่อคนใน ชุมชนมีอาชีพ มีรายได้ มีการศึกษา สังคมย่อมอยู่กันด้วยความอยู่ดีมีสุขของสังคม

ขั้นตอนที่ 3 การแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing)

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั้ง 8 แห่ง มีกระบวนการจัดการความรู้ ขั้นตอนที่ 3 การแบ่งปัน ความรู้ (Knowledge Sharing) เหมือนกัน โดยปฏิบัติงานโรงเรียนตำรวจตระเวน ชายแดนตามแผนพัฒนาเด็ก และเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ.2560 - 2569 เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะความ อยู่ดีมีสุข ด้วยกระบวนการผลักดันให้สถานศึกษาพัฒนาเป็น ศูนย์บริการความรู้ สามารถ ถ่ายทอด ความรู้และเทคโนโลยีการพัฒนากับผู้ปกครอง ชุมชน และสถานศึกษา หรือองค์กร อื่น ๆ ทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศ เพื่อนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของ แต่ละที่ สร้างความร่วมมือและเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างประเทศ เพื่อขยายการพัฒนาจาก โรงเรียนสู่ชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ ครอบครัวและชุมชนเกิดการ พัฒนา ช่วยเหลือสนับสนุนการ พัฒนาเด็กและเยาวชนและโรงเรียนไปพร้อม ๆ กัน

การฝึกอาชีพให้นักเรียนในโรงเรียนมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ให้เยาวชนที่ จบการศึกษา จากโรงเรียนมีวิชาชีพติดตัวและสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ กิจกรรมสำคัญ ฝึกทักษะและความรู้ด้าน วิชาชีพให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน ส่งเสริมอาชีพให้แก่เยาวชนใน ท้องถิ่น ส่งเสริมความร่วมมือจาก ภาคเอกชน ดำเนินงานฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพนักเรียนเก่า โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน การทำเกษตร ปลอดภัย การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง

การส่งเสริมสหกรณ์ ส่งเสริมความรู้ และทักษะด้านสหกรณ์ และสร้างลักษณะนิสัยที่ สอดคล้องกับ อุดมการณ์สหกรณ์ให้แก่เด็กนักเรียน กิจกรรมสำคัญจัดการเรียนการสอนวิชา สหกรณ์จัดให้มีกิจกรรมสหกรณ์ ภาคปฏิบัติ เช่น กิจกรรมร้านค้า กิจกรรมออมทรัพย์และ กิจกรรมการเกษตร เพื่อเป็นการฝึกทักษะของ นักเรียนในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ตามความ พร้อมของแต่ละโรงเรียน จัดให้มีการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยน ประสบการณ์กับสหกรณ์ตัวอย่าง สนับสนุนโดยสำนักงานสหกรณ์จังหวัดบึงกาฬ กรมส่งเสริมสหกรณ์ เรียนรู้ ระบบการทำบัญชี รายรับรายจ่าย มีความเข้าใจและสร้างนิสัยรักการออมเน้นให้นักเรียนทำบัญชีการเกษตร

สอดคล้องกับสุขภาวะความอยู่ดีมีสุข ความเป็นอยู่ที่ดีในอาชีพ (Career Well - Being) ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในอาชีพเป็นผู้แบ่งปันความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่เกิดจากการทำงาน ย่อมเกิดความรู้สึกใกล้ชิด ไว้วางใจพึ่งพากันได้ในชุมชน ความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม (Social Well - Being) เกิดสังคมสงบสุขแบ่งปัน มากกว่าสิ่งของแต่ละคนเป็นความรู้ที่ไม่สูญหาย ความเป็นอยู่ที่ดีทางการเงิน (Financial Well - Being) บุคคลเมื่อ ได้รับการแบ่งปันทางความรู้ ผู้นั้นอาจนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดการทำงานหรือปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับ ตัวเอง ความเป็นอยู่ที่ดีทางกายภาพ (Physical Well - Being) มีความใกล้ชิดไว้วางใจซึ่งกันและกัน และความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน (Community Well - Being) เกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้แบ่งปันความรู้ให้แกกัน อาทิ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองตะโกเลี้ยงไก่ดำเพื่อประกอบอาหารกลางวัน และขาย เพื่อสร้างรายได้ เมื่อมีลูกไก่ดำจะมอบหมายให้นักเรียนดูแลการให้อาหาร สอนกระบวนการดูแลไก่ดำตั้งแต่ เป็นลูกเจี๊ยบจนเติบโตเต็มวัย ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาเรียนรู้จากโรงเรียนอันเป็นแหล่งการเรียนรู้การ ปลูกสร้างอาชีพเลี้ยงไก่ดำให้กับชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ (Knowledge Transfer and Utilization)

ร.ร.ตชด.ทั้ง 8 แห่ง ดำเนินงานกิจกรรมการส่งเสริมสหกรณ์ กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าให้นักเรียนได้ เรียนรู้หลักการสหกรณ์ เข้าใจขั้นตอน ตลอดจนวิธีการเกี่ยวกับสหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์จังหวัดบึงกาฬ ลงพื้นที่ ส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์นักเรียนในโรงเรียนบ้านคำชมภูและบ้านไทยเสรี ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2564 นักวิชาการสหกรณ์ พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดบึงกาฬ เข้าแนะนำส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ นักเรียนในโรงเรียน ส่งเสริมความรู้ด้านอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ แนะนำการบันทึกรายงานการ ประชุม การจดบันทึกบัญชีให้เป็นปัจจุบัน จัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปี การเลือกตั้งคณะกรรมการสหกรณ์นักเรียน รวมทั้งการนำผลผลิตทางการเกษตรของนักเรียนผ่านระบบบัญชีสหกรณ์นักเรียน เพื่อ เสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้และมีความเข้าใจในระบบสหกรณ์ สามารถนำไปปรับใช้และเป็นแนวทางใน การดำเนินชีวิตในสังคมได้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนสามารถทำบัญชีรายรับรายจ่ายและรู้จักวางแผนการใช้ จ่ายในครัวเรือน เมื่อนักเรียนมีความรู้เรื่องการทำบัญชี นักเรียนเป็นผู้ส่งต่อความรู้ให้กับผู้ปกครองในการจัดทำ บัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือน

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนได้พัฒนา ครูด้วยการอบรมเสริมความรู้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี อบรมการทำสื่อการสอน การเขียนแผนการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ การอ่านออกเขียนได้ในวิชาภาษาไทย เป็นต้น เมื่อคุณครูได้รับการถ่ายทอดความรู้จากการฝึกอบรม ครู ตชด.จัดสื่อการสอนเพิ่มเติม ทำให้นักเรียน สนใจเพิ่มขึ้น เช่น การใช้สื่อการสอนภาษาไทย การใช้สื่อการสอนภาษาอังกฤษ เป็นต้น ทำให้นักเรียนได้ปฏิบัติ

จริงช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสะกดคำบอกความหมายและสามารถนำไปใช้ใน
ชีวิตประจำวันได้ด้วย กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพทางวิชาการของครู ตชด. จัดทำสื่อการ
เรียนรู้ จัดสอนเสริม ทำให้ผลสอบ NT ของ หลายโรงเรียนสูงกว่าระดับเฉลี่ยประเทศ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานจังหวัดสกลนคร ถ่ายทอดความรู้และสนับสนุนพันธุ์พืช
พันธุ์สัตว์ให้ โรงเรียนให้มีเพียงพอต่อการประกอบอาหารกลางวัน เพื่อปลูกฝังให้เด็กรู้จักการ
ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีทักษะการทำเกษตรปลอดสารพิษ และนำ
ความรู้ไปใช้ประโยชน์ขยายผลสู่ผู้ปกครองและชุมชนได้ เช่น การปลูกพืชไร้สารพิษ การใช้
เกษตรอินทรีย์ การใช้น้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น สาธิตการปลูกพืชที่เหมาะสมกับฤดูกาล การ
ดูแล ให้ความรู้ศัตรูพืชแต่ละชนิด ให้ความรู้ปุ๋ยสัตว์ การเลี้ยงกบ การเลี้ยงไก่ไข่ การ เลี้ยงเป็ด
ให้นักเรียนสามารถไปเลี้ยงที่บ้าน และโรงเรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้ให้กับชุมชน

สอดคล้องกับสุขภาวะความอยู่ดีมีสุข ความเป็นอยู่ที่ดีในอาชีพ (Career Well - Being) การรับ
ความรู้ โดยตรงแล้วปรับความรู้ที่เข้ากับการปฏิบัติของตนเองนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้
ความเป็นอยู่ที่ดีของ สังคม (Social Well - Being) เป็นสังคมที่มีบรรยากาศของการเรียนรู้
การแบ่งปันความรู้ การถ่ายทอดความรู้ ให้กับบุคคลนำไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพเลี้ยงดู
ตนเองและครอบครัวได้ ความเป็นอยู่ที่ดีทางการเงิน (Financial Well-Being) มีอาชีพที่สร้าง
รายได้และสร้างความภาคภูมิใจให้กับตัวเองและครอบครัว ความเป็นอยู่ที่ดีทางกายภาพ
(Physical Well - Being) มีความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจเมื่อมีความรู้ สามารถ
สร้างอาชีพได้หลากหลายจากพื้นฐานความรู้ เช่น การเกษตรปลอดสารพิษ การบัญชี เป็นต้น
ช่วยลด ความวิตกกังวลว่าจะไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพ และความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน
(Community Well Being) ชุมชนที่ประกอบด้วยผู้คนที่มีความรู้ มีรายได้ ความมั่นคงปลอดภัย
ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาที่จะเกิด ในชุมชนย่อมเบาบางหรือไม่มีอาชญากรรมร้ายแรงช่วยส
นับสนุนให้เป็นชุมชนสงบมีสุข

การสร้างความรู้ที่ผู้วิจัยนำเสนอว่า ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โค
โรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID - 19) ที่ครู ตชด. และนักเรียน มีความจำเป็นเร่งด่วนที่
จะต้องปรับตัวให้เท่าทันต่อสถานการณ์ตามตามข้อกำหนดที่ออกตามความในมาตรา 9
แห่ง พระราชฯ กำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 17)
ตามมาตราการสำคัญ 3 ประเด็น คือ การยกระดับการบังคับใช้มาตรการป้องกันโรค ให้มีการ
ปฏิบัติตามมาตรการอย่างเคร่งครัด ประกอบด้วย การ รักษาระยะห่าง สวมหน้ากากอนามัย
การล้างมือ การตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย และการติดตั้งแอปพลิเคชันที่กำหนด ตลอดจน
ยอมรับการกักกันตามระยะเวลาที่กำหนดหากอยู่ในข่ายต้องรับการกักกัน การสนับสนุนให้ใช้
แอปพลิเคชัน “หมอชนะ” ควบคู่กับแอปพลิเคชันเดิมคือ “ไทยชนะ” เพื่อประโยชน์ของการ
สืบสวนโรค รวมถึงการสร้างความรู้ใหม่ของครู ตชด. ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ได้เพื่อพัฒนาผู้เรียน คือ ครู ตชด.พัฒนาใบงาน มอบหมายใบ งานให้นักเรียนทำที่บ้าน

ซึ่งจะต้องมีความเหมาะสมกับระดับชั้น ทำงานอย่างบูรณาการทำความเข้าใจกับ ผู้ปกครอง และชุมชน ครู ตชด.ลงพื้นที่หมู่บ้านเยี่ยมบ้านเด็กนักเรียน ครู ตชด.จัดกลุ่มเด็กนักเรียนที่มีบ้าน อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน 5-6 คน มาสอนหนังสือที่บ้าน และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยัง มีความร่วมมือเข้าร่วมโครงการอบรมเพิ่มพูนความรู้ในการจัดการเรียนการสอนจากหน่วยงาน ภายนอก เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี อบรมการทำสื่อการสอน การดูแลแปลงเกษตร การสอนภาษาอังกฤษ เป็นต้น เพื่อนำความรู้พัฒนาการสอนให้นักเรียนมีผลลัพธ์การเรียนรู้ดีขึ้นนั้น ยังไม่ใช้การสร้างความรู้ แต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายของรัฐบาลและสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติอยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงควรนำเสนอ กระบวนการสร้างความรู้ของ รร.ตชด. ให้กับนักเรียนจึงจะทำให้เห็นภาพชัด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั้ง 8 แห่งมีแนวทางและผลการ ดำเนินงานที่สอดคล้องตามแผนฯ เหมือนกัน ในขณะที่ทุกโรงเรียนมีแหล่งการเรียนรู้ ที่โดดเด่น ต่างกันสามารถพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้/ศูนย์การเรียนรู้ที่แลกเปลี่ยนความรู้ หรือศึกษาดู งาน ระหว่างกันของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน หรือสามารถพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ ระหว่างหน่วยงาน การศึกษาสังกัดอื่น พัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization: LO)

กระบวนการจัดการความรู้ที่ใช้ในการวิจัยได้จากการวิเคราะห์กระบวนการจัดการ ความรู้ (Knowledge Management Process) ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) การสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวพระราชดำริในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร วัตถุประสงค์ของการพัฒนา ตลอดจนสาระสำคัญของแผนให้กับผู้ปฏิบัติงาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในทุกภาคส่วน ในทุกระดับเพื่อให้มีความเข้าใจที่ชัดเจนและตรงกัน สามารถร่วมกันขับเคลื่อน การพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม ราชกุมารี, 2560) การจัดทำแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาเป็นรายปีให้สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาที่แท้จริงของ สถานศึกษา โดยนำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตาม พระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 มากำกับทิศทางการ พัฒนา และให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาด้วย แผนปฏิบัติการของ สถานศึกษาจะได้นำไปใช้ในการประสานและการจัดทำแผนสนับสนุนของภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้ สนับสนุนได้ตรงความต้องการของสถานศึกษา ขจัดความซ้ำซ้อนเกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมี ประสิทธิภาพสูงสุด (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2560)

ขั้นตอน ที่ 2 การแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition) การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในทุกกระดับ เพื่อเพิ่มพูน ความรู้และประสบการณ์ และพัฒนาขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ทั้งในรูปของการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณวุฒิ การฝึกอบรมระยะยาว การฝึกอบรมระยะสั้น การศึกษาดูงาน การร่วมประชุมวิชาการ สนับสนุนการเตรียม บุคลากรให้พร้อมในการถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับผู้ปกครอง ชุมชน สถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นๆ ทั้ง ภายในประเทศและประเทศอื่น ๆ ที่ขอพระราชทานความช่วยเหลือ (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2560)

ขั้นตอนที่ 3 การแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) การปรับปรุงและพัฒนากระบวนวิธีตามและประเมินผล พัฒนาตัวชี้วัดและเครื่องมือวัดที่เหมาะสม พัฒนาระบบสารสนเทศโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารสำหรับนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ สามารถติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จัดทำสรุปผล การดำเนินงานประจำปี และเผยแพร่ผลการประเมินให้กับทุกภาค ส่วนที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2560) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ศิษย์เก่ามาช่วยเหลือ สนับสนุนกิจการของโรงเรียน หรือช่วยเหลือรุ่น น้อง ๆ เพื่อให้มีโอกาสดีต่อไป โดยอาจจะมาเป็นบุคคล หรือรวมกันเป็นกลุ่ม และสร้างเครือข่ายติดต่อสื่อสาร กันและกัน (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2560)

และขั้นตอนที่ 4 การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ (Knowledge Transfer and Utilization) การส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้และการพัฒนานวัตกรรมที่สามารถ นำไปใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานทำงาน วิจัยและพัฒนาจากงานประจำ และครูในสถานศึกษาดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียน โดยมีการสนับสนุนจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2560)

กระบวนการจัดการความรู้ทั้ง 4 ขั้นตอนนั้นมีความแตกต่างจากงานวิจัยของศิรินันต์ เพชรแอน และวรกาญจน์ สุขสดเขียว (2558) ที่ศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ในโรงเรียนวัดสามง่าม (คงทองอนุสรณ์) มีบริบทเป็นโรงเรียนอนุบาล - ประถมศึกษา มีผลการศึกษา คือการจัดลำดับการปฏิบัติตามหัวข้อ การจัดการความรู้ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ด้านการเข้าถึงความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การจัดการความรู้ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการความรู้ด้านการบ่งชี้ความรู้ การจัดการความรู้ด้านการเรียนรู้ และการจัดการความรู้ด้านการ ประมวลและกลั่นกรองความรู้ ข้อเสนอแนะของผู้วิจัยต่อ งานวิจัยนี้เห็นว่า หลายขั้นตอนมีความซ้ำซ้อน และเมื่อมีกระบวนการจัดการความรู้หลาย ขั้นตอนจะส่งผลเสียต่อผู้ปฏิบัติงานที่จะไม่เข้าใจการจัดการความรู้ ไม่สามารถปฏิบัติงานให้ สอดคล้องกับการจัดการความรู้ได้ ดังนั้นการจัดการความรู้ในหน่วยงานนั้นจะประสบผลสำเร็จ

และเกิดความต่อเนื่องได้น้อย และงานวิจัยการจัดการความรู้โดยมากมักทำการศึกษาถึงการจัดระดับการจัดการความรู้ เช่น งานวิจัยของ (ฉวีวรรณ หนูเมือง และสมหมาย ปรีชาศิลป์, 2561) เรื่อง การจัดการความรู้ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัย พบว่า 1. ระดับการจัดการ ความรู้ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกระบี่ มีการจัดการความรู้พบว่าอยู่ในระดับ มากทั้งภาพรวมและรายด้าน โดยเฉพาะด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ปัญหาอยู่ในระดับน้อยทั้งภาพรวม และรายด้าน โดยด้านการเรียนรู้เป็นปัญหาในการดำเนินการมากที่สุด และ Homsin and Other ได้ทำการวิจัย เรื่องรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ทุกกิจกรรมสามารถปฏิบัติจนเกิดการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยสรุป รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษา มีการพัฒนาการทำงานแบบมีส่วนร่วมเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีความเหมาะสม คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน เกิดกระบวนการทำงานเป็นทีม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ และ ถอดองค์ความรู้ภายในโรงเรียน และสามารถใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างคุ้มค่า ดังนั้นขั้นตอนและกระบวนการจัดการความรู้จะแทรกในแต่ละขั้นตอนและความความซ้ำซ้อนกัน บ้างเช่นการจัดการความรู้ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้จะเป็นขั้นตอนเดียวกัน (Homsin and Other, 2015) ดังเช่นงานวิจัยของ (ศิรินันต์ เพชรแอน และวรกาญจน์ สุขสดเขียว, 2558) เป็นต้น

เมื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยการจัดการความรู้ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ สอดคล้องตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ.2560 - 2569 เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุข กับการค้นคว้างานวิจัยของ (สุรัตน์สวัสดิ์ แซ่แต้และคณะ, 2562) เรื่อง ภาวะอยู่ดีมีสุขของประชาชนในตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีความสอดคล้องกันในเรื่องภาวะอยู่ดีมีสุขในภาพเป็นสิ่งที่บุคคล หน่วยงาน ชุมชนให้ความสำคัญมากที่สุด และการพัฒนาสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของ รร.ตชด.ทุกแห่ง ทำงานการพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic Development) ด้วยระบบการจัดการศึกษาแบบ องค์รวม (Holistic Education) ด้วยการให้ความรู้ ผูกพัน อบรมด้านการศึกษา การเกษตร การปศุสัตว์ การ ประกอบอาชีพ การสหกรณ์ มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนฯ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย การเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน การส่งเสริมคุณภาพการศึกษา นักเรียนในพระราชานุเคราะห์ การส่งเสริมสหกรณ์ การฝึกอาชีพ การมีน้ำสะอาดดื่มควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยกระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่สอดคล้องตามแผนพัฒนา เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2569 สรุปได้ว่า 1) การสร้างองค์ความรู้ใหม่ ผู้วิจัยควรนำเสนอแนะการสร้างความรู้ใหม่ในเรื่องกระบวนการจัดการเรียนรู้ของ รร.ตชด. โดยตรงที่แตกต่างจากกระบวนการเดิม เพราะไม่ถือว่าการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบปกติในการปฏิบัติหน้าที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ 2) การแสวงหาความรู้ ดำเนินกิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมให้นักเรียนอ่านหนังสือสารานุกรม หนังสือเรื่องสั้น โครงการฝึกอบรมอาชีพแก่นักเรียน ช่างซ่อมรถจักรยาน ช่างตัดผม โดยจำเป็นต้องมีการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขสำหรับพัฒนาครู นักเรียน และชุมชนเพื่อ ช่วยเหลือให้นักเรียนมีความสุขทางสุขภาวะความอยู่ดีมีสุข (Well-being) 3) การแบ่งปันความรู้ ฝึกอาชีพให้นักเรียนในโรงเรียนมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ การส่งเสริมสหกรณ์ และสร้างลักษณะนิสัยโดยการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมความรู้และความเข้าใจการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีสุขภาวะความ อยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน (Sustainable Well - Being) ให้กับนักเรียนและชุมชน 4) การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ จัดกิจกรรมพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียน พัฒนาครูด้วยการอบรมเสริมความรู้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เมื่อมีความรู้ สามารถสร้างอาชีพได้หลากหลายจากพื้นฐานความรู้ ช่วยสร้างให้เป็นชุมชนสงบมีสุข ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้ ควรมีการพัฒนารูปแบบตัวชี้วัดการวัดประเมินและติดตามผลการพัฒนาสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขเป็น ช่วงระยะของการพัฒนาเพื่อศึกษาความคงทนของการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยรวม (Holistic Quality of Life) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาและพัฒนาคุณภาพความเป็นอยู่ของชีวิตที่ดีที่ส่งผลต่อ (Productivity) การทำงาน ของครูตำรวจตระเวนชายแดนการสำรวจและพัฒนาการนำภูมิปัญญาความรู้ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการพัฒนาสุขภาวะความอยู่ดี มีสุขแบบองค์รวม (Holistic Well - being) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ฉวีวรรณ หนูเมือง และสมหมาย ปรีชาศิลป์. (2561). การจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกระบี่. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 14(1); 43-54.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). การจัดการความรู้: พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: เอ็กสเปอร์เน็ท.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542. เล่ม 116 ตอนที่ 74(ก) (19 สิงหาคม 2542).

- ศรินันต์ เพชรแอน และวรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2558). การบริหารงานวิชาการกับมาตรฐานด้านผู้เรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร, 6(1); 57-67.
- สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2560). แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2569. เรียกใช้เมื่อ 5 ธันวาคม 2550 จาก <http://www.psproject.org/?p=2167>
- สุรัตน์สวัสดิ์ แซ่แต้และคณะ. (2562). ภาวะอยู่ดีมีสุขของ ประชาชนในตำบลคูเต่า อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นวัตกรรมสร้างสรรค์ สังคม (หน้า 5-6 สิงหาคม 2562). จังหวัดสงขลา: การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 2.
- Davenport, T.H., & Prusak L. (1998). Working Knowledge: How Organization Manage What They Know. Boston: Harvard Business School Press.
- Homsin and Other. (2015). The Result of Developing Secondary School Students' Public Conscience through Process-Knowledge Management in Thailand. International Education Studies, 8(7); 240 – 249.
- Nonaka kujiro and Takeuchi,Hirotaka. (2000) . Classic work: Theory of Organizational Knowledge Creation. In Morey,D. ,Maybury, M. T. and Thuraisingham, B.M. Knowledge Management: Classic and Contemporary Work. The MIT Press.
- Tom Rath, Jim Harter. (2010). Wellbeing: The Five Essential Elements. New York: Gallup Press.

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวมีลอ กลุ่มข้าวกล้องเนินงาม
ตำบลเนินงาม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา*
PACKAGING DEVELOPMENT OF MOA - ROE RICE
BY MOA - ROE BROWN RICE GROUP TAMBON NOEN NGAM RAMAN
DISTRICT YALA PROVINCE

วาสนา พิทักษ์ธรรม

Wasana Pitagtum

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Yala Rajabhat University, Thailand

E-mail: wastagtum@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาออกแบบบรรจุภัณฑ์ข้าวมีลอ ของกลุ่มข้าวกล้องเนินงาม ตำบลเนินงาม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา โดยออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าเป้าหมาย การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธีระหว่างวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษากับผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ใช้การเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัย บรรจุภัณฑ์ข้าวมีลอของกลุ่มข้าวกล้องเนินงาม ตำบลเนินงาม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา พบว่า แบบที่ได้รับความพอใจจากผู้บริโภคที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ ในภาพรวมคือ บรรจุภัณฑ์แบบที่ 3 มีความเหมาะสมมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.90 จากบรรจุภัณฑ์ 4 แบบ มีลักษณะแปลกตา เพิ่มมูลค่าสินค้าได้ มีความสวยงาม สะอาด ปลอดภัยในด้านการป้องกันและรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ สร้างความแตกต่างได้ชัดเจน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สามารถนำไปใช้ได้ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ใช้วัสดุที่ทำจากกระดาษ สามารถบรรจุผลิตภัณฑ์ได้ 1 กิโลกรัม มีป้ายฉลากติดข้างถุง ประกอบด้วยรายละเอียดผลิตภัณฑ์ ชื่อผู้ผลิต เครื่องหมายทางการค้า การออกแบบฉลากบรรจุภัณฑ์สามารถสื่อสารถึงตัวผลิตภัณฑ์ได้ชัดเจน มีข้อมูลที่จำเป็นครบถ้วน สามารถดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี มีเอกลักษณ์ที่ลูกค้าสามารถจดจำได้ง่าย และสามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ รูปแบบสวยงาม แข็งแรง จากผลวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกออกแบบบรรจุภัณฑ์

* Received 23 December 2021; Revised 26 January 2022; Accepted 28 January 2022

ข้าวมือลอ แบบที่ 3 เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ สู่ถึงตัวผลิตภัณฑ์ได้ง่าย และเพิ่มศักยภาพของกลุ่มข้าวกล้อง ในการจำหน่ายข้าวมือลอ ตำบลเนินงาม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

คำสำคัญ: บรรจุภัณฑ์, ตราผลิตภัณฑ์, ข้าวมือลอ, กลุ่มข้าวกล้อง

Abstract

The objectives of this research article were to develop the Nuern-Ngam Moa-Roe Rice Packaging design which is the product of Nuern-Ngam, Raman, Yala by designing packaging for the target customers. The research article was mixed-methods research that use both quantitative and qualitative research. The research article use 30 representative sample ,using a random sampling method. The instrument used in this study was a questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics, including, proportion and mean. The results of the research article were as follows: 1) Packing design that has the highest packaging satisfaction from samples was the third design with an average of 4.90 compared among 4 designs. 2) The packaging that was made from a paper bag could contained one kilogram rice. In addition, this kind of packaging was appealing durable and recycled. 3) The label that contained product details including logo, manufacturing name and trademark communicated clearly to the consumers. Moreover, this type of label attracted much attention from the consumers. To sum up, the third packaging of Moa-Roe Rice for the reasons that it could easily convey to the product and increase potential to the brown rice group selling Moa-Roe Rice in Nuern-Ngam, Raman, Yala.

Keywords: Packaging, Branded products, Moa - Roe Rice, Brown rice group

บทนำ

บรรจุภัณฑ์ใช้เพื่อบรรจุห่อหุ้มและรวบรวมผลิตภัณฑ์ให้เป็นหน่วยเพื่อนำส่งผลิตภัณฑ์ถึงผู้บริโภคในสภาพที่สมบูรณ์ (สุมาลี ทองรุ่งโรจน์, 2555) มีความสำคัญต่อการเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภค เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า บรรจุภัณฑ์ที่ตื่นอกจากเอื้ออำนวยความสะดวกในการใช้ของผู้บริโภคแล้ว ยังสามารถให้ความสะดวกในการนำไปจำหน่ายของร้านค้าส่ง ร้านค้าปลีก เนื่องจากสามารถนำไปตั้งแสดงเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ซื้ออีกทั้งบรรจุภัณฑ์นั้น ๆ ยังสามารถส่งมอบต่อลูกค้าได้สะดวก แยกหน่วยขายได้ง่ายหรือเพิ่มยอดขายได้ด้วยหีบห่อรวม (สมพงษ์ เพื่องอารมณ, 2550) เพื่อดึงดูดความสนใจกับสินค้านั้น ๆ อีกทางหนึ่งบรรจุภัณฑ์ทำหน้าที่ในการแสดงข้อมูลรายละเอียดสินค้าได้เป็นอย่างดี เช่น เครื่องหมายการค้า

ต่าง ๆ แหล่งผลิต วันหมดอายุ เป็นต้น ถ้าออกแบบบรรจุภัณฑ์ดีก็สมารถที่จะทำให้ดึงดูดผู้บริโภคให้ประทับใจในตัวสินค้าและเป็นการส่งเสริมการขาย ทำให้ยอดขายสินค้าสมารถที่จะประสบความสำเร็จได้ บรรจุภัณฑ์ช่วยรักษาคุณภาพ ปกป้องตัวสินค้าไม่ให้เกิดการชำรุดเสียหายรวมถึงส่งเสริมทางด้านการตลาด บรรจุภัณฑ์มีบทบาทสำคัญมากต่อผู้ผลิต เป็นหน้าที่ของนักออกแบบที่ต้องคำนึงถึงศาสตร์และศิลป์สำหรับใช้แก้ปัญหาในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งสิ่งสำคัญในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ หรือออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ ผู้ออกแบบหรือผู้ผลิตต้องเข้าใจคือ วัตถุประสงค์ของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ องค์ประกอบของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ขั้นตอนการออกแบบ การวางแผนเพื่อผลิตบรรจุภัณฑ์หรือแม้กระทั่งเทคนิคการออกแบบบรรจุภัณฑ์ (สุกฤตา หิรัณยขวลิต, 2554) จากการออกแบบให้สวยงามโดดเด่นอย่างมีเอกลักษณ์ การเลือกใช้บรรจุภัณฑ์อย่างชาญฉลาดของผู้ประกอบการ ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรธุรกิจได้ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ในปัจจุบันเน้นความใส่ใจในการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ทั้งกระดาษ แก้ว หรือพลาสติก หากบรรจุภัณฑ์ของสินค้าใดพัฒนาจาก วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้จะได้รับความนิยมในการซื้อสินค้าชนิดนั้นเพิ่มขึ้น ปัจจุบันบรรจุภัณฑ์ข้าวมีล่อเป็นถุงพลาสติก ลักษณะของฉลากตลอดจนคำชี้แจงไม่เป็นที่สนใจ ไม่ดึงดูดใจต่อผู้บริโภค ดังนั้น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าชุมชน จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวมีล่อขึ้นมา เพื่อดึงดูดใจผู้บริโภคและเป็นการช่วยให้สินค้าได้รับการตอบรับในเชิงพาณิชย์มากยิ่งขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ขึ้นมาใหม่ ทั้งในด้านของขนาด ลักษณะ สีสนั ชนิด วัสดุ ส่งผลให้กลุ่มผู้ผลิตมีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นการตอบสนองยุทธศาสตร์และนโยบายของประเทศที่เป็นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เข้มแข็ง ดังนั้น กลุ่มจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีคุณภาพสมารถตอบโจทยความต้องการของผู้บริโภคในทิศทางที่ดีขึ้น (รอชิต๊ะ ยีมานี, 2564)

ข้าวมีล่อเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มข้าวกล้องเนินงามที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้าวมีล่อ แปลว่า ข้าวหอมมะลิ ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้บริโภคที่ต้องการใส่ใจดูแลรักษาสุขภาพมากขึ้นทุกขณะ ผลิตภัณฑ์ข้าวมีล่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด สอดคล้องกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น มีเอกลักษณ์ มีจุดเด่น จุดขายที่รู้จักกันแพร่หลาย ข้าวมีล่อ เป็นข้าวที่ไม่ผ่านการขัดสี มีสารอาหารต่าง ๆ มากกว่าข้าวขัดขาว (โรสนี ดอละะ, 2564) หลายคนจึงเชื่อว่าการรับประทานข้าวมีล่อ เป็นประโยชน์ต่อร่างกายหลายด้าน เช่น ส่งผลดีสำหรับผู้ที่ต้องการลดความอ้วน ลดความเสี่ยงการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือด (PATHLAB, 2563) รวมถึงลดความเสี่ยงของโรคมะเร็งบางชนิด ข้าวมีล่อ อุดมไปด้วยสารอาหารมีประโยชน์ เช่น คาร์โบไฮเดรต ซึ่งเป็นแหล่งพลังงานที่สำคัญต่อร่างกาย วิตามินบี ช่วยนำพลังงานจากอาหารมาใช้ในร่างกาย ช่วยสร้างเซลล์เม็ดเลือดแดง

รวมถึงไฟเบอร์ช่วยทำให้อัมท้อง กระตุ้นการทำงานของลำไส้ ส่งผลดีต่อระบบขับถ่าย ช่วยแก้ปัญหาท้องผูก

มีลออ มีความหมายว่า มะลิ มีลักษณะเม็ดข้าวเรียวยาวสั้น กลิ่นหอมคล้ายกับกลั่นดอกมะลิ ซึ่งข้าวกลั่นมีลออ ตำบลเนินงามนั้น เป็นหนึ่งในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีจากที่นี่เคยเป็นอยู่ข้าวอยู่น้ำของหัวเมืองรามันห์มาตั้งแต่ดั้งเดิมแล้ว ปัจจุบันกลุ่มข้าวกลั่นตำบลเนินงามได้นำข้าวเปลือกจากผืนนาในตำบลมาทำการกะเทาะเปลือกโดยไม่ผ่านกระบวนการขัดสีหรืออาจมีการขัดสีเพียงเล็กน้อยเพื่อให้ง่ายต่อการหุงต้มแต่ยังคงให้มีส่วนของจมูกข้าวและเยื่อหุ้มเมล็ดซึ่งเป็นแหล่งของสารอาหารต่าง ๆ อาทิ โยอาหารวิตามินบีวิตามินซี ฯลฯ ซึ่งสารอาหารเหล่านี้ นอกจากจะช่วยในการขับถ่ายแล้วยังช่วยป้องกันโรคเหน็บชาอาการปากนกกระจอกและยังมีความคุณสมบัติน้ำตาลต่ำอนุมูลอิสระจากธรรมชาติอีกด้วย (ภาคใต้ชายแดน, 2562) กลุ่มมีพื้นที่ปลูกข้าวพื้นเมืองของบุรี 300 กว่าไร่ 11 สายพันธุ์ แต่มี 2 สายพันธุ์ที่ผู้บริโภคตอบรับดีคือ พันธุ์หอมมีลออและพันธุ์เลือดปลาไหล โดยหอมมีลออ หุงแล้วมีกลิ่นหอม คล้ายข้าวหอมมะลิแต่กลิ่นจะอ่อนกว่า ส่วนเลือดปลาไหลคล้ายข้าวสังข์หยด แต่เมล็ดอวบและสั้นกว่า ข้าวเลือดปลาไหลนั้นมีวิตามินบีและแคลเซียมเยอะ อีกทั้งมีสารสีแดงช่วยชะลอความแก่ (เทคโนโลยีชาวบ้าน, 2563) กลุ่มข้าวกลั่นเนินงาม จังหวัดยะลา เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน จากกิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมาข้าวกลั่นเนินงามมีความพยายามในการกำหนดเป้าหมายแผนการดำเนินงาน แนวทางในการบริหารจัดการ แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ตามความต้องการของตลาด ดังนั้นจากเป้าหมายความต้องการในการแก้ปัญหาของกลุ่ม ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาวิจัย เพื่อนำผลของการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่การพัฒนาขีดความสามารถอันนำไปสู่ศักยภาพในการดำเนินงาน การพึ่งตนเอง การพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ข้าวมีลออ ตำบลเนินงาม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ เพิ่มรายได้ให้กลุ่มผู้ผลิต ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาออกแบบบรรจุภัณฑ์ข้าวมีลออ กลุ่มข้าวกลั่นเนินงาม ตำบลเนินงาม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ข้าวมีลออ กลุ่มข้าวกลั่นเนินงาม ตำบลเนินงาม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ใช้วิธีวิจัยแบบผสานวิธี โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อย สัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ประเมินความพึงพอใจต้นแบบบรรจุภัณฑ์ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ผลิตข้าวมือลอ ตำบลเนินงาม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา 1 กลุ่ม จำนวน 20 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ต้นแบบบรรจุภัณฑ์ และแบบสอบถาม 1 ชุด

แบบประเมินความพึงพอใจบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการออกแบบ และพัฒนา แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 สอบถามรูปแบบด้านบรรจุภัณฑ์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบบรรจุภัณฑ์

เกณฑ์การวัดระดับตัวแปร ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวัดระดับตัวแปร ตามหลักของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังต่อไปนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง	ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง	ระดับความพึงพอใจมาก
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง	ระดับความพึงพอใจปานกลาง
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง	ระดับความพึงพอใจน้อย
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง	ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งลักษณะของการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ทำการศึกษา เป็น 2 ลักษณะคือ

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ประสิทธิภาพและความพึงพอใจต่อบรรจุภัณฑ์ ทั้งก่อนและหลังออกแบบ จากกลุ่มเป้าหมาย

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการค้นหาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ บทความ และงานวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้านเอกสารและงานวิจัย โดยเป็นการวิเคราะห์ที่ใช้หลักทฤษฎีเหตุผล มานำเสนอในรูปแบบการบรรยายเพื่อหาความจริง ความคิดเห็นในด้านหลักการออกแบบ กราฟิกและบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ข้าวมีลออ ตำบลเนินงาม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ข้าวมีลออ ตำบลเนินงาม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ โดยวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

1. ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบประเมินที่ผ่านการกรอกครบถ้วน

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป การประชุมกลุ่มย่อย สัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาจะใช้การแสดงผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบายเหตุผล ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ในการอธิบายข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ รวมทั้งประสิทธิภาพและความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งก่อน - หลัง การประเมินคุณค่าในรูปแบบบรรจุภัณฑ์ และข้อเสนอแนะจากกลุ่มเป้าหมาย

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ข้าวมีลออ กลุ่มข้าวกล้องเนินงาม ตำบลเนินงาม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ครอบคลุม ด้านบรรจุภัณฑ์ ด้านตราสินค้า ดังนี้

1.1 ด้านบรรจุภัณฑ์

บรรจุภัณฑ์ข้าวมีลออ เป็นถุงกระดาษ ที่มีขนาดความกว้าง 14.5 เซนติเมตร ความยาว 22 เซนติเมตร มีสีเหลืองสดใส เหมาะกับการซื้อเป็นของขวัญในโอกาสต่าง ๆ สามารถดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี มีเอกลักษณ์ที่ลูกค้าจดจำได้ง่าย สามารถนำถุงไปใช้ต่อได้ และได้นำแบบบรรจุภัณฑ์ต้นแบบไปผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์

1.2 ด้านตราสินค้า

ใช้ตราสินค้าเดิม คือ ตรา “มีลออ” แปลว่า หอมมะลิ โลโก้เดิมมีลักษณะดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาพแสดงบรรจุภัณฑ์ และตราสัญลักษณ์เดิมของผู้ผลิตข้าวมีลอ

2. การออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ นำผลจากการสัมภาษณ์ต่อความต้องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ข้าวมีลอ มีรายละเอียดดังนี้

ทีมวิจัยได้ออกแบบงาน 4 แบบ ดังนี้

รูปทรงบรรจุภัณฑ์ เป็นทรงเหลี่ยมจัตุรัสแนวตั้ง เพื่อสะดวกในการโชว์ผลิตภัณฑ์ และใช้สอย ทำจากกระดาษอาร์ตการ์ด ขนาด 190 แกรมเคลือบลามิเนต พิมพ์ 4 สี การออกแบบกราฟิก มี 4 แบบ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงภาพแบบร่างบรรจุภัณฑ์ 4 แบบ

แบบที่ 1	แบบที่ 2	แบบที่ 3	แบบที่ 4
			
ผลิตภัณฑ์ของฝาก	สร้างมูลค่าเพิ่มให้ เกิดขึ้น	ดีไซน์เป็นถุงกระดาษ ดูดี มีมูลค่า สร้างความ ประทับใจให้เกิดขึ้น	สร้างรายได้เพิ่ม

3. การตรวจสอบงานออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน คือ ผู้เชี่ยวชาญออกแบบผลิตภัณฑ์ 1 คน ผู้ประกอบการ ข้าวมีลอ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตบรรจุภัณฑ์ 1 คน โดยใช้ Rating scale ได้ผลการประเมิน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เปรียบเทียบ 4 แบบ

เกณฑ์ในการพิจารณา บรรจุภัณฑ์	แบบที่ 1 ได้		แบบที่ 2 ได้		แบบที่ 3 ได้		แบบที่ 4 ได้	
	คะแนนอันดับ 4		คะแนนอันดับ 3		คะแนนอันดับ 1		คะแนนอันดับ 2	
	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1 ตัวบรรจุภัณฑ์	2.28	ปานกลาง	3.84	มาก	4.80	มากที่สุด	4.12	มาก
2 ประโยชน์ใช้สอย	3.08	ปานกลาง	3.96	มาก	5.0	มากที่สุด	4.24	มาก
รวม	2.68	ปานกลาง	3.90	มาก	4.90	มากที่สุด	4.18	มาก

ผู้วิจัยนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน มาเปรียบเทียบ เพื่อหาแบบที่ได้ค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 1 แบบ ปรากฏว่าแบบที่ 3 ได้คะแนนอันดับ 1 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบบรรจุภัณฑ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปทำต้นแบบบรรจุภัณฑ์ 1 แบบ นำไปให้ผู้บริโภคประเมิน

4. ผลการสำรวจความพึงพอใจของแบบบรรจุภัณฑ์ที่พัฒนา

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33 ประกอบอาชีพแม่บ้าน จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 70 จำนวนการซื้อต่อครั้ง คือ ซื้อครั้งละ 1 ถุง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 และด้านวัตถุประสงค์ของการซื้อแต่ละครั้ง คือ นำไปรับประทานเอง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66

การแปลผลค่าคะแนนเฉลี่ยจากผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภค ทำให้ทราบถึงค่าคะแนนเฉลี่ย ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคแยกย่อยเป็นรายด้าน ทั้งด้านตัวบรรจุภัณฑ์ และประโยชน์ใช้สอย โดยสามารถพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อบรรจุภัณฑ์

รายการ	ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภค	
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1.ตัวบรรจุภัณฑ์	4.71	มากที่สุด
1.1 บรรจุภัณฑ์แสดงข้อมูลที่จำเป็นได้ครบถ้วน	4.83	มากที่สุด
1.2 การออกแบบโลโก้ มีชื่อผู้ผลิต เครื่องหมายทางการค้า	4.80	มากที่สุด
1.3 การออกแบบฉลากบรรจุภัณฑ์ สามารถสื่อสารถึงตัวผลิตภัณฑ์ได้ชัดเจน	4.50	มากที่สุด

รายการ	ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภค	
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
2.ประโยชน์ใช้สอย	3.98	มาก
2.1 จับถือสะดวก	4.06	มาก
2.2 ถูสามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้	3.83	มาก
2.3 สวยงาม แข็งแรง	4.07	มาก

อภิปรายผล

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ข้าวมีอโล กลุ่มข้าวกล้องเนินงาม อำเภอราษีไศล จังหวัดยะลา ผลการวัด ประสิทธิภาพโดยรวมของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ทำการประเมินเป็น 2 ด้าน คือ ด้านตัวบรรจุภัณฑ์ และด้านประโยชน์ใช้สอย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ แบบที่ 3 ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด การออกแบบบรรจุภัณฑ์ใช้วัสดุที่ทำจากกระดาษ มีคุณสมบัติป้องกันความชื้นอากาศได้อย่างเหมาะสม บรรจุภัณฑ์แสดงโลโก้ มีชื่อผู้ผลิต เครื่องหมายทางการค้า การออกแบบฉลากบรรจุภัณฑ์สามารถสื่อสารถึงตัวผลิตภัณฑ์ได้ชัดเจน มีข้อมูลที่จำเป็นครบถ้วน สามารถดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี มีเอกลักษณ์ที่ลูกค้าสามารถจดจำได้ง่าย ถูสามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ รูปแบบสวยงาม แข็งแรง อีกทั้ง มยุรี ภาคลำเจียก ที่พบว่าองค์ประกอบกราฟิกบรรจุภัณฑ์ ประกอบด้วย ชื่อสินค้า ตราสินค้า เครื่องหมายทางการค้า รายละเอียดของสินค้า จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ ปริมาณบรรจุ น้ำหนักสุทธิ ส่วนประกอบโดยประมาณของผลิตภัณฑ์ วิธีการใช้ วิธีการเก็บรักษา อายุการเก็บรักษา ชื่อ ที่อยู่ผู้ผลิตสินค้า ชื่อ ที่อยู่ของผู้นำเข้า และจำหน่าย ข้อมูลทางการค้า เช่น บาร์โค้ด วลีหรือคำพูดที่ดึงดูดความสนใจ (มยุรี ภาคลำเจียก, 2556) นอกจากนี้ สุมาลี ทองรุ่งโรจน์ การออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์ประกอบด้วย ข้อมูล ตัวอักษร สัญลักษณ์ ภาพ เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญอันดับแรกของการออกแบบ การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์จะต้อง 1) มีความโดดเด่น 2) มีตรา ภาพพจน์ และความแตกต่าง 3) มีความรู้สึกร่วมที่ดี 4) ฉลากบนบรรจุภัณฑ์ที่มีข้อมูลครบถ้วน โดยส่วนประกอบบนบรรจุภัณฑ์นั้นจะแสดงออกถึงจิตสำนึกของผู้ผลิตสถานะของบรรจุภัณฑ์ ซึ่งสามารถขยับเป็นสื่อโฆษณาระยะยาว เมื่อรวมกับความสวยงาม สะดุดตา จะทำให้บรรจุภัณฑ์เป็นตัวเลือกในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (สุมาลี ทองรุ่งโรจน์, 2555)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ข้าวมีอโล กลุ่มข้าวกล้องเนินงาม อำเภอราษีไศล จังหวัดยะลา การออกแบบบรรจุภัณฑ์ แบบที่ 3 ได้รับความพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด การออกแบบบรรจุภัณฑ์ใช้วัสดุที่ทำจากกระดาษ มีคุณสมบัติป้องกันความชื้นอากาศได้อย่างเหมาะสม บรรจุ

ภัณฑ์แสดงโลโก้ มีชื่อผู้ผลิต เครื่องหมายทางการค้า การออกแบบฉลากบรรจุภัณฑ์สามารถสื่อสารถึงตัวผลิตภัณฑ์ได้ชัดเจน มีข้อมูลที่จำเป็นครบถ้วน สามารถดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี มีเอกลักษณ์ที่ลูกค้าสามารถจดจำได้ง่าย และสามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ รูปแบบสวยงาม แข็งแรง ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับข้าวมือลอ กลุ่มข้าวกล้องเนินงาม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ผลจากการศึกษารูปแบบบรรจุภัณฑ์ ใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์ที่เป็นถุงกระดาษ ผลิตจากกระดาษอาร์ตการ์ด 190 แกรม เคลือบลามิเนต พิมพ์ 4 สี รองรับน้ำหนักข้าว 1 กิโลกรัม ช่วยให้ผลิตภัณฑ์และตราสินค้าดูโดดเด่น ตอบรับในเชิงพาณิชย์ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อข้าวมือลอควรทำผลิตภัณฑ์แบบถุง เพื่อเป็นการประหยัดต้นทุนของผู้ผลิตและเป็นการประหยัดของผู้บริโภค และ ควรมีการจัดส่วนลดในกรณีที่ซื้อสินค้าจำนวนมาก

เอกสารอ้างอิง

- PATHLAB. (2563). ข้าวไม่ขัดสี” เต็มเปี่ยมสารอาหารที่ดีตัวช่วยป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง. เรียกใช้เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://www.pathlab.co.th/brown-rice-with-benefits/>
- เทคโนโลยีชาวบ้าน. (2563). ข้าวพื้นเมือง ยะลา ผลิตไม่ทันตลาดต้องการ. เรียกใช้เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2564 จาก https://www.technologychaoban.com/bullet-news-today/article_139140
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ภาคใต้ชายแดน. (2562). พช. จ.ยะลา หนุน “มือลอ” ข้าวกล้องเนินงาม อ.รามัน จ.ยะลา ขยายต่อสู่งานวิจัย. เรียกใช้เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2564 จาก https://paaktai.com/news_economy/detail/1426
- มยุรี ภาคลำเจียก. (2556). บรรจุภัณฑ์สินค้าอุปโภคบริโภค. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์หิโยเฮง.
- รอชิตะ ยีมานี. (12 สิงหาคม 2564). ประธานกลุ่มข้าวมือลอ ตำบลเนินงาม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา. (วาสนา พิทักษ์ธรรม, ผู้สัมภาษณ์)
- โรสนี ดอเลาะ. (12 สิงหาคม 2564). เจริญญีกกลุ่มข้าวมือลอ ตำบลเนินงาม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา. (จริญ พิทักษ์ธรรม, ผู้สัมภาษณ์)
- สมพงษ์ เพื่ออรามณ์. (2550). บรรจุภัณฑ์กับการส่งออก. กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์.
- สุกฤตา หิรัณยขลิต. (2554). กว่าจะบรรจุภัณฑ์. วารสารนักบริหาร, 31(2), 241-247.
- สมาลี ทองรุ่งโรจน์. (2555). ออกแบบบรรจุภัณฑ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วาดศิลป์.

การวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด
ของการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery
ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*

FACTORS ANALYSIS OF THE DECISION OF MARKETING MIX FOR
FOOD DELIVERY SERVICE IN BANGKOK AND METROPOLITAN AREA

บัญชาสิทธิ์ ตั้งศิริสกุล

Bunchasit Tangsirirakul

อนุชา ถาพยอม

Anucha Thapayom

ทวีศักดิ์ รูปสิงห์

Taweesak Roopsing

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Thailand.

Email: bunchasit.tang@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ Food Delivery ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการตัดสินใจซื้อ Food Delivery ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่เคยใช้บริการ Food Delivery อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออาหารเพื่อการบริโภคของประชาชนในช่องทางออนไลน์ โดยแอปพลิเคชันที่กลุ่มตัวอย่างใช้บริการมากที่สุด ได้แก่ Grabfood รองลงมาคือ Foodpanda โดยความถี่ที่ใช้บริการส่วนมาก 1 ครั้ง/สัปดาห์ รองลงมา คือ 2 - 3 ครั้ง/สัปดาห์ ด้านประเภทอาหาร ส่วนมากเป็นอาหารจานหลัก รองลงมาคือ อาหารว่าง (ขนมปัง/เบเกอรี่) ส่วนด้านเวลาในการใช้บริการส่วนมากจะเป็น มื้อกลางวัน (11.01 - 17.00 น.) รองลงมาคือ มื้อเย็น (17.01 - 23.00 น.) ด้านวัตถุประสงค์หลักในการใช้บริการส่วนมาก ตอบว่า ไม่มีเวลาในการเดินทางไปร้านอาหาร รองลงมาคือ หลีกเลี้ยงการต่อคิวร้านอาหาร และด้านค่าใช้จ่ายในการใช้บริการโดยเฉลี่ยส่วนมาก ราคาต่ำกว่า 300 บาท รองลงมาคือ 301 - 500 บาท ส่วนผล

* Received 29 November 2021; Revised 28 December 2021; Accepted 3 January 2022

การศึกษาองค์ประกอบและรูปแบบการตัดสินใจซื้ออาหารเพื่อการบริโภคของประชาชนในช่องทางออนไลน์ โดยการนำตัวแปรย่อยของส่วนประสมทางการตลาดมาวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยพิจารณาค่าน้ำหนักของแต่ละตัวแปร เพื่อกำหนดว่าตัวแปรใดอยู่ในองค์ประกอบใด สรุปว่า มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) ด้านการให้บริการ 2) ด้านเจ้าหน้าที่จัดส่ง 3) ด้านการประชาสัมพันธ์ 4) ด้านรูปแบบการจัดส่ง และ 5) ด้านราคา
คำสำคัญ: การจัดส่งอาหาร, การวิเคราะห์องค์ประกอบ, ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, การตลาดออนไลน์

Abstract

The objectives of this research article were to 1) Study the behavior of purchasing food delivery service in Bangkok and Metropolitan area 2) To study the Factors analysis of purchasing food delivery service in Bangkok and Metropolitan area. The researcher has studied from the sample which is a group of 400 people who have used Food delivery service in Bangkok and its vicinity. Statistical value, percentage, mean, standard deviation and factor analysis. The results of the research can be concluded that Consumer decision-making behavior in online channels The applications that were used the most were Grabfood followed by Foodpanda, with the most frequent use of the service once/week, followed by 2 - 3 times/week. Food of type Most of them are main dishes, followed by snacks (bread/bakery), while the service hours are mostly lunch (11.01 - 17.00), followed by dinner (17.01 - 23. 00) For the main purpose of using the service, most of them answered that they did not have time to go to the restaurant, followed by avoiding the restaurant queue And the average cost of using the service, most prices are lower than 300 baht, followed by 301 - 500 baht. The results of the study composition and patterns of purchasing food for public consumption online. By using the sub-variables of the marketing mix to analyze the composition by considering the weight of each variable in each element in order to determine which variables are in any element, conclude that there are 5 main components as follows: 1) Service provision, 2) Delivery officer, 3) Public relations, 4) Delivery format and 5. Price
Keywords: Food Delivery, Factors Analysis, Market Mix Factors, Marketing Online

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงในทุกมิติทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ซึ่งเทคโนโลยีได้เข้ามามีอิทธิพลกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ และอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในยุคนี้ กลายเป็น ”โลกออนไลน์” หรือกล่าวได้ว่าอินเทอร์เน็ตถูกนำมาสร้างสรรค์ในด้านต่าง ๆ ได้มากมาย เช่น สื่อการศึกษา ระบบการเงิน นอกจากนี้ยังเข้ามาปรับเปลี่ยนวิถีการใช้ชีวิตให้สะดวกสบายยิ่งขึ้น และเข้ามาช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้คนในปัจจุบันหันมาเลือกใช้สินค้าและบริการทางออนไลน์มาก ดังนั้นผู้ประกอบการในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องรู้จักใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจตน หากใช้ให้ถูกวิธีก็จะกลายเป็นช่องทางที่สามารถทำให้ธุรกิจเติบโตได้ และในเวลานี้มีผู้ประกอบการหลายรายได้เริ่มขยายขยายธุรกิจของตัวเองจากหน้าร้านแบบออฟไลน์เพียงอย่างเดียวมาเป็นการทำหน้าร้านแบบออนไลน์ควบคู่ไปด้วย ขณะที่เจ้าของธุรกิจรุ่นใหม่ส่วนใหญ่จะมีหน้าร้านเฉพาะช่องทางออนไลน์เท่านั้น เนื่องจากช่องทางออนไลน์นี้ไม่ต้องใช้เงินลงทุนสูงเหมือนการทำหน้าร้านแบบออฟไลน์ และยังสามารถเปิดขายได้ตลอด 24 ชั่วโมงอีกด้วย ประกอบกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต เช่น สมาร์ทโฟน หรือคอมพิวเตอร์ มีราคาที่ถูกลง ทำให้ผู้บริโภคสามารถหาซื้อและเป็นเจ้าของได้ง่าย ส่งผลให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ตลอดเวลา

โดยกิจกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตยอดนิยมของคนไทย 5 อันดับแรก คือ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ร้อยละ 96.3 การรับ-ส่งอีเมล ร้อยละ 74.2 การค้นหาข้อมูล ร้อยละ 70.8 การดูโทรทัศน์ คลิปวิดีโอ ฟังเพลงออนไลน์ ร้อยละ 60.7 และการซื้อสินค้าออนไลน์ร้อยละ 51.3 ตามลำดับ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) หรือ ETDA (เอ็ตด้า) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562ก) สำหรับประเทศไทยนั้นพบว่า ปี 2562 ที่ผ่านมามีคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละ 10 ชั่วโมง 22 นาที หรือเพิ่มขึ้น 17 นาที (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) หรือ ETDA (เอ็ตด้า) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562ข) จากปี 2561 นอกจากนี้ ยังพบว่าคนไทยเปลี่ยนผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ไปสู่ระบบออนไลน์มากขึ้น เช่น การจองโรงแรมที่พัก การซื้อตั๋วโดยสาร การชำระสินค้าและบริการ รวมถึงบริการสั่งอาหาร โดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย (ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน), 2563) พบว่า จำนวนครั้งของการจัดส่งอาหารไปยังที่พักในปี 2563 จะสูงกว่า 66-68 ล้านครั้ง หรือขยายตัวทั้งปีสูงถึงร้อยละ 0-84.0 เมื่อเทียบกับปีก่อน (ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน), 2563) อย่างไรก็ตาม การขยายตัวที่แรงขึ้นก็อาจผลักดันให้ตลาดเข้าสู่ภาวะอิ่มตัวเร็วขึ้น และทำให้ผู้เล่นบางรายอาจจำเป็นต้องออกจากตลาดไป โดยคนไทยใช้บริการสั่งอาหารผ่านระบบออนไลน์ ร้อยละ 69.1 เทียบกับออฟไลน์ 30.9 ธุรกิจอาหารเองก็ใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตเช่นเดียวกัน รวมถึงการเข้ามาของธุรกิจบริการส่งอาหารอย่าง ”Food Panda” ”Line Man “ และ ”Grab Food” ดำเนินธุรกิจแบบ B2b2c กล่าวคือ ผู้ประกอบการ

กลุ่มนี้จะทำหน้าที่เป็นคนกลางในการรวบรวมร้านอาหารต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน และให้บริการจัดส่งอาหารให้แก่ผู้บริโภคหรือลูกค้าของร้านอาหารนั้น ๆ ผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างแอปพลิเคชันที่สามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ประเมินว่า ธุรกิจ Food Delivery ในปี 2563 จะมีมูลค่าสูงถึง 41,000 ล้านบาท (ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน), 2563) เนื่องจากความนิยมในการสั่งอาหารของผู้บริโภคในเมือง ทำให้ผู้ประกอบการร้านอาหาร เข้ามามีส่วนในการขยายตลาดนี้ให้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ทิศทางของธุรกิจการจัดส่งอาหารไปยังที่พักในช่วงที่เหลือของปี 2563 ปริมาณการใช้บริการลดลงกว่าในช่วงครึ่งแรกของปีนี้ แต่การใช้บริการยังสูงกว่าช่วงก่อนเกิดโควิด - 19 เนื่องจากผู้บริโภคคุ้นชินกับการใช้บริการ กอปรกับการแข่งขันกันกระตุ้นการใช้บริการจากผู้ให้บริการแอปพลิเคชัน

จากที่กล่าวมา จะเล็งเห็นว่าธุรกิจ Food Delivery ในประเทศไทยในปัจจุบันมีการเติบโตและขยายอย่างต่อเนื่อง และมีการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้พฤติกรรม และวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อให้ผู้ประกอบการต่าง ๆ สามารถต่อยอดและพัฒนาธุรกิจของตนเองให้มีความแข็งแกร่งเพื่อให้สามารถเข้ามาแข่งขันในตลาดที่กำลังเติบโตนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้งนี้เป็นการศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลประชากรกลุ่มเป้าหมายที่เคยใช้บริการ Food delivery แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมายของงานวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มคนที่เคยใช้บริการ Food Delivery ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มคนที่เคยใช้บริการ Food Delivery ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เนื่องจากไม่ทราบความแน่นอนของประชากร จึงใช้สูตร W.G. Cochran โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และจากการคำนวณสูตร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมที่สามารถนำมาอ้างอิงเป็นตัวแทนประชากรของกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด เท่ากับ 384 ตัวอย่าง อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการป้องกันความผิดพลาดจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงจัดทำแบบสอบถามเพิ่มอีก 4% รวมขนาดตัวอย่างเท่ากับ 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check - List) เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ ระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารเพื่อการบริโภคของประชาชนในช่องทางออนไลน์

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้ออาหารเพื่อการบริโภคของประชาชน และการเลือกใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามจะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ในการประเมิน 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scales)

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ข้อนี้มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ข้อนี้มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.39 หมายถึง ข้อนี้มีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ข้อนี้มีความสำคัญอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ข้อนี้มีความสำคัญอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

วิธีการเก็บข้อมูล

การศึกษารูปแบบการตัดสินใจซื้ออาหารเพื่อการบริโภคของประชาชนในช่องทางออนไลน์ ได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยการใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่านทาง Google Forms เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากเป็นช่องทางที่ให้กลุ่มตัวอย่างเข้าถึงแบบสอบถามได้ง่ายที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้มีการกระจายแบบสอบถามผ่านทาง Social Network ได้แก่ Line Facebook Messenger และ E-mail นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการแจก

แบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างทำโดยตรง เช่น การแจกแบบสอบถามหน้าร้านอาหาร ซึ่งเป็นร้านที่เข้าร่วมรายการกับแอปพลิเคชันอาหาร ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 13 สิงหาคม 2563 – 12 ตุลาคม 2563

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

อธิบายลักษณะการกระจายตัวของข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ ระดับการศึกษา โดยนำเสนอรูปแบบ ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. วิเคราะห์น้ำหนักขององค์ประกอบ (Factor Analysis)

นำปัจจัยของส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7p's เพื่อหาน้ำหนักและนำมาจัดองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย โดยใช้วิธี ดังนี้

2.1 KMO และ Bartlett's test เพื่อตรวจสอบสอดคล้องกลมกลืนของข้อมูล

2.2 Eigen Value เพื่อดูกลุ่มที่ถูกจัดขึ้นมีความน่าเชื่อถือ

2.3 Factor loading เพื่อดูค่าน้ำหนักที่ข้อคำถาม (ตัวแปร) ที่มีต่อกลุ่ม (องค์ประกอบ)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประกอบด้วยข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ

1.1 ด้านเพศ พบว่า เพศของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.70 ที่เหลือได้แก่เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 38.30

1.2 ด้านอายุ พบว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ อายุระหว่าง 20-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.70 รองลงมาได้แก่ อายุระหว่าง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.50 อายุระหว่าง 40-49 ปี และอายุ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 8.30 และน้อยกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.20

1.3 ด้านรายได้ พบว่า รายได้ของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ รายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 คิดเป็นร้อยละ 34.00 รองลงมาได้แก่ รายได้ระหว่าง 20,001 - 30,000 คิดเป็นร้อยละ 23.00, ต่ำกว่า 10,000 คิดเป็นร้อยละ 21.00 รายได้ระหว่าง 30,001 - 40,000 คิดเป็นร้อยละ 9.50 รายได้ตั้งแต่ 50,001 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 7.00 และ รายได้ระหว่าง 40,001 - 50,000 คิดเป็นร้อยละ 5.50

1.4 ด้านระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 73.80 รองลงมาได้แก่ ปริญญาโท หรือ สูงกว่าคิดเป็นร้อยละ 16.70 และต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 9.50

1.5 ด้านอาชีพ พบว่า อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ พนักงานเอกชน / ลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 54.30 รองลงมาได้แก่ นักเรียน / นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20.00 รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 11.00 ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 9.50 รับจ้าง / อาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 4.50 และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 0.70

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกใช้บริการ Food Delivery ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ประกอบด้วยข้อมูลด้านพฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ แอปพลิเคชันที่ผู้บริโภคใช้บริการ ความถี่ในการใช้บริการ ประเภทอาหารอาหารที่ใช้บริการ ช่วงเวลาที่ใช้บริการ วัตถุประสงค์ในการใช้บริการ ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการต่อครั้ง

2.1 ด้านแอปพลิเคชันที่ผู้บริโภครับใช้บริการ พบว่า แอปพลิเคชันที่ผู้บริโภครับใช้บริการมากที่สุด ได้แก่ GrabFood คิดเป็นร้อยละ 53.30 รองลงมาได้แก่ Foodpanda คิดเป็นร้อยละ 22.80, Line Man & Lalamove คิดเป็นร้อยละ 20.00, อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 2.20 และ Gojek คิดเป็นร้อยละ 1.70

2.2 ความถี่ในการใช้บริการ พบว่า ความถี่ในการใช้บริการมากที่สุด ได้แก่ 1 ครั้ง / สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 54.80 รองลงมาได้แก่ 2 - 3 ครั้ง / สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 34.50, 4 - 6 ครั้ง / สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 8.50, และ 7 ครั้งขึ้นไป / สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 2.20

2.3 ประเภทอาหารอาหารที่ใช้บริการ พบว่า ประเภทอาหารอาหารที่ใช้บริการมากที่สุด ได้แก่ อาหารจานหลัก คิดเป็นร้อยละ 67.30 รองลงมาได้แก่ อาหารว่าง (ขนม/เบเกอรี่) คิดเป็นร้อยละ 19.30, เครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 13.00, และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 0.40

2.4 ช่วงเวลาที่ใช้บริการ พบว่า ช่วงเวลาที่ใช้บริการมากที่สุด ได้แก่ กลางวัน (11.01 - 17.00 น.) คิดเป็นร้อยละ 50.30 รองลงมาได้แก่ มื้อเย็น (17.01 - 23.00 น.) คิดเป็นร้อยละ 34.70 มื้อดึก (23.01 - 05.00 น.) คิดเป็นร้อยละ 12.20 และมื้อเช้า (05.01 - 11.00 น.) คิดเป็นร้อยละ 2.80

2.5 วัตถุประสงค์ในการใช้บริการ พบว่า วัตถุประสงค์หลักในการใช้บริการมากที่สุด ได้แก่ ไม่มีเวลาในการเดินทางไปร้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ 65.30 รองลงมาได้แก่ หลีกเลี่ยงการต่อคิวร้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ 22.30 รวบรวมร้านอาหารที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 4.70 ต้องการทานอาหารหลากหลายร้านพร้อมกัน คิดเป็นร้อยละ 4.40 และความกังวลเรื่องท้องรถ คิดเป็นร้อยละ 3.30

2.6 ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการต่อครั้ง พบว่า ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการต่อครั้ง โดยเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ค่าใช้จ่ายต่ำกว่า 300 บาท คิดเป็นร้อยละ 64.00 รองลงมาได้แก่ ค่าใช้จ่ายระหว่าง 301 - 500 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.00 ค่าใช้จ่ายระหว่าง 501 - 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.00 และค่าใช้จ่ายระหว่าง 1,000 - 1,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.00

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ข้อมูลที่ได้ผู้ตอบแบบสอบถามที่ครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถสรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อรูปแบบการตัดสินใจเพื่อการบริโภคของประชาชนในช่องทางออนไลน์ โดยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ของลิเคิร์ท (Likert Scales) และแปลผลข้อมูลตามปัจจัยทั้ง 7 ปัจจัยนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของส่วนประสมทางการตลาดในภาพรวม

ส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์	4.42	0.48	มาก
2. ปัจจัยด้านราคา	4.26	0.64	มาก
3. ปัจจัยด้านช่องทางจัดจำหน่าย	4.37	0.58	มาก
4. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด	4.33	0.66	มาก
5. ปัจจัยด้านบุคคล	4.38	0.61	มาก
6. ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ	4.26	0.60	มาก
7. ปัจจัยด้านกระบวนการ	4.34	0.61	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนของส่วนประสมทางการตลาดในภาพรวมที่มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญดังนี้ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ($\bar{X} = 4.38$) ปัจจัยด้านช่องทางจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 4.37$) ปัจจัยด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.34$) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 4.33$) ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X} = 4.26$) และ ปัจจัยด้านราคา ($\bar{X} = 4.26$)

4. ผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การวิเคราะห์หาองค์ประกอบโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) มีวัตถุประสงค์เพื่อหาองค์ประกอบที่สำคัญของกลุ่มตัวแปรด้านส่วนประสมด้านการตลาดที่ส่งผลต่อรูปแบบการตัดสินใจซื้ออาหารเพื่อการบริโภคของประชาชน โดยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์หาองค์ประกอบของกลุ่มตัวแปรด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7p's

จากการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 31 ข้อ ด้วยค่าสถิติ KMO ของไกเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer - Olkin Measura Of Sampling Adequacy) ได้ค่า KMO = 0.95 (ค่า KMO ไม่ควรต่ำกว่า 0.50) แสดงว่าค่า KMO ที่ได้ มีความเหมาะสมที่จะนำตัวแปรกลุ่มนี้ไปทำการวิเคราะห์หาค่าองค์ประกอบ เมื่อนำกลุ่มตัวแปรดังกล่าวไปทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principle Component Analysis) โดยใช้วิธีการหมุนแกนด้วยวิธีวารีแมกซ์ (Varimax Rotation) ที่มีค่าไอเกน (Eigen Value) ตั้งแต่ 1.0 ขึ้นไป

จากการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบของกลุ่มตัวแปรด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7P's ด้วยการหมุนแกนด้วยวิธีวารีแมกซ์ (Varimax Rotation) พบว่าได้องค์ประกอบทั้งหมด 5 องค์ประกอบ มีค่าพิสัยของไอเกนอยู่ที่ 14.46 - 1.12 และมีค่าแปรปรวนสะสมอยู่ที่ร้อยละ 64.35

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักของแต่ละตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ เพื่อกำหนดว่าตัวแปรใดจะอยู่ในองค์ประกอบใด โดยใช้หลักการพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละตัวแปร ว่ามีค่าสูงสุดอยู่ในองค์ประกอบใด ก็ถือว่าอยู่ในตัวแปรขององค์ประกอบนั้น พบว่า มีจำนวนองค์ประกอบอยู่จำนวน 5 องค์ประกอบหลัก เมื่อนำมาจัดทำ Factor และใส่ค่า Factor Loading ซึ่งได้ทำการสังเคราะห์ชื่อตามองค์ประกอบ

ตารางที่ 2 องค์ประกอบหลักทั้งหมด 5 องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อย

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
องค์ประกอบหลักที่ 1	P3.6 P3.5 P3.2 P3.4 P7.3 P7.2 P3.1 P3.3 P7.1
องค์ประกอบหลักที่ 2	P5.2 P5.3 P5.1 P6.3 P7.4 P6.4
องค์ประกอบหลักที่ 3	P4.3 P6.1 P4.2 P4.1 P6.2
องค์ประกอบหลักที่ 4	P1.5 P1.6 P1.1 P1.3 P1.4
องค์ประกอบหลักที่ 5	P2.2 P2.1 P2.4

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบซึ่งได้ทั้งหมด 5 องค์ประกอบหลัก เมื่อนำมากำหนดกลุ่ม และตั้งชื่อใหม่ตามองค์ประกอบย่อย

ตารางที่ 3 องค์ประกอบหลักที่ 1 องค์ประกอบย่อย และชื่อองค์ประกอบหลัก

องค์ประกอบย่อย	รายละเอียดองค์ประกอบย่อย	Factor loading	ชื่อองค์ประกอบใหม่
P3.6	1. สามารถชำระเงินได้สะดวก	0.77	1
P3.5	2. มีช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย	0.74	
P3.2	3. สถานที่จัดส่งครอบคลุมหลายพื้นที่	0.63	
P3.4	4. ช่วงเวลาในการให้บริการมีความเหมาะสม	0.60	

องค์ประกอบย่อย	รายละเอียดองค์ประกอบย่อย	Factor loading	ชื่อองค์ประกอบใหม่
P7.3	5. ขั้นตอนการสมัครง่ายต่อการเข้าใจ	0.58	ด้านการให้บริการ
P7.2	6. ขั้นตอนการสมัครมีความสะดวกและรวดเร็ว	0.57	
P3.1	7. รายละเอียดอาหารแยกหมวดหมู่ชัดเจนค้นหาง่าย	0.58	
P3.3	8. ระบบติดตาม การจัดส่งสามารถติดตามได้ตลอดเวลา	0.55	
P7.1	9. บริการ Food Delivery มีจำนวนรถและพนักงานเพียงพอต่อการให้บริการ	0.53	

ตารางที่ 4 องค์ประกอบหลักที่ 2 องค์ประกอบย่อย และชื่อองค์ประกอบหลัก

องค์ประกอบย่อย	รายละเอียดองค์ประกอบย่อย	Factor loading	ชื่อองค์ประกอบใหม่
P5.2	1. พนักงานสามารถสื่อสารกับลูกค้าได้อย่างถูกต้องและชัดเจน	0.75	ด้านเจ้าหน้าที่จัดส่ง
P5.3	2. พนักงานให้บริการด้วยความเป็นมิตรมีอัธยาศัยไมตรีและสุภาพอ่อนโยน	0.68	
P5.1	3. พนักงานมีทักษะในการจัดส่งอาหาร และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดี	0.65	
P6.3	4. อุปกรณ์จัดส่งอาหารและชุดของพนักงานมีความสะอาด	0.61	
P7.4	5. การให้บริการมีการติดต่อประสานงานเพื่อแจ้งข้อมูลหรือแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับลูกค้าอย่างรวดเร็ว	0.56	
P6.4	6. ยานพาหนะที่จัดส่งมีความสะอาดและปลอดภัย	0.55	

ตารางที่ 5 องค์ประกอบหลักที่ 3 องค์ประกอบย่อย และชื่อองค์ประกอบหลัก

องค์ประกอบย่อย	รายละเอียดองค์ประกอบย่อย	Factor loading	ชื่อองค์ประกอบใหม่
P4.3	1. การบริการ Food Delivery มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลส่งเสริมทางการตลาดผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อออนไลน์ โทรศัพท์ อีเมล โฆษณาต่าง ๆ ฯลฯ อย่างต่อเนื่อง	0.79	
P6.1	2. แอปพลิเคชันมีสีสันสวยงามสบายตา	0.72	

องค์ประกอบย่อย	รายละเอียดองค์ประกอบย่อย	Factor loading	ชื่อองค์ประกอบใหม่
3	P4.2 3. การบริการ Food Delivery จัดกิจกรรมร่วมกับร้านอาหารจำนวนมาก	0.69	ด้านการประชาสัมพันธ์
	P4.1 4. การบริการ Food Delivery จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด เช่น ส่วนลดในการจัดส่งอาหาร และส่วนลดค่าอาหาร เป็นต้น	0.59	
	P6.2 5. ข้อมูลบนแอปพลิเคชันมีความทันสมัย	0.50	

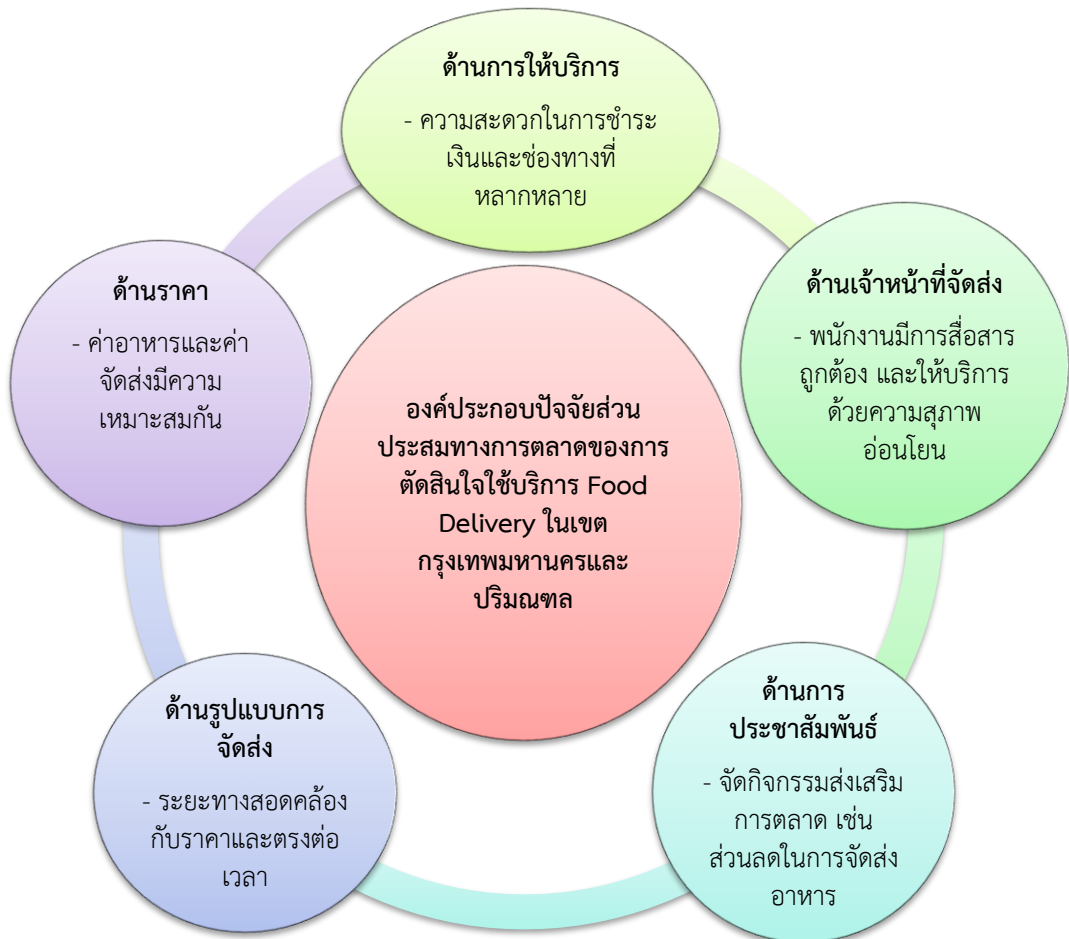
ตารางที่ 6 องค์ประกอบหลักที่ 4 องค์ประกอบย่อย และชื่อองค์ประกอบหลัก

องค์ประกอบย่อย	รายละเอียดองค์ประกอบย่อย	Factor loading	ชื่อองค์ประกอบ
	P1.5 1. การบริการจัดส่งอาหารมีร้านอาหารร่วมที่หลายหลาย	0.64	ด้านรูปแบบการจัดส่ง
4	P1.6 2. บรรจุภัณฑ์กับอาหารมีความเหมาะสม	0.64	
	P1.1 3. การจัดส่งตรงต่อเวลา	0.60	
	P1.3 4. ระยะเวลาจัดส่งสอดคล้องกับระยะทาง	0.59	
	P1.4 5. แอปพลิเคชันที่ใช้งานรวดเร็วและระบบไม่ขัดข้อง	0.55	

ตารางที่ 7 องค์ประกอบหลักที่ 5 องค์ประกอบย่อย และชื่อองค์ประกอบหลัก

องค์ประกอบย่อย	รายละเอียดองค์ประกอบย่อย	Factor loading	ชื่อองค์ประกอบ
	P2.2 1. ค่าอาหารมีความเหมาะสม	0.76	ด้านราคา
5	P2.1 2. ค่าจัดส่งกับระยะทางมีความเหมาะสม	0.68	
	P2.4 3. ภาพรวมการใช้บริการจัดส่งอาหารคุ้มค่ากับเงินที่เสียไป	0.67	

เมื่อนำองค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบ มาทำองค์ประกอบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ภาพที่ 1 องค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบขององค์ประกอบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สามารถจัดรูปแบบได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการให้บริการ 2) ด้านเจ้าหน้าที่จัดส่ง 3) ด้านการประชาสัมพันธ์ 4) ด้านรูปแบบการจัดส่ง 5) ด้านราคา ซึ่งในแต่ละด้าน 1) ด้านการให้บริการ และ 2) ด้านเจ้าหน้าที่จัดส่ง สอดคล้องกับ สันต์จุฑา จำรูญวัฒน์ ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการร้านอาหารประเภทฟู้ดทรัค (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการมากที่สุดคือ ความเอาใจใส่และกระตือรือร้นในการให้บริการของพนักงาน (สันต์จุฑา จำรูญวัฒน์, 2559) สอดคล้องกับ ปิยมาภรณ์ ช่วยชูหนู ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์ พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากรส่งผลต่อการ

ตัดสินใจซื้อมากที่สุดคือ ผู้ชายมี ความน่าเชื่อถือ อธยาศัยดี และสามารถตอบข้อสงสัยของผู้บริโภคได้ (ปิยมากร ช่วยชูหนู, 2559) 3. ด้านการประชาสัมพันธ์ สอดคล้องกับ จักรกฤษณ์ นาคประเสริฐ ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการร้านไอศกรีมฟรีเมียมในศูนย์การค้าเซ็นทรัล พลาซา เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการ คือ การส่งเสริมการตลาดในส่วนของการส่งเสริมการขาย เช่น การจัดโปรโมชั่น และการประชาสัมพันธ์ (จักรกฤษณ์ นาคประเสริฐ, 2556) 4. ด้านรูปแบบการจัดส่ง สอดคล้องกับ ทิวาพร สำเนียงดี ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกสั่งอาหารจากเดอะพิชซ่าคอมปะนีผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภค คือ การระบุเวลาให้บริการอย่างชัดเจน (ทิวาพร สำเนียงดี, 2558) และการให้บริการส่งสินค้าผ่านทางเว็บไซต์ได้สอดคล้องกับ อิศริย์ อนันต์โชคปฐมา ที่ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อสินค้าใน Line Giftshop พบว่า ปัจจัยช่องทางการจำหน่ายที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ แบ่งได้ 3 กลุ่มคือ ช่องทางการสั่งซื้อ การชำระเงิน และการรับสินค้า ทั้งนี้ผู้บริโภคคำนึงถึงความสะดวกสบายเป็นหลัก (อิสริย์ อนันต์โชคปฐมา, 2558) 5. ด้านราคา สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ณิชภัทรา จันทรดารา ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารที่มีเครื่องหมาย “อาหาร สะอาด รสชาติอร่อย” ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคมากที่สุด คือ ราคาของอาหาร (ณิชภัทรา จันทรดารา, 2559) และสอดคล้องกับ กฤษฎา ตรีวิเชียร ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของผู้บริโภคในการใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่นในศูนย์การค้าเซ็นทรัล เวิลด์ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมากที่สุด คือ ปัจจัยราคา โดยผู้บริโภครู้สึกได้ถึงคุณค่าของเงินที่จ่ายไป (กฤษฎา ตรีวิเชียร, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 20 - 29 ปี การศึกษาปริญญาตรี เป็นพนักงานเอกชน ซึ่งมีรายได้อยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท ด้านพฤติกรรมแอปพลิเคชันที่กลุ่มตัวอย่างใช้บริการมากที่สุด ได้แก่ Garbfood โดยความถี่ที่ใช้บริการส่วนมาก 1 ครั้ง/สัปดาห์ รองลงมาคือ 2 - 3 ครั้ง/สัปดาห์ ด้านประเภทอาหาร ส่วนมากเป็นอาหารจานหลัก รองลงมาคือ อาหารว่าง (ขนมปัง/เบเกอรี่) ส่วนด้านเวลาในการใช้บริการส่วนมากจะเป็น มื้อกลางวัน (11.01 - 17.00 น.) ด้านวัตถุประสงค์หลักในการใช้บริการ เพราะ ไม่มีเวลาในการเดินทางไปร้านอาหาร และด้านค่าใช้จ่ายในการใช้บริการโดยเฉลี่ยส่วนมาก ราคาต่ำกว่า 300 บาท ส่วนผลการศึกษารองค์ประกอบและรูปแบบการตัดสินใจซื้ออาหารเพื่อการบริโภคของประชาชนในช่องทางออนไลน์ สรุปว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลักดังนี้ 1) ด้านการให้บริการ 2) ด้านเจ้าหน้าที่จัดส่ง 3) ด้านการประชาสัมพันธ์ 4) ด้านรูปแบบการจัดส่ง และ 5) ด้านราคา และในการทำวิจัยครั้งต่อไปคณะผู้วิจัยควรขยายขอบเขตการศึกษาให้กว้างขึ้นโดยศึกษา

นอกเหนือจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เนื่องจาก Food delivery เริ่มขยายธุรกิจไปภูมิภาคต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมและรูปแบบการตัดสินใจซื้ออาหารเพื่อการบริโภคของประชาชนในช่องทางออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา ตรีวิเชียร. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของผู้บริโภคในการใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่นในศูนย์การค้า เซ็นทรัล เวิลด์. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จักรกฤษณ์ นาคประเสริ. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการร้านไอศกรีมพรีเมียมในศูนย์การค้าเซ็นทรัล พลาซ่า เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ณิชาภัทรา จันทรดารา. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารที่มีเครื่องหมาย อาหารสะอาด รสชาติอร่อย ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารเกษตรพระจอมเกล้า, 34(1), 48-5.
- ทิวาพร สำเนียงดี. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกสั่งอาหารจาก เดอะ พิชซ่า คอมปะนี ผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.
- ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน). (2563). มูลค่าตลาด Food Delivery. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2563 จาก <https://kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/z2995.aspx>
- ปิยมากร ช่วยชูหนู. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สันทัญญา จำรูญวัฒน์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการร้านอาหารประเภทฟู้ดทรัค (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) หรือ ETDA (เอ็ตด้า) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562ก). จำนวนชั่วโมงของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต. เรียกใช้เมื่อ 15 สิงหาคม 2563 จาก <https://www.etda.or.th/content/thailand-internet-user-behavior-2019-press-release.html>

_____. (2562ข). พฤติกรรมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต. เรียกใช้เมื่อ 15 สิงหาคม 2563 จาก <https://www.etcha.or.th/content/thailand-internet-user-behavior-2019-press-release.html>

อิสริย์ อนันต์โชคปฐมา. (2558). ส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อสินค้าใน Line Giftshop. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน
ศาสนาและภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่
DEVELOPMENT MECHANISM OF ELDERLY PEOPLES HEALTH BASED
ON COMMUNITY, RELIGION, AND LANNA LOCAL WISDOM PREMISES
IN CHIANG MAI PROVINCE

พระมหาฉัตรชัย สุฉตตชโย

Phramaha Chatchai Suchattajayo

สุธามาศ นพเทศน์

Shutamas Nobtes

พระมหาพิเชษฐ์ อดตนุรฤกษ์

Phramaha Phichet Kamngam

อุทัย ขุมเหล็ก

Uthai Khumlek

พระมหาสันติชัย อภิสันติ (โพนศรีสม)

Phramaha Santichai Aphisanti (Ponsrisom)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

E-mail: pm-chatchai.su@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทสุขภาพของผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนา และภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ 2) พัฒนาศักยภาพกลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนา และภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 คน/รูป ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง คือ 1) ผู้บริหารและคณะทำงานโรงเรียนผู้สูงอายุวัดแม่สาหลวง 2) โรงเรียนผู้สูงอายุวัดพระธาตุดอยสะเก็ด และ 3) ชมรมสมุนไพรวัดป่าตาล ใช้แบบสัมภาษณ์ประกอบกับการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก นัดพบประชุม ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทสุขภาพของผู้สูงอายุฯ โรงเรียนผู้สูงอายุวัดแม่สาหลวงมีกลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุด้วย “บวร” พัฒนาศักยภาพการดำเนินงานระหว่าง บ้าน ชุมชน ภาครัฐ มีวัดเป็นศูนย์รวมในด้านคุณธรรมจริยธรรมในชุมชน ในส่วนของโรงเรียนผู้สูงอายุวัดพระธาตุดอยสะเก็ดมีกลไกจากภาครัฐ มีบทบาทสำคัญส่งเสริมและดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ และชมรมสมุนไพรวัดป่าตาล มีบริบทกลไกจากแกนนำพระสงฆ์ กลไกจิตอาสาภายในชุมชน และ

กลไกกลุ่มภูมิปัญญาวิถีชีวิตพื้นบ้านชาวยอง และ 2) พัฒนาศักยภาพกลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนา และภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานฯ ถูกกำหนดเป็นกลยุทธ์ “5ก” เป็นกลไกสำคัญเพื่อให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เกิดสังคมการช่วยเหลือกันในกลุ่มผู้สูงอายุ และเกิดอาสาสมัครในชุมชน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรง และเกิดเครือข่ายความร่วมมือ เป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาที่ยั่งยืน ข้อเสนอแนะจากการวิจัยชุมชนควรร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาผู้สูงอายุตามกลไกที่วางไว้

คำสำคัญ: กลไกพัฒนา, สุขภาพผู้สูงอายุ, ชุมชน, ศาสนา, ภูมิปัญญา

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study the context of the health of the elderly using community, religion, and Lanna wisdom as the base in Chiang Mai; 2) develop the potential of the mechanism for developing and promoting the elderly's health by using community, religion, and wisdom. Lanna is the base in Chiang Mai. is a qualitative research 15 key informants/photos using a specific method to choose: 1) administrators and working groups at Wat Mae Saluang School for the Elderly, 2) School for the Elderly at Wat Phra That Doi Saket, and 3) Herb Club at Wat Pa Tan. Use the interview form and the group discussion as a tool. To collect information Conducting in-depth interviews, meeting meetings, findings were as follows: 1) The context of the elderly's health Wat Mae Saluang School for the Elderly has a mechanism to develop and promote the well-being of the elderly with “Baworn” to develop the potential of working between the homes, communities, and government sectors. There is a temple as a center for morality and ethics in the community. In the part of the school for the elderly at Wat Phra That Doi Saket, There is a mechanism from the government that plays an important role in promoting and taking care of the health of the elderly and the Jaw Yong Herb Club, Wat Pa Tan, with a mechanism from the monks' leadership Volunteer mechanisms within the community and mechanisms of the Young ethnic wisdom group; 2) Developing potential, mechanisms for developing and promoting the well-being of the elderly It was defined as a “5A” strategy as an important mechanism for the elderly in the community to have a good quality of life. A society to help each other in the elderly and volunteering in the community Encourage the elderly to have good health and forming a network of cooperation. It is a strategy of sustainable development. Research Recommendations The community should work

together to develop a plan to develop the elderly according to the mechanisms laid down.

Keywords: Development Mechanism, Elderly Health, Community, Religion, Wisdom

บทนำ

แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2565) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2563 การพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุและการพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุครอบครัว/ชุมชน การพัฒนารูปแบบสถานดูแลผู้สูงอายุที่เหมาะสมในบริบทสังคม วัฒนธรรมไทย ระบบและมาตรการส่งเสริมดูแล การจัดการ สวัสดิภาพและสวัสดิการผู้สูงอายุให้มีความมั่นคงทาง เศรษฐกิจและสังคม การส่งเสริมบทบาทของผู้สูงอายุในสถาบันสังคมและชุมชนการนำ ศักยภาพของผู้สูงอายุมาใช้ในการพัฒนาประเทศและภูมิภาคอาเซียน ตลอดจนการถ่ายทอด ภูมิปัญญาสู่สังคมผู้สูงอายุมีศักยภาพที่พัฒนาขึ้นเพื่อสร้างคุณค่าให้กับสังคม ตลอดจนมี สวัสดิการและสวัสดิภาพต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตอย่างมั่นคง (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ ผู้สูงอายุ, 2560)

รัฐบาลได้ตระหนักถึงสถานการณ์การมีอายุสูงขึ้นของประชากร และกำลังเตรียมพร้อม ที่จะรับมือกับสังคมผู้สูงอายุในการวางแผนนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่จะเหมาะสมกับ สถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของสังคมผู้สูงอายุ (กรมอนามัย, 2563) และส่งผลให้ภาคส่วน ราชการต่าง ๆ ได้ตระหนัก และให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อม เพื่อรองรับกับ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเริ่มจาก การกำหนดแนวทาง การพัฒนาไว้อย่างเป็นรูปธรรมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เป็นต้นมา โดยในแผน พัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ให้ความสำคัญกับการพัฒนากลุ่มผู้สูงอายุที่ ยากจน ไม่มีญาติหรือผู้เลี้ยงดู มุ่งเน้นในเรื่องการจัดสวัสดิการสงเคราะห์ในรูปของเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุ การรักษาพยาบาลและการส่งเสริมครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 กำหนดแนวทาง ในการส่งเสริมคุณค่าของผู้สูงอายุในการลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพชีวิตของ ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการสังคมต่าง ๆ อย่างทั่วถึงทั้งการพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพ การเสริมสร้างสุขภาพ และการส่งเสริมการ ออมเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงในการรวมทั้งการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้หลากหลายวิธีอย่างเท่า เทียม (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2564); (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2564)

ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทการขับเคลื่อนการดำเนินงานต่อ กลุ่มวัยผู้สูงอายุในปัจจุบัน คือโรงเรียนผู้สูงอายุและชมรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุต่าง ๆ เช่นใน พื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ที่โดดเด่น ได้แก่ 1) โรงเรียนผู้สูงอายุใส่ใจสุขภาพตำบลแม่สา อำเภอ แม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ มีการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้มีคุณค่า ชราอย่างมีคุณภาพ และ

พัฒนาทักษะความรู้ในด้านต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 2) โรงเรียนผู้สูงอายุ วัดพระธาตุดอยสะเก็ด ตำบลเชิงดอยสะเก็ด อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีการเปิดวิทยาลัยพุทธพัฒนาประชาสุขสันต์ถ่ายทอดความรู้ เรียนรู้อาชีพสร้างรายได้ลดรายจ่าย สร้างพลังครอบครัวและส่งเสริมสุขภาพใจเพิ่มพลังให้ครอบครัว และได้ศึกษาวัฒนธรรม ภูมิปัญญาาร่วมรักษาท้องถิ่น รวมทั้งเสริมสร้างความอบอุ่นของครอบครัว ส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สร้างความรักสามัคคีในสังคมไทย ภายใต้วิสัยทัศน์ ถ่ายทอดความรู้ ควบคู่วัฒนธรรม นำพาความสามัคคี และ 3) ชมรมสมุนไพรรจายอง วัดป่าตาล ตำบลบวกค้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีการพัฒนาศักยภาพ และเป็นแหล่งเรียนรู้ส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนา และภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐาน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนา และภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ดังกล่าวเพื่อพัฒนาสังคมผู้สูงอายุไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทสุขภาวะผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนา และภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพกลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนา และภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้ รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษารายกรณี การลงพื้นที่ภาคสนาม การสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก และประชุมกลุ่มสนทนา โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากร ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ และแกนนำชุมชนในพื้นที่ คือ 1) โรงเรียนผู้สูงอายุใส่ใจสุขภาพตำบลแม่สา อำเภอแม่ริม 2) โรงเรียนผู้สูงอายุวัดพระธาตุดอยสะเก็ด ตำบลเชิงดอยสะเก็ด 3) ชมรมสมุนไพรรจายอง วัดป่าตาล ตำบลบวกค้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ รวมจำนวน 5 รูป/คน โดยวิธีการสุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบบเจาะจง จากผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้ ผู้บริหารองค์กร เจ้าอาวาส คณะทำงาน และแกนนำผู้สูงอายุในพื้นที่วิจัยดังกล่าว รวมจำนวนทั้งสิ้น 15 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) พระมหาวิเศษ ปญฺญาวชิโร,รศ.ดร. 2) ผศ.ดร.ตระกูล ชำนาญ 3) ผศ.ดร.โพน นามณี อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ ประกอบกับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในประเด็นการส่งเสริมบริบทกลไกการพัฒนาสุขภาพ และการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่โดยระดมความคิดร่วมกันใน

ประเด็นข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่ได้จากผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งบันทึกข้อสังเกตและการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัยเองในแต่ละช่วงของการลงพื้นที่เก็บข้อมูล เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งใช้สัมภาษณ์พระสงฆ์ ผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ และแกนนำชุมชนในพื้นที่ โรงเรียนผู้สูงอายุ รวมทั้งผู้นำในชุมชนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อคำถามศึกษาบริบทสุขภาพของผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนา และภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อพัฒนากรอบการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนา และภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ 1) การดำเนินงานอย่างไร 2) การส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนา และภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ที่ผ่านมา มีกิจกรรมอะไรบ้าง และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ขอจริยธรรมวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หมายเลขข้อเสนอการวิจัย ว 102/2564 และได้ทำหนังสือขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังโรงเรียนผู้สูงอายุใสใจสุขภาพตำบลแม่สา โรงเรียนผู้สูงอายุวัดพระธาตุดอยสะเก็ด และชมรมสมุนไพรรักษาของที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่โดยมีการอธิบายรายละเอียดโครงการวิจัย ชี้แจงวัตถุประสงค์
2. ผู้วิจัยและคณะไปพบกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
3. ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดโครงการวิจัย ชี้แจงวัตถุประสงค์ เปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย และใช้เวลาในการตัดสินใจกับกลุ่มตัวอย่าง
4. ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการนัดพบประชุม และทำการเก็บข้อมูลด้วยการบันทึกเสียงและการจดบันทึกข้อมูล
5. ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วน ถอดเทป ก่อนนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาในเนื้อหาสาระ (Content Analysis) โดยข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารข้อมูลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลจากการบันทึกสิ่งที่สังเกตนำมาวิเคราะห์เนื้อหา ที่มีความสอดคล้องกับ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น จัดประเภท/กลุ่มข้อมูล เพื่อให้ได้ชุดข้อมูล ที่สามารถเสนอเป็นข้อเท็จจริง และใช้ประกอบการวิเคราะห์อภิปราย ซึ่งมีการให้เหตุผลเชิงตรรกะ นำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนา เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้

ผลการวิจัย

1. การศึกษาบริบทสุขภาพของผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนาและภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐาน ในจังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนผู้สูงอายุวัดแม่สาหลวง มีจุดแข็ง คือ มีโครงสร้าง “บวร” การดำเนินงานระหว่าง บ้าน ชุมชน ภาครัฐ ในการดำเนินงานและกิจกรรมของทางโรงเรียน ร่วมกับการเข้ามามีส่วนร่วม โดยเจ้าหน้าที่ภาครัฐและคณะกรรมการผู้สูงอายุของชุมชน ดำเนินการประชุมการจัดทำแผนการดำเนินงาน เพื่อจัดทำโครงการและแผนปฏิบัติการ ในการประชาสัมพันธ์โครงการแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ทราบ และจัดกิจกรรมรวมกลุ่มผู้สูงอายุ ประกอบด้วยตรวจสุขภาพเบื้องต้นและให้ความรู้การส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุกิจกรรมสันทนาการเพื่อการผ่อนคลายออกกำลังกาย เช่น การรำไม้พลอง กิจกรรมธรรมะสุขใจ ซึ่งเป็นกิจกรรม การเยี่ยมผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมเป็น สมาชิกและเข้าร่วมกิจกรรมของชมรม ทำให้โรงเรียนผู้สูงอายุมีบทบาทพัฒนาผู้สูงอายุในชุมชน ได้มากยิ่งขึ้น และในส่วนของอุปสรรคเมื่อมีการพัฒนามาในระดับหนึ่งก็ต้องย่อมมีการสืบทอด เจตนารมณ์ให้กับคนรุ่นหลัง ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีมีการถ่ายทอดให้กับคนที่มีความสนใจและต้องการ ศึกษาเรียนรู้ในทางศาสตร์นี้ซึ่งอาจจะทำให้กระบวนการและกิจกรรมผู้สูงอายุดังกล่าวสูญหายไป ในอนาคต ทั้งนี้มีวัดเป็นแหล่งขัดเกลาคิดใจและเป็นศูนย์รวมในด้านคุณธรรมจริยธรรมในชุมชน ในส่วนของโรงเรียนผู้สูงอายุวัดพระธาตุดอยสะเก็ด ตำบลเชิงดอยสะเก็ด อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีจุดแข็งคือเครือข่ายที่ช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินการให้เป็นไปตาม เป้าหมายและเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จ โดยมีการทำข้อตกลงใน การพัฒนาการศึกษาแก่ผู้สูงอายุเป็นประจำทุกเดือน ๆ ละครั้ง มีการนำความรู้และทักษะสำหรับ ผู้สูงอายุในด้านความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพการนันทนาการ และการออกกำลังกายที่เหมาะสม พัฒนาให้ผู้สูงอายุมีภาวะพลัมพลัง โดยมีความสุข ดำรงชีวิตอย่างกระตือรือร้น และมีทัศนคติที่ดี ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ ได้อย่างเหมาะสมกับศักยภาพของตนเองตามหลักคุณธรรมจริยธรรมการครองตน โดยเครือข่าย ของกลุ่มผู้สูงอายุบ้านเชิงดอย มีหลายภาคส่วนในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน การดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางของกลุ่มผู้สูงอายุ ในส่วนนี้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ประจำตำบล ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม และดูแลสุขภาพของ ผู้สูงอายุ มีการใช้วัดกรรมสำหรับดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ เช่น ที่นวดฝ่าเท้า อุปกรณ์ช่วยพยุง สำหรับนั่งชักโครก อุปกรณ์ช่วยเดิน รถเข็นหัดเดิน ฯลฯ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุคงการเป็น ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ การเป็นบุคคลที่ทำประโยชน์ให้แก่สังคมมีกิจกรรมทางสังคมนอกบ้าน โดยผลการใช้วัดกรรมเชิงชุมชน สำหรับดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุพบว่าผู้สูงอายุที่ได้รับการพัฒนา ของกลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ มีอาชีพ มีเงินออม และเกิดการดูแลสุขภาพด้วยตนเองทำให้ ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดี มีนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากฐานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของผู้สูงอายุ

เน้นความสะดวกการเข้าถึงอุปกรณ์ของผู้สูงอายุ ราคาไม่แพงทำเองได้มีสภาวะทางสุขภาพและเทคโนโลยีทางสังคมเพิ่มขึ้น

ชมรมสมุนไพรรจายอง วัดป่าตาล ตำบลบวค่าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีจุดแข็ง ได้แก่ การรวมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวยอง และจิตอาสาชุมชน มีการเปิดสอนแพทย์แผนไทย ทั้ง 4 ด้าน เรียนหลักสูตร 2 ปี และสามารถสอบเพื่อรับใบอนุญาต กิจกรรมของชมรมสมุนไพรรจายอง อาทิเช่น การนวดแผนไทย การตอกเส้น ปอกตาด้วนสมุนไพรร พืช และภูมิปัญญา การยางเกลือแบบโบราณ ปัจจุบันมีจำนวนผู้สูงอายุน้อยลง เนื่องจากสุขภาพไม่ค่อยดี และกิจกรรมที่โดดเด่นของทางชมรม คือ การย่ำข่างไฟ มีผลิตภัณฑ์ที่เด่น ๆ อาทิ ยาต้มไม้หอม ซึ่งกิจกรรมที่ผ่านมาส่งผลให้ชุมชนได้รับรางวัลชุมชนต้นแบบที่ได้รับรางวัลประเภท บวร หรือวัด เป็นนวัตกรรมสู่บวรออนทัวร์ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอาสาช่วยผู้ป่วยติดเตียงอีกด้วย ทำให้สมาชิกทุกคนมีความรักความสามัคคีในชุมชน มีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาวิถีชาวยอง มีคุณธรรม จริยธรรมนำวิถีชีวิตสู่การพึ่งตนเอง ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้กลุ่มชมรมสมุนไพรรจายองวัดป่าตาลมีเครือข่ายร่วม เช่น งานออกบูธแสดงสินค้า งานโอท็อปโรงงานแสดงวัฒนธรรม มีหน่วยงานต่าง ๆ มาช่วยออกแบบกิจกรรมและผลิตภัณฑ์ เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และอื่น ๆ แต่จำนวนผู้สูงอายุกลับลดน้อยลงถือเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งเนื่องจากผู้สูงอายุเป็นกำลังสำคัญ ชมรมสมุนไพรรจายอง ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ผู้สูงอายุมาทำกิจกรรมได้หลายอย่าง ชมรมชมรมสมุนไพรรจายองมีบทบาทในการท่องเที่ยวด้วย เช่น การย่ำข่าง พืชฯ ตามฐานการเรียนรู้ ซึ่งชมรมสมุนไพรรจายองเป็นส่วนหนึ่งในฐานการเรียนรู้และมีนักเรียนนักศึกษา มาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการพัฒนาศักยภาพกลไกการพัฒนาและส่งเสริมสภาวะผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนาและภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ ชุมชนมีการพัฒนาศักยภาพให้สามารถดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ หรือคุณภาพชีวิต จึงถูกนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ “5ก.” กลไกสำคัญที่ถูกออกแบบมาเพื่อให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ไปพร้อม ๆ กับสุขภาพที่ยืนยาว ประกอบด้วย 2.1) การป้องกันและลดอุบัติเหตุในผู้สูงอายุ 2.2) การตั้งและพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุ 2.3) การพัฒนาชมรมผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงวัยเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชมรมในชุมชน 2.4) การดูแลต่อเนื่องที่บ้าน เตรียมพร้อมสู่การเป็นผู้สูงวัยด้วยการเข้าฝึกอบรมเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม และ 2.5) การบริการกายอุปกรณ์รองรับให้ผู้สูงอายุและครอบครัวบริหารจัดการกายอุปกรณ์ และเครื่องมือทางการแพทย์ที่ไม่ใช่แล้วแก่ศูนย์กายอุปกรณ์ชุมชน ซึ่งผลของการพัฒนาศักยภาพที่เกิดจากกลไกการพัฒนาและส่งเสริมสภาวะผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนา และภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ เกิดสังคมของการช่วยเหลือกันทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุและอาสาสมัครในชุมชนซึ่งเกิดจากมีการแผ่ระว่างภาวะฉุกเฉินและอุบัติเหตุทั้งในพื้นที่ส่วนตัวและภายในชุมชน ส่งเสริมให้ผู้สูงวัยออกกำลังกายเป็นประจำ พร้อมสนับสนุนให้มีสาธารณูปโภค

ที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัยต่อผู้สูงอายุ มีกลุ่มจิตอาสาเพื่อผู้สูงอายุในชุมชน มีการจัดงบประมาณซ่อมแซมบ้านสำหรับผู้สูงอายุที่ยากไร้ สนับสนุนให้ผู้สูงอายุร่วมทำกิจกรรมในชุมชน ทั้งนี้โดยมีภาคีเครือข่ายสนับสนุนจากทางหลายภาคส่วนในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางของกลุ่มผู้สูงอายุ ได้แก่ งานพัฒนาสังคมจังหวัด ส่วนงานการศึกษาครอบครัวและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) กลุ่มผู้นำทางศาสนา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (เทศบาล) วัด และกลุ่มครอบครัว โดยเครือข่ายจะสนับสนุนและวางแผนงานร่วมกัน ทำให้เกิดกระบวนการเครือข่ายที่ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินการไปได้ และเป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากการผนึกกำลังร่วม ระหว่างภาครัฐ และประชาชนตลอดจนมุ่งพัฒนาความสามารถของประชาชนให้มีความเชื่อมั่นในการพึ่งพาตนเอง

อภิปรายผล

1. บริบทสุขภาวะผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนาและภูมิปัญญาถิ่นนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ เกิดการการสร้างศักยภาพในการดำเนินงานและกิจกรรมของทางโรงเรียน ร่วมกับการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ โดยเจ้าหน้าที่ภาครัฐและคณะกรรมการผู้สูงอายุของชุมชน ดำเนินการประชุมการจัดทำแผนการดำเนินงาน เพื่อจัดทำโครงการและแผนปฏิบัติการ ในการประชาสัมพันธ์โครงการแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ทราบ และจัดกิจกรรมรวมกลุ่มผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ตรวจสุขภาพเบื้องต้นและให้ความรู้การส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ กิจกรรม สันทนาการเพื่อการผ่อนคลายออกกำลังกาย เช่น การรำไม้พลองกิจกรรมธรรมสุขใจเยี่ยมผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยที่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมเป็นสมาชิก และเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมทำให้โรงเรียนผู้สูงอายุมีบทบาทพัฒนาผู้สูงอายุในชุมชนได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้วัดเป็นแหล่งจิตใจและเป็นศูนย์รวมในด้านคุณธรรมจริยธรรมในชุมชน โดยมีการจัดกิจกรรมตามประเพณี วัฒนธรรมถิ่นนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพากรณ์ กันยะตีบ และงานวิจัยของ อุเทน ลาพิงค์ ที่สรุปได้ว่าการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้กับงานผู้สูงอายุ สามารถพัฒนาสุขภาวะทางสังคมของผู้สูงอายุได้ (สุพากรณ์ กันยะตีบ, 2560); (อุเทน ลาพิงค์, 2561) โดยเครือข่ายของกลุ่มผู้สูงอายุบ้านเชียงดอย มีหลายภาคส่วนในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางของกลุ่มผู้สูงอายุ ในส่วนนี้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐกระทรวงสาธารณสุขมีบทบาทอย่างสำคัญในการส่งเสริม และดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ประเด็นเดียวกันกับงานวิจัยของ ระพีพรรณ คำหอม และคณะ ได้สรุปว่าการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ การจัดตั้งศูนย์นวัตกรรม เพื่อผู้สูงอายุที่บูรณาการกับศูนย์การพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาอาชีพผู้สูงอายุ ศูนย์การดูแลสุขภาพคนพิการและผู้สูงอายุ เกิดการขยายพื้นที่ถ่ายทอดนวัตกรรมและเครือข่ายนวัตกรรมผู้สูงอายุระดับพื้นที่ (ระพีพรรณ คำหอม และคณะ, 2560)

โดยผลการใช้นวัตกรรมเชิงชุมชน สำหรับดูแลสุขภาวะผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่ได้รับการพัฒนาของกลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีรายได้ มีอาชีพ มีเงินออม และเกิดการดูแลสุขภาพด้วยตนเอง ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาวะที่ดี มีนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากฐานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของผู้สูงอายุ เน้นความสะดวก การเข้าถึงอุปกรณ์ของผู้สูงอายุ ราคาไม่แพงทำเองได้มีสภาวะทางสุขภาพและเทคโนโลยีทางสังคมเพิ่มขึ้นสามารถการเชื่อมโยงทางสังคม ซึ่งจากการทำกิจกรรมที่ผ่านมาส่งผลให้ชุมชนได้รับรางวัลเป็นชุมชนต้นแบบที่ได้รับรางวัล นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอาสาช่วยผู้ป่วยติดเตียง ส่งผลให้สมาชิกทุกคนมีความรักความสามัคคีในชุมชน มีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาวิถีชาวยอง มีคุณธรรมจริยธรรมนำวิถีชีวิตสู่การพึ่งตนเอง และตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ พัฒนภานุ ทูลธรรม ที่สรุปไว้ว่าการค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นจากประสบการณ์ชีวิตผู้สูงอายุปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมของชาวล้านนา (พัฒนภานุ ทูลธรรม, 2563) ทั้งนี้กลุ่มชมรมสมุนไพรรจายของวัดป่าตาลมีเครือข่ายมาช่วย เช่น การออกบุญ งานโอท็อปหรือวัฒนธรรมต่าง ๆ ภูมิปัญญาล้านนาในการพัฒนาหัตถกรรม มีหน่วยงานต่าง ๆ ช่วยออกแบบกิจกรรมและผลิตภัณฑ์ ชมรมสมุนไพรรจายองถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ผู้สูงอายุสามารถทำกิจกรรมได้หลายอย่าง เช่น ชมรมสมุนไพรมีบบาทในการท่องเที่ยวด้วย เช่น การย่ำขางพัวชา ตามฐานการเรียนรู้ ซึ่งชมรมสมุนไพรรจายองเป็นส่วนหนึ่งในฐานการเรียนรู้มีนักเรียน นักศึกษามาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณิชธร สุขสีทอง กล่าวเชื่อมโยงที่ได้สรุปไว้ว่าประเด็นการนำภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาสามารถนำมาประยุกต์กับการเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุได้ (ณิชธร สุขสีทอง, 2560)

2. การพัฒนาศักยภาพกลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชนศาสนาและภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ มีการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้สามารถดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ หรือคุณภาพชีวิต จึงถูกนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ “5ก.” กลไกสำคัญที่ถูกออกแบบมาเพื่อให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีไปพร้อม ๆ กับสุขภาพที่ยืนยาว ประกอบด้วย 1) การป้องกันและลดอุบัติเหตุในผู้สูงอายุ 2) การตั้งและพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุ 3) การพัฒนาชมรมผู้สูงอายุส่งเสริมให้ผู้สูงวัยเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชมรมในชุมชน 4) การดูแลต่อเนื่องที่บ้านเตรียมพร้อมสู่การเป็นผู้สูงวัยด้วยการเข้าฝึกอบรมเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม และ 5) การบริการกายอุปกรณ์รณรงค์ให้ผู้สูงอายุและครอบครัวบริจาคตายอุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์ที่ไม่ใช้แล้วแก่ศูนย์กายอุปกรณ์ชุมชน โดยผลของการพัฒนาที่เกิดจากกลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนา และภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ เช่นเดียวกับการศึกษาของ พระราชนทร์ วิสารโท ได้สรุปไว้ว่า การบูรณาการพุทธธรรมกับระบบการดูแลสุขภาพพระยาวัยสำหรับผู้สูงอายุ เกิดสังคมของการช่วยเหลือกันทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุ และอาสาสมัครในชุมชนซึ่งเกิดจากมีการเฝ้าระวังภาวะฉุกเฉินและอุบัติเหตุทั้งในพื้นที่

ส่วนตัวและภายในชุมชน (พระราชนิพนธ์ วิสารโท, 2560) ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุออกกำลังกายเป็นประจำ พร้อมสนับสนุนให้มีสาธารณูปโภคที่ถูกต้องลักษณะและปลอดภัยต่อผู้สูงอายุ มีกลุ่มจิตอาสาเพื่อผู้สูงอายุในชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยกลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนาและภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีกลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุโครงสร้าง “บ ว ร” พัฒนาศักยภาพการดำเนินงานระหว่าง บ้าน ชุมชน ภาครัฐ มีวัดเป็นแหล่งขับเคลื่อนจิตใจและเป็นศูนย์รวมในด้านคุณธรรมจริยธรรมในชุมชน มีการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้สามารถดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ หรือคุณภาพชีวิต จิตอาสา สาธารณสุข และภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม จึงถูกนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ “5ก.” กลไกสำคัญที่ถูกออกแบบมาเพื่อให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ไปพร้อม ๆ กับสุขภาพที่ยืนยาว ประกอบด้วย 1) การป้องกันและลดอุบัติเหตุในผู้สูงอายุ 2) การตั้งและพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุ 3) การพัฒนาชมรมผู้สูงอายุส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชมรมในชุมชน 4) การดูแลต่อเนื่องที่บ้านเตรียมพร้อมสู่การเป็นผู้สูงอายุด้วยการเข้าฝึกอบรมเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม และ 5) การบริการกายอุปกรณ์รณรงค์ให้ผู้สูงอายุและครอบครัวบริจาคกายอุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์ที่ไม่ใช้แล้วแก่ศูนย์กายอุปกรณ์ชุมชน ซึ่งสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังภาพ

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้กลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาวะ ผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนาและภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้สรุปได้ว่า กลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุโครงสร้าง “บวร” พัฒนาศักยภาพการดำเนินงานระหว่าง บ้าน ชุมชน ภาครัฐ มีวัดเป็นแหล่งขัดเกลาจิตใจและเป็นศูนย์รวมในด้านคุณธรรมจริยธรรมในชุมชน มีบริบทกลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุเครือข่ายที่ช่วยเหลือและสนับสนุน โดยมีกลไกจากภาครัฐ มีบทบาทอย่างสำคัญในการส่งเสริม และดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ รวมทั้งเกิดการส่งเสริมบุคลากรและองค์ความรู้เป็นกลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุที่สำคัญ และการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้สามารถดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ หรือคุณภาพชีวิต จึงถูกนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ “5ก.” กลไกสำคัญที่ถูกออกแบบมาเพื่อให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีไปพร้อม ๆ กับสุขภาพที่ยืนยาว และผลของการพัฒนาที่เกิดจากกลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนา และภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ ได้เกิดสังคมของการช่วยเหลือกันทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุ และอาสาสมัครในชุมชนซึ่งเกิดจากมีการเฝ้าระวังภาวะฉุกเฉินและอุบัติเหตุทั้งในพื้นที่ส่วนตัวและ

ภายในชุมชน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่แข็งแรง และเกิดเครือข่ายที่ความร่วมมือ และเป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้ 1) ควรมีกระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ชุมชนก่อนการนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนผู้สูงอายุ เพื่อให้ครอบคลุมทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก 2) ชุมชนควรร่วมกันจัดทำแผนด้านการพัฒนาชุมชนผู้สูงอายุตามกลไกที่วางไว้ ทั้งนี้ควรใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด มากกว่าพึ่งพาเครือข่ายอื่น เพื่อที่จะทำให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองได้ในอนาคต และข้อเสนอแนะต่อการวิจัย คือ 1) หากมีการทำวิจัยควรเริ่มด้วยการศึกษากระบวนการพัฒนาด้านทักษะชีวิตและอาชีพที่เกิดจากกระบวนการของกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งจะนำไปสู่การขยายผลและเป็นชุมชนต้นแบบผู้สูงอายุต่อไป และ 2) ควรมีการเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลก่อนและหลังพัฒนาด้านทักษะชีวิตและอาชีพที่เกิดจากกระบวนการของกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อจะได้มีข้อมูลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2564). แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 2 (พ.ศ.2545-2565) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2563. เรียกใช้เมื่อ 29 ธันวาคม 2564 จาก www.dop.go.th
- กรมอนามัย. (2563). ผู้จัดการการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ. เรียกใช้เมื่อ 29 ธันวาคม 2564 จาก http://www.anamai.moph.go.th/main.php?filename=Test_Index_2014
- คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2564). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564. เรียกใช้เมื่อ 29 ธันวาคม 2564 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- ณัฏฐ์ สุขสีทอง. (2560). ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนากับการเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วน ตำบลสะลอง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน, 23(2), 164-173.
- พระราชนิพนธ์ วิสารโท. (2560). บูรณาการพุทธธรรมกับระบบการดูแลสุขภาพพระยาว สำหรับผู้สูงอายุของ อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ. วารสารมหาจุฬาริชาการ, 4(2), 76-91.
- พัฒนาภณ ทูลธรรม. (2563). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านเรื่องเล่ากรณีศึกษาตำบลบ้านหนอง อำเภอสอง จังหวัดแพร่. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 9(2), 85-87.
- ระพีพรรณ คำหอม และคณะ. (2560). การพัฒนานวัตกรรมเพื่อผู้สูงอายุกับทางเลือกการลดความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุไทย. เรียกใช้เมื่อ 20 ธันวาคม 2564 จาก https://socadmin.tu.ac.th/uploads/socadmin/file_research/research_Split/4.pdf
- สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. (2560). พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ, พ.ศ. 2560. กรุงเทพมหานคร: เจ เอส การพิมพ์.

- สุพารณ์ กันยะดีบ. (2560). หลักพุทธธรรมกับการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา
สถานปฏิบัติธรรมแห่งหนึ่ง. ใน วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการ
จัดการสร้างเสริมสุขภาพ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุเทน ลาพิงค์. (2561). การพัฒนาสุขภาพะทางสังคมของผู้สูงอายุ โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ใน
ภาคเหนือ. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 18(2), 233-243.

รูปแบบนวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการ
ปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ของประเทศไทย*
AN INNOVATION SUPPLY CHAIN MANAGEMENT MODEL TO
ENHANCE THE ADAPTABILITY OF LARGE LOGISTICS SERVICE
PROVIDERS IN THAILAND

ธีรvara บวชชัยภูมิ

Teewara Buchaiyaphum

สรพล บุณกุล

Sorapol Buranakul

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

E-mail: teewara.b@bsru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันนวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานในการเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ 2) พัฒนาและตรวจสอบความกลมกลืนของรูปแบบนวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานในการเพิ่มขีดความสามารถการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ 3) นำเสนอแนวทางการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน ประชากร คือ ผู้บริหารขององค์กรผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มโดยวิธีการจับสลากได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 330 บริษัท เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.992 และสัมประสิทธิ์เชิงลึกจำนวน 15 คน ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและทดสอบสมมติฐาน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างและ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบนวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานในการเพิ่มขีดความสามารถการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ได้แก่ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์/บริการ นวัตกรรมกระบวนการ นวัตกรรมองค์การ ความได้เปรียบทางการแข่งขัน ผลดัชนีความกลมกลืนของโมเดล มีค่า $CMIN/df = 0.725$, $p = 0.927$, $GFI = 0.986$, $AGFI = 0.966$, $RMSEA = 0.000$, $CFI = 1.000$ $NFI = 0.994$ แสดงให้เห็นว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้แนวทางปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ให้ความสำคัญกับการจัดการนวัตกรรมโซ่อุปทานซึ่งมีอิทธิพลต่อผลการ

* Received 29 November 2021; Revised 27 December 2021; Accepted 3 January 2022

ดำเนินงานทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยพัฒนาด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์/การบริการ นวัตกรรมองค์การ นวัตกรรมกระบวนการ ควรสนับสนุนการปฏิบัติการด้านการจัดการคุณภาพ สร้างความสามารถในการปรับตัวที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน สร้างความได้เปรียบการแข่งขัน ซึ่งต้องสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ในองค์กร ให้งานมีความเชี่ยวชาญ ทักษะ ความรู้ ความสามารถปฏิบัติงานส่งผลให้องค์การมีศักยภาพ ได้รับการยอมรับและความไว้วางใจจากผู้ให้บริการ

คำสำคัญ: นวัตกรรมจัดการโซ่อุปทาน, การปฏิบัติการด้านการจัดการคุณภาพ, ความสามารถในการปรับตัวของโซ่อุปทาน, ผู้ให้บริการโลจิสติกส์

Abstract

The objectives of this research article were to 1) confirmatory factor analysis to study the components of supply chain management innovation in enhancing the adaptability of large logistics service providers 2) the goodness of fit test to develop a model of supply chain management innovation in enhancing the adaptability of large logistics service providers and 3) to propose the guidelines in enhancing the adaptability of large logistics service providers. This study used mixed methods research as a research design. The research population was managers of large logistics service providers based on the proportional randomization to organization size. A sample size was 330 companies. The probabilistic random sampling was conducted by drawing lots. A questionnaire was used as a research instrument for data collection with a reliability of 0.992 and in-depth interview was conducted to collect data from 15 executives managing directors. The analysis of component data and hypotheses testing were conducted by using structural equation analysis and content analysis. The results of this research indicated that the model of supply chain management innovation in enhancing the adaptability of large logistics service providers that consisted of innovative products/services, process innovation organizational innovation and competitive advantage. The results of analyzing the goodness of fit indices revealed the parameter values as follows: CMIN/df = 0.725, Value = 0.927, GFI = 0.986, AGFI = 0.966, RMSEA = 0.000, CFI = 1.000, NFI = 0.994. The findings implied that the developed model was consistent with the empirical data. The guidelines in enhancing the adaptability for large logistics service providers include that it is imperative to realize and focus on supply chain

innovation management which directly and indirectly influence the performance of logistics service providers by developing and enhancing innovative products/services, organizational innovation, process innovation. In addition, emphasis should be placed on quality management practices and the organization's adaptability that affects the performance of large logistics service providers in creating a competitive advantage that creates internal learning culture. Furthermore, it is essential to enhance expertise, skills, knowledge, and performance among staff so that the organization has the potential as logistics service providers to be internationally accepted and trusted from their clients.

Keywords: Innovation Supply Chain Management, Quality Management Practices, Supply Chain Adaptability, Logistics Service Providers

บทนำ

จากนโยบายภาครัฐบาลซึ่งได้ให้หน่วยงานต่าง ๆ ทำวิจัยเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย ฉบับที่ 3 (2560 - 2564) โดยเน้นที่การพัฒนาเพิ่มมูลค่าระบบห่วงโซ่อุปทานที่มีการพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการโลจิสติกส์ให้สามารถแข่งขันได้ ทั้งยังมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีการพัฒนาระบบการโลจิสติกส์ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์และการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านโลจิสติกส์รวมทั้งมีการพัฒนาบุคลากรด้านโลจิสติกส์ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล การกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย ฉบับที่ 3 มีรายงานข้อมูลการสรุปผลการวิจัยของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการวิจัยภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย มีการนำเสนอไว้ว่า มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของธุรกิจผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของประเทศไทยเพิ่มขึ้น ดัชนีความสามารถในการแข่งขันด้านโลจิสติกส์ของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ดีขึ้นในปี 2563 มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สาขาการขนส่งและโลจิสติกส์เพิ่มขึ้น และมูลค่าการส่งออกภาคบริการ ของธุรกิจด้านโลจิสติกส์ และจำนวนของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ได้รับการรับรองระดับโลกมากขึ้น ได้รับการส่งเสริมด้านมาตรฐานอาชีพและมาตรฐานฝีมือแรงงานด้านโลจิสติกส์ครอบคลุมทุกสาขา ในปี 2564 และได้มีการสนับสนุนส่งเสริมด้านการฝึกอบรมบุคลากรด้านเทคโนโลยีโลจิสติกส์โดยเฉพาะระดับหัวหน้างาน ระดับเจ้าหน้าที่เทคนิค และระดับปฏิบัติการตามหลักสูตรมาตรฐาน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563)

นอกจากนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ของประเทศไทย ที่ยังดำเนินธุรกิจอยู่ โดยการใช้ฐานข้อมูลของ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2563) เพื่อหารูปแบบนวัตกรรมจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการปรับตัวของผู้ให้บริการ

โลจิสติกส์ขนาดใหญ่ของประเทศไทย นำไปเป็นรูปแบบในการพัฒนาความสามารถในการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กหรือธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้อง

ด้วยเหตุที่ว่ากระแสการขนส่งสินค้ามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต และในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid - 19) นี้ จึงทำให้ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ส่วนธุรกิจขนส่งสินค้าขนาดกลางและขนาดเล็กได้รับผลกระทบทั้งนี้เนื่องด้วยจากการมีคู่แข่งทางการค้าของกลุ่มนักลงทุนต่างประเทศเข้ามาลงทุนมากขึ้น อีกทั้งได้มีการขยายกิจกรรมการทำงานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ที่เปิดบริการด้านงานขนส่งเพิ่มขึ้น ทำธุรกิจขนส่งขนาดกลางและขนาดเล็กของประเทศไทยได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก บางรายได้รับผลกระทบปิดกิจการลง หรือไปร่วมทำงานเป็นลูกจ้างของอีกบริษัทหนึ่ง ดังนั้นธุรกิจขนส่งขนาดกลางและขนาดเล็กของประเทศไทยจำเป็นต้องหาทางปรับตัวเองให้มีความสามารถในการปรับตัวของนวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในธุรกิจของตนเองให้อยู่รอดได้ และได้รับการยอมรับจากผู้ใช้บริการหรือลูกค้า สาเหตุเพราะการขนส่งขนาดกลางและขนาดเล็กมีจำนวนมาก แต่ละธุรกิจก็จะมีวิธีการนำพาธุรกิจของตนเองให้อยู่รอดหรือให้กลายมาเป็นหนึ่งในทางเลือกอันดับต้น ๆ ของผู้ให้บริการ ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาหาคำตอบจากการสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึก หาแนวทางการบริหารงานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่แล้วนำผลวิจัยไปนำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ไปทดลองปรับใช้หรือการขยายผลวิจัยนำรูปแบบนวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับธุรกิจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของนวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานในการเพิ่มขีดความสามารถการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่
2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความกลมกลืนของรูปแบบนวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานในการเพิ่มขีดความสามารถการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารั้วนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน มีรายละเอียด ดังนี้

1. วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ประชากร ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ของประเทศไทย ที่ยังดำเนินธุรกิจอยู่ โดยแบ่งกลุ่มตามรหัสธุรกิจ มีทั้งหมด 490 ราย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2563)

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดตามพารามิเตอร์จำนวน 1 ต่อ 15 โดยใช้เกณฑ์ของ (Schumacker, R. E. & Lomax, R. G., 1996); (Hair, J. F. et al., 1998);

(นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ที่กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 10 - 20 หน่วยต่อพารามิเตอร์ งานวิจัยนี้มีพารามิเตอร์ทั้งหมด 22 พารามิเตอร์ ขนาดตัวอย่างจึงเท่ากับ $22 \times 15 = 330$ ตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม ตามสัดส่วนของกลุ่มกิจกรรม ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 330 บริษัทโดยการจับสลากที่ระบุชื่อตัวอย่างและระบุจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 1 พუნจทะเลเป็นผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ของประเทศไทย

ขั้นที่ 2 กลุ่มรหัสธุรกิจ (TSIC) กิจกรรมการดำเนินงาน

ขั้นที่ 3 สุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบ่งย่อยด้วยการจับสลาก

1.2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2.1 ประเภทของเครื่อง การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจากงานวิจัยต่างประเทศและงานวิจัยในประเทศ นวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทาน (Lee, S. M. et al., 2011); (Li, B. & Li, Y., 2017) การปฏิบัติการด้านการจัดการคุณภาพ (Prajogo, D. I, et al., 2008) ความสามารถในการปรับตัวของโซ่อุปทาน (Saenz, M. J. et al., 2015); (กิตตินาท นุ่นทอง และคณะ, 2562) ผลการดำเนินงาน (Sabiu, M. S. et al., 2019) มีลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่าตามแบบของ ลิเคิร์ต (Likert's scale) โดยให้เกณฑ์ระดับ 5 คะแนน ตัวเลือกตอบได้ 5 มากที่สุด 4 มาก 3 ปานกลาง 2 น้อย 1 น้อยที่สุด

1.2.2 คุณภาพเครื่องมือ ตรวจสอบค่าความตรง (Validity) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ด้วยการหาความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) กำหนดผลการประเมิน เห็นด้วย ให้ +1 ไม่เห็นด้วย -1 และไม่แน่ใจ ให้ 0 แทนค่าในสูตร (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557) 1) การสอบอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ด้วยการหาสัมประสิทธิ์สหพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item -Total Correlation) พบว่า นวัตกรรมกระบวนการ 0.4 - 1.00

1.2.2 ตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า ด้วยการนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) จำนวน 30 คน โดยผลการวิเคราะห์ สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.992 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเครื่องมือวิจัยมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์, 2547) สามารถนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1.3.1 ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

1.3.2 ส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 20 บริษัท และส่งเป็นจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 190 ส่งทางออนไลน์ 120 บริษัท พร้อมแนบหนังสือขอความอนุเคราะห์

1.3.3 เมื่อครบกำหนด มีผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบกลับมา จำนวน 175 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 53 ผู้วิจัยจึงได้ส่งทวงถามอีกครั้งเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้รีบตอบ และส่งแบบสอบถามออนไลน์โดยใช้แบบฟอร์มเอกสารของกุลเกิลฟอร์มเพื่อทำการส่งแนบไปอีกครั้งและได้ติดตามทวงถามทางโทรศัพท์กลับไปยังผู้ตอบแบบสอบถามอีกครั้ง หลังจากได้รับแบบสอบถามครบตามจำนวนที่ต้องการ

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และด้วยโปรแกรมอะมอส (AMOS Program) ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ประเภทของผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ ตำแหน่งผู้ตอบแบบสอบถาม ระบบการจัดการ หรือใบรับรอง (Certification) โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบรายข้อและรายด้านหาจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ฐานนิยม ตามตัวแปรและตามตัวแปรสังเกตได้ 3) การวิเคราะห์การแจกแจงปกติและเส้นโค้งปกติ ใช้ค่าเฉลี่ย มัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงของตัวแปรสังเกตได้ โดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ตรวจสอบความเหมาะสมในการนำข้อมูลมาใช้วิเคราะห์องค์ประกอบโดยหาค่า Kaiser – Meyer – Olkin Measure of Sampling Adequacy (MSA) ตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดว่าเป็นเมทริกเอนกลักษณะโดยการหาค่า Bartlett's Test of Sphericity ถ้าค่า Bartlett's Test of Sphericity มีนัยสำคัญ แสดงว่า ตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ (สุภมาส อังคุชิตี และคณะ, 2557) 4) ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของรูปแบบนวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ของประเทศไทย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness of Fit Measures) ด้วยค่าไค - สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square: χ^2/df) ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (Comparative Fit Index: CFI) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Index: GFI) ดัชนีวัดความสอดคล้องที่ปรับแล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) รากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างจากประชากรต่อหน่วยของค่าอิสระโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual: SRMR) ตามเกณฑ์ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืน (สุภมาส อังคุชิตี และคณะ, 2557); (ยุทธ ไกยวรรณ, 2556) 5) วิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลของปัจจัยสาเหตุของรูปแบบนวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทานเพื่อ

เพิ่มขีดความสามารถการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ของประเทศไทย ด้วย Path Analysis ประเมินค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood)

2) **วิธีการเชิงคุณภาพ** ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร/กรรมการผู้จัดการ ที่อยู่ในกลุ่มผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า 5 ปี ที่อยู่ในกลุ่มผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ของประเทศไทย โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก ผู้ประกอบการที่มีความเป็นเลิศด้านการบริหารจัดการโลจิสติกส์ (Excellent Logistics Management Award: ELMA) (สำนักธุรกิจบริการและโลจิสติกส์การค้า, 2563) โดยผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 ท่าน เป็นไปตามเกณฑ์ของ นราศรี ไววนิชกุล และชูศักดิ์ อุดมศรี และบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ กล่าวถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ไม่ต่ำกว่า 8 คน โดยวิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเลือกแบบเจาะจง (นราศรี ไววนิชกุล และชูศักดิ์ อุดมศรี, 2545); (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2551)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของนวัตกรรมจัดการโซ่อุปทาน

ความสัมพันธ์ของ นวัตกรรมจัดการโซ่อุปทาน	Standard Regression Weights	S.E.	C.R.	R ²	P
นวัตกรรมกระบวนการ	0.855	0.042	23.269	0.731	***
นวัตกรรมผลิตภัณฑ์/บริการ	0.896	0.038	27.439	0.803	***
นวัตกรรมองค์กร	0.936	0.044	24.533	0.876	***
ความได้เปรียบทางการแข่งขัน	0.916	0.044	23.369	0.839	***

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ของโมเดลการวัด (Measurement Model) สำหรับนวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานในการเพิ่มขีดความสามารถการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบด้วย นวัตกรรมจัดการโซ่อุปทาน มีค่ามาตรฐานน้ำหนักองค์ประกอบ (Standard Regression Weight) อยู่ระหว่าง 0.855-0.936 และค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ (R²) อยู่ระหว่าง 0.731 - 0.876 ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) มีค่ามาตรฐานน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.855 ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ (R²) เท่ากับ 0.731 2) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์/บริการ (Product/Service Innovation) ค่ามาตรฐานน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.896 ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ (R²) เท่ากับ 0.803 3) นวัตกรรมองค์กร (Organization Innovation) ค่ามาตรฐานน้ำหนัก

องค์ประกอบ เท่ากับ 0.936 ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ (R²) เท่ากับ 0.876 และ 4) ความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Advantage Competitive) ค่ามาตรฐานน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.916 ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ (R²) เท่ากับ 0.839

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 รูปแบบนวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทานในการเพิ่มขีดความสามารถการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ โดยผลการทดสอบดัชนีความกลมกลืนของรูปแบบนวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาความสอดคล้องของ Hair, J. F. et al.; Schermelleh, E. et al. ; Mueller, R. O. & Hancock, G. R. ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 1 ดังนี้ (Hair, J. F. et al., 1998); (Schermelleh, E. et al., 2003); (Mueller, R. O. & Hancock, G. R., 2008)

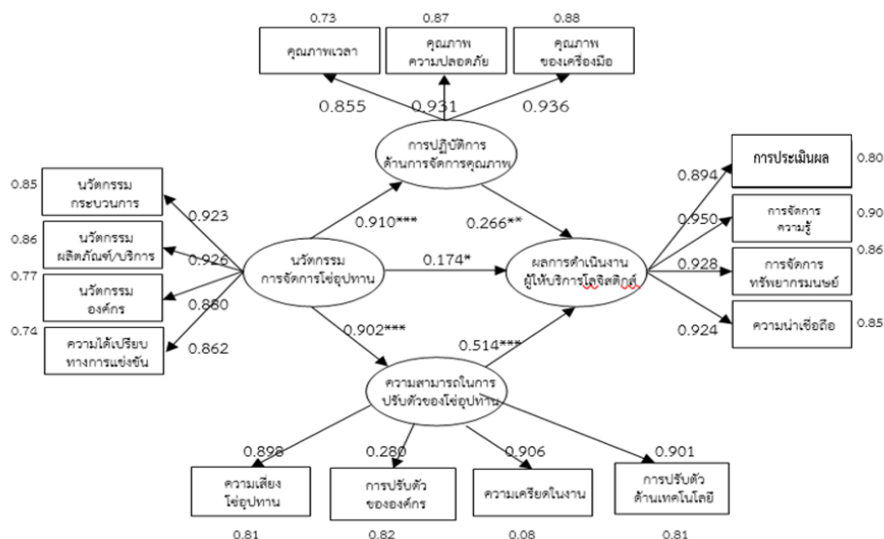
ตารางที่ 2 เกณฑ์การพิจารณาและผลการทดสอบดัชนีความกลมกลืนของรูปแบบนวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่

ค่าดัชนี	เกณฑ์การพิจารณา	ผลการทดสอบความกลมกลืน			
		ก่อนปรับ	แปลผล	หลังปรับ	แปลผล
Chi-square (χ^2)	P -Value > 0.05	0.000	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.927	ผ่านเกณฑ์
Relative Chi-square	CMIN/df < 3	4.262	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.725	ผ่านเกณฑ์
Goodness of Fit Index	GFI > 0.90	0.870	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.986	ผ่านเกณฑ์
Adjusted Goodness of Fit Index	AGFI > 0.90	0.819	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.966	ผ่านเกณฑ์
Root Mean Square Error of Approximation	RMSEA < 0.05	0.100	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.000	ผ่านเกณฑ์
Comparative Fit Index	CFI > 0.90	0.954	ไม่ผ่านเกณฑ์	1.000	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ดัชนีความกลมกลืนของโมเดล พบว่ารูปแบบนวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ โดยมี ค่าสถิติ CMIN/df = 0.725, p -Value = 0.927, GFI = 0.986, AGFI = 0.966, RMSEA=0.000, CFI=1.000 NFI = 0.994 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบนวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้รูปแบบนวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ ซึ่งพบว่า นวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทาน

อุปทานส่งผลโดยตรงต่อผลการดำเนินงานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ รวมทั้งการปฏิบัติการด้านการจัดการคุณภาพและความสามารถในการปรับตัวของโซ่อุปทาน ซึ่งรายละเอียดตามภาพที่ 1

CMIN/df = 0.725, p - lue = 0.927, GFI = 0.986, AGFI = 0.966, RMSEA = 0.000, CFI = 1.000 NFI = 0.994

ภาพที่ 1 รูปแบบนวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่

Picture 1 An Innovation Supply Chain Management Model To Enhance The Adaptability Of Large Logistics Service Providers In Thailand

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในวัตถุประสงค์ที่ 3 เสนอแนวทางการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ การกำหนดผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ แบ่งกลุ่มตามลักษณะกิจกรรม ได้ 3 กลุ่มดังนี้ ข้อมูลรหัสธุรกิจ (TSIC) ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ที่ประกอบธุรกิจให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ (L) (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2563) โดยได้รับความอนุเคราะห์จากระดับหัวหน้างาน ผู้จัดการ และผู้บริหาร กรรมการบริหาร รวม 15 ท่านและในการสัมภาษณ์ โดยผ่านช่องทาง Zoom Meeting, Line VDO, Voice Call ได้จัดกลุ่มกิจกรรมการสัมภาษณ์ ดังนี้ 1. กลุ่มกิจกรรมของตัวแทนออกของ 2. กลุ่มกิจกรรมงานขนส่ง 3. กลุ่มกิจกรรมการบริการคลังสินค้า โดยมีตำแหน่งในระดับ หัวหน้างาน ผู้จัดการ ผู้บริหาร กรรมการบริหาร รวม 15 คน ขอสรุปภาพรวม จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมีข้อคำถามและคำตอบรวม ดังนี้

ช่วงที่ 1 คำถาม: 1. ท่านคิดว่า นวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานมีต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างไร

คำตอบ: สรุปได้ว่า นวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กร คือ ถ้านวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานขององค์กรเราไม่นำสมัยเก่าหรือไม่ปรับอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงไปของระบบดิจิทัลยุคใหม่นี้ก็จะทำให้ความสามารถในการติดต่อหรือทำให้ขาดการเชื่อมโยงการทำงานส่งข้อมูลที่ระบบไม่รองรับกันทำให้ทำงานได้ช้าและเสียเวลาในการทำงาน สร้างความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภค และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบตรงต่อรูปแบบการบริหารจัดการการขนส่ง กิจกรรมคลังสินค้าถ้าไม่นำนวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานมาใช้ก็จะส่งผลต่อการดำเนินงานอย่างมากถ้าไม่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น โปรแกรมบริหารคลังสินค้า (Warehouse Management System) ระบบการจัดเก็บสินค้าอัตโนมัติ (AS/RS (Automatic Storage & Retrieval System) ระบบที่ช่วยเหลือการทำงานจัดเก็บสินค้า ระบบบริหารสินค้า (Inventory Management) ระบบโอนย้ายสินค้า (Inventory Transfers)

คำถาม: 2. ท่านคิดว่า นวัตกรรมบริการ องค์กรของท่านมีแนวทางการจัดการให้เกิดขึ้นอย่างไร

คำตอบ: สรุปจากได้ว่า นวัตกรรมบริการ นั้น องค์กรจะต้องมีการจัดให้มีการอบรม สัมมนา บรรยายทั้งภายนอกและภายในสมาคมฯ เพื่อให้สมาชิกได้เกิดไอเดียในการไปปรับใช้ในองค์กรของตนเอง เน้นการบริการ ที่เด่น ใส่ใจ ส่งมอบตรงเวลา พัฒนาบริการ เสริมสร้างบุคลากร

คำถาม: 3. ท่านคิดว่า นวัตกรรมองค์กร องค์กรมีแนวทางการจัดการให้เกิดขึ้นอย่างไร

คำตอบ: สรุปได้ว่า องค์กรจะต้องมีการนำปัญหาของลูกค้ามาเป็นต้นเหตุในการวางแผนในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์และยั่งยืน ต้องเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงแล้วมาสร้าง ระบบการทำงานเป็น PDCA และเน้นและส่งเสริมให้ทุนสนับสนุนการอบรมที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนออกของและในระดับผู้ชำนาญการบุคลากร เพื่อให้มีความรู้ที่ทันต่อกฎหมาย ข้อบังคับที่เปลี่ยนไป หลักเกณฑ์การตีความพิกัตอัตราบุคลากร รวมถึงการคำนวณราคาบุคลากร ในกระบวนการการค้าระหว่างประเทศ ต้องอาศัยประสบการณ์และไหวพริบของพนักงานและต้องมีความชำนาญที่สามารถทำงานต่อเนื่องกันได้จนถึงส่งงานให้ลูกค้าได้อย่างปลอดภัย

คำถาม: 4. ท่านคิดว่า นวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานมีความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างไร

คำตอบ: สรุปได้ว่า องค์กรต้องมองการทำงานแบบมหภาค มุ่งที่สร้างความได้เปรียบในเรื่องของประสบการณ์ทำงานของพนักงานซึ่งการทำงานที่มีหลักกฎหมายและกฎเกณฑ์

ที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน เป็นสินค้าที่หลากหลายเพื่อทำงานให้ตรงตามความต้องการของลูกค้าและทันต่อความต้องการกับการทำงานที่เร่งรีบในเวลาจำกัด จึงทำให้ ข้อนี้เป็นข้อได้เปรียบกับองค์การเองได้นำเครื่องมืออุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทำการงานได้รวดเร็วขึ้นทำให้พนักงานทำงานอย่างมีความสุขในการทำงานและร่วมมือกันในการทำงานเป็นไปตามมาตรฐานการทำงานขององค์การลูกค้ายอมรับและไว้วางใจ

ช่วงที่ 2 ข้อมูลเพื่อยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ทำการศึกษาเพื่อกำหนดสมมติฐานการวิจัย

คำถาม: 1. ท่านคิดว่า นวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทานมีต่อผลต่อการดำเนินงานขององค์การอย่างไร

คำตอบ: สรุปได้ว่า ผลจากการทำงานที่ทันต่อเวลา ลูกค้าบอกและมีลูกค้าเพิ่มขึ้น

คำถาม: 2. ท่านคิดว่า นวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทานส่งผลต่อการปฏิบัติการด้านการจัดการคุณภาพขององค์การอย่างไร

คำตอบ: การทำงานภายใต้ระบบมาตรฐานคุณภาพการทำงานและการบริการที่ทันสมัย (เช่น ISO9001 /2015, AEO, Q mark)

คำถาม: 3. ท่านคิดว่า นวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทานส่งผลต่อความสามารถในการปรับตัวของโซ่อุปทานขององค์การอย่างไร

คำตอบ: เห็นด้วย เพราะความชำนาญของพนักงานในงานขององค์การ

คำถาม: 4. ท่านคิดว่า การปฏิบัติการด้านการจัดการคุณภาพส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์การอย่างไร

คำตอบ: การที่องค์การได้นำระบบมาตรฐาน ISO9001:2015 และ AEO (ส่วนมาตรฐานเออีโอของมาตรฐานพิธีการและราคาศุลกากรกรมศุลกากร, 2563) ทำให้กระบวนการทำงาน มีระบบขั้นตอน เพราะการจัดการเข้าระบบ และได้รับการยอมรับของลูกค้า พนักงานทำงานได้ถูกต้อง

คำถาม: 5. ท่านคิดว่า ความสามารถในการปรับตัวของโซ่อุปทานส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์การอย่างไร

คำตอบ: การปรับตัวของพนักงานการเรียนรู้งานและแก้ไขปัญหางานได้อย่างรวดเร็วสามารถแก้ปัญหการทำงาน ณ เวลาที่เป็นอยู่ได้ อย่างรวดเร็ว และมีการประสานงานได้ทั่วทั้งองค์การ ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเป็นอย่างดี

คำถาม: 6. ท่านคิดว่า นวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทานจะส่งผลให้ผลการดำเนินงานขององค์การดีขึ้น โดยมีการปฏิบัติการด้านการจัดการคุณภาพ ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ช่วยอธิบาย

คำตอบ: เห็นด้วย เพราะการจัดโครงสร้างองค์การ ให้ให้ตรงมีการบริหารงานอย่างครบรอบโดยมีการจัดการเรื่องการปฏิบัติการด้านการจัดการคุณภาพเป็นเรื่องสำคัญที่สามารถแข่งขันได้ในธุรกิจเดียวกัน ซึ่งคู่แข่งที่ทำได้เหนือกว่า เร็วกว่าก็จะได้ใจลูกค้าไป และลูกค้าก็ไม่

กลับมาถามยังบอกต่อให้ลูกค้าเจ้าอื่นไปใช้บริการตามด้วย ดังนั้นเมื่อเราเน้นเรื่อง การบริการที่มีคุณภาพเกณฑ์ข้อกำหนด เป็นไปอย่างที่น่าเสนอต่อการเสนอการบริการต่อลูกค้า มุ่งเน้นความปลอดภัยและการรับผิดชอบต่องานและการประกันความเสียหายต่อชื่อเสียงและทรัพย์สินก็ทำให้ลูกค้าพอใจเป็นอย่างยิ่ง

คำถาม: 7. ท่านคิดว่า นวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานมีจะส่งผลให้ผลการดำเนินงานขององค์กรดีขึ้น โดยที่ความสามารถในการปรับตัวขององค์กร ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ช่วยอธิบาย

คำตอบ: เห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะ ความได้เปรียบทางการแข่งขันการมีพนักงานที่ชำนาญการด้านทักษะอาชีพ เจรจาต่อรองเก่ง ทำงานได้ทันต่อความต้องการของลูกค้า และการใช้ซอฟต์แวร์การวางแผนและการจัดทำแผนงานที่ทันสมัย นำซอฟต์แวร์มาสนับสนุนช่วยให้เราสามารถจัดการข้อมูลได้หลากหลาย ได้แก่ ระบบปฏิบัติการเทอร์มินัล (Terminal Operating System: TOS) การวางแผนทรัพยากรทางธุรกิจขององค์กรโดยรวม (Enterprise Resource Planning: ERP) เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุดของทรัพยากรทางธุรกิจขององค์กร (System Applications & Products in Data Processing: SAP) คือ โปรแกรมที่ช่วยจัดการสายงานทุกสายงานของธุรกิจให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และได้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ สามารถนำไปใช้ประกอบการดำเนินกิจกรรมของธุรกิจได้ และผู้บริหารสามารถเรียกดูข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลสถานะของบริษัทได้

อภิปรายผล

รูปแบบนวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ของประเทศไทย มี 4 องค์ประกอบ สามารถอธิบายผลได้ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้นวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานมีอิทธิพลทางบวกต่อผลการดำเนินงานผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผลการดำเนินงานผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ ได้รับอิทธิพล จากการประยุกต์ใช้นวัตกรรมจัดการโซ่อุปทาน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงเชิงบวก ซึ่ง นวัตกรรมจัดการโซ่อุปทาน แบ่งออกได้เป็น นวัตกรรมกระบวนการ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์/บริการ นวัตกรรมองค์กร ความได้เปรียบทางการแข่งขัน มีความสอดคล้องกับ Brun, A. et al. ; Lee, S. M., et al. ; Isaksson, R., et al ได้อธิบาย ความสัมพันธ์ของนวัตกรรมโซ่อุปทาน ไว้ว่า นวัตกรรมแบ่งได้เป็น นวัตกรรมผลิตภัณฑ์/บริการ นวัตกรรมโซ่อุปทาน นวัตกรรมขององค์กร ซึ่ง นวัตกรรมจัดการโซ่อุปทาน ห่วงโซ่คุณค่า โซ่อุปทานแบบขยาย (Extended Supply Chain) ทั้งยังส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติการด้านการบริหารคุณภาพ และการดำเนินงานขององค์กร (Brun, A. et al., 2013); (Lee, S. M. et al., 2011); (Isaksson, R. et al., 2010) มีความสอดคล้องกับงานวิจัย Wang, Q., et al พบว่า การนำนวัตกรรมบริการ มาปรับใช้ใน

องค์การต้องมีการบริการที่มีความแตกต่างกันก็จะทำให้ผลการดำเนินงานของนวัตกรรมรูปแบบธุรกิจดีขึ้น (Wang, Q. et al., 2015)

2. นวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทานมีอิทธิพลทางบวกต่อการปฏิบัติการด้านการจัดการคุณภาพ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การปฏิบัติการด้านการจัดการคุณภาพ ได้รับอิทธิพลจาก นวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทาน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงเชิงบวก ซึ่งการปฏิบัติการด้านการจัดการคุณภาพ มี 3 ปัจจัย ประกอบด้วย คุณภาพเวลา คุณภาพความปลอดภัย และ คุณภาพของเครื่องมือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Kafetzopoulos, D., et al. ; Revilla, E., & Knoppen, D. ; Miranda Silva, G., et al. พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพและการจัดการนวัตกรรม ในระหว่างนั้น การจัดการคุณภาพส่งผลกระทบต่อนวัตกรรมผลิตภัณฑ์/บริการ โดยตรงและนวัตกรรมกระบวนการส่งผลกระทบต่อ การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของบริษัท งานวิจัยสรุปให้เห็นว่าการปฏิบัติการด้านการจัดการคุณภาพโดยรวมเป็นโอกาสสำหรับบริษัทที่จะปรับปรุงนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในองค์การเพื่อให้ผลการดำเนินงานดีขึ้นตามไปด้วย (Kafetzopoulos, D. et al., 2015); (Revilla, E. & Knoppen, D., 2015); (Miranda Silva, G. et al., 2014) สอดคล้องกับกิตตินาถ นุ่นทอง และคณะ ได้ศึกษารูปแบบคุณภาพการบริการโลจิสติกส์ของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในประเทศไทยมีคุณภาพการบริการโลจิสติกส์อยู่ในระดับสูง เพราะในปัจจุบันธุรกิจต่าง ๆ จัดจ้างกิจกรรมโลจิสติกส์ภายนอกมากขึ้น ทำให้ธุรกิจโลจิสติกส์มีการแข่งขันรุนแรงมากขึ้นคุณภาพการบริการโลจิสติกส์ซึ่งประกอบด้วยคุณภาพกระบวนการบริการโลจิสติกส์และคุณภาพผลการบริการโลจิสติกส์ในด้านต่าง ๆ จึงมีความสำคัญอย่างมากในการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันองค์ประกอบมาตรฐานคุณภาพการบริการโลจิสติกส์ในธุรกิจโลจิสติกส์ในประเทศไทย พบว่า ตัวแปรการใช้เทคโนโลยี มีค่าน้ำหนักมากที่สุด ซึ่งปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น การปฏิบัติการด้านการจัดการคุณภาพที่มีคุณภาพและการป้องกันความเสี่ยงภัย มีมาตรการป้องกันความปลอดภัยให้กับผู้รับบริการ (กิตตินาถ นุ่นทอง และคณะ, 2562)

3. นวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทานมีอิทธิพลทางบวกต่อความสามารถในการปรับตัวของโซ่อุปทาน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความสามารถในการปรับตัวของโซ่อุปทานได้รับอิทธิพลจาก นวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทาน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงเชิงบวก ดังนั้น การปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ มี 4 ปัจจัยประกอบไปด้วย ความเสี่ยงในโซ่อุปทาน การปรับตัวขององค์การ ความเครียดในงาน การปรับตัวของเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Sincorá, L. A., et al. พบว่าการวิเคราะห์ธุรกิจใช้ประโยชน์จากความสามารถในการปรับตัวในกระบวนการขององค์การ ทำให้องค์การมีความอยู่รอดและการเติบโตในปัจจุบัน และในการจัดการกระบวนการและความสามารถในการ

ใช้ข้อมูลจำนวนมากและจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นำมาสร้างเป้าหมายเชิงกลยุทธ์และผลการดำเนินงานขององค์กรดีขึ้น (Sincorá, L. A. et al., 2018)

4. การปฏิบัติการด้านการจัดการคุณภาพ มีอิทธิพลทางบวกต่อผลการดำเนินงานผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผลการดำเนินงานผู้ให้บริการโลจิสติกส์ได้รับอิทธิพลจาก การปฏิบัติการด้านการจัดการคุณภาพ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงเชิงบวก ดังนั้น ผลการดำเนินงานผู้ให้บริการโลจิสติกส์ มี 4 ปัจจัย ประกอบไปด้วย การประเมินประสิทธิภาพ การจัดการความรู้ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับ รตมณีนี พัลลชนกนาถ และ ทิพย์รัตน์ เลาหิเชียร ข้อมูลนี้ใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการบูรณาการการปฏิบัติการด้านการจัดการคุณภาพกับการจัดโครงการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมผลการดำเนินงานด้านนวัตกรรม (รตมณีนี พัลลชนกนาถ และทิพย์รัตน์ เลาหิเชียร, 2561) ในองค์การให้มีระดับที่สูงขึ้น Jose, M. M. K. M. Y., & Botella, I. M. สรุปว่า ความไว้วางใจและการสร้างนวัตกรรมใหม่ในสภาพแวดล้อมของกระบวนการจัดการโซ่อุปทานทั้งนวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยีมุ่งเน้นที่จะปรับปรุงคุณภาพได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างองค์กรกัน เห็นว่า การสร้างความสัมพันธ์ส่งผลต่อความไว้วางใจในสภาพแวดล้อมของนวัตกรรม และการตลาดแตกต่างกัน ได้ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานขององค์กร (Jose, M. M. K. M. Y. & Botella, I. M., 2014)

5. ความสามารถในการปรับตัวของโซ่อุปทานมีอิทธิพลทางบวกต่อผลการดำเนินงานผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผลการดำเนินงานผู้ให้บริการโลจิสติกส์ได้รับอิทธิพลจาก ความสามารถในการปรับตัวของโซ่อุปทาน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงเชิงบวก ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรนวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานต่อผลการดำเนินงาน มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องจาก ความสามารถของนวัตกรรมโซ่อุปทานเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดต่อผลการดำเนินงาน และผลการวิจัยที่หลายฉบับรายงานตรงกันว่า มีผลกระทบทางตรงระหว่างนวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานและผลการดำเนินงานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ประกอบด้วยตัวแปรคั่นกลาง ดังนี้ 1) นวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโดยมีการปฏิบัติการด้านการจัดการคุณภาพเป็นตัวแปรคั่นกลาง ซึ่งมีความสอดคล้องกับวิจัยของ Gambi, L. D. N., et al. สรุปว่า วัฒนธรรมองค์กรไม่ได้เป็นตัวแปรที่สำคัญของการใช้เทคนิคคุณภาพส่วนการใช้กลุ่มเทคนิคคุณภาพส่วนใหญ่ส่งผลกระทบทางอ้อมต่อการรวมประสิทธิภาพการดำเนินงานในวัฒนธรรมองค์กร ในส่วนการพัฒนาทีมและลำดับขั้นส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานและไม่มีความสำคัญต่อการเทคนิคคุณภาพทั้ง 4 กลุ่ม ด้วยการใช้เทคนิคคุณภาพเป็นตัวแปรคั่นกลางของวัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Gambi, L. D. N. et al., 2015) สอดคล้องกับ María Ruiz-Jiménez, J., & del Mar Fuentes-Fuentes, M. ; Lin, R. J., et al. ; Murat Ar, I., & Baki, B. ; Daugherty, P. J. ; Prajogo, D. I., et al. ได้มีผลสรุปในเรื่อง ผลกระทบที่สำคัญต่อการ

ดำเนินการขององค์กร คือ นวัตกรรมของผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการ ที่มีการจัดการความรู้ของลูกค้าเป็นสื่อกลางความสัมพันธ์ระหว่างการตลาดและการวางแผนทางดำเนินการของนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ ทั้งการสร้างสรรค่นวัตกรรมบริการโลจิสติกส์ของบริษัทส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับผลการดำเนินการขององค์กรโดยมีการปรับตัวเป็นตัวแปรคั่นกลาง (María Ruiz-Jiménez, J. & del Mar Fuentes-Fuentes, M., 2013) (Lin, R. J. et al., 2012) (Murat Ar, I. & Baki, B., 2011) (Daugherty, P. J. et al., 2011) (Prajogo, D. I. et al., 2008)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลวิจัย กลุ่มผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ ได้มีแนวทางการปรับเปลี่ยนในปัจจุบันที่สำคัญ ได้แก่ การนำนวัตกรรมจัดการโซ่อุปทาน มาปรับใช้ซึ่งการนำเทคโนโลยีมาปรับในวัฒนธรรมองค์กรเพื่อช่วยในการบริการจัดการองค์กรให้ได้รับความน่าเชื่อถือให้กับลูกค้าและคู่ค้า สามารถตรวจสอบได้อย่างรวดเร็ว มีความพร้อมในการปรับเปลี่ยน ฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ ให้ทันกับโลกของดิจิทัลมาช่วยทำงานให้เร็วขึ้น นำมาช่วยในการประมวลผลข้อมูลที่มีการเชื่อมโยงกับองค์กรในเครือข่าย ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าทั้งยังตอบสนองต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาให้กับลูกค้าได้ทันเวลา เอื้อการทำงานกับเครือข่ายพันธมิตรที่กว้างขวางมากขึ้นในกลุ่มองค์กรขนาดเดียวกันหรือขนาดใหญ่ทำกว่า การรวมตัวกับพันธมิตรกับคู่แข่ง เพื่อเป็นการส่งต่องานให้กันและกันเป็นการเพิ่มช่องทางทางการตลาดและขยายฐานลูกค้าอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดกลางและขนาดย่อมได้นำแนวของรูปแบบนวัตกรรมจัดการโซ่อุปทานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการปรับตัวของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ โดยการนำไปออกแบบการบริหารและทำแผนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการบริการในธุรกิจตน เพื่อนำปัญหาเดิมที่มีอยู่นำมาแก้ปัญหาและนำแนวทางจากคำแนะนำไปใช้อบรมทักษะให้เหมาะสมกับหน้าที่ของพนักงานในองค์กรด้านการบริการในอาชีพให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน มีเทคนิควิธีการสื่อสารที่ถูกต้อง จากปัญหาบุคลากรยังไม่เข้าใจในระบบการขนส่งและโลจิสติกส์จำเป็นต้องทำแผนอบรมและมีการวัดมาตรฐานการทำงานที่ทำให้ลูกค้าพอใจและมีช่องทางการสื่อสารไปในระบบความเข้าใจและทำงานบริการไปในทิศทางเดียวกันหาทางนำเทคโนโลยีเพื่อนำมาเชื่อมโยงในการติดต่อโดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้ส่งเสริมด้านความรู้ สร้างผลสัมฤทธิ์ คือ ให้ผู้ใช้บริการมากขึ้น สร้างบริการที่มีคุณภาพใกล้เคียงรูปแบบการบริการของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ แต่สามารถกำหนดราคาที่คุ้มค่าได้มาตรฐานในการทำงานที่ปลอดภัยและรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม การวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยเสนอให้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้ให้บริการขนาดใหญ่ ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และศึกษาข้อมูลเชิงลึกที่

สามารถค้นหาวีธีที่เป็นไปได้ในการหลีกเลี่ยงไม่ให้นวัตกรรมผลิตภัณฑ์/บริการที่ล่า ให้สำรวจผลกระทบของกลยุทธ์ด้านนวัตกรรมการจัดการโซ่อุปทานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2563). แหล่งค้นหาข้อมูลนิติบุคคล และประเภทธุรกิจในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 15 สิงหาคม 2563 จาก <https://datawarehouse.dbd.go.th/>
- กิตตินาถ นุ่นทอง และคณะ. (2562). รูปแบบคุณภาพการบริการโลจิสติกส์ของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในประเทศไทย. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 18(2), 26-41.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). การศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพมหานคร: วีอินเตอร์พรีนทร์.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสม์ สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นราศรี ไววนิชกุล และชูศักดิ์ อุดมศรี. (2545). ระเบียบวิธีวิจัยธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญธรรม กิจปรีดาภิรุทธิ์. (2551). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2556). การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้วย AMOS. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รตามณี พัลลภชนกนาถ และทิพย์รัตน์ เลาหิเชียร. (2561). อิทธิพลของการจัดการคุณภาพและการจัดการโครงการที่มีต่อผลการดำเนินงานด้านนวัตกรรม. จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์, 39(154), 62-104.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์. (2547). ระเบียบวิธีการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- ส่วนมาตรฐานเออีโอของมาตรฐานพิธีการและราคาศุลกากรกรมศุลกากร. (2563). มาตรฐานเออีโอ (Authorized Economic Operator: AEO). เรียกใช้เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2563 จาก <http://aeo.customs.go.th>.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). การกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย ฉบับที่ 3. เรียกใช้เมื่อ 15 สิงหาคม 2563 จาก <https://www.nesdc.go.th/download>
- สำนักธุรกิจบริการและโลจิสติกส์การค้า. (2563). รางวัลผู้ประกอบการที่มีความเป็นเลิศด้านการบริหารจัดการโลจิสติกส์. เรียกใช้เมื่อ 15 สิงหาคม 2563 จาก <http://elmaaward.blogspot.com/p/blog-page.html>

- สุภมาส อังศ์โชติ และคณะ. (2557). สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ : เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- Brun, A. et al. (2013). Dynamic capabilities for fashion-luxury supply chain innovation. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 41(11/12), 940-960.
- Daugherty, P. J. et al. (2011). Organizational structure and logistics service innovation. *The International Journal of Logistics Management*, 22(1), 26-51.
- Gambi, L. D. N. et al. (2015). The relationship between organizational culture and quality techniques, and its impact on operational performance. *Journal of Operations & Production Management*, 35(10), 1460-1484.
- Hair, J. F. et al. (1998). *Multivariate data analysis*. (5th ed.). New York: Macmillan.
- Isaksson, R. et al. (2010). Detecting supply chain innovation potential for sustainable development. *Journal of business ethics*, 97(3), 425-442.
- Jose, M. M. K. M. Y. & Botella, I. M. (2014). Trust and IT innovation in asymmetric environments of the supply chain management process. Retrieved September 7, 2020, from <https://www.researchgate.net>
- Kafetzopoulos, D. et al. (2015). Relationship between quality management, innovation, and competitiveness. Evidence from Greek companies. *Journal of Manufacturing Technology Management*, 26(8), 1177-1200.
- Lee, S. M. et al. (2011). Supply chain innovation and organizational performance in the healthcare industry. *International Journal of Operations & Production Management*, 31(11), 1193-1214.
- Li, B. & Li, Y. (2017). Internet of things drives supply chain innovation: A research framework. *International Journal of Organizational Innovation*, 9(3), 71-92.
- Lin, R. J. et al. (2012). Turning knowledge management into innovation in the high-tech industry. *Industrial Management & Data Systems*, 112(1), 42-63.
- María Ruiz-Jiménez, J. & del Mar Fuentes-Fuentes, M. (2013). Knowledge combination, innovation, organizational performance in technology firms. *Industrial Management & Data Systems*, 113(4), 523-540.

- Miranda Silva, G. et al. (2014). The role of TQM in strategic product innovation: an empirical assessment. *International Journal of Operations & Production Management*, 34(10), 1307-1337.
- Mueller, R. O. & Hancock, G. R. (2008). Best practices in structural equation modeling. In Osborne, J.W. (Ed.) : *Best Practices in Quantitative Methods*. Thousand Oaks.
- Murat Ar, I. & Baki, B. (2011). Antecedents and performance impacts of product versus process innovation: Empirical evidence from SMEs located in Turkish science and technology parks. *European Journal of Innovation Management*, 14(2), 172-206.
- Prajogo, D. I. et al. (2008). Impact of value chain activities on quality and innovation. *International Journal of Operations & Production Management*, 28(7), 615-635.
- Revilla, E. & Knoppen, D. (2015). Building knowledge integration in buyer-supplier relationships: The critical role of strategic supply management and trust. *International Journal of Operations & Production Management*, 35(10), 1408-1436.
- Sabiu, M. S. et al. (2019). Relationship between human resource management practices, ethical climates and organizational performance, the missing link : An empirical analysis. *PSU Research Review*, 3(1), 50-69.
- Saenz, M. J. et al. (2015). Research on the phenomenon of supply chain resilience. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 45(1), 90-117.
- Schermelleh, E. et al. (2003). Evaluating the fit of structural equation models. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Schumacker, R. E. & Lomax, R. G. (1996). *A beginner's guide to Structural modeling*. NJ: Erlbaum.
- Sincorá, L. A. et al. (2018). Business analytics leveraging resilience in organizational processes. *RAUSP Management Journal*, 53(3), 385-403.
- Wang, Q. et al. (2015). Modes of service innovation: a typology. *Industrial Management & Data Systems*, 115(7), 1358-1382.

การส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทา
มลภาวะฝุ่นละออง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี*
PROMOTING ON SUSTAINABLE GREEN SPACE INCREASING IN
REDUCE DUST POLLUTION FOR THE QUALITY OF PEOPLE 'S
LIFE DEVELOPMENT IN PATHUMTHANI PROVINCE

เบญยาศิริ งามสะอาด

Benyasiri Ngamsaad

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

E-mail: mae_maethavee@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทามลภาวะฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนและ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทามลภาวะฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ใช้สถิติเชิงพรรณนา และเชิงอนุมาน โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 11 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทามลภาวะฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้บริหารส่วนราชการมีความตระหนักถึงความจำเป็นในการส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียว แต่เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเมือง โครงการบ้านจัดสรรทำให้พื้นที่สีเขียวลดลง และประชาชนมีความนิยมใช้พื้นที่สีเขียวน้อยลง นิยมใช้บริการในห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ เพื่อการพักผ่อนและเพื่อการค้าขายทางเศรษฐกิจ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทามลภาวะฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวม คือ ด้านพื้นที่ธรรมชาติ ด้านพื้นที่สีเขียวเพื่อบริการ และด้านพื้นที่สีเขียวเพื่อเศรษฐกิจชุมชน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย 0.429 0.512 และ 0.642 ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนายเท่ากับ

* Received 5 November 2021; Revised 26 January 2022; Accepted 30 January 2022

0.892 หรือ สามารถทำนายผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดปทุมธานีในภาพรวม ได้ร้อยละ 89.2

คำสำคัญ: การส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียว, มลภาวะฝุ่นละออง, คุณภาพชีวิตประชาชน

Abstract

The objectives of this research were to 1) study promoting on sustainable green space increasing to reduce dust pollution for the quality of people 's life development and 2) factor affecting promoting on sustainable green space increasing to reduce dust pollution for the quality of people 's life development in Pathumthani province. This research was mixed methodology research. The quantitative research was used Multi-stage sampling. The samples consisted of 400 people with descriptive statics and inferences using multiple regression analysis. The qualitative research was collected data with depth interview and focus group by 11 people. The research results revealed that: affecting promoting on sustainable green space increasing to reduce dust pollution for the quality of people 's life development in Pathumthani province, it found that government administrators were aware of the need to promote the increase of green space. But due to the expansion of the urban community, housing projects was reduced green space and people were less popular to use green space. It was commonly used in large department stores for leisure and economic trading. Factors affecting promoting on sustainable green space increasing to reduce dust pollution for the quality of people 's life development in Pathumthani province as a whole found that natural space, green space fir service and green space for community economic. The regression coefficients were 0.429, 0.512 and 0.642, respectively. The predictive coefficient was 0.892 or could predict affecting the quality of people 's life development in Pathumthani province as a whole was at 89.2%.

Keywords: Promoting on Sustainable Green Space Increasing, Dust Pollution, The Quality of People 'S Life

บทนำ

เนื่องจากโลกของเราในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ โดยแต่ละด้านเกี่ยวข้องกับพื้นที่สีเขียวทั้งสิ้น ความสำคัญและ

ประโยชน์ของพื้นที่สีเขียวมีคุณประโยชน์ ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นที่อยู่อาศัยของ นก ปลา แมลง และสัตว์อื่น ๆ และเชื่อมโยงแหล่งที่อยู่อาศัยเข้าด้วยกัน ช่วยป้องกันการกัดเซาะพังทลายของดิน ช่วยดูดซับน้ำฝนไหลบ่า จึงช่วยปรับปรุงระบบการระบายน้ำได้ดี ต้นไม้ในพื้นที่สีเขียวช่วยดูดซับมลภาวะอากาศ พืชพรรณในพื้นที่สีเขียวช่วยลดอุณหภูมิของเมือง ที่เกิดจาก Urban Heat Island Effect โดยการให้ร่มเงาพื้นผิวที่ดูดซับความร้อน ในสภาพแวดล้อมเมืองโดยตรง และโดยทางอ้อมโดยการทำความเย็นจากกระบวนการ ระเหยคายน้ำ มีการศึกษาพบว่าต้นไม้ที่ให้ร่มเงากับผนังอาคารสามารถ ช่วยลดอุณหภูมิผนังได้ถึง 17 องศาเซลเซียส มีผลให้สามารถลดการใช้เครื่องปรับอากาศได้ถึง 50% พื้นที่สีเขียวสามารถลดเสียงรบกวนลงได้ โดยอาศัยพุ่มใบที่หนาทึบของไม้ยืนต้นและ ไม้พุ่มช่วยดูดซับเสียง นอกจากนี้ พื้นที่สีเขียวและพืชพรรณยังเป็นดัชนีชี้วัดระดับสุขภาพของระบบนิเวศอีกด้วย ซึ่งถือว่าเป็นตัวชี้วัดความยั่งยืนทางนิเวศวิทยา ของชุมชนอย่างสำคัญ ด้านสังคม เป็นแหล่งนันทนาการของชุมชน เป็นที่เล่นที่ชุมชน ที่พักผ่อนหย่อนใจ ช่วยเสริมสร้างสุขภาพกาย และใจของคนในชุมชนทุกเพศ วัย ช่วยเพิ่มคุณค่าทางสังคมของชุมชน พื้นที่สีเขียวเป็นสิ่งเชื่อมโยงผู้คนให้ได้สัมผัสกับ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ทำให้เป็นเมืองน่าอยู่ เป็นการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ด้านเศรษฐกิจ จากการสร้างงาน เนื่องจากพื้นที่สีเขียว ที่มีคุณภาพต้องการการจัดการที่ดี มีการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องการอัตราค่าจ้างและ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจำนวนมากและเป็นที่น่าสังเกตว่าพื้นที่ข้างเคียงกับพื้นที่สีเขียวมักจะมีราคาที่ดินสูง อีกทั้งพื้นที่สีเขียวมักจะมีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่สามารถทำเงินรายได้ให้แก่ชุมชน (สมาคมเพื่อนชุมชน, 2561)

มลพิษทางอากาศซึ่งเป็นภาวะอากาศที่มีสารเจือปนอยู่ในปริมาณที่สูงกว่าระดับปกติเป็นเวลานานจนทำให้เกิดอันตรายแก่มนุษย์สัตว์พืชหรือทรัพย์สินต่าง ๆ นับเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากกับการใช้พลังงานในกระบวนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมและการใช้รถยนต์ที่สารมลพิษทางอากาศที่เกิดจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงชนิดต่าง ๆ ได้แก่ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ และก๊าซออกไซด์ของไนโตรเจน มลภาวะทางอากาศที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ ฝุ่นละอองในอากาศซึ่งหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมและนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากพบว่าฝุ่นละอองเป็นสาเหตุของปัญหาที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมที่สุดชนิดหนึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยฝุ่นละอองที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพมักจะเป็นฝุ่นที่มีขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน คิดเป็นประมาณ 60% ของฝุ่นละอองทั้งหมดผลกระทบของฝุ่นละอองต่อสุขภาพที่มีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในชุมชนเมืองขนาดใหญ่ที่มีความหนาแน่นของการจราจรสูงมีแนวโน้มที่จะประสบปัญหาฝุ่นละอองมากขึ้นตามไปด้วย ในขณะที่การลดการปล่อยสารพิษทั้งจากโรงงานอุตสาหกรรมและการคมนาคมขนส่งตลอดจนการควบคุมกิจกรรมการก่อสร้างต่าง ๆ จะเป็นแนวทางหลักในการแก้ปัญหา มลภาวะจากฝุ่นละอองที่นานาชาติให้ความสำคัญในขณะเดียวกันการแก้ปัญหาในลักษณะ

ดังกล่าวยังมีข้อจำกัดในการดำเนินการมาก แนวคิดการใช้โครงสร้างสีเขียว (Green Infrastructure) ในการลดปัญหาฝุ่นละอองจึงได้รับความสนใจมากขึ้น ผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าพืชพรรณไม้โดยเฉพาะต้นไม้สามารถช่วยดูดซับสารพิษในอากาศได้ (Steven, D. E, 2006) รวมทั้งช่วยลดปริมาณฝุ่นละอองการกำหนดพื้นที่สีเขียวในการวางผังเมืองจึงอาจเป็นทางเลือกหนึ่งในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมช่วยลดมลพิษโดยเฉพาะฝุ่นละอองในอากาศ และยังเป็นการส่งเสริมสภาพแวดล้อมของชุมชนเมืองแม้ว่าประโยชน์ของการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมืองเพื่อช่วยบรรเทาปัญหามลภาวะทางอากาศจะได้รับการยอมรับกันอย่างแพร่หลาย

จากผลการติดตามตรวจสอบผลกระทบด้านคุณภาพอากาศ การติดตามตรวจสอบผลกระทบด้านคุณภาพอากาศในระยะดำเนินการ มีการตรวจวัดคุณภาพอากาศทั้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศ และคุณภาพอากาศในบรรยากาศทั่วไป ดังนี้ 1) การตรวจวัดคุณภาพอากาศจากปล่องอย่างต่อเนื่อง (Continuous Emission Monitoring Systems; CEMS) มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมกำหนดให้โครงการติดตั้งเครื่องตรวจวัดคุณภาพอากาศจากปล่องอย่างต่อเนื่อง (CEMS) ที่ปล่อง HRSG ทั้ง 2 ปล่อง โดยตรวจวัด NO_x, O₂, SO₂, TSP, CO และ Flow Rate อย่างต่อเนื่องตลอดเวลาที่ดำเนินการผลิตไฟฟ้า ซึ่งโครงการได้ ปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าว โดยมีการบันทึกข้อมูลการตรวจวัดอย่างต่อเนื่องซึ่งมีผลการตรวจวัดคุณภาพ อากาศจาก CEMS ของโครงการตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2561 โดยผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศจากระบบ CEMS ของปล่องระบาย HRSG ทั้ง 2 ปล่องมีค่าอยู่ในเกณฑ์ค่าควบคุม การระบายอากาศจากปล่องของโรงไฟฟ้าที่ระบุในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการ ผลิตไฟฟ้าและไอน้ำระบบโคเจนเนอเรชัน จังหวัดปทุมธานี (มีนาคม 2558) และค่ามาตรฐานการปล่อยทิ้งอากาศเสียจากโรงไฟฟ้าตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐาน ควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียจากโรงไฟฟ้าใหม่ (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2553) และประกาศ กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ.2547 เรื่อง กำหนดค่าปริมาณสารเจือปนในอากาศที่ระบายออกจาก โรงงานผลิต ส่งหรือจำหน่ายพลังงานไฟฟ้า (ประกาศ กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ.2547, 2547) นอกจากนี้มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมกำหนดให้โครงการดำเนินการ ตรวจสอบความถูกต้องของการทำงานของระบบ CEMS (Audit CEMS) อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการยืนยันว่าข้อมูลการตรวจวัดที่ได้จากระบบ CEMS มีความถูกต้องแม่นยำ ซึ่งโครงการจะดำเนินการตรวจสอบการทำงานของระบบ CEMS ตามข้อกำหนดของ U.S. EPA ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2561

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัย ซึ่งอยู่ในหน่วยงานหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งในปัจจุบันอัตราพื้นที่สีเขียวของจังหวัดปทุมธานี ต่อคนอยู่ที่ 6.43 ตารางเมตร หรือประมาณ หอ้งน้ำขนาดมาตรฐานในบ้านทั่ว ๆ ไป ในขณะที่ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก (WHO) กำหนดไว้ว่าเมืองที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดีนั้นควรมีพื้นที่สีเขียวอยู่ที่ 9 ตารางเมตรต่อคน (ผู้จัดการ

ออนไลน์, 2562) ถือว่ายิ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในส่วนนี้ พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดปทุมธานีเป็นพื้นที่เกษตรกรรมแต่อย่างไรก็ตามพื้นที่เกษตรเหล่านั้นกำลังถูกแทนที่ทีละน้อยด้วยโครงการหมู่บ้านจัดสรรซึ่งเรียงรายอยู่ตามถนนสายหลักในพื้นที่ที่มีความสนใจที่จะศึกษาการส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบภาวะฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี โดยผู้วิจัยนำแนวคิด พื้นที่สีเขียวในเขตชุมชน” (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะวนศาสตร์, ศูนย์วิจัยป่าไม้, 2558) ประกอบด้วย 1) พื้นที่ธรรมชาติเป็นพื้นที่ที่มีอยู่ตามธรรมชาติเป็นแหล่งรวมของระบบนิเวศที่จำเป็นต้องอนุรักษ์ให้คงอยู่ 2) พื้นที่สีเขียวเพื่อบริการเป็นพื้นที่สีเขียว ที่ประชาชนสามารถเข้าไปใช้บริการเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจออกกำลังกายและเสริมสร้างทัศนียภาพที่สวยงาม 3) พื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นพื้นที่สีเขียวที่เสริมสร้างคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การเพิ่มก๊าซออกซิเจนและลดอุณหภูมิความร้อน 4) พื้นที่สีเขียวริมเส้นทางสัญจรเป็นพื้นที่สีเขียวที่อยู่ในแนวเส้นทางสัญจรสาธารณะ 5) พื้นที่สีเขียวเพื่อเศรษฐกิจชุมชนเป็นการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้เป็นเจ้าของได้แก่ สวนไม้ผลยืนต้น และ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนและสังคมอย่างบูรณาการ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนเป็นสุข สังคมสันติสุข 2) สภาพแวดล้อมดี เมืองน่าอยู่ 3) ชุมชนพัฒนาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม 4) สังคมมีภูมิคุ้มกันที่ดีด้วยกระบวนการเรียนรู้ ให้มีพื้นที่สีเขียวมากขึ้นโดยเป็นสวนสาธารณะเป็นสถานที่ออกกำลังกาย เป็นสวนสุขภาพ เป็นปอดของชุมชน เพื่อบรรเทาผลกระทบภาวะฝุ่นละอองและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนในจังหวัดปทุมธานีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบภาวะฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบภาวะฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีแบบผสมผสานเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยเชิงปริมาณ เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ใช้สถิติเชิงพรรณนา และเชิงอนุมาน โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 11 คน ได้อาศัยขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพของ อัลัน บรายแมน (Alan Bryman, A, 2001) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน การตั้งคำถามทั่วไป การคัดเลือกสถานที่และบุคคล วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

โดยวิธีการจัดบันทึกภาคสนาม และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ คือ การส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี โดยนำแนวคิด พื้นที่สีเขียวในเขตชุมชน (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะวนศาสตร์, ศูนย์วิจัยป่าไม้, 2558) ประกอบด้วย 1) พื้นที่ธรรมชาติ 2) พื้นที่สีเขียวเพื่อบริการ 3) พื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อม 4) พื้นที่สีเขียวริมเส้นทางสัญจร 5) พื้นที่สีเขียวเพื่อเศรษฐกิจชุมชน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนและสังคมอย่างบูรณาการ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนเป็นสุข สังคมสันติสุข 2) สภาพแวดล้อมดี เมืองน่าอยู่ 3) ชุมชนพัฒนาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม 4) สังคมมีภูมิคุ้มกันที่ดีด้วยกระบวนการเรียนรู้

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 1,024,427 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 400 คน ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการแทนค่าสูตรของ Taro Yamane (Yamane, Taro, 1973)

3. ขอบเขตด้านสถานที่ พื้นที่ในเขตจังหวัดปทุมธานี

4. ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่ เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2561 ถึง เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2562

การสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง สัมภาษณ์เจาะลึก กับผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ และผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการ รวมถึงประสบการณ์เกี่ยวกับการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 11 คน คือ 1) รองผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี 2) นายอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 3) นายอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 4) นายอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 5) นายอำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี 6) นายอำเภอลาดหลุมแก้ว 7) นายอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี 8) นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองคูคต 9) นายกเทศมนตรีเทศบาลนครรังสิต 10) นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองปทุมธานี และ 11) นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองปทุมธานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก เป็นแบบคำถามปลายเปิดโดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระ ตามข้อคำถามนั้น ๆ

ประกอบด้วย ด้านชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนเป็นสุข สังคมสันติสุข ด้านสภาพแวดล้อมดี เมืองน่าอยู่ ด้านชุมชนพัฒนาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม และด้านสังคมมีภูมิคุ้มกันที่ดี

โดยศึกษาเนื้อหาสาระจากทฤษฎี แนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกำหนดกรอบข้อคำถามตามโครงสร้าง และวิเคราะห์ประเด็นคำถาม สร้างข้อคำถามตามประเด็นที่วิเคราะห์ สร้างแบบสอบถาม ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและข้อเสนอแนะ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าความตรงเชิงโครงสร้างโดยการวิเคราะห์ค่า IOC และข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าเป็นข้อคำถามที่ใช้ได้ ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.80 นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรึกษา เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงและไปทดลอง (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 ซึ่งมีความเชื่อมั่นในระดับสูง ปรับปรุงและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาวิจัย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

นำแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด พร้อมทั้งหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปมอบให้กลุ่มตัวอย่าง อธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย การกรอกข้อมูลโดยผู้วิจัยและทีมงานช่วยแจกแบบสอบถามและช่วยเก็บข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง และนำแบบสัมภาษณ์ จำนวน 11 ชุด พร้อมทั้งหนังสือขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระ ตามข้อคำถามนั้น ๆ โดยผู้วิจัยจดบันทึกและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้จากการวิจัยครั้งนี้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) ตามแนวทางวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ได้รับแบบสอบถามที่มีความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลจำนวน 400 ชุดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด แปลงข้อมูลที่ได้ในแบบสอบถามเป็นรหัสตัวเลข (Code) ตามคู่มือที่เตรียมไว้ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นำข้อมูลในรูปของรหัสไปบันทึกในคอมพิวเตอร์แล้วทำการประมวลผลข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผู้วิจัยได้กำหนดช่วงการแปรผลค่าเฉลี่ยของข้อมูล โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามแบบของ เบสท์ (สุวิมล ติรกานันท์, 2543)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบของฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์สถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อใช้ Item-Total Correlation โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation) ของ Pearson's Correlation (วิเชียร เกตุสิงห์, 2541) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2544) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่เข้าสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2544)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบของฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี และ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบของฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า

1. การส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบของฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านพื้นที่สีเขียวเพื่อเศรษฐกิจชุมชน ด้านพื้นที่สีเขียวริมเส้นทางสัญจร ด้านพื้นที่สีเขียวเพื่อบริการ ด้านพื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อม และ ด้านพื้นที่ธรรมชาติ

1.1 ด้านพื้นที่ธรรมชาติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อย่อยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ความสำคัญต่อแหล่งต้นน้ำ ความสำคัญต่อการเป็นอยู่ ความเหมาะสมของขนาด ความสำคัญของการรักษาดูแล อยู่ในระดับมาก และ ความสำคัญของพื้นที่ธรรมชาติ

1.2 ด้านพื้นที่สีเขียวเพื่อบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อย่อยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ความต้องการมีสวนรุกชาติอยู่ ความสวยงามและมีระเบียบของพื้นที่ ความต้องการมีสวนสัตว์ จำนวนพื้นที่ที่สามารถใช้ได้ และ ความสามารถในการเข้าใช้พื้นที่

1.3 ด้านพื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อย่อยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า พื้นที่ที่ปล่อยให้ไปตามธรรมชาติ พื้นที่

ต้องการอนุรักษ์ไว้ พื้นที่เพื่อเป็นปอดฟอกอากาศ ต้องปิดไม่ให้มีการเข้าไปใช้ และ พื้นที่เพื่อลดความร้อน

1.4 ด้านพื้นที่สีเขียวริมเส้นทางสัญจร โดยรวมอยู่ในระดับกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อย่อยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า สำคัญต่อการลดฝุ่นละออง ความสวยและสะอาดตา สำคัญต่อการกำหนดเขตสำคัญต่อการเดินเท้า อยู่ในระดับกลาง และ สำคัญต่อการลดความร้อน

1.5 ด้านพื้นที่สีเขียวเพื่อเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อย่อยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า การใช้เพื่อการค้าขายอยู่สำคัญต่อการพัฒนาชุมชน สำคัญต่อการเป็นอยู่ เป็นแหล่งระบายสินค้า และ สำคัญต่อการสร้างรายได้

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนเป็นสุข สังคมสันติสุข ด้านสภาพแวดล้อมดี เมืองน่าอยู่ ด้านชุมชนพัฒนาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม และ ด้านสังคมมีภูมิคุ้มกันที่ดีมาก

2.1 ด้านชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนเป็นสุข สังคมสันติสุข เมื่อพิจารณาชื่อย่อย เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ความจำเป็นในการร่วมทำงาน ความจำเป็นในการร่วมประชุม ความจำเป็นในการติดตามผลงาน ความจำเป็นในการมีส่วนร่วม และ ความจำเป็นในการร่วมกำหนดเป้าหมาย

2.2 ด้านสภาพแวดล้อมดี เมืองน่าอยู่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาชื่อย่อย เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ความรู้สึกอิสระ ความรู้สึกปลอดภัย ความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต การรับรู้สิ่งแวดล้อมรอบกาย และ ความสัมพันธ์อันดีกับสิ่งแวดล้อม

2.3 ด้านชุมชนพัฒนาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาชื่อย่อย เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า การร่วมดำเนินกิจกรรม การนำเสนอปัญหา การร่วมจัดกิจกรรม การนำเสนอแนวทางแก้ไข และ การได้รับประโยชน์ร่วม

2.4 ด้านสังคมมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาชื่อย่อย เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ความรู้จักพอประมาณ การปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย การจัดการกับความเสี่ยง การยึดหลักความถูกต้องชอบธรรม และ การประเมินความเสี่ยง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี และ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการ

ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบจากฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี พบว่า

1. การส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบจากฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านพื้นที่สีเขียวเพื่อเศรษฐกิจชุมชน ด้านพื้นที่สีเขียวริมเส้นทางสัญจร ด้านพื้นที่สีเขียวเพื่อบริการ ด้านพื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อม และ ด้านพื้นที่ธรรมชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพร สีนาคล้วน ศึกษาการประเมินศักยภาพการเป็นพื้นที่สาธารณะสีเขียวในพื้นที่ เขตพระนคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย และเขตสัมพันธวงศ์ ผลจากการศึกษาพบว่า รูปแบบของพื้นที่สาธารณะสีเขียวมี 8 รูปแบบ ได้แก่ 1) ทางเดินธรรมชาติ 2) การอนุรักษ์สภาพธรรมชาติดั้งเดิม 3) การทำเกษตรในเมือง 4) สวนสาธารณะในห้าง 5) พื้นที่สุสาน 6) สวนสาธารณะในพื้นที่ทิ้งร้าง 7) พัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรม พื้นที่ว่าง และ 8) อาคารเขียว สำหรับพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นพื้นที่สาธารณะสีเขียว ในพื้นที่ศึกษา แบ่งได้เป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1) พื้นที่ถนน 2) พื้นที่ริมน้ำ 3) พื้นที่บริเวณสะพาน 4) พื้นที่ทิ้งร้าง 5) พื้นที่ชุมชน และ 6) พื้นที่บนดาดฟ้าอาคาร (ธนพร สีนาคล้วน, 2560)

1.1 การส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบจากฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านพื้นที่ธรรมชาติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อย่อย เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ความสำคัญต่อแหล่งต้นน้ำ ความสำคัญต่อการเป็นอยู่ ความเหมาะสมของขนาด ความสำคัญของการรักษา ดูแล และ ความสำคัญของพื้นที่ธรรมชาติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุติชัย ด้วงลาพันธ์ และสุริยา เรียบร้อย ศึกษาการพัฒนาพื้นที่สีเขียวภายใต้แนวคิดชุมชนนิเวศ กรณีศึกษาเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้ข้อสรุปเพื่อหารูปแบบการจำแนกประเภทของพื้นที่สีเขียวที่มีความสอดคล้องกับพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ ดังนี้ คือ พื้นที่สีเขียวธรรมชาติ พื้นที่สีเขียวเพื่อการผลิต พื้นที่สีเขียวเพื่อบริการ พื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อม และพื้นที่สีเขียวริมเส้นทางสัญจร โดยการจำแนกขอบเขตพื้นที่ และสร้างสมดุลด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดความเหมาะสมแก่สภาพพื้นที่ (จุติชัย ด้วงลาพันธ์ และสุริยา เรียบร้อย, 2556)

1.2 การส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบจากฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านพื้นที่สีเขียวเพื่อบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อย่อยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ความต้องการมีสวนรุกขชาติ ความสวยงามและมีระเบียบของพื้นที่ ความต้องการมีสวนสัตว์ จำนวนพื้นที่ที่สามารถใช้ได้ และ ความสามารถในการเข้าใช้ ทั้งนี้ สุณีย์ มัลลิกะมาลย์ และพรพรพรรณ ราย มัลลิกะมาลย์ ศึกษาแนวทางเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนเมืองเพื่อลดปัญหาโลกร้อน พบว่า

ประชาชนนิยมไปเดินห้างขนาดใหญ่ทำให้ความนิยมใช้พื้นที่สีเขียวไม่สำคัญเท่าที่ควร (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และ พราวพรรณราย มัลลิกะมาลย์, 2560)

1.3 การส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านพื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อย่อยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า พื้นที่ที่ปล่อยให้เป็นไปตามธรรมชาติ พื้นที่ต้องการอนุรักษ์ไว้ พื้นที่เพื่อเป็นปอดปอกอากาศ ต้องปิดไม่ให้มีการเข้าไปใช้ และ พื้นที่เพื่อลดความร้อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุติชัย ด้วงลาพันธ์ และสุริยา เรียบร้อย ศึกษาการพัฒนาพื้นที่สีเขียวภายใต้แนวคิดชุมชนนิเวศ กรณีศึกษาเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้ข้อสรุปเพื่อหารูปแบบการจำแนกประเภทของพื้นที่สีเขียวที่มีความสอดคล้องกับพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ ดังนี้ คือ พื้นที่สีเขียวธรรมชาติ พื้นที่สีเขียวเพื่อการผลิต พื้นที่สีเขียวเพื่อบริการ พื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อม และพื้นที่สีเขียวริมเส้นทางสัญจร โดยการจำแนกขอบเขตพื้นที่ และสร้างสมดุลด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดความเหมาะสมแก่สภาพพื้นที่ (จุติชัย ด้วงลาพันธ์ และสุริยา เรียบร้อย, 2556)

1.4 การส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านพื้นที่สีเขียวริมเส้นทางสัญจร โดยรวมอยู่ในระดับกลาง เมื่อพิจารณารายข้อย่อยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า สำคัญต่อการลดฝุ่นละออง ความสวยและสะอาดตา สำคัญต่อการกำหนดเขต สำคัญต่อการเดินท้าวอยู่ในระดับกลาง และ สำคัญต่อการลดความร้อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และ พราวพรรณราย มัลลิกะมาลย์ ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนเมืองเพื่อลดปัญหาโลกร้อน มีวัตถุประสงค์เพื่อหามาตรการต่าง ๆ มาสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปลูก ต้นไม้เพื่อช่วยลดภาวะโลกร้อน (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และ พราวพรรณราย มัลลิกะมาลย์, 2560)

1.5 การส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านพื้นที่สีเขียวเพื่อเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อย่อยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า การใช้เพื่อการค้าขาย สำคัญต่อการพัฒนาชุมชน สำคัญต่อการเป็นอยู่ เป็นแหล่งระบายสินค้า และ สำคัญต่อการสร้างรายได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุติชัย ด้วงลาพันธ์ และสุริยา เรียบร้อย ศึกษาการพัฒนาพื้นที่สีเขียวภายใต้แนวคิดชุมชนนิเวศ กรณีศึกษาเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้ข้อสรุปเพื่อหารูปแบบการจำแนกประเภทของพื้นที่สีเขียวที่มีความสอดคล้องกับพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ ดังนี้ คือ พื้นที่สีเขียวธรรมชาติ พื้นที่สีเขียวเพื่อการผลิต พื้นที่สีเขียวเพื่อบริการ พื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อม และพื้นที่สีเขียวริมเส้นทาง

สัญจร โดยการจำแนกขอบเขตพื้นที่ และสร้างสมดุลด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดความเหมาะสมแก่สภาพพื้นที่ (จุติชัย ด้วงลาพันธ์ และสุริยา เรียบร้อย, 2556)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบของฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนเป็นสุข สังคมสันติสุข ด้านสภาพแวดล้อมดี เมืองน่าอยู่ ด้านชุมชนพัฒนาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม และ ด้านสังคมมีภูมิคุ้มกันที่ดีมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, พราวพรรณราย มัลลิกะมาลย์ ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนเมืองเพื่อลดปัญหาโลกร้อน มีวัตถุประสงค์เพื่อหามาตรการต่าง ๆ มาสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปลูก ต้นไม้เพื่อช่วยลดภาวะโลกร้อน (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และ พราวพรรณราย มัลลิกะมาลย์, 2560)

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบของฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนเป็นสุข สังคมสันติสุข โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อย่อย เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ความจำเป็นในการร่วมทำงาน ความจำเป็นในการร่วมประชุม ความจำเป็นในการติดตามผลงาน ความจำเป็นในการมีส่วนร่วม และความจำเป็นในการร่วมกำหนดเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยรัชฎ์ บวรวิณะ ศึกษาแนวทางการประเมินการจัดการพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา โดยสรุป เป็นแนวทางการประเมินทั้งหมด 4 ประเด็น คือ 1) แผนการจัดการพื้นที่ภายนอกอาคารและพื้นที่ลาดเชิง 2) แผนการดูแลพื้นที่สีเขียว และการกำจัดศัตรูพืช 3) แผนการปกป้องระบบนิเวศ และ 4) แผนการจัดการน้ำ แนวทางการประเมินจะถูกนำไปใช้การประเมินสภาพการจัดการพื้นที่สีเขียวภายในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงในการจัดการพื้นที่สีเขียว และวางแผนการออกแบบการจัดการพื้นที่สีเขียวต่อไป (ชัยรัชฎ์ บวรวิณะ, 2558)

2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบของฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านสภาพแวดล้อมดี เมืองน่าอยู่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อย่อย เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ความรู้สึกละอาย ความรู้สึกปลอดภัย ความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต การรับรู้สิ่งแวดล้อมรอบกาย และ ความสัมพันธ์อันดีกับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, พราวพรรณราย มัลลิกะมาลย์ ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนเมืองเพื่อลดปัญหาโลกร้อน มีวัตถุประสงค์เพื่อหามาตรการต่าง ๆ มาสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปลูก ต้นไม้เพื่อช่วยลดภาวะโลกร้อน (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และ พราวพรรณราย มัลลิกะมาลย์, 2560)

2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านชุมชนพัฒนาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อย่อย เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า การร่วมดำเนินกิจกรรม การนำเสนอปัญหา การร่วมจัดกิจกรรม การนำเสนอแนวทางแก้ไข และการได้รับประโยชน์ร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชรัยรัชช์ บวรวิธนะ ศึกษาแนวทางการประเมินการจัดการพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา โดยสรุป เป็นแนวทางการประเมินทั้งหมด 4 ประเด็น คือ 1) แผนการจัดการพื้นที่ภายนอกอาคารและพื้นที่คาดแจ้ง 2) แผนการดูแลพื้นที่สีเขียว และการกำจัดศัตรูพืช 3) แผนการปกป้องระบบนิเวศ และ 4) แผนการจัดการน้ำ แนวทางการประเมินจะถูกนำไปใช้การประเมินสภาพการจัดการพื้นที่สีเขียวภายในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงในการจัดการพื้นที่สีเขียว และวางแผนทางการออกแบบการจัดการพื้นที่สีเขียวต่อไป (ชรัยรัชช์ บวรวิธนะ, 2558)

2.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบฝุ่นละอองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านสังคมมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อย่อย เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ความรู้จักพอประมาณ การปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย การจัดการกับความเสี่ยง การยึดหลักความถูกต้องชอบธรรม และการประเมินความเสี่ยง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, พราวพรรณราย มัลลิกะมาลย์ ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนเมืองเพื่อลดปัญหาโลกร้อน มีวัตถุประสงค์เพื่อหามาตรการต่าง ๆ มาสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปลูก ต้นไม้เพื่อช่วยลดภาวะโลกร้อน (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และพราวพรรณราย มัลลิกะมาลย์, 2560)

การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวมคือ ด้านพื้นที่ธรรมชาติ (X1) ด้านพื้นที่สีเขียวเพื่อบริการ (X2) และ ด้านพื้นที่สีเขียวเพื่อเศรษฐกิจชุมชน (X5) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย 0.429 0.512 และ 0.642 ค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (R2) เท่ากับ 0.892 หรือ สามารถทำนายผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดปทุมธานีในภาพรวม ได้ร้อยละ 89.2

สมการที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามาสมการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถเขียนสมการการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 9.432 + 0.429 (X1) + 0.512 (X2) + 0.642 (X5)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.558 (X1) + 0.624 (X2) + 0.635 (X5)$$

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประชาชนในจังหวัดปทุมธานี เกี่ยวกับการส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในการบรรเทาผลกระทบจากฝุ่นละออง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ในด้านพื้นที่ธรรมชาติ ปัญหาเรื่องการขยายตัวของชุมชนเมือง การเกิดขึ้นของโครงการบ้านจัดสรรที่เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้การส่งเสริมและการจัดสรรพื้นที่สีเขียว ทำอย่างลำบากด้วยเหตุการมีเนื้อที่ที่จำกัด ด้านพื้นที่สีเขียวเพื่อบริการประชาชน ซึ่งในปัจจุบันประชาชนนิยมไปใช้สถานที่ของภาครัฐกิจในการออกกำลังกายเป็นส่วนมาก และไปเดินในห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นในพื้นที่มากขึ้น ทำให้แม้จะมีที่ให้บริการก็ไม่ใช่ที่นิยมมากนัก ด้านพื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อม ก็ผลจากการขยายตัวของโครงการบ้านจัดสรร ทำให้พื้นที่ที่เคยเป็นเขตธรรมชาติก็ลดน้อยลงไป ประชาชนจึงไม่สามารถเข้าถึงสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติได้ ด้านพื้นที่สีเขียว บริเวณริมเส้นทางสัญจร การส่งเสริมด้านนี้ไม่ค่อยเป็นปัญหาเพราะได้รับการสนับสนุนจากโครงการบ้านจัดสรร และให้ความร่วมมือในการออกแบบทางสัญจรให้มีพื้นที่สีเขียว ด้านพื้นที่สีเขียวเพื่อเศรษฐกิจชุมชน ประชาชนนิยมไปซื้อและขายสินค้ากันในห้างเสียเป็นส่วนมาก ซึ่งมีการให้เช่าพื้นที่ในราคาแพง การจัดให้มีพื้นที่ตลาดชุมชนจึงไม่ได้รับความนิยมเหมือนที่ผ่านมา ในส่วนของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนเป็นสุข สังคมสันติสุข จึงมีความจำเป็นต้องมีพื้นที่สีเขียว เพราะทำให้ประชาชนมีความสุขที่ได้อยู่ร่วมกับพื้นที่สีเขียว ด้านสภาพแวดล้อมดี เมืองน่าอยู่ ปัญหานี้เป็นปัญหาที่มาพร้อมกับการขยายตัวของชุมชนเมือง เกี่ยวข้องกับเรื่อง อาชญากรรมและยาเสพติด ทำให้การจัดการส่งเสริมพื้นที่สีเขียวลดความสำคัญลง แม้จะมีนโยบายที่จะส่งเสริมก็ตาม ในด้านชุมชนพัฒนาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีการเชิญผู้นำชุมชนร่วมในการจัดงานสาธารณะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ให้กับสังคมด้านสังคมมีภูมิคุ้มกันที่ดี มีนโยบายเน้นการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านอาชญากรรม ระหว่างผู้นำชุมชน เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนเมือง ส่วนในข้อเสนอแนะของผู้วิจัย ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการประสานกับกิจการจัดสรรที่ดินในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว โดยร่วมกับโครงการจัดสรรที่ดินเพื่อสร้างเมืองที่น่าอยู่ สร้างเครือข่ายป้องกันอาชญากรรมและยาเสพติด ประสานงานกับนิติบุคคลของโครงการจัดสรรที่ดินต่าง ๆ ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดงานสาธารณะต่าง ๆ และประสานงานกับโครงการบ้านจัดสรร เพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมด้านสังคม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีเพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนเมือง และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการขยายเขตไปวิจัยในพื้นที่

อื่น ๆ น่าจะมีการวิจัยในสภาพแวดล้อมที่คล้ายกัน และมีการเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับ ความเป็นอยู่ของประชาชนให้หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2544). หลักสถิติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตชัย ดั่งลาพันธ์ และสุริยา เรียบร้อย. (2556). ศึกษาการพัฒนาพื้นที่สีเขียวภายใต้แนวคิดชุมชนนิเวศ กรณีศึกษาเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ . กรุงเทพมหานคร: คลังความรู้ดิจิทัล.
- ชรัยรัชชัญ บวรวัฒน์. (2558). แนวทางการออกแบบและจัดการพื้นที่สีเขียวภายในมหาวิทยาลัยพายัพ. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบและวางแผนสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิตรการพิมพ์.
- ธนพร สีนาคล้วน. (2560). การประเมินศักยภาพการเป็นพื้นที่สาธารณะสีเขียวในพื้นที่เขตพระนครเขตป้อมปราบศัตรูพ่ายและเขตสัมพันธวงศ์. ใน วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิตศิลปากร. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประกาศ กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2547. (2547). เรื่อง กำหนดค่าปริมาณสารเจือปนในอากาศที่ระบายออกจาก โรงงานผลิต ส่งหรือจำหน่ายพลังงานไฟฟ้า. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 123 ตอนพิเศษ 125 ง หน้า 18-20 (15 มกราคม 2553).
- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2553). เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียจากโรงไฟฟ้าใหม่ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนพิเศษ 7 ง หน้า7-11 (7 ธันวาคม 2549) .
- ผู้จัดการออนไลน์. (2562). พื้นที่สีเขียวในเขตเมืองของไทย มีมากพอหรือยัง. เรียกใช้เมื่อ 30 เมษายน 2562 จาก <https://mgronline.com>
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะวนศาสตร์, ศูนย์วิจัยป่าไม้. (2558). โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาระบบนิเวศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2541). การวิจัยเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมาคมเพื่อนชุมชน. (2561). พื้นที่สีเขียวมีประโยชน์อย่างไร. เรียกใช้เมื่อ 5 มิถุนายน 2561 จาก <https://www.community.or.th/knowledge/>

- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และ พราวพรรณราย มัลลิกะมาลย์. (2560). แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนเมืองเพื่อลดภาวะโลกร้อน. เรียกใช้เมื่อ 19 เมษายน 2560 จาก <http://rc.nida.ac.th>
- สุวิมล ติรกานันท์. (2543). การประเมินโครงการ: แนวทางสู่การปฏิบัติ/สุวิมล ติรกานันท์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bryman, A. (2001). *Social Research Methods*. Oxford UK: Oxford University Press.
- Steven, D. E. (2006). The leveraging effects of knowledge management concepts in the deployment of Six Sigma in a health care company. In Doctor of Philosophy Dissertation. Walden University.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introduction Analysis* 3rd ed. New York: Harper& Rows Publishers.
- Bryman, A. (2001). *Social Research Methods*. Oxford UK: Oxford University Press.
- Steven, D. E. (2006). The leveraging effects of knowledge management concepts in the deployment of Six Sigma in a health care company. In Doctor of Philosophy Dissertation. Walden University.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introduction Analysis* 3rd ed. New York: Harper& Rows Publishers.

ปัจจัยการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผล
ระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย*
APPLICATION FACTOR OF THE ACCOUNTING SOFTWARE PACKAGE
THAT HAVE AN EFFECT ON THE EFFECTIVENESS OF SMES
ACCOUNTING SYSTEM IN THAILAND

วารินพรรณ สุรวงศ์ชัยรัช

Varinphan Suravongchaithawat

ประเวศ เพ็ญวุฒิกุล

Pravas Penvutikul

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

E-mail: varinphan.s@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ จาก 4 กลุ่มธุรกิจ ได้แก่ การผลิต เกษตร การค้า และการบริการ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 400 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ด้านความเข้าถึงได้กับระบบ และด้านราคา อยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านการเข้าถึงได้กับระบบ ได้แก่ ด้านความเข้าถึงได้กับระบบปฏิบัติการ และด้านความเข้ากันได้กับโปรแกรมอื่น มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลระบบบัญชี และปัจจัยด้านราคา ได้แก่ ด้านต้นทุน และด้านค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้กับนักบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย จากกลุ่มธุรกิจทั้ง 4 กลุ่ม คือ การผลิต เกษตร การค้า และการบริการ ในการพิจารณาคัดเลือกโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปที่มีความเหมาะสมกับประเภทธุรกิจ และลักษณะ

การดำเนินงานของธุรกิจ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป ทั้งนี้กับบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ต้องตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อเสริมสร้างความรู้ความสามารถ ทักษะในการประกอบวิชาชีพ ตลอดจนการแสวงหาข้อมูลใหม่ ๆ ทักษะพื้นฐานใหม่ ๆ ในวิชาชีพอื่น ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี, ประสิทธิภาพ, ระบบบัญชี, ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Abstract

The objectives of this research article were to study the factors of the application of accounting software packages that affect the effectiveness of accounting systems of small and medium-sized businesses in Thailand. The sample group is small and medium-sized businesses in Thailand. This research is quantitative research from 4 business groups, namely production, agriculture, trade, and service. A questionnaire was used to collect 400 data sets. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation. And multiple regression analysis. The results revealed the factors of application of accounting software programs that affect the effectiveness of accounting systems of small and medium-sized businesses. The accessibility to the system and the price are at a high level. The hypothesis testing results revealed that the system accessibility factor was accessibility with the operating system. and compatibility with other programs have a positive influence on the effectiveness of the accounting system and the price factor, i.e., cost and expenses. It has a positive influence on the effectiveness of the accounting system of SMEs in Thailand. With statistical significance at 0.01 level, the research findings can be used as a guideline for accountants of small and medium businesses in Thailand. From the four business groups, namely production, agriculture, trade, and services, in considering the selection of ready-made accounting software that is suitable for the type of business and the nature of business operations in order to continue to operate with efficiency and effectiveness, Accountants of small and medium businesses in Thailand must be awake all the time to enhance knowledge and ability Professional skills as well as seeking new information new basic skills in other professions making the operation more efficient.

Keywords: Accounting Software, Effectiveness, Accounting Systems, Small and Medium Business

บทนำ

ปัจจุบันโปรแกรมสำเร็จทางการบัญชีมีความหลากหลายมาก และมีระบบการทำงานที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้ประกอบการ และนักบัญชี ประสบปัญหาในการพิจารณาเลือกโปรแกรมสำเร็จทางการบัญชี ที่มีความเหมาะสมกับลักษณะการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย (วรรณา วัฒนมระ, 2550); (ปัทมาวดี ดวงดาราร, 2558) อีกทั้งโปรแกรมสำเร็จทางการบัญชี จะต้องสามารถเชื่อมโยงกับระบบปฏิบัติการที่ใช้ในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี (Piyawan, P. & Cheniam, S., 2016); (Wannamaytee, P., 2012) โดยสามารถเชื่อมโยงข้อมูลภายใน และภายนอก แบบไร้รอยต่อได้ บริษัทส่วนใหญ่จะมีระบบเครือข่ายทำให้สามารถใช้ข้อมูลหรือทรัพยากรร่วมกันได้แม้ว่า จะมีระยะทางห่างไกลกันทำให้แลกเปลี่ยนข้อมูลได้ง่ายขึ้น เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน รวมทั้งลดค่าใช้จ่ายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างมาก รูปแบบที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายแบบคลาวด์ เพราะทำให้มีการตอบสนองอย่างรวดเร็ว และไม่มีปัญหาในการแบ่งพื้นที่การใช้งาน (วรรณา วัฒนมระ, 2550)

ต้นทุน และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการพิจารณาเลือกโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปที่มีความเหมาะสม (ปัทมาวดี ดวงดาราร, 2558); (ปริยพันธ์ วรรณเมธี, 2555); (นภาพร ลิขิตวงศ์จร และไพลิน ตรงเมธีรัตน์, 2551) และความคุ้มค่าต่อการลงทุน (Aphiwatpisan, J., 2012) ทั้งนี้ธุรกิจจะพิจารณาความคุ้มค่า และประโยชน์ที่จะได้รับ โดยเปรียบเทียบกับต้นทุน และค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไป ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับปัจจัยในด้านชื่อเสียงและราคาของซอฟต์แวร์ โดยจะพิจารณาถึงราคาของซอฟต์แวร์เป็นสำคัญ ซึ่งมีผลต่อการพิจารณาเลือกซื้อโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี (นันทพร ลิขิตไพบูลย์ศิลป์ และคณะ, 2545)

จากประเด็นปัญหาในการพิจารณาเลือกโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปทางการบัญชีที่มีความเหมาะสมกับประเภท และลักษณะการดำเนินงานของธุรกิจ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพิจารณาเลือกโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปที่เหมาะสมกับธุรกิจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย คือ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย จาก 4 กลุ่มธุรกิจ ได้แก่ การผลิต เกษตร การค้า และการบริการ รวมจำนวน 773,334 แห่ง (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2564)

กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีคำนวณจากสูตรของทาโรยามาเน (Yamane, T., 1973) เพื่อหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม ได้จำนวนตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนักบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย เพื่อป้องกันแบบสอบถามตอบกลับคืนไม่ครบ หรือไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยเลือกที่จะส่งแบบสอบถาม จำนวน 1,000 ตัวอย่าง โดยนำประชากรของแต่ละกลุ่มธุรกิจมาเฉลี่ยแบบใช้วิธีการเทียบบัญชีไตรยางค์ ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างนักบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

รายชื่อกลุ่มธุรกิจ	จำนวนธุรกิจ	แบบสอบถาม ที่ส่ง	แบบสอบถาม ที่ตอบกลับ	แบบสอบถาม ที่สมบูรณ์
1. กลุ่มธุรกิจภาคการผลิต	97,582	133	98	53
2. กลุ่มธุรกิจภาคการเกษตร	4,479	6	5	3
3. กลุ่มธุรกิจภาคการค้า	242,392	331	153	132
4. กลุ่มธุรกิจภาคการบริการ	388,881	530	303	212
รวม	733,334	1,000	559	400

เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความเห็นด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความเห็นด้านประสิทธิผลของระบบบัญชีธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

เครื่องมือที่ใช้ในแบบสำรวจความเห็น จะใช้มาตราวัดแบบประมาณค่า (Rating Scale) เป็นการวัดแบบเรียงลำดับ (Ordinal Scale) ของ ลิเคิร์ท (Likert, R., 1967) แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

อยู่ในระดับมากที่สุด	5	คะแนน
อยู่ในระดับมาก	4	คะแนน
อยู่ในระดับปานกลาง	3	คะแนน
อยู่ในระดับน้อย	2	คะแนน
อยู่ในระดับน้อยที่สุด	1	คะแนน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษารายละเอียดที่เกี่ยวข้องโดยการรวบรวมข้อมูลทั้งแนวความคิด ทฤษฎี หลักการ วิธีการเกี่ยวกับปัจจัยการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

3. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item - Objective Congruence: IOC) (สุวิมล ติรภานันท์, 2543) และผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาเชิงทฤษฎี ที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามรายชื่อที่คัดเลือกมาใช้วิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1 ภาพรวมมีค่าอยู่ที่ 0.95 ถือว่าข้อมูลมีคุณภาพสูง

5. จัดพิมพ์แบบสอบถามเพื่อนำไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบเชิงโครงสร้างและ เชิงเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้กับตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล (Informants) ที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับผู้ให้ข้อมูลที่จะใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 30 ราย เพื่อนำมาตรวจสอบความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามจากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัก (Cronbach's Alpha Coefficient) รวมทั้งฉบับ มีค่าอยู่ที่ 0.98 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ไปยังธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย จำนวน 1,000 ชุด ที่เป็นกลุ่ม

ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และนำประชากรของแต่ละ กลุ่มธุรกิจมาเฉลี่ยแบบใช้วิธีการเทียบบัญญัติไตรยางค์

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทนิติบุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อตอบแบบสอบถามการวิจัย เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว จำนวน 559 ชุด ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์และเป็นตัวแทนที่ดี จำนวน 400 ชุด

3. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมากำหนดเป็นประเด็นในการดำเนินการขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัย

2. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยการหาค่าอำนาจพยากรณ์ (Regression Equation) และหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของแบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของปัจจัยการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย

ผลการวิจัย

1. ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ส่วนใหญ่มีนักบัญชีเป็นเพศหญิง อายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีประสบการณ์ทำงาน 10 ปีขึ้นไป และอยู่ในกลุ่มธุรกิจบริการ

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านความเข้าถึงได้กับระบบ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเข้ากันได้กับระบบปฏิบัติการ เช่น สามารถทำงานร่วมกับระบบปฏิบัติการที่ใช้ในปัจจุบันได้ และสามารถทำงานร่วมกับฮาร์ดแวร์ที่ใช้ในปัจจุบันได้ เป็นต้น ด้านความเข้ากันได้กับโปรแกรมอื่น เช่น สามารถทำงานร่วมกับโปรแกรม Microsoft Office ที่ใช้ในปัจจุบันได้ดี และสามารถทำงานร่วมกับโปรแกรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในปัจจุบันได้ดี เป็นต้น ปัจจัยด้านราคาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านต้นทุน เช่นราคาของโปรแกรมมีความเหมาะสม มีต้นทุนในการติดตั้งที่เหมาะสม และมีต้นทุนการฝึกอบรมที่เหมาะสม เป็นต้น ด้านค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น มีค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาที่เหมาะสม มีค่าใช้จ่ายในการอัพเดทที่เหมาะสม และมีค่าที่ปรึกษาและดูแลระบบที่เหมาะสม เป็นต้น

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านความเข้าถึงได้กับระบบ และด้านราคา

ปัจจัยการประยุกต์ใช้ โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การแปลผล
ด้านความเข้าถึงได้กับระบบ			
1. ด้านความเข้าถึงได้กับระบบปฏิบัติการ	4.46	0.600	มาก
2. ด้านความเข้ากันได้กับโปรแกรมอื่น	4.00	0.672	มาก
รวม	4.23	0.636	มาก
ด้านราคา			
1. ด้านต้นทุน	4.46	0.613	มาก
2. ด้านค่าใช้จ่ายต่าง ๆ	4.36	0.657	มาก
รวม	4.41	0.635	มาก

3. การตรวจสอบความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรอิสระ ได้ทำการตรวจสอบใน 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ทำเมทริกซ์สหสัมพันธ์ (Correlation Matrix) และขั้นตอนที่ 2 จะหาค่าความทนทาน (Tolerance) และหาค่า Variance Inflation Factor (VIF) โดยผลการตรวจสอบ มีดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ใช้ในงานวิจัย

ตัวแปรต้น	ด้านความเข้าถึงได้กับระบบ	ด้านราคา
ด้านความเข้าถึงได้กับระบบ	1	
ด้านราคา	0.448	1

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรต้นทั้ง 2 ตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปร โดยพิจารณาจากค่าสหสัมพันธ์น้อยกว่า 0.80 ($r < 0.80$) และเพื่อให้การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 2 โดยจะพิจารณาค่า Tolerance และค่า VIF ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่ได้แสดงตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่า Tolerance และค่า VIF

ตัวแปรต้น	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
ด้านความเข้าถึงได้กับระบบ	0.621	1.610
ด้านราคา	0.492	2.032

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรต้นทั้ง 2 ตัวแปร ได้แก่ ด้านความเข้าถึงได้กับระบบ และด้านราคา มีค่า Tolerance ต่ำสุดเท่ากับ 0.492 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ต้องมากกว่า 0.1 ส่วน VIF มีค่าสูงสุดเท่ากับ 2.032 ซึ่งไม่เกิน 4 จึงเป็นการยืนยันผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนแรกจาก

การทำเมทริกซ์สหสัมพันธ์ (Correlation Matrix) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ตัวแปรต้นทั้ง 2 ตัวแปร ไม่มีความสัมพันธ์กัน และมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

4. ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ปัจจัย การประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี ด้านความเข้าถึงได้กับระบบปฏิบัติการ และด้าน ความเข้ากันได้กับโปรแกรมอื่น มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ เกี่ยวกับปัจจัยด้านความเข้าถึงได้กับ ระบบปฏิบัติการ และด้านความเข้ากันได้กับโปรแกรมอื่น โดยใช้ตัวแปรตามเป็นประสิทธิผล ระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย

Variable	Standardized Coefficients Beta	t-value	Sig.
1. ด้านความเข้าถึงได้กับระบบปฏิบัติการ	0.726	21.448	0.000**
2. ด้านความเข้ากันได้กับโปรแกรมอื่น	0.095	2.806	0.005**

หมายเหตุ: $n = 400$, $R = 0.752$, Adjusted $R^2 = 0.564$, $SE_{est} = 0.318$, $F = 259.092$

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5. ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ปัจจัย การประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี ด้านต้นทุน และด้านค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มีอิทธิพลเชิง บวกต่อประสิทธิผลระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ เกี่ยวกับปัจจัยด้านต้นทุน และด้าน ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ โดยใช้ตัวแปรตามเป็นประสิทธิผลระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมในประเทศไทย

Variable	Standardized Coefficients Beta	t-value	Sig.
1. ด้านต้นทุน	0.293	5.385	0.000**
2. ด้านค่าใช้จ่ายต่าง ๆ	0.311	6.794	0.000**

หมายเหตุ: $n = 400$, $R = 0.630$, Adjusted $R^2 = 0.394$, $SE_{est} = 0.375$, $F = 130.721$

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

ปัจจัยการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ด้านการเข้าถึงได้กับระบบ อันได้แก่ ด้านความเข้าถึงได้กับระบบปฏิบัติการ และด้านความเข้ากันได้กับโปรแกรมอื่น มีอิทธิพล เชิงบวกต่อประสิทธิผลระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมาวดี ดวงดาร่า ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของสถานประกอบการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญในการเลือกใช้โปรแกรม สำเร็จรูปทางบัญชีของสถานประกอบการ ได้แก่ การเชื่อมโยงข้อมูลของโปรแกรมสำเร็จรูปทาง บัญชี (ปัทมาวดี ดวงดาร่า, 2558) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณมา วัฒนมะระ ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีและ โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ของธุรกิจ กรณีศึกษา: บริษัท ทวีกิจอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด พบว่า บริษัทส่วนใหญ่จะมีระบบเครือข่าย ทำให้สามารถใช้ข้อมูล หรือทรัพยากรร่วมกันได้แม้ว่า จะมีระยะทางห่างไกลกันทำให้แลกเปลี่ยน ข้อมูลได้ง่ายขึ้น เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพของงาน รวมทั้งลดค่าใช้จ่ายในการ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างมาก รูปแบบที่ใช้ ส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายแบบคลาวด์ เพราะทำ ให้มีการตอบสนองอย่างรวดเร็ว และไม่มีปัญหาในการแบ่งพื้นที่การใช้งาน (วรณมา วัฒนมะระ, 2550) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Piyawan, P. & Cheniam, S. กล่าวว่า องค์ประกอบของ การเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ประกอบด้วย การเข้ากับระบบปฏิบัติการที่ใช้ใน ปัจจุบันได้ (Piyawan, P. & Cheniam, S., 2016) และตามที่แนวคิดของ Wannamaytee, P., กล่าวว่า การเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ประกอบด้วย การเข้ากับระบบปฏิบัติการ ที่ใช้ในปัจจุบันได้ (Wannamaytee, P., 2012)

และพบว่า ปัจจัยการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จทางการบัญชี ด้านราคา ได้แก่ ด้านต้นทุน และด้านค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีของธุรกิจขนาด กลางและขนาดย่อมในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งตามี่งานวิจัยของ อรัญญา จินาชาญ และประเวศ เพ็ญวุฒิกุล ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้โปรแกรม สำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) พบว่า ระดับความคิดเห็นของ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ด้านต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดหา โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี อยู่ในระดับมาก (อรัญญา จินาชาญ และประเวศ เพ็ญวุฒิกุล, 2559) และตามี่งานวิจัยของ ปัทมาวดี ดวงดาร่า ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการ เลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของสถานประกอบการในเขตอำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญในการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีของสถาน ประกอบการ ได้แก่ ต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง (ปัทมาวดี ดวงดาร่า, 2558) และสอดคล้อง กับงานวิจัยของ ปริยนันท์ วรณเมธี ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อโปรแกรมสำเร็จรูป ทางการบัญชี ของอุตสาหกรรมการผลิตในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อ โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีที่มีผลต่อการซื้อมากที่สุด คือ ด้านราคา อยู่ในระดับมาก (ปริยนันท์ วรณเมธี, 2555) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภาพร ลิขิตวงศ์ขจร และไพลิน ตรงเมธีรัตน์ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ซอฟต์แวร์ทางการบัญชีของหน่วยธุรกิจ

ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการเลือกใช้ซอฟต์แวร์ทางการบัญชีของหน่วยงานธุรกิจที่ใช้ซอฟต์แวร์ทางการบัญชีในปัจจุบัน ได้แก่ ราคา (นภาพร ลิขิตวงศ์ขจร และไพลิน ตรงเมธีรัตน์, 2551) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุตินา คล่องประทีปผล ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีสำหรับบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกโปรแกรมฯ เพื่อให้ได้โปรแกรมที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดหาโปรแกรมฯ (ชุตินา คล่องประทีปผล, 2550) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทพร ลิขิตไพบูลย์ศิลป์ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ควรพิจารณาในการเลือกซื้อโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า โรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่จัดทำบัญชีเองและใช้โปรแกรมในการจัดทำบัญชี ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับปัจจัยในด้านชื่อเสียงและราคาของซอฟต์แวร์ผู้ประกอบการจะพิจารณาถึงราคาของซอฟต์แวร์เป็นสำคัญ ซึ่งมีผลต่อการพิจารณาเลือกซื้อโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี (นันทพร ลิขิตไพบูลย์ศิลป์ และคณะ, 2545) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Piyawan, P. & Cheniam, S. กล่าวว่า องค์ประกอบของการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ประกอบด้วย ราคา (Piyawan, P. & Cheniam, S., 2016) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Wannamaytee, P., กล่าวว่า การเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ประกอบด้วย ราคา (Wannamaytee, P., 2012) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Aphiwatpisan, J. กล่าวว่า การเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ประกอบด้วย ความคุ้มค่าต่อการลงทุน (Aphiwatpisan, J., 2012)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการเข้าถึงได้กับระบบ ได้แก่ ด้านความเข้าถึงได้กับระบบปฏิบัติการ และด้านความเข้ากันได้กับโปรแกรมอื่น มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพระบบบัญชี และปัจจัยด้านราคา ได้แก่ ด้านต้นทุน และด้านค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้กับนักบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย จากกลุ่มธุรกิจทั้ง 4 กลุ่ม คือ การผลิต เกษตร การค้า และการบริการ ในการพิจารณาคัดเลือกโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปที่มีความเหมาะสมกับประเภทธุรกิจ และลักษณะการดำเนินงานของธุรกิจ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป ทั้งนี้ นักบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ต้องตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความรู้ความสามารถ ทักษะในการประกอบวิชาชีพ ตลอดจนการแสวงหาข้อมูลใหม่ ๆ ทักษะพื้นฐานใหม่ ๆ ในวิชาชีพอื่น หรือศาสตร์อื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานสัมฤทธิ์ผล และสำหรับผู้สนใจทำงานวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยแนะนำให้ศึกษากลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้สามารถวิเคราะห์ปัจจัย

การประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ได้ครอบคลุมทุกกลุ่มตัวอย่าง

เอกสารอ้างอิง

- ชุดิมา คล่องประทีปผล. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีสำหรับบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนในประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นภาพร ลิขิตวงศ์ขจร และไพลิน ตรงเมธีรัตน์. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ซอฟต์แวร์ทางการบัญชีของหน่วยธุรกิจในจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 28(1), 33-47.
- นันทพร ลิขิตไพบูลย์ศิลป์ และคณะ. (2545). ปัจจัยที่ควรพิจารณาในการเลือกซื้อโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปริญนันท์ วรรณเมธี. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของอุตสาหกรรมการผลิตในเขตกรุงเทพ. ใน เอกสารการประชุมวิชาการ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ปัทมาวดี ดวงดาราร. (2558). ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของสถานประกอบการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2563 จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/apheitvu/article/download/95119/74316/>
- วรรณภา วัฒนมะระ. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีและโปรแกรมสำเร็จรูป. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.). (2564). บทสรุปผู้บริหาร รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี 2563. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20200824164414.pdf
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2543). การประเมินโครงการ:แนวทางสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรัญญา จินาชาญ และประเวศ เพ็ญวุฒิกุล. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs). เรียกใช้เมื่อ 2 มกราคม 2564 จาก <https://so06.tcithaijo.org/index.php/vrurdihsjournal/article/download/65904/54340/>
- Aphiwatpisan, J. (2012). The Selection of an Accounting Software Package for SMEs. Silpakorn University Journal, 32(1), 23-37.

- Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in Fishbein, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.
- Piyawan, P. & Cheniam, S. (2016). Accounting Information System. (3th ed). Nonthaburi: Witthayaphat.
- Wannamaytee, P. (2012). Factors Affecting the Purchase of Accounting Software Packages by Manufacturing Industries in The Bangkok Metropolitan Area. Bangkok University Research Conference, 1(1), 3-15.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. (3rd ed). New York: Harper and Row Publications.

สิทธิหรือหน้าที่เลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*

VOTING RIGHTS OR ELECTION DUTIES: CONSTITUTION OF THE KINGDOM OF THAILAND

ชานะ ทองนุ่น

Chavana Thongnun

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: chavana.thon@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้กล่าวถึงการเลือกตั้งของประชาชนในการใช้สิทธิลงคะแนนเลือกผู้แทนเพื่อทำหน้าที่แทนในการปกครองแต่ละระดับของประเทศ การเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตยต้องเป็นการเลือกตั้งโดยเสรี เปิดโอกาสให้อิสระในการตัดสินใจทั้งผู้สมัครและผู้ออกเสียงต้องเป็นไปโดยบริสุทธิ์และยุติธรรมไม่มีการชี้นำหรือบังคับให้เลือก ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศแต่ในสภาพสังคมปัจจุบันย่อมเป็นไปไม่ได้ที่ประชาชนทุกคนจะทำหน้าที่บริหารประเทศพร้อม ๆ กัน จึงจำเป็นต้องเลือกผู้แทนเข้าไปบริหารประเทศและใช้อำนาจแทนประชาชน เนื่องจากอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนทุกคน โดยเลือกจากผู้ที่เหมาะสมกับประโยชน์ส่วนรวม ช่วยเหลือสังคม และนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของผู้สมัครหรือพรรค วิธีการคัดเลือกผู้แทน คือ การเลือกตั้ง ในปัจจุบันมีคำถามเกิดขึ้น คือ การเลือกตั้งเป็นสิทธิหรือเป็นหน้าที่ จากการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจากเดิม การเลือกตั้งเป็นสิทธิ ต่อมา มีการเปลี่ยนแปลงเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บัญญัติถึงการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ที่ประชาชนต้องปฏิบัติตาม โดยรัฐให้สิทธิแก่ประชาชนมีหน้าที่ออกไปใช้สิทธิใช้เสียงในการเลือกตั้ง ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้มีการนำเรื่องหลักสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ไว้เพื่อเป็นหลักประกันว่ารัฐจะรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และถูกตราขึ้นเพื่อเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยกำหนดให้อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย รัฐธรรมนูญจึงเปรียบได้ดังเสาหลักเป็นกลไกในการจัดระเบียบ กำหนดโครงสร้างอำนาจรัฐ และสร้างความเข้มแข็งแก่การปกครองเพื่อพัฒนาและแก้ไขวิกฤติของประเทศ

คำสำคัญ: สิทธิเลือกตั้ง, หน้าที่เลือกตั้ง, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

Abstract

This article discusses the election of the people to exercise their right to vote for representatives. To act on behalf of governing each level of the country. Democratic elections must be free. Allows freedom to make decisions for both applicants and voters. It must be pure and fair, without guidance or compulsion. People have the power to rule the country, but in today's society, it is impossible for all people to run the country at the same time. Therefore, it is necessary to elect representatives to run the country and exercise power on behalf of the people. Because sovereignty belongs to all people, their choice is for the public interest, social support, and policies to meet the needs of candidates or political parties, elected representatives. At present, there is a problem that the election is from the constitutional study of the kingdom of Thailand's Right to vote. Later, there was a change when the Constitution of the Kingdom of Thailand BE 2540 stipulated that elections were a duty that the people had to comply with. by the state giving rights to the people, having the duty to exercise their right to vote in elections. At present, the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 B.E. has introduced the principle of rights and liberties. Contains provisions on the rights and liberties of the Thai people as a guarantee that the State will recognize and protect the rights and freedoms of the people and was enacted as the supreme law in governing the country. Stipulating that sovereignty belongs to the Thai people's constitution is, therefore, like a pillar as a mechanism for organizing, determining the structure of state power, and strengthening the governance for developing and resolving the country's crises.

Keywords: Vote Right, Election Duties, Constitution of The Kingdom of Thailand

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีรูปแบบการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีอำนาจทางการเมืองการปกครองมาจากประชาชน ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ “การเลือกตั้ง” การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองอย่างหนึ่ง โดยรัฐให้สิทธิแก่ประชาชนมีหน้าที่ออกไปใช้สิทธิใช้เสียงในการเลือกตั้ง เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ไว้เพื่อเป็นหลักประกันว่ารัฐจะรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยกำหนดให้อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย การไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ดีต้องประกอบด้วย ความบริสุทธิ์และยุติธรรม การสรรหาผู้แทนที่ดีเข้าไปในสภาและรัฐบาล กล่าวคือ ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจใน

การปกครองประเทศ จึงจำเป็นต้องเลือกผู้แทนเข้าไปบริหารประเทศและใช้อำนาจแทนประชาชน เนื่องจากอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนทุกคน โดยเลือกจากผู้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ช่วยเหลือสังคม และนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของผู้สมัครหรือพรรค เป็นการมอบอำนาจของปวงชนให้ผู้แทนเข้าไปใช้อำนาจแทนในการจัดตั้งรัฐบาลและตรากฎหมายเพื่อแก้ปัญหาของประชาชน เป็นการแสดงความเสมอภาคเท่าเทียมกันของประชาชนในการมีเสียงเท่ากัน ประชาชนมีความสามารถแสดงความคิดเห็นแบบเสรี และแสดงออกโดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างเสรี รัฐต้องจัดการบริหารการไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพบริสุทธิ์ยุติธรรมและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งให้มากที่สุด (Uwanno, B., 2001) การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหัวใจที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งต้องดำเนินการไปตามขั้นตอนของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้อง ดำเนินไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม อย่างเสมอภาค ประกอบด้วยความอิสระ มีความเชื่อในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างโปร่งใส ตลอดถึงการรวมคะแนนด้วยความเป็นกลาง ปราศจากความลำเอียง จะเป็นการเลือกตั้งที่แท้จริง (ธีรยุทธ สมตน, 2555)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ถือว่าหัวใจสำคัญของการเมืองคือประชาชนจึงได้ปรับการเมืองให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศมากขึ้น ด้วยการเพิ่มสิทธิเสรีภาพให้ประชาชนในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งทำให้สิทธิและเสรีภาพนั้นมีผลเป็นจริงในทางปฏิบัติ ได้อธิบายคำว่า “สิทธิ” หมายถึง อำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย ส่วนคำว่า “เสรีภาพ” หมายถึง การที่บุคคลสามารถจะเลือกคิด ทำ พูด ตามความพอใจของตน และคำว่า “หน้าที่” หมายถึง กิจที่ควรทำ กิจที่ต้องทำ ซึ่งแตกต่างกันไปตามบทบาทของแต่ละคน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2538) ดังนั้น การคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของคนเราจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรตระหนักรู้ และจะต้องไม่ล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ซึ่งถือเป็นปกติของสังคมที่จะกำหนดสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของบุคคลว่าจะใช้ทำอะไรก็ได้ ตราบเท่าที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น โดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ตลอดจนหน้าที่ของประชาชนคนไทย จนกระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ก็ได้มีการนำเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย บัญญัติไว้ในหมวด 3 มาตรา 25 - 49 กล่าวถึง การรับรองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ซึ่งการรับรองสิทธิและเสรีภาพ แบ่งได้ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 สิทธิและเสรีภาพที่กระทบไม่ได้เลย ระดับที่ 2 สิทธิและเสรีภาพที่ กระทบได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด และระดับที่ 3 สิทธิและเสรีภาพที่กระทบได้โดยไม่มีเงื่อนไข นอกจากนี้ ที่มาของหมวด 3 นี้ยังสืบเนื่องมาจากหลักการที่วางไว้ใน หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 4 ที่บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อม ได้รับความคุ้มครองปวงชนชาวไทย ย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” ทั้งนี้ ตามหลักสากลสิทธิและเสรีภาพ หมายถึง “ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดและมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน” ดังนั้น

รัฐธรรมนูญส่วนใหญ่มุ่งความสำคัญในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพมากกว่าหน้าที่ของปวงชนชาวไทย เนื่องจากบริบทเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ ถือเป็นแก่นและรากฐานที่สำคัญของการเมือง และการปกครอง อันเป็นสาระหลักแห่งรัฐธรรมนูญ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารประเทศ โดยการใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นกระบวนการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตามมาตรา 68 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง” ซึ่งหมายความว่า การเลือกตั้งไม่ใช่เป็นเฉพาะสิทธิของประชาชนที่จะแสดงออกทางการเมืองด้วยการไปหย่อนบัตร แต่ยังถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองดี จึงเป็นการบังคับโดยกฎหมายให้มีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะได้มีการเล็งผลแล้วว่าถ้าประชาชนไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองก็จะทำให้ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยล้มเหลวได้ รัฐธรรมนูญจึงบัญญัติไว้ให้เป็นหน้าที่ ซึ่งหมายความว่า เป็นทั้งสิทธิและเป็นทั้งหน้าที่ในเวลาเดียวกัน และในกรณีที่บุคคลไม่ไปเลือกตั้งและไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ เช่น อาจจะเสียสิทธิในการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือเป็นวุฒิสมาชิก หรือเสียสิทธิในการที่จะเข้าชื่อกันห้าหมื่นเพื่อเสนอร่างกฎหมายในหมวด 3 ของรัฐธรรมนูญ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2549) การใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทย วุฒิสภา ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้บริหารท้องถิ่นอื่น ๆ ด้วยการให้ประชาชนออกเสียงเลือกบุคคลที่เห็นสมควร ซึ่งคุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง การเลือกตั้งจัดขึ้นภายใต้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั่วไป (Universal Suffrage) ข้อกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ 1) มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด หรือแปลงสัญชาติเป็นไทยมาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี 2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีในวันเลือกตั้ง 3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งติดต่อกันไม่น้อยกว่า 90 วัน นับถึงวันเลือกตั้ง และ 4) ต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม คือ ต้องไม่เป็นพระสงฆ์ สามเณร นักพรตหรือนักบวช ต้องไม่อยู่ในระหว่างเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง และไม่ถูกคุมขังด้วยหมายของศาลหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (WeWatch Thailand, 2564) ดังนั้น สิ่งที่ประชาชนทำได้ตามกรอบแห่งรัฐธรรมนูญ และกฎหมายเลือกตั้ง คือ การไปใช้สิทธิเลือกจะแสดงออกแล้วแต่ใจท่านปรารถนา จะเลือกพรรคใด เลือกใคร หรือการงดออกเสียง (ทศพล ทรรศนกุลพันธ์ ประชาไท, 2564) จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่องสิทธิเลือกตั้งหรือหน้าที่เลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น มีความเสมอภาค การวิพากษ์วิจารณ์ การคัดค้านและประท้วงเพื่อธำรงไว้ซึ่งความถูกต้องตามหลักนิติธรรมและความยุติธรรม เพื่อปกป้อง พิทักษ์ไว้ซึ่งผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ บ้านเมือง และให้ประชาชนมีความตื่นตัว ตระหนักในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตลอดจนการพัฒนากระบวนการปกครองแบบประชาธิปไตยต่อเนื่องและยั่งยืน

การใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

จากการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตอระบบการเลือกตั้งของประเทศไทยในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยอาศัยรัฐธรรมนูญเป็นกลไกที่สำคัญ พบว่าการเลือกตั้งเป็นกระบวนการหนึ่งในการปกครองไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการปกครองใดก็ตามย่อมเกิดขึ้นได้เป็นการสร้างความชอบธรรมของผู้ปกครองในการปกครอง แต่หากการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยต้องแสดงเจตนารมณ์ของประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่มีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคของประชาชน และต้องประกอบไปด้วยหลักการพื้นฐานของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย ผู้วิจัยได้สรุปการใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (เกษมา เดชรักษา และชุตีพงศ์ สมทรัพย์, 2561) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญ	หมวด	เนื้อหา	การใช้สิทธิ/หน้าที่เลือกตั้ง
-รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475	- หมวด 2 มาตรา 15	- บุคคลมีหน้าที่เคารพต่อกฎหมายและมีหน้าที่ป้องกันประเทศ ช่วยเหลือราชการโดยการเสียภาษีและอื่น ๆ ภายในเงื่อนไขและตามที่กฎหมายบัญญัติ	- การกล่าวถึงสิทธิและหน้าที่ของชนชาวสยามไว้ในรัฐธรรมนูญโดยรวมไว้ในส่วนของ “สิทธิ และหน้าที่ของชนชาวสยาม”
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492	- หมวด 4 มาตรา 50	- การใช้สิทธิเลือกตั้งและสิทธิออกเสียงประชามติ บุคคลมีหน้าที่ต้องกระทำโดยสุจริต และมุ่งประโยชน์ส่วนรวม	- การกล่าวถึงสิทธิที่พึงปฏิบัติในการใช้สิทธิเลือกตั้งตามประชามติ และกระทำโดยสุจริต และมุ่งประโยชน์ส่วนรวม
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511	- หมวด 4 มาตรา 49	- การใช้สิทธิเลือกตั้งและสิทธิออกเสียงประชามติ บุคคลมีหน้าที่ต้องกระทำโดยสุจริตและมุ่งถึงประโยชน์ส่วนรวม	- การกล่าวถึงการใช้สิทธิเลือกตั้งตามประชามติ และกระทำโดยสุจริต และมุ่งประโยชน์ส่วนรวม
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517	- หมวด 4 มาตรา 58	- การใช้สิทธิเลือกตั้งและสิทธิออกเสียงประชามติ บุคคลมีหน้าที่ต้องกระทำโดยสุจริต	- การกล่าวถึงการใช้สิทธิเลือกตั้งตามประชามติ และโดยสุจริต และมุ่งประโยชน์ส่วนรวม
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2519	- มาตรา 9	- บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ และมีหน้าที่ป้องกันประเทศและปฏิบัติตามกฎหมาย	- การกล่าวถึงหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญ และตามการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521	- หมวด 4 มาตรา 46	- บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ	- การกล่าวถึงหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญ และตามการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534	- หมวด 4 มาตรา 51	- บุคคลมีหน้าที่ที่จะใช้สิทธิในการเลือกตั้งโดยสุจริต	- การกล่าวถึงหน้าที่ของชาวไทยที่พึงปฏิบัติในการใช้สิทธิเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญ	หมวด	เนื้อหา	การใช้สิทธิ/หน้าที่เลือกตั้ง
			ตามประชาชาติ และกระทำโดยสุจริต
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2538	- หมวด 4 มาตรา 50	- บุคคลมีหน้าที่ที่จะใช้สิทธิในการเลือกตั้งโดยสุจริต	- การกล่าวถึงหน้าที่ของชาวไทยที่พึงปฏิบัติในการใช้สิทธิเลือกตั้งตามประชาชาติ และกระทำโดยสุจริต
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540	- หมวด 4 มาตรา 68	- บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	- การกล่าวถึงหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และหน้าที่ของพลเมืองดีจึงเป็นการบังคับโดยกฎหมายให้มีส่วนร่วมทางการเมือง
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550	- หมวด 4 มาตรา 72	- บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ และรักษาผลประโยชน์ของชาติ	- การกล่าวถึงหน้าที่ของปวงชนชาวไทยที่พึงปฏิบัติในการใช้สิทธิเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย และรักษาประโยชน์ของชาติ
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560	- หมวด 4 มาตรา 50	- บุคคลมีหน้าที่ (7) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ	- การกล่าวถึงหน้าที่ของชาวไทยที่พึงปฏิบัติในการใช้สิทธิเลือกตั้งและอำนาจอธิปไตยที่มีสิทธิเสรีภาพเสมอภาค “ประชาธิปไตยคือการเลือกตั้ง”

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า ประชาชนต้องมีสิทธิในการเรียนรู้ รับรู้ และเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยอย่างถ่องแท้ถึงสิทธิ กล่าวคือ การเลือกตั้งไม่ใช่เป็นเฉพาะสิทธิของประชาชนที่จะแสดงออกทางการเมืองด้วยการไปหย่อนบัตร แต่ยังถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีเป็นการบังคับโดยกฎหมายให้มีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้น หน้าที่ของประชาชนที่พึงปฏิบัติในฐานะเป็นพลเมืองของประเทศคือ การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ตามระบอบประชาธิปไตยเป็นหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ และรักษาผลประโยชน์ของชาติ และมีการใช้สิทธินั้นโดยไม่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ และประชาชนเป็นสำคัญ พร้อมทั้งพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

การใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรไทย

การเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรคือ การเลือกตั้งทั่วไป ทั้งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ในช่วงเวลาเดียวกันกับการเลือกตั้งทั่วไปที่จัดขึ้นในประเทศไทย เพียงแต่เป็นการจัดการเลือกตั้งนอกประเทศไทย โดยมีสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่เป็นผู้จัดการเลือกตั้งให้คนไทยทุกคน ที่มีสิทธิเลือกตั้งใน

ประเทศไทย สามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรได้ที่สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ประกอบด้วย 1) เป็นผู้มีสัญชาติไทยหรือมีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) เป็นผู้มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง และ 3) เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 90 วัน นับถึงวันเลือกตั้ง

การลงทะเบียนใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร ประกอบด้วย 1) ลงทะเบียนก่อนการเลือกตั้งอย่างน้อย 30 วัน 2) ในกรณีที่พำนักอยู่ในต่างประเทศ ลงทะเบียนได้ที่สถานเอกอัครราชทูตฯ ในกรณีที่ยังอยู่ในประเทศไทย (แต่จะเดินทางไปต่างประเทศในช่วงการเลือกตั้ง) ลงทะเบียนได้ที่สำนักทะเบียนท้องถิ่น หรือ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จังหวัด (กกต. จังหวัด) โดยท่านต้องกรอกแบบคำร้องลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรตามข้อ ต่อไป

การยื่นคำร้องลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร ประกอบด้วย การยื่นแบบคำร้องขอใช้สิทธิเลือกตั้งฯ พร้อมเอกสารแสดงตน ได้แก่ หนังสือเดินทาง หรือ บัตรประชาชนไทย (ที่มีเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก) โดยขอลงทะเบียนด้วยตนเอง หรือทางโทรสาร หรือทางไปรษณีย์มายังสถานเอกอัครราชทูตฯ

การลงคะแนนใช้สิทธิเลือกตั้ง ประกอบด้วย โดยทั่วไปสถานเอกอัครราชทูตฯ ใช้วิธีการลงคะแนนทางไปรษณีย์ โดยจะจัดส่งบัตรเลือกตั้งพร้อมซองส่งกลับและเอกสารประกอบให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งฯ ทางไปรษณีย์ หลังจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งฯ กากบาทลงคะแนนแล้ว ให้จัดส่งบัตรเลือกตั้งพร้อมหลักฐานแสดงตน (สำเนาหนังสือเดินทางหรือบัตรประชาชนไทย) มายังสถานเอกอัครราชทูตฯ ภายในระยะเวลาที่กำหนด (สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน, 2564)

สิทธิเลือกตั้งหรือหน้าที่เลือกตั้ง

การเลือกตั้ง (Election) คือ รูปแบบหรือวิธีการของการปกครองในระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนซึ่งใช้ในการสรรหาบุคคลเพื่อไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการเมืองระดับชาติหรือการเมืองท้องถิ่น โดยวิธีการที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายหรือกติกาของรัฐได้ไปใช้สิทธิเลือกผู้แทนของตนเองไม่ว่าจะเป็นไปในลักษณะบุคคลเดียว หรือ คณะบุคคล หรือเป็นการเลือกจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง ดังนั้น การเลือกตั้งคือ การได้มาซึ่งผู้แทนราษฎร โดยใช้เสียงข้างมากที่เกิดจากการสร้างความชอบธรรม (Legitimacy) (Dahl, R. A., 1971) ให้แก่ผู้แทนในการใช้อำนาจในทางการเมือง ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยไม่ใช่มีเพียงแค่การเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่หากว่าการเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตยนั้นควรต้องยึดตามหลักการการเลือกตั้งต้องประกอบด้วย 1) ความเป็นอิสระ

(free) หมายถึง การที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีอิสระในการเลือกผู้สมัครโดยปราศจากการถูกข่มขู่หรือด้วยอิทธิพลใด ๆ 2) มีการจัดเลือกตั้งอย่างยุติธรรม (fair) 3) มีการแข่งขัน (competitive) 4) มีความสุจริตในการเลือกตั้ง (honest) และ 5) มีระยะเวลา (periodic) ที่กำหนดไว้อย่างแน่นอน (Samuel P. Huntington, 1991)

ระบบการเลือกตั้งของประเทศไทย

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทย ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ในรูปแบบรัฐสภา (Parliamentary System) ซึ่งได้นำระบบการเลือกตั้งในสวนของฝ่ายนิติบัญญัติ มาใช้โดยได้มีระบบและวิธีการที่แตกต่างกันไปในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ภายใต้เงื่อนไขของรัฐธรรมนูญที่บังคับใช้ในเวลานั้น ๆ กำหนด โดยในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ในแต่ละรูปแบบจะมีระบบการเลือกตั้งในสวนของฝ่ายนิติบัญญัติจะถูกแบ่งออกเป็น 3 ระบบหลัก คือ (จันทร์านุช มหากาญจนะ, 2559)

1. ระบบเสียงข้างมาก (Plurality Majority System: PM) เป็นระบบการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นเริ่มแรกในประเทศอังกฤษคือ การเลือกตั้งตามเสียงข้างมาก สวนมากจะแบ่งอาณาเขตของประเทศออกเป็นหลาย ๆ เขตการเลือกตั้ง โดยผู้สมัครสามารถสมัครรับเลือกตั้งเพียงแค่เขตเดียว และผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องเป็นราษฎรที่อยู่ในเขตเลือกตั้งนั้นเท่านั้น ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งคือผู้สมัครที่ได้คะแนนเสียงมากที่สุดในเขตเลือกตั้งเขตหนึ่ง ๆ โดยสอดคล้องกับหลักการที่เรียกว่า “หนึ่งคนหนึ่งเสียง”

2. ระบบกึ่งสัดส่วน (Semi Proportional Representative System: SPR) เป็นการเลือกในเขตเลือกตั้งหนึ่งมีผู้แทนได้หลายคน แต่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหนึ่งคนสามารถเลือกผู้สมัครได้เพียงคนเดียว ผู้สมัครที่ได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับจนครบจำนวนผู้แทนที่สามารถมีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น เรียกว่า ระบบ “Single Vote: SV”

3. ระบบผสมแบ่งเขตกับสัดส่วน (Mixed System)

3.1 ระบบผสมแบบเสียงข้างมาก (Mixed Member Majoritarian System: MMM) ระบบที่จัดสรรผู้ชนะในเขตเลือกตั้งจะขึ้นอยู่กับสัดส่วนคะแนนเสียงที่พรรคการเมืองได้รับจากระบบบัญชีรายชื่อในเขตนั้น โดยคะแนนจากบัญชีรายชื่อของพรรคจะถูกนำไปชดเชยให้สัดส่วนที่เสียไปของพรรคการเมืองในระดับเขต โดยมีแบบคู่ขนานระหว่างการแบ่งเขตและสัดส่วน ในระบบนี้การจัดสรรที่นั่งของผู้สมัครในระบบเขตเลือกตั้งและระบบสัดส่วนจากบัญชีรายชื่อของพรรคจะเป็นอิสระจากกัน โดยไม่นำคะแนนจากระบบเลือกตั้งสองระบบมาคิดรวมกัน และไม่มีการชดเชยคะแนนเพื่อให้ที่นั่งที่พรรคการเมืองได้รับสะท้อนสัดส่วนคะแนนที่แท้จริงของพรรคการเมืองจากระบบบัญชีรายชื่อ โดยระบบนี้ถูกคิดขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องของระบบการเลือกตั้งแบบอื่น ๆ โดยแบ่งวิธีการได้มาซึ่งผู้แทนราษฎรออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ แบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อ

3.2 ระบบจัดสรรปันส่วนผสม (Mixed Member Apportionment system-MMA) เป็นระบบการเลือกตั้งที่ถูกหยิบยกนำมาเป็นวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเป็นการนำคะแนนจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งมาคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมือง ซึ่งเป็นการเลือกตั้งแบบใหม่โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเลือกได้ เฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งโดยระบบนี้ถูกนำมาเป็นระบบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

หลักการของสิทธิกับหน้าที่เรื่องการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองโดยประชาชนซึ่งถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายในประเทศต่าง ๆ ทั่วทุกมุมโลกเป็นระบอบการปกครองที่มีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน และได้พัฒนามาจนถึงปัจจุบัน ในด้านหลักประชาธิปไตยเป็นหลักการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองโดยการดำเนินการต่าง ๆ ที่ต้องการการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจของประชาชนตามการปกครองในระบบประชาธิปไตย ดังนั้น การปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองระบอบเดียวที่ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยลักษณะสำคัญของประชาธิปไตย ประกอบด้วย 1) ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย รัฐบาลได้อำนาจมาจากประชาชนหรือโดยความยินยอมของประชาชน 2) การเลือกผู้แทนในสังคมสมัยใหม่ที่เป็นประชาธิปไตยแบบมีผู้แทนต้องเป็นการเลือกที่บริสุทธิ์ยุติธรรมโดยประชาชนสามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้อย่างอิสระ 3) ให้ความสำคัญแก่แนวคิดที่แตกต่าง ร่วมกันแก้ไขปัญหาและตัดสินใจทางการเมืองร่วมกัน 4) เชื่อในความเป็นอิสระและเสรีภาพของมนุษย์ การแสดงความคิดเห็น การออกเสียงการเลือกตั้ง 5) ไม่เลือกปฏิบัติบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม 6) มีการตรวจสอบการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน 7) ตัดสินใจหรือปฏิบัติตามเสียงข้างมาก 8) ประชาชนมีความเสมอภาคโดยเฉพาะด้านกฎหมาย และมีโอกาสเท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ 9) ประชาธิปไตยอยู่บนพื้นฐานและหลักการของเสรีนิยม 10) ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยที่รัฐบาลเป็นผู้ให้หลักประกันและคุ้มครองการใช้สิทธิเสรีภาพ 11) รัฐบาลให้หลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรมไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจ 12) ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศผ่านกลไกต่าง ๆ หรือใช้สิทธิที่จะแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้โดยตรง และ 13) รัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อประชาชนที่จะแสดงความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ต่อรัฐบาลรวมถึงมีสิทธิ์เปลี่ยนแปลงรัฐบาลตามวิธีการที่กำหนดได้ จะเห็นได้ว่า ลักษณะสำคัญที่ประชาชนในสังคมประชาธิปไตยพึงได้รับ และเป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมจำเป็นต้องรับรู้และทำความเข้าใจเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข (อมร รักษาสัตย์ และคณะ, 2539)

หลักสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ

เป็นหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยและเป็นสิ่งที่ควมคู่มากับการกำเนิดของรัฐธรรมนูญสำหรับประเทศทั้งหลายที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยในโลก เพราะการมีรัฐธรรมนูญนั้นก็ด้วยมีเจตนารมณ์เพื่อที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตลอดจนความเสมอภาคของบุคคล ดังจะเห็นได้จากคำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมืองของประเทศฝรั่งเศส ปี ค.ศ. 1789 ข้อ 16 ที่กำหนดว่า “สังคมใดไม่มีการให้หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพหรือไม่มีการแบ่งแยกการใช้อำนาจอธิปไตย จะถือว่ามิรัฐธรรมนูญไม่ได้” และหลักการดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ยอมรับกันทั่วไป (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2547) แนวความคิดเรื่องการบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้ในรัฐธรรมนูญ เป็นแนวความคิดที่มาจากตะวันตกเป็นสำคัญอันเป็นผลมาจากการพัฒนาการของกระบวนการเรียกร้องของกลุ่มต่าง ๆ ที่อ้างความชอบธรรมของประโยชน์นั้น ๆ ว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) โดยมีพื้นฐานในการสนับสนุน ความชอบธรรมในการใช้สิทธิมาจากแนวความคิดเรื่อง “สิทธิธรรมชาติ” ที่สืบเนื่องมาจาก “กฎหมายธรรมชาติ” (Natural Law) และได้พัฒนาแนวความคิดดังกล่าวในบริบททางกฎหมายมาเป็นแนวคิดทาง การเมือง ซึ่งเป็นการกล่าวอ้างเพื่อเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพ อิสรภาพและความเสมอภาค (คณะกรรมการศึกษาแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2549)

สิทธิและเสรีภาพ โดยพื้นฐานของสังคมไทยก่อนอื่นต้องทำให้ประชาชนได้มีความรู้และเข้าใจในคำว่า “สิทธิ” และ “เสรีภาพ” โดย “สิทธิ” หมายถึง สิ่งที่เป็นประโยชน์และความถูกต้อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างเดียวกันไม่ได้ เพราะมีฉะนั้นแล้วบางคนจะคิดว่าเมื่อตนเองมีสิทธิแล้วย่อมทำการใดตามสิทธิที่ตนเอง มีอยู่ก็ได้เพราะเป็นประโยชน์สำหรับตน ทั้งที่การใช้สิทธิในเรื่องนั้นอาจเป็นโทษโดยการไปละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้เช่นกัน ทั้งนี้ประโยชน์ต้องมาพร้อมกับความถูกต้อง จึงเป็นหลักการที่เรียกว่า “สิทธิ” สำหรับคำว่า “เสรีภาพ” หมายถึง ลักษณะของการแสดงออกของบุคคล หรือการปฏิบัติตามสิทธิที่ตนมีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเสรีภาพในการพูด การเขียน หรือเสรีภาพ ในด้านการแสดงออก แต่เสรีภาพดังกล่าวนี้ก็ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของสิทธิด้วย กล่าวคือ ต้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือประโยชน์สาธารณะด้วย จึงเห็นได้ว่า เรื่องสิทธิและเสรีภาพต้องไปด้วยกันเสมอ แต่ต้องอยู่ในขอบเขตรวมทั้งเป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์และความถูกต้องด้วย ไม่ใช่ว่าบุคคลใดจะมีเสรีภาพที่จะทำอะไรก็ได้และไม่ใช่ว่าจะมีแต่เสรีอย่างเดียวกันแต่ต้อง เป็นเสรีภาพด้วย ซึ่งปัจจุบันนี้สังคมไทยยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสิทธิ และเสรีภาพด้วยเหตุผลในหลาย ๆ ประการดังต่อไปนี้ (กองบรรณาธิการ สำนักกฎหมาย, 2554)

1. คนในสังคมยังขาดความรู้และความเข้าใจในเรื่องสิทธิและเสรีภาพ คือสิทธิที่จะกระทำโดยมีขอบเขต มีความถูกต้องในการที่จะไม่ทำละเมิดในสิทธิที่ผู้อื่นมีอยู่รวมทั้งไม่ละเมิดต่อสิทธิที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือต่อส่วนรวมด้วย

2. คนในสังคมได้ถูกสอนมาว่าในเมื่อคุณมีสิทธิแล้วคุณก็ต้องมีหน้าที่ ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวถูกส่วนหนึ่งแต่ก็ไม่ได้ถูกทั้งหมด แม้ว่าสิทธิ คือ สิ่งที่เป็นประโยชน์และความถูกต้อง แต่ก็ยังเป็นหน้าที่ที่บุคคลอื่นและองค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามาให้ความคุ้มครองส่งเสริม และสนับสนุน เพราะว่าเรื่องสิทธิเป็นทั้งสิทธิปัจเจกบุคคลกับสิทธิที่เป็นเรื่องของเชิงนโยบายโครงสร้าง เช่น นโยบาย ระบบโครงสร้าง วิถีคิด ซึ่งองค์กรภาครัฐ หรือหน่วยงานของรัฐที่มีงบประมาณ มีกำลังคน ต้องเข้ามาส่งเสริม สนับสนุน และให้ความคุ้มครองตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

3. หลักความเป็นธรรมโดยกฎหมาย เป็นหลักการในระบบนิติรัฐและนิติธรรม ที่ทำให้เกิดความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายเรื่องสิทธิเป็นเรื่องที่มีอยู่ในสังคมไทยมาแต่ดั้งเดิมคือ เรื่องของคุณธรรม จริยธรรม หลักความเป็นธรรม

4. หลักความเสมอภาค การจะมีแต่เพียงสิทธิและเสรีภาพนั้นถือว่า ยังไม่เพียงพอ แต่จะต้องคำนึงถึงหลักความเสมอภาคร่วมด้วย เพราะหลักความเสมอภาคเป็นหลักการพื้นฐานของศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ย่อมได้รับการรับรอง และคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นมนุษย์โดยมิต้องคำนึง ถึงความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ถิ่นกำเนิด

ดังนั้น สิทธิและเสรีภาพเป็นหลักการตามกฎหมาย เป็นหลักการในระบบนิติรัฐและนิติธรรม ที่ทำให้เกิดความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายจริง ๆ แล้ว เรื่องสิทธิเป็นเรื่องที่มีอยู่ในสังคมไทยมาแต่ดั้งเดิมคือ เรื่องของคุณธรรม จริยธรรม หลักความเป็นธรรม มีพระมหากษัตริย์ที่ทรงยึดถือและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาโดยหลักที่เรียกว่า “หลักทศพิธราชธรรม” สังคมจึงอยู่เย็นเป็นสุข จึงเป็นเหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องนำเอาหลักสิทธิมนุษยชนมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นหลักในการควบคุม การใช้อำนาจในการปกครองของรัฐว่าต้องเป็นการใช้อำนาจโดยความเป็นธรรม เพราะฉะนั้นผมคิดว่าสิทธิในเชิงวัฒนธรรมเป็นเรื่องของคุณธรรม ความเป็นธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ ได้ทรงยึดถือเป็นหลักในการปกครองมาโดยตลอด แต่เมื่อได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยจึงต้องบัญญัติเรื่องสิทธิไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นหลักประกันที่จะได้รับความเป็นธรรมจากผู้ใช้อำนาจ

หลักการหน้าที่ในรัฐธรรมนูญ

เป็นสิ่งที่บุคคลต้องปฏิบัติหรืองดเว้นจากการปฏิบัติ บุคคลย่อมมีสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ ซึ่งการใช้สิทธิ เสรีภาพต้องไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่นและต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนภายใต้กฎหมาย (คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน, 2560)

คำว่า “หน้าที่ของปวงชนชาวไทย” บัญญัติไว้ เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2492 โดยบัญญัติไว้เป็นชื่อของหมวดหนึ่งในรัฐธรรมนูญ แต่โดยเนื้อหาในมาตราแล้ว รัฐธรรมนูญทุกฉบับใช้คำว่า “บุคคลมีหน้าที่” ยกเว้นรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2475 ที่ไม่มีชื่อหมวดว่าด้วยหน้าที่ของปวงชนชาวไทย และเนื้อหาในมาตราก็ใช้คำว่า “หน้าที่ของชนชาวสยาม” ซึ่งการบัญญัติโดยใช้คำว่า “ชนชาวสยาม” สะท้อนความเป็น “มหาชน” ได้ชัดเจนคือ หน้าที่ของปวงชนชาวไทยตามประวัติรัฐธรรมนูญ (เกษมา เดชรักษา และชุติพงศ์ สมทรัพย์, 2561) กล่าวคือ การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ประชาชนต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่ระบุไว้ หากประชาชนไม่ปฏิบัติจะทำให้เสียสิทธิต่าง ๆ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นถือเป็นการปกครองโดยประชาชน และเพื่อประชาชน บทบาททางการเมืองของประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยจึงเป็นหัวใจที่สำคัญ ซึ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยทางตรงคือการที่ประชาชนของรัฐทั้งหมดเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองโดยตรง เนื่องจากอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน โดยมีหลักการว่าประชาชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ในสังคม โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการบัญญัติกฎหมาย ดังนั้น จึงมีการนำประชาธิปไตยโดยผู้แทนหรือประชาธิปไตยโดยอ้อมมาใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน โดยประชาชนจะเลือกผู้แทนทำหน้าที่บริหารแทนตนในรัฐสภา และเจตจำนงของรัฐสภาถือเป็นความต้องการของประชาชน โดยที่ประชาชนยังมีช่องทางในการควบคุมทางการเมืองการปกครอง ขอบเขตของการมีตัวแทนของปวงชนต้องเป็นไปอย่างกว้างขวาง ประชาชนทั่วไปต้องมีสิทธิที่จะมีตัวแทน และสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง (พิสิษฐ์ วงศาโรจน์ศิลป์, 2560)

จะเห็นได้ว่า ประชาชนต้องมีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยอย่างถ่องแท้ รู้ถึงสิทธิ และหน้าที่ของตนในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และใช้สิทธินั้น โดยไม่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ที่สำคัญประชาชนต้องมีส่วนทางการเมืองโดยการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ และประชาชนเป็นสำคัญ พร้อมทั้งรัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามกระบวนการช่องทางที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นรูปธรรม และพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้เกิดความยั่งยืน

หลักการหน้าที่รัฐธรรมนูญของต่างประเทศ

การบัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ของประชาชนหรือพลเมืองในรัฐธรรมนูญของต่างประเทศส่วนใหญ่บัญญัติแยกหมวดหมู่ไว้ เป็นการเฉพาะทำนองเดียวกับรัฐธรรมนูญของประเทศไทย แต่มักบัญญัติไว้ในหมวดที่ว่าด้วย สิทธิและเสรีภาพมีบางประเทศที่บัญญัติแทรกไว้เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยมิได้บัญญัติแยกหมวดหมู่ไว้เป็นการเฉพาะดังเช่นรัฐธรรมนูญของประเทศ ดังนี้ (เกษมา เดชรักษา และชุติพงศ์ สมทรัพย์, 2561)

ประมุขแห่งรัฐมาจากการเลือกตั้งโดยอ้อม ประกอบด้วย ประเทศเยอรมนี ประเทศนี้มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเชิงเสรีภาพและรัฐสวัสดิการ ประเทศเยอรมนี

ประกอบด้วยสิบหกรัฐ ในจำนวนนี้ เบอร์ลินและฮัมบวร์ค มีสถานะเป็นนครรัฐ ในขณะที่เบอร์ลินเป็นรัฐที่ประกอบด้วยสองนครรัฐคือ เบอร์ลินและเบอร์เมอร์ฮาเฟิน ในขณะที่อีกสิบสามรัฐที่เหลือมีสถานะเป็นรัฐเฉพาะถิ่น ทุกรัฐมีรัฐบาลท้องถิ่นเป็นของตนเอง สามารถตรากฎหมายและจัดเก็บภาษีเองตามกรอบของรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ รัฐธรรมนูญแห่งประเทศสหพันธ์เยอรมัน บัญญัติไว้ในมาตรา 33 “ให้ชาวเยอรมันในทุกมลรัฐมีสิทธิและหน้าที่เหมือนกันหมด” มีประธานาธิบดีทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสหพันธ์ เป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติเป็นของรัฐสภาซึ่งประกอบไปด้วย สภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่เป็นสภาล่าง สมาชิกสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรง และคณะมนตรีสหพันธ์ (Bundesrat) เป็นสภาผู้แทนรัฐทั้งสิบหกของสหพันธ์ ทำหน้าที่เป็นสภาสูง

สาธารณรัฐแบบประธานาธิบดี ประกอบด้วย ประเทศเกาหลีใต้ สาธารณรัฐเกาหลีหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “เกาหลีใต้” เป็นประเทศในเอเชียตะวันออก มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประมุขของประเทศคือ ประธานาธิบดี ซึ่งได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนให้เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร มีนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา รัฐสภาเป็นองค์กรนิติบัญญัติ และศาลทำหน้าที่ทางตุลาการ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งประเทศสาธารณรัฐเกาหลี บัญญัติ “ให้พลเรือนที่มีเด็กในความดูแลมีหน้าที่ให้การศึกษาแก่เด็กอย่างน้อยถึงขั้นประถมศึกษาและการศึกษาอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด พลเรือนมีหน้าที่ต้องทำงาน มีหน้าที่ต้องเสียภาษี และมีหน้าที่ต้องเป็นทหาร”

ราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญที่ประมุขไม่มีอำนาจบริหาร ประกอบด้วย ประเทศญี่ปุ่น มีรูปแบบรัฐเป็นราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยที่จักรพรรดิมีพระราชอำนาจจำกัดทรงเป็นประมุขในทางพิธีการ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น หมวด 3 สิทธิและหน้าที่ของประชาชน มาตรา 26 บัญญัติว่า “ให้บุคคลทุกคนที่มีเยาวชนทั้งชายและหญิงในความดูแล มีหน้าที่จัดให้เยาวชนเหล่านั้นได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคบังคับตามที่กฎหมายบัญญัติโดยปลอดจากค่าใช้จ่าย” มาตรา 27 บัญญัติว่า “ให้บุคคลทุกคนมีสิทธิและหน้าที่ประกอบการทำงาน” และมาตรา 30 บัญญัติว่า “ให้ประชาชนมีหน้าที่ชำระภาษีตามที่กฎหมายบัญญัติ” มีนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร ส่วนอำนาจอธิปไตยเป็นของชาวญี่ปุ่น

สรุปได้ว่า ทุกประเทศเป็นประเทศที่ใช้ระบบการปกครองที่ได้มาซึ่งตัวแทนจากการเลือกตั้งทั้งหมด ซึ่งประชาธิปไตย เป็นระบบการปกครองที่การบริหารอำนาจรัฐมาจากเสียงข้างมากของพลเมืองผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ซึ่งพลเมืองอาจใช้อำนาจของตนด้วยตนเองหรือผ่านผู้แทนที่เลือกเข้ามาให้ใช้อำนาจแทนภายใต้ระบบเลือกตั้ง นอกจากนี้ การปกครองระบอบประชาธิปไตย ยังเปิดโอกาสให้พลเมืองทุกคนในชาติ ร่วมกันพิจารณากฎหมายและการปฏิบัติของรัฐได้ด้วย ซึ่งเป็นที่มาของการขอเปิดอภิปรายทั่วไป ถือเป็นกลไก ตรวจสอบ ถ่วงดุลรัฐบาล เมื่อเห็นว่าการทำงานของรัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีไม่เป็นที่พอใจ มีการรายงานสำรวจความเห็น 10 ประเทศ ที่ประชาชนมีความเชื่อมั่นว่าระบบการเลือกตั้งในประเทศของตนมี

ความซื่อสัตย์ที่สุด อันดับ 1 คือ สวีเดน เชื่อมั่นในระบบเลือกตั้ง ร้อยละ 87 รองลงมา คือ เยอรมนี ร้อยละ 74 แคนาดา ร้อยละ 66 ออสเตรเลีย ร้อยละ 62 สหราชอาณาจักร ร้อยละ 61 ฝรั่งเศส ร้อยละ 57 ญี่ปุ่น ร้อยละ 57 เกาหลีใต้ ร้อยละ 49 สหรัฐ ร้อยละ 40 และตุรกี ร้อยละ 39 (กรุงเทพธุรกิจ, 2564)

ดังนั้น จากมุมมองทางกฎหมายในปัจจุบัน การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ เป็นการกำจัดสิทธิ ทำให้ประชาชนทุกคนต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หากไม่ปฏิบัติตามเป็นการผิดต่อหน้าที่นั้น จะทำให้เสียสิทธิต่าง ๆ ในมุมมองของผู้ศึกษาเสนอให้การเลือกตั้งเป็นสิทธิ เพราะไม่เป็นการบังคับในการเลือกตั้ง ขึ้นอยู่กับความพอใจในการเลือกและแสดงความคิดเห็น เพราะประเทศไทยเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยการเลือกผู้แทนมาจากเสียงส่วนมากของประชาชน ดังนั้น การเลือกตั้งประชาชนต้องมีสิทธิในการเลือกหรือไม่เลือก ไม่ควรใช้การบังคับในการเลือกจะถือได้ว่าเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 มุมมองทางกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

สรุป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์บ้านเมือง แต่ประชาชน ทุกคนย่อมอยู่ภายใต้หลักกฎหมายสูงสุดของประเทศ ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้มีการนำเรื่องหลักสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ไว้เพื่อเป็นหลักประกันว่ารัฐจะรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และถูกตราขึ้นเพื่อเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยกำหนดให้อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย รัฐธรรมนูญจึงเปรียบได้ดั่งเสาหลักเป็นกลไกในการจัดระเบียบ กำหนดโครงสร้างอำนาจรัฐ และสร้างความเข้มแข็งแก่การปกครองเพื่อ พัฒนาและแก้ไขวิกฤติของประเทศ จากการศึกษาสรุปได้ว่า เดิมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นสิทธิของปวงชนกล่าวว่าบุคคลมีความเป็น

อิสระในการไปใช้สิทธิหรือไม่ใช้สิทธิในการเลือกตั้ง และมีอิสระที่จะเลือกหรือไม่เลือกใคร แต่หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ประชาชนต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่ระบุไว้ หากประชาชนไม่ปฏิบัติจะทำให้เสียสิทธิต่าง ๆ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นถือเป็นการปกครองโดยประชาชน และเพื่อประชาชน บทบาททางการเมืองของประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยจึงเป็นหัวใจที่สำคัญ รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยทางตรงคือ การที่ประชาชนของรัฐทั้งหมดเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองโดยตรง เนื่องจากอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน โดยมีหลักการว่าประชาชนทุกคน ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ในสังคม กล่าวคือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการบัญญัติกฎหมาย จึงมีการนำประชาธิปไตยโดยผู้แทนหรือประชาธิปไตยโดยอ้อมมาใช้ หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน โดยประชาชนจะเลือกผู้แทนทำหน้าที่บริหารแทนตนในรัฐสภา และเจตจำนงของรัฐสภาถือเป็นความต้องการของประชาชน โดยที่ประชาชนยังมีช่องทางในการควบคุมทางการเมืองการปกครองได้บ้าง โดยขอบเขตของการมีตัวแทนของปวงชนต้องเป็นไปอย่างกว้างขวาง ประชาชนทั่วไปต้องมีสิทธิที่จะมีตัวแทน สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งจะเป็นของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือมีเงื่อนไขกีดกันประชาชน กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมิได้ และสิทธิพื้นฐานของประชาชนต้องได้รับการรับรอง

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2564). สองประเทศที่มีระบบเลือกตั้ง น่าเชื่อถือที่สุดในโลก. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2564 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/869692>
- กษมา เดชรักษา และชุตติพงศ์ สมทรัพย์. (2561). หน้าที่ของปวงชนชาวไทยในรัฐธรรมนูญ: สถานะและความผูกพันทางกฎหมาย. พิษณุเวชสาร, 14(2), 193-210.
- กองบรรณาธิการ สำนักกฎหมาย. (2554). หลักสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย : แนวความคิดและภาคปฏิบัติ. จุฬานิติ, 8(1), 1-44.
- คณะกรรมการศึกษาแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2549). แนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของชนชาวไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน. (2560). สรุปสาระสำคัญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โครงการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ รัฐธรรมนูญแก่สื่อมวลชน. กรุงเทพมหานคร: คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน.
- จันทรานุช มหากาญจนะ. (2559). การเมืองเปรียบเทียบ กรอบทฤษฎีพื้นฐานเพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รัตนไตร.

- ทศพล ทรรศนกุลพันธ์ ประชาไท. (2564). หน้าที่ในการใช้ “สิทธิเลือกตั้ง” กับการเสียสิทธิบางประการ. เรียกใช้เมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <https://prachatai.com/journal>
- ธีรยุทธ สมคน. (2555). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง. วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์, 1(2), 78-92.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2547). หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- พิสิษฐ์ วงศารัตน์ศิลป์. (2560). ความคิดเห็นของประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์, 7(1), 190-202.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน 2560). หน้า 13.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2549). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 4(1), 20-33.
- สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน. (2564). การเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร. เรียกใช้เมื่อ 14 มีนาคม 2564 จาก <https://thaiembdc.org/th>
- อมร รักษาสัตย์ และคณะ. (2539). ประชาธิปไตย : อุดมการณ์หลักการ และแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Dahl, R. A. (1971). Polyarchy: Participation and Opposition. New Haven: Yale University Press.
- Samuel P. Huntington. (1991). The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century. United States: University of Oklahoma Press.
- Uwanno, B. (2001). Good Governance in the Thai Society. Bangkok: Thailand National Defence College.
- WeWatch Thailand. (2564). การเลือกตั้งในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <https://wewatchthailand.org/data>

การศึกษาเครื่องดนตรีในวงดุริยางค์นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

THE STUDY OF MUSICAL INSTRUMENTS IN SECONDARY SCHOOL BANDS, IN THE NORTHEAST THAILAND

พินัย ปรีชาภรณ์

Pinai Preechaporn

คมกริช การินทร์

Khomkrich Karin

วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

College of Music, Mahasarakham University, Thailand

E-mail: khamsitkarin@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพเครื่องดนตรีและวิธีดูแลรักษาเครื่องดนตรีในวงดุริยางค์นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 5 คน และนักเรียนผู้ปฏิบัติ จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง จากโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 5 โรงเรียน โดยเป็นโรงเรียนที่มีวงดุริยางค์และเคยเข้าร่วมประกวดแข่งขันในระดับชาติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพเครื่องดนตรีในวงดุริยางค์นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวงดุริยางค์โรงเรียนจำนวน 4 โรงเรียน ที่เครื่องดนตรีมีสภาพค่อนข้างเก่าและมีอายุการใช้งานในการเรียนการสอนประมาณ 9-10 ปี เครื่องดนตรีบางชิ้นชำรุดไม่สามารถใช้งานได้ ต้องเก็บเพื่อรอการส่งให้ช่างผู้ชำนาญตรวจสอบและทำการซ่อม และพบว่าขาดงบประมาณในการจัดซ่อม รวมทั้งงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องดนตรีใหม่มาทดแทนเครื่องดนตรีเก่าที่ชำรุด มีเพียงโรงเรียนเดียวที่เครื่องดนตรีมีสภาพสมบูรณ์ค่อนข้างใหม่ พร้อมใช้ในการเรียนการสอน การบรรเลง และการแข่งขัน 2) วิธีการดูแลรักษาเครื่องดนตรี มีจำนวน 4 โรงเรียน ที่มีการดูแลรักษาเครื่องดนตรีไม่ถูกต้องครบตามกระบวนการ และมีเพียง 1 โรงเรียนที่มีการดูแลรักษาเครื่องดนตรีอย่างถูกต้องครบถ้วนตามกระบวนการ เพราะกระบวนการดูแลรักษาเครื่องดนตรี

* Received 3 December 2021; Revised 27 December 2021; Accepted 21 January 2022

ในวงดุริยางค์นักเรียนนั้น มีความสำคัญอย่างมาก เพราะจะทำให้เครื่องดนตรีมีสภาพใหม่ สมบูรณ์พร้อมใช้ในการเรียนการสอน การบรรเลง และการแข่งขัน อีกทั้งช่วยประหยัดงบประมาณในการจัดซื้อใหม่

คำสำคัญ: สภาพเครื่องดนตรี, การดูแลรักษา, วงดุริยางค์นักเรียน, โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Abstract

The objectives of this research article were to study the condition of musical instruments and how to maintain musical instruments in Secondary School Bands, In the Northeast Thailand. Use qualitative research methods; from studying academic papers and related research, in-depth interviews from Key informants were teachers of 5 person and 10 students, totaling 15 people using a specific selection method from the provincial secondary schools in the Northeast, totaling 5 schools that have a Secondary School Bands and used to compete in national competitions. Data were analyzed by the descriptive analysis method. The results of the research were as follows: 1) The condition of the instruments in the secondary school band, high school students in the Northeast region There are four schools in the orchestra that the instruments are relatively old and used for the teaching of approximately 9-10 years, some of the instruments are damaged and cannot be used. Must be collected to wait for delivery to a qualified technician for inspection and repair. And found a lack of budget for repairs Including the budget for purchasing new musical instruments to replace the old, damaged instruments. There is only one school where the instrument is relatively new. 2) There are 4 schools with inaccurate maintenance of the instrument and only 1 school that has the correct maintenance of the instrument. The process of maintaining musical instruments in the Secondary School Bands was very important Because it will make the instrument have a new condition Complete and ready to use in teaching, playing, and competition. It also helps to save the budget for purchasing new.

Keywords: The Condition of Music Instrument, Maintain, Secondary School Bands, High School Students, Northeast Thailand

บทนำ

ในยุคต้น ๆ วงดุริยางค์แบบเดินบรรเลงจะเป็นวงที่เป็นต้นแบบหรือวงบุกเบิกของวงซิมโฟนี ออร์เคสตรา วงซิมโฟนิคแบนด์ วงดนตรีแจ๊ส และรวมถึงวงดนตรีประเภทต่าง ๆ ที่ปรากฏในปัจจุบัน ซึ่งไม่สามารถแยกประวัติศาสตร์การพัฒนาดุริยางค์แบบเดินบรรเลงออกจากวงนั่งบรรเลงได้ ความก้าวหน้าและการพัฒนาเครื่องดนตรีหลายๆ ยุคในประวัติศาสตร์จะขึ้นอยู่กับสังคม และบรรยากาศทางการเมืองในยุคนั้นๆ (Foster, R, 1978) สำหรับประเทศไทย มีวงดนตรีมากมายหลายประเภททั้งที่เป็นแบบจารีตและแบบที่รับมาจากทางตะวันตก

วงโยธวาทิตเป็นวงดนตรีที่ประเทศไทยรับแบบอย่างมาจากทางตะวันตก โดยเริ่มมีขึ้นในประเทศไทยครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 4 ในหน่วยงานของกองทัพบก โดยเริ่มต้นจากการนำแตรวงมาใช้ในหน่วยทหารเกณฑ์หัดอย่างฝรั่ง ซึ่งแตรเป็นสัญลักษณ์แรกที่พบในความเป็นดนตรีตะวันตกของดนตรีในสยาม น่าจะเข้ามาในสมัยพระเจ้าปราสาททอง (พ.ศ. 2173 - 2198) (สุกรี เจริญสุข, 2542) ประมาณปี พ.ศ. 2395 มีการใช้แตร เป่าให้สัญญาณในการเคารพธงชาติ ตลอดจนแสดงความเคารพต่อนายทหารชั้นผู้ใหญ่ โดยมีร้อยเอก อิมเปย์ (Impey) นายทหารชาวอังกฤษ เป็นผู้ฝึกสอน ในช่วงเวลาใกล้เคียงกันนั้นเอง ทางด้านทหารเรือก็ได้จัดให้มีกองแตรขึ้น แม้ไม่ปรากฏชัดเจนว่าจัดตั้งขึ้นเมื่อใด แต่ทหารเรือนั้นก็มีการใช้ดุริยางค์ทหารเรือ ซึ่งจัดตั้งก่อนการเปลี่ยนชื่อเป็นกรมทหารเรือโดยเรียกว่า กรมทหารแตรมะริน โดยมีร้อยเอก ฟุสโก (Fusco) เป็นครูและผู้บังคับบัญชา เมื่อปี พ.ศ. 2448 ใช้ชื่อว่า กองแตร ซึ่งขึ้นกับกรมทหารเรือฝ่ายบก (พูนพิศ อมาตยกุล, 2559) จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์นี้ชี้ให้เห็นว่าวงดุริยางค์นั้นมีบทบาทในวงการทหารของไทยมาก่อน และได้มีการเชื่อมโยงเข้ามามีบทบาทในวงการศึกษาของประเทศไทยในเวลาต่อมา

ปัจจุบันกิจกรรมวงดุริยางค์เป็นกิจกรรมของนักเรียนในโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา และประถมศึกษาจัดอยู่ในส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ที่เป็นเช่นนี้เพราะการตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมวงดุริยางค์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาคุณภาพของเยาวชน สามารถนำมาซึ่ง ความริเริ่มสร้างสรรค์ การติดต่อสื่อสาร การรู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ และการรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ในสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดีในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการฝึกซ้อม และ สิ่งที่วงดุริยางค์จะขาดไม่ได้คือ ด้านเครื่องดนตรี (ธีรศักดิ์ อุปไมยอชิไชย, 2553)

เครื่องดนตรี ถือเป็นหัวใจสำคัญของวงดุริยางค์ มีหลายประเภทโดยแต่ละเครื่องนั้นมีความแตกต่างในเรื่องรูปร่างและวัสดุ และต้องการการดูแลรักษาแตกต่างกัน (ไชแสง สุชนะวัฒน์, 2541) ซึ่งสอดคล้องกับที่ Kenneth A. Mueller กล่าวว่า “การดูแลและบำรุงรักษาเครื่องให้สมบูรณ์ ควรเป็นสิ่งแรกที่สำคัญที่สุดในแผนการปฏิบัติเครื่อง เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่จะเกิดกับเครื่อง อันเป็นเหตุให้เครื่องขาดความสมบูรณ์ในการปฏิบัติ” (Kenneth A. Mueller, 2003)

การดูแลรักษาเครื่องดนตรีให้มีความพร้อมในการใช้งาน นอกจากจะทำให้การทำกิจกรรมดำเนินไปได้อย่างราบรื่นแล้ว ยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมเครื่องดนตรีอีกด้วย ซึ่งการดูแลรักษาเครื่องดนตรีถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบของนักดนตรี และผู้ควบคุมวง โดยผู้ที่มีหน้าที่ใช้เครื่องดนตรี ต้องรับผิดชอบในสภาพของเครื่องดนตรีที่ตนเองครอบครอง ต้องรู้จักวิธีปฏิบัติบำรุงรักษาให้เรียบร้อยอยู่เสมอ ทำให้น่าดู น่าใช้เมื่อนำมาปฏิบัติก็สะดวกคล่องแคล่วไม่ติดขัด (ธนากร แพทย์วงศ์, 2533)

ฉะนั้นการดูแลบำรุงรักษาเครื่องดนตรีให้ถูกวิธีจึงมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อวงดุริยางค์นักเรียน อีกทั้งยังเป็นการรักษาสุขภาพของผู้ปฏิบัติเครื่อง และป้องกันการชำรุดเสียหาย ที่จะเกิดกับเครื่องดนตรี เพื่อรักษาคุณภาพเสียงให้ดียิ่งขึ้น

องค์ความรู้เรื่องดังกล่าวนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการนำเสนอเผยแพร่ ซึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะในโรงเรียนประจำจังหวัดที่มีวงดุริยางค์นั้น ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจพบว่ามีปัญหาในเรื่องการจัดการและดูแลรักษาเครื่องดนตรีดังกล่าว และ สำหรับนักดนตรี เครื่องดนตรีเป็นสิ่งที่มีความหมาย สำคัญต่อจิตใจ แม้ว่าผลของการชำรุดเสียหายจะสามารถซ่อมให้กลับมาดีสู่สภาพเดิมได้ แต่ก็เป็ผลทางด้านสายตาเท่านั้น ในด้านคุณภาพเสียง การตอบสนองของเสียง และการปฏิบัติอาจจะเปลี่ยนไปจากเดิมไม่มากนักน้อย ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องใช้เวลาในการปรับวิธีทางการเล่น และเรียนรู้นานพอสมควรเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเครื่อง และเพื่อเป็นการจัดการปัญหาเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาเครื่องดนตรีในวงดุริยางค์นักเรียนดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงสภาพของเครื่องดนตรี และจะได้เป็นองค์ความรู้ซึ่งจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้และวางแผนในการดูแลรักษาเครื่องดนตรีได้ กับโรงเรียนต่าง ๆ ที่มีวงดุริยางค์ อันจะช่วยให้เกิดการดูแลรักษาเครื่องดนตรีในวงดุริยางค์นักเรียน และเป็นการประหยัดงบประมาณในการจัดซื้อในอนาคตด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพเครื่องดนตรีและวิธีดูแลรักษาเครื่องดนตรีในวงดุริยางค์นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ ตำรา งานวิจัย และข้อมูลจากการลงภาคสนาม อาศัยแนวคิดทฤษฎี ประกอบด้วย ทฤษฎีการบริหารจัดการวงดุริยางค์ และทฤษฎีการซ่อมสร้างเครื่องดนตรีในวงดุริยางค์

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเลือกโรงเรียนมัธยมประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 5 โรงเรียน โดยเป็นโรงเรียนที่มีวงดุริยางค์และเคย

เข้าประกวดแข่งขันในระดับชาติผลการสำรวจเบื้องต้นปรากฏ 5 จังหวัด คือ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดนครราชสีมา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีสองกลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มครูผู้สอน คือครูที่มีความรู้ความสามารถในการสอนนวงดุริยางค์ 5 โรงเรียนจำนวน 5 คน และกลุ่มผู้ปฏิบัติ คือนักเรียนผู้ปฏิบัติ จำนวน 10 คน จาก 5 โรงเรียน โดยคัดเลือกโรงเรียนละ 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสำรวจ (Basic Survey) เป็นการสำรวจเพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่จากบุคคล ทั้งภายในวงดุริยางค์ และนอกวงดุริยางค์

2. แบบสัมภาษณ์ (Interviews) ใช้ 2 แบบ คือ

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviews)

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interviews)

3. แบบสังเกต (Observation) ใช้สำหรับสังเกตวิธีการดูแลรักษาเครื่องดนตรี ของนักเรียนที่เป็นผู้ปฏิบัติ โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมผสมผสานไปในเวลาเดียวกัน

โดยเครื่องมือทั้งสามนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นตามกรอบวัตถุประสงค์และคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาจากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบและทำการปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ อันประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เจริญชัย ชนไพโรจน์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สยาม จวงประโคนและ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงรัชช์ วรมิตรไมตรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การศึกษาได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยยึดหลักข้อมูลที่มีลักษณะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ข้อมูลเอกสาร ที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อมูลภาคสนาม (Field Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยรวบรวมได้จากการลงพื้นที่ ผู้วิจัยใช้การสังเกต การปฏิบัติเครื่องดนตรีของนักเรียนจาก 5 โรงเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากเอกสารและตำราต่าง ๆ มาจำแนกหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยการเปรียบเทียบกับแหล่งข้อมูลเอกสารอื่น เช่น ตำรา งานวิจัย และข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จากนั้นทำการเชื่อมโยงประเด็นที่สอดคล้องกันนำมาหาความหมาย และทำการสรุปข้อมูล

2. มีการสรุปประเด็นข้อมูลว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

3. ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยวิธีการแบบสามเส้า (Investigator Triangulation) โดยการนำข้อมูลกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่าน กลับไปถามผู้ให้ข้อมูลซ้ำอีกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นความจริง

4. นำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบแล้วมาวิเคราะห์บนพื้นฐานตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

5. นำเสนอข้อมูลในประเด็นที่ศึกษาด้านต่าง ๆ ด้วยการพรรณนาวิเคราะห์จากนั้นจึงสรุปผล อภิปรายผลและเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

ในการศึกษานี้ใช้ระยะเวลาจำนวน 1 ปี ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2562 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพเครื่องดนตรีและวิถีดูแลรักษาเครื่องดนตรีในวงดุริยางค์นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบข้อมูล ดังนี้

ในเรื่องสภาพของเครื่องดนตรีในวงดุริยางค์ของ 5 โรงเรียน พบว่าวงดุริยางค์ของจำนวน 4 โรงเรียน คือโรงเรียนที่ 1,2,3 และ 5 มีสภาพเครื่องดนตรีที่ค่อนข้างเก่าถึงเก่ามาก คือมีการใช้งานมากกว่า 10 ปี เครื่องดนตรีบางชิ้นชำรุด และมีเพียงโรงเรียนเดียวคือโรงเรียนที่ 4 ที่สภาพเครื่องดนตรีมีความสมบูรณ์ โดยสามารถแยกเป็นรายละเอียดตามที่ได้ดังนี้

- โรงเรียนที่ 1 เครื่องดนตรีมีสภาพค่อนข้างเก่าทุกเครื่องมีอายุการใช้งานในการเรียนการสอน ประมาณ 9-10 ปี มีการดูแลรักษาเครื่องดนตรีแต่ใช้วิธีการในการดูแลรักษาไม่ถูกต้อง ครบตามกระบวนการ อีกทั้งขาดงบประมาณในการส่งเครื่องดนตรีที่ชำรุดให้ช่างผู้ชำนาญตรวจสอบและซ่อมแซม

- โรงเรียนที่ 2 เครื่องดนตรีมีสภาพเก่ามาก คือ ผ่านการใช้งานมากกว่า 10 ปี บางเครื่องมีสภาพไม่สมบูรณ์ ขาดการดูแลเอาใจใส่ ไม่มีกระบวนการบำรุงและดูแลรักษาที่ถูกต้อง งบประมาณในการสนับสนุนวงดนตรี มีจำนวนที่น้อย ทำให้ไม่สามารถที่จะส่งเครื่องดนตรีให้ช่างผู้ชำนาญซ่อมตรวจสอบและซ่อมได้

- โรงเรียนที่ 3 เครื่องดนตรีมีสภาพค่อนข้างเก่า มีการดูแลรักษาและมีกระบวนการบำรุงรักษาไม่ถูกต้องตามขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติ ทางโรงเรียนมีการจัดสรรงบประมาณในการซื้อเครื่องดนตรีใหม่มาใช้ทดแทนเครื่องดนตรีที่เก่าและชำรุด ในบางเครื่องมือ ส่วนเครื่องดนตรีเก่าที่ชำรุดถูกเก็บไว้เพื่อรองบประมาณในการส่งซ่อม

- โรงเรียนที่ 5 เครื่องดนตรีมีสภาพค่อนข้างเก่า มีกระบวนการดูแลรักษาไม่ครบถ้วน ทำให้เครื่องดนตรีมีสภาพไม่สมบูรณ์สำหรับใช้ในการเรียนการสอน และพบว่าโรงเรียนขาดงบประมาณในการสนับสนุน เพื่อส่งเครื่องดนตรีให้ช่างผู้ชำนาญตรวจสอบและซ่อม

โรงเรียนที่มีความแตกต่างคือโรงเรียนที่ 4 โดยพบว่าเครื่องดนตรีมีสภาพสมบูรณ์ค่อนข้างใหม่มีการบำรุงรักษาครบตามกระบวนการ มีการให้ช่างผู้ชำนาญเข้ามาแนะนำวิธีการดูแลและบำรุงรักษาเครื่องดนตรี ทำให้นักเรียนมีความรู้วิธีการในการดูแลรักษาและกระบวนการบำรุงรักษาอย่างถูกต้อง จึงทำให้เครื่องดนตรีมีสภาพสมบูรณ์ พร้อมใช้ในการเรียนการสอน การบรรเลง และการแข่งขัน

ในส่วนของวิธีการดูแลรักษา และกระบวนการบำรุงรักษาของทั้ง 5 โรงเรียน สามารถแสดงเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 วิธีการดูแลรักษาเครื่องลมไม้ของวงดุริยางค์

ลำดับ	รายการ	โรงเรียนที่ 1		โรงเรียนที่ 2		โรงเรียนที่ 3		โรงเรียนที่ 4		โรงเรียนที่ 5	
		ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1	นำเครื่องออกจากกล่องอย่างระมัดระวัง	/			/	/		/			/
2	ประกอบเครื่องอย่างระมัดระวัง	/			/	/		/		/	
3	สวมปากเป่าเข้ากับเครื่องอย่างระมัดระวัง	/		/		/		/		/	
4	ตรวจสอบสภาพความสมบูรณ์ของสปริง		/		/		/	/			/
5	ตรวจสอบคีย์ต่าง ๆ อยู่ในสภาพสมบูรณ์หรือไม่		/		/		/	/			/
6	ตรวจสอบความสมบูรณ์ของนวม		/		/		/	/			/
7	ตรวจสอบน็อตอยู่ในตำแหน่งหรือไม่		/		/		/	/			/
8	หยอดน้ำมันตามข้อต่อของคีย์		/		/		/	/			/
9	หยอดน้ำมันน็อตต่าง ๆ ของคีย์		/		/		/	/			/
10	ทำความสะอาดไม้คอร์กข้อต่อของคลาริเน็ต		/		/		/	/			/
11	ใส่ขี้ผึ้งไม้คอร์กข้อต่อของคลาริเน็ต	/			/		/	/			/
12	ทำความสะอาดไม้คอร์กที่สวมปากเป่าแซกโซโฟน		/		/		/	/			/
13	ใส่ขี้ผึ้งไม้คอร์กที่สวมปากเป่าแซกโซโฟน	/			/		/	/			/
14	ตรวจสอบความสมบูรณ์ไม้คอร์กฐานคีย์		/		/		/	/			/
15	ตรวจสอบนวมหลุดออกจากคีย์หรือไม่		/		/		/	/			/
16	ตรวจสอบรอยบุบของตัวเครื่อง		/		/		/	/			/

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นวิธีการดูแลรักษาเครื่องของวงดุริยางค์ ในส่วนเครื่องลมไม้ มีอยู่ด้วยกัน 16 ข้อ ทั้ง 5 โรงเรียนที่ผู้วิจัยได้ศึกษา พบว่าในโรงเรียนที่ 1 มีการปฏิบัติในข้อ 1, 2, 3, 11 และ 13 รวมเป็นปฏิบัติ 5 ข้อ จาก 16 ข้อ คิดเป็น 31.25 % ในโรงเรียนที่ 2 ปฏิบัติเพียงข้อที่ 3 เพียงข้อเดียว คิดเป็น 6.25% โรงเรียนที่ 3 มีการปฏิบัติในข้อ 1, 2, 3 คิดเป็น 18.75% โรงเรียนที่ 4 ปฏิบัติทุกข้อ คิดเป็น 100% ส่วนในโรงเรียนที่ 5 มีการปฏิบัติในข้อ 2 และ 3 รวมเป็น 2 ข้อ คิดเป็น 12.5% สรุปได้ว่า มี 4 โรงเรียน มีการการปฏิบัติตามการดูแลเครื่องดนตรีลมไม้ ไม่ครบ 100 % ยกเว้นโรงเรียนที่ 4 เพียงโรงเรียนเดียว ที่มีการดูแลครบ ทุกข้อ

ตารางที่ 2 วิธีการดูแลรักษาเครื่องทองเหลืองของวงดุริยางค์

ลำดับ	รายการ	โรงเรียนที่ 1		โรงเรียนที่ 2		โรงเรียนที่ 3		โรงเรียนที่ 4		โรงเรียนที่ 5	
		ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1	นำเครื่องออกจากกล่องอย่างระมัดระวัง	/		/		/		/		/	
2	ประกอบปากเป่าเข้ากับตัวเครื่องอย่างระมัดระวัง	/		/		/		/		/	
3	ทรมอนโดน ตรวจสอบท่อต่าง ๆ และใส่น้ำมัน		/		/		/		/		/
4	ทรมอนโดนประกอบท่อที่เลื่อนเปลี่ยนเสียงเข้ากับตัวเครื่องอย่างระมัดระวัง	/		/		/		/			/
5	ทรมอนเปิด ยูโฟเนียม ทูบา ตรวจสอบลูกสูบและใส่น้ำมันสำหรับใส่ลูกสูบกด		/		/		/		/		/
6	ตรวจสอบระบบการทำงานของลูกสูบหมุนของฮอร์น ทรมอนโดน และใส่น้ำมัน		/		/		/		/		/
7	ตรวจไม้คอร์ด สปริง ของที่ปล่อยน้ำลาย		/		/		/		/		/
8	ตรวจสอบท่อของนิ้วที่ 1, 2, 3 ของทรมอนเปิด ฮอร์น ยูโฟเนียม และทูบา		/		/		/		/		/

จากตารางที่ 2 วิธีการดูแลรักษาเครื่องทองเหลืองของวงดุริยางค์มีอยู่ 8 ข้อ พบว่าศึกษา พบว่าในโรงเรียนที่ 1, 2 และ 3 มีการปฏิบัติในข้อ 1, 2 และ 4 รวมเป็นปฏิบัติ 3 ข้อ จากทั้งหมด 8 ข้อ คิดเป็น 37.5 % ในโรงเรียนที่ 4 ปฏิบัติทุกข้อ คิดเป็น 100% ส่วนในโรงเรียนที่ 5 มีการปฏิบัติในข้อ 1 และ 2 รวมเป็น 2 ข้อ คิดเป็น 25% สรุปได้ว่า มี 4 โรงเรียน มีการการปฏิบัติตามการดูแลเครื่องดนตรีลมไม้ ไม่ครบ 100 % ยกเว้นโรงเรียนที่ 4 เพียงโรงเรียนเดียวที่มีการดูแลครบ ทุกข้อ

ตารางที่ 3 กระบวนการบำรุงรักษาเครื่องลมไม้ดนตรีวงดุริยางค์

ลำดับ	รายการ	โรงเรียนที่ 1		โรงเรียนที่ 2		โรงเรียนที่ 3		โรงเรียนที่ 4		โรงเรียนที่ 5	
		ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1	ทำความสะอาดปากเป่าโดยการล้างน้ำ	/			/	/		/		/	
2	ทำความสะอาดปากเป่าโดยใช้ผ้าเช็ด	/		/		/		/		/	
3	ขจัดความชื้นโดยการเป่าลมเข้าไปในตัวเครื่อง	/			/		/	/		/	
4	ใช้กระดาษซับความชื้นของนวม		/		/		/	/			/
5	ใช้ผ้าฝ้ายเช็ดทำความสะอาดภายนอกเครื่อง	/		/		/		/		/	
6	ตรวจสอบสภาพนวมทั้งหมด		/		/		/	/			/
7	ทำความสะอาดไม้คอร์กข้อต่อของคลาริเน็ต		/		/		/	/			/
8	ทำความสะอาดไม้คอร์กที่สวมปากเป่าของแซกโซโฟน		/		/		/	/			/
9	ตรวจสอบสภาพของคีย์ทุกคีย์และสปริง		/		/		/	/			/
10	นำเครื่องเก็บใส่กล่องอย่างระมัดระวัง		/		/		/	/			/
11	ตรวจสอบความสมบูรณ์ของกล่องใส่เครื่อง		/		/		/	/			/
12	ให้ช่างตรวจสอบสภาพเครื่องดนตรีทุก 6 เดือน		/		/		/	/			/
13	ส่งเครื่องชำรุดให้ช่างซ่อม		/		/		/	/			/

จากตารางที่ 3 ในเรื่องกระบวนการบำรุงรักษาเครื่องดนตรีของวงดุริยางค์ 5 โรงเรียนที่ผู้วิจัยได้สำรวจ พบว่าในโรงเรียนที่ 1 และ 5 มีการปฏิบัติในข้อ 1, 2, 3 และ 5 รวมเป็นปฏิบัติ 4 ข้อ จาก 13 ข้อ คิดเป็น 30.76 % ในโรงเรียนที่ 2 ปฏิบัติข้อ 2 และ 3 รวมเป็น 2 ข้อ คิดเป็น 15.38 % โรงเรียนที่ 3 มีการปฏิบัติในข้อ 1, 2, 5 รวมเป็น 3 ข้อ คิดเป็น 23.07 % โรงเรียนที่ 4 ปฏิบัติทุกข้อ คิดเป็น 100% สรุปได้ว่า มี 4 โรงเรียน มีการปฏิบัติกระบวนการบำรุงรักษาเครื่องดนตรีลมไม้ ไม่ครบ 100 % ยกเว้นโรงเรียนที่ 4 เพียงโรงเรียนเดียว ที่มีการดูแลครบทุกข้อ

ตารางที่ 4 กระบวนการบำรุงรักษาเครื่องทองเหลืองดนตรีวงดุริยางค์

ลำดับ	รายการ	โรงเรียนที่ 1		โรงเรียนที่ 2		โรงเรียนที่ 3		โรงเรียนที่ 4		โรงเรียนที่ 5	
		ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1	ทำความสะอาดปากเป่าโดยการล้างน้ำ	/		/		/		/		/	
2	ใช้ผ้าเช็ดทำความสะอาดปากเป่า	/		/		/		/		/	
3	เป่าลมเข้าไปในเครื่องเพื่อไล่ความชื้นและความชื้นออกจากตัวเครื่อง	/		/		/		/		/	
4	ใช้ผ้าซับและทำความสะอาดที่ปล่อยน้ำลาย		/		/		/		/		/
5	ใช้ผ้าทำความสะอาดรอยนิ้วมือออกจากตัวเครื่อง	/		/		/		/		/	
6	ตรวจเช็คเครื่องเป็นประจำทุกสัปดาห์		/		/		/		/		/
7	ล้างทำความสะอาดเครื่องทุก 3-6 เดือน		/		/		/		/		/
8	ส่งเครื่องให้ช่างตรวจสอบสภาพหรือซ่อมทุก ๆ 1 ปี		/		/		/		/		/
9	นำเครื่องเก็บใส่กล่องอย่างระมัดระวัง		/		/		/		/		/
10	ตรวจสอบสภาพความสมบูรณ์ของกล่องใส่เครื่อง		/		/		/		/		/
11	ส่งเครื่องชำรุดให้ช่างซ่อม		/		/		/		/		/

จากตารางที่ 4 กระบวนการดูแลรักษาเครื่องดนตรีทองเหลือง ที่มีอยู่ 11 ข้อ พบว่าศึกษา พบว่าในโรงเรียนที่ 1, 2, 3 และ 5 มีการปฏิบัติในข้อ 1, 2, 3 และ 5 รวมเป็นปฏิบัติ 4 ข้อ จาก 11 ข้อ คิดเป็น 36.36 % ส่วนโรงเรียนที่ 4 ปฏิบัติทุกข้อ คิดเป็น 100% สรุปได้ว่ามี 4 โรงเรียน มีการการปฏิบัติกระบวนการดูแลรักษาเครื่องดนตรีทองเหลือง ไม่ครบ 100 % ยกเว้นโรงเรียนที่ 4 เพียงโรงเรียนเดียว ที่มีการดูแลครบ ทุกข้อ

จากข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่าสภาพเครื่องดนตรีในวงดุริยางค์นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวงดุริยางค์โรงเรียนจำนวน 4 โรง คือ โรงที่ 1, 2, 3 และ 5 ที่เครื่องดนตรีมีสภาพค่อนข้างเก่าทุกเครื่องมือ ซึ่งหมายถึงมีอายุการใช้งานในการเรียนการสอนประมาณ 9-10 ปี มีการดูแลรักษาเครื่องดนตรีบ้างแต่น้อย วิธีการในการดูแลรักษาไม่ครบถ้วนถูกต้องตามกระบวนการบำรุงรักษา และขาดงบประมาณในการส่ง

เครื่องดนตรีที่ชำรุด คือเครื่องที่มีลักษณะหรือสถานะของเครื่องดนตรีที่แตกต่างจากเครื่องดนตรีที่เป็นมาแต่แรก ให้ช่างผู้ชำนาญตรวจสอบและซ่อม ส่วนวงดุริยางค์โรงเรียนที่ 4 เครื่องดนตรีมีสภาพสมบูรณ์ค่อนข้างใหม่มีการบำรุงรักษาดี นักเรียนมีความรู้วิธีการดูแลรักษาและกระบวนการบำรุงรักษาอย่างถูกต้อง เนื่องจากมีช่างเข้ามาแนะนำวิธีการดูแลและบำรุงรักษาเครื่องดนตรี ซึ่งเป็นเพียงโรงเรียนเดียวที่มีกระบวนการดูแลและบำรุงรักษาเครื่องดนตรีที่ต้องครบตามกระบวนการ จึงทำให้เครื่องดนตรีมีสภาพใหม่ สมบูรณ์ พร้อมใช้ในการเรียนการสอน การบรรเลง และการแข่งขัน

อภิปรายผล

ในการอภิปรายผล ผู้วิจัยสามารถอภิปรายได้สองประเด็นตามผลการศึกษาที่พบ ดังนี้

1. สภาพเครื่องดนตรีในวงดุริยางค์นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 4 โรงเรียน มีเครื่องดนตรีมีสภาพค่อนข้างเก่าทุกเครื่องมือ และมีอายุการใช้งานในการเรียนการสอนประมาณ 9-10 ปี มีการดูแลรักษาเครื่องดนตรีบ้างแต่น้อย วิธีการในการดูแลรักษาไม่ครบถ้วนถูกต้องตามกระบวนการบำรุงรักษา และขาดงบประมาณในการส่งเครื่องดนตรีที่ชำรุดให้ช่างผู้ชำนาญตรวจสอบและซ่อม แสดงให้เห็นว่าขาดการบริหารจัดการที่ดี เพราะทำให้เครื่องดนตรีมีสภาพค่อนข้างเก่า โดยในการบริหารจัดการกิจกรรมวงดุริยางค์ สามารถทำได้โดยจัดให้มีการบำรุงรักษา และซ่อมเครื่องที่ชำรุด หรือสรรหาเครื่องดนตรีใหม่ที่มีคุณภาพมาทดแทน สอดคล้องกับ สวัสดิ์ เงินแย้ม ที่กล่าวว่า งบประมาณของวงดุริยางค์สามารถทำให้วงดุริยางค์มีความสมบูรณ์และได้มาตรฐาน จึงต้องมีการบริหารงบประมาณที่ดี มีการวางแผนในการจัดการด้านเครื่องดนตรี ค่าดูแลบำรุงรักษา ค่าซ่อมเครื่องดนตรีจึงจะมีสภาพและสมรรถนะที่สมบูรณ์ ซึ่งมีเพียงโรงเรียนเดียวที่สามารถบริหารจัดการในการดูแลรักษาจึงทำให้สภาพเครื่องดนตรีมีสภาพดี สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน และการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สวัสดิ์ เงินแย้ม, 2542)

2. วิธีการดูแลรักษาเครื่องดนตรีของ 5 โรงเรียน ผู้วิจัยค้นพบว่า จากกลุ่มตัวอย่าง 4 โรงเรียนขาดการดูแลรักษาอย่างถูกต้อง พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อเครื่องขาดความเอาใจใส่ระมัดระวังที่จะถนอมเครื่องให้คงสภาพ อีกทั้งยังขาดกระบวนการบำรุงรักษาที่ถูกวิธี สมรรถนะ และความสมบูรณ์ของเครื่องจึงชำรุดและเสื่อมสภาพลงอย่างรวดเร็ว ส่วนอีกหนึ่งโรงเรียนมีวิธีการดูแลรักษาเครื่องดนตรีที่ถูกต้องและถูกวิธีทำให้เครื่องดนตรีมีประสิทธิภาพสูงในการใช้ในการเรียนการสอนปฏิบัติของวงดุริยางค์ สอดคล้องกับ Kenneth A. Mueller กล่าวในหนังสือ Complete Guide to the Maintenance and Repair of Band Instruments ว่า “การดูแลและบำรุงรักษาเครื่องให้สมบูรณ์ ควรเป็นสิ่งแรกที่สำคัญที่สุดในแผนการปฏิบัติเครื่อง เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่จะเกิดกับเครื่อง อันเป็นเหตุให้เครื่องขาดความสมบูรณ์ในการปฏิบัติ” (Kenneth A. Mueller, 2003) และสอดคล้องกับ Horng-Jiun Lin ที่ได้ศึกษาการ

สร้างฟลุต และพบว่า ถ้ามีการดูแลเครื่องดนตรีอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ลดค่าใช้จ่ายในการซ่อมลงได้ (Horng-Jiun Lin. M. Mus, 2008)

นอกจากสองประเด็นที่อภิปรายข้างต้นแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้สภาพเครื่องดนตรีและการดูแลรักษาเกิดความสมบูรณ์ได้นั้น คือต้องมีครูผู้ควบคุมวงที่ต้องมีความรู้ดูแลเอาใจใส่ในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดูแลและบำรุงรักษาเครื่องดนตรี แต่ครูบางคนสอนไม่ตรงสาขาที่เรียน หรือผู้ที่ควบคุมวงดุริยางค์ไม่ได้จบตรงสาขา ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนและการดูแลวงดุริยางค์ในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ซึ่งทำให้กระบวนการจัดการมีปัญหาสอดคล้องกับ ในเรื่องการผลิตและพัฒนาครู กล่าวคือ ครูบางคนขาดองค์ความรู้ในเรื่องที่สอน ขาดเทคนิคการสอน การเชื่อมโยงองค์ความรู้กับสถานการณ์จริง องค์ความรู้ที่มีอยู่ขาดความทันสมัย ซึ่งในเรื่องครูผู้สอนในวงดุริยางค์ถ้าขาดองค์ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับวิธีการดูแลและบำรุงรักษาเครื่องดนตรีนี้ จะทำให้ไม่สามารถสอนให้นักเรียนรู้จักวิธีการดูแลรักษาเครื่องดนตรีในวงดุริยางค์ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) และยังสอดคล้องกับ วรรณะ ศาลางาม และคณะ กล่าวว่า ครูผู้สอนดนตรี ที่มีวุฒิการศึกษาทางดนตรีสามารถท่วงและสามารถดูแลรักษาเครื่องดนตรีเบื้องต้นได้ แต่ในการซ่อมเครื่องดนตรีนั้น ยังคงต้องใช้ช่างที่มีความชำนาญ จึงเห็นได้ว่าการดูแลรักษาเครื่องดนตรีในวงดุริยางค์ของโรงเรียนมัธยมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น นอกจากการมีครู ผู้สอนที่จบตรงสายและทำการสอนตรงในสาขาที่จบมาแล้ว โรงเรียนต้องให้ความสำคัญในเรื่องการดูแลบำรุงรักษาเครื่องดนตรีด้วย เพราะถ้าโรงเรียนใดที่มีการดูแลเครื่องดนตรีที่ดี รวมทั้งมีกระบวนการในการบำรุงรักษาที่ดี จะทำให้วงดุริยางค์โรงเรียนมีคุณภาพ ทำให้การบรรเลงอยู่ในระดับที่ยอดเยี่ยม ทำให้ประสบความสำเร็จในการแข่งขันในระดับชาติและระดับนานาชาติ ดังเช่น โรงเรียนที่ 4 ที่ได้รับรางวัลระดับชาติและนานาชาติมากมาย อาทิเช่น ได้รับรางวัลชนะเลิศถ้วยพระราชทานสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดยกรมพลศึกษา ชนะเลิศประเภทนั้บรรเลงอายุไม่เกิน 18 ปี ในปี พ.ศ. 2558 และ 2559, ได้รับรางวัลชนะเลิศในรายการ WAMSB (The World Association For Marching Show Band) จัดโดย WAMSB ประเทศเดนมาร์ก และชนะเลิศการนั้บรรเลงในเทศกาลดนตรี Rasteder Musik Festival ประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี ในปี พ.ศ. 2558, ในปี พ.ศ. 2560 ได้รับเหรียญทองรายการ Thailand International Wind Symphony Competition จัดโดยมหาวิทยาลัยมหิดล, ปี พ.ศ. 2561 ได้รับเหรียญทองรายการ Symphonic Band Competition จัดโดยธนาคารออมสิน และชนะเลิศการนั้บรรเลงในรายการ Singapore International Band Festival 2018 ในระดับ Division 1 ณ Esplanade Hall ประเทศสิงคโปร์, ปี พ.ศ. 2562 ชนะเลิศถ้วยพระราชทานสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดยกรมพลศึกษา ชนะเลิศประเภทนั้บรรเลงอายุไม่เกิน 18 ปี, ชนะเลิศรายการ Thailand International Wind Symphony Competition 2019 จัดโดยมหาวิทยาลัยมหิดล

, ชนะเลิศการประกวด Thailand Band International Festival จัดโดย Singapore Raft Group และ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย, ปี พ.ศ. 2563 เข้าร่วมประกวดวงดุริยางค์เครื่องลมนั่งบรรเลงนานาชาติในรายการ 22nd International Festival Of Wind Orchestra 2020 ได้รับรางวัลทั้งหมด 4 รางวัลคือ 1) รางวัลเหรียญทองและเกียรตินิยม ด้วยคะแนน 97.33 คะแนน (Gold Medal With Honors) 2) รางวัลบรรเลงเพลงบังคับยอดเยี่ยม (Best Test Piece) 3) รางวัลชนะเลิศในคลาสนักเรียน (Middle Class) 4) รางวัลคอนดักเตอร์ยอดเยี่ยมของเทศกาลดนตรี (Best Conductor), ชนะเลิศครองถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี ในรุ่นการประกวด CONCERT BAND DIVISON 1 จัดโดยสมาคมวงโยธวาทิตแห่งประเทศไทย และสมาคมการประกวดวงโยธวาทิตโลก Thailand World Music Competition 2020 ชนะเลิศด้วยคะแนน 95.50 ได้รับเหรียญทองเกียรตินิยม และได้รับรางวัลชนะเลิศ Over All Champion ในรายการ Malaysia International Virtual Band Championship 2020 จัดโดย สมาคมวงโยธวาทิตโลก WAMSB (The World Association For Marching Show Band) ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการของประเทศมาเลเซีย, ชนะเลิศรายการการประกวดดนตรี Online CGN NETHERLAND 2021 จัดโดย CGN ประเทศเนเธอร์แลนด์ จากสถิติการชนะเลิศของโรงเรียนที่ 4 แสดงให้เห็นว่า การดูแลรักษาเครื่องดนตรีที่ถูกต้องครบตามกระบวนการ มีความจำเป็นและสำคัญอย่างมาก ที่จะช่วยส่งผลให้ประสบความสำเร็จดังกล่าว (วรรณะ ศาลางาม และคณะ, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลจาก 5 โรงเรียนที่ศึกษา มีเพียง 1 โรงเรียนที่มีสภาพเครื่องดนตรีที่ค่อนข้างใหม่ สมบูรณ์ มีกระบวนการดูแลรักษา ตรวจสอบเครื่องดนตรีอย่างถูกวิธี และมีแผนให้ช่างผู้มีความเชี่ยวชาญเข้าไปดูแลรักษาอย่างเป็นระบบ ทำให้เครื่องดนตรีนั้นยังคงสภาพสมบูรณ์ แตกต่างจาก 4 โรงเรียน ที่สภาพเครื่องดนตรีค่อนข้างชำรุด คือสภาพและลักษณะของเครื่องดนตรีมีความแตกต่างจากเครื่องดนตรีที่เป็นมาแต่แรก ได้แก่ ที่ปิดเสียงปิดไม่สนิท ท่อตั้งเสียงชำรุด มีอาการผิหรือติด ทำให้ไม่สามารถตั้งเสียงได้ ลูกสูบตรงที่กดนิ้วบุบหรือติดทำให้กดไม่ได้ ท่อสไลด์บุบหรือคด ทำให้ไม่สามารถเล่นได้ เป็นต้น ทั้งนี้เพราะขาดการดูแลรักษาที่ถูกต้องตามวิธีการ และไม่มีแผนการตรวจสอบ ดูแลรักษาจากช่างผู้ชำนาญการ กระบวนการดูแลรักษาเครื่องดนตรีในวงดุริยางค์นักเรียนนั้น มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะจะช่วยยืดอายุการใช้งาน เวลาบรรเลงก็จะได้เสียงที่ไพเราะ อีกทั้งช่วยประหยัดงบประมาณในการจัดซื้อใหม่ ข้อเสนอแนะ 1) ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ ในประเทศไทย 2) บุคคลและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทางดนตรี ตะวันตกควรมีการปรับปรุงหลักสูตรดนตรีหรือการจัดการแผนการเรียนการสอนดนตรีของสถาบันที่ผลิตนักศึกษาดนตรี โดยให้มีหลักสูตรวิชาดูแลรักษาเครื่องดนตรี กระบวนการ

บำรุงรักษาเครื่องและซ่อมเครื่องเบื้องต้น ซึ่งจะสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและการศึกษาดนตรี เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อ นิสิต นักศึกษาดนตรี ที่จะออกไปประกอบอาชีพครูสอนดนตรี 3) หน่วยงานทางการศึกษา สถาบันที่ผลิตครูดนตรีควรมีการจัดอบรมวิชาการดูแลบำรุงรักษาและซ่อมเครื่องเบื้องต้น ให้กับครู อาจารย์ ที่สอนวงดุริยางค์โรงเรียน ให้มีความรู้เพื่อจะได้นำไปพัฒนาการดูแลรักษาเครื่องดนตรีในวงดุริยางค์โรงเรียนที่ทำการสอน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) . กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ไชแสง ศุภะวัฒนะ. (2541). เครื่องดนตรีของวงดุริยางค์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.
- ธนาคาร แพทย์วงศ์. (2533). คู่มือครูการจัดกิจกรรมวงโยธวาทิตในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: (มปท).
- ธีรศักดิ์ อุปไมยอริไชย. (2553). การบริหารวิชาการดนตรี. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2559). สังเขปกำเนิตตรวงในยุโรป สหรัฐอเมริกา และกำเนิตตรวงทหารในประเทศไทย ใน พูนพิศ อมาตยกุล และณัฐชา นัจจนาวากุล (บรรณาธิการ), แตรสยาม (หน้า 37-46). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด.
- วรรณะ ศาลางาม และคณะ. (2561). การศึกษาสมรรถนะของครูดนตรีความสามารถทางดนตรีใน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สวัสต์ เจินแย้ม. (2542). คู่มือการจัดการวงโยธวาทิตในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท).
- สุกรี เจริญสุข. (2542). เอกสารงานประกอบการสัมมนาเชิงวิชาการ กำพวด. กรุงเทพมหานคร: มปท.
- Foster, R. (1978). Multiple option, Marchaing band Techniques. USA: Alfred Publishing Company, Inc.
- Horng-Jiun Lin. M. Mus. (2008). An Illustrated Basic Flute Repair Manual for Professionals. USA: The Ohio State University.
- Kenneth A. Mueller. (2003). Complete Guide to The Maintenance and epair of Band Instruments. West Nyack. New York: Parker: Publishing Company.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อเสื้อผ้า
ร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทย*
THE INFLUENCE OF CAUSAL FACTORS AFFECTING OF LOYALTY
TO BUY CLOTHES SHOP CLASSYPITA ON INSTAGRAM
OF CONSUMERS IN THAILAND

นฤดล สุขसानนท์

Naruedon Suksanon

สุมาลย์ ปานคำ

Sumaman Pankham

วิทยาลัยนวัตกรรมดิจิทัลเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยรังสิต

College of Digital Innovation Technology, Rangsit University, Thailand

E-mail: sumaman.p@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทย 2) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทย การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่เคยซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมที่พักอาศัยอยู่ในประเทศไทย จำนวน 400 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามออนไลน์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และโมเดลสมการโครงสร้างใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเพื่อหาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปร ผลการวิจัยพบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความผูกพันของลูกค้า 2) ด้านสายใยความผูกพัน 3) ด้านความไว้วางใจของลูกค้า และ 4) ด้านความภักดี และโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) = 204.98, ค่า CMIN/df 1.40, ค่าองศาอิสระ (df) = 146, ค่า GFI = 0.95, ค่า AGFI = 0.92, ค่า SRMR = 0.06, ค่า RMSEA = 0.03 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ = 0.76 แสดงว่าตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรม ได้ร้อยละ 76 และปัจจัยด้านความผูกพันของลูกค้า ปัจจัยด้านความไว้วางใจ และ

* Received 4 December 2021; Revised 3 January 2022; Accepted 24 January 2022

ปัจจัยด้านสายใยความผูกพัน มีอิทธิพลต่อความภักดีของผู้บริโภค โดยผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการตลาด และสร้างกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับผู้บริโภคให้เหมาะสมอันเป็นผลให้เกิดความภักดีในอนาคต

คำสำคัญ: เสื้อผ้า, อินสตาแกรม, ความภักดี, ความผูกพัน, ความไว้วางใจ

Abstract

The objectives of this research article were to 1) Develop and validate the consistency of the causal factors affecting loyalty to buy clothes at ClassyPita shop on Instagram of Thailand customers, and 2) Study the causative factor that influences the loyalty to buy clothes at ClassyPita shop on Instagram of Thailand customers. The research is a qualitative research; target groups are buyers from an Instagram page of ClassyPita, who lives in Thailand, a total of 365 people, selected by simple random sampling, using a questionnaire online to collect data. The statistics used for data analysis were frequency and percentage. And Structural equation model is used to analyze causal factors in order to find influence paths of the variables. The Research found that; causal factors that were developed including of 4 factors. 1) Customer engagement 2) Close relationship 3) Customers trustworthy and 4) Customers loyalty. The causal relationship model that was just developed correlation with empirical data perfectly, considering the Chi-square (χ^2) = 204.98, CMIN/df = 1.40, Degrees of freedom (df) = 146, GFI = 0.95, AGFI = 0.92, SRMR = 0.06, and RMSEA = 0.03, Forecasting coefficient = 0.76. It shows that each factor in the model can explain the variances of loyalty to buy clothes at ClassyPita shop on Instagram of Thailand customers to 76%. The causal factors of loyalty of customers, customers trustworthy, and close relationship affecting the loyalty of buyers which business owners can use it to set up marketing plan strategically, and planning business strategy to fit each generation of customers, which may help increasing traffic of Instagram's ClassyPita shop in the future.

Keywords: Clothes, Instagram, Loyalty, Relationship, Trustworthy

บทนำ

การเติบโตของสังคมออนไลน์ (Social network) ที่มีกระแสความนิยมมากขึ้นในทุก ๆ วันซึ่งเป็นสื่อกลางที่สามารถเข้าถึงได้ในกลุ่มผู้บริโภคทุกเพศทุกวัยช่วยให้ผู้บริโภคเข้าถึง

เป้าหมายได้ง่ายขึ้น และยังเป็นสื่อกลางที่ให้ผู้บริโภคทำหน้าที่เป็นผู้สร้างข้อมูลข่าวสารไปพร้อม ๆ กันกับการแบ่งปันสิ่งเหล่านั้นให้กับผู้อื่นทั้งในและนอกเครือข่ายของตนได้รับทราบ จึงเกิดการขยายตัวของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ที่เรียกว่า Social Commerce ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่เข้ามาช่วยให้ธุรกิจเจริญเติบโตขึ้นผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ที่แพร่หลายในปัจจุบัน เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) หรืออินสตาแกรม (Instagram) ซึ่งผู้บริโภคในปัจจุบันเชื่อถือข้อมูลในโลกออนไลน์ที่ผู้อื่นพูดถึงมากกว่าการโฆษณาแบบตรง ๆ ยังพบว่าร้อยละ 86 ของคนทั่วโลกมักเชื่อในสิ่งที่ผู้อื่นกล่าวถึงตราสินค้านั้น ๆ (ภาวฐ พงษ์วิทย์พานุ, 2555)

อินสตาแกรม (Instagram) ถือเป็นอีกช่องทางในเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้งานในเชิงพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์อย่างกว้างขวาง อินสตาแกรมถือเป็นแอปพลิเคชันหนึ่งที่ใช้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งถือเป็นสื่อสังคมออนไลน์ชนิดหนึ่งที่มีกลุ่มเป้าหมายหลักคือ การแบ่งปันภาพถ่าย วิดีโอที่มีฟังก์ชันให้ผู้ใช้งานหลากหลายจุดเด่นที่ทำให้อินสตาแกรมได้รับความนิยมอย่างสูงนั้น คือการใช้งานที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว มีผู้ใช้งานร่วมกันเยอะ และอีกส่วนหนึ่งคือบุคคลที่มีชื่อเสียงใช้งานกันอย่างแพร่หลาย และจากการที่ปัจจุบัน มีผู้ใช้งานอินสตาแกรมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อดูจากข้อมูล Digital Stat 2020 ประจำเดือน July จะเห็นว่าคนไทยใช้ Instagram เป็นอันดับ 16 รวมในระดับโลก ซึ่งมีผู้ใช้งานมากถึง 14 ล้านคน เพิ่มขึ้นกว่า 1 ล้านคนหรือนับเป็น 8% จากไตรมาสที่ผ่านมา จนอินสตาแกรมกลายมาเป็นอีกหนึ่งเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของคนไทย ส่งผลให้มีสินค้าหลากหลายตราสินค้าที่มีความสนใจในการเจาะตลาดกลุ่มผู้ใช้งานอินสตาแกรมเป็นอย่างมาก (ชลชีนี บุณนาค, 2560) และ สิริชัย ดีเลิศ กล่าวว่า การใช้อินสตาแกรมในการทำการตลาดหรือสร้างตราสินค้าให้เป็นที่รู้จักในกลุ่มของผู้บริโภคทั่วไปจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง หากผู้ประกอบการหรือนักการตลาดต้องการนำเสนอตราสินค้าให้เป็นที่รู้จักอย่างรวดเร็วและเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง และสามารถติดตามพฤติกรรมของลูกค้าได้ นอกจากการประชาสัมพันธ์ด้วยตราสินค้าให้กับผู้บริโภคที่มีความภักดีต่อตราสินค้า ยังสามารถกระจายข่าวสารของตราสินค้าผ่านการบอกต่อในโลกสังคมออนไลน์ทำให้ข่าวสารนั้นถูกแพร่กระจายไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็วในกลุ่มผู้สนใจในสินค้าเดียวกันในกลุ่มผู้บริโภค (สิริชัย ดีเลิศ, 2560)

ร้านเสื้อผ้า ClassyPita เป็นหนึ่งในร้านค้าออนไลน์ธุรกิจเชิงพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่เปิดใช้งานผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างอินสตาแกรม โดยมีสินค้าหลักคือเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายผู้หญิงมีระยะเวลาการประกอบธุรกิจมาแล้ว 2 ปีมีผู้ติดตามร้านค้ามากกว่า 30,000 คน ก่อตั้งโดยเจ้าของธุรกิจเพียงคนเดียว โดยมีทั้งลูกค้าประจำและลูกค้าขาจรแต่ลูกค้าที่เคยซื้อเสื้อผ้าของร้านเสื้อผ้า ClassyPita มักจะกลับมาซื้ออีก และมีการกลับมาซื้ออีกอย่างต่อเนื่อง โดยมีการประชาสัมพันธ์ตราสินค้าจากการบอกต่อ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลสินค้ากันเองภายในกลุ่มผู้บริโภคหลักเป็นผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์อินสตาแกรมทั่วประเทศไทย

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรม มีหลายอย่าง โดยเฉพาะ 1) ความผูกพันของลูกค้า (Customer Engagement) ความผูกพันของลูกค้าคือการแสดงออกจากความคิด อารมณ์ความรู้สึก และพฤติกรรมของลูกค้าที่มีต่อตราสินค้าและบริการขององค์กรธุรกิจ 2) ด้านสายใยความผูกพัน (Brand Attachment) เป็นความรู้สึกอันลึกซึ้งของลูกค้ามีความผูกพันอันลึกซึ้งกับแบรนด์สินค้า ที่เกิดจากความรู้สึกชอบ รู้สึกดี ด้านสายใยความผูกพันจะลึกซึ้งกว่าด้านความผูกพัน และสายใยความผูกพัน และ 3) ด้านความไว้วางใจของลูกค้า (Customer Trust) เป็นความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดซึ่งเกิดจากการติดต่อสื่อสารระหว่างลูกค้ากับลูกค้าที่มีความไว้วางใจจะเกิดความรู้สึกมั่นใจหรือเชื่อมั่นต่อองค์ประกอบของสินค้าหรือบริการ สอดคล้องกับแนวคิดงานวิจัยของ ณัฐพร ดิสนิเวทย์ ซึ่งถ้าผู้ประกอบการธุรกิจจัดจำหน่ายร้านเสื้อผ้าที่ขายบนอินสตาแกรมสามารถสร้างความภักดีให้เกิดกับผู้บริโภคได้จะส่งผลต่อธุรกิจร้านเสื้อผ้าบนอินสตาแกรมทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน (ณัฐพร ดิสนิเวทย์, 2559)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทย โดยผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์เพื่อสร้างความภักดีของร้านเสื้อผ้า ClassyPita บนอินสตาแกรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

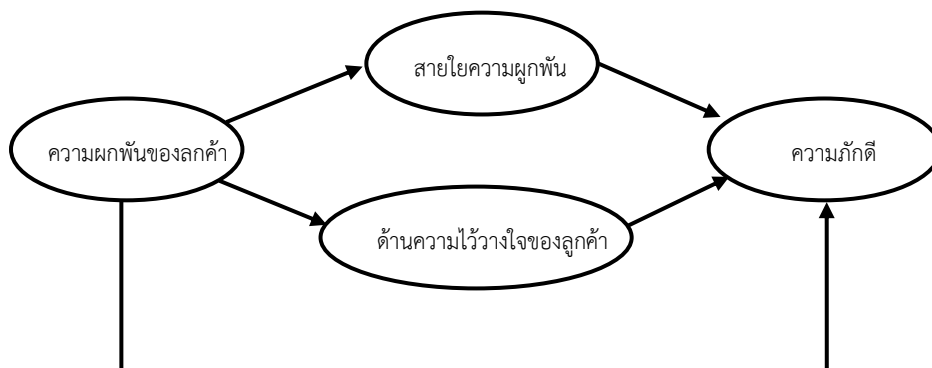
1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการสำรวจ (Survey Method)

1. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPity บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทย ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของ Li, M. W. et al. มาปรับปรุงและพัฒนา โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPity บนอินสตาแกรม ได้แก่ ความผูกพันของลูกค้า (Customer Engagement) ด้านสายใยความผูกพัน (Brand Attachment) ด้านความไว้วางใจของลูกค้า (Customer Trust) ว่ามีอิทธิพลต่อด้านความภักดี (Brand Loyalty) (Li, M. W. et al., 2020) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่เคยซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมที่ปักอาศัยในประเทศไทย จากผู้ที่ติดตามเพจ จำนวน 39,500 คน (ณ วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2563)

2.2 กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่เคยซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคปักอาศัยในประเทศไทย จำนวน 400 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampline) ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบมีตัวแปรแฝง (Causal Structural- Models with Latent Variable (Kline, R. B, 2011) ; (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ได้เสนอว่า ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมควรเป็น 10 - 20 เท่าของ 1 ตัวแปรสังเกตได้ หรือตัวอย่างน้อยที่สุดที่ยอมรับได้ดูจากค่าสถิติ Holster ที่ต้องมีค่ามากกว่า 200 (Hoelter, J. W, 1983) ในการศึกษาครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 20 ตัวแปร ซึ่งต้องใช้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 200 คน เป็นอย่างน้อย และเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามคัดกรองได้แก่ท่านเคยซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPity บนอินสตาแกรมหรือไม่ และสถานที่ปักอาศัยของท่านในประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 2 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน จำนวนทั้งสิ้น 6 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPity บนอินสตาแกรมโดยข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 7 ระดับ แบ่งเป็น 4 ด้าน

ได้แก่ 1) ความผูกพันของลูกค้า 2) ด้านสายใยความผูกพัน 3) ด้านความไว้วางใจของลูกค้า และ 4) ด้านความภักดี จำนวน 20 ข้อ โดยคำตอบเป็นมาตรฐานค่า 7 ระดับ

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ใช้วิธีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Congruence หรือ IOC) โดยได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มลูกค้า ที่ซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPity บนอินสตาแกรม จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาโดยวิธีการคำนวณของครอนบัค (Cronbach's Alpha) พบว่า ข้อคำถามทั้ง 4 ด้านได้แก่ 1) ความผูกพันของลูกค้า เท่ากับ 0.84 2) ด้านสายใยความผูกพัน เท่ากับ 0.87 3) ด้านความไว้วางใจของลูกค้า เท่ากับ 0.89 และ 4) ด้านความภักดี เท่ากับ 0.90 โดยพิจารณาเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่น 0.70 ขึ้นไป (ไข่มพร กาญจนกิจสกุล, 2555) แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในแบบสอบถามนั้นมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามออนไลน์จากผู้ที่เคยซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPity บนอินสตาแกรม และพักอาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยมีข้อคำถามคัดกรองจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) ท่านเคยซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPity บนอินสตาแกรมหรือไม่ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าไม่เคย ผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลมาวิเคราะห์ และ 2) สถานที่พักอาศัยของท่านในประเทศไทยหากพักอาศัยอยู่ต่างประเทศ ผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยเก็บข้อมูลจากการแบ่งปันลิงก์ URL ของแบบสอบถามออนไลน์ผ่านช่องทางเพจร้านเสื้อผ้า ClassyPity บนอินสตาแกรมในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 รวมระยะเวลาในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 1 เดือน มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ได้จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 365 คน นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้การวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเพื่อหาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปร หาขนาดอิทธิพล และทิศทางว่าเป็นอย่างไรรวมทั้งจากแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยใช้อย่างไร อาจจะมีการทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าสถิติ CMIN/DF น้อยกว่า 3.00 ค่า GFI, AGFI, CFI ตั้งแต่ 0.90 - 1.00 และค่า RMSEA, SRMR น้อยกว่า 0.08 ซึ่งสอดคล้องกับสถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (กริช แรงสูงเนิน, 2554)

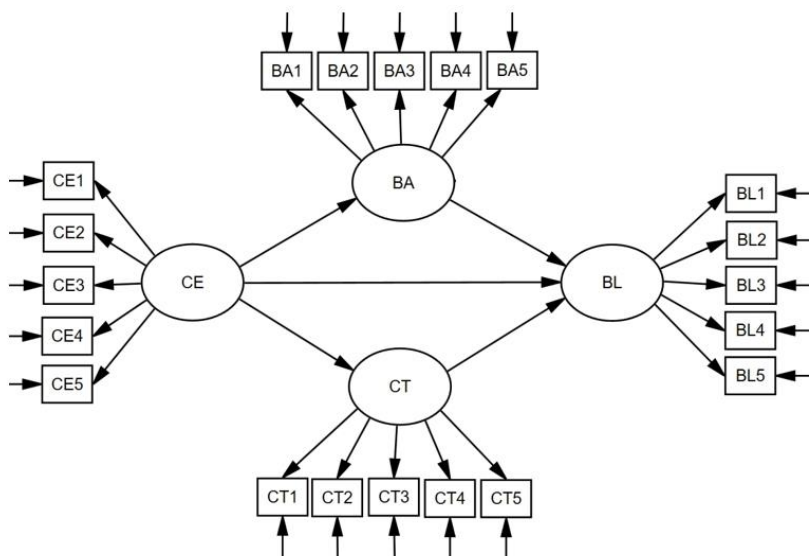

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 365 คนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 334 คน คิดเป็นร้อยละ 91.5 ที่พักอาศัยอยู่ภาคกลาง จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 มีอายุระหว่าง 20 - 29 ปี จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 60.6 สถานภาพโสด จำนวน 278 คน คิดเป็นร้อยละ 78.6 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าจำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 77.3 มีอาชีพเป็นนักเรียนนักศึกษา จำนวน 135 คน คิดเป็น ร้อยละ 37 มีรายได้ 10,001 - 20,000 บาท จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 32.2 และผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเคยซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPity บนอินสตาแกรมและพักอาศัยในประเทศไทย

1. ผลการพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทย

1.1 ผลการพัฒนาโมเดล พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้านClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทย ประกอบด้วย 4 ตัวแปร จำแนกเป็นตัวแปรแฝงภายนอกจำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่ 1) ด้านความผูกพันของลูกค้า และตัวแปรแฝงภายใน 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) ด้านสายใยความผูกพัน 2) ด้านความไว้วางใจของลูกค้า 3) ด้านความภักดี โดยผู้วิจัยได้พัฒนาและยกร่างโมเดลโดยยึดแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นหลักการในการสร้างและพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทยดังภาพที่ 2

หมายเหตุ CE หมายถึง ด้านความผูกพัน, BA หมายถึง ด้านสายใยความผูกพัน, CT หมายถึง ด้านความไว้วางใจ, BL หมายถึง ด้านความภักดี

ภาพที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรม ของผู้บริโภคในประเทศไทย

1.2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อหาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปรโดยการทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าดัชนีบ่งชี้ความสอดคล้องและกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทย

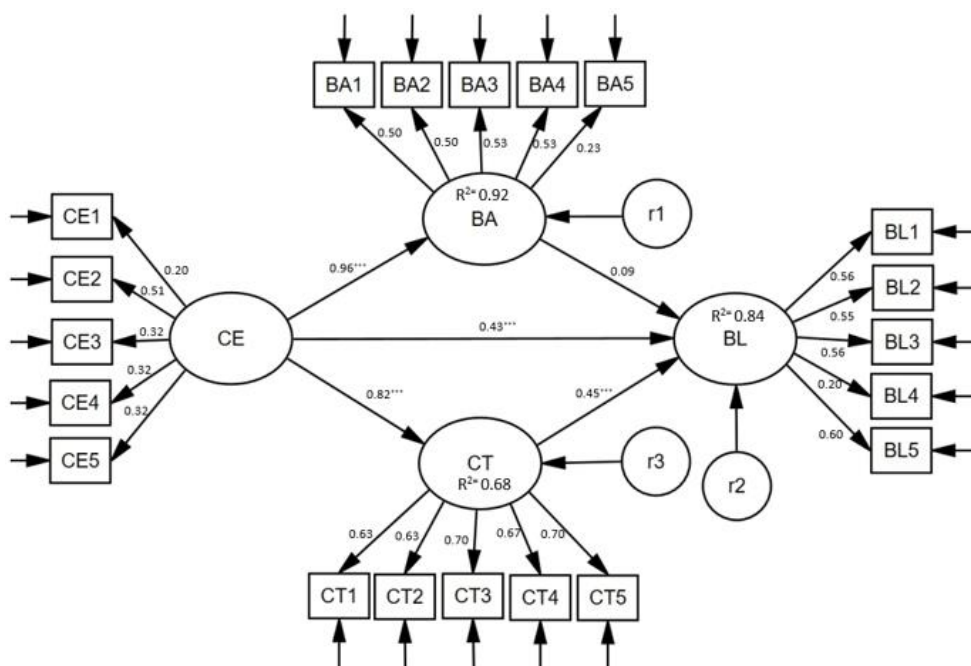
ดัชนีบ่งชี้ความสอดคล้องและกลมกลืน	เกณฑ์การพิจารณา	โมเดล (ก่อนปรับโมเดล)		โมเดล (หลังปรับโมเดล)	
		ค่าที่ได้	ความหมาย	ค่าที่ได้	ความหมาย
1. ไค-สแควร์สัมพัทธ์ (CMIN/df)	< 3.00	3.05	ไม่ผ่านเกณฑ์	1.40	ผ่านเกณฑ์
2. ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดี (GFI)	≥ 0.90	0.84	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.94	ผ่านเกณฑ์
3. ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีที่ปรับแก้ไขแล้ว (AGFI)	≥ 0.90	0.81	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.92	ผ่านเกณฑ์
4. ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีเชิงเปรียบเทียบ (CFI)	≥ 0.90	0.80	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.96	ผ่านเกณฑ์
5. ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA)	< 0.08	0.07	ผ่านเกณฑ์	0.03	ผ่านเกณฑ์
6. ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษในภาพคะแนนมาตรฐาน (SRMR)	< 0.08	0.08	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.06	ผ่านเกณฑ์
7. ดัชนีแสดงค่าขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Holter) ที่ระดับนัยสำคัญ .05	> 200	141	ไม่ผ่านเกณฑ์	312	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยใช้เทคนิคสมการโครงสร้างเพื่อหาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปร พบว่าโมเดลสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (CMIN/df) มีค่าเท่ากับ 1.40 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษในภาพคะแนนมาตรฐาน (SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.06 ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.03 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์โดยค่า SRMR และค่า RMSEA ต้องมีค่าน้อยกว่า 0.08 และในส่วนของค่าดัชนี $GFI = 0.94$, $AGFI = 0.92$, $CFI = 0.96$ และ $Hoelter = 312$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์โดยค่า GFI , $AGFI$, CFI ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.90 - 1.00 จึงเป็นโมเดลที่เหมาะสมและกลมกลืนดี และค่า $Hoelter$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ต้องมีค่าที่สูงกว่า หรือเท่ากับ 200 ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดี ในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทย

2.1 ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทย ดังภาพที่ 3

$$\chi^2 = 204.98, \chi^2 / df = 1.40, GFI = 0.95, AGFI = 0.92, \\ CFI = 0.97, SRMR = 0.06, RMSEA = 0.03$$

ภาพที่ 3 ค่าสถิติจากโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทย (โมเดลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์)

จากภาพที่ 3 พบว่า ความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita ได้รับอิทธิพลทางตรงมากที่สุดจากด้านความไว้วางใจของลูกค้า ด้านความผูกพันของลูกค้า และด้านสายใจความผูกพัน เท่ากับ 0.45, 0.43, 0.09 ตามลำดับ

2.2 ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมที่มีผลต่อความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรม

ตัวแปรแฝงภายนอก	ตัวแปรแฝงภายใน								
	ด้านสายใยความผูกพัน (BA)			ด้านความไว้วางใจ (CT)			ด้านความภักดี (BL)		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ด้านความผูกพันของลูกค้า (CE)	0.96***	-	0.96***	0.82***	-	0.82***	0.43***	0.45***	0.88***
ด้านสายใยความผูกพัน (BA)	-	-	-	-	-	-	0.09	-	0.09
ด้านความไว้วางใจ (CT)	-	-	-	-	-	-	0.45***	-	0.45***
ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R ²)		0.92			0.68			0.84	

หมายเหตุ***p ≤ 0.001 DE = อิทธิพลทางตรง, IE = อิทธิพลทางอ้อม, TE = อิทธิพลรวม

จากตารางที่ 2 พบว่า ด้านความภักดีได้รับอิทธิพลทางรวมมากที่สุดจากความผูกพันของลูกค้า เท่ากับ 0.88 โดยจำแนกเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ เท่ากับ 0.43 และอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.45 นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลทางตรงรองลงมาจากด้านความไว้วางใจเท่ากับ 0.45 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

อภิปรายผล

ผลการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทย ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) ด้านความผูกพันของลูกค้า 2) ด้านสายใยความผูกพัน 3) ด้านความไว้วางใจของลูกค้า และ 4) ด้านความภักดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Li, M. W. et al. ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปลดล๊อคความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับความภักดีต่อแบรนด์ในโซเชียลมีเดียด้านการท่องเที่ยว: บทบาทของความผูกพันกับแบรนด์และความไว้วางใจของลูกค้า โดยผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดมาปรับปรุงและพัฒนาทั้งหมด 4 ด้านคือ 1) ด้านความผูกพันของลูกค้า (Customer engagement) 2) ด้านสายใยความผูกพัน (Brand attachment) 3) ด้านความไว้วางใจของลูกค้า (Customer trust) และ 4) ด้านความภักดี (Brand loyalty) (Li, M. W. et al., 2020) โดยโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดีโดยพิจารณาจาก ค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 204.98, ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 146, ค่า CMIN/df เท่ากับ 1.40, ค่า GFI เท่ากับ 0.95, ค่า AGFI เท่ากับ 0.92, ค่า SRMR เท่ากับ 0.03, ค่า RMSEA เท่ากับ 0.01 ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าบนอินสตาแกรมมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสามารถแสดงค่าสถิติจากโมเดลที่สอดคล้องกัน ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ กริช แรงสูงเนิน (กริช แรงสูงเนิน, 2554)

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ด้านความไว้วางใจของลูกค้ามีอิทธิพลทางตรงมากที่สุดต่อความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อร้านเสื้อผ้า ClassyPita บนอินสตาแกรม เนื่องจากผู้ที่เคยซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมมั่นใจในบริการของร้านเสื้อผ้า ClassyPita มีความเชื่อมั่นในคุณภาพ และการให้ข้อมูลรายละเอียดเสื้อผ้าโดยมั่นใจว่าจะได้รับเสื้อผ้าตรงตามที่สั่งจากร้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิ นิมป์ปรังค์และอนวัต สงสม ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการยอมรับเทคโนโลยี คุณภาพของเว็บไซต์ ความไว้วางใจ และความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์: การซื้อสินค้าจากร้านออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยด้านความไว้วางใจของลูกค้ามีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ (นิธิ นิมป์ปรังค์ และอนวัต สงสม, 2561) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐธิดา สรรธร และไกรชิต สุตะเมือง ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดความภักดีต่อตราสินค้า และความไว้วางใจในตราสินค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการบริษัททราเวล เอเจนซี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ความไว้วางใจในตราสินค้านี้มีความสัมพันธ์ต่อความภักดีของผู้ใช้บริการบริษัททราเวล เอเจนซี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ญัฐธิดา สรรธร และไกรชิต สุตะเมือง, 2557)

ด้านความผูกพันของลูกค้ามีอิทธิพลทางตรงรองลงมาต่อความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทยเนื่องจากผู้ที่เคยซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรม รู้สึกพอใจในการบริการ และยังชื่นชอบร้านเสื้อผ้า ClassyPita อีกทั้งยังรู้สึกภูมิใจที่ได้ซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita และยินดีเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางร้านจัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนวัต สงสม และชาลิ ไตรจันทร์ ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าในพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ความรักผูกพันต่อตราสินค้านี้มีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีของลูกค้า (อนวัต สงสม และ ชาลิ ไตรจันทร์, 2555) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬาลักษณ์ เทียนรุ่งรัมย์ และคณะ ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้รับบริการการแพทย์แผนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า ความผูกพันต่อตราสินค้าเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีของผู้รับบริการการแพทย์แผนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จุฬาลักษณ์ เทียนรุ่งรัมย์ และคณะ, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า การพัฒนาโมเดลความเชิงสาเหตุความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทย ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความผูกพันของลูกค้า 2) ด้านสายใยความผูกพัน 3) ด้านความไว้วางใจของลูกค้า และ 4) ด้านความภักดี ซึ่งผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมของผู้บริโภคในประเทศไทย

พบว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดีโดยพิจารณาจากค่า (CMIN/df) มีค่าเท่ากับ 1.40 และในส่วนของค่าดัชนี GFI = 0.94, AGFI = 0.92, CFI = 0.96 และ Hoelter = 312 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์โดยค่า GFI, AGFI, CFI ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.90 - 1.00 จึงสามารถนำโมเดลนี้ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรม ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita บนอินสตาแกรมพบว่า ด้านความภักดีได้รับอิทธิพลรวมมากที่สุดจากด้านความผูกพันของลูกค้า เท่ากับ 0.88 โดยจำแนกเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ เท่ากับ 0.43 และและอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.45 นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลทางตรงรองลงมาจากด้านความไว้วางใจ เท่ากับ 0.45 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาตัวแปรอื่นที่มีผลต่อความภักดีของลูกค้าเพิ่มเติม เช่น ด้านการบอกต่อแบบปากต่อปาก ด้านความตั้งใจซื้อ ด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า เป็นต้น และควรศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสื่อสังคมออนไลน์ระหว่างอินสตาแกรมกับ เฟซบุ๊ก หรือสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ ว่ามีความสามารถในการเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกลยุทธ์การตลาดสื่อสังคมออนไลน์เพื่อสร้างความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าร้าน ClassyPita ที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กริช แรงสูงเนิน. (2554). การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พรินท์ (1991) จำกัด.
- จุฬาลักษณ์ เทียนรุ่งรัมย์ และคณะ. (2559). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้รับบริการการแพทย์แผนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา, 12(1) 22- 28.
- ชไมพร กาญจนกิจสกุล. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. ตาก: โพรเจกต์ไฟฟ์-โพร.
- ชลชินี บุณนาค. (2560). การสำรวจภาพแบบการดำเนินชีวิตบนอินสตาแกรม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ณัฐธิดา สระธรร และไกรชิต สุตะเมือง. (2557). ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด ความภักดีต่อตราสินค้า และความไว้วางใจในตราสินค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการบริษัททราเวล เอเจนซี่ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารวิจัยทางธุรกิจและการบริหาร, 2(1) 1-25.
- ณัฐพร ดิสณีเวทย์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าที่มีต่อตราสินค้าน้าคาเพขนมหวานในห้างสรรพสินค้า. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นิธิ นิมปรางค์ และอนุวัต สงสม. (2561). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการยอมรับเทคโนโลยีคุณภาพของเว็บไซต์ ความไว้วางใจ และความภักดีทาง อิเล็กทรอนิกส์: การซื้อสินค้าจากร้านออนไลน์ของผู้บริโภคใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 11(1), 1-12.
- ภาวธ พงษ์วิทยาน. (2555). ความรู้เบื้องต้น e-commerce. eCommerce. คู่มือประกอบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. กรุงเทพมหานคร: สมาคมผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไทย.
- สิริชัย ดีเลิศ. (2560). การใช้สื่อสังคมออนไลน์อินสตาแกรมเพื่อสร้างความสำเร็จในการรับรู้ภาพลักษณ์ ตราสินค้าของธุรกิจ. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(1), 1422-1438.
- อนุวัต สมสง และ ชาลี ไตรจันทร์. (2555). กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีสำหรับการวิเคราะห์ความภักดีของลูกค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม. เรียกใช้เมื่อ 17 มกราคม 2564 จาก file:///C:/Users/admin/Downloads/ SNSSH-2012-964.pdf
- Hoelter, J. W. (1983). The analysis of covariance structures: Goodness-of-fit indices. *Sociological Methods and Research*, 11(1), 325-344.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (3rd ed.). New York: Guilford Press.
- Li, M. W. et al. (2020). Unlocking the customer engagement-brand loyalty relationship in tourism social media: The roles of brand attachment and customer trust. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 44(1), 184-192.

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือเพื่อความยั่งยืน
ของชุมชนปลาบ่า จังหวัดเลย*
COLLABORATIVE TOURISM MANAGEMENT FOR SUSTAINABILITY
OF THE PLA-BA COMMUNITY, LOEI PROVINCE

ภัทรศินี แสนสำแดง
Patsinee Sansomedang
อัจฉรา ปันทรานวงค์
Adchara Panthanuwong
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Thammasat University, Thailand
E-mail: patsi_1st@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการสร้างอำนาจและเครือข่ายความสัมพันธ์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือ 2) ศึกษาการดำเนินการด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือ 3) ศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยว การรับรู้และการสนับสนุนการท่องเที่ยว 4) ศึกษาการสื่อสารเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาในพื้นที่ชุมชนปลาบ่า จังหวัดเลย เก็บข้อมูลจาก 1) การวิเคราะห์เอกสาร ได้แก่ เอกสาร สื่อโฆษณาและสื่อประชาสัมพันธ์ ที่เกี่ยวกับนโยบายและการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่า 2) การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 5 คน จาก อพท. สำนักงานพื้นที่เลย, ททท. สำนักงานเลย, ศูนย์วิจัยพืชสวนเลย, ไร่วิมุตติสุขภูเรือ และการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มกับชุมชนท้องถิ่น จำนวน 8 คน 3) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ด้วยแบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างอำนาจและเครือข่ายความสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กันและเป็นผลจากการสื่อสารโดยเครือข่ายความสัมพันธ์คือสิ่งสำคัญที่ทำให้ความร่วมมือเกิดขึ้นได้ง่ายกว่า 2) ชุมชนปลาบ่าใช้หลักการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือที่ให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนำทรัพยากรมาแบ่งปันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ 3) ชุมชนท้องถิ่นมีการสร้างอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยงกับที่อยู่อาศัย มีการรับรู้ด้านบวกต่อการท่องเที่ยว ส่งผลต่อความเต็มใจมีส่วนร่วมและสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยว 4) การสื่อสารที่กำหนดจุดมุ่งหมาย

* Received 4 December 2021; Revised 28 December 2021; Accepted 22 January 2022

กลยุทธ์ และช่องทางการสื่อสาร ที่เหมาะสมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมาย โดยการสื่อสารเป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยให้เกิดความร่วมมือ

คำสำคัญ: การจัดการการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือ, การสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยว

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study power and network relations for collaborative tourism. 2) study collaborative tourism management. 3) To study tourism identity, perception of tourism impacts and tourism support. 4) To study communication for collaborative tourism management. This research was qualitative, studied at the Pla-ba community, Loei Province. The data was collected by 1) Document analysis with documents, advertising and public relations media about policy and tourism management in the Pla-ba community. 2) Field study: in-depth Interview 5 people from DASTA Loei Office, TAT Loei Office, Loei Horticulture Research Center, Wimuttisuk Phurua Macadamia Farm, and focus group interview 8 people from local community 3) Non-participant observation by field note. The findings presented that 1) Power and network relations had a mutual relationship and were a result of communication. Network relations were important because made collaboration simply happening. 2) The Pla-ba community was conducted collaborative tourism that focused on stakeholders, they shared resources to achieve objectives. 3) Local community constructed tourism identity by connected with the place, positive perceptions of tourism impacts leading to collaborative willingness and tourism management support. 4) The communication was defined appropriated purpose, strategies, and channel, which achieve the purpose. The communication was an important variable that helped to created collaboration.

Keywords: Tourism Management, Collaborative Tourism, Communication for Tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ถือเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคม (Salvatore, R. et al, 2018) จึงควรให้ความสำคัญและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาสภาพการณ์ของอุตสาหกรรม

ท่องเที่ยวในปัจจุบันจะเห็นว่า การท่องเที่ยวในทุกระดับมีการแข่งขันกันอย่างสูง (Czernek, K. et al, 2017) ต้องปรับตัวตามสภาพสังคมและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง การดำเนินงานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) หลายกลุ่ม ดังนั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักที่ส่งผลและได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การพัฒนาควรทำให้เป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism) ที่คำนึงถึง 3 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลทั้งสามด้านได้ถูกนำไปพิจารณาร่วมกันในการพัฒนากลยุทธ์และนโยบายด้านการท่องเที่ยว (Mihalic, T, 2015) การที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักหลายกลุ่ม การนำหลักการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือ (Collaborative Tourism) ซึ่งเน้นความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการการท่องเที่ยว และให้มีการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ควรนำมาปรับใช้ (Fyall, A. et al, 2012); (Lin, D. & Simmons, D, 2017)

สำหรับประเทศไทย องค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญในการท่องเที่ยว คือ องค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ที่มีการนำหลักการสร้างความร่วมมือไปใช้ในการจัดการการท่องเที่ยว ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ การกำหนดชุมชนต้นแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน 14 ชุมชนทั่วประเทศ ซึ่งการศึกษาคครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกชุมชนต้นแบบมา 1 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนปลาบ่า ตั้งอยู่ในตำบลปลาบ่า อำเภอกงหรา จังหวัดเลย มาเป็นกรณีศึกษา (Case Study) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือ การที่ผู้วิจัยเลือกชุมชนปลาบ่ามาศึกษาเนื่องจากมีจุดเด่นคือการมีต้นทุนทางธรรมชาติที่ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวได้อย่างดี มีการร่วมมืออย่างเข้มแข็งของคนในชุมชน อีกทั้งกระบวนการคัดเลือกชุมชนปลาบ่าให้เป็นชุมชนต้นแบบเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมขององค์กรทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ถือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความสำคัญกับการท่องเที่ยวและยังมีบทบาทในการดำเนินงานเรื่อยมาจนปัจจุบัน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2556) จึงแสดงให้เห็นว่าในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนปลาบ่าได้นำหลักการสร้างความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นแนวทางในการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ในระยะแรกของการกำหนดชุมชนต้นแบบของ อพท. พบว่ามีเพียง 8 ชุมชนทั่วประเทศเท่านั้น ซึ่งชุมชนปลาบ่าเป็นชุมชนเดียวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ถูกคัดเลือกและผ่านการประเมิน และชุมชนปลาบ่ายังเป็นชุมชนที่เลี้ยงให้แก่ชุมชนใกล้เคียงในการพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความเหมาะสมของชุมชนปลาบ่าในการนำมาเป็นกรณีศึกษาเพื่อทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือเพื่อความยั่งยืน

สำหรับการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาการท่องเที่ยวในรูปแบบของความร่วมมือ แต่มักศึกษาในรูปแบบอื่นโดยเฉพาะการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) ที่มีการศึกษาจำนวนมาก ในขณะที่

งานวิจัยบางส่วนศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือ แต่ไม่ได้ศึกษาในประเด็นการสื่อสาร การสร้างอำนาจ หรือการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ร่วมด้วย ด้วยเหตุนี้ การวิจัยครั้งนี้จึงศึกษาภายใต้แนวคิดของการสร้างความร่วมมือเป็นแนวทางหลัก และยังเป็นการวิจัยที่ทำให้เห็นภาพรวมทั้งหมดและตัวแปรหลากหลายด้านที่ส่งผลต่อการร่วมมือกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน โดยทำการศึกษาในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก ทั้งภาครัฐ เอกชน และผู้อยู่อาศัย ผลของการวิจัยทำให้ทราบถึงแนวคิดและแนวทางปฏิบัติการสร้างความร่วมมือ และรูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถนำไปเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือให้เกิดความยั่งยืนกับพื้นที่ท่องเที่ยวอื่นต่อไป รวมทั้งสามารถเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการวางแผนและปรับเปลี่ยนนโยบายในการจัดการการท่องเที่ยวให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือ ซึ่งจะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างอำนาจและเครือข่ายความสัมพันธ์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือขององค์กรในระดับท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่า ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งชุมชนท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาการดำเนินการด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือขององค์กรในระดับท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่า ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งชุมชนท้องถิ่น
3. เพื่อศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยว การรับรู้ต่อผลกระทบการท่องเที่ยว และการสนับสนุนการท่องเที่ยว ของชุมชนท้องถิ่นในชุมชนปลาบ่า
4. เพื่อศึกษาการสื่อสารเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรในระดับท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่า ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งชุมชนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case Study Approach) โดยทำการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมรวมไปถึงบริบทของปรากฏการณ์ร่วมด้วย ปรากฏการณ์ทางสังคมที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาคือปรากฏการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือที่เกิดขึ้นในชุมชนปลาบ่า ซึ่งเกิดขึ้นในบริบทของการท่องเที่ยวที่มีความซับซ้อนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในด้านของอำนาจ เครือข่ายความสัมพันธ์ พฤติกรรมการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ ผู้อยู่อาศัยในชุมชนปลาบ่าในด้านของการประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางพื้นที่ พฤติกรรมการสื่อสาร การรับรู้ผลกระทบการท่องเที่ยว และการสนับสนุนการท่องเที่ยว ดังนั้น การวิจัย

ครั้งนี้จึงศึกษาในภาพรวมของการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือในชุมชนปลาบ่า โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

1. การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายและการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่า ผู้วิจัยทำการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นต้นที่มีการอ้างอิง เพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษาและเป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปสู่การทำความเข้าใจในเบื้องต้น ประกอบด้วย

- เอกสารราชการที่ผลิตโดยองค์กร 3 แห่ง ได้แก่ อพท. กลาง, อพท. สำนักงานพื้นที่เลย (สพพ.5) และ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเลย

- สื่อมวลชนและสื่อใหม่ ประกอบด้วยสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ได้แก่ แผ่นพับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวปลาบ่า และ เฟซบุ๊กเพจ โดยชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลปลาบ่า, แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564) โดย คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, รายงานการประเมินผลตามคำรับรองการปฏิบัติงานของ อพท. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557, เว็บไซต์ของ อพท., สถาบันวิจัยพืชสวน, กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอภูเรือ, ประชาธิปไตยรักสามัคคีประเทศไทย และ มูลนิธิสยามชีพ, เฟซบุ๊กเพจ ของ ททท. สำนักงานเลย และ ไร่ภูมิตติสุขภูเรือ

2. การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในพื้นที่กรณีศึกษา คือ ชุมชนปลาบ่า ตำบลปลาบ่า อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแบบแบบเจาะจง คือคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเป็นไปตามที่กำหนดไว้มาทำการสัมภาษณ์จนได้ข้อมูลที่มีความอิ่มตัว (Saturation) คือไม่ค้นพบคำตอบหรือประเด็นใหม่จึงหยุดทำการหาผู้ให้ข้อมูลหลักเพิ่มเติม (Denzin, N. & Lincoln, Y, 2018) การสัมภาษณ์ประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จำนวน 5 คน ได้แก่ อพท. สำนักงานพื้นที่เลย (สพพ.5) จำนวน 2 คน, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานเลย, ศูนย์วิจัยพืชสวนเลย, ไร่ภูมิตติสุขภูเรือ อย่างละ 1 คน โดยผู้วิจัยคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติ คือ เป็นบุคลากรขององค์กรที่มีหน้าที่โดยตรงในการรับผิดชอบการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่า และมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่น ส่วนการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) ชุมชนท้องถิ่น จำนวน 8 คน จากชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลปลาบ่า และ ผู้อยู่อาศัยในชุมชน ผู้วิจัยคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติ คือ อาศัยประจำในชุมชนปลาบ่าอย่างน้อย 10 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ครอบคลุมการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นชุมชนต้นแบบ เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือมีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่าร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่น นอกจากนี้ การหาผู้ให้ข้อมูลหลักในกลุ่มชุมชนท้องถิ่น ผู้วิจัยยังใช้วิธีการแนะนำ

(Snowball Sampling) ร่วมด้วย คือให้ผู้ที่ถูกคัดเลือกมาแล้วแนะนำบุคคลอื่นซึ่งมีคุณสมบัติเป็นไปตามที่กำหนดไว้และสามารถเข้าร่วมการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มได้ ทั้งนี้ ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้ประเด็นคำถามที่เกิดจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และอยู่ภายใต้กรอบของปัญหามาในการวิจัย

3. การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) มีเครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Field Note) รวมทั้งการบันทึกภาพและเสียง สำหรับบันทึกรายละเอียดและประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและมีรายละเอียดที่ชัดเจนมากขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดข้อสมมติฐานที่สำคัญ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องและนำไปสู่ข้อค้นพบที่เป็นคำตอบของการวิจัย 2) จัดระบบข้อมูล เพื่อจัดข้อมูลเข้าเป็นหมวดหมู่หลักและหมวดหมู่ย่อย 3) วิเคราะห์และตีความหมายข้อมูลที่ถูกเข้ารหัสและจัดหมวดหมู่ โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎี ได้แก่ แนวคิดการสร้างความร่วมมือ แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือ แนวคิดการท่องเที่ยวยั่งยืน แนวคิดการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แนวคิดเครือข่ายความสัมพันธ์และอำนาจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม และ ทฤษฎีอัตลักษณ์ทางพื้นที่ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การค้นพบข้อเท็จจริงที่สามารถตอบคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

1. การสร้างอำนาจและเครือข่ายความสัมพันธ์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือขององค์กรในระดับท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนปลาป่า ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งชุมชนท้องถิ่น

1.1 การสร้างอำนาจ ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้อำนาจเกิดขึ้นในทุกองค์กร และมีการใช้งานแตกต่างกันตามประเภทองค์กร โดยมีรูปแบบของอำนาจเกิดขึ้น 2 รูปแบบ ได้แก่ อำนาจหน้าที่ และ อำนาจใจ ดังนี้

1.1.1 อำนาจหน้าที่ ผลการวิจัยพบว่า มีอำนาจหน้าที่เกิดขึ้นใน 3 รูปแบบย่อย ได้แก่

- อำนาจตามกฎหมาย พบว่า เกิดขึ้นกับองค์กรภาครัฐ ได้แก่ อพท. สำนักงานพื้นที่เลย, ททท. สำนักงานเลย และ ศูนย์วิจัยพืชสวนเลย ซึ่งการสร้างอำนาจเกิดขึ้นจากการที่องค์กรถูกแต่งตั้งจากภาครัฐ มีนโยบายที่ได้รับการอนุมัติอย่างเป็นทางการ ส่วนการนำไปใช้อยู่ในรูปแบบของการควบคุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่นให้เข้าร่วมและ

ปฏิบัติตามเมื่อมีการดำเนินงานตามแผนงานขององค์กร ถือเป็นการใช้อำนาจอันชอบธรรมในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามกฎระเบียบ นอกจากนี้ ยังพบว่าชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลปลาบ่มีอำนาจตามกฎหมายเช่นเดียวกัน โดยเกิดขึ้นจากการที่ชมรมได้รับสิทธิอย่างเป็นทางการจาก อพท. และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง จังหวัดเลย และนำไปใช้ในรูปแบบของการควบคุมดูแลผู้อยู่อาศัยในชุมชนปลาบ่ให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

- อำนาจด้านความสามารถ พบว่าเกิดขึ้นกับองค์กรภาครัฐ ได้แก่ อพท. สำนักงานพื้นที่เลย และ ททท. สำนักงานเลย และองค์กรเอกชน คือ ไร่วิมุตติสุขภูเรือ โดยการสร้างอำนาจเกิดขึ้นจากบุคลากรขององค์กรมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวและกำลังเป็นที่ต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่น ส่วนการนำไปใช้เกิดขึ้นเมื่อต้องการขอความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินโครงการ ผ่านการนำเสนอข้อมูลสำคัญที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะได้รับหรือการแบ่งปันข้อมูลเมื่อทำงานร่วมกัน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ตัวแทนจาก ททท. สำนักงานเลย ที่กล่าวถึงการใช้อำนาจด้านความสามารถในการทำงาน

“เราสามารถทำการตลาดและการประชาสัมพันธ์ในเรื่องสื่อ ดังนั้น ถ้ามีการประชุมของจังหวัดหรือชุมชนเรื่องการท่องเที่ยว เขาก็จะเชิญ ททท. ไปร่วมในฐานะว่าวิเคราะห์เรื่องเส้นทางนักท่องเที่ยว การขายแหล่งท่องเที่ยว” (ตัวแทนจาก อพท. สำนักงานพื้นที่เลย, 2563)

นอกจากนี้ยังพบว่าอำนาจด้านความสามารถเกิดขึ้นกับชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลปลาบ่เช่นกัน โดยการสร้างเกิดขึ้นเนื่องจากชมรมถูกจัดตั้งอย่างเป็นทางการ ส่งผลให้มีความรู้ความสามารถด้านการท่องเที่ยว มีการนำไปใช้ด้วยการถ่ายทอดความรู้ความสามารถไปยังผู้อยู่อาศัยในชุมชนซึ่งนำไปสู่การขอความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยวตามมา

- อำนาจจูงใจ หรือ อำนาจทางเศรษฐกิจ พบว่าเกิดขึ้นกับองค์กรภาครัฐ ได้แก่ อพท. สำนักงานพื้นที่เลย, ททท. สำนักงานเลย และ ศูนย์วิจัยพืชสวนเลย โดยเกิดขึ้นจากการที่องค์กรมีการกำหนดนโยบายและงบประมาณประจำปีในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่ และนำไปใช้กับกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชนปลาบ่ผ่านการจัดโครงการอบรมสัมมนาที่กำหนดไว้ โดยใช้งบประมาณที่มีเป็นอำนาจจูงใจให้เข้าร่วมโครงการ ถือเป็นผลตอบแทนทางเศรษฐกิจในด้านบวก (Positive Reinforcement) โดยได้รับทั้งทางตรงคือการได้รับค่าตอบแทน และทางอ้อมคือสามารถนำความรู้จากการอบรมไปประกอบอาชีพให้เกิดรายได้ต่อไป

1.1.2 อำนาจการโน้มน้าว พบว่าเกิดขึ้นกับกลุ่มชุมชนท้องถิ่นในชุมชนปลาบ่า โดยเกิดขึ้นจากการที่ชุมชนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ เป็นการพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดอำนาจด้านความสามารถใหม่เข้ามาเพื่อให้บริการด้านการท่องเที่ยวได้ดีขึ้น การใช้อำนาจดังกล่าวจึงเกิดขึ้นและนำไปใช้ในรูปแบบของการเจรจาต่อรองกับองค์กรภาครัฐ คือ อพท. สำนักงานพื้นที่เลย และ ททท. สำนักงานเลย ว่าต้องการอบรมเรื่องใด จึงกล่าวได้ว่า ชุมชนท้องถิ่นมีอำนาจการโน้มน้าวในการเจรจาต่อรองกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อนำมาซึ่งการเพิ่มอำนาจด้านความสามารถ

1.2 การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมี 2 กลุ่ม ดังนี้

1.2.1 เครือข่ายความสัมพันธ์ในรูปแบบของสายสัมพันธ์ (Ties) พบว่าเกิดขึ้น 4 รูปแบบ และมีการสร้างในแต่ละรูปแบบคือ 1) สายสัมพันธ์ที่เกิดจากความคล้ายคลึงกัน (Similarity) เกิดขึ้นจากการเป็นหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวหรือเป็นผู้อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนเหมือนกัน 2) สายสัมพันธ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relations) เกิดขึ้นจากการเป็นเครือญาติ กลุ่มเพื่อน หรือรู้จักบุคคลกลุ่มเดียวกัน 3) สายสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ (Interactions) เกิดขึ้นจากการสนับสนุนกันในเรื่องการท่องเที่ยวและมีผลประโยชน์ต่อกัน และ 4) สายสัมพันธ์ที่เกิดจากการไหลเวียนของทรัพยากร (Flows) เกิดขึ้นจากการอาศัยทรัพยากรทางด้านความรู้จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดกิจกรรมและโครงการร่วมกัน

1.2.2 เครือข่ายความสัมพันธ์ตามลักษณะการเกิด พบว่ามี 2 รูปแบบ ได้แก่ เครือข่ายแบบเป็นทางการ (Formal Network) และ แบบไม่เป็นทางการ (Informal Network) โดยการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์พบว่าแบบเป็นทางการเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการทั้งภาครัฐและเอกชน ส่วนแบบไม่เป็นทางการเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ที่ติระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ทำงานร่วมกัน แบบไม่เป็นทางการเกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่น

สำหรับการนำไปใช้พบว่า เครือข่ายความสัมพันธ์ทั้งสองกลุ่มมีการนำไปใช้เหมือนกันคือ นำมาช่วยในการทำงานด้านการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่า คือ การมีความสัมพันธ์ทำให้สามารถขอความร่วมมือในการทำงานจากหน่วยงานอื่นเป็นไปได้ง่ายขึ้นและเป็นไปด้วยความเต็มใจดังนั้น รวมทั้งเครือข่ายทั้งสองกลุ่มต่างส่งผลด้านบวกต่อการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่า ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ตัวแทนจาก อพท. สำนักงานพื้นที่เลย ที่กล่าวถึงการใช้เครือข่ายความสัมพันธ์นำมาช่วยในการประสานงานด้านการจัดการท่องเที่ยว

“หน้าที่หลักคือทำการประสานแล้วก็สนับสนุนด้านการท่องเที่ยว คือ เราไม่มีหน้าที่ที่จะไปทำเอง แต่เราไปผลักดันคนอื่น ฟังก์ชันตรงนี้เขาขาดเหลืออะไร เราจะเน้นในเรื่องของการประสานและการผลักดันชุมชนให้บริหารจัดการโดยชุมชนเองจริงๆ ซึ่งจะประสานงานได้ก็เกิดจากเรามีความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานอื่น กับชุมชน” (ตัวแทนจาก ททท. สำนักงานเลย, 2563)

2. การดำเนินการด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือขององค์กรในระดับท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่า ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งชุมชนท้องถิ่น

การท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่ามีรูปแบบของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือส่งผลให้จำเป็นต้องอาศัยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานร่วมกัน ได้แก่ อพท. สำนักงานพื้นที่เลย, ททท. สำนักงานเลย, ศูนย์วิจัยพืชสวนเลย, ไร่วิมุตติสุขภูเรือ, ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลปลาบ่า และ ผู้อยู่อาศัยในชุมชน โดยในการร่วมมือกันเกิดขึ้นเมื่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีปัญหาหลักในการดำเนินงานที่มีความสำคัญและซับซ้อน ส่งผลให้สภาพแวดล้อมสับสนวุ่นวาย ดังนั้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ของความร่วมมือโดยมีการนำหลักการสร้างความร่วมมือเข้าไปเป็นแนวทางในการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 การกำหนดปัญหา (Problem Setting) คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักที่เข้าร่วมตระหนักและยอมรับการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันละกัน มองเห็นปัญหาหลักของการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกัน การสร้างข้อตกลงหรือพันธะสัญญาในการร่วมมือกัน ระบุทรัพยากรที่ต้องพึ่งพา นำไปสู่การกำหนดนโยบายและแผนงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาและบรรลุเป้าหมายทั้งแบบรวมและแบบหน่วยงาน รวมทั้งระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ต้องเข้าร่วม

2.2 การกำหนดทิศทาง (Direction-Setting) คือ การสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นร่วมกันด้วยการเน้นบทบาทสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้าร่วม การแบ่งปันวิสัยทัศน์ แผนงาน หรือกลยุทธ์ ร่วมกันระบุทางเลือกในการแก้ปัญหา อภิปรายร่วมกันและเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาที่มีความเหมาะสม

2.3 การนำไปปฏิบัติ (Implementation) คือ การกำหนดเป้าหมายและภารกิจที่ต้องปฏิบัติให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดำเนินงานตามโครงการและทางเลือกที่กำหนดร่วมกัน ติดตามกระบวนการดำเนินงานและประเมินผลร่วมกันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3. การสร้างอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยว การรับรู้ต่อผลกระทบการท่องเที่ยว และการสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น

3.1 การสร้างอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนท้องถิ่นในปลาบ่ามีกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ โดยเริ่มจากการอาศัยในพื้นที่มาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ มีการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งพื้นที่อาศัยและทำกิน การมีจิตสำนึกในการดูแลทรัพยากรทางธรรมชาติ นำไปสู่การระบุตัวตนที่เชื่อมโยงกับ

พื้นที่อาศัยร่วมกับสภาพภูมิประเทศที่แวดล้อมไปด้วยธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เกิดการเชื่อมโยงความเป็นตัวตนและชุมชนที่มีความหมายจนออกมาเป็นอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยว คือเป็นชุมชนที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและยกให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เกิดความรู้สึกที่มีต่อตนเอง (Sense of Self) คือมองความเป็นตัวตนว่าเป็นคนของพื้นที่นั้นอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังนำวิถีชีวิตของการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก รวมทั้งลักษณะนิสัยของการแบ่งปันมาระบุความเป็นตัวตนเพิ่มเติม ทั้งหมดนี้กลายเป็นอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวที่ชัดเจนและถูกปลูกฝังมายาวนาน

3.2 การรับรู้ต่อผลกระทบการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ของชุมชนท้องถิ่นในชุมชนปลาบ่าเป็นการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange) ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กล่าวคือ ชุมชนท้องถิ่นพิจารณาว่าในการแลกเปลี่ยนนั้นได้ผลตอบแทนมากกว่าต้นทุนที่เสียไปหรือความไม่สะดวกสบายที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ อัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวยังส่งผลต่อการรับรู้ผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน ผลตามมามีคือชุมชนท้องถิ่นมีการรับรู้ในด้านบวกต่อการท่องเที่ยว 3 ด้าน ดังนี้

3.2.1 ด้านเศรษฐกิจ พบว่า เกิดการรับรู้ในด้านบวกเนื่องจากนำมาซึ่งการเพิ่มขึ้นของรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น ดังบทสัมภาษณ์ตัวแทนจากผู้อยู่อาศัยในชุมชนที่เป็นส่วนหนึ่งของการให้บริการในกลุ่มประกอบอาหารให้นักท่องเที่ยว ที่กล่าวว่า

“มีท่องเที่ยวก็ดี เป็นหมู่บ้านต้นแบบ อย่างน้อยนักท่องเที่ยวมาเราก็มีรายได้ ผักเราขายได้” (ตัวแทนจากผู้อยู่อาศัยในชุมชน, 2563)

3.2.2 ด้านสังคมวัฒนธรรม พบว่า การรับรู้ต่อการท่องเที่ยวที่เข้ามาไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือส่งผลในด้านลบต่อการดำเนินชีวิตแบบเดิม นักท่องเที่ยวสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ทางชุมชนกำหนดขึ้นมาได้ ดังบทสัมภาษณ์ตัวแทนจากชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลปลาบ่า ที่กล่าวว่า

“เราดูแลวิถีวัฒนธรรมเดิมให้มันคงอยู่กับพื้นที่ เราแค่เอาการท่องเที่ยวมาเสริมสมัยใหม่จะเปลี่ยนแปลงแต่เราไม่เปลี่ยน อย่างงานเลี้ยงบ้าน ถ้าอยากมาเรียนรู้วัฒนธรรมก็ต้องมาตอนที่เขาจัดพิธี” (ตัวแทนจากชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลปลาบ่า, 2563)

3.2.3 ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า การท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่าเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยวและให้ความสำคัญไม่ต่างกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

โดยการรับรู้ที่เกิดขึ้นคือ การท่องเที่ยวช่วยให้เกิดผลในด้านบวก เนื่องจากรูปแบบของการท่องเที่ยวมีการนำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมเข้าไปด้วย

3.3 การสนับสนุนการท่องเที่ยว จากการที่ชุมชนท้องถิ่นมีการรับรู้ในด้านบวกต่อผลกระทบการท่องเที่ยวทั้ง 3 ด้าน ส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นยินยอมให้นำการท่องเที่ยวเข้ามา และมีความเต็มใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมและสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยว ดังจะเห็นจากเมื่อมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรวมทั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนปลาบ่าขอความร่วมมือผู้อยู่อาศัยในชุมชนเข้าร่วมโครงการ พบว่ามักได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีและร่วมกันพัฒนารูปแบบการให้บริการการท่องเที่ยวผ่านการสื่อสารร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

4. การสื่อสารเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรในระดับท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่า ทั้งภาครัฐเอกชน รวมทั้งชุมชนท้องถิ่น

องค์กรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการสื่อสาร ทำให้เกิดการจำแนกกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากนั้นนำไปสู่การเลือกกลยุทธ์และช่องทางการสื่อสาร โดยแบ่งตามจุดมุ่งหมาย 4 รูปแบบ ดังนี้

4.1 การรับรู้ (Awareness) พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีการสื่อสารเพื่อการรับรู้ ได้แก่ อพท. สำนักงานพื้นที่เลย, ททท. สำนักงานเลย, ศูนย์วิจัยพืชสวนเลย, ไร่วิมุตติสุขภูเรือ, ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลปลาบ่า และ ผู้อยู่อาศัยในชุมชน โดยใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลที่จำเป็นต่อการจัดการท่องเที่ยวให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ทำงานร่วมกันรับรู้ ถือเป็นการทำความรู้จักและเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานร่วมกัน ช่องทางการสื่อสารที่ใช้คือสื่อที่มีพื้นที่ในการให้ข้อมูล ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อใหม่ เช่น เว็บไซต์หน่วยงาน และสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊กหน่วยงาน

4.2 การให้ความรู้ (Knowledge) พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีการสื่อสารเพื่อการให้ความรู้มากที่สุด ได้แก่ อพท. สำนักงานพื้นที่เลย และ ททท. สำนักงานเลย โดยมีกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้ความรู้แก่ชุมชนท้องถิ่นในปลาบ่า ผ่านช่องทางการสื่อสาร ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อใหม่ คือ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และแอปพลิเคชันไลน์ (LINE) รวมทั้งการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอบรมความรู้ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีการสื่อสารระหว่างชุมชนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยมีกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้ความรู้และมีการเสนอความคิดเห็นร่วมกัน ผ่านช่องทางการสื่อสาร คือ การจัดประชุมในหลายรูปแบบ

4.3 การกระทำ (Action) พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีการสื่อสารเพื่อการกระทำ ได้แก่ อพท. สำนักงานพื้นที่เลย เนื่องจากต้องการการร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายกลุ่ม โดยใช้กลยุทธ์การสื่อสารคือการให้ข้อมูลและโน้มน้าวใจผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อนำไปสู่การสร้างความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยว ผ่านช่องทางการสื่อสารคือ การจัดกิจกรรมประชามรรมกับผู้อยู่อาศัยในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะร่วมกัน สามารถสะท้อนถึงความต้องการโดยตรงจากชุมชน

4.4 การติดต่อ/ความสัมพันธ์ (Connection/Relationship) พบว่าเกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม ได้แก่ อพท. สำนักงานพื้นที่เลย, ททท. สำนักงานเลย, ศูนย์วิจัยพืชสวนเลย, ไร่วิมุตติสุขภูเรือ, ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลปลาบ่า และ ผู้อยู่อาศัยในชุมชน และเป็นจุดมุ่งหมายที่มีการเกิดขึ้นเป็นประจำเนื่องจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องมีการทำงานร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ระหว่างการทำงาน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของตัวแทนจากไร่วิมุตติสุขภูเรือ ที่กล่าวถึงการมีปฏิสัมพันธ์สม่ำเสมอกับชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวและส่งผลดีต่อการทำงาน

“ตอนก่อตั้งชมรมเราก็เป็นกรรมการ ทุกคนคุ้นเคยกัน มีอะไรพูดคุยกัน เราจัดการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับชมรม นักท่องเที่ยวต้องการมีกิจกรรมอะไร มาจากทางชมรมพามา ก็ต้องแจ้งเรา จะเชื่อมโยงกัน” (ตัวแทนจากไร่วิมุตติสุขภูเรือ, 2563)

สำหรับกลยุทธ์การสื่อสารที่พบ คือ การให้ข้อมูล การโน้มน้าวใจ และการสนทนาผ่านช่องทางการสื่อสาร คือ โทรศัพท์มือถือ สื่อใหม่ คือ แอปพลิเคชันไลน์ (LINE) และการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างบุคคล รวมทั้งการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการร่วมด้วย

อภิปรายผล

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือในชุมชนปลาบ่า มีตัวแปร 2 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ การสร้างอำนาจ และการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ ซึ่งพบว่าการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนใหญ่เกิดขึ้นเมื่อต้องการดำเนินงานร่วมกันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นหน่วยงานที่มีรูปแบบการทำงานที่แตกต่างกัน โดยเครือข่ายความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวถือว่ายังไม่เพียงพอที่จะผลักดันให้การจัดการการท่องเที่ยวไปสู่ความยั่งยืนได้ ดังนั้น ชุมชนปลาบ่าจึงควรมีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ในรูปแบบของเครือข่ายการท่องเที่ยว (Tourism Network) ซึ่งเป็นการสร้างเครือข่ายกับชุมชนใกล้เคียงที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน หรือเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดเลยโดยเฉพาะ เพื่อให้ติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างใกล้ชิด สามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุดมากขึ้น การมีเครือข่ายการท่องเที่ยวทำให้ถ่ายทอดและแบ่งปันความรู้แก่สมาชิกในชุมชนเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจเกิดการให้บริการนักท่องเที่ยวตามศักยภาพการรองรับและการจัดการของกลุ่ม สอดคล้องกับบริบทของชุมชนท้องถิ่น (พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์, 2557)

การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่ายังนำไปสู่การสร้างอำนาจตามมา ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจในรูปแบบใดก็ตามมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการทำงานร่วมกัน (Beritelli, P. & Laesser, C, 2011) โดยเฉพาะอำนาจด้าน

ความสามารถ เนื่องจากต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรและความรู้ความสามารถของแต่ละหน่วยงานในการดำเนินงาน ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องมีการสร้างอำนาจด้านความสามารถเพิ่มเข้ามา และควรเป็นความรู้ความสามารถที่กำลังเป็นที่ต้องการ

การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่า เป็นการดำเนินการโดยใช้หลักของการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือ ที่ให้ความสำคัญกับการนำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลายกลุ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานเพื่อให้การวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวตอบสนองเป้าหมาย (Reed, M, 1997) โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างมีวัตถุประสงค์และภารกิจแตกต่างกัน มีมุมมองต่อปัญหาแตกต่างกัน จากนั้นค้นพบแนวทางแก้ปัญหาซึ่งเป็นการก้าวข้ามข้อจำกัดของตนเองเพื่อมองหาแนวทางที่เป็นไปได้ร่วมกัน (Gray, B., 1989 as cited in (Wood, D. & Gray, B, 1991), 1991) หรืออาจกล่าวได้ว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้าร่วมการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่าไม่จำเป็นต้องมีเป้าหมายที่ตรงกันแต่อาจจะไปในทิศทางเดียวกันก็สามารถร่วมมือกันได้ (ดรุณี คำวนตา และ สุชีพ พิริยสมิทธิ์, 2557) เกิดการจัดการการท่องเที่ยวให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่จัดตั้งร่วมกันและเฉพาะองค์กร

การคำนึงถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยวทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ของชุมชนปลาบ่า ถือเป็นจุดสำคัญที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นไปตามนิยามของ สหประชาชาติ (United Nations หรือ UN) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คือ การท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่เดินทางมาพักผ่อน และเป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่น มีการจัดการทรัพยากรในรูปแบบที่ตอบสนองต่อความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม ควบคู่ไปกับการปกป้องวัฒนธรรมอันดีงาม รวมไปถึงการดูแลรักษาระบบนิเวศ โดยในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนปลาบ่าแสดงให้เห็นถึงการดำเนินการที่สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2559)

ตัวแปรสำคัญที่ช่วยให้การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่ามีการสร้างความร่วมมือเกิดขึ้น คือ การสื่อสาร เนื่องจากจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารในการสร้างความรู้ความเข้าใจและร่วมกันดำเนินการ โดยพบว่าการสื่อสารมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันไปตามกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นำมาซึ่งการจำแนกและเรียนรู้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การใช้กลยุทธ์และช่องทางการสื่อสารที่แตกต่างกันตามมา (วิภาดา พรสกุลวานิช, 2560) ดังนั้น การใช้รูปแบบและช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจึงเป็นสิ่งสำคัญที่องค์กรควรตระหนัก ซึ่งองค์กรควรวางรูปแบบการสื่อสารให้มีทั้งการสื่อสารแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการผสมผสานกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและชัดเจน และการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียถือเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกองค์กรควรสร้างเนื่องจากทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการทำงาน เรียกว่าเป็นการสื่อสารเชิงบูรณาการ ซึ่งถือว่ามีความจำเป็นเนื่องจากโครงการไม่

สามารถดำเนินได้ด้วยการทำงานของฝ่ายใดเพียงฝ่ายเดียว แต่ทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมือและทำงานประสานกัน (อัจฉรา ปันทรานวงศ์, 2556) ดังนั้น องค์กรที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่า จึงควรนำการสื่อสารเชิงบูรณาการมาใช้ให้มากขึ้น

การสร้างอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นเกิดขึ้นอย่างเข้มแข็งและชัดเจน ด้วยการระบุตัวตนที่มีการเชื่อมโยงกับพื้นที่อาศัย ความผูกพันกับสถานที่ทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย มีความมั่นคง และทำให้รู้สึกว่าเป็นคนของสถานที่นั้นอย่างแท้จริง (Hidalgo, C. & Hernandez, B, 2001) ส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นปลาบ่าเกิดความรู้สึกที่มีต่อตนเองที่ฝังรากลึกมาอย่างยาวนาน ด้วยการมองความเป็นตัวตนว่าเป็นคนของพื้นที่นั้นอย่างแท้จริง ระบุการเป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคม และส่งผลต่อการกำหนดอัตลักษณ์ทางพื้นที่ (Place Identity) ที่ชัดเจนของผู้อยู่อาศัยในชุมชน (Proshansky, M, 1978) ส่วนการรับรู้ของชุมชนท้องถิ่นปลาบ่าที่มีต่อการท่องเที่ยวในชุมชน เกิดจากการแลกเปลี่ยนทางสังคม คือ การที่ชุมชนท้องถิ่นมีความเชื่อว่าพวกเขาได้รับผลกำไร (Benefit) มากกว่าต้นทุน (Cost) ที่ต้องเสียไปในกระบวนการท่องเที่ยว ส่งผลให้มองการท่องเที่ยวในเชิงบวกและนำไปสู่การสนับสนุนการท่องเที่ยวตามมา (Ap, J, 1992)

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันชุมชนปลาบ่าในฐานะชุมชนต้นแบบการจัดการการท่องเที่ยว ยังไม่สามารถบริหารจัดการด้วยตนเองทั้งหมด เนื่องจากยังต้องอยู่ภายใต้การดูแลของ อพท. ซึ่งเปรียบเสมือน “พี่เลี้ยง” ในการจัดการการท่องเที่ยว ดังนั้น เพื่อให้ชุมชนปลาบ่าจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนได้ดีขึ้นและเป็นการบริหารจัดการโดยชุมชนอย่างแท้จริง ควรเพิ่มความรู้และทักษะทางการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ซึ่งอาจอาศัยกลุ่มบุคคลที่สาม (Third Party) เป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Lin, D. & Simmons, D, 2017) โดยชุมชนปลาบ่าอาจใช้ผู้นำชุมชนที่มีความน่าเชื่อถือและมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อยู่อาศัยในชุมชน รวมทั้งรู้จักกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่นเป็นบุคคลที่สาม การมีผู้นำกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็งจะทำให้สามารถประสานขอความสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ได้ (พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่ามีรูปแบบของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือ โดยมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดปัญหา การกำหนดทิศทาง และการนำไปปฏิบัติ ซึ่งมีการพยายามให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอนเข้าไปมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น ทั้งนี้ มีตัวแปรหลักที่มีความสัมพันธ์กันและร่วมกันส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือ ได้แก่ การสื่อสาร การสร้างอำนาจ และการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ โดยตัวแปรสำคัญที่สุดคือ การสื่อสาร เนื่องจากจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการสร้างความรู้ความเข้าใจและ

ร่วมกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย และการสื่อสารยังส่งผลต่อการสร้างอำนาจ การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ การสร้างอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยว การรับรู้และการสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยชุมชนท้องถิ่นมีอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับพื้นที่อาศัยร่วมกับสภาพภูมิประเทศที่แวดล้อมไปด้วยธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ มองความเป็นตัวตนว่าเป็นคนของพื้นที่นั้นอย่างแท้จริง การสร้างอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวยังส่งผลต่อการรับรู้ผลกระทบทางการท่องเที่ยวในด้านบวก และนำไปสู่การสนับสนุนการท่องเที่ยวตามมา ข้อเสนอแนะสามารถแบ่งประเด็นได้ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ 1.1) ควรนำหลักการของการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือไปเป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยว คือการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตามขั้นตอน 3 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดปัญหา การกำหนดทิศทาง และ การนำไปปฏิบัติ 1.2) ควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เนื่องจากเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือ โดยควรมีการแบ่งกลุ่มและวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จุดมุ่งหมาย การสื่อสาร จำแนกกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ กลยุทธ์การสื่อสารที่เหมาะสม 1.3) ควรสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้การขอความร่วมมือเกิดขึ้นง่ายกว่าและเป็นไปด้วยความเต็มใจ และสำหรับองค์กรภาครัฐควรลดทอนอำนาจและสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์เพื่อให้ได้รับความร่วมมือ 2) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย 2.1) ควรเลือกศึกษากับกลุ่มนักท่องเที่ยวร่วมด้วย เพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือได้ตอบสนองความต้องการและเป็นที่พึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวหรือไม่ 2.2) ควรทำการศึกษาการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ให้ชัดเจนถึงการดำเนินการด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือ

เอกสารอ้างอิง

- ดรุณี คำนวนตา และ สุชีพ พิริยสมิทธิ. (2557). ความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารวิชาการ คณะบริหารธุรกิจ, 9 (2), 151-169.
- ตัวแทนจาก ททท. สำนักงานเลย. (7 พฤษภาคม 2563). การสร้างอำนาจในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่า. (นางสาวภัทรศินี แสนสำแดง, ผู้สัมภาษณ์)
- ตัวแทนจาก อพท. สำนักงานพื้นที่เลย. (11 พฤษภาคม 2563). การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่า. (นางสาวภัทรศินี แสนสำแดง, ผู้สัมภาษณ์)
- ตัวแทนจากชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลปลาบ่า. (28 มิถุนายน 2563). การรับรู้ผลกระทบทางการท่องเที่ยวในชุมชนปลาบ่า. (นางสาวภัทรศินี แสนสำแดง, ผู้สัมภาษณ์)

- ตัวแทนจากผู้อยู่อาศัยในชุมชน. (2 กรกฎาคม 2563). การรับรู้ผลกระทบทางการท่องเที่ยวในชุมชนปลาป่า. (นางสาวภัทรศินี แสนสำแดง, ผู้สัมภาษณ์)
- ตัวแทนจากไร่วิมุตติสุขภูเรือ. (1 กรกฎาคม 2563). การสื่อสารเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนปลาป่า. (นางสาวภัทรศินี แสนสำแดง, ผู้สัมภาษณ์)
- พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์. (2557). การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาบ้านโคกไคร จังหวัดพังงา. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal ฉบับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 7 (3), 650-665.
- วิกานดา พรสกุลวานิช. (2560). สื่อใหม่และการจัดการการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2556). เกี่ยวกับเรา. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2562 จาก <http://dasta.or.th/th/aboutus>
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2559). เที่ยวนี้...ที่ไม่เหมือนเดิม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โคคูน แอนด์ โค จำกัด.
- อัจฉรา ปันทรานวงศ์. (2556). สถานภาพของการสื่อสารเชิงบูรณาการในองค์กร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Ap, J. (1992). Residents' perceptions on tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 19 (4), 665-690.
- Beritelli, P. & Laesser, C. (2011). Power dimensions and influence reputation in tourist destinations: Empirical evidence from a network of actors and stakeholders. *Tourism Management*, 32 (6), 1299-1309.
- Czernek, K. et al. (2017). Trust and formal contracts: complements or substitutes? A study of tourism collaboration in Poland. *Journal of Destination Marketing & Management*, 6 (4), 318-326.
- Denzin, N. & Lincoln, Y. (2018). *Handbook of Qualitative Research*. California: SAGE.
- Fyall, A. et al. (2012). Destination collaboration: A critical review of the theoretical approaches to a multi-dimensional phenomenon. *Journal of Destination Marketing Management*, 1 (2), 10-26.
- Hidalgo, C. & Hernandez, B. (2001). Place attachment: conceptual and empirical questions. *Journal of Environmental Psychology*, 21 (3), 273-281.
- Lin, D. & Simmons, D. (2017). Structured inter-network collaboration: Public participation in tourism planning in Southern China. *Tourism Management*, 63 (2017), 315-328.

- Mihalic, T. (2015). Sustainable–responsible tourism discourse: towards ‘responsustable’ tourism. *Journal of Cleaner Production*, 111, 461–470.
- Proshansky, M. (1978). The city and self-identity. The Annual British Psychological Society Conference. *Environment and Behavior*, 10, 147–169.
- Reed, M. (1997). Power relations and community-based tourism planning. *Annals of Tourism Research*, 24 (3), 566-591.
- Salvatore, R. et al. (2018). Tourism transition in peripheral rural areas: Theories, issues and strategies. *Annals of Tourism Research*, 68 (2018), 41-51.
- Wood, D. & Gray, B. (1991). Toward a Comprehensive Theory of Collaborative. *The Journal of Applied Behavioral Science*, 27 (2), 139-162.

การศึกษาการใช้นาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า*

STUDY OF THE UTILIZATION OF DANCE THERAPY TO LESSEN
DEPRESSION AMONG FRIST - YEAR STUDENTS AT RISK OF
DEPRESSIVE DISORDER IN THE FACULTY OF FINE ARTS
AT SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

นุชนารถ รอดสอาด

Nuchanart Rodsaard

ระวีวรรณ วรรณวิไชย

Rawiwan Wanwichai

ปรวัน แพทยานนท์

Porawan Pattayanon

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: mintttswu20@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้นาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้า โดยมุ่งศึกษาในประเด็นการสร้างแผนกิจกรรมนาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้า และศึกษา ผลก่อนหลังการใช้นาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้า โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า จำนวน 24 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่าง ออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 12 คน กำหนดแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงกลุ่มทดลองศึกษาการเปรียบเทียบ ผลก่อนและหลังการทดลองกิจกรรมนาฏกรรมบำบัด ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและทำการ ทดลองจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สถิติ T-test ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างแผนกิจกรรมนาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้า ได้รูปแบบกิจกรรม จำนวน 12 กิจกรรม โดยการมุ่งเน้นการเคลื่อนไหวการรับรู้ของร่างกาย เคลื่อนไหวด้วยอารมณ์และ ความรู้สึก กระบวนการปรับความคิดและพฤติกรรมที่มีความเชื่อต่อความคิดพฤติกรรม

* Received 4 December 2021; Revised 3 January 2022; Accepted 24 January 2022

อารมณ์และสรีระซึ่งใช้เวลาในการทำกิจกรรมจำนวน 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที 2) ผลการทดลองเปรียบเทียบผลการทดลองก่อนและหลังการใช้นาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้า พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองนาฏกรรมบำบัด เท่ากับ 29.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.557 และมีค่าหลังการทดลองและการบำบัดเฉลี่ย 20.67 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.557 โดยพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองการใช้นาฏกรรมบำบัดต่ำกว่า ก่อนการทดลองการใช้นาฏกรรมบำบัดอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: นาฏกรรมบำบัด, ภาวะซึมเศร้า, นิสิตชั้นปีที่ 1, คณะศิลปกรรมศาสตร์

Abstract

The objectives of this research article were to study the use of movement therapy to lessen depression who are at risk of developing depressive disorder. The study focuses on the creation of movement therapy to decrease the risk of developing depressive disorder. The study also aims to study the results before and after the application of therapy to reduce depressive disorder among the first-year students in the Faculty of Fine Arts at Srinakharinwirot University. The sample group consisted of 24 first-year students in the Faculty of Fine Arts at Srinakharinwirot University who were at risk of developing depressive disorder. The sample group was divided into two categories: the experimental and control groups, each consisting of 12 samples. The research on the experimental group compared the outcomes before and after the experiment. The researcher collected the data and conducted experiments using a t-test, statistical mean and standard deviation. The findings were as follows: 1) the creation of a dance therapy plan to reduce depression among the samples, who were at risk of developing depressive disorder, yielded 12 activities that focused on physical movement and perception, movements with feelings and emotions and the process of thought and behavioral adjustment linked to ideas, behavior, emotions, and the body. The activities were performed once a week for 60 minute per week for 12 weeks. According to the consideration of index of item objective congruence (IOC) by qualified experts, they concurred with high satisfaction on the approach and the appropriateness of dance therapy; and 2) the results before and after the use of movement therapy to lessen depression among the first-year students

revealed that the mean of experimental group before therapy was 29.17, with a standard deviation value of 5.557, and the mean of experimental group before the therapy was 20.67 with a standard deviation value of 1.557. It was found that the mean derived after the use of dance therapy was significantly lower than before the therapy by .05.

Keywords: Movement Therapy, Depression, First-year Students, Faculty of Fine Arts

บทนำ

ภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นเป็นปัญหาทางด้านสุขภาพจิตที่เป็นเรื่องสำคัญที่ปรากฏในทั่วโลกซึ่งพบว่า วัยรุ่นต่างประเทศมีความชุกของภาวะซึมเศร้ามากขึ้น สำหรับประเทศไทยพบว่า มีความชุกของภาวะซึมเศร้า ในวัยรุ่นเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ร้อยละ 69.3 (สุนันท์ เสียงเสนาะ, 2560) ภาวะซึมเศร้าจึงส่งผลกระทบต่อวัยรุ่นหลายประการ ได้แก่ ด้านการเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และยังพบว่าอาการซึมเศร้าในวัยรุ่นไม่ชัดเจนเท่ากับผู้ใหญ่และอาจแสดงอาการออกมาในรูปแบบอื่น เช่น ความโกรธ ความก้าวร้าว การหนีเรียน ทำให้ผลการเรียนต่ำ มองโลกในแง่ร้าย ขาดการควบคุมตนเอง โดยพบว่าร้อยละ 45 - 70 ของการฆ่าตัวตายในวัยรุ่นมาจากโรคซึมเศร้า (อิงอร แก้วหวาน, 2550) จากแนวโน้มต่าง ๆ ข้างต้นที่กล่าวมานี้แสดงถึงความรุนแรงของปัญหาที่กำลังทวีขึ้นอย่างรวดเร็ว ถึงกระนั้นก็ตามมีผู้ป่วยเพียง 1 ใน 4 เท่านั้น ที่ได้รับการรักษา ส่วนใหญ่เป็นเพราะความไม่สนใจของผู้ป่วยหรือครอบครัว ภาวะซึมเศร้าสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลเผชิญกับปัญหาวิกฤติในชีวิตที่ไม่สามารถควบคุมหรือแก้ไขเหตุการณ์นั้นได้ และบุคคลที่เกิดความคิดบิดเบือนไปในทางลบ และหากภาวะซึมเศร้าไม่ได้รับการดูแลรักษาที่ถูกต้องเหมาะสมก็จะมีผลกระทบรุนแรงมากขึ้นจนกลายเป็นโรคซึมเศร้า

นาฏกรรมบำบัดเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งที่นำกระบวนการหลักทางด้านนาฏกรรมบูรณาการร่วมกับหลักการทางด้านการบำบัด โดยจากการรายงานทางการแพทย์ได้แนะนำนาฏกรรมบำบัดเพื่อช่วยในการรักษาให้ได้ผลดีขึ้นและสำเร็จผลในหลาย ๆ เรื่อง เช่น พัฒนาการภาพลักษณ์ไปในทางบวก พัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเอง ลดความเครียด ความวิตกกังวล และซึมเศร้า ลดการแยกตัว การเจ็บป่วยเรื้อรังและการเกร็งของกล้ามเนื้อ เพิ่มทักษะการสื่อสาร และส่งเสริมให้รู้ถึงชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (พิณธร ปรัชญานุสรณ์, 2548) นาฏกรรมบำบัดจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปใช้เพื่อการพัฒนาบุคลากร สุขภาพ และการมีชีวิตที่ดีขึ้น ประเด็นที่สำคัญอีกอย่างหลักในการจัดกิจกรรมบำบัดต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยและความต้องการของกลุ่มบุคคล โดยการใช้ศาสตร์ทางด้านศิลปะซึ่งได้แก่ กิจกรรมศิลปศึกษา กิจกรรมดนตรี นาฏศิลป์ หรือนาฏกรรม ศิลปะการแสดง วรรณกรรมและเพลง ถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของการพัฒนามนุษย์อย่างเป็นระบบ โดยเน้นการพัฒนาโดยใช้

มนุษย์เป็นศูนย์กลางพัฒนาทั้งพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เพื่อให้เกิดการรู้เท่าทันต่อสถานการณ์ปัญหากิจกรรมดังกล่าวนี้เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน (จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า, 2554) งานวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางในการสร้างแผนกิจกรรมนาฏกรรมบำบัดเพื่อลดความเสี่ยงภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า ส่งผลไปทิศทางที่ดีขึ้น สามารถปรับสภาพตนเองในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดความสุขทางด้านอารมณ์และส่งผลดีต่อด้านพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแผนกิจกรรมนาฏกรรมบำบัดภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า
2. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมนาฏกรรมบำบัดภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขอบเขตของงานวิจัย กลุ่มประชากร ระยะเวลาในการทำการวิจัย ตัวแปรที่ศึกษา และเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีการศึกษา 2563 ที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาการวิจัยในครั้งนี้เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีการศึกษา 2563 ที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า โดยผ่านการทำแบบสอบถามคัดกรองภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นของศาสตราจารย์ แพทย์หญิง อุมพร ตรังคสมบัติ ฉบับภาษาไทย จำนวน 20 ข้อ และมีค่าคะแนนมากกว่า 22 คะแนนขึ้นไป โดยทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างต้องสมัครใจและยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัย จำนวน 24 คน จากนั้นใช้วิธีสุ่มแบบง่าย โดยแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 12 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 12 คน
3. ระยะเวลาในการทดลอง การศึกษาครั้งนี้ ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โดยใช้ระยะเวลาในการทดลอง จำนวน 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที
4. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ นาฏกรรมบำบัด

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบแผนกิจกรรมนาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้า

5.1 ศึกษาข้อมูลนาฏกรรมบำบัดและการให้คำปรึกษาเพื่อลดภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นนอกระบบครอบครัวและตัวอย่างกิจกรรม จากเอกสารตำรา สารสาร หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์นักการเคลื่อนไหวบำบัด รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรค เพื่อเป็นข้อควรระวังและหลีกเลี่ยงอุปสรรคนั้น

5.2 พัฒนาแผนกิจกรรมกำหนดวัตถุประสงค์ในแต่ละแผนกิจกรรมให้สอดคล้องกับการพัฒนาองค์ประกอบย่อย เพื่อความชัดเจนที่จะสร้างกิจกรรม กำหนดโครงสร้างและรายละเอียดของแผนกิจกรรมนาฏกรรมบำบัดโดยมีรูปแบบการเคลื่อนไหวร่างกายแบบอิสระ จากนั้นจึงดำเนินการสร้างแผนกิจกรรมนาฏกรรมบำบัด เพื่อลดภาวะซึมเศร้าโดยตรวจสอบคุณภาพรูปแบบของนาฏกรรมบำบัดภาวะซึมเศร้าชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า โดยผู้วิจัยทำการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำหลักการและแนวคิดทฤษฎีมาสร้างรูปแบบกิจกรรมแล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาหาข้อดีข้อเสียสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับวัตถุประสงค์และความเที่ยงตรงในการวิจัย (IOC) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้ ให้คะแนน +1 หมายถึง เห็นใจว่ากิจกรรมนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่เห็นใจว่ากิจกรรมนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ให้คะแนน -1 หมายถึง เห็นใจว่ากิจกรรมนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบแล้วนำไปทดลองใช้ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ให้คะแนน 5 ระดับความเหมาะสม มากที่สุด

ให้คะแนน 4 ระดับความเหมาะสม มาก

ให้คะแนน 3 ระดับความเหมาะสม ปานกลาง

ให้คะแนน 2 ระดับความเหมาะสม น้อย

ให้คะแนน 1 ระดับความเหมาะสม น้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ระดับคุณภาพมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ระดับคุณภาพมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ระดับคุณภาพปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ระดับคุณภาพน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ระดับคุณภาพน้อยที่สุด

จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้รูปแบบกิจกรรมที่สมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองจริง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำนาฏกรรมบำบัดที่เป็นกิจกรรม ด้านการเคลื่อนไหวที่มีความสัมพันธ์กับอารมณ์และความรู้สึก ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการแสดงออกและเป็นกระบวนการของกิจกรรมที่จะช่วยลดภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า

5.3 ทดลองนำไปใช้ Try out กับนิสิตคณะศิลปกรรมศาสตร์ที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

5.4 นำผลที่ได้จากการทดลองใช้กิจกรรมไปปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา กิจกรรมแล้วนำไปทดลองต่อไป ได้เป็นแผนกิจกรรมนาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า จำนวน 12 กิจกรรม โดยมีเครื่องมือในการทำกิจกรรมดังนี้

5.4.1.แผนกิจกรรมนาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า

5.4.2.แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นของศาสตราจารย์ แพทย์หญิง มาพร ตรังคมบัติ (CES-D) ฉบับภาษาไทย จำนวน 20 ข้อ

ผลการวิจัย

1. ผลจากการสร้างแผนกิจกรรมนาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า ผู้วิจัยจัดเตรียมกระบวนการในการวางแผนการสร้างกิจกรรมให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อการทำการวิจัย โดยผลหลังจากการทำกิจกรรมนาฏกรรมบำบัดนั้นต้องการให้กลุ่มประชากรที่เข้าร่วมนั้นได้ปลดปล่อยอารมณ์และความรู้สึก และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและกันได้ ซึ่งในทุกๆกิจกรรมจะมีการสรุปและอภิปรายผล โดยกิจกรรมแบ่งเป็น ทั้งหมด 12 กิจกรรม ดังนี้

ช่วงที่ 1 สัปดาห์ที่ 1 – 4 กิจกรรมที่บำบัดด้านพฤติกรรม

กิจกรรมที่ 1 / สัปดาห์ที่ 1 รู้จักฉันรู้จักเธอ

กิจกรรมที่ 2 / สัปดาห์ที่ 2 จิตเป็นนายกายเป็นบ่าว

กิจกรรมที่ 3 / สัปดาห์ที่ 3 นี่แหละคือฉัน

กิจกรรมที่ 4 / สัปดาห์ที่ 4 หน้าต่างของจิตใจ

ช่วงที่ 2 สัปดาห์ที่ 5 – 8 กิจกรรมบำบัดด้านจิตใจ

กิจกรรมที่ 5 / สัปดาห์ที่ 5 สร้างโลกสวยด้วยใจของเรา

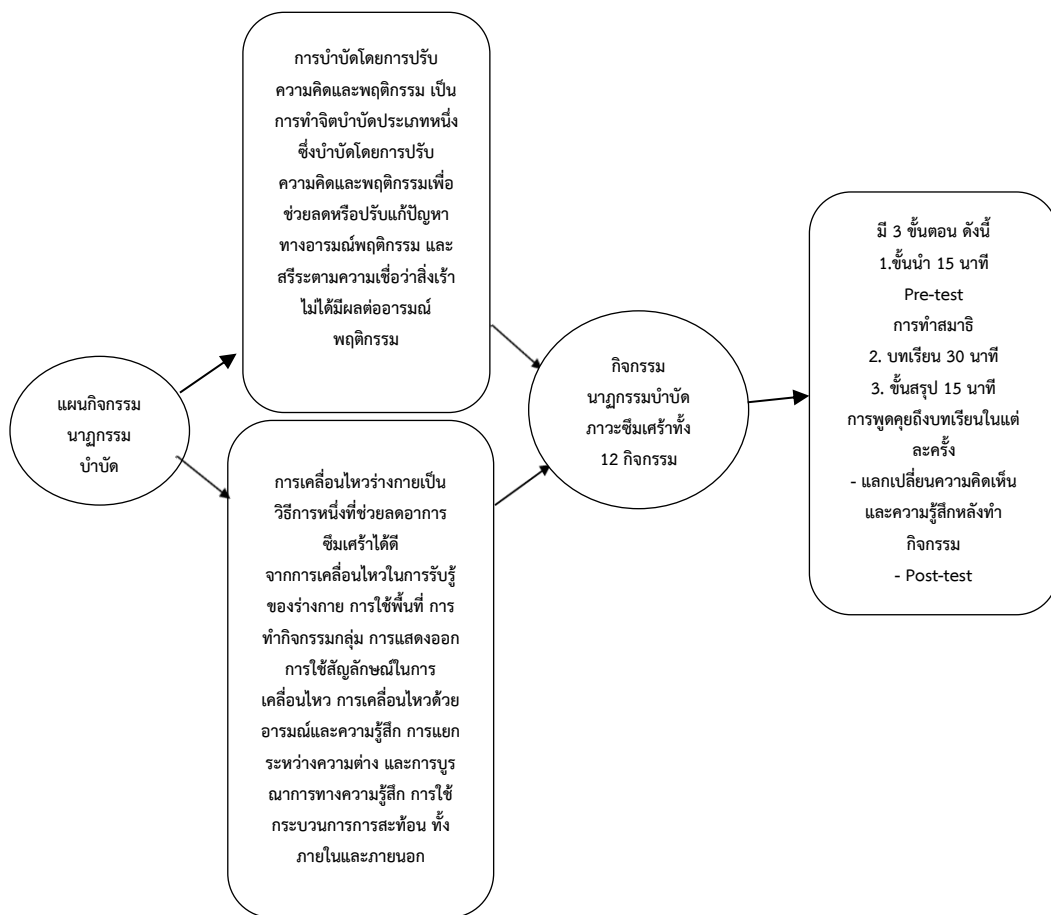
กิจกรรมที่ 6 / สัปดาห์ที่ 6 สร้างสีสันจากความว่างเปล่า

กิจกรรมที่ 7 / สัปดาห์ที่ 7 ท่าทางสื่อใจ

กิจกรรมที่ 8 / สัปดาห์ที่ 8	บอกเล่าเล่าสืบ
ช่วงเวลา 3 สัปดาห์ที่ 9 – 12	กิจกรรมบำบัดด้านความสัมพันธ์ทางสังคม
กิจกรรมที่ 9 / สัปดาห์ที่ 9	สิ่งที่ฉันเป็น
กิจกรรมที่ 10 / สัปดาห์ที่ 10	สะกิดใจ
กิจกรรมที่ 11 / สัปดาห์ที่ 11	ความเป็นตัวตน
กิจกรรมที่ 12 / สัปดาห์ที่ 12	ด้วยรักและผูกพัน

รูปแบบนาฏกรรมบำบัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้บำบัดภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ความเสียงภาวะซึมเศร้า โดยนำหลักการการเคลื่อนไหวร่างกายที่เป็นอิสระผสมผสานกับศาสตร์การเรียนรู้เข้าใจร่างกายและจิตใจที่มีผลต่อพฤติกรรม ผ่านการเคลื่อนไหวประกอบดนตรีและศาสตร์ที่ถนัดของตน ซึ่งใช้เวลาในการทำกิจกรรม จำนวน 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที

ภาพที่ 1 แผนผังการสร้างเครื่องมือนาฏกรรมบำบัดภาวะซึมเศร้า

จากนั้นผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปตรวจสอบประสิทธิภาพหาความเที่ยงตรง และได้มีการแนะนำให้ปรับปรุงแก้ไขตามพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งหมด 3 ท่าน เมื่อพิจารณาตามลำดับพบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 12/12 ถือเป็นค่าเฉลี่ยสูงสุด สรุปได้ว่าผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าองค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบนาฏกรรมบำบัด มีความสอดคล้องกัน และความเหมาะสมของรูปแบบนาฏกรรมบำบัด ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิมีความเหมาะสมในภาพรวม มีค่าดัชนีสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 สรุปได้ว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ารูปแบบนาฏกรรมบำบัดกับวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมเพื่อบำบัดภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้ามีความสอดคล้องกัน

เมื่อผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำนาฏกรรมบำบัด เพื่อลดภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า ไปทดลองใช้ (Try out) กับนิสิตที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้าซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อประสิทธิภาพของเครื่องมือที่นำมาใช้ในการทดลองจริง

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังการทำกิจกรรมนาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	S.D.	T	Sig
Pre-test	12	29.17	5.557	6.344	.000
Post-test	12	20.67	1.557		

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองนาฏกรรมบำบัด เท่ากับ 29.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.557 และมีค่าหลังการทดลองนาฏกรรมบำบัดเฉลี่ย 20.67 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.557 โดยพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองใช้นาฏกรรมบำบัดต่ำกว่าก่อนการทดลองใช้นาฏกรรมบำบัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

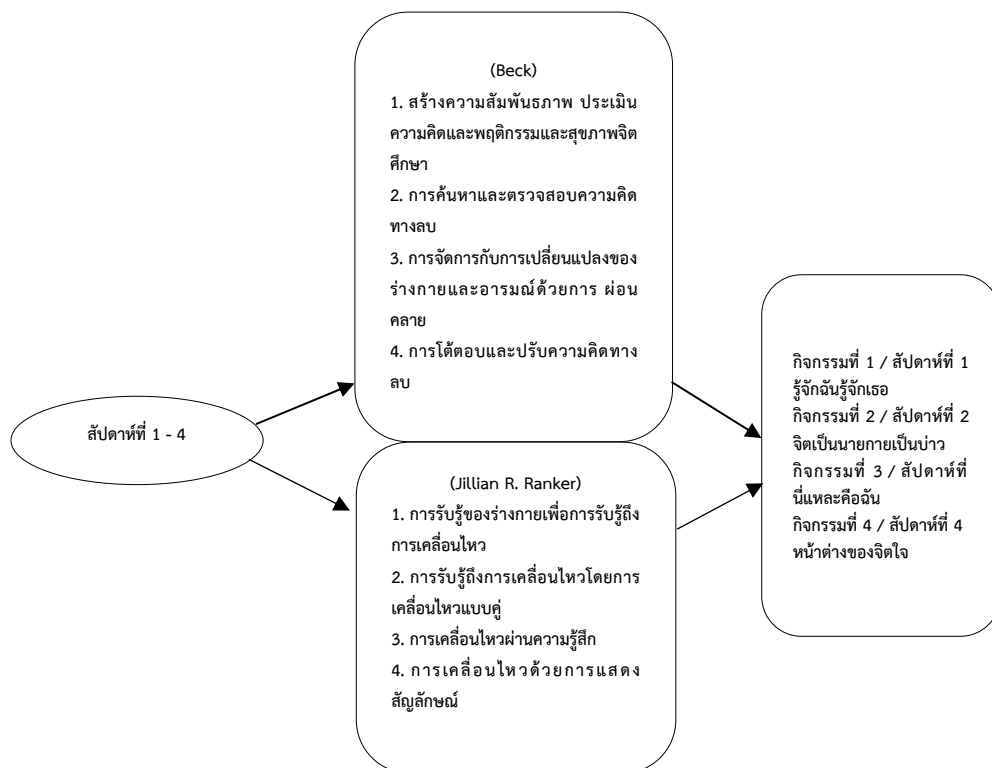
ในการวิจัยเรื่องการศึกษาการใช้นาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้าสามารถอภิปรายผล การวิจัยได้ดังนี้

1. ผลจากการสร้างแผนกิจกรรมนาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า

ซึ่งมีแผนการจัดกิจกรรมดังกล่าวประกอบไปด้วยสาระสำคัญของแผนกิจกรรม กระบวนการ
การจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผล วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ซึ่งรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้าง
ขึ้นเพื่อใช้บำบัดภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนคริน-
ทรวิโรฒ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องนาฏกรรมบำบัดของ Jillian R. Ranker (Jillian R. Ranker,
2016) ในการเชื่อว่าการเคลื่อนไหวนั้นเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งและเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มุ่งเน้น
การพัฒนาในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ภาพให้เกิดการสร้างใจเชื่อใจ การหยั่งรู้ใน
การเข้าใจตนเองและการเข้าใจผู้อื่น โดยมีรูปแบบการเคลื่อนไหวแบบอิสระ การสื่อสาร
ด้วยอวัจนภาษาผ่านการเคลื่อนไหว สีหน้า อารมณ์ สิ่งแวดล้อม สัญลักษณ์ การแสดงที่
มุ่งเน้นการแสดงออกที่แท้จริงออกมา ณ ขณะนั้น บูรณาการกับทฤษฎีการปรับความคิดและ
พฤติกรรมของ Beck (อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย และพีรพนธ์ ลือบุญธวัชชัย, 2553) ที่เป็นการ
บำบัดเชิงรุก เพื่อใช้ในการรักษาโรคทางจิตเวชที่เกิดจากความเชื่อมโยงของความเชื่อกับ
สถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยการบำบัดทางอารมณ์พฤติกรรมที่สอดคล้องไปกับสรีระของผู้ที่ได้รับ
การบำบัด โดยแบ่งขั้นตอนตามหลักนาฏกรรมบำบัด โดยใช้เวลาในการทำกิจกรรม จำนวน 12
สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที โดยมีผลการทดลองกิจกรรมนาฏกรรมบำบัดเพื่อ
ลดภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มี
ความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า ทั้งหมด 12 กิจกรรม โดยผู้วิจัยแบ่งเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 กิจกรรมที่ 1 – กิจกรรมที่ 4 เป็นรูปแบบการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนา
กระบวนการทางด้านร่างกาย เนื่องจากในกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรมนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อการ
สร้างความรับรู้การเคลื่อนไหวของร่างกาย ในกระบวนการเข้าใจตนเองและเปิดเผยตนเองที่
สะท้อนผ่านพฤติกรรม

ภาพที่ 2 แผนผังการสร้างเครื่องมือนาฏกรรมบำบัดภาวะซึมเศร้าในช่วงที่ 1

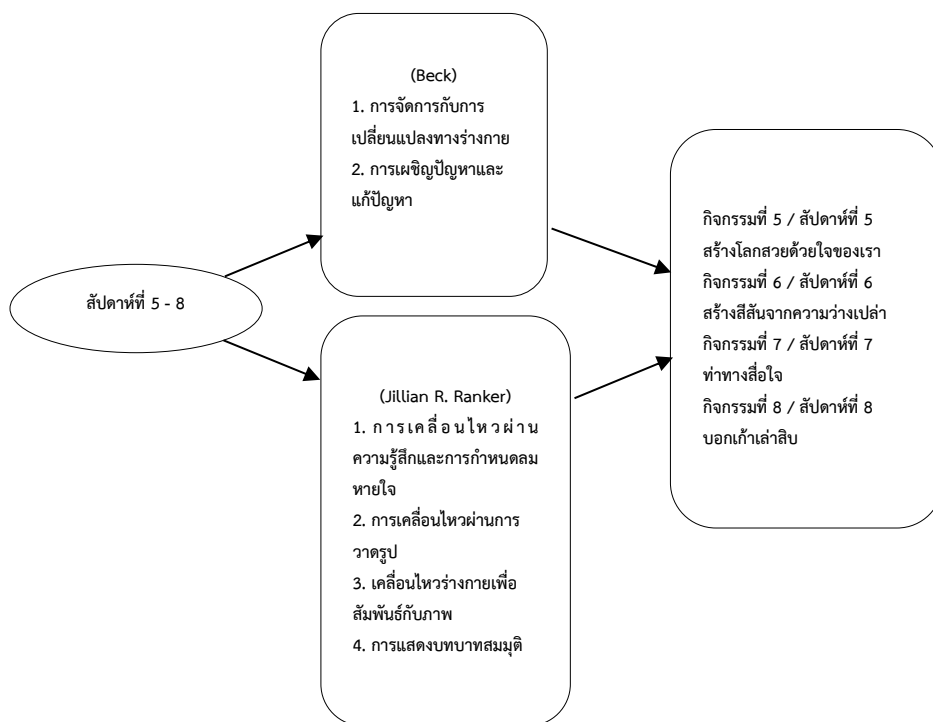
จากการสังเกตการณ์การในการทำกิจกรรม ในช่วงแรกของการทำกิจกรรมซึ่งอยู่ในช่วงกิจกรรมระยะที่ 1 ปรากฏว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้สึกที่ยังคงอยู่ในโลกส่วนตัวค่อนข้างสูง จึงทำให้เห็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาขณะทำกิจกรรมว่าเริ่มมีการสังเกตตนเองมากขึ้น หลังจากทำกิจกรรมได้สักระยะก็เริ่มมีปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่นมากขึ้น จากการแสดงออกทางการแสดงออกในการยิ้ม ส่งสายตา และในการทำกิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสนใจในการเรียนรู้และเข้าใจในการเคลื่อนไหวของร่างกายตนเอง ในขณะที่ทำกิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความนิ่งขึ้นและพัฒนาไปสู่การเปิดเผยการเคลื่อนไหวในแบบของตนเองมากขึ้น พัฒนาการต่อการเข้าใจตนเองทางสภาวะทางร่างกายก็เริ่มชัดเจนขึ้น จากการเริ่มมองดูร่างกายตนเองและสังเกตผู้อื่น และหลังจากการทำกิจกรรมในครั้งที่ 4 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น จากการเริ่มการใช้ร่างกายเป็นสื่อต่อการเปิดเผยตนเอง เช่น มีการยิ้ม ส่งสายตามีการสัมผัสซึ่งกันและกัน และการเริ่มกอดให้กำลังใจกันและกัน

จากการสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทำให้ค้นพบว่า ในการทำกิจกรรมในช่วงที่ 1 กิจกรรมที่ 1 - กิจกรรมที่ 4 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีพัฒนาการไปในทิศทางที่ดีขึ้น ในเรื่องการรับรู้การเข้าใจตนเองและผู้อื่นจนพัฒนาไปสู่การยอมเปิดเผยตัวตนมากขึ้น “รู้สึกเข้าใจตัวเองมาก

ขึ้นหลังจากการที่ได้หยุดอยู่กับตัวเอง เวลาที่ไม่ได้เล่นโทรศัพท์ทำให้มีเวลาได้ทำความรู้จักตัวเองมากขึ้น รู้ว่าตัวเองรู้สึกอะไร คิดอะไร และนอกจากเห็นตัวเองชัดเจนขึ้นก็ยังรู้สึกว่ามิเพื่อนอยู่ข้าง ๆ ไม่ได้อยู่คนเดียว เห็นคนอื่นชัดเจนขึ้นด้วย” (AM01, ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะที่ทำกิจกรรม, 2563) มีมุมมองการมองพฤติกรรมต่อตนเองและผู้อื่นชัดเจนขึ้นจากการแสดงออกทางร่างกายในบริบทต่าง ๆ มีความเข้าใจต่อพฤติกรรมทางร่างกายนั้น ๆ มากขึ้น จนนำไปสู่การตอบรับซึ่งกันและกันผ่านบริบททางพฤติกรรม สอดคล้องกับ Koch, S. C. et al. ที่กล่าวว่า การตอบสนองทางสรีระวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวร่างกายไปสู่การออกกำลังกายนั้น เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของสารสื่อประสาททำให้การเต้นรำที่ใช้ความสัมพันธ์ของสรีระและชุดความคิดสามารถบำบัดทางจิตใจได้ดี (Koch, S. C. et al, 2007) และสอดคล้องกับ Mala, A. et al. กล่าวว่า การเต้นรำสามารถลดการแยกตัว การถอนตัวจากสังคม ความไม่แยแส ไม่สามารถสัมผัสกับความสุข และความบกพร่องในการควบคุมความสนใจและสร้างความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันได้ (Mala, A. et al, 2012)

ช่วงที่ 2 กิจกรรมที่ 5 – กิจกรรมที่ 8 เป็นรูปแบบการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาระบวนการทางด้านจิตใจในการส่งเสริมการมองโลกในเชิงบวกแม้ว่าเจอปัญหาอะไรก็ตามก็สามารถหาทางออกจากปัญหานั้นได้ เข้าใจในอารมณ์และความรู้สึกของตนและผู้อื่น พัฒนาจิตใจของตนให้เกิดความสุขจากสิ่งที่ได้ทำด้วยตนเอง

ภาพที่ 3 แผนผังการสร้างเครื่องมือนาฏกรรมบำบัดภาวะซึมเศร้าในช่วงที่ 2

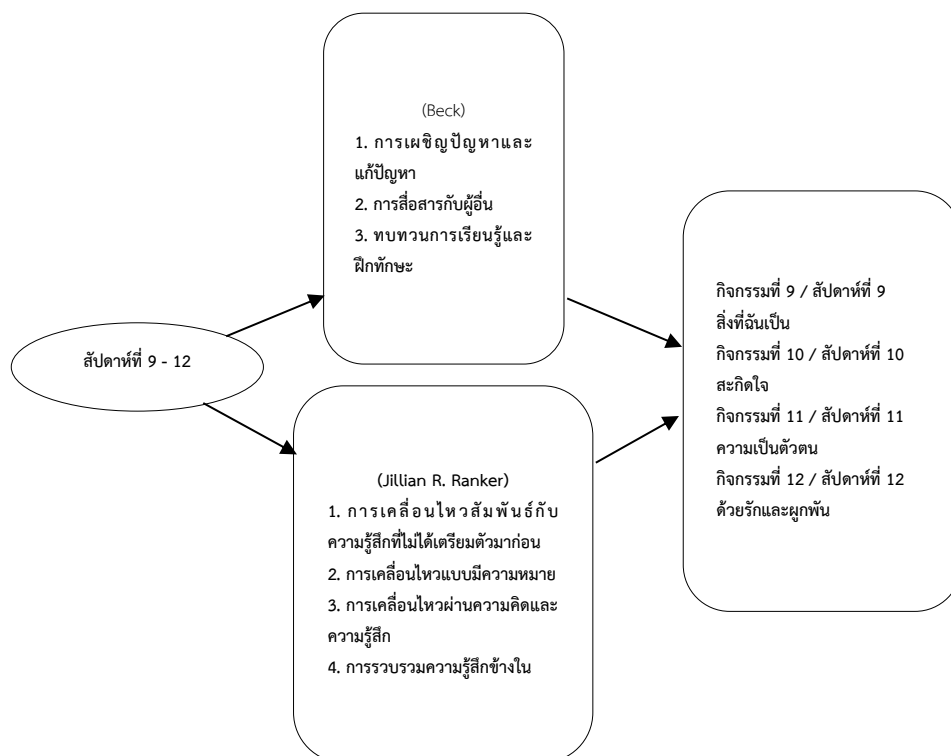

จากการสังเกตการณ์การในการทำกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม ในช่วงที่ 2 นั้น พบว่า ผู้เข้าร่วมการวิจัยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในการรับรู้ความรู้สึกที่อยู่ข้างในและส่งผลให้การแสดงออกมานั้นเป็นไปในเชิงบวกมากขึ้น มีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นกับคนรอบข้างและต่อตนเอง เกิดการยอมรับต่อความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้อย่างดี เนื่องจากในขณะทำกิจกรรมมีการพยายามตอบสนองซึ่งกันและกันต่อความรู้สึกที่เกิดในการทำกิจกรรมผ่านการเคลื่อนไหวท่าทางต่าง ๆ พัฒนาการทางด้านจิตใจที่เกิดขึ้นนั้นสังเกตได้ว่าเป็นไปในทิศทางที่ดี เนื่องจากในการทำกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความชัดเจนต่อความรู้สึก เข้าใจและยอมรับความรู้สึกนั้นได้ดี ทั้งต่อความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่อตนเองและผู้อื่น พยายามแก้ไขปัญหาต่อการจัดการกับพฤติกรรมที่แสดงออกทางอารมณ์ในด้านลบเพิ่มความเข้าใจในอารมณ์ด้านบวกและพัฒนาไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรม

จากการสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทำให้ค้นพบว่าในการทำกิจกรรมในช่วงที่ 2 กิจกรรมที่ 5 – กิจกรรมที่ 8 นั้น ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการยอมรับและทำความเข้าใจในอารมณ์และความรู้สึกที่ไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีการยอมรับต่อความรู้สึกนั้น ๆ และมีวิธีในการจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างดี “เข้าใจสิ่งที่ตัวเองรู้สึกและเข้าใจความรู้สึกของเพื่อน ๆ มากขึ้น และได้ลองพยายามปรับแก้ไขหาวิธีการไม่ให้ตัวเองเป็นทุกข์และออกจากความทุกข์ได้เร็ว หวออะไรเพื่อคลายเครียด และหาเพื่อนอยู่ข้าง ๆ” (AW02, 2563); (AW06, 2563); (AM01, 2563) นอกจากนั้นยังพบว่าเกิดความรู้สึกที่เห็นใจต่อผู้อื่นมากขึ้น และมีความเข้าใจตนเองยอมรับตนเอง

ซึ่งสอดคล้องกับ Tanenbaum, S. J. et al. กล่าวว่า การตระหนักรู้และการเชื่อมโยงร่างกายตนเอง การยอมรับตนเอง ส่วนการปิดกั้นตนเองและการทำกิจกรรมซ้ำซากลดลง รวมทั้งอาการความเจ็บปวด มีการผ่อนคลาย เพิ่มกำลังใจและความสุขตระหนักรู้ในเรื่องของประสบการณ์อันหลากหลายและเข้าใจอย่างลึกซึ้งในความสัมพันธ์กับคนอื่นมากขึ้น (Tanenbaum, S. J. et al., 1996)

ช่วงที่ 3 กิจกรรมที่ 9 – กิจกรรมที่ 12 เป็นรูปแบบการทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และการเพิ่มพูนทักษะอยู่ร่วมกันในสังคม ในการเข้าใจบริบททางสังคมและตนเอง

ภาพที่ 4 แผนผังการสร้างเครื่องมือนาฏกรรมบำบัดภาวะซึมเศร้าในช่วงที่ 3

จากการสังเกตการณ์การในการทำกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม ในช่วงที่ 3 พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการแสดงออกทางร่างกายมากขึ้น มีการสัมผัสซึ่งกันและกันมากขึ้น นอกจากการส่งสายตา ยิ้ม แล้วยัง ภาษาทางกายที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยใช้ก็ชัดเจนขึ้น มีการกอด การตบ บ่า ไหล่ ในการแสดงความรักความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ในการทำกิจกรรมนั้นเพิ่มมากขึ้นจากการที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยเปิดเผยตัวตนซึ่งกันและกัน และมีการกล้าแสดงท่าทางบางอย่างออกซึ่งท่าทางเหล่านั้นสะท้อนความเป็นตัวของตัวเองได้อย่างชัดเจน และการรู้จักการยอมรับซึ่งกันและกัน พยายามเข้าใจซึ่งกันและกัน การสร้างความสัมพันธ์เกิดขึ้นชัดเจนมากจากการสังเกตในการทำกิจกรรม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การรูสึกเห็นเข้าใจเข้าใจซึ่งกันและกัน

จากการสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทำให้ค้นพบว่าในการทำกิจกรรมในช่วงที่ 3 กิจกรรมที่ 9 - กิจกรรมที่ 12 มีความสัมพันธ์ที่ดีเกิดขึ้นจากการเริ่มเป็นกันเองมากขึ้น เปิดเผยตัวตน และมีการแสดงออกที่ชัดเจนทั้งต่อตนเองและผู้อื่น “รูสึกสนุกที่มีเพื่อนอยู่ด้วย ดีใจที่ได้เข้าทำกิจกรรม ทำให้มีเพื่อนเยอะขึ้น ได้เรียนรู้เพื่อนสาขาวิชาอื่น ๆ” มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเกิดมิตรภาพที่ดีเกิดขึ้น

จากการศึกษานาฏกรรมบำบัด พบว่ามินกวีจ้ยและนักวิชาการให้ความสนใจเกี่ยวกับสุขภาพจิตมากขึ้นเนื่องจากบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ผู้ป่วยทางด้านจิตเวชมากขึ้น โดยการนำเอาศาสตร์ทางด้านนาฏกรรมหรือการเคลื่อนไหวร่างกายที่เกี่ยวข้องกับการทำเต้นหรือท่าทางการเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับอารมณ์และความรู้สึกเพื่อรักษาความบกพร่องในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำกล่าวของ ศรียา นิยมธรรม กล่าวถึง แนวทางนาฏกรรมบำบัดมักถูกนำมาช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาทางด้านจิตเวช เช่น ความกังวล ความเครียด และซึมเศร้า หรือมีปัญหากับความสัมพันธ์กับผู้อื่นตลอดจนนำมาบำบัดอาการรุนแรงบางอย่าง (ศรียา นิยมธรรม, 2545)

2. ผลก่อนและหลังการใช้นาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า ของกลุ่มทดลองพบว่า จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองนาฏกรรมบำบัด เท่ากับ 29.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.557 และมีค่าหลังการทดลองนาฏกรรมบำบัดเฉลี่ย 20.67 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.557 โดยพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองใช้นาฏกรรมบำบัดต่ำกว่าการก่อนการทดลองใช้นาฏกรรมบำบัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tanenbaum, S. J. et al. ที่ศึกษาเรื่องความสนใจในการเคลื่อนไหวร่างกาย: การศึกษาแบบค้นหาค้นคว้าด้วยตนเองโดยความรู้สึกที่เกิดขึ้นเองในใจบนพื้นฐานของร่างกาย มีกลุ่มผู้หญิง 5 คน เข้าร่วมใน 5 ครั้ง ผลการวิจัยพบว่า 4 ใน 5 ของผู้เข้าร่วมมีการบำบัดรักษาที่ดีขึ้น เพิ่มขึ้นของการตระหนักรู้และการเชื่อมโยงร่างกายตนเอง การยอมรับตนเอง ส่วนการปิดกั้นตนเองและการทำกิจกรรมซ้ำซากลดลง รวมทั้งอาการความเจ็บปวด มีการผ่อนคลาย เพิ่มกำลังใจและความสุขตระหนักรู้ในเรื่องของประสบการณ์อันหลากหลายและเข้าใจอย่างลึกซึ้งในความสัมพันธ์กับคนอื่นมากขึ้น (Tanenbaum, S. J. et al., 1996) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาหนัน กฤษณมรณย์ ที่กิจกรรมบำบัดทางดนตรีส่งผลต่อการพัฒนาการด้านการสื่อความหมาย และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ผ่านการเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย (ปาหนัน กฤษณมรณย์, 2563)

จากผลการทดลองนาฏกรรมบำบัดภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า กล่าวได้ว่า กิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้หลักการการเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระ ตามแนวคิดของ Jillian R. Ranker ที่มุ่งเน้นการพัฒนาในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ภาพให้เกิดการสร้างการเชื่อใจ การหยั่งรู้ในการเข้าใจตนเองและการเข้าใจผู้อื่น บุรณาการกับทฤษฎีการปรับความคิด (Jillian R. Ranker, 2016) และพฤติกรรมของ Beck (อรรถพรณ ลือบุญธวัชชัย และพิรพนธ์ ลือบุญธวัชชัย, 2553) ที่เป็นการบำบัดเชิงรุก เพื่อใช้ในการรักษาโรคทางจิตเวชที่เกิดจากความเชื่อมโยงของความเชื่อกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยการบำบัดทางอารมณ์พฤติกรรมที่สอดคล้องไปกับสรีระของผู้ที่ได้รับการบำบัด สามารถทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั้นมีพัฒนาการทางด้านจิตใจที่ดีขึ้น เกิดการ

เรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์ในหมู่คณะและสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกันได้ดีขึ้น ยอมเปิดใจรับฟังผู้อื่นและเข้าใจในตนเอง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการวิจัยในเรื่อง การศึกษาการใช้นาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้า ของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า นั้นแสดงให้เห็นว่า การเยียวยารักษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาทางอารมณ์และสุขภาพจิต เราเรียกว่า “จิตบำบัด” การเยียวยาด้วยจิตบำบัดนี้อาจมีการนำเอาศิลปะ การละคร นาฏศิลป์ หรือดนตรี เข้ามามีส่วนร่วมในการเยียวยารักษาผู้ป่วยด้วย ดังนั้นนาฏศิลป์บำบัด ก็คือ การบำบัดประเภทหนึ่งที่ใช้การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างเป็นอิสระที่มีความสัมพันธ์กับอารมณ์ความรู้สึกร่วมกับหลักการทางจิตบำบัด เพื่อช่วยส่งเสริมด้านการรับรู้ตนเองทั้งอารมณ์และจิตใจ ไปพร้อมกับการเคลื่อนไหวร่างกาย นาฏศิลป์บำบัดถูกนำไปใช้เพื่อการรักษาในหลาย ๆ ด้าน เช่น การส่งเสริมด้านสุขภาพกาย มีการนำนาฏศิลป์บำบัดไปใช้ในเรื่องของการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ พัฒนาการทรงตัวในผู้สูงอายุ พัฒนาการทรงตัวและการควบคุมการเคลื่อนไหวในผู้ป่วยพาร์กินสัน เป็นต้น ส่วนทางด้านการส่งเสริมสุขภาพใจ พบว่ามีการนำนาฏศิลป์บำบัดไปใช้เพื่อลดความเครียด ความวิตกกังวล ภาวะซึมเศร้า และการจัดการอารมณ์ของตนเอง เป็นต้น นาฏศิลป์บำบัดเป็นแนวทางการหนึ่งของจิตบำบัดที่สามารถใช้ได้กับบุคคลในทุกช่วงวัย ทั้งบุคคลที่ต้องการการดูแลโดยเฉพาะ คู่รัก ครอบครัว หรือกลุ่มผู้มีความต้องการพิเศษต่าง ๆ เป็นประโยชน์ทั้งสุขภาพกาย สุขภาพใจ และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีมีความสุข ดังนั้นนาฏศิลป์บำบัดสามารถใช้เป็นแนวทางในการเยียวยารักษาสุขภาพใจของผู้ที่มีภาวะซึมเศร้าได้ในต่างประเทศพบว่ามีงานวิจัยหลายเล่มที่มีการศึกษาในเรื่องนี้ และผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า ให้ผลในทางบวกสำหรับผู้ที่มีภาวะซึมเศร้า ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ 1) ผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมนาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้านั้นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจต่อผู้ที่มีภาวะซึมเศร้า รวมทั้งรูปแบบการทำกิจกรรมในทุก ๆ ขั้นตอน ควรมีการเตรียมการและปรึกษามือและนักจิตวิทยาในการทำกิจกรรม ควรมีความตั้งใจต่อการทำกิจกรรมในทุก ๆ ขั้นตอน และมีความรู้และพร้อมถ่ายทอดความรู้ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานไปถึงขั้นพัฒนาตามลำดับเพื่อให้การจัดกิจกรรมบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ 2) การนำกิจกรรมนาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้าไปใช้ ควรศึกษาและทำความเข้าใจกับกลุ่มตัวอย่าง ศึกษาประเภทของกิจกรรม แล้วนำเครื่องมือทุกขั้นที่ผู้วิจัยร่วมด้วย ได้แก่ แบบวัดภาวะซึมเศร้าของศาสตราจารย์ แพทย์หญิงอุมพร ตรีศกสมบัติ (CES-D) เพื่อหาค่าระดับภาวะซึมเศร้า รูปแบบแผนและกิจกรรมนาฏกรรมบำบัดต่อภาวะซึมเศร้า เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและประสิทธิภาพสูงสุด 3) ผู้จัดกิจกรรมควรทำความเข้าใจในรูปแบบและแผนกิจกรรมให้ชัดเจนถึงเรื่องการได้ประโยชน์ของผู้เข้าร่วมการวิจัย 4) ในการใช้กิจกรรมนาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้าในครั้งนี้ เป็นการใช้กับกลุ่ม

ตัวอย่างนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า แต่ไม่ได้พบว่าเป็นโรคซึมเศร้า และไม่ควรทำกิจกรรมนี้ต่อผู้ที่เป็โรคซึมเศร้า เพราะเนื่องจากอาจจะทำให้ประสบปัญหาในการปรับตัวและขาดสติ ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ และอาจจะเป็นอันตรายต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนอื่น เนื่องจากการเป็นโรคซึมเศร้าต้องอยู่ในการควบคุมดูแลโดยแพทย์ผู้ชำนาญ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผลของการวิจัยเรื่องการศึกษาการใช้นาฏกรรมบำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้าของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า ปรากฏผลของค่าภาวะซึมเศร้าที่ลดลงจึงทำให้คาดว่าถ้าการทำวิจัยในครั้งต่อไป โดยใช้ศิลปกรรมแขนงอื่น ๆ ในการบำบัดผู้ที่มีภาวะซึมเศร้าน่าจะส่งผลไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะนาฏศิลป์บำบัด (Dance Therapy) อาจจะเป็นอีกสาขาหนึ่งที่ช่วยบำบัดภาวะซึมเศร้าได้ด้วย เนื่องจากมุ่งเน้นไปที่ระเบียบร่างกายมากกว่านาฏกรรมบำบัด (Movement Therapy) ที่เน้นไปที่การเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับหลักจิตวิทยา

เอกสารอ้างอิง

- จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า. (2554). กิจกรรมศิลปกรรมบำบัดเพื่อฟื้นฟู เยียวยา ผู้ประสบอุทกภัย. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ, 13 (1), 24-26.
- ปาหนัน กฤษณมย์. (2563). ผลของกิจกรรมดนตรีบำบัดต่อความสามารถในการรับรู้และตอบสนองต่อดนตรี พัฒนาการ และคุณภาพชีวิตของเด็กออทิสติก. วารสารปาริชาติ, 33(2), 168-181.
- พิณธร ปรัชญาสุรณ. (2548). ผลของนาฏกรรมบำบัดต่อคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพจิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรียา นิยมธรรม. (2545). สารานุกรมศึกษาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุนันท์ เสียงเสนาะ. (2560). อิทธิพลของปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลต่อภาวะซึมเศร้าของวัยรุ่นตอนปลาย. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรพรรณ ลือบุญวัชชัย และพีรพนธ์ ลือบุญวัชชัย. (2553). การบำบัดรักษาทางจิตสังคมสำหรับโรคซึมเศร้า. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิงอร แก้วหวาน. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าของวัยรุ่น อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- AM01. (8 ธันวาคม 2563). ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะที่ทำกิจกรรม. (นางสาวนุชนารถ รอดสอาด, ผู้สัมภาษณ์)
- AM01. (1 ธันวาคม 2563). ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะที่ทำกิจกรรม. (นางสาวนุชนารถ รอดสอาด, ผู้สัมภาษณ์)
- AW02. (8 ธันวาคม 2563). ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะที่ทำกิจกรรม. (นางสาวนุชนารถ รอดสอาด, ผู้สัมภาษณ์)
- AW06. (8 ธันวาคม 2563). ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะที่ทำกิจกรรม. (นางสาวนุชนารถ รอดสอาด, ผู้สัมภาษณ์)
- Jillian R. Ranker. (2016). Is Dance/Movement Therapy an Effective Treatment for Depression in Students? In The Degree of Master of Science In Health Sciences – Physician Assistant. Philadelphia College of Osteopathic Medicine.
- Koch, S. C. et al. (2007). The joy dance Specific effects of a single dance intervention on psychiatric patients with depression. The Arts in Psychotherapy, 34(2007), 340–349.
- Mala, A. et al. (2012). Dance/ Movement Therapy (D/ MT) for depression: A scoping review. The Arts in Psychotherapy, 39(4), 287-295.
- Tanenbaum, S. J. et al. (1996). Mindfulness in movement: An exploratory study of body-based intuitive knowing. Newton, Massachusetts: Massachusetts School of Professional Psychology.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชัน
เซเวนเดลิเวอรี่ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*
THE INFLUENCE OF CASUAL FACTORS REPURCHASING INTENTION
ON SEVEN DELIVERY APPLICATION OF CONSUMERS
IN BANGKOK AND ITS VICINITY

ภูวนตร รักการดี

Phuwanet Rakkandee

สุมามาลย์ ปานคำ

Sumaman Pankham

วิทยาลัยนวัตกรรมดิจิทัลเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยรังสิต

College of Digital Innovation Technology, Rangsit University, Thailand

E-mail: sumaman.p@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลิเวอรี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และเพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำ สินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลิเวอรี่ การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่เคยซื้อสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลิเวอรี่อย่างน้อย 2 ครั้งขึ้นไปและพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 399 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบบโควตา เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามออนไลน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และโมเดลสมการโครงสร้างใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเพื่อหาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปร ผลการวิจัยพบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ 2) ด้านการรับรู้คุณภาพสินค้า 3) ด้านการรับรู้ความเหมาะสมของราคา 4) ด้านความพึงพอใจ 5) ด้านความไว้วางใจ และ 6) ด้านความตั้งใจซื้อซ้ำ และโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) = 521.86, ค่า CMIN/df 1.41, ค่าองศาอิสระ (df) = 369, ค่า GFI = 0.92, ค่า AGFI = 0.90, ค่า SRMR = 0.03, ค่า RMSEA = 0.03 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ = 0.96 แสดงว่าตัวแปร

* Received 4 December 2021; Revised 26 January 2022; Accepted 28 January 2022

ในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลิเวอรี่ได้ร้อยละ 96 และปัจจัยด้านความไว้วางใจ ด้านความพึงพอใจ ด้านการรับรู้คุณภาพ การบริการมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำ ตามลำดับ

คำสำคัญ: เซเว่นเดลิเวอรี่, การรับรู้ถึงคุณภาพสินค้า, อิทธิพล, ความตั้งใจซื้อซ้ำ

Abstract

The objectives of this research article were to develop and validate the consistency of a causal of relationship model of the customer's repurchasing intention in online shopping on seven delivery Application in Bangkok and Its Vicinity and to study the influence of casual factors repurchasing intention on seven delivery Application of consumers in Bangkok and Its Vicinity. This is quantitative research by collecting and analyzing numerical data by using online questionnaires from 399 consumers living in Bangkok and Metropolitan regions who purchased the goods on 7- eleven Delivery Application at least 2 times. Data analysis from online questionnaire is to find out the frequency, the percentage and the structural equation model. The research found out the causal relationship model of these 6 factors of development; such as 1) perceived service quality 2) perceived product quality 3) perceived price fairness 4) customer satisfaction 5) trust 6) repurchase intention. The model is in accordance with the obvious data by considering Chi-Square (χ^2) = 521.86, degree of freedom (df)= 369, CMIN/df 1.41, GFI = 0.92, AGFI = 0.90, SRMR = 0.03, RMSEA = 0.03, Forecasting coefficient = 0.96. The variable in this model can explain the variance of customer repurchase intention on seven eleven delivery Application about 96 percent and the factors of trust and customer satisfaction for the perceived product quality can influence the customer repurchase intention in sequence.

Keywords: Seven Delivery, Perceived Product Quality, Influence, Repurchase Intention

บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วโลก ทำให้ผู้คนเกิดการเรียนรู้ รับรู้และปรับตัวเพื่อให้ตนเองพัฒนาตามเทคโนโลยี

ที่เปลี่ยนไป อีกทั้งปัจจุบันอินเทอร์เน็ตมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ในฐานะช่องทางการติดต่อสื่อสารอันทรงพลัง และมีประสิทธิภาพสูง ทำให้การใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นที่แพร่หลายมากขึ้นทั้งในภาคครัวเรือน เศรษฐกิจ คมนาคม และด้านอื่น ๆ อีกมากมาย ความนิยมของอินเทอร์เน็ตที่มากขึ้น ส่งผลให้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เจริญเติบโตอย่างก้าวกระโดด รวมถึงภาคเศรษฐกิจ ภาครัฐ และเอกชน หรือแม้แต่ธุรกิจภาคครัวเรือนในแต่ละชุมชนจะต้องช่วงชิงความได้เปรียบทางธุรกิจที่มีการแข่งขันกันอย่างหนักหน่วงขึ้นตามเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้น (นพดล สานคศิริกรณ, 2558)

ปัจจุบันธุรกิจต่าง ๆ จึงเริ่มมีการปรับตัวตาม โดยเฉพาะในกลุ่มธุรกิจอีคอมเมิร์ซ และธุรกิจบริการส่งซื้ออาหารออนไลน์ (Online Food Delivery) แต่ถึงแม้สมาร์ตโฟนจะมีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนไทยมากขึ้น แต่กลุ่มธุรกิจอีคอมเมิร์ซ และธุรกิจบริการส่งซื้ออาหารออนไลน์ ส่วนใหญ่ยังคงดำเนินธุรกิจอยู่บนโลกออฟไลน์เป็นหลัก โดยเมื่อเทียบสัดส่วนแล้วกลุ่มธุรกิจอีคอมเมิร์ซ มีส่วนแบ่งทางการตลาดเพียงร้อยละ 3.8 ของกลุ่มธุรกิจค้าปลีกของไทย และธุรกิจบริการส่งซื้ออาหารออนไลน์ มีส่วนแบ่งทางการตลาดเพียงร้อยละ 4.9 ของตลาดธุรกิจร้านอาหารทั้งหมดในประเทศไทย โอกาสทางการตลาดจึงยังมีอีกมากของธุรกิจแบบ Online ไป Offline หรือ O2O โดยช่องทางออนไลน์มาช่วยแก้ปัญหาข้อจำกัดด้านเวลา และงบประมาณรวมถึงอำนวยความสะดวก และสร้างทางเลือกในการเข้าถึงสินค้า และบริการในชีวิตประจำวันได้อย่างครอบคลุมไม่ว่าจะเป็นด้านร้านอาหาร การค้า สินค้าอุปโภคบริโภค การรับ-ส่งสินค้า การเดินทาง และการท่องเที่ยว (ร่ำไพพรรณ พุฒธรรม, 2557)

เซเว่น อีเลฟเว่น ในปัจจุบันมีจำนวนสาขารวมกว่า 12,000 สาขา เพื่อตอบสนองต่อความสะดวกให้กับลูกค้าทั่วประเทศ ทางบริษัทจึงมีการเปลี่ยนจาก Food Store มาสู่ All Convenience เพื่อบริการความสะดวกให้กับทุกคน และเมื่อมาถึงปี 2020 ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงไป ทำให้วิถีชีวิตของผู้คนเปลี่ยน ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยน รวมทั้งคู่แข่งที่ต้องปรับตัวตามพฤติกรรมของผู้บริโภค การทำธุรกิจจึงต้องสร้างสรรค์บริการใหม่ ๆ เพื่อรองรับความต้องการของลูกค้า โดยเฉพาะเมื่อโลกต้องเจอกับมรสุมทางเศรษฐกิจและการเกิดโรคระบาดโดยเฉพาะโควิด-19 สิ่งที่เกิดขึ้นตามมา ก็คือ วิถีชีวิตใหม่ (New Normal) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ทั่วโลก เซเว่น อีเลฟเว่น เคยมองและวางแผนไว้ว่า สิ่งที่จะทำให้เกิดขึ้นในอีก 5 ปี แต่ตอนนี้มันลดลงเหลือภายในเวลาไม่กี่เดือนแต่ในวิกฤตก็ย่อมมีโอกาสเสมอ เพราะฉะนั้นเซเว่น อีเลฟเว่น จึงปรับตัวได้ไวเพื่อตอบสนองต่อธุรกิจที่เปลี่ยนไป การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้น ทำให้เซเว่น อีเลฟเว่น เรียนรู้ว่าผู้ที่เจอปัญหาล้วนหันเข้ามาใช้เทคโนโลยีทั้งสิ้น จากสิ่งที่เกิดขึ้นนี้เอง เซเว่น อีเลฟเว่น จึงต้องปรับการให้บริการในรูปแบบใหม่ ที่เรียกว่า ออลส์ ออนไลน์ (ALL Online) โดยมีสโลแกน “สะดวกครบจบที่เดียว” พร้อมทั้งเสริมการบริการ เซเว่นเดลิเวอรี่ จัดส่งสินค้าถึงมือลูกค้าถึงบ้าน ผ่านแอปพลิเคชันเซเว่นเดลิเวอรี่ เพื่อให้ลูกค้าได้รับประสบการณ์ใหม่และสะดวกทุกการซื้อสินค้า

สะดวกทุกบริการ สะดวกทุกที่และสะดวกทุกเวลา เพื่อรองรับความต้องการของลูกค้าในทุกชุมชนนอกจากนี้บริษัทยังได้ร่วมโครงการช้อปดีมีคืน ซึ่งลูกค้าที่ซื้อสินค้าภายในร้านเซเว่นอีเลฟเว่น ทั่วประเทศหรือจะซื้อสินค้าผ่าน เซเว่นเดลิเวอรี่ ออลล์ ออนไลน์ และสินค้าออนไลน์จาก 24 ชั่วโมง สามารถขอใบกำกับภาษีเพื่อลดหย่อนได้ไม่เกิน 30,000 บาทในปีภาษี 2563 ตามนโยบายภาครัฐตั้งแต่วันที่ 23 ตุลาคม ถึง วันที่ 31 ธันวาคม 2563 (ยุทธศักดิ์ ภูมิสุรกุล, 2563)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลิเวอรี่ มีหลายอย่าง โดยเฉพาะ 1) ปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ เป็นปัจจัยของคุณลักษณะสำคัญของสินค้าและบริการขึ้นอยู่กับความสามารถในการตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้บริโภค 2) ปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพสินค้าเป็นปัจจัยที่ผู้บริโภครับรู้ว่าตราสินค้านี้ ไม่ว่าจะผลิตสินค้าอะไรมา ย่อมดีมีคุณภาพมีมาตรฐานเหมาะสมกับราคา และพร้อมที่จะซื้อมาอุปโภคบริโภค 3) ปัจจัยด้านการรับรู้ความเหมาะสมของราคา เป็นปัจจัยของจำนวนเงินที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ โดยผู้ซื้อและผู้ขายตกลงกัน ราคาเป็นปัจจัยหนึ่งของส่วนประสมการตลาดที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้บริโภค 4) ปัจจัยด้านความพึงพอใจ เป็นปัจจัยของการตัดสินใจของผู้บริโภคหลังการใช้สินค้าหรือบริการ เป็นผลจากการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้ต่อการปฏิบัติของผู้ให้บริการหรือประสิทธิภาพของสินค้ากับความคาดหวังของผู้บริโภค และ 5) ปัจจัยด้านความไว้วางใจ เป็นปัจจัยของการให้บริการด้วยความซื่อตรงจริงใจ และดำเนินธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์ ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความไว้วางใจ, ไว้นั่นเชื่อใจ และมีความมั่นใจในการสั่งซื้อสินค้านั้น ๆ โดยสอดคล้องกับแนวคิด ของ Wong, L. S. et al. ที่ว่าถ้าผู้ประกอบการธุรกิจแอปพลิเคชันเซเว่นเดลิเวอรี่ สามารถสร้างความตั้งใจซื้อซ้ำให้กับผู้บริโภคได้จะส่งผลให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน (Wong, L.S, Ernest C.D.R & Ngerng M.H, 2012)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลิเวอรี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์ เพื่อเพิ่มยอดขาย ขยายธุรกิจ และเพื่อสร้างการจดจำให้กับตราสินค้าให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลิเวอรี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลิเวอรี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

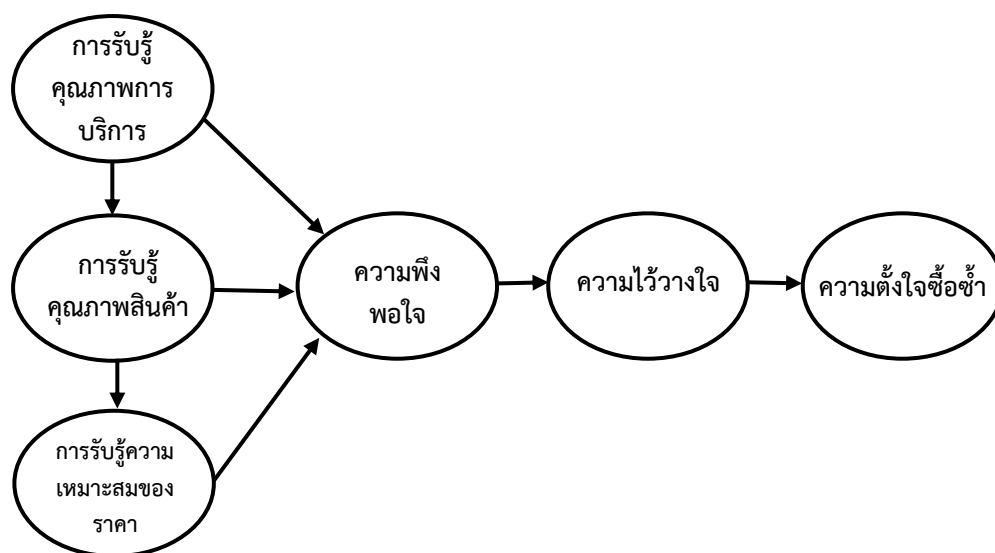

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการสำรวจ (Survey Method)

1. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลิเวอรี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของ Wong, L. S. et al. มาปรับปรุงและพัฒนา โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลิเวอรี่ ได้แก่ ด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ (Perceived Service Quality) ด้านการรับรู้คุณภาพสินค้า (Perceived Product Quality) ด้านการรับรู้ความเหมาะสมของราคา (Perceived Price Fairness) ด้านความพึงพอใจ (Customer Satisfaction) และด้านความไว้วางใจ (Trust) ว่ามีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลิเวอรี่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริโภคที่เคยซื้อสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลิเวอรี่อย่างน้อย 2 ครั้งขึ้นไปและพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริโภคที่เคยซื้อสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลิเวอรี่อย่างน้อย 2 ครั้งขึ้นไปและพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน

399 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบมีตัวแปรแฝง (Causal Structural-Models with Latent Variable) (Kline, R. B., 2011); (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ได้เสนอว่าขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม 10-20 เท่าของ 1 ตัวแปรสังเกตได้ หรือตัวอย่งน้อยที่สุดที่ยอมรับได้ดูจากค่าสถิติ Holster ที่ต้องมีค่ามากกว่า 200 (Hoelter, J. W., 1983) ในการศึกษาครั้งนี้มีตัวแปรที่สังเกตได้ จำนวน 30 ตัวแปร ซึ่งต้องใช้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 300 คนเป็นอย่างน้อย และเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูลผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 399 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามออนไลน์ ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลีเวอร์รี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้าตำราจากเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้จัดทำแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามคัดกรองได้แก่ท่านเคยซื้อสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลีเวอร์รี่อย่างน้อย 2 ครั้งขึ้นไป หรือไม่ และพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวนทั้งสิ้น 2 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของข้อคำถามเป็นการสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ จำนวนทั้งสิ้น 5 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลีเวอร์รี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยเป็นแบบมาตราประมาณค่า 7 ระดับ แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ 2) ด้านการรับรู้คุณภาพสินค้า 3) ด้านการรับรู้ความเหมาะสมของราคา 4) ด้านความพึงพอใจ 5) ด้านความไว้วางใจ และ 6) ด้านความตั้งใจซื้อซ้ำ จำนวน 30 ข้อ

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ใช้วิธีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Congruence หรือ IOC) โดยได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มลูกค้า ที่เคยซื้อสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลีเวอร์รี่อย่างน้อย 2 ครั้งขึ้นไป จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาโดยวิธีการคำนวณของครอนบัค (Cronbach's Alpha) พบว่าข้อคำถามทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ เท่ากับ 0.82 2) ด้านการรับรู้คุณภาพสินค้า เท่ากับ 0.83 3) ด้านการรับรู้ความเหมาะสมของราคา เท่ากับ 0.89

4) ด้านความพึงพอใจ เท่ากับ 0.85 5) ด้านความไว้วางใจ เท่ากับ 0.87 และ 6) ด้านความตั้งใจซื้อซ้ำ เท่ากับ 0.89 โดยพิจารณาเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่น 0.70 ขึ้นไป (ซีไมพร กาญจนกิจสกุล, 2555) แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในแบบสอบถามนั้นมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามออนไลน์จากผู้บริโภคที่เคยซื้อสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลีเวอร์รี่อย่างน้อย 2 ครั้งขึ้นไปและพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีข้อคำถามคัดกรองจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) ท่านเคยซื้อสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลีเวอร์รี่อย่างน้อย 2 ครั้งขึ้นไป หรือไม่ ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าไม่เคย ผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลมาวิเคราะห์ และ 2) ท่านพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลหรือไม่ หากพักอาศัยอยู่ต่างจังหวัด ผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยเก็บข้อมูลจากการแบ่งปันลิงก์ URL ของแบบสอบถามออนไลน์ผ่านช่องทางกลุ่มวีวี่เซเว่น และ เพจผู้บริโภคบนเฟซบุ๊กในช่วงเดือนมีนาคมพ.ศ. 2564 รวมระยะเวลาในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 1 เดือน มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 420 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ได้จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 399 คน นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage)

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้การวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเพื่อหาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปร หาขนาดอิทธิพล และทิศทางว่าเป็นอย่างไรรวมทั้งจากแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยใช้อย่างยิ่งมีการทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมุติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าสถิติ CMIN/DF น้อยกว่า 3.00 ค่า GFI, AGFI, CFI ตั้งแต่ 0.90 – 1.00 และค่า RMSEA, SRMR น้อยกว่า 0.08 ซึ่งสอดคล้องกับสถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (กริช แรงสูงเนิน, 2554)

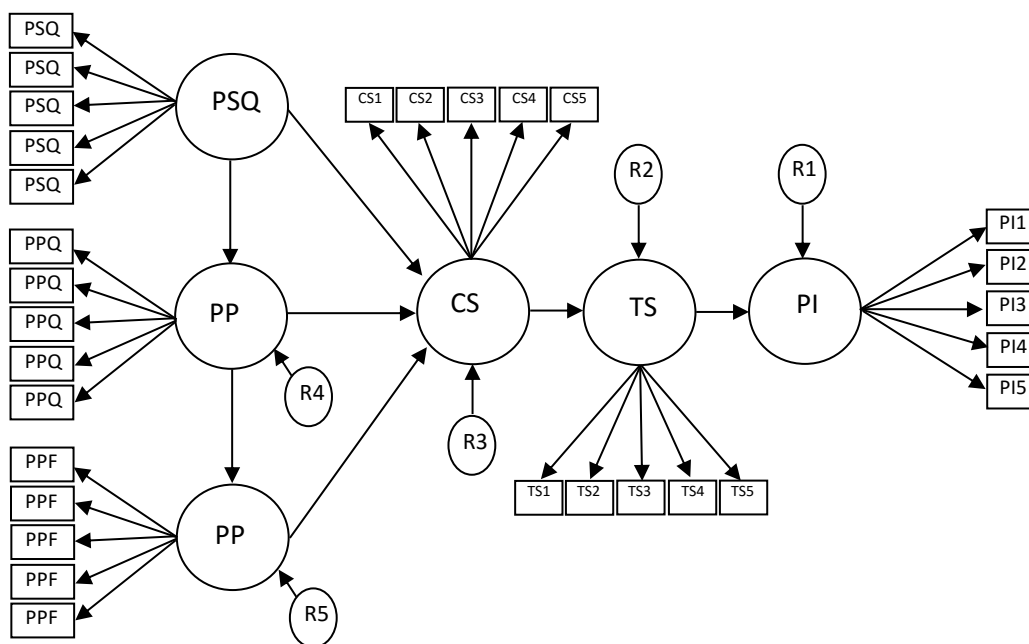
ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 399 คนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 349 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 สถานภาพโสด จำนวน 353 คน คิดเป็นร้อยละ 88.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าจำนวน 308 คน คิดเป็นร้อยละ 77.2 มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 52.4 และผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเคยซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันเซเว่นเดลีเวอร์รี่อย่างน้อย 2 ครั้งขึ้นไปและพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

1. ผลการพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลิเวอร์รี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.1 ผลการพัฒนาโมเดล พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลิเวอร์รี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ประกอบด้วย 6 ตัวแปร จำแนกเป็นตัวแปรแฝงภายนอกจำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้คุณภาพบริการและตัวแปรแฝงภายใน 5 ตัวแปร ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้คุณภาพของสินค้า 2) ด้านการรับรู้ความเหมาะสมของราคา 3) ด้านความพึงพอใจ 4) ด้านความไว้วางใจ 5) ความตั้งใจซื้อซ้ำ โดยผู้วิจัยได้พัฒนาและยกร่างโมเดลโดยยึดแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นหลักการในการสร้างและพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลิเวอร์รี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ดังภาพที่ 2

หมายเหตุ PSQ หมายถึง ด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ, PPQ หมายถึง ด้านการรับรู้คุณภาพของสินค้า,
PPF หมายถึง ด้านการรับรู้ความเหมาะสมของราคา, CS หมายถึง ด้านความพึงพอใจ,
TS หมายถึง ด้านความไว้วางใจ, PI หมายถึง ด้านความตั้งใจซื้อซ้ำ

ภาพที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลิเวอร์รี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อหาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปรโดยการทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าดัชนีบ่งชี้ความสอดคล้องและกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลีเวอร์รี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ดัชนีบ่งชี้ความสอดคล้องและกลมกลืน	เกณฑ์การพิจารณา	โมเดล (ก่อนปรับโมเดล)		โมเดล (หลังปรับโมเดล)	
		ค่าที่ได้	ความหมาย	ค่าที่ได้	ความหมาย
1. ไค-สแควร์สัมพัทธ์ (CMIN/df)	< 3.00	2.09	ผ่านเกณฑ์	1.41	ผ่านเกณฑ์
2. ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดี (GFI)	≥ 0.90	0.87	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.92	ผ่านเกณฑ์
3. ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีที่ปรับแก้ไขแล้ว (AGFI)	≥ 0.90	0.85	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.90	ผ่านเกณฑ์
4. ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีเชิงเปรียบเทียบ (CFI)	≥ 0.90	0.94	ผ่านเกณฑ์	0.97	ผ่านเกณฑ์
5. ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA)	< 0.08	0.52	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.03	ผ่านเกณฑ์
6. ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษในภาพคะแนนมาตรฐาน (SRMR)	< 0.08	0.03	ผ่านเกณฑ์	0.03	ผ่านเกณฑ์
7. ดัชนีแสดงค่าขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Holter) ที่ระดับนัยสำคัญ .05	> 200	213	ผ่านเกณฑ์	317	ผ่านเกณฑ์

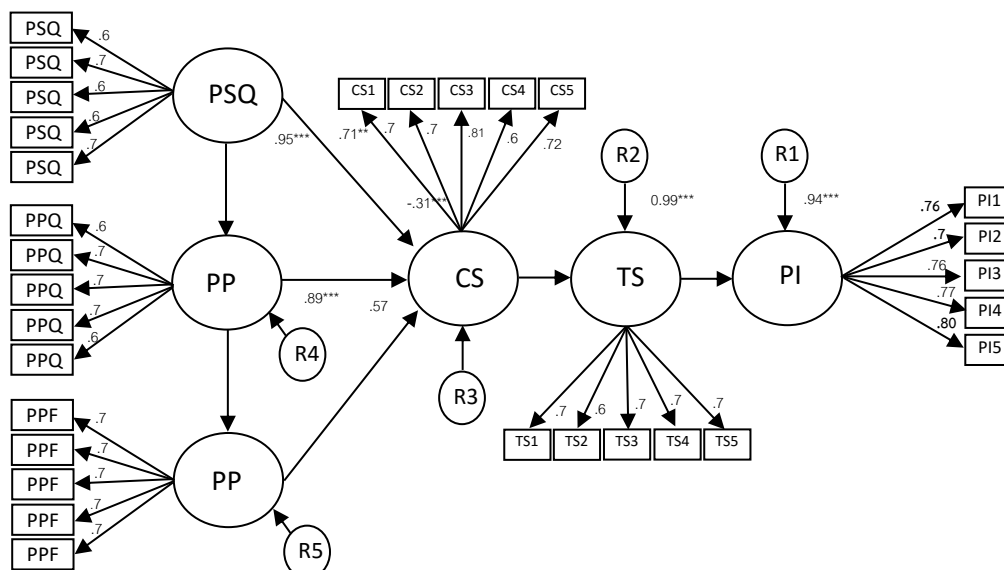
จากตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุโดยใช้เทคนิคสมการโครงสร้างเพื่อหาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปร พบว่าโมเดลสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (CMIN/df) มีค่าเท่ากับ 1.41 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษในภาพคะแนนมาตรฐาน (SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.03 ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.03 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์โดยค่า SRMR และค่า RMSEA ต้องมีค่าน้อยกว่า 0.08 และในส่วน of ค่าดัชนี GFI = 0.92, AGFI = 0.90, CFI = 0.97 และ Hoelter = 317 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์โดยค่า GFI, AGFI, CFI ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.90-1.00 จึงเป็นโมเดลที่เหมาะสมและกลมกลืนดี และค่า Hoelter ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ต้องมีค่าที่สูงกว่า หรือเท่ากับ 200 ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชัน

เซเวนเดลิเวอร์รี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมาณผลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลิเวอร์รี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมาณผล

2.1 ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลิเวอร์รี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมาณผล ดังภาพที่ 3

$$\chi^2 = 521.86, \chi^2 / df = 1.41, GFI = 0.92, AGFI = 0.90, CFI = 0.97, SRMR = 0.03, RMSEA = 0.03$$

ภาพที่ 3 ค่าสถิติจากโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลิเวอร์รี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมาณผล (โมเดลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์)

จากภาพที่ 3 พบว่า ความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลิเวอร์รี่ได้รับอิทธิพลทางตรง มากที่สุดจากด้านความไว้วางใจ เท่ากับ 0.94 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

2.2 ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลิเวอร์รี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมาณผล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลีเวอร์รี่

ตัวแปรภายนอก	ตัวแปรภายใน														
	PPQ			PPF			CS			TS			PI		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
PSQ	.95*		.95*		.85*	.85*	.71*	.19*	.90*		.89*	.89*		.84*	.84*
	**	-	**		**	**	**	**	**		**	**		**	**
PPQ	-	-	-	.89*		.89*		.51*	.20*		.20*	.20*		.19*	.19*
				**		**		**	**		**	**		**	**
PPF	-	-	-	-	-	-	.57	-	.57	-	-	-	-	.54*	.54*
														**	**
CS	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.99*	-	.99*	-	.94*	.94*
										**		**		**	**
TS	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.94*	-	.94*
													**		**
R ²	.90			.79			.88			.99			.89		

หมายเหตุ ***p ≤ 0.001 DE = อิทธิพลทางตรง, IE = อิทธิพลทางอ้อม, TE = อิทธิพลรวม PSQ หมายถึง ด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ, PPQ หมายถึง ด้านการรับรู้คุณภาพของสินค้า, PPF หมายถึง ด้านการรับรู้ความเหมาะสมของราคา, CS หมายถึง ด้านความพึงพอใจ, TS หมายถึง ด้านความไว้วางใจ, PI หมายถึง ด้านความตั้งใจซื้อซ้ำ, R² หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์

จากตารางที่ 2 พบว่า ด้านความตั้งใจซื้อซ้ำได้รับอิทธิพลทางตรงมากที่สุดจากด้านความไว้วางใจเท่ากับ 0.94 นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุดจากด้านความพึงพอใจและด้านการรับรู้คุณภาพการบริการตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

อภิปรายผล

ผลการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลีเวอร์รี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วย 6 ตัวแปร ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้คุณภาพ การบริการ 2) ด้านการรับรู้คุณภาพสินค้า 3) ด้านการรับรู้ความเหมาะสมของราคา 4) ด้านความพึงพอใจ 5) ด้านความไว้วางใจ 6) ด้านความตั้งใจซื้อซ้ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wong, L. S. et al. โดยผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดมาปรับปรุงและพัฒนาทั้งหมด 6 ด้านคือ 1) ด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ (Perceived Service Quality) 2) ด้านการรับรู้คุณภาพสินค้า (Perceived Product Quality) 3) ด้านการรับรู้ความเหมาะสมของราคา (Perceived Price Fairness) 4) ด้านความพึงพอใจ (Customer Satisfaction) 5) ด้านความไว้วางใจ (Trust) และ 6) ด้านความตั้งใจซื้อซ้ำ (Repurchase Intention) (Wong, L. S. et al. 2012) โดยโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูล

เชิงประจักษ์เป็นอย่างดีโดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 521.86, ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 369, ค่า CMIN/df เท่ากับ 1.41, ค่า GFI เท่ากับ 0.92, ค่า AGFI เท่ากับ 0.90, ค่า SRMR เท่ากับ 0.03, ค่า RMSEA เท่ากับ 0.03 ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลีเวอร์ีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสามารถแสดงค่าสถิติจากโมเดลที่สอดคล้องกัน ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ (กริช แรงสูงเนิน, 2554)

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ด้านความไว้วางใจ มีอิทธิพลทางตรงมากที่สุดต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลีเวอร์ี เนื่องจาก ผู้บริโภคไว้วางใจเมื่อซื้อสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลีเวอร์ีว่าจะมีสินค้าใหม่อยู่เสมอ โดยเมื่อสั่งสินค้าจะได้รับสินค้าตรงตามที่สั่งและตรงเวลา ซึ่งแอปพลิเคชันเซเว่นเดลีเวอร์ีมีระบบการชำระเงินที่ปลอดภัย และผู้บริโภคเชื่อว่าข้อมูลส่วนตัวจะไม่ถูกเปิดเผย เช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ เป็นต้น สอดคล้องกับ เมขลา สังตระกูล พบว่า ความไว้วางใจมีอิทธิพลทางบวกต่อการกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพในเขตกรุงเทพมหานคร (เมขลา สังตระกูล, 2562) และยังสอดคล้องกับ ฉันทะ จันทะเสนา พบว่า ความไว้วางใจเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อปัจจัยที่มาก่อนการซื้อทั้งหมดรวมถึงการซื้อซ้ำ (ฉันทะ จันทะเสนา, 2562) ในส่วนของด้านความพึงพอใจของผู้บริโภคมีอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุดต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลีเวอร์ี เนื่องจากผู้บริโภครู้สึกพอใจในระบบการสั่งซื้อสินค้าและการจัดหมวดหมู่ของสินค้าอย่างมีคุณภาพซึ่งสินค้าที่ขายบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลีเวอร์ี ได้รับความพึงพอใจจากผู้บริโภคในเรื่องของวิธีการชำระเงินและโปรโมชั่นต่าง ๆ เมื่อซื้อสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลีเวอร์ี เช่น บริการจัดส่งฟรีไม่มีค่าใช้จ่าย หรือ การชำระเงินผ่านแอปพลิเคชันทรูมันนี่ วอลเล็ท ซึ่งสอดคล้องกับ บดินทร์ภัทร์ สิงโต พบว่า ความพึงพอใจของลูกค้า ส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้าในตลาดนัดสวนจตุจักร (บดินทร์ภัทร์ สิงโต, 2558) และยังสอดคล้องกับ นวลอนงค์ ผานัด พบว่า ความพึงพอใจมีอิทธิพลทางบวกต่อการบอกต่อของลูกค้าบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งการบอกต่อ ส่งผลต่อการกลับมาซื้อซ้ำและใช้บริการซ้ำที่เพิ่มมากขึ้น (นวลอนงค์ ผานัด, 2556) และในด้านการรับรู้คุณภาพการบริการมีอิทธิพลทางอ้อมรองลงมาต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบน แอปพลิเคชันเซเว่นเดลีเวอร์ี เนื่องจากผู้บริโภคคิดว่าแอปพลิเคชันเซเว่นเดลีเวอร์ีมีความพร้อมในการให้บริการ และให้ข้อมูลรายละเอียดที่ถูกต้อง มีการจัดส่งสินค้าได้รวดเร็วโดยตรงตามความต้องการของผู้บริโภคซึ่งสอดคล้องกับ ไพศาล เกษมพิพัฒน์กุล พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพการบริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจซื้อซ้ำเวชภัณฑ์ยาที่ผลิตภายในประเทศไทยของสถานพยาบาลประเภทคลินิกและโรงพยาบาล (ไพศาล เกษมพิพัฒน์กุล, 2556) และยังสอดคล้องกับ รุ่งนภา บริพนธ์มงคล และ กฤษดา เขียววัฒนสุข พบว่า ปัจจัยคุณภาพการบริการจะส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของลูกค้า และช่วยเพิ่มยอดขายในขณะที่คุณภาพการบริการที่ดีส่งผลเชิงบวกต่อ

การตัดสินใจซื้อซ้ำช่วยให้ลูกค้าไม่เปลี่ยนไปใช้บริการผู้ประกอบการรายอื่น (รุ่งนภา บริพนธ์ มงคล และ กฤษดา เขียววัฒนสุข, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับ 3 ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ผู้บริโภค มีความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลีเวอร์รี่ ประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านความไว้วางใจ มีอิทธิพลมากที่สุดต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลีเวอร์รี่ เนื่องจาก ผู้บริโภคไว้วางใจเมื่อซื้อสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลีเวอร์รี่ว่าจะมีสินค้าใหม่อยู่เสมอ โดยเมื่อสั่งสินค้าจะได้รับสินค้าตรงตามที่สั่งและตรงเวลา
2. ปัจจัยด้านความพึงพอใจ มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลีเวอร์รี่ เนื่องจากผู้บริโภครู้สึกพอใจในระบบการสั่งซื้อสินค้าและการจัดหมวดหมู่ของสินค้าอย่างมีคุณภาพซึ่งสินค้าที่ขายบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลีเวอร์รี่ ได้รับความพึงพอใจจากผู้บริโภคในเรื่องของวิธีการชำระเงินและโปรโมชั่นต่าง ๆ เมื่อซื้อสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลีเวอร์รี่ เช่น บริการจัดส่งฟรีไม่มีค่าใช้จ่าย หรือ การชำระเงินผ่านแอปพลิเคชันทรูมันนี่วอลเล็ท
3. ปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลีเวอร์รี่ เนื่องจากผู้บริโภคคิดว่าแอปพลิเคชันเซเวนเดลีเวอร์รี่มีความพร้อมในการให้บริการ และให้ข้อมูลรายละเอียดที่ถูกต้อง มีการจัดส่งสินค้าได้รวดเร็วโดยตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ดังนั้นผู้ประกอบการ ควร ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทั้ง 3 ข้อนี้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่าการพัฒนาโมเดลความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลีเวอร์รี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ 2) ด้านการรับรู้คุณภาพสินค้า 3) ด้านการรับรู้ความเหมาะสมของราคา 4) ด้านความพึงพอใจ 5) ด้านความไว้วางใจ 6) ด้านความตั้งใจซื้อซ้ำ ซึ่งผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลีเวอร์รี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดีโดยพิจารณาจากค่า $CMIN/df$ มีค่าเท่ากับ 1.41 และในส่วนของค่าดัชนี $GFI = 0.92$, $AGFI = 0.90$, $CFI = 0.97$ และ $Hoelter = 317$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์โดยค่า GFI , $AGFI$, CFI ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.90-1.00 จึงสามารถนำโมเดลนี้ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลีเวอร์รี่ และผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเวนเดลีเวอร์รี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ด้านความตั้งใจซื้อซ้ำได้รับอิทธิพลโดยตรงจากด้านความไว้วางใจ เท่ากับ 0.94 โดยจำแนกเป็นอิทธิพลทางอ้อมจากด้าน

ความพึงพอใจเท่ากับ 0.94 และด้านการรับรู้คุณภาพการบริการเท่ากับ 0.84 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาตัวแปรอื่นที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าของผู้บริโภคเพิ่มเติม เช่น ด้านการบอกต่อแบบปากต่อปาก ด้านความภักดี ด้านทัศนคติของผู้บริโภค เป็นต้น และควรศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแอปพลิเคชัน อื่นๆ เช่น ไลน์แมน ฟู้ดแพนด้าหรือแอปพลิเคชันเดลิเวอรี่อื่น ๆ ว่ามีความสามารถในการเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกลยุทธ์การตลาดสื่อสังคมออนไลน์เพื่อสร้างความความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลิเวอรี่ ที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กริช แรงสูงเนิน. (2554). การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พรินท์ (1991) จำกัด.
- ฉันทะ จันทะเสนา. (2562). การศึกษาความพึงพอใจในคุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ (Unpublished Master's thesis). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ชไมพร กาญจนกิจสกุล. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. ตาก: โปรเจกต์ไฟฟ์-โฟว์.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพดล สานคติกรณ์. (2558). การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศทางการตลาดสมัยใหม่เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นใน อ. หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ (Unpublished Master's thesis). ประจวบคีรีขันธ์: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล.
- นวลอนงค์ ผานัด. (2556). โมเดลเชิงสาเหตุอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ และคุณค่าที่รับรู้ที่มีต่อความไว้วางใจ ความพึงพอใจ การบอกต่อ และการกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้า บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)(Unpublished Master's thesis). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- บดินทร์ภัทร์ สิงโต. (2558). พฤติกรรมการเลือกซื้อและปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้าตลาดนัดสวนจตุจักร (Unpublished Master's thesis). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ไพศาล เกษมพิพัฒน์กุล. (2556). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และอิทธิพลต่อการตั้งใจซื้อซ้ำเวชภัณฑ์ยา ที่ผลิตภายในประเทศไทยของสถานพยาบาลประเภทคลินิกและโรงพยาบาล (Unpublished Master's thesis). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- เมขลา สังตระกูล. (2562). ได้ศึกษา อิทธิพลของคุณค่าที่รับรู้ต่อความไว้วางใจ เชื่อใจ ความพึงพอใจ การบอกต่อ และการกลับมาซื้อซ้ำของ ผู้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพในเขตกรุงเทพมหานคร. (Unpublished Master's thesis). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ยุทธศักดิ์ ภูมิสุรกุล. (2563). เซเว่น อีเลฟเว่น เดินหน้าขยายตลาด ALL Online เต็มสูบ เอาใจผู้บริโภคสะดวกครบจบที่เดียว. เรียกใช้เมื่อ 14 มิถุนายน 2563 จาก <https://www.cpall.co.th/en/news-en/coporate-news>
- จำไพพรรณ พุฒธรรม. (2557). การสื่อสารการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล สาขาแจ้งวัฒนะ. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- รุ่งนภา บริพันธ์มงคล และ กฤษดา เขียววัฒนสุข. (2563). การรับรู้คุณภาพสินค้าและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องสำอางอุตสาหกรรม. วารสารศิลปการจัดการ, 4(1), 116-179.
- Hoelter, J. W. (1983). The analysis of covariance structures: Goodness-of-fit indices. *Sociological Methods and Research*, 11(1), 325-344.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (3rd ed.). New York: Guilford Press.
- Wong, L.S, Ernest C.D.R & Ngerng M.H. (2012). Customer Retention Model – A Case Study of a Branded Passenger Car. *The Journal of Marketing*, 52(3), 2-22.

วาทกรรมและวิธีปฏิบัติเชิงอำนาจของการผลิตข่าวเชิงลบ
ในวงการบันเทิงไทยยุคสื่อดั้งเดิม*

DISCOURSE AND POWER PRACTICES OF NEGATIVE NEWS MAKING
IN THAI ENTERTAINMENT INDUSTRY IN THE TRADITIONAL
MEDIA ERA

สุวิมล อาภาผล

Suwimol Apapol

สมศักดิ์ คล้ายสังข์

Somsak Klaysung

สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์

Somdech Rungsrisawat

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

E-mail: s61584946003@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) โดยศึกษาจากเอกสาร (Documentary research) และข่าวบันเทิงเชิงลบที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์และนิตยสารบันเทิง ซึ่งสืบค้นจากฐานข้อมูลออนไลน์ที่นำเสนอข่าวที่ตัดจากหนังสือพิมพ์ (กฤตภาคข่าว) 2 แหล่ง คือ Mic e-Library และ iQNewsClip ที่มีการจัดเก็บข่าวในรูปแบบของภาพข่าวทั้งสีและขาวดำไว้เป็นหมวดหมู่ โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์วาทกรรมและวิธีปฏิบัติเชิงอำนาจของการผลิตข่าวเชิงลบในวงการบันเทิงไทยยุคสื่อดั้งเดิม ตั้งแต่ พ.ศ. 2533 - ถึงช่วงก่อนปี พ.ศ. 2554 เพื่อนำเสนอวาทกรรมข่าวเชิงลบในวงการบันเทิงไทย รวมถึงศึกษากรอบวิธีคิดและวิธีปฏิบัติเชิงอำนาจของข่าวเชิงลบในยุคสื่อดั้งเดิม เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่มีการเกิดขึ้นของนิตยสารที่วิพากษ์และทำให้รูปแบบการนำเสนอข่าวบันเทิงของสื่อสิ่งพิมพ์เปลี่ยนแปลงไปจนถึงช่วงการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์สื่อ โดยศึกษาจากวาทกรรมข่าวเชิงลบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอื้อฉาว ตามที่ ทอมป์สัน ได้อธิบายลักษณะของเรื่องอื้อฉาวไว้ 5 ประการคือ 1) เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ขัดต่อบรรทัดฐานและค่านิยมของคนในสังคม 2) เป็นเรื่องลับซ่อนเร้นหรือปกปิดไว้ 3) สาธารณชนไม่ยอมรับพฤติกรรมที่เป็นการฝ่าฝืนข้อกำหนดของสังคมนั้น 4) มีการแสดงความคิดเห็นของสาธารณชนอย่างเปิดเผยว่าไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมเช่นนั้น และ 5) มีภาวะ

* Received 23 December 2021; Revised 31 January 2022; Accepted 31 January 2022

เสี่ยงที่จะเกิดการสูญเสียชื่อเสียงจากเรื่องที่เกิดขึ้น โดยผู้มีอำนาจในการกำหนดวาทกรรมและวิถีปฏิบัติเชิงอำนาจของการผลิตข่าวเชิงลบในวงการบันเทิงไทย คือ สื่อมวลชน และวาทกรรมเหล่านั้นส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนชุดความรู้ภายใต้บริบททางสังคม

คำสำคัญ: วาทกรรม, วิถีปฏิบัติเชิงอำนาจ, การผลิตข่าวเชิงลบ, วงการบันเทิงไทย, ยุคสื่อดั้งเดิม

Abstract

This article is a textual analysis based on documentary research of negative entertainment news in newspapers and entertainment magazines. It searches news from online newspaper databases, Mic e-Library and iQNewsClip, which store news into categories. Its purpose is to analyze the discourse and power practices of negative news making in Thai entertainment industry in the traditional media era from 1990 - before 2011 To present negative news discourse of Thai entertainment industry as well as a study of the conceptual framework and power practices of negative news in the traditional media era. As TV Pool began to be produced at that time and this changed the entertainment news format of print media. until changing the media landscape. It focuses on the negative news discourse associated with scandals. According to Thompson, five aspects of scandal are 1) behavior that violates the norms and values of society; 2) it is a secret, hidden or concealed. 3) behavior that violates social norms; 4) public opinion is openly opposed to such behavior; and 5) there is a risk of losing reputation as a result of the incident. The authority in determining discourse and power practices of negative news making in Thai entertainment industry is the mass media, and that discourse affects the transformation of knowledge of the social context.

Keywords: Discourse, Power Practices, Negative News Making, Thai Entertainment Industry, Traditional Media.

บทนำ

วงการบันเทิง กลุ่มอาชีพที่อยู่ในธุรกิจด้านบันเทิง ได้แก่ นักแสดงละครโทรทัศน์ นักแสดงภาพยนตร์ นักร้อง นักแสดงตลก ผู้ประกาศข่าว พิธีกร นักจัดรายการวิทยุ เป็นต้น โดยหน้าที่หลักของกลุ่มบุคคลนี้คือ การให้ความบันเทิงแก่ผู้ชมหรือผู้บริโภคผ่านรายการบันเทิงรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งผู้บริโภคสามารถรับรู้ข่าวสารและผลงานของกลุ่มบุคคลนี้ได้จากการรายงานข่าว

ของสื่อมวลชน ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ โดยในอดีตการรายงานข่าวบันเทิงจะปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ ตามที่ โรม บุณนาค กล่าวถึงการรายงานข่าวบันเทิงไทยในอดีตราวปี พ.ศ. 2488 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ว่าดาราส่วนใหญ่มาจากเวทีละคร ศาลาเฉลิมไทย ศาลาเฉลิมนคร ที่มีคณะศิวารมย์เทพศิลป์ อัครวินการละคร และผู้สร้างภาพยนตร์ระบบ 16 มม. โดยช่วงเวลานั้นการรายงานข่าวบันเทิงยังไม่แพร่หลาย มีเพียงนิตยสารรายเดือน และหนังสือรายสัปดาห์เท่านั้น อาทิ “ดาราไทย” ของ สุรัฐ พุกกะเวส “ผดุงศิลป์” ของ อักษร เชื้อปัญญา “ภาพยนตร์โทรทัศน์” ของ เชิด ทรงศรี และไพรัช กลวิวัฒน์ “ดารา” ของ วิเชียร สงวนไทย และ สุพจน์ เกียรติทัตต์ จนกระทั่ง หนังสือพิมพ์เอกภาพรายวัน ของ สมพจน์ ปิยะอยู่ ได้มีการนำเสนอข่าวบันเทิงในหนังสือพิมพ์รายวัน เรื่อยมาจนถึงยุค “สยามดารา” ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ข่าวบันเทิงรายวันฉบับแรกในไทยของเครือบริษัท สยาม อินเทอร์เน็ตมีเดีย โดยการรายงานข่าวจะเป็นการรายงานความเคลื่อนไหวกิจกรรมที่เกี่ยวกับงานเพลง ละคร ภาพยนตร์ รวมถึงการทำกิจกรรมของบุคคลคนที่อยู่ในวงการบันเทิง เช่น นักร้อง ดารา นักแสดง นักเขียน หรือบุคคลอาชีพอื่นที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับวงการบันเทิง เช่น นักกีฬา นักการเมือง เป็นต้น ซึ่งมีเนื้อหาหรือประเด็นข่าวส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับผลงานชิ้นใหม่ ขั้นตอนการผลิตงาน โดยเน้นในเรื่องการจำหน่าย การแจ้งกำหนดการแสดง เพื่อเผยแพร่ผลงานผ่านทางสื่อมวลชนให้ประชาชนได้รับชม รับฟัง เมื่อศิลปินดารา นักร้อง มีกิจกรรม ผลงาน ประเด็นข่าว และความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวกับความบันเทิง โดยผู้สื่อข่าวจะติดต่อแหล่งข่าวเพื่อหาข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ มารายงาน บางครั้งบริษัทต่าง ๆ อาจส่งข่าวแจกมาให้ผู้สื่อข่าวโดยตรง หรือเชิญผู้สื่อข่าวเข้าร่วมงานแถลงข่าวในโอกาสต่าง ๆ นอกจากนี้การสร้างความสนิทสนมกับคนในวงการบันเทิง นับเป็นช่องทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้สื่อข่าวได้ข่าวที่มีเนื้อหาเชิงลึก หรือ อาจจะเป็นเรื่องที่ไมเปิดเผยของดารา นักร้อง นักแสดง (โรม บุณนาค , 2551) ซึ่งเป็นเนื้อหาข่าวที่ผู้ชมให้ความสนใจเป็นอย่างมาก

ข่าวบันเทิงได้รับการให้ความสำคัญจากสาธารณชน โดย ฤกษ์ฉัตร แสงจันทร์ สรุปลไว้ว่า ข่าวบันเทิงมีพื้นฐานจากความเป็นข่าวซึ่งนำเสนอผ่านข้อเท็จจริง และเป็นเรื่องที่สังคมติดตามให้ความสำคัญ ผนวกกับความบันเทิงเป็นเรื่องที่สากลต่างให้การยอมรับ เพราะการดำเนินชีวิตของมนุษย์ต้องมีความบันเทิงเป็นองค์ประกอบหนึ่ง นอกจากนั้นความบันเทิงในบางเรื่องยังเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นที่เข้าใจเท่านั้น ความบันเทิงจึงเกิดขึ้นในทุกยุคสมัย และกลายเป็นที่นิยมในทุกสังคม (ฤกษ์ฉัตร แสงจันทร์, 2558) แต่ในขณะเดียวกัน กาญจนา แก้วเทพ กล่าวว่า ข่าวบันเทิงถูกมองและถูกจัดให้เป็นเรื่องราวที่อยู่ในลักษณะเชิงลบมากกว่าเชิงบวก คือ เมื่อกล่าวถึงข่าวบันเทิงเปรียบเทียบกับข่าวอื่น ๆ หรือประเด็นอื่น ๆ มักจะถูกมองในลักษณะของคู่ตรงข้าม กล่าวคือ ความบันเทิงเปรียบเป็น “การเล่น” ซึ่งตรงข้ามกับ “การทำงาน” ในขณะที่ความบันเทิงมีลักษณะไร้สาระ แต่การทำงานมีลักษณะมีสาระ เป็นต้น (กาญจนา แก้วเทพ, 2545) แม้ข่าวบันเทิงจะจัดอยู่ในลักษณะข่าวที่ไร้สาระและไม่มีประโยชน์ แต่ข่าวบันเทิงกลับได้รับความนิยมในสังคมไทย และบางเรื่องของข่าวบันเทิงกลับได้รับการติดตามมากกว่าประเด็น

อื่น ๆ ในสังคม ซึ่งข่าวสารเรื่องความเคลื่อนไหว ชีวิตประจำวัน เรื่องส่วนบุคคลของผู้มีชื่อเสียง จะได้รับความสนใจจากสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะข่าวประเด็นร้อน เช่น ดาราแต่งตัวโป๊ เปลือยไปร่วมงานประกาศผลรางวัล ดาราท้องก่อนแต่ง การทำแท้ง ภาพคลิบ เป็นต้น (สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, 2552) ซึ่งข่าวประเด็นร้อนจะเป็นข่าวเชิงลบมากกว่าข่าวเชิงบวก และมักจะเป็นเรื่อง อื้อฉาวของผู้มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง Thompson, J. ได้อธิบายลักษณะของเรื่องอื้อฉาวไว้ 5 ประการคือ 1) เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ขัดต่อบรรทัดฐานและค่านิยมของคนในสังคม 2) เป็นเรื่องลับซ่อนเร้นหรือปกปิดไว้ 3) สาธารณชนไม่ยอมรับพฤติกรรมที่เป็นการฝ่าฝืนข้อกำหนด ของสังคมนั้น 4) มีการแสดงความคิดเห็นของสาธารณชนอย่างเปิดเผยว่าไม่เห็นด้วยกับ พฤติกรรมเช่นนั้น และ 5) มีภาวะเสี่ยงที่จะเกิดการสูญเสียชื่อเสียงจากเรื่องที่เกิดขึ้น (Thompson, J., 2000) ดังนั้น ข่าวบันเทิงจึงมีผลกระทบกับผู้ที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก ในขณะที่ กาญจน์ ทันจิตต์ กล่าวว่า ดารานักแสดงนั้นจัดเป็นบุคคลสาธารณะ เนื่องจากมีบทบาท สัมพันธ์กับสาธารณชน ทั้งด้านหน้าที่และเรื่องของผลประโยชน์ในอาชีพการงาน นอกจากนี้ยัง อยู่ในสายตาของสังคมที่มีความต้องการรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของดารานักแสดง (กาญจน์ ทันจิตต์, 2552) การตกเป็นข่าวของบุคคลกลุ่มนี้จึงส่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ ทั้งต่อตัวเองและสังคม หากเป็นข่าวเชิงบวกจะส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี ทำให้ผู้คนชื่นชอบและติดตามผลงานอยู่ เสมอ แต่หากเป็นข่าวเชิงลบนอกจากส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และการติดตามผลงานแล้ว อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมการเลียนแบบได้ และทวีความรุนแรงจนถึงขั้นวิกฤต ส่งผลกระทบต่อ การจ้างงานขององค์กรหรือหน่วยงานที่สังกัดอยู่ด้วย

ข่าวเชิงลบที่เกิดขึ้นและนำไปสู่ภาวะวิกฤตของผู้มีชื่อเสียงในวงการบันเทิงนั้น ได้ปรากฏ าทกรรมบางอย่างที่ส่งผลให้สถานการณ์ในประเด็นข่าวนั้นเบาบางลง หรือนำไปสู่ภาวะวิกฤตได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความของ ภาวะวิกฤต ตามแนวคิดของ Coombs, W. T. ที่กล่าวไว้ว่า ภาวะ วิกฤต คือภาวะที่ข้องเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้า ส่งผลต่อประสิทธิภาพของ องค์กร และก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบ (Coombs, W. T., 2007) และแนวคิดของ (Doorley, J. & Garcia, F. กล่าวถึงลักษณะของภาวะวิกฤติว่า ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นปกติประจำ เสี่ยงต่อการเกิด สภาพอันไม่พึงปรารถนา และส่งผลกระทบหรือทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงได้ (Doorley, J. & Garcia, F., 2007) จากคำนิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ข่าวเชิงลบเป็นเหตุการณ์แบบหนึ่งที่เกิดภาวะ วิกฤตได้ ซึ่งข่าวเชิงลบของผู้มีชื่อเสียงในวงการบันเทิงไทยส่วนใหญ่เป็นเหตุการณ์ที่ขัดต่อหลัก จริยธรรม หรือ ความคาดหวังของสาธารณชน โดยเฉพาะเมื่อเป็นข่าวประเด็นร้อน เช่น ข่าวของ นักแสดงหญิงคนหนึ่งที่มีชื่อเสียงในช่วง พ.ศ. 2535 - 2548 จนได้รับฉายาว่าเป็น “เจ้าหญิงแห่ง วงการบันเทิง” เนื่องจากบุคลิกสง่างามและมีภาพลักษณ์ดี ไม่เคยมีประเด็นข่าวเชิงลบมาก่อน จนกระทั่งนักแสดงคนดังกล่าวได้จัดแถลงข่าวในวันที่ 2 กันยายน 2548 เพื่อชี้แจงเรื่องที่ตนเอง ตั้งครรภ์ได้ 5 เดือน และเป็นการตั้งครรภ์ก่อนการสมรสกับคนรัก โดยประเด็นหนึ่งที่ทำให้สังคม เกิดความคลางแคลงใจ คือ นักแสดงไม่พูดความจริงเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นตั้งแต่แรกก่อนหน้าการ

แอลงข่าว นักแสดงปฏิสัยมาตลอดว่าสรีระร่างกายที่ดูท่วมขึ้นไม่ได้มีสาเหตุมาจากการตั้งครรภ์ แต่มาจากการรับประทานยาสตรีเบนโล และเมื่อความจริงปรากฏ นักแสดงเลือกที่จะกล่าวเปิด การสนทนาในการแถลงข่าวครั้งนั้นว่า “ไม่ได้ทำผิด ไม่ได้คิดร้ายกับใคร แต่วันนี้มีเรื่องอยากจะ บอกซึ่งเป็นข่าวดีมาก” (ประไพพรรณ พิงฉิม, 2560) จากข่าวประเด็นดังกล่าวทำให้คำว่า เบนโล กลายเป็นวาทกรรมที่สื่อมวลชนนำมาใช้เพื่อสื่อความหมายถึงการตั้งครรภ์ก่อนการสมรส หรือ การโกหก และหลังจากเหตุการณ์นี้ เมื่อมีผู้มีชื่อเสียงตั้งครรภ์ก่อนการสมรส สื่อมวลชนจะใช้วาท กรรมคำว่าเบนโลในการสื่อความหมาย นอกจากนั้น คำว่า ข่าวดี ยังกลายเป็นวาทกรรมหนึ่งที่มี ผู้มีชื่อเสียงนิยมใช้ในการแถลงข่าวเมื่อมีการตั้งครรภ์ก่อนการสมรส เพื่อสื่อความหมายในอีกมุมมอง หนึ่งว่าการตั้งครรภ์ถือเป็นเรื่องที่ดี ปรากฏเป็นวิถีปฏิบัติหรือกระบวนการสร้างความหมายอย่าง เป็นระบบ ทำให้มุมมองหรือกระบวนการคิดต่อประเด็นดังกล่าวนั้นเปลี่ยนแปลงไป ส่วนหนึ่งเป็น ผลมาจากวาทกรรม และการใช้วาทกรรมที่หลากหลายในการอธิบายสิ่งเดียวกัน ทำให้เรื่องราว และความหมายแก่สิ่งนั้นแตกต่างกันได้ ดังนั้นการใช้วาทกรรมที่แตกต่างกันในการอธิบายสิ่ง เดียวกัน จึงส่งผลให้เกิดวิถีปฏิบัติทางสังคมที่แตกต่างกันด้วย

วาทกรรมข่าวเชิงลบที่เกิดขึ้นเป็นผลผลิตจากผู้มีอำนาจในแต่ละยุคและช่วงเวลา โดย เข้ามามีอำนาจในการควบคุมระบบวิธีคิด กล่าวคือ ฝ่ายที่มีอำนาจมากกว่าจะควบคุมอีกฝ่าย หนึ่ง และความสัมพันธ์เชิงอำนาจอาจเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือระหว่างกลุ่มใน สังคม สถาบันและองค์กร ซึ่งในยุคสื่อดั้งเดิมข่าวบันเทิงไทยเป็นการนำเสนอผ่านสื่อหลัก ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ เป็นต้น โดยสื่อที่มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอข่าวบันเทิงยุคนี้คือ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร โดยเฉพาะนิตยสารบันเทิง ดังนั้น อำนาจในการกำหนดวาทกรรม และวิถีปฏิบัติทางสังคมจึงเป็นผลผลิตของสื่อมวลชนเป็นหลัก และความสัมพันธ์เชิงอำนาจจึง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนและผู้มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง

ภาพที่ 1 ภาพหนังสือพิมพ์บันเทิงรายสัปดาห์สตาร์นิวส์ (Pantip, 2019)

นิตยสารทีวีพูลเป็นนิตยสารบันเทิงที่มีบทบาทสำคัญในวงการบันเทิงไทย เนื่องจากเป็นนิตยสารที่มีการนำเสนอข่าวบันเทิงในรูปแบบใหม่ คือการนำเสนอข่าวหวือหวา และมีบทวิจารณ์ที่ใช้ภาษารุนแรงเพื่อให้หนังสือติดตลาด จนทำให้นิตยสารดังกล่าวได้รับความนิยมจากประชาชนมากที่สุดในยุคสื่อดั้งเดิม (แทนใจ โพธิ์แทน, 2545) ด้วยการนำเสนอเรื่องราวและเรื่องส่วนตัวของผู้มีชื่อเสียง โดยเฉพาะประเด็นข่าวเซ็กสลับ ซึ่งสร้างความสนใจจากสาธารณชนเป็นอย่างมาก มีการวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นกันอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการบอกเล่าเรื่องราวกับคนในสังคมรอบข้างตนเองไปด้วย การเกิดขึ้นของนิตยสารทีวีพูลในปี พ.ศ. 2533 จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการนำเสนอข่าวบันเทิงเซ็กสลับที่ปรากฏเด่นชัดทั้งภาษาและภาพ และทำให้หนังสือพิมพ์บันเทิงอื่น ๆ เกิดการปรับรูปแบบการนำเสนอข่าวบันเทิงในทิศทางเดียวกัน จนถึงช่วงก่อนปี พ.ศ. 2554 ซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์สื่อ ทำให้การนำเสนอข่าวบันเทิงเซ็กสลับในช่วงเวลาหลังจากนั้นเปลี่ยนแปลงไปด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่านิตยสารทีวีพูลมีอิทธิพลต่อการนำเสนอข่าวบันเทิงของสื่อสิ่งพิมพ์ด้วยกันในยุคสื่อดั้งเดิม ดังนั้น ประเด็นสำคัญที่น่าสนใจเกี่ยวกับวาทกรรมข่าวเซ็กสลับในวงการบันเทิงไทยที่ปรากฏบนหนังสือพิมพ์บันเทิงและนิตยสารบันเทิงในยุคสื่อดั้งเดิม จึงสะท้อนให้เห็นถึงวิถีปฏิบัติเชิงอำนาจของการผลิตข่าวเซ็กสลับภายใต้บริบททางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ รวมทั้งบริบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามยุคสมัยด้วย กอรปกับระยะเวลาที่ผู้เขียนดำเนินการศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ. 2533 - ถึงช่วงก่อนปี พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการเกิดขึ้นของนิตยสารทีวีพูลและทำให้รูปแบบการนำเสนอข่าวบันเทิงของสื่อสิ่งพิมพ์เปลี่ยนแปลงไปจนถึงช่วงการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์สื่อ โดยศึกษาจากวาทกรรมข่าวเซ็กสลับที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอื้อฉาว ตามที่ Thompson, J. ได้อธิบายลักษณะของเรื่องอื้อฉาวไว้ 5 ประการคือ 1) เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ขัดต่อบรรทัดฐานและค่านิยมของคนในสังคม 2) เป็นเรื่องลับซ่อนเร้นหรือปกปิดไว้ 3) สาธารณชนไม่ยอมรับพฤติกรรมที่เป็นการฝ่าฝืนข้อกำหนดของสังคมนั้น 4) มีการแสดงความคิดเห็นของสาธารณชนอย่างเปิดเผยว่าไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมเช่นนั้น และ 5) มีภาวะเสี่ยงที่จะเกิดการสูญเสียชื่อเสียงจากเรื่องที่เกิดขึ้น (Thompson, J., 2000) ภายใต้แนวคิดเรื่องวาทกรรมและวิถีปฏิบัติเชิงอำนาจ ภูมิทัศน์สื่อและบริบททางสังคม ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านข่าวบันเทิง เพราะเป็นการศึกษาการสร้างคามหมายของผู้มีอิทธิพลในด้านการสื่อสาร และสะท้อนวิถีปฏิบัติเชิงอำนาจภายใต้บริบททางสังคมได้อย่างชัดเจน

ภาพที่ 2 ภาพนิตยสารบันเทิงทีวีพูล (MGR online, 2015)

วาทกรรมและวิถีปฏิบัติเชิงอำนาจของการผลิตข่าวเชิงลบในวงการบันเทิงไทยยุคสื่อดั้งเดิม

ประเด็นข่าวเชิงลบที่ปรากฏความเด่นชัดของวาทกรรมและวิถีปฏิบัติเชิงอำนาจจากการนำเสนอข่าว โดยในยุคสื่อดั้งเดิมนั้น อำนาจในการกำหนดวาทกรรมและวิถีปฏิบัติเชิงอำนาจของการผลิตข่าวเชิงลบในวงการบันเทิงไทย คือ สื่อมวลชน ซึ่งระยะเวลาที่ผู้เขียนดำเนินการศึกษาดังแต่ พ.ศ. 2533 - ถึงช่วงก่อนปี พ.ศ. 2554 ได้ปรากฏวาทกรรมข่าวเชิงลบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอื้อฉาว ภายใต้ลักษณะของเรื่องอื้อฉาวตามที่ Thompson ได้อธิบายไว้ 5 ประการ คือ 1) เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ขัดต่อบรรทัดฐานและค่านิยมของคนในสังคม 2) เป็นเรื่องลับซ่อนเร้นหรือปกปิดไว้ 3) สาธารณชนไม่ยอมรับพฤติกรรมที่เป็นการฝ่าฝืนข้อกำหนดของสังคมนั้น 4) มีการแสดงความคิดเห็นของสาธารณชนอย่างเปิดเผยว่าไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมเช่นนั้น และ 5) มีภาวะเสี่ยงที่จะเกิดการสูญเสียชื่อเสียงจากเรื่องที่เกิดขึ้น (Thompson, J., 2000) และวาทกรรมเหล่านั้นนำไปสู่สถานการณ์ที่เป็นภาวะวิกฤตของผู้มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง ภายใต้ลักษณะของภาวะวิกฤติตามที่ Doorley, J. & Garcia, F. ได้อธิบายว่า 1) ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นปกติประจำ 2) เสี่ยงต่อการเกิดสภาพอันไม่พึงปรารถนา 3) สภาพอันไม่พึงปรารถนานั้นส่งผลคุกคามหรือทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงได้ (Doorley, J. & Garcia, F., 2007) นอกจากนั้นวาทกรรมข่าว

เชิงลบดังกล่าวยังมีการนำมาผลิตซ้ำจนกลายเป็นการสร้างชุดความรู้ของคนในสังคมไทย ทำให้ได้มาซึ่งวัตถุดิบในการพิจารณาเป็นวาทกรรมข่าวเชิงลบ ดังนี้

ฉีมน่วง เป็นวาทกรรมที่สื่อมวลชนใช้กับประเด็นข่าวกรณีที่มีผู้มีชื่อเสียงเกี่ยวข้องกับ การใช้สารเสพติด ซึ่งหากพิจารณาถึงตัวบท ฉีมน่วง คือผลจากการตรวจสารเสพติด (Drug test) หรือ การตรวจปัสสาวะเพื่อวิเคราะห์หาสารผิดกฎหมาย โดยการนำปัสสาวะไปผสมกับสารเคมีพิเศษที่ใช้ในการตรวจหาสารเสพติด หากผู้ถูกตรวจมีการใช้สารเสพติดจริง สารเคมีจะทำปฏิกิริยากับปัสสาวะและเปลี่ยนให้กลายเป็นสีม่วง ในบริบทนี้วาทกรรมถูกกำหนดและสร้างความหมายเชิงนัยว่า ผู้มีชื่อเสียงมีการใช้สารเสพติด ซึ่งเป็นสารที่ผิดกฎหมาย นอกจากผู้มีชื่อเสียงต้องรับบทลงโทษทางกฎหมายแล้ว การเป็นข่าวในประเด็นนี้ยังส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์อย่างรุนแรง พิจารณาจากกรณีของนักแสดงหญิงที่ถูกจับหลังตรวจพบว่าฉีมน่วง ในปี พ.ศ. 2540 หรือ กรณีของศิลปินชายที่ถูกจับขณะเสพกัญชาในปีเดียวกัน เป็นต้น เนื่องจากการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายและบรรทัดฐานทางสังคมที่การเป็นผู้มีชื่อเสียงจำเป็นต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในสังคมด้วย (ไทยรัฐออนไลน์, 2560) ดังนั้น ผู้มีชื่อเสียงที่มีข่าวเชิงลบด้วยวาทกรรมนี้จะทำให้กระแสความนิยมจากสาธารณชนลดลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และส่งผลกระทบต่อการทำงานในวงการบันเทิง ซึ่งกลายเป็นวิถีปฏิบัติเชิงอำนาจที่ปรากฏขึ้นจากวาทกรรมนี้ในยุคสื่อดั้งเดิม ประเด็นดังกล่าวทำให้พบข้อสังเกตว่า ในปัจจุบันผู้มีชื่อเสียงที่มีข่าวเชิงลบด้วยวาทกรรมนี้ได้รับบทลงโทษทางกฎหมาย แต่สาธารณชนบางกลุ่มยังคงนิยมและพร้อมสนับสนุนการทำงานในวงการบันเทิงต่อไป จึงอาจกล่าวได้ว่า วาทกรรมและวิถีปฏิบัติเชิงอำนาจอาจเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย บรรทัดฐานทางสังคมและวัฒนธรรม

เบนโล เป็นวาทกรรมที่สื่อมวลชนใช้กับประเด็นข่าวกรณีที่นักแสดงหญิงที่มีชื่อเสียงอย่างมากได้ตั้งครerkก่อนการสมรส และในระหว่างนั้นนักแสดงหญิงปฏิเสธว่าที่สรระร่างกายดูท่วมขึ้นไม่ได้มีสาเหตุมาจากการตั้งครerk แต่มาจากการรับประทานยาสตรีนเบนโล สื่อมวลชนจึงมีการนำเสนอประเด็นข่าวนี้ด้วยวาทกรรมว่า เบนโล โดยกำหนดและสร้างความหมายเชิงนัยว่า คือ การตั้งครerkก่อนการสมรส หรือ การโกหก โดยในยุคสื่อดั้งเดิม สาธารณชนมีชุดความรู้ว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ซึ่งนักแสดงหญิงที่ได้รับฉายาว่าเป็น “เจ้าหญิงแห่งวงการบันเทิง” ไม่ควรกระทำ และควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับสังคมไทย จึงทำให้สาธารณชนเกิดกระแสการต่อต้านนักแสดงหญิงอย่างรุนแรง (MGR online, 2005) และหลังจากประเด็นข่าวนี้ สื่อมวลชนจึงมีการใช้วาทกรรมคำว่าเบนโลในการนำเสนอข่าวกรณีผู้มีชื่อเสียงตั้งครerkก่อนการสมรส และทำให้กลายเป็นวิถีปฏิบัติเชิงอำนาจที่ควบคุมการปรับเปลี่ยนชุดความรู้ของสาธารณชนในการแสดงพฤติกรรมต่อต้านผู้มีชื่อเสียงที่มีพฤติกรรมในลักษณะนี้ ส่งผลกระทบต่อผู้มีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก ในขณะที่ปัจจุบันผู้มีชื่อเสียงที่มีการตั้งครerkก่อนการสมรส ถูกนำเสนอด้วยวาทกรรมว่า ข่าวดี และมีการสร้างความหมายเชิงนัยว่าคือ เป็นเรื่องที่ดีและเป็นจุดเริ่มต้นของการมีครอบครัวที่สมบูรณ์ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนชุดความรู้ของสาธารณชนว่าการ

ตั้งครรภ์ก่อนหรือหลังการสมรสนั้นเป็นเรื่องที่ดี และส่งผลให้วิถีปฏิบัติของสาธารณชนเปลี่ยนแปลงไปด้วย จากประเด็นดังกล่าวทำให้พบว่า สื่อมวลชนคือผู้มีอำนาจในการกำหนดวาทกรรมและวิถีปฏิบัติเชิงอำนาจในการปรับเปลี่ยนชุดความรู้ของสังคม (ไทยรัฐออนไลน์, 2558)

ลูกใครหว่า เป็นวาทกรรมที่สื่อมวลชนใช้กับประเด็นข่าวกรณีที่นักแสดงหญิงได้ตั้งครรภ์ก่อนการสมรส และเกี่ยวข้องกับการมีความสัมพันธ์กับนักแสดงชายหลายคนและศิลปินชายที่มีชื่อเสียงมากในขณะนั้น สื่อมวลชนจึงมีการใช้วาทกรรมคำว่า ลูกใครหว่า เพื่อนำเสนอข่าวประเด็นนี้รวมถึงการพยายามหาคำตอบว่าผู้มีชื่อเสียงคนใดคือพ่อของเด็ก ซึ่งในระหว่างนั้นศิลปินชายที่ถูกเชื่อว่าเป็นพ่อของเด็ก จึงถูกกระแสต่อต้านจากสาธารณชนเนื่องจากในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทยที่มีกรอบความคิดว่า ในความสัมพันธ์ของผู้ชายกับผู้หญิง ผู้หญิงจะเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบ และผู้ชายเป็นฝ่ายได้เปรียบ วิถีปฏิบัติของคนในสังคมจึงแสดงพฤติกรรมการต่อต้านและเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ศิลปินชายอย่างต่อเนื่อง ทำให้บริษัทต้นสังกัดยุติบทบาทในวงการบันเทิงของศิลปินชายชั่วคราว ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายเป็นจำนวนมากทั้งกับศิลปินชายและบริษัทต้นสังกัด (ไทยรัฐออนไลน์, 2553) จากประเด็นดังกล่าวทำให้พบข้อสังเกตว่า หากวาทกรรมที่เป็นประเด็นข่าวเชิงลบนั้นขัดแย้งต่อบริบททางสังคมและวัฒนธรรม วิถีปฏิบัติของคนในสังคมจะแสดงพฤติกรรมการต่อต้านและเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในทางลบด้วย จากประเด็นนี้ส่งผลให้กระแสมโนมของศิลปินชายลดลงอย่างถาวร

มือที่สาม เป็นวาทกรรมที่สื่อมวลชนใช้กับประเด็นข่าวกรณีที่นางแบบหญิงมีความสัมพันธ์กับผู้ชายที่มีภรรยาแล้ว โดยภรรยาของฝ่ายชายนั้นเป็นศิลปินหญิงที่มีชื่อเสียงเช่นกัน สื่อมวลชนจึงมีการนำเสนอประเด็นข่าวนี้ด้วยวาทกรรมว่า มือที่สาม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ขัดแย้งต่อบรรทัดฐานทางสังคม วัฒนธรรม และกฎหมาย เหตุการณ์นี้จึงทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์นางแบบหญิงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์เป็นอย่างมาก ดังนั้นเมื่อมีประเด็นข่าวในลักษณะนี้เกิดขึ้น สื่อมวลชนจะใช้วาทกรรมคำว่า มือที่สาม เพื่อสื่อความหมายในการนำเสนอข่าว วาทกรรมและวิถีปฏิบัติเชิงอำนาจของสื่อมวลชนและสาธารณชนที่ปรากฏขึ้นจากกรณีนี้ กลายเป็นอำนาจในการควบคุมชุดความรู้และวิถีปฏิบัติภายใต้กรอบความคิดที่ว่า การมีความสัมพันธ์กับผู้ชายที่มีภรรยาแล้วเป็นเรื่องที่สังคมยอมรับไม่ได้ (MGR online, 2008)

ขึ้นคอนโด เป็นวาทกรรมที่สื่อมวลชนใช้กับประเด็นข่าวกรณีที่ผู้มีชื่อเสียงมีความสัมพันธ์กันก่อนการสมรส โดยในยุคสื่อดั้งเดิมผู้มีชื่อเสียงนิยมอาศัยอยู่คอนโด การมีความสัมพันธ์กันจึงอาจเกิดขึ้นกับทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงที่มีการไปพบอีกฝ่ายที่คอนโด สื่อมวลชนจึงมีการใช้วาทกรรมคำว่า ขึ้นคอนโด เพื่อสื่อความหมายเชิงนัยว่า คือ การไปมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ขัดแย้งต่อบรรทัดฐานทางสังคมและวัฒนธรรมไทย ที่มีกรอบความคิดที่ว่า ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ควรเกิดขึ้นหลังจากการสมรส และการเป็นผู้มีชื่อเสียงควรเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม ดังนั้นเมื่อปรากฏวาทกรรมนี้ในประเด็นข่าวของผู้มีชื่อเสียงคนใด บุคคลนั้นจะถูกสาธารณชนวิพากษ์วิจารณ์ในทางลบ และส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ด้วย

วาทกรรมและวิถีปฏิบัติเชิงอำนาจของสื่อมวลชนและสาธารณชนที่ปรากฏขึ้นจากกรณีนี้ กลายเป็นอำนาจวาทกรรมในการควบคุมชุดความรู้และวิถีปฏิบัติภายใต้กรอบความคิดที่ว่า การมีความสัมพันธ์กับฝ่ายตรงข้ามควรเกิดขึ้นหลังจากการสมรส (MGR online, 2009)

วาทกรรมข้างต้นจึงเป็นวาทกรรมข่าวที่มีลักษณะเป็นเรื่องอื้อฉาวและนำไปสู่ภาวะวิกฤติของผู้มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง รวมถึงวาทกรรมเหล่านั้นถูกนำมาผลิตซ้ำจนกลายเป็นการสร้างชุดความรู้ของคนในสังคม โดยปรากฏเด่นชัดทั้งในรูปแบบและวิธีการนำเสนอ ทั้งในมุมมองของตัวบท วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม และวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบมิติทั้งสามของวาทกรรมตามแนวคิดของแฟร์คลัฟ (Fairclough, N., 1995)

สรุป

จากวาทกรรมและวิถีปฏิบัติเชิงอำนาจของการผลิตข่าวเชิงลบในวงการบันเทิงไทยยุคสื่อดั้งเดิมข้างต้น ทำให้ได้มุมมองจากการศึกษามิติต่าง ๆ ผ่านแนวคิดกรอบมิติทั้งสามของวาทกรรมตามมุมมองของแฟร์คลัฟ ได้แก่ ตัวบท (Text) วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse Practice) และวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (Socio Cultural Practice) ที่จะนำเสนอในบทความ ดังนี้

- 1) ตัวบท (Text) ตัวบทของวาทกรรมมีการประกอบสร้างความหมายจากความรู้ ความเชื่อ และความสัมพันธ์ของสังคมไทยที่ปรากฏในวาทกรรมข่าวเชิงลบ ซึ่งเกี่ยวข้องกับหน้าที่ทางสังคมของภาษา ได้แก่ หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด (Ideational function) ด้วยการสร้างและตอกย้ำภาพแทนของสิ่งของต่าง ๆ เช่น วาทกรรมคำว่า เบนโล ที่มีการสร้างความหมายจากประเด็นข่าวการตั้งครุฑก่อนการสมรส และยังมีการนำวาทกรรมนี้ไปใช้กับผู้มีชื่อเสียงคนอื่นในกรณีเดียวกันเพื่อตอกย้ำตัวบทดังกล่าว หรือ วาทกรรมคำว่า ฉีมน่ง ที่มีการสร้างความหมายจากประเด็นข่าวการใช้สารเสพติดของผู้มีชื่อเสียงในวงการบันเทิงไทย หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ (Interpersonal Function) ด้วยการสร้างและดำรงอัตลักษณ์และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น วาทกรรมคำว่า มือที่สาม ที่เป็นการสร้างความหมายจากประเด็นข่าวผู้มีชื่อเสียงในวงการบันเทิงไทยมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่มีคู่สมรสแล้ว
- 2) วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse Practice) วาทกรรมข่าวเชิงลบที่ปรากฏเป็นสื่อกลางระหว่างสังคม สะท้อนวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมของสังคมไทยที่มีอิทธิพลต่อตัวบททางอ้อม ดังวาทกรรมคำว่า ขึ้นคอนโดสะท้อนวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมเกี่ยวกับการมีความสัมพันธ์ก่อนการสมรสเป็นเรื่องที่ไม่สมควรกระทำ ซึ่งมีอิทธิพลต่อตัวบททำให้วาทกรรมคำว่า ขึ้นคอนโดถูกสร้างความหมายไปในแง่ลบ ส่งผลกระทบกับภาพลักษณ์ของผู้มีชื่อเสียงที่เกิดประเด็นข่าวดังกล่าวโดยเฉพาะหากผู้มีชื่อเสียงนั้นเป็นผู้หญิง ยังเป็นการตอกย้ำทฤษฎีปิตาธิปไตยหรือแนวคิดชายเป็นใหญ่ที่ปรากฏเด่นชัดในสังคมไทย
- 3) วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (Socio Cultural Practice) วาทกรรมข่าวเชิงลบที่ปรากฏเริ่มต้นจากการที่ผู้มีชื่อเสียงเกิดประเด็นข่าวทางสังคม เช่น การใช้สารเสพติด การตั้งครุฑก่อนสมรส การตั้งครุฑโดยไม่มีพ่อ การมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่มีคู่สมรส และการมีความสัมพันธ์ก่อนการสมรส โดยวาทกรรม

ดังกล่าวเกิดขึ้นภายใต้กรอบสังคมวัฒนธรรมไทยว่าความเป็นไทย และประเพณีไทย ผู้หญิงไทย ต้องรักษาวลสงวนตัว รักษาพรหมจรรย์ และจะมีความสัมพันธ์ทางเพศได้เมื่อเข้าพิธีสมรสแล้ว เท่านั้น ซึ่งแท้จริงแล้วอาจเป็นเพียงชุดความคิดและความเชื่อของคนในสังคมไทยในยุคก่อน และถ่ายทอดชุดความคิดด้วยการปลูกฝังจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่งสืบเนื่องมา รวมถึงกรอบความคิด เรื่องการเป็นผู้มีชื่อเสียงควรเป็นบุคคลตัวอย่างและมีภาพลักษณ์ที่ดีงามอยู่เสมอ ซึ่งขัดแย้งกับความจริงของมนุษย์ที่มีกิเลส รัก โลภ โกรธ หลง และสามารถกระทำผิดพลาดได้ อย่างไรก็ตาม วาทกรรมข้าวเชิงลบที่ปรากฏจึงเปรียบเสมือนการขึ้นนำสังคม หรือ การตัดสินผู้ที่มีชื่อเสียงภายใต้กรอบสังคมวัฒนธรรมนั้น ทำให้วาทกรรมเป็นตัวกำหนดวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมไทย และในขณะเดียวกันวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมไทยก็เป็นตัวกำหนดวาทกรรมข้าวเชิงลบเช่นกัน วาทกรรมและวิถีปฏิบัติเชิงอำนาจของการผลิตข้าวเชิงลบในวงการบินไทยยุคก่อตั้งเดิม ตั้งแต่ พ.ศ. 2533 - ถึงช่วงก่อนปี พ.ศ. 2554 จึงเป็นส่วนหนึ่งของการควบคุมและปรับเปลี่ยนชุดความรู้ของผู้มีชื่อเสียงและคนในสังคม ดังนั้นการวิเคราะห์หาทกรรมข้าวเชิงลบที่ปรากฏในสังคมจึงมีความจำเป็นเพื่อให้สามารถวิเคราะห์และจำแนกชุดความรู้ภายใต้บริบททางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของคนในสังคมนั้นได้อย่างถูกต้อง และควรศึกษาทกรรมข้าวเชิงลบด้านอื่น ๆ เช่น วาทกรรมข้าวการเมือง วาทกรรมข้าวเศรษฐกิจ วาทกรรมข้าวกีฬา เพื่อให้สามารถวิเคราะห์และจำแนกชุดความรู้ได้อย่างรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณะ แสงจันทร์. (2558). การกำหนดวาระประเด็นดาราผู้มีชื่อเสียงผ่านข่าวบันเทิงทางโทรทัศน์. ใน วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กาญจน์ ทันจิตต์. (2552). การนำเสนอข่าวการแยกทางของดาราและปฏิกิริยาของผู้เกี่ยวข้อง. ใน วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2545). สื่อสารมวลชน: ทฤษฎี และแนวทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศาลาแดง.
- แทนใจ โพธิแทน. (2545). จุดกำเนิดและพัฒนาการของรูปแบบและเนื้อหาข่าวดารา ภาพยนตร์และทีวีพูล. ใน วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2553). เฮียฮ้อแบนงานฟิล์ม. เรียกใช้เมื่อ 27 เมษายน 2562 จาก <https://www.thairath.co.th/content/112582>
- _____. (2558). ท้องก่อนแต่งไม่ได้พลาดเสมอไป. เรียกใช้เมื่อ 27 เมษายน 2562 จาก <https://www.thairath.co.th/content/547731>

- _____. (2560). ดารากับยาเสพติด. เรียกใช้เมื่อ 27 เมษายน 2562 จาก <https://www.thairath.co.th/entertain/news/1074575>
- ประไพพรรณ พิงฉิม. (2560). ปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย: การศึกษาเชิงปริจเฉทวิเคราะห์และวิจารณ์ปฏิบัติการศาสตร์. ใน ดุษฎีนิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรม บุนนาค. (2551). แวดวงบันเทิงเมื่อวันวานสืบค้น (ข่าวบันเทิงที่สร้างสรรค์แรงบันดาลใจ). เรียกใช้เมื่อ 27 เมษายน 2562 จาก http://tja.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=283:2009-09-08-11-05-16&catid=46:academic
- สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2552). ข่าวบันเทิงที่สร้างสรรค์แรงบันดาลใจ. เรียกใช้เมื่อ 27 เมษายน 2562 จาก http://tja.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=283:2009-09-08-11-05-16&catid=46:academic
- Coombs, W. T. (2007). Protecting Organization Reputations during a Crisis: The Development and Application of Situational Crisis Communication Theory. *Corporate Reputation Review*, 10(3), 163-176.
- Doorley, J. & Garcia, F. (2007). *Reputation Management: The Key to Successful Public Relations and Corporate Communication*. New York: Routledge.
- Fairclough, N. (1995). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. London: Longman.
- MGR online. (2005). The best social news of the year 2005. Retrieved April 2, 2021, from <https://mgronline.com/online/section/detail/9480000178980>
- _____. (2008). Celebrity love story. Retrieved April 2, 2021, from <https://www.sanook.com/movie/26798/>
- _____. (2009). Celebrity scandal. Retrieved April 2, 2021, from <https://mgronline.com/entertainment/detail/9520000094309>
- _____. (2015). TV Pool Magazine. Retrieved April 2, 2021, from <https://mgronline.com/entertainment/detail/9580000138371>
- Pantip. (2019). Star News newspaper. Retrieved April 27, 2019, from <https://pantip.com/topic/39179539>
- Thompson, J. (2000). *Political Scandal : Power and Visibility in the Media Age*. London: Polity Press.

การสร้างวินัยและการกำกับตนเองกับภาวะซึมเศร้า
ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา*
DISCIPLINE, SELF - REGULATION AND DEPRESSION
OF THE GRADUATE STUDENTS

จุติพร เปี้ยตัน

Jutipon Peatan

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University, Thailand

E-mail: Jutipon_p@cmu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมในสังคมไทยในปัจจุบันที่ส่งผลต่อการสร้างวินัยและกำกับตนเองของนักศึกษา และ 2) ศึกษาการสร้างวินัยและการกำกับตนเองของนักศึกษาที่ส่งผลให้เกิดภาวะซึมเศร้าในนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษางานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาแบบเจาะจงเป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ระดับบัณฑิตศึกษาและอยู่ในภาวะซึมเศร้า ระดับต้นถึงเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 15 ราย ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมในสังคมไทยในปัจจุบันที่ส่งผลต่อการสร้างวินัยและกำกับตนเองของนักศึกษามีทั้งหมด 4 พฤติกรรมหลัก คือ 1.1) พฤติกรรมทุนทางสังคม 1.2) พฤติกรรมทางการศึกษา 1.3) พฤติกรรมการทำงานของพนักงานที่ดี และ 1.4) พฤติกรรมครอบครัว 2) กระบวนการสร้างวินัยและการกำกับตนเองของนักศึกษาที่ส่งผลให้เกิดภาวะซึมเศร้าในนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เป็นผลสืบเนื่องจากพฤติกรรมทั้งหมดในข้อแรกที่สูงค่าคาดหวังและคอยติดตามเฝ้ามองความเป็นไปของตัวนักศึกษา นักศึกษาเองจึงจำเป็นต้องสร้างวินัยและกำกับตนเองอยู่ตลอดเวลาโดยการวางแผนบริหารจัดการเวลาและความสัมพันธ์ทางสังคม ในช่วงเวลาตลอด 24 ชั่วโมงในแต่ละวันว่าจะต้องทำอะไรบ้างด้วยวิธีการแบ่งช่วงเวลาในการดำเนินกิจกรรมตามพฤติกรรมการทำงาน การศึกษา ครอบครัว เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดและกลายเป็นผู้ที่ไม่สมบูรณ์หรือไม่ดี ทั้งยังคอยติดตามการดำเนินการของตนเองและลงโทษตัวเองเมื่อทำไม่ได้หรือไม่เป็น

* Received 3 December 2021; Revised 3 January 2022; Accepted 24 January 2022

ดั่งหวัง กระบวนการเหล่านั้นได้นำไปสู่วิถีของผู้ที่มีภาวะซึมเศร้าจนเกิดเป็นผู้ป่วยซึมเศร้าได้ในที่สุด

คำสำคัญ: วาทกรรม, การสร้างวินัย, การกำกับตนเอง, ภาวะซึมเศร้า, นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

Abstract

The objectives of this research article were to 1) Study the discourse in Thai society at present that affects students' self-discipline and self-regulation. And 2) to study the students' discipline and self-regulation that resulted in depression among graduate students. This research is qualitative research. The data were collected by in-depth interview and participant observation, analyzed by descriptive interpretation. Key informants were selected by purposive sampling as the subjects in the study who were graduating and suffering from depression, with a total of 15 key informants. The results showed that: 1) Discourses in Thai society at present that affect students' self-discipline and regulation. There are 4 main discourses: 1.1) Social capital discourse 1.2) educational discourse 1.3) discourse of good employees' work, and 1.4) family discourse. 2) The process of creating discipline and self-regulation of students that resulted in depression among graduate students. It is a consequence of all discourses on the first point that society expects and monitors students' progress. Students themselves need to be always disciplined and self-regulated by planning to manage time and social relationships for 24 hours a day, what to do in a way that divides the time of activities according to the discourse of work, education, family to avoid mistakes and not to become imperfect or bad. They also monitor their actions and punish themselves when they fail. Those processes have led to the path of people with depression to eventually becoming depressed patients.

Keywords: Discourse, Discipline, Self-regulation, Depression, Graduate Student

บทนำ

ภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นประเด็นที่ถูกยกขึ้นมาพูดถึงอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นอีกปัญหาที่อันเป็นสาเหตุของความทุกข์และการสูญเสียความสามารถ และถูกหยิบยกมาเป็นสาเหตุของการจากไปอย่างกะทันหันของคนทั่วโลก มีการรายงานข่าวการฆ่าตัวตายของนักศึกษาจำนวนมากตามหน้าหนังสือพิมพ์กลายเป็นตัวจุด

ประเด็นให้สังคมหันมาให้ความสนใจกับโรคนี้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากงานสำรวจจำนวนมากพบว่าคนที่อยู่ในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษากำลังเผชิญกับวิกฤติทางสุขภาพจิต ซึ่งมหาวิทยาลัย Berkeley ได้ทำการสำรวจและรายงานความสุขและความกินดีอยู่ดีของนักศึกษาในปี ค.ศ. 2014 พบว่า มีนักศึกษาระดับปริญญาเอก 47% และปริญญาโท 37% ป่วยเป็นโรคซึมเศร้า อ้างอิงจากการใช้ยาพบแพทย์และอาการต่าง ๆ (UC Berkeley Graduate Assembly, 2015) ทั้งนี้ในปี ค.ศ. 2011 มีการศึกษาวิจัย จาก University of Texas Health Science Centre พบว่า นักศึกษากลุ่มปริญญาโท-เอก มีอัตราการเป็นโรคซึมเศร้า และภาวะความวิตกกังวลมากกว่ากลุ่มคนทั่วไป 6 เท่าตัว โดยการศึกษาครั้งนี้ ได้สำรวจผ่านนักศึกษาจำนวน 2,279 คน จากสถาบันการศึกษาใน 26 ประเทศ และพบกลุ่มตัวอย่างที่ตอบคำถามกว่า 40 เปอร์เซนต์ ได้ระบุว่าพวกเขาเผชิญหน้ากับภาวะซึมเศร้าในระดับทั่วไปถึงขั้นรุนแรง (Teresa, E., 2018) สิ่งที่น่าสนใจคือ Tyler Cowen นักเศรษฐศาสตร์จาก George Mason University ได้ให้ความเห็นต่องานวิจัยชิ้นนี้ว่า ภาวะซึมเศร้าและวิตกกังวลในนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่เกิดขึ้นมาจากหลายปัจจัย เช่น การศึกษาที่ค่อนข้างหนักจนทำให้เกิดความอ่อนเพลียอย่างรุนแรงซึ่งสัมพันธ์กับการเกิดโรคซึมเศร้า หรืออีกนัยหนึ่งอาจเกิดจากกระบวนการเปลี่ยนสถานะจากการเป็นนักศึกษาทั่วไปสู่การเป็นปัญญาชนแถวหน้าของสังคม (Tyler, C., 2018) สำหรับงานที่ศึกษาภาวะซึมเศร้าในนักศึกษาในไทย พบว่างานส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาความชุกของโรคซึมเศร้าในกลุ่มนักศึกษาระดับอุดมศึกษาและระดับมัธยมปลาย อันมีสาเหตุมาจากปัจจัยทางชีววิทยา ความกดดันจากการทดสอบ และ ความสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิด อาทิ ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ และคณะ กล่าวในเวทีจุฬาฯ เสวนา ครั้งที่ 18 เรื่องเข้าใจปัญหาโรคซึมเศร้าในเยาวชนนักศึกษา ถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรคซึมเศร้าในนักศึกษา ซึ่งพบว่า นักศึกษาที่เรียนชั้นปีที่สูงขึ้น ยังมีแนวโน้มที่จะเป็นโรคซึมเศร้ามากกว่า และมีมากกว่าร้อยละ 6.4 ที่ฆ่าตัวตาย อาการซึมเศร้าจะถูกกระตุ้นจากการผิดหวังจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น การถูกประเมิน คะแนนสอบ เมื่อผิดหวังไม่ได้สิ่งที่ต้องการ หรือแม้แต่ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ความรัก ความสัมพันธ์ และความรู้สึกผิดก็ล้วนมีผลเช่นกัน (ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ และคณะ, 2561) ซึ่งจากการสำรวจจะบาตวิทยาสุขภาพจิตของคนไทยระดับชาติ ครั้งที่ 3 ปี พ.ศ. 2551 พบความชุกของโรคซึมเศร้าในคนไทยสูงถึง 1.5 ล้านคน โดยพิจารณาตามเพศและอายุของผู้ป่วยพบว่าผู้หญิงเสี่ยงป่วยมากกว่าผู้ชาย 1.7 เท่า และผู้ป่วยส่วนใหญ่ ร้อยละ 62 อยู่ในช่วงอายุ 25-59 ปี ซึ่งเป็นวัยทำงานหาเงินเลี้ยงครอบครัว (สำนักบริหารระบบบริการสุขภาพจิต, 2559) จากอุปติการณ์ของการเกิดภาวะซึมเศร้าที่เกิดขึ้นแม้จะไม่พบสถิติอย่างเป็นทางการว่าจำนวนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่เป็นคนไทยเผชิญหน้ากับภาวะซึมเศร้าจำนวนเท่าไร แต่ก็แทบจะปฏิเสธไม่ได้เลยว่าปัญหานี้ไม่เคยเกิดขึ้นในสังคมการศึกษาของไทยเรา

ทั้งนี้เนื่องจากสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ความเจริญทางสังคม เศรษฐกิจ และความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร ที่มีการพัฒนาและขยายตัวอย่างรวดเร็ว

ทั้งวัฒนธรรม ประเพณี แม้กระทั่ง ค่านิยมที่เห็นค่าของวัตถุนิยมมากกว่าความมีคุณค่าในตัวบุคคล ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ที่ต้องดิ้นรนต่อสู้ท่ามกลางแรงกดดันทุกทิศทาง อันนำไปสู่การแข่งขันในสังคม ที่สร้างความกดดันให้แก่บุคคลต้องเข้าสู่ระบบการศึกษาระดับสูง ในขณะที่เดียวกันก็ต้องดำรงชีวิตอยู่ภายใต้วาทกรรมมากมายหลายชุดเพื่อให้สังคมที่อยู่ขึ้นเกิดความเปราะบางเรียบร้อยและเป็นที่ยอมรับในสังคม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นแรงกดดันที่จะนำไปสู่ความเครียดและความวิตกกังวล ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ เกิดการผิดหวังจนก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสุขภาพจิตตามมานั้นก็คือ ภาวะซึมเศร้าในนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา ในขณะที่งานวิจัยที่ผ่านมาให้ข้อมูลเฉพาะเงื่อนไขทางสังคมเศรษฐกิจของบุคคลที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งศึกษาวาทกรรมในสังคมไทยในระหว่างการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาในบริบทสังคมปัจจุบันที่ส่งผลต่อการสร้างวินัยและกำกับตนเองของนักศึกษาจนเกิดภาวะซึมเศร้า เพื่อเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจเงื่อนไขทางสังคมที่รอบด้านต่อการเกิดภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และพัฒนาแนวทางในการให้ความช่วยเหลือนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวาทกรรมในสังคมไทยในปัจจุบันที่ส่งผลต่อการสร้างวินัยและกำกับตนเองจนเกิดภาวะซึมเศร้า
2. เพื่อศึกษาการสร้างวินัยและการกำกับตนเองของนักศึกษาที่ส่งผลให้เกิดภาวะซึมเศร้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) ในการวิจัยสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยพิจารณาเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และวิธีการสุ่มแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นอาสาสมัครผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ระดับบัณฑิตศึกษาและอยู่ในภาวะซึมเศร้าตามเกณฑ์การคัดเลือก โดยมีการประเมินภาวะซึมเศร้าเบื้องต้นก่อนการคัดเลือกสัมภาษณ์เชิงลึก และคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 15 ราย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกและเกณฑ์การคัดออกคือ

เกณฑ์การคัดเลือก

1. มีภาวะซึมเศร้า ในระดับต้นถึงระดับกลาง จากการทำแบบคัดกรองโรคเบื้องต้น
2. กำลังศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา
3. มีความสมัครใจในการให้ข้อมูลเชิงลึก

เกณฑ์การคัดออก

1. มีอาการของโรคซึมเศร้าในระดับรุนแรง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) ได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือด้านเนื้อหา และให้ได้คำถามที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบจำนวน 5 ท่าน โดยแบ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสังคมศาสตร์ 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสังคมศาสตร์สุขภาพ 1 ท่าน และ ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ 2 ท่าน โดยมีการประเมินความถูกต้องของเนื้อหา โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบและแก้ไขตามคำแนะนำให้สมบูรณ์ก่อนการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนาจริง

การพิทักษ์สิทธิ์

โครงการวิจัยนี้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแพทย์ 1 ท่าน ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ 2 ท่าน ด้านสังคมศาสตร์ 2 ท่าน และผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รหัสโครงการวิจัย CMUREC 62/131 ลงวันที่ 20 มกราคม 2563 ผู้วิจัยได้พิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลโดยชี้แจงรายละเอียดของโครงการวิจัย มีการลงนามยินยอมเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ และสามารถปฏิเสธการเข้าร่วมหรือจะยุติการเข้าร่วมโครงการเมื่อไรก็ได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยมีตัวผู้วิจัยเองเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยจะป้อนคำถามตามแนวคำถามที่ได้กำหนดไว้ เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่ภายใต้บรรยายการของการมีปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ให้ข้อมูลและผู้วิจัย พร้อมทั้งสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant observation) และจดบันทึกภาคสนามอย่างละเอียด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ โดยทำการศึกษาค้นคว้าจาก เอกสารตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2. ลงพื้นที่ศึกษาในพื้นที่เป้าหมาย ด้วยวิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดย

2.1. สัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล พร้อมทำการทดสอบคัดกรองภาวะซึมเศร้า 2 คำถาม และแบบประเมินภาวะซึมเศร้า 9 คำถาม เพื่อวัดประเมินผลระดับภาวะซึมเศร้าของผู้เข้าร่วมวิจัยตามเกณฑ์การคัดเข้า

2.2. การสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มเป้าหมาย (In-depth Interview) ภายใต้ขอบเขตและเนื้อหาการวิจัย ตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ได้กำหนดไว้ พร้อมทั้งสังเกต

น้ำเสียง สีหน้าท่าทาง พฤติกรรม การแสดงออก บุคลิกภาพ อากัปกริยาต่างๆ ขณะสัมภาษณ์ ซึ่งอาจใช้เป็นข้อมูลที่ใช้ตีความหมายพฤติกรรม

3. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และนำเสนอข้อมูลผลการวิจัยแบบพรรณนาความ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

1. วางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories) เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ และสามารถตัดสินใจได้ว่า จะดึงคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบทและจะทิ้งคำหรือข้อความใดออกไป

2. คำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ โดยมีการโยงเข้ากับกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความกว้างขึ้น และนำไปสู่การอ้างอิงกับข้อมูลอื่นๆ ได้

3. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เมื่อได้ทำการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการถอดถ้อยคำการสัมภาษณ์จากเครื่องบันทึกเสียง พร้อมทั้งรายละเอียดเพิ่มเติมจากการจดบันทึก โดยการทำการคัดลอกข้อความและบันทึกอย่างละเอียดเพื่อตีความและกำหนดประเด็นที่สำคัญได้อย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ซึ่งในการวิเคราะห์นั้นผู้วิจัยใช้การถอดข้อความทั้งหมดในภาพรวม แล้วนำข้อความมาทำการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นและแต่ละกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างถูกต้อง

ผลการวิจัย

1. วาทกรรมในสังคมไทยในปัจจุบันที่ส่งผลต่อการสร้างวินัยและกำกับตนเองจนเกิดภาวะซึมเศร้า ของนักศึกษาทั้งหมด 4 ชุด คือ 1) วาทกรรมทุนทางสังคม 2) วาทกรรมการศึกษา 3) วาทกรรมการทำงานของพนักงานที่ดี 4) วาทกรรมครอบครัว ผลการวิจัย พบว่า

1.1. วาทกรรมทุนทางสังคม ทุนทางสังคม เป็นความสัมพันธ์ทางสังคมหรือโครงสร้างทางสังคมที่เราสามารถเรียกเอาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากมันได้ เราสามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวันของคนเราที่มีการสะสมมา เช่น การสร้างภาพลักษณ์ที่ดี การสร้างมิตรภาพ ความเห็นอกเห็นใจ และการติดต่อสัมพันธ์กันทางสังคม ระหว่างบุคคล ครอบครัว เครือญาติ หรือแม้กระทั่งแพลตฟอร์มต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ รับรู้ และส่งผ่านข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน บนพื้นฐานเครือข่าย ค่านิยม และบรรทัดฐานที่สังคมยึดถือช่วยเพิ่ม

ศักยภาพทุนมนุษย์ในการทำงานและช่วยลดต้นทุนในการทำงานได้มากกว่าการทำงานแบบปัจเจกชน เป็นผลให้ปัจเจกบุคคลเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความรู้ สติปัญญา และทักษะ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งค่านิยมและบรรทัดฐานแต่เดิมในสังคมไทยได้ให้คุณค่ากับการศึกษาที่ยังได้รับการศึกษาสูงเท่าไหร่อีกยังเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม และมีโอกาสในชีวิตและเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การเข้าสู่ระบบการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจึงเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างทุนทางสังคมให้แก่ปัจเจกบุคคลเป็นที่ยอมรับในสังคม มีหน้าที่การงานที่ดี มีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่มาก

1.2. วาทกรรมการศึกษา การศึกษาจะทำให้มนุษย์เกิดความรู้ ความสามารถ และพัฒนาตนให้มีทักษะในการประยุกต์ให้เข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม ไปในทิศทางที่สังคมต้องการตามที่มีปรากฏในรายงานสภาวการณ์การศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ. 2559/2560 ภายใต้แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560 - 2579 แสดงให้เห็นความสำคัญของการศึกษาที่ยังได้รับการศึกษาสูงเท่าไหร่อีกยังเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม และมีโอกาสในชีวิตมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการได้รับการศึกษาจากสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือ และมีชื่อเสียง ดังนั้น สถาบันการศึกษาจึงมีการจัดวางข้อกำหนดต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับอุดมการณ์และนโยบาย เศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ในปัจจุบันซึ่งเป็นปฏิบัติการที่ค้ำจุนให้วาทกรรมการศึกษานี้คงอยู่จากการศึกษาพบว่าการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา (ปริญญาโทและปริญญาเอก) จัดอยู่ในส่วนของระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน ดำเนินการภายใต้กรอบข้อบังคับ ระเบียบหรือประกาศของหน่วยงานทั้งโดยตรงและโดยอ้อมได้แก่ ระดับกระทรวงการศึกษาธิการและสำนักงานคณะ กรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานรับรองประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (องค์การมหาชน) และสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งนักศึกษาต้องปฏิบัติ ตามอย่างเคร่งครัดในแต่ละแผนการเรียน เช่น จำนวนหน่วยกิตของวิทยานิพนธ์ หรือการค้นคว้าอิสระ ผลการสอบในแต่ละรายวิชาที่ต้องไม่ต่ำกว่าในระดับ B ผลการสอบภาษาต่างประเทศต้องผ่านเกณฑ์ที่กำหนด การสอบ Qualifying Examination การสอบ Comprehensive Examination การสอบ Defense Examination มีการกำหนดระยะเวลาการศึกษาตามหลักสูตร และมีเกณฑ์คุณวุฒิของอาจารย์ผู้สอนที่มีผลงานทางวิชาการ การตีพิมพ์หรือนำเสนอส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ในงานประชุมทางวิชาการ เพื่อให้นักวิทยาลัผลิตผลงานวิจัยออกมาให้ได้มากที่สุดในแต่ละปีเพื่อให้อันดับในการจัดอันดับการศึกษาอยู่ในระดับที่ดีและเป็นที่ยอมรับในสังคม

1.3. วาทกรรมการทำงาน เพราะการทำงานเป็นการสร้างคุณค่า และความพึงพอใจให้ตัวเอง เพื่อเป็นที่ยอมรับในสังคม และเพิ่มเติมปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตที่แลกรมาด้วยเงินตราในปัจจุบัน เมื่องานเท่ากับเงิน ดังนั้น หากต้องการได้รับผลตอบแทนที่ดีจากการ

ทำงาน และพัฒนาความก้าวหน้าในตำแหน่งงานให้ที่เป็นที่ยอมรับ เราจึงต้องปฏิบัติตนเป็นพนักงานที่ดีโดยการ

1.3.1 มีความรับผิดชอบ กล่าวคือ เมื่อได้รับมอบหมายงานต้องทำตามหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองให้เสร็จลุล่วงตามกำหนด โดยมีข้อบกพร่องน้อยที่สุด ไม่ทิ้งงานจนงานไม่เสร็จและส่งผลกระทบต่อเพื่อนร่วมงานและงานส่วนอื่น ๆ

1.3.2 ทุ่มเทและให้ความสำคัญกับงาน โดยการมีการพัฒนาและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง ไม่ทำอย่างอื่นนอกเหนือจากงานในเวลาทำงาน

1.3.3 ปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กรที่ได้วางไว้กับพนักงานทุกคนอย่างเคร่งครัด เช่น เรื่องเวลาเข้าทำงาน การขาด การลา เป็นต้น

1.3.4 การทำงานเป็นทีม เข้ากับคนอื่น ๆ ในที่ทำงานได้ มีมนุษยสัมพันธ์ระหว่างคนในองค์กรและบุคคลภายนอก เพราะการทำงานไม่สามารถทำ

1.4. วาทกรรมครอบครัว ตามนิยามของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวแล้ว ครอบครัวหมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่ใช้ชีวิตร่วมกันฉันสามีภรรยา มีความผูกพันทางสายโลหิต หรือทางกฎหมาย ซึ่งสมาชิกในครอบครัวต่างมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันและมีความสัมพันธ์เกื้อกูลกัน ซึ่งสังคมคาดหวังว่าครอบครัวจะต้องมี “ครอบครัวที่สมบูรณ์” โดยที่สมาชิกในครอบครัวทำหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุดเพื่อรักษาสถาบันครอบครัวเอาไว้

1.4.1. สามี - ภรรยา โดย สามีที่ดี ต้องเป็นคน “รักครอบครัว” กล่าวคือ ซื่อสัตย์ เสมอต้นเสมอปลาย เข้าใจ ให้เกียรติ และสามารถช่วยเหลือแบ่งเบางานบ้านได้ ส่วนภรรยาที่ดีต้องมีลักษณะเป็นแม่บ้านแม่เรือนและไม่ใช้อารมณ์เหนือเหตุผลทำหน้าที่ความเป็นหญิงให้สมบูรณ์ทั้งในด้านการเป็นแม่และการเป็นภรรยาที่ดี

1.4.2. พ่อ - แม่ ผู้ที่ทำหน้าที่คอยดูแลลูกอย่างดีที่สุดให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพอย่างรอบด้าน รวมถึงการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ที่สำคัญคือการส่งเสริมความเป็นเลิศทางด้านสติปัญญา ดังนั้นการเลี้ยงดูลูกจึงต้องดูแลเอาใจใส่ในทุกรายละเอียด โดยเฉพาะ แม่ที่ต้องทำหน้าที่ดูแลเรื่องในบ้านตั้งแต่ตื่นจนนอน ทั้งการเป็นแม่บ้านแม่เรือนในการหุงหาอาหาร ดูแลบ้าน การเป็นสะใภ้ที่ดี และเนื่องมาจากความคาดหวังที่อยากให้ลูกมีความเป็นเลิศอย่างรอบด้าน จึงส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายตามมาหลายด้าน ดังนั้น ครอบครัวจะต้องมีสถานภาพทางการเงินที่มั่นคงด้วย พ่อแม่ต้องวางแผนทางการเงินและหาเงินเพื่อจุนเจือครอบครัว

1.4.3. ลูกที่ดีของพ่อแม่ ต้องไม่ทำให้พ่อแม่ผิดหวังทั้งในเรื่องของการเรียน หน้าที่การงาน ความรับผิดชอบ รวมไปถึงความกตัญญู และตอบแทนคุณพ่อแม่

2. การสร้างวินัยและการกำกับตนเองของนักศึกษาที่ส่งผลให้เกิดภาวะซึมเศร้า เริ่มจากการมีชีวิตตามความคาดหวังภายใต้วาทกรรมทั้ง 4 ที่ถูกจับจ้องอยู่ตลอดเวลา ความกดดันในภาระหน้าที่ในบริบทต่าง ๆ ซึ่งนักศึกษาจะต้องปฏิบัติตัวให้มีวินัยในตนเองอยู่

ตลอดเวลา ด้วยจัดการสรรเวลาทั้ง 24 ชั่วโมงให้การเรียน งาน และชีวิตให้สมดุลกัน ภายใต้เงื่อนไขของระเบียบ ระยะเวลา งบประมาณ และความรับผิดชอบ เพื่อนำตนเองไปสู่ความสำเร็จที่ตั้งไว้ มีการกำหนดแผนชีวิตว่าจะต้องทำอะไรบ้างและคอยกำกับดูแลตรวจสอบตัวเองอยู่ตลอดเวลาว่าทำส่วนใดแล้วบ้างและยังขาดในส่วนไหน นักศึกษาได้จัดสรรตารางในการดำเนินชีวิต ให้เกิด Work - Life Balance เวลา 8 ชั่วโมงสำหรับการทำงาน 8 ชั่วโมงสำหรับการเรียน และอีก 8 ชั่วโมงสำหรับการใช้ชีวิต โดยต้องทำงานตามเวลาตอกบัตร จัดลำดับความสำคัญของงานที่ทำเพื่อให้ได้ผลงานตามเป้าหมายและตรงตามเวลา อ่านหนังสือเรียน ทบทวนบทเรียนเพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาและสามารถนำมาปรับใช้ ต้องเข้าเรียนตามตารางเรียน ทำงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ แบ่งเวลาให้ครอบครัว ทำธุระส่วนตัวและหลับพักผ่อน แต่สิ่งที่ทำได้กลับเป็น Work ไร้ Balance ระหว่างการทำงานก็คิดถึงเรื่องเรียนเกรงว่าจะไม่ทันตามปฏิทินการศึกษา ระหว่างเรียนก็คิดถึงเรื่องงานที่มีผู้ติดตามงาน ต้องส่งงานให้ทันภายในระยะเวลาที่กำหนด ทั้งต้องดูแลครอบครัวด้วย ในบางครั้งงานติดพันด้วยวัฒนธรรมองค์กรที่มักจะมียานแทรกกระหว่างวัน เป็นงานด่วนเข้ามาทำให้ต้องทำงานล่วงเวลา เป็นผลให้เวลาสำหรับตนเองจึงถูกเบียดเบียนด้วยความรับผิดชอบของเนื้อหาและเนื้อหาในการเรียนไม่มีวันหยุด เวลาพักผ่อนที่เคยมีเมื่อก่อนเรียนหายไป เวลานอนที่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกายไม่มี บางรายไม่นอนข้ามวันข้ามคืน เพราะต้องหอบงานกลับมาทำที่บ้านเพื่อให้งานเสร็จตามเป้าหมายมีเช่นนั้นอาจมีผลต่อรายได้และเสี่ยงต่อการถูกเลิกจ้าง ซึ่งแน่นอนว่าการทำงานล่วงเวลาต้องเบียดเบียนเวลาที่จัดสรรให้สำหรับการเรียนไป เวลาสำหรับคนในครอบครัวหายไป เวลาสำหรับตัวเองในการผ่อนคลายไม่มี การนอนวันละ 6 - 8 ชั่วโมงต่อวันเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ การกระทำทั้งหมดแสดงให้เห็นถึงการพยายามกำกับตนเองให้เป็นไปตามที่สังคมและครอบครัวต้องการ แม้ว่าสิ่งนั้นจะต้องฝืนตัวเองมากแค่ไหนก็ตาม การพยายามทำตามความคาดหวังที่จะต้องประสบความสำเร็จต้องสมบูรณ์แบบไม่บกพร่องในทุกด้านกลายเป็นแรงกดดันให้มีวิถีชีวิต และท้ายที่สุดหากทำไม่ได้จะลดโทษตัวเอง โดยการลดทอนคุณค่าของตัวเอง เกลียดตัวเอง โบายตีตนเอง ทับถมตัวเองด้วยความรู้สึกแค้นซ้ำ ๆ จนเข้าสู่ภาวะซึมเศร้าจนกลายเป็นผู้ที่อยู่ในภาวะซึมเศร้าในที่สุด

“เรารู้สึกโดนกดดันมากจากคนรอบข้าง อยากให้รับ ๆ จบ โดยเฉพาะเรื่องปลีกเวลาไปเรียนคู่กับทำงาน เราไม่สบายเพราะนอนน้อยมากบางวันก็ไม่ได้นอน คือ เราตั้งใจทำงานให้ได้เท่าเดิมจะได้มีเงินกว่าทำเสียงาน แต่เราก็ต้องอ่านหนังสือด้วย ดูแลครอบครัวด้วย มันเครียด เคยมีวันที่ไม่ยอมเจอใครเลยนะ เก็บตัวอยู่ในห้องไม่อยากจะกลับไปใคร เราไม่สามารถรับอารมณ์คนอื่นได้เลยอยู่ช่วงนึง” (ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญคนที่ 1, 2563)

อภิปรายผล

วาทกรรมในสังคมไทยในปัจจุบันมีมากมายหลายชุด ซึ่งคำว่า วาทกรรม (Discourse) หมายถึงระบบ และกระบวนการในการผลิตเอกลักษณ์และความหมายใหม่กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่สังคมสร้างขึ้นไม่สามารถดำรงอยู่ได้หากปราศจากการปฏิบัติการเชิงอำนาจ (Michel, F., 1972) ดังนั้นวาทกรรมจึงเป็นมากกว่าคำพูดแต่มีภาคปฏิบัติการจริงของวาทกรรม (Discursive Practices) หรืออาจกล่าวให้ชัดเจนขึ้นได้ว่าเป็นตัวสร้าง และกำหนดเอกลักษณ์ของคนในสังคม ทำหน้าที่ธำรงรักษาสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่และทำให้สิ่งที่สร้างขึ้นมานั้นเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง ขณะเดียวกันวาทกรรมชุดดังกล่าวจะเป็นตัวเก็บกดบดบังและปิดกั้นไม่ให้สิ่งที่แตกต่างไปจากเอกลักษณ์และความหมายที่ วาทกรรมนี้ สร้างขึ้นได้ปรากฏขึ้นมา ดังที่ ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร ได้อ้างถึงคำกล่าวของ Foucault ไว้ว่า

“ในทุกสังคมนั้น การผลิตวาทกรรมจะถูกควบคุม คัดสรรจัดระบบ และแจกจ่าย ภายใต้ กฎเกณฑ์ชุดหนึ่งที่ทำหน้าที่พลิกแพลงเพื่อให้เรามองไม่เห็นถึงอำนาจและอันตรายรวมตลอดถึงความน่าเกลียด น่าสะพรึงกลัวของวาทกรรมเพื่อให้วาทกรรมดังกล่าวดำรงความเหนือกว่า/ความเป็นเจ้าในสังคม สำหรับปัจจุบันสังคมของเรากฎเกณฑ์ที่รู้จักกันดีคือการกีดกัน/ปิดกั้น ในรูปแบบที่เราเสนอจะคุ้นเคยอย่างมากนั้น คือ การให้ทำ ให้พูดและห้ามทำ ห้ามพูด สิ่งนั้น สิ่งนี้” (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2560)

จากคำอธิบายนี้จึงสามารถอธิบายได้ว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้ชุดวาทกรรมหลายชุดที่ซ้อนทับกันอยู่แตกต่างกันตามตำแหน่งหน้าที่ในช่วงเวลาเดียวกัน ซึ่งแต่ละชุดก็มีแนวทางปฏิบัติมากมายหลายอย่างหากทำไม่ได้ หรือไม่ทำตามก็จะกลายเป็นผู้ร้ายในสังคมที่ถูกมองว่าไม่ดี และไม่มีคุณค่าเกิดการด้อยค่าตนเองจนเกิดภาวะซึมเศร้าได้ โดยผลการศึกษาผู้วิจัยได้จำแนกวาทกรรมที่ครอบงำตัวนักศึกษาอยู่ 4 ชุดด้วยกันคือ

1. วาทกรรมทุนทางสังคม เนื่องจากมนุษย์จะต้องดำรงอยู่ร่วมกันไม่ได้อยู่โดดเดี่ยวในสังคม หากแต่มีความสัมพันธ์กับผู้คนต่าง ๆ มากมาย และในความสัมพันธ์นั้นจะมีความคาดหวังในพื้นที่ทางสังคม จากการเป็นที่ยอมรับ ได้รับความเชื่อถือ ยิ่งหากเป็นผู้ที่มีความรู้มาก ความสามารถจากสถาบันหรือองค์กรอันเป็นที่ยอมรับในสังคมยิ่งเป็นที่ชื่นชอบและชื่นชมในสังคม

2. วาทกรรมการศึกษา เป็นวาทกรรมที่ครอบงำระบบการศึกษาในสังคมไทย ในปัจจุบัน การให้คุณค่ากับการศึกษา การจัดอันดับคุณภาพมหาวิทยาลัย ยิ่งมีอันดับที่ดียิ่งเป็นที่ยอมรับส่งผลให้ ทางมหาวิทยาลัยจึงมีระเบียบ นโยบายการประกันคุณภาพต่าง ๆ เพื่อตอบสนองเกณฑ์การจัดอันดับการศึกษา ที่ส่งผลให้เกิดข้อบังคับต่าง ๆ ให้นักศึกษาต้องปฏิบัติตาม จนนำไปสู่ไม่สู่ความกดดันและความเครียด สอดคล้องกับที่ เสริมศักดิ์ กิตติ

ปาลวรรธก์ กล่าวถึง นโยบายประกันคุณภาพที่ไม่ได้ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง แต่กลับเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับอาจารย์ผู้รับผิดชอบ และนักศึกษาที่ต้องพยายามทำตามคุณภาพ ตามเจตนารมณ์ของการประกันคุณภาพการศึกษา (เสริมศักดิ์ กิตติปาลวรรธก์, 2559)

3. วาทกรรมการทำงาน เนื่องจากในการเรียนนั้นจะต้องมีการลงทุนทางการศึกษาในรูปแบบของเงินทุนไม่ว่าจะเป็นค่าเทอม ค่างานวิจัย หนังสือ เอกสารต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวและครอบครัว นักศึกษาจึงต้องทำงานควบคู่ไปกับการเรียนเพื่อหาทุนสำหรับค่าใช้จ่ายดังกล่าวที่จะเกิดขึ้น เมื่อเข้าสู่ระบบการทำงานก็จะมีกฎเกณฑ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และกฎในฐานะพนักงานที่จะต้องปฏิบัติและไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

4. วาทกรรมครอบครัว นักศึกษาดำรงสถานะใดสถานะหนึ่ง หรืออย่างหลายสถานะในครอบครัว คือสถานะลูก สถานะคู่สามีภรรยา หรือบางท่านมีบุตรแล้วก็ดำรงสถานะพ่อแม่ด้วยในเวลาเดียวกันซึ่งในแต่ละสถานะมีบทบาทที่แตกต่างกันไป ยิ่งดำรงสถานะมากยิ่งขึ้นยิ่งตั้งปฏิบัติตนให้ได้ตามวาทกรรมที่สังคมคาดหวังในการเป็นคนในครอบครัวที่สมบูรณ์ เพื่อไม่กลายเป็นลูกที่ไม่ดี ดำรงความเป็นคนรักที่ดี และเป็นพ่อแม่ที่ดีดูแลลูกได้อย่างดี สอดคล้องกับการศึกษาของ เพียรอักษร นามโสภา และคณะ เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์ความเป็นครอบครัวในเฟซบุ๊ก แฟนเพจ Little Monster พบว่า ครอบครัวพ่อแม่ต้องทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกอย่างดีที่สุด ครอบครัวจะต้องมีสถานภาพทางการเงินที่มั่นคงเพื่อความสุขสบายของคนในครอบครัว ลูกคือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในครอบครัวไม่ทำให้พ่อแม่ต้องลำบากใจ และพ่อแม่ต้องทำหน้าที่ สามิภรรยาที่ดี (เพียรอักษร นามโสภา และคณะ, 2562)

การสร้างวินัยและกำกับตนเองของนักศึกษาเป็นผลพวงมาจากสิ่งที่เรียกว่า “วาทกรรม” ซึ่ง Foucault อธิบายด้วยวาทกรรมที่เป็นความจริง กล่าวคือ เมื่อบุคคลยอมรับบางอย่างเข้าไปแล้วทำให้บุคคลเหล่านั้นตกอยู่ภายใต้อำนาจหรือสิ่งที่ตนเองยอมรับ (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2555) การรับเอาความคิดหรือความหมายหนึ่งว่าเป็นความจริงโดยการเชื่อมโยงเข้ากับร่างกายและจิตใจของตนเองรู้สึกว่าคุณจะต้องอยู่ตลอดเวลา ทำให้อำนาจนั้นบังคับตัวเองโดยไม่รู้ตัวซึ่งเป็นลักษณะของอำนาจที่ครอบงำ ที่เรียกว่า อำนาจวินัย (Disciplinary Power) ด้วยเงื่อนไขวาทกรรมในชีวิตระหว่างเข้ารับการศึกษานักศึกษาต้องแบกรับสถานะทางสังคมในหลาย ๆ ตำแหน่งพร้อมกัน ซึ่งทุกตำแหน่งก็ถูกสังคมคาดหวังไว้แล้วว่าจะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างไรบ้าง ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของนักศึกษาไปจากเดิม กล่าวคือนักศึกษาจะต้องบริหารจัดการชีวิตของตนเอง จัดการ ควบคุม และกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับตัวเอง ความสัมพันธ์ที่มีกับผู้อื่น รวมไปถึงการเข้าสังคม เรียกว่าการสร้างวินัย และการกำกับตนเองซึ่งการมีอำนาจในการควบคุมกำกับตนเองนี้มา ดังนั้นนักศึกษาจึงต้องจัดสรรบทบาทหน้าที่ทั้งหมดในเวลา 24 ชั่วโมงต่อวันไม่ให้บกพร่อง ต้องแบ่งเวลาคิดและทำงานให้ตรงตามความต้องการของบริษัทไม่ขาดงาน ส่งงานตามกำหนดเพื่อให้เพื่อนร่วมงานสามารถดำเนินงานต่อไปได้ ต้องเรียน อ่านหนังสือ เขียนงาน พบเจอติดต่อประสานงานและ

ปฏิสัมพันธ์กับผู้คน ซึ่งปฏิบัติการเหล่านี้จำเป็นต้องมีวินัยและคอยกำกับตนเองอยู่ตลอดเวลา โดยคุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเองที่ดีนี้ก็คือ ควบคุมอารมณ์ พฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง โดยมีความรับผิดชอบ มีความตั้งใจ สามารถควบคุมตนเองได้ มีความอดทน ตรงต่อเวลา มีเหตุผล มีความเป็นผู้นำ และปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ซึ่ง Foucault สรุปแนวทางการทำงานของวินัยไว้ 5 ด้านด้วยกันคือ

1. วินัยทำงานผ่านร่างกายของคนเป็นหลัก เพื่อให้เกิดร่างกายที่เชื่อ (Docile Body)
2. ร่างกายในฐานะตัวแทนหรือสื่อแทนความหมาย
3. การควบคุมเชิงเวลา คือ การให้ร่างกายยอมรับต่อการควบคุมต่อเนื่องตลอดเวลา

4. การควบคุมเทศะหรือพื้นที่
5. การตรวจตรา สังเกต หรือเพ่งมอง เพื่อประเมิน เปรียบเทียบ เชื่อมโยงความสัมพันธ์เพื่อประสิทธิภาพในการควบคุมและการผลิต รวมทั้งกำจัดความขี้เกียจ การเจ็บป่วย ความไร้สมรรถภาพ ประเมินทักษะฝีมือในการทำงาน

สอดคล้องกับ ศิริกาญจน์ บวนวิศยศ และคณะได้ทำการศึกษาถึงการสร้างวินัยในตนเองในวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาครู วิชาชีพที่ซึ่งเป็นวิชาชีพที่สังคมไทยยกย่องให้เป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ที่ดีต่อเยาวชนและสังคม ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น โดยคุณลักษณะวินัยในตนเองในวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาครูมี 2 ประการ 1) ความเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา อดทน แสวงหาความรู้เพิ่มเติม ปรับปรุงพัฒนา และเคารพต่อระเบียบข้อตกลง 2) ซื่อสัตย์ตรงไปตรงมา ซึ่งเมื่อผู้เรียนครูเห็นถึงความสำคัญของพฤติกรรมวินัยในวิชาชีพนี้ ก็นำไปสู่การปฏิบัติตามปรับปรุงตนเองให้เป็นไปตามลักษณะของครูที่ดีเพื่อเป็นที่ยอมรับในสังคม ควบคุมตนเองเพื่อไม่ให้เกิดภาพลักษณ์ในด้านลบกับวิชาชีพครูและตนเองที่จะเป็นครูในอนาคต (ศิริกาญจน์ บวนวิศยศ และคณะ, 2561)

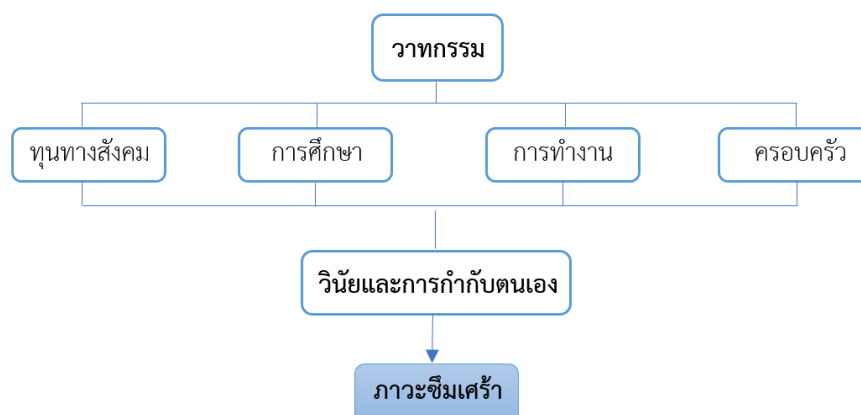
ท้ายที่สุดการกำกับตนเองของนักศึกษาได้นำตัวนักศึกษาเองเข้าสู่ภาวะซึมเศร้า อย่างที่กล่าวข้างต้นว่าเราไม่สามารถสร้าง Work – Life Balance ได้ การกำกับตนเองให้เป็นไปคนดีตามวาทกรรมต่างๆที่สังคมต้องการ ทำให้ไม่มีเวลาในการดูแลตัวเอง พักผ่อนน้อย ไม่ได้ออกกำลังกาย เกิดการเจ็บป่วย ส่งผลให้สารเคมีในสมองเปลี่ยนไม่สมดุลซึ่งเป็นอีกสาเหตุหนึ่งของภาวะซึมเศร้า อีกทั้งความกดดันและความคาดหวังต่างๆที่ถาโถมมา และเมื่อนักศึกษาไม่สามารถทำได้ดังหวัง การตอบคำถามไม่ได้ คิดงานไม่ออก ส่งงานไม่ทัน ดูแลครอบครัวได้ไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้เกิดความรู้สึกฟ่ายแพ้ เกลียดตัวเอง รู้สึกไร้ค่า และโดยดีตนเองซ้ำๆ จนพยายามตัดขาดจากสังคม ไม่สามารถพาตนเองออกจากสภาวะนั้นได้และกลายเป็นผู้ป่วยซึมเศร้าในที่สุด ในทำนองเดียวกันกับที่ สุวรรณ สีสัมประสงค์ กล่าวถึง ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จเราไม่สามารถหลีกเลี่ยงการจัดการบริหารจัดการเวลาการดำเนินชีวิตและมีวินัยใน

ตนเองอย่างสม่ำเสมอ หากจัดสรรไม่ดีจะทำให้เกิดความวิตกกังวล ไม่สบายใจและเกิดความเครียด ซึ่งกระบวนการนี้ได้นำนักศึกษาให้เข้าสู่กระบวนการเกิดภาวะซึมเศร้าได้ในที่สุด (สุวรรณ สีสัมประสงค์, 2552)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่ากระบวนการเกิดภาวะซึมเศร้าไม่ได้เกิดขึ้นจากปัจจัยทางชีวภาพหรือพันธุกรรมและปัจจัยด้านจิตใจของปัจเจกบุคคลเพียงเท่านั้น หากแต่เป็นผลพวงมาจากระบบสังคมที่บีบคั้น ให้ปัจเจกบุคคลมีวิถีชีวิตและแนวทางในการนึกคิดภายใต้วาทกรรมมากมายหลายชุด จนเข้าสู่กระบวนการเกิดปัญหาภาวะซึมเศร้า โดยวาทกรรมที่เข้ามาควบคุมหรือจัดการความคิดของนักศึกษาให้ตัวนักศึกษากำกับและติดตามตนเองให้ปฏิบัติตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่กำหนดเพื่อให้วาทกรรมนั้นคงอยู่อย่างต่อเนื่อง ทั้งการเป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพของสังคม เป็นนักศึกษาที่ดีของสถาบัน เป็นพนักงานที่ดีของที่ทำงาน การเป็นลูกที่ดี เป็นคนรักและพ่อแม่ที่ดี การแบกรับความคาดหวังและความพยายามที่จะดำรงสถานะเหล่านั้นอยู่ตลอดเวลาให้นักศึกษาให้เข้าสู่กระบวนการของการเกิดภาวะซึมเศร้าในที่สุด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การเกิดภาวะซึมเศร้าในนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ชีวิตที่ผูกติดกับวาทกรรมในสังคมทุนนิยม ทำให้นักศึกษาต้องดำรงชีวิตภายใต้วาทกรรมทางสังคม เพื่อให้เป็นไปตามแบบที่สังคมต้องการจนเกิดความกดดันในชีวิต ให้ต้องคอยกำกับกระทำของตนเองแม้สิ่งนั้นอาจจะไม่ได้เป็นสิ่งที่ต้องการแต่ก็ต้องกดทับไว้ความต้องการส่วนตัว หรือแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ต้องการแต่การ พยายามที่มากจนเกินไป พักผ่อนน้อย

ไม่ได้รับการผ่อนคลายก็ทำให้ตัวนักศึกษาเกิดความเครียดสะสม จนเกิดเป็นภาวะซึมเศร้าได้ในที่สุด ซึ่งในมิติของวิทยาศาสตร์การแพทย์ อธิบายถึงภาวะซึมเศร้าที่เกิดว่ามีสาเหตุเกิดจาก “สิ่งภายใน” ของผู้ป่วยเอง ได้แก่ ความผิดปกติของสารสื่อประสาท หรือ พันธุกรรม จนเลยที่จะเชื่อมโยงตรรกะ ความเชื่อ ทศนคติ และองค์ความรู้ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรมที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดโรคผู้วิจัยต้องการเสนอมุมมองของการการเกิดภาวะซึมเศร้าที่กว้างขึ้น เพราะภาวะซึมเศร้านั้นไม่ได้เกิดจากตัวปัจเจกบุคคลแต่เพียงผู้เดียว หากแต่เป็นผลพวงมาจากสังคมที่บิดเบี้ยว การวินิจฉัยและรักษาควรมีมากกว่าการมองโรค แต่ควรมองลึกไปถึงโลกของผู้ป่วยด้วย เพื่อที่จะได้ปรับทัศนคติ วิธีคิดที่ควบคู่ไปกับการรักษาทางการแพทย์ ในส่วนของตัวนักศึกษาเองควรลดความคาดหวังในตนเอง และความเคร่งเครียดที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง และไม่นำความคาดหวังจากสังคมเข้ามาผูกติดอยู่กับตัวเอง เพราะ ความคาดหวังที่ยิ่งสูงก็ยิ่งก็เท่ากับการสร้างความล้มเหลว เนื่องจากความคาดหวังที่มากเกินไปทำให้เราต้องตกอยู่ในสภาวะ “ไม่ดีพอ” จนโดยิตินตนเองซ้ำแล้วซ้ำเล่า อีกทั้งความเคร่งเครียดที่มากเกินไปในการจัดการชีวิตให้เป็นไปกำหนดตารางชีวิตจนไม่ได้พักผ่อนจะนำมาซึ่งปัญหาสุขภาพทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตได้

เอกสารอ้างอิง

- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2560). วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น : Development Discourse: Power Knowledge Truth Identity and thereness. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: วิชาษา.
- ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ และคณะ. (2561). เวทีจุฬาฯ เสวนา ครั้งที่ 18 เรื่อง "เข้าใจปัญหา โรคซึมเศร้าในเยาวชน นักศึกษา" ,รู้ลึกกับจุฬา ฉบับวันที่: 18/03/2019. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2562 จาก <https://www.chula.ac.th/news-and-knowledge/cu-inside>
- ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญคนที่ 1. (18 พฤษภาคม 2563). วินัยและการกำกับตนเอง. (จุติพร เปี้ยตัน, ผู้สัมภาษณ์)
- เพียรอักษร นามโสภา และคณะ. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์ความเป็นครอบครัวในเฟซบุ๊ก แพนเพจ Little Monster. ใน รายงานการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ศิริกาญจน์ บวนวิศยศ และคณะ. (2561). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองในวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษา. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, 8(1), 242-259.

- สำนักบริหารระบบบริการสุขภาพจิต. (2559). การสำรวจระดับความวิตกกังวลของคนไทยระดับชาติ ปี พ.ศ. 2556. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ปิยอนด์พัลลิสซิ่ง จำกัด.
- สุวรรณ สีสัมประสงค์. (2552). การศึกษาความเครียดของนักศึกษาแพทย์ระดับชั้นปีที่ 4-6. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เสริมศักดิ์ กิตติपालวรรณ. (2559). วาทกรรมนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประกันคุณภาพการศึกษา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์(สทมส), 22(1), 98-106.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2555). คิดอย่างมิเชล ฟูโกต์ คิดอย่างวิพากษ์ จากวาทกรรมของอัตบุคคล ถึงจุดเปลี่ยนของอัตตา. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Michel, F. (1972). The archaeology of knowledge and the discourse on language. Translation of L'ordre du discours. Translated by A.M. Sheridan Smith. New York: Pantheon Books.
- Teresa, E. (2018). Stress and Relief for American Graduate Students 2011. Retrieved February 2, 2019, from <https://www.nature.com/articles/d41586-018-03803-3>
- Tyler, C. (2018). Why are so many graduate students depressed? Retrieved January 21, 2019, from <https://marginalrevolution.com/marginalrevolution/2018/04/many-graduate-students-depressed.html>
- UC Berkeley Graduate Assembly. (2015). The Graduate Assembly Graduate Student Happiness & Well-Being Report | 2014. Retrieved January 21, 2019, from <https://ga.berkeley.edu/wellbeingreport/>

บุพปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของลูกค้าศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ*

ANTECEDENTS AFFECTING ON REPEATED SERVICE USE OF SPORTS SCIENCE CENTERS, THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY

บงกชกร หงษ์สาม

Bongkotchakon Hongsam

ธนกร สิริสุคันธา

Thanakorn Sirisugandha

สุรัชย์ กังวล

Surachai Kungwon

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Lampang Rajabhat University, Thailand

E-mail: b_hongsam@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความคิดเห็นปัจจัยด้านการรับรู้คุณค่าของลูกค้า คุณภาพการบริการ ความพึงพอใจของลูกค้า ความไว้วางใจ และการใช้บริการซ้ำของลูกค้า ศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ 2) บุพปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของลูกค้าศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) แนวทางในการพัฒนาศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ลูกค้าของศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จำนวน 420 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหาร หัวหน้าศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา ลูกค้าศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาจำนวน 12 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นของบุพปัจจัยด้านต่างๆที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของลูกค้าศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยรวมระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2) แบบจำลองบุพปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของลูกค้าศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) แนวทางในการพัฒนาศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พบว่า ต้องมีการกำหนดนโยบาย กรอบทิศทางการดำเนินงาน ในด้านการให้บริการและการแข่งขันกับสถานประกอบการอื่นๆ จัดให้มีทีมงานและการ

* Received 3 December 2021; Revised 27 December 2021; Accepted 3 January 2022

บริหารงานที่มีประสิทธิภาพ คิดค้น หรือนำนวัตกรรมการออกกำลังกายสมัยใหม่มาใช้ ส่งเสริมบรรยากาศของการออกกำลังกาย มีการกำหนดค่าใช้จ่ายในการเข้าใช้บริการอย่างเหมาะสม เพื่อจูงใจให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำ ผลการวิจัยนี้มีประโยชน์ต่อสถานให้บริการออกกำลังกาย และมีข้อเสนอแนะว่าคุณภาพบริการมีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามต่อการใช้บริการซ้ำของลูกค้า

คำสำคัญ: การกลับมาใช้บริการซ้ำ, ความไว้วางใจ, การรับรู้คุณค่าของลูกค้า, ความพึงพอใจของลูกค้า, คุณภาพการบริการ

Abstract

The objectives of this research article were to 1) the levels of opinions towards perceived value, service quality, customer satisfaction, trust and revisiting by customers of Sports Science Centers, Thailand National Sports University, 2) antecedents affecting repeat service of customers of Sports Science Centers, Thailand National Sports University and relevant empirical data and 3) the guidelines for the development of sports science centers, Thailand National Sports University. This paper adapted Mixed Method Research approach: quantitative research by collecting data from 420 customers of Sports Science Centers, Thailand National Sports University; and qualitative research was used for in-depth interviews from 12 respondents executives, chiefs, customers of Sports Science Centers, Thailand National Sports University. The results showed that 1) the level of opinion towards antecedents affecting repeated service of customers of Sports Science Centers, Thailand National Sports University was found to be in high level, 2) the model of antecedents affecting on repeated service use of Sports Science Centers, Thailand National Sports University is harmonious with the empirical data 3) the guidelines for the development of sports science centers, Thailand National Sports University showed that there should be a policy, a directional framework for service and competition with other establishments, performance of teamwork and management, apply and use exercise innovation, enhance atmosphere for exercise, set cost of motivate customers to repeated service. The results of this research are beneficial for the sport service and suggested that the service quality has the opposite correlation to repeated service of customers.

keywords: Repeated Service, Trust, Perceived Value, Customer Satisfaction, Service Quality

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ทุกประเทศต่างเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมที่รวดเร็ว ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับการดำเนินชีวิตในแต่ละวันที่จะต้องมีการแข่งขันกัน ส่งผลกระทบให้ร่างกายอ่อนล้า มีสมรรถภาพร่างกายลดลง เป็นผลให้มีอัตราเสี่ยงของการเกิดโรคต่างๆ มากขึ้น (Boohene, R. & Agyapong, G., 2011) การออกกำลังกายเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ จิตใจเบิกบาน สดชื่น คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง และช่วยลดอัตราการเกิดโรคต่าง ๆ ได้ ปัจจุบัน การออกกำลังกายได้รับความนิยมแพร่หลายมากในประเทศไทย รัฐบาลมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และชักชวนให้ประชาชนหันมาดูแลสุขภาพให้สมบูรณ์แข็งแรง ทำให้ประชาชนตระหนัก และคำนึงถึงสุขภาพมากขึ้น โดยการใส่ใจในการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการวิ่ง การขี่จักรยาน การออกกำลังกายโดยการเล่นกีฬา รวมถึงการเล่นฟิตเนสประเภทต่าง ๆ โอกาสทางธุรกิจศูนย์ออกกำลังกายยังมีส่วนแบ่งการตลาดอีกมาก เนื่องจากเหตุผล 3 ประการ คือ ประการแรก สัดส่วนประชากรไทยที่เป็นสมาชิกศูนย์ออกกำลังกายมีเพียงร้อยละ 0.6 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของทวีปเอเชียและในหลายประเทศที่พัฒนาแล้ว (Positionmag, 2016) นั่นคือ ควรส่งเสริมให้ประชากรไทยอีกร้อยละ 7.4 (ประมาณ 5 ล้านคน) เข้าร่วมเป็นสมาชิกศูนย์ออกกำลังกายหรือออกกำลังกายในสถานออกกำลังกาย ประการที่สอง การใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือนของประชากรไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2553 และในปี พ.ศ. 2560 (มกราคมถึงพฤษภาคม) ประชากรไทยใช้จ่ายเฉลี่ย 21,157 บาท ต่อเดือนต่อครัวเรือน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560) อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มผู้บริโภคมีแนวโน้มการใช้จ่ายเพื่อดูแลสุขภาพของตนเองมากขึ้น (เกียรติรัตน์ วารินศิริรักษ์ และสุวัลลี แก้วโลก, 2556) และประการที่สาม ธุรกิจศูนย์ออกกำลังกายพัฒนามาตรฐานและกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง เช่น พัฒนาการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบา (High Intensity Interval Training: HIIT) ที่ใช้เวลาเพียง 30 นาที และมีสระว่ายน้ำระบบน้ำเกลือ และทำธุรกิจร่วมกับผลิตภัณฑ์กีฬาจากอเมริกา หรือ สร้างศูนย์ฝึกอบรมของตนเอง (Academy) (Marketeer, 2016); (Positionmag, 2016)

จากการที่กระแสค่านิยมของคนรุ่นใหม่ในปัจจุบันที่หันมาใส่ใจในสุขภาพเพิ่มมากขึ้น และมองว่าการเข้าใช้บริการศูนย์ออกกำลังกายเป็นการยกระดับฐานะทางสังคม ธุรกิจศูนย์ออกกำลังกายจึงได้รับความนิยมและเป็นที่ต้องการมากขึ้น เนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนดังกล่าว รวมทั้งกลุ่มคนที่มีการกิจหน้าที่การทำงานรัดตัว แต่ต้องการจะออกกำลังกายเพื่อรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง และยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่เพิ่มระดับการแข่งขันของธุรกิจศูนย์ออกกำลังกายให้มีความรุนแรงมากขึ้น (Porter, M. E., 2001) ซึ่งองค์กรธุรกิจจำนวนมากต่างมองเห็นการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และหาแนวทางการปรับตัว

เพื่อรักษาส่วนแบ่งตลาดไว้ โดยการดำเนินนโยบายการตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) ร่วมกับแนวคิดการตลาดแบบมุ่งความสัมพันธ์ภาพ (Relationship Marketing) เพื่อเน้นความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้าโดยเฉพาะกลุ่มที่มีความภักดี และเป็นกลุ่มที่สร้างผลกำไรให้กับบริษัทอย่างยั่งยืน ในปัจจุบันการแข่งขันของธุรกิจศูนย์ออกกำลังกายมีการแข่งขันอยู่ในระดับสูงมีมูลค่าตลาดปี พ.ศ. 2560 ที่คาดการณ์ว่าจะสูงถึง 9 พันล้านบาท จะเห็นได้จากการขยายตัวของธุรกิจศูนย์ออกกำลังกายที่ได้รับการยอมรับเป็นอย่างดีและยังมีผู้ประกอบการธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศเข้ามาทำธุรกิจศูนย์ออกกำลังกายกันมากขึ้น จนทำให้ในประเทศไทยมีผู้ประกอบการธุรกิจศูนย์ออกกำลังกายทั้งรายเล็กและรายใหญ่กว่า 480 แห่ง ให้บริการลูกค้ากว่า 2 แสนคนทั่วประเทศ (Flint, S., 2013) และมีการแข่งขันในรูปแบบการปรับปรุงของสถานที่ การเพิ่มเติมอุปกรณ์หรือกิจกรรมการออกกำลังกายให้มีความทันสมัยมากขึ้น การแข่งขันด้านราคา ที่สำคัญที่สุดคือความปลอดภัย ความสะอาดและคุณภาพบุคลากรที่ให้บริการ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับ ความพึงพอใจของลูกค้า และอาจแสดงผลกระทบต่อผลประกอบการและความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว เมื่อพิจารณาถึงความภักดีในการใช้บริการจากลูกค้าก็เป็นเป้าหมายหนึ่งที่สำคัญของธุรกิจ หากสินค้าหรือบริการของธุรกิจสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ สิ่งนั้นย่อมสร้างความภักดีของลูกค้าต่อองค์กร การสร้างความภักดีในปัจจุบัน ที่ลูกค้ามีความต้องการที่หลากหลายมากขึ้น ท่ามกลางการแข่งขันในธุรกิจที่สูงมาก ย่อมทำได้ไม่ถนัดนัก แต่ก็ไม่ง่าย จนไม่สามารถทำได้ (เด่นนภา มุ่งสูงเนิน, 2557)

ศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ อยู่ในสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เปิดดำเนินการให้บริการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย การทดสอบสมรรถภาพ การส่งเสริมสุขภาพมวลชน บริการด้านสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือเพื่อการออกกำลังกายหรือการบริหารร่างกาย การดูแลทวทรงให้สมบูรณ์ การแนะนำการออกกำลังกายจากผู้เชี่ยวชาญ การฟื้นฟูกล้ามเนื้อ รวมทั้งการให้บริการอบไอน้ำ (Sauna) นวดเพื่อสุขภาพและกีฬา เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญมากใน การนำหลักการทางวิทยาศาสตร์การกีฬาไปใช้ในการออกกำลังกาย สร้างสมรรถภาพทางกายและเล่นกีฬาอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมและพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพ นันทนาการ และวิทยาศาสตร์สุขภาพให้นักกีฬาโรงเรียนกีฬาและมหาวิทยาลัย การกีฬาแห่งชาติ ตลอดจนนักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนทั่วไป (ศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตลำปาง, 2556) ที่สอดคล้องตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2560 - 2579 ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคม แห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ในการเสริมสร้างสุขภาวะคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ มีความสัมพันธ์ทางสังคมและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ เน้นการพัฒนาาระบบสุขภาพอย่างครบวงจร มุ่งการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ และยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ มุ่งที่จะเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคม อย่างยั่งยืน เน้นการพัฒนาประสิทธิภาพ และความคุ้มค่าใน

การปฏิบัติการกิจด้วยการปรับบทบาทโครงสร้าง และกลไกการบริหารจัดการภาครัฐและรัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ลด การบังคับควบคุม คำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลัก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560)

จากการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พบว่า ระดับการแข่งขันด้านลูกค้ำทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มในการออกกำลังกายตามสถานออกกำลังกายมากขึ้น (กวีพล พันธุ์เพ็ง, 2558) ทำให้ผู้ประกอบการรายใหญ่พยายามขยายสาขาไปต่างจังหวัดมากขึ้น ในขณะที่สถานออกกำลังกายท้องถิ่นก็เพิ่มจำนวนขึ้นด้วยเช่นกัน และความต้องการของลูกค้ำ มีความหลากหลายและสลับซับซ้อนมากขึ้นจึงเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาบุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของลูกค้ำของศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ และจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การใช้บริการซ้ำของลูกค้ำอาจได้รับอิทธิพลจากความพึงพอใจของลูกค้ำ การรับรู้คุณค่าของลูกค้ำ คุณภาพการบริการ ความไว้วางใจ เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงและเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริการ การสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้ำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของลูกค้ำและรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้ำได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้อาจได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ อันจะนำไปสู่ความประทับใจและก่อให้เกิดการกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้ำศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติเพื่อให้มีศักยภาพในการแข่งขันได้ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของปัจจัยด้านการรับรู้คุณค่าของลูกค้ำ คุณภาพการบริการ ความพึงพอใจของลูกค้ำ ความไว้วางใจ และการใช้บริการซ้ำของลูกค้ำศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของบุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของลูกค้ำศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ด้วยการใช้แบบสอบถาม และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) แล้วนำข้อมูลมาบูรณาการกับเนื้อหาทั้ง 2 แนวทางเพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกัน

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ลูกค้ายุทธศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จำนวน 28 แห่ง โดยมีผู้ใช้บริการทั้งหมด จำนวน 364,776 คน (มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ., 2562) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, T., 1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 แต่ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือการสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (Quota Sampling) จำนวน 28 แห่ง ๆ ละ 15 คน รวมเป็น 420 คน แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษาสูงสุด รายได้ต่อเดือน จำนวนครั้งของการใช้บริการ

ตอนที่ 2 เป็นมาตรวัดเครื่องมือที่เป็นตัวแปรเชิงนามธรรมในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่รายการมาตรวัดตัวแปร การรับรู้คุณค่าของลูกค้า คุณภาพบริการ ความพึงพอใจของลูกค้า ความไว้วางใจ และการใช้บริการซ้ำของลูกค้า ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบการวัดค่าของลิเคิร์ต (Likert, R. N., 1970) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยเรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งผลของการตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยได้ค่า IOC เท่ากับ 0.784 ความเชื่อถือได้ของมาตรวัด โดยใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) แบบ Cronbach's Alpha โดยใช้ข้อคำถามที่มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ถือว่าเชื่อถือได้ค่อนข้างสูง (Cortina, J. M., 1993) จากการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นผลรวมทั้งหมดได้ค่าเท่ากับ 0.965 ซึ่งถือว่าเชื่อถือได้ จึงนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

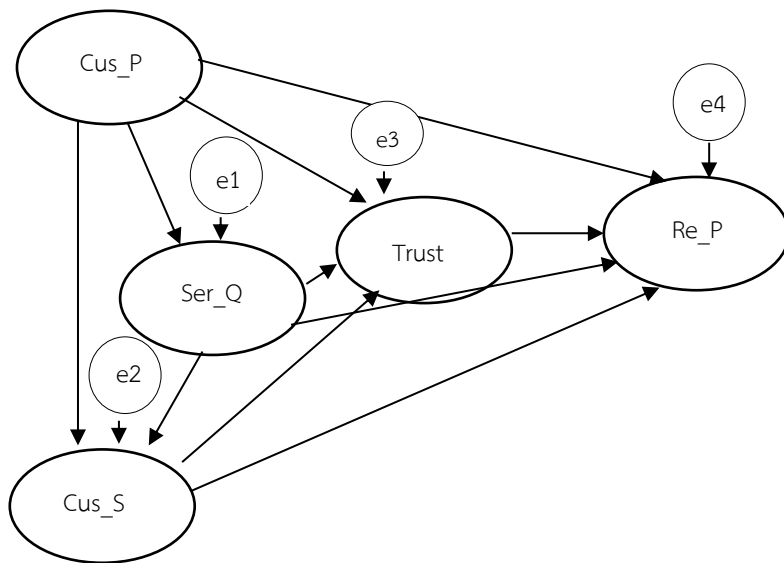
การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลจากตัวแทนที่เป็นหน่วยวิเคราะห์ คือ ลูกค้ายุทธศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการใช้บริการยุทธศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 420 คน โดยทำการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และ Email ไปยังหัวหน้ายุทธศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ และในเขตภาคเหนือผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) โดยการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ด้วยเทคนิคการใช้หลักการค่าประมาณควรจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood: ML) ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรว่ามีผลต่อตัวแปรตามมากน้อยเพียงใด ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โปรแกรม Amos (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2556) ซึ่งมีรูปแบบโมเดลเส้นทางของตัวแปร แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลองการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ (Path Analysis) ของตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแบบสมการมาตรวัดตัวแปรแฝงภายในและภายนอกทั้ง 5 ตัว ได้แก่ 1) ปัจจัยการรับรู้คุณค่าของลูกค้า (Customer Perceived Value: Cus_P) 2) ปัจจัยคุณภาพการบริการ (Service Quality: Ser_Q) 3) ปัจจัยความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction: Cus_S) 4) ปัจจัยความไว้วางใจ (Trust: Trust) และ 5) ปัจจัยการใช้บริการซ้ำของลูกค้า (Repurchase: Re_P)

1. การรับรู้คุณค่าของลูกค้า (Customer Perceived Value: Cus_P) การที่ลูกค้ารู้สึกว่าคุณค่าของสินค้าสูงกว่าเงินที่ลูกค้าต้องจ่ายไป รับรู้ถึงคุณค่าและผลประโยชน์ทั้งหมดที่ได้รับจากการเข้าใช้บริการ โดยรวมว่าคุ้มค่ากับราคาค่าบริการที่จ่ายไป คุ้มค่ากับการใช้งาน และมีคุณค่าต่อจิตใจ ซึ่ง Kotler, P. & Keller, K. L. กล่าวถึงการรับรู้คุณค่าของลูกค้า คือ ความแตกต่างระหว่างผลประโยชน์ที่ลูกค้าได้รับทั้งหมดกับค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดของลูกค้า โดยที่ลูกค้าคาดหวังจากการใช้สินค้าหรือบริการ ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าเชิงเศรษฐกิจ เชิง

หน้าที่ เชิงจิตวิทยา จากผลิตภัณฑ์และบริการ บุคลากรและภาพลักษณ์ที่เกี่ยวข้อง และต้นทุนรวมของลูกค้าที่ลูกค้าจ่ายไปเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าและบริการนั้น (Kotler, P. & Keller, K. L., 2012)

2. คุณภาพการบริการ (Service Quality: Ser_Q) หมายถึง การบริการลูกค้าที่ดี มีประสิทธิภาพ ทั้งทางด้านคุณภาพของเครื่องมือ การให้บริการที่คุ้มค่า การอำนวยความสะดวก และการให้การสนับสนุนลูกค้าที่เข้ารับการให้บริการว่ามีความเชื่อถือได้ สามารถให้การบริการอย่างมีประสิทธิภาพ แนวความคิดคุณภาพการบริการตามทัศนะของ Parasuraman, V. A. et al. กล่าวว่า คุณภาพการบริการเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการรับรู้และความคาดหวังของผู้ใช้บริการเพราะบริการนั้นไม่สามารถจับต้องได้ ทำให้การประเมินคุณภาพการบริการยากกว่าคุณภาพสินค้า ซึ่งคุณภาพการบริการมาจากกระบวนการประเมินของลูกค้าโดยการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้การส่งมอบบริการกับความคาดหวังของลูกค้า (Parasuraman, V. A. et al., 1990)

3. ความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction: Cus_S) หมายถึง ระดับความรู้สึกของลูกค้าที่มีผลจากการเปรียบเทียบผลประโยชน์ของคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ หรือการทำงานของผลิตภัณฑ์กับความคาดหวังของลูกค้า ในด้านการให้บริการลูกค้า ด้านการจัดการกับข้อร้องเรียนของลูกค้า ด้านความมุ่งมั่นของผู้บริการ และด้านการให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี (Kotler, P., 2003)

4. ความไว้วางใจ (Trust) หมายถึง ความเชื่อมั่น ความเชื่อถือ ความไว้วางใจที่มีต่อสินค้าและการบริการในด้านความเชื่อถือและความซื่อสัตย์จริงใจ ความไว้วางใจในผู้ขายหรือผู้ให้บริการเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ความไว้วางใจเป็นความมั่นใจในผู้อื่นหรือผู้ที่เกี่ยวข้องว่าจะดำเนินการตามที่ให้คำมั่นสัญญา มีความซื่อสัตย์และน่าเชื่อถือ (Morgan, R. M. & Hunter, S. D., 1994)

5. การใช้บริการซ้ำของลูกค้า (Repeated Service Use: Re_P) หมายถึง การตัดสินใจส่วนบุคคลเกี่ยวกับการซื้อบริการอีกครั้ง เป็นการตัดสินใจร่วมกับผู้ให้บริการและผลของกิจกรรมนี้ในอนาคต และความตั้งใจซื้อซ้ำนี้จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ปัจจุบันและสภาพความเป็นจริงของแต่ละบุคคล Ehrenberg, A. S. C. กล่าวว่า พฤติกรรมของผู้บริโภคต้องการทัศนคติที่ดี ประสบการณ์จากการทดลองใช้ครั้งก่อนอิทธิพลภายนอก เช่น การโฆษณา การลดแลก แจกแถม พนักงานขาย การพบเห็นสินค้า การตั้งราคา บรรจุมัณธน์ รวมไปถึงการบอกต่อซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลไปถึงการซื้อ การใช้ ความรู้สึกพึงพอใจหลังจากการใช้ กระทั่งเปลี่ยนทัศนคติที่ดีต่อตราสินค้าและการกลับมาซื้อหรือใช้บริการซ้ำของลูกค้า (Ehrenberg, A. S. C., 1972)

สมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ข้อใหญ่ๆ แสดงดังต่อไปนี้

1. การทดสอบสมมติฐานของโมเดล

เป็นการทดสอบสมมติฐานของโมเดล เพื่อการทดสอบว่าโมเดลเส้นทางที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่

2. การทดสอบสมมติฐานการวิจัยในแต่ละเส้นทาง จำนวน 10 เส้นทาง ดังนี้

2.1 สมมติฐานข้อที่ 1 (H1) คือ การรับรู้คุณค่าของลูกค้า มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจของลูกค้า

2.2 สมมติฐานข้อที่ 2 (H2) คือ การรับรู้คุณค่าของลูกค้า มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพการบริการ

2.3 สมมติฐานข้อที่ 3 (H3) คือ การรับรู้คุณค่าของลูกค้า มีอิทธิพลทางตรงต่อความไว้วางใจ

2.4 สมมติฐานข้อที่ 4 (H4) คือ การรับรู้คุณค่าของลูกค้า มีอิทธิพลทางตรงต่อการใช้บริการซ้ำของลูกค้า

2.5 สมมติฐานข้อที่ 5 (H5) คือ คุณภาพการบริการ มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจของลูกค้า

2.6 สมมติฐานข้อที่ 6 (H6) คือ คุณภาพการบริการมีอิทธิพลทางตรงต่อความไว้วางใจ

2.7 สมมติฐานข้อที่ 7 (H7) คือ คุณภาพการบริการมีอิทธิพลทางตรงต่อการใช้บริการซ้ำของลูกค้า

2.8 สมมติฐานข้อที่ 8 (H8) คือ ความพึงพอใจของลูกค้ามีอิทธิพลทางตรงต่อความไว้วางใจ

2.9 สมมติฐานข้อที่ 9 (H9) คือ ความพึงพอใจของลูกค้ามีอิทธิพลทางตรงต่อการใช้บริการซ้ำของลูกค้า

2.10 สมมติฐานข้อที่ 10 (H10) คือ ความไว้วางใจมีอิทธิพลทางตรงต่อการใช้บริการซ้ำของลูกค้า

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ประกอบด้วย

ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ คือ ผู้บริหาร หัวหน้าศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา ลูกค้าศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา จำนวน 12 คน โดยเป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาค ๆ ละ 1 คน จำนวน 4 ภาค ของศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

เครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบนำสัมภาษณ์ (Interview Guide) เป็นเครื่องมือในรูปแบบการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) มีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ตลอดจนความครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ พร้อมกับขอคำแนะนำ

เพิ่มเติมและแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข โดยแบบนำเสนอสัมภาษณ์มีหัวข้อดังนี้ แนวทางด้านนโยบายและการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน แนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และแนวทางด้านการบริหารจัดการศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ให้ครบตามเกณฑ์ที่วางแผนการเก็บข้อมูลไว้ แล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลในช่วงเวลาของการเข้าร่วมประชุมการจัดทำหลักสูตรของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ณ วิทยาเขตลำปาง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ด้วยตนเองกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Informant) จำนวน 12 คน โดยระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยทำการบันทึกข้อมูลไว้ตลอดเวลารวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล ได้แก่ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ที่มีความแตกต่างกันจาก 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สร้างข้อสรุปประเด็นความคิดเห็นต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในการสัมภาษณ์เชิงลึกทุกประเด็นที่สำคัญ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ระดับความคิดเห็นของปัจจัยด้านการรับรู้คุณค่าของลูกค้า คุณภาพการบริการ ความพึงพอใจของลูกค้า ความไว้วางใจ และการใช้บริการซ้ำของลูกค้าศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นในภาพรวมปัจจัยด้านต่าง ๆ ในแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดนั้นได้แก่ ปัจจัยด้านการใช้บริการซ้ำของลูกค้า รองลงมา คือ ปัจจัยด้านความไว้วางใจ ปัจจัยด้านการรับรู้คุณค่าของลูกค้า ปัจจัยด้านความพึงพอใจของลูกค้า และปัจจัยด้านคุณภาพการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 3.98 3.95 3.85 และ 3.77 ตามลำดับ แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นในภาพรวมของปัจจัยต่างๆ

ปัจจัย	ระดับความคิดเห็น		
	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	แปลผล
ปัจจัยด้านการรับรู้คุณค่าของลูกค้า	3.95	0.48	มาก
ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการ	3.77	0.48	มาก
ปัจจัยด้านความพึงพอใจของลูกค้า	3.85	0.51	มาก
ปัจจัยด้านความไว้วางใจ	3.98	0.51	มาก
ปัจจัยด้านการใช้บริการซ้ำของลูกค้า	4.16	0.57	มาก

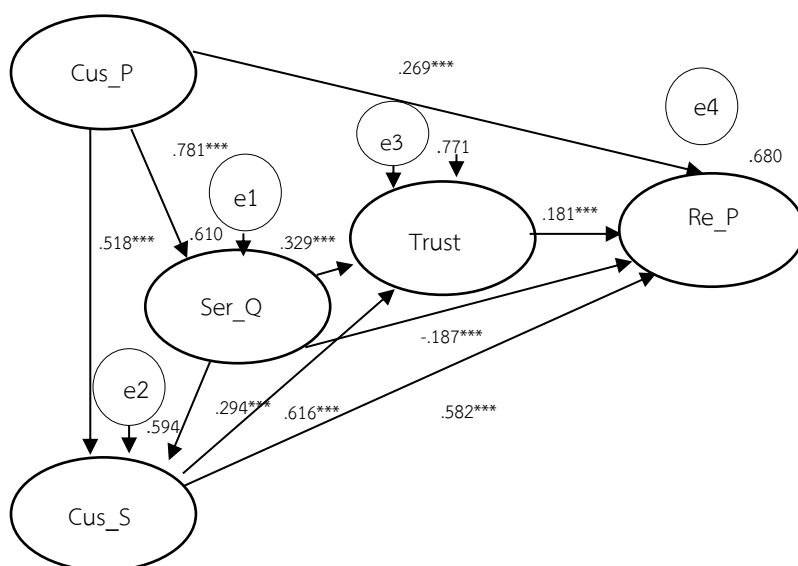
ส่วนที่ 2 แบบจำลองสมการโครงสร้างอิทธิพลของการใช้บริการซ้ำของลูกค้าศูนย์
วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบโมเดลการวิเคราะห์เส้นทางที่มีอิทธิพลแบบเต็มรูปแบบ (Over Identified Model) หรือการกำหนดโครงสร้างโมเดล (Model Specification) โดยตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรความพึงพอใจของลูกค้า (Cus_S) การรับรู้คุณค่าของลูกค้า (Cus_P) คุณภาพการบริการ (Ser_Q) ความไว้วางใจ (Trust) และการใช้บริการซ้ำของลูกค้า (Re_P)

2. ผลการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Intercorrelation) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ส่วนใหญ่มีค่าเป็นบวกแสดงถึงความสัมพันธ์ในทางทิศทางเดียวกัน จำนวน 10 คู่ และสังเกตได้ว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

3. ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลเต็มรูปแบบที่ผ่านการตกแต่งแล้วนั้น มีเส้นทางที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 จำนวน 9 เส้นทาง ได้แก่ 1) ตัวแปรการรับรู้คุณค่าของลูกค้ากับคุณภาพการบริการ (Ser_Q <--- Cus_P) 2) ตัวแปรคุณภาพการบริการกับความพึงพอใจของลูกค้า (Cus_S <--- Ser_Q) 3) ตัวแปร การรับรู้คุณค่าของลูกค้ากับความพึงพอใจของลูกค้า (Cus_S <--- Cus_P) 4) ตัวแปรคุณภาพการบริการกับความไว้วางใจ (Trust <--- Ser_Q) 5) ตัวแปรความไว้วางใจกับความพึงพอใจของลูกค้า (Trust <--- Cus_S) 6) ตัวแปรการรับรู้คุณค่าของลูกค้ากับการใช้บริการซ้ำของลูกค้า (Re_P <--- Cus_P) 7) ตัวแปรความไว้วางใจกับการใช้บริการซ้ำของลูกค้า (Re_P <--- Trust) (8) ตัวแปรความพึงพอใจของลูกค้ากับการใช้บริการซ้ำของลูกค้า (Re_P <--- Cus_S) และ (9) ตัวแปรคุณภาพการบริการกับการใช้บริการซ้ำของลูกค้า (Re_P <--- Ser_Q) ส่วนคู่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 1 คู่ ได้แก่ ตัวแปรการรับรู้คุณค่าของลูกค้ากับความไว้วางใจ (Trust <--- Cus_P) ดังนั้น จึงสามารถนำค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของแต่ละสมการโครงสร้างมาเขียนเส้นทางของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ผ่านการตกแต่งแบบความสัมพันธ์ให้เป็นแบบจำลองที่ประหยัด (Parsimonious Model) เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความสัมพันธ์ที่ดีที่สุด ดังภาพที่ 2

Chi-square = .999, Chi-square/df = .999, df = 1, p = .318,

GFI=.999, CFI = 1.000, RMR =.001, RMSEA =.000

หมายเหตุ: *** ที่ระดับนัยสำคัญ 0.001

ภาพที่ 2 รูปแบบโมเดลเส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ผ่านการปรับโมเดล

4. การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล (Measures of the Model Fit) พบว่าโมเดลตัวแบบเชิงประจักษ์กับตัวแบบทฤษฎี (โมเดลต้นแบบ) มีความสอดคล้องกัน ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินโมเดล ดังนี้ 1) ค่า Chi-square Probability Level: CMIN-p เท่ากับ 0.318 2) Relative Chi-square: CMIN/df เท่ากับ 0.999 3) Goodness of Fit Index: GFI เท่ากับ 0.999 4) Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA เท่ากับ 0.000

5. ผลการคำนวณอิทธิพลทางตรง (Direct effect) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) และผลรวมอิทธิพล (Total effect)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และผลรวมอิทธิพลระหว่างตัวแปร

ตัวแปรตาม	อิทธิพล (Effects)	การรับรู้คุณค่าของลูกค้า (Cus_P)	คุณภาพ การบริการ (Ser_Q)	ความพึงพอใจของลูกค้า (Cus_S)	ความไว้วางใจ (Trust)
การใช้บริการซ้ำ	Direct Effect	.269	-.187	.582	.181
ของลูกค้า (Re_P)	Indirect Effect	.420	.264	.111	.000
	Total Effect	.689	.077	.694	.181

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาผลรวมอิทธิพล (Total Effect) พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรการให้บริการซ้ำของลูกค้า (Re_P) มีอยู่ 4 ตัวแปร คือ ความพึงพอใจของลูกค้า (Cus_S) การรับรู้คุณค่าของลูกค้า (Cus_P) ความไว้วางใจ (Trust) คุณภาพการบริการ (Ser_Q) โดยมีค่าผลรวมอิทธิพล เท่ากับ .694 .689 .181 และ .077 ตามลำดับ (อิทธิทางตรงบวกอิทธิทางอ้อม) ซึ่งตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรง คือ ความพึงพอใจของลูกค้า (Cus_S) การรับรู้คุณค่าของลูกค้า (Cus_P) คุณภาพการบริการ (Ser_Q) ความไว้วางใจ (Trust) มีค่าเท่ากับ .582 .269 -.187 และ .181 ตามลำดับ และตัวแปรที่มีอิทธิทางอ้อม คือ การรับรู้คุณค่าของลูกค้า (Cus_P) ความพึงพอใจของลูกค้า (Cus_S) และคุณภาพการบริการ (Ser_Q) มีค่าเท่ากับ .420 .264 และ .111 ตามลำดับ

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ค่าที่คำนวณได้จากผลการวิจัย คือ p มีค่าเท่ากับ 0.318 ($p > 0.05$) แสดงว่ายอมรับสมมติฐานเพราะตัวแบบมีความกลมกลืนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสมมติฐานข้อที่ 2 จากผลการวิจัยพบว่า

H1 พบว่า การรับรู้คุณค่าของลูกค้า มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจของลูกค้า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ .518***

H2 พบว่า การรับรู้คุณค่าของลูกค้า มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพการบริการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ .781***

H3 พบว่า การรับรู้คุณค่าของลูกค้า ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความไว้วางใจ

H4 พบว่า การรับรู้คุณค่าของลูกค้า มีอิทธิพลทางตรงต่อการให้บริการซ้ำของลูกค้า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ .269***

H5 พบว่า คุณภาพการบริการ มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจของลูกค้า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ .294***

H6 พบว่า คุณภาพการบริการ มีอิทธิพลทางตรงต่อความไว้วางใจ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ .329***

H7 พบว่า คุณภาพการบริการ มีอิทธิพลทางตรงต่อการให้บริการซ้ำของลูกค้า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ -.187***

H8 พบว่า ความพึงพอใจของลูกค้า มีอิทธิพลทางตรงต่อความไว้วางใจ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ .616***

H9 พบว่า ความพึงพอใจของลูกค้า มีอิทธิพลทางตรงต่อการให้บริการซ้ำของลูกค้า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ .582***

H10 พบว่า ความไว้วางใจ มีอิทธิพลทางตรงต่อการให้บริการซ้ำของลูกค้า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ .181***

ส่วนที่ 3 แนวทางในการพัฒนาศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

ศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เปิดดำเนินการให้บริการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์การกีฬาไปใช้ในการออกกำลังกาย สร้างสมรรถภาพทางกายและเล่นกีฬาอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมและพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพ นันทนาการ และวิทยาศาสตร์สุขภาพ ให้แก่นักเรียน นักศึกษา เยาวชนและประชาชนทั่วไป แนวทางในการพัฒนาศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ได้แบ่งไว้ตั้งแต่ต้นออกเป็น จำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กลุ่มที่ 2 หัวหน้าศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ และ กลุ่มที่ 3 ลูกค้ายุทธศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ผลการศึกษาพบว่า 1) แนวทางด้านนโยบายเพื่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬา เช่น กลุ่มที่ 1 ต้องมีการกำหนดนโยบาย กรอบทิศทาง การดำเนินงานในด้านการให้บริการและการแข่งขันกับสถานประกอบการอื่นๆ กลุ่มที่ 2 ต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการกำหนดยุทธศาสตร์ วางแผนกลยุทธ์ เป้าหมายอย่างชัดเจน ทำให้มีความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง และกลุ่มที่ 3 ต้องให้ความสำคัญกับการบริการลูกค้า 2) แนวทางในการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬา เช่น กลุ่มที่ 1 ต้องจัดให้มีทีมงานและการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพทำงานเชิงรุก คิดค้นหรือนำนวัตกรรมทางการออกกำลังกายสมัยใหม่มาใช้ กลุ่มที่ 2 ต้องกำหนดแผนหรือกลยุทธ์การสร้างโอกาส การดำเนินงานเหนือคู่แข่ง และกลุ่มที่ 3 ต้องสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ยกย่องระดับองค์ความรู้ ความสามารถเป็นผู้นำให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และ 3) แนวทางด้านการบริหารจัดการของศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬา เพื่อจูงใจให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำ เช่น กลุ่มที่ 1 มีการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ส่งเสริมบรรยากาศของการออกกำลังกายอย่างแท้จริง กลุ่มที่ 2 มีการกำหนดค่าใช้จ่ายในการเข้าใช้บริการของศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาฯ อย่างเหมาะสม คำนึงถึงเงินที่ได้จ่ายไปและคุ้มค่าเกินความคาดหวัง และกลุ่มที่ 3 ผู้บริหารควรมีนโยบายในการให้บริการในด้านการสร้างความเท่าเทียมกันของการใช้บริการของลูกค้า เป็นต้น

อภิปรายผล

1. ระดับความคิดเห็นของปัจจัยด้านการรับรู้คุณค่าของลูกค้า คุณภาพการบริการ ความพึงพอใจของลูกค้า ความไว้วางใจ และการใช้บริการซ้ำของลูกค้าศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

ผลการวิจัยที่พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลรวม (Total Effect) ต่อตัวแปรการใช้บริการซ้ำของลูกค้า (Re_P) มีอยู่ 4 ตัวแปร คือ ความพึงพอใจของลูกค้า (Cus_S) การรับรู้

คุณค่าของลูกค้า (Cus_P) ความไว้วางใจ (Trust) คุณภาพการบริการ (Ser_Q) โดยมีค่าผลรวมอิทธิพล เท่ากับ .694 .689 .181 และ .077 ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การจะกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาตินั้น ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมและอิทธิพลทางตรงมากที่สุดคือ ความพึงพอใจของลูกค้า (Cus_S) แสดงว่าศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติต้องให้ความสำคัญและใส่ใจดูแลการให้บริการเป็นพิเศษ เพื่อรักษาความพึงพอใจของลูกค้าให้ประทับใจและดีที่สุด เมื่อลูกค้าได้รับความพึงพอใจก็จะมีพฤติกรรมในการกลับมาใช้บริการซ้ำในครั้งถัดไปอย่างสม่ำเสมอแน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Parasuraman, V. A. et al. การวัดคุณภาพบริการในด้านตอบสนองความต้องการ หากผู้ให้บริการมีความพร้อม และเต็มใจที่จะให้บริการ โดยสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างทันท่วงที ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงบริการได้ง่าย และได้รับความสะดวกจากการมาใช้บริการ ย่อมส่งผลต่อการสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า นอกจากนั้นแล้วลูกค้ายังรู้สึกปลอดภัยจากการมารับบริการ อุปกรณ์เครื่องมือทันสมัย จำนวนเจ้าหน้าที่เพียงพอ สิ่งเหล่านี้สร้างความมั่นใจแก่ลูกค้าและส่งผลต่อความพึงพอใจ (Parasuraman, V. A. et al., 1990) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Low, W. S. et al. เป็นไปตามทฤษฎีของ Lilien, G. L. & Kotler, P. กล่าวคือ หากราคาค่าบริการ เมื่อเทียบกับสถานออกกำลังกายอื่น ๆ มีราคาค่าบริการที่เหมาะสม จะทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจต่อราคาค่าบริการ หากราคาค่าบริการคึกกับเงินที่จ่ายไปจะทำให้ลูกค้าพึงพอใจต่อการให้บริการของศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาฯ ทำให้สามารถสรุปได้ว่า หากลูกค้ารับรู้ถึงคุณค่าที่มากขึ้นก็จะส่งผลทำให้เกิดความพึงพอใจที่เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย (Low, W. S. et al., 2013); (Lilien, G. L. & Kotler, P., 1983)

และผลการวิจัยที่พบว่า ตัวแปรคุณภาพบริการ (Ser_Q) ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของลูกค้า โดยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม -0.187^{***} นั้น สะท้อนให้เห็นว่า ตัวแปรด้านคุณภาพของเครื่องมือ เช่น เครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์การออกกำลังกายมีหลายประเภทมากเกินไป ด้านการให้บริการที่คุ้มค่า เช่น มีเจ้าหน้าที่ที่มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ให้บริการเป็นอย่างดีมากเกินไป ด้านการอำนวยความสะดวก เช่น มีการอำนวยความสะดวกด้านสถานที่พักผ่อน สถานที่ออกกำลังกาย ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย ห้องอาบน้ำ และห้องนํ้าเป็นอย่างดี และด้านการให้การสนับสนุนลูกค้า เช่น มีบริการน้ำดื่มที่สะอาดอย่างเพียงพอ นั้น ลูกค้าจะกลับมาใช้บริการซ้ำในทิศทางตรงกันข้าม เช่น ลูกค้าจะกลับมาใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาในครั้งต่อไปไม่แน่นอน (ใช้บริการอย่างไม่สม่ำเสมอ) เนื่องจาก 1) เมื่อศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาฯ ได้ให้บริการที่คุณภาพสูงเป็นอย่างดีแล้ว ลูกค้าคิดว่า ทางศูนย์ฯ จะเพิ่มอัตราค่าบริการให้สูงตามไปด้วยและเมื่อบริการมีคุณภาพสูงแล้วจะทำให้ประชาชนหรือลูกค้าท่านอื่น ๆ เข้ามาใช้บริการมากขึ้นทำให้เกิดความแออัด จำนวนลูกค้ามีมากเกินไป ไม่สะดวกในการใช้บริการหรือเครื่องมืออุปกรณ์ในการออกกำลังกายอาจจะไม่เพียงพอ ต้องรอใช้อุปกรณ์เครื่องมือเป็น

เวลานาน และ 2) ลูกค้าพอใจกับค่าใช้จ่ายกับการได้รับบริการต่อครั้งแล้ว หากเพิ่มคุณภาพไปมากกว่านี้และต้องปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด เช่น การบังคับให้ใส่เครื่องแต่งกายที่รัดกุม ต้องใส่ชุดเสื้อผ้ากึ่งาและรองเท้าสำหรับการออกกำลังกายเท่านั้น ทำให้รู้ตัวอดในการเข้ามาใช้บริการ ดังนั้น ศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา ต้องมีการจัดการให้บริการที่เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้า หากต้องการแยกสถานที่ให้บริการตามกลุ่มลูกค้าได้ในอนาคตก็จะเป็นสิ่งที่ท้าทายในการให้บริการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งนภา บริพนธ์มงคล และกฤษฎา เขียววัฒนสุข ที่พบว่า 1) การรับรู้คุณภาพสินค้าด้านสินค้ามีความน่าเชื่อถือและด้านการทำงานของสินค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม ในขณะที่ด้านรูปลักษณะสินค้ามีลักษณะที่ดี ด้านสินค้ามีความคงทน ด้านความลงตัวและประณีตไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ 2) ปัจจัยคุณภาพการบริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความเข้าใจและด้านการตอบสนอง ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม ในขณะที่ด้านความเชื่อถือได้และด้านการให้ความมั่นใจไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (รุ่งนภา บริพนธ์มงคล และกฤษฎา เขียววัฒนสุข, 2563) และชาญณรงค์ โชคบำรุงสุข และคณะ ที่พบว่า มิติของคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้รับบริการร้านยา คือ ด้านการเข้าใจ รู้จัก และรับรู้ความต้องการของผู้รับบริการ ความเป็นรูปธรรมของบริการ และการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ สำหรับมิติด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ และการให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการไม่ส่งผลต่อความภักดีของผู้รับบริการร้านยาในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ชาญณรงค์ โชคบำรุงสุข และคณะ, 2552)

2. บุพปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของลูกค้าศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัยที่พบว่า โมเดลตัวแบบเชิงประจักษ์กับตัวแบบทางทฤษฎี (โมเดลต้นแบบ) มีความสอดคล้องกัน ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินโมเดล ดังนี้ 1) ค่า Chi-square Probability Level: CMIN-p เท่ากับ .318 2) Relative Chi-square: CMIN/df เท่ากับ .999 3) Goodness of Fit Index: GFI เท่ากับ .999 และ 4) Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA เท่ากับ .000 จากผลการวิจัยที่ได้ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบทางทฤษฎี (โมเดลต้นแบบ) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อัมพล ชูสนุก และคณะ ที่พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุอิทธิพลของคุณค่าที่รับรู้ต่อความไว้นื้อเชื่อใจความพึงพอใจ การบอกต่อ และการกลับมาซื้อซ้ำ ของผู้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า 1) คุณค่ารับรู้ด้านความคุ้มค่า คุณค่าที่รับรู้ ด้านคุณภาพ และคุณค่าที่รับรู้ด้านอารมณ์มีอิทธิพลทางบวกต่อความไว้นื้อเชื่อใจของผู้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพในเขตกรุงเทพมหานคร 2) คุณค่ารับรู้ด้านความคุ้มค่า คุณค่าที่รับรู้ด้านคุณภาพ คุณค่าที่รับรู้ด้านอารมณ์และความไว้นื้อเชื่อใจมีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคอาหารเพื่อ

สุขภาพในเขตกรุงเทพมหานคร 3) ความพึงพอใจมีอิทธิพลทางบวกต่อการบอกต่อของผู้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพในเขตกรุงเทพมหานคร และ 4) ความไว้วางใจและความพึงพอใจมีอิทธิพลทางบวกต่อการกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพในเขตกรุงเทพมหานคร (อัมพล ชูสนุก และคณะ, 2561)

3. แนวทางในการพัฒนาศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

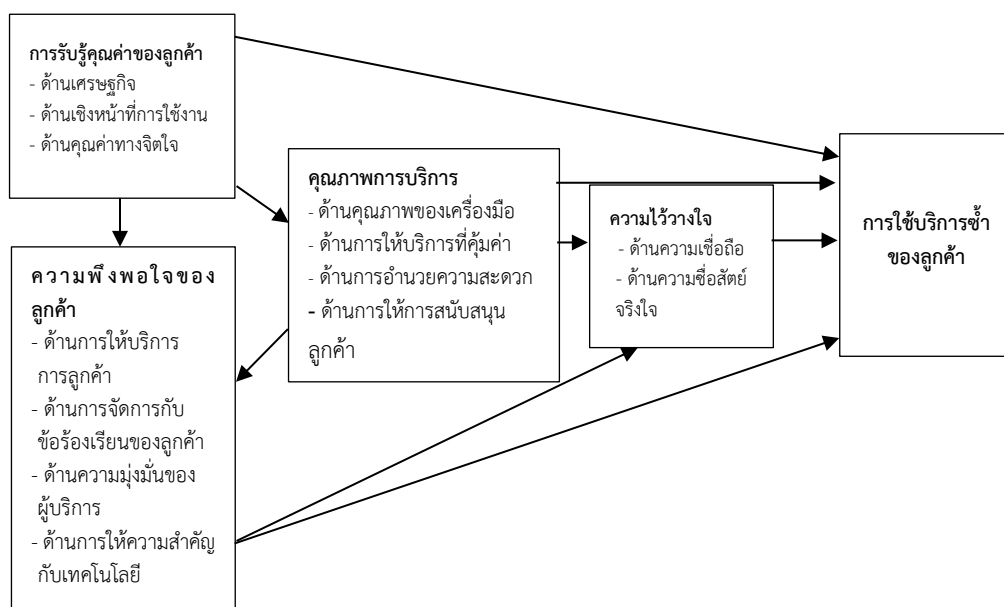
3.1 แนวทางด้านนโยบายเพื่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬา ควรมีการกำหนดนโยบาย กรอบทิศทางการดำเนินงานในด้านการให้บริการและการแข่งขันกับสถานประกอบการอื่นๆ ต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการกำหนดยุทธศาสตร์ วางแผนกลยุทธ์เป้าหมายอย่างชัดเจน ทำให้มีความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง ต้องให้ความสำคัญกับการบริการลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ที่กล่าวว่า การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2560 - 2564 เพื่อจะกำหนดจุดยืนการพัฒนาให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งปรับให้สอดคล้องกับต้นทุนการบริหารจัดการ การเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์และเน้นความสอดคล้องเชื่อมโยงกันทั้งองค์กร เพื่อผลักดันการกีฬาแห่งประเทศไทย ให้เป็นองค์กรสมรรถนะสูง (High Performance Organization) สามารถ “พัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ และกีฬาเพื่อการอาชีพให้สามารถสร้างความสุขและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับสังคม ด้วยระบบบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน” เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินงานและการติดตามประเมินผลได้อย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้เกิดการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายหลักในการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ กีฬาเพื่อการอาชีพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา และการบริหารจัดการองค์กรและการบริการทางการกีฬาต่อไป (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) 3.2) แนวทางในการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬา ควรจัดให้มีทีมงานและการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพทำงานเชิงรุก คิดค้น หรือนำนวัตกรรมทางการออกกำลังกายสมัยใหม่มาใช้ ต้องกำหนดแผนหรือกลยุทธ์การสร้างโอกาสการดำเนินงานเหนือคู่แข่ง และสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ยกย่ององค์ความรู้ ความสามารถเป็นผู้นำให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Nham, P. T., & Takahashi, Y. ซึ่งได้พบว่า ชีตความสามารถขององค์กรมีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบในการแข่งขัน และการได้เปรียบเชิงการแข่งขันมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานและผลการดำเนินงาน (Nham, P. T. & Takahashi, Y., 2010) 3) แนวทางด้านการบริหารจัดการของศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬา เพื่อจูงใจให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำ ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ส่งเสริมบรรยากาศของการออกกำลังกายอย่างแท้จริง มีการกำหนดค่าใช้จ่ายในการเข้าใช้บริการของศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาฯ อย่างเหมาะสม ผู้บริหารควรมีนโยบายในการให้บริการในด้านการสร้างความเท่าเทียมกันของการใช้บริการของลูกค้า เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

มินตรา จันทรเสถียร ที่พบว่า การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร เป็นปัจจัยสำคัญในการก้าวไปสู่ความเป็นเลิศทางด้านการบริหารองค์กร เพราะการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรนั้นมีระบบงานที่ดี และสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ (มินตรา จันทรเสถียร, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

การผสมผสานของข้อค้นพบจากผลการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ (Mixed Method Research) สามารถนำไปสู่ข้อค้นพบที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ของบุพปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของลูกค้าศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยสามารถเขียนเป็นรูปภาพประกอบได้ ดังภาพประกอบที่ 3

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่บุพปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของลูกค้าศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติจากผลการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากภาพประกอบที่ 3 แสดงความสัมพันธ์และอิทธิพลของตัวแปรการรับรู้คุณค่าของลูกค้าที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความพึงพอใจของลูกค้า มีอิทธิพลโดยตรงต่อคุณภาพการบริการ และมีอิทธิพลโดยตรงต่อการใช้บริการซ้ำของลูกค้า ซึ่งแสดงว่าการรับรู้คุณค่าของลูกค้าเป็นปัจจัยสำคัญตั้งต้นต่อความพึงพอใจของลูกค้า คุณภาพการบริการ ความไว้วางใจ และการใช้บริการซ้ำของลูกค้า ถึงแม้ว่าการรับรู้คุณค่าของลูกค้าไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความไว้วางใจ แต่การรับรู้คุณค่าของลูกค้าเป็นกลไกสำคัญในการกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้า โดยส่งอิทธิพลทางอ้อมผ่านคุณภาพการบริการ และความพึงพอใจของลูกค้า โดยมีกระบวนการที่เริ่มต้นด้วย

การรับรู้คุณค่าของลูกค้า ดังนั้นการกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้า นั้น หากลูกค้ารับรู้ถึงคุณค่าที่มากขึ้นก็จะส่งผลทำให้เกิดความพึงพอใจที่เพิ่มมากขึ้น คุณภาพการบริการที่ดีก็จะส่งผลให้ลูกค้าเกิดความเชื่อมั่นในเรื่องความปลอดภัยต่อการใช้บริการ และยังคุณภาพการบริการมีความโดดเด่นและเสมอต้นจะส่งผลให้ลูกค้าเกิดความไว้วางใจที่เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย และเมื่อลูกค้าเกิดความพึงพอใจต่อการใช้บริการก็จะมีแนวโน้มที่จะกลับมาใช้บริการซ้ำอีกครั้งในอนาคต

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการที่ลูกค้าจะกลับมาใช้บริการซ้ำกับศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาตินั้น ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมและอิทธิพลทางตรงมากที่สุด คือ ความพึงพอใจของลูกค้า แสดงว่า ศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติต้องให้ความสำคัญและใส่ใจดูแลการให้บริการเป็นพิเศษ เพื่อรักษาความพึงพอใจของลูกค้าให้ประทับใจและดีที่สุด โดยเฉพาะในประเด็นที่ลูกค้า ได้แสดงความคิดเห็นในตัวแปรความพึงพอใจมากที่สุดในด้านความมุ่งมั่นของผู้บริการ ซึ่งศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาได้ให้บริการกับลูกค้าทุกเพศ ทุกวัย ให้บริการอย่างเป็นมิตรและคำนึงถึงความปลอดภัยและลูกค้าพึงพอใจในด้านทำเลที่ตั้ง สามารถเดินทางได้สะดวก เมื่อลูกค้าได้รับความพึงพอใจก็จะมีพฤติกรรมในการกลับมาใช้บริการซ้ำในครั้งถัดไปอย่างสม่ำเสมอ นั่นเอง และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และการพัฒนาศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญต่อการสร้างโอกาสการดำเนินงานเหนือคู่แข่ง และสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า การเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการให้มากยิ่งขึ้น การวางแผน การจัดองค์การ การจัดสัมมนา ฝึกอบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เนื่องจากโมเดลการวิจัยที่พบว่าตัวแปรความพึงพอใจของลูกค้ามีอิทธิพลโดยรวมต่อการใช้บริการซ้ำของลูกค้ามากที่สุด 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรดำเนินการวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กันเพื่อตรวจสอบ พิสูจน์หรือคัดค้านตัวแบบบัพปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของลูกค้าศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติซ้ำอีกครั้งหนึ่งในพื้นที่ดำเนินการอื่นๆ ดังนั้น ผู้วิจัยหรือผู้ที่สนใจควรศึกษาถึงตัวแปรอื่นเข้ามาเพิ่มเติมในสมการ เช่น ภาพลักษณ์ตราสินค้า ชื่อเสียง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาให้บริการ เพื่อเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ และได้แนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ หรือแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). ยุทธศาสตร์พัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2560-2564. เรียกใช้เมื่อ 4 พฤศจิกายน 2561 จาก <https://www.oic.go.th/>

- กวีพล พันธุ์เพ็ง. (2558). กระแสนิยมการออกกำลังกายกับโอกาสของธุรกิจฟิตเนสไทยที่ไม่ควรมองข้าม. เรียกใช้เมื่อ 3 มิถุนายน 2561 จาก <https://www.scbeic.com/th/detail/product/1347>
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2556). การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วย AMOS. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.
- เกียรติรัตน์ วารินศิริรักษ์ และสุวลลี แก้วโลก. (2556). การตลาดของศูนย์ออกกำลังกาย (ฟิตเนสเซ็นเตอร์) ในประเทศไทย. วารสารสมาคมการจัดการศึกษาแห่งประเทศไทย, 3(8), 31-39.
- ชาญณรงค์ โชคบำรุงสุข และคณะ. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของการบริการและความภักดีของผู้รับบริการในธุรกิจร้านยา. วารสารเภสัชกรรมไทย, 1(1), 23-33.
- เด่นนภา มุ่งสูงเนิน. (2557). คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ : กรณีบริษัทไดนามิค อินเทอร์เน็ตทรานสปอร์ต จำกัด. วารสารทางการเงิน การลงทุน การตลาด และการบริหารธุรกิจ, 2(4), 83-86.
- มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. (2562). รายงานประจำปี 2562. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ.
- มินตรา จันทรเสถียร. (2559). การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์กร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- รุ่งนภา บริพนธ์มั่งคล และกฤษฎา เขียววัฒนสุข. (2563). การรับรู้คุณภาพสินค้าและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ เครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม. วารสารศิลปการจัดการ, 4(1), 166-179.
- ศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตลำปาง. (2556). สรุปรายงานประจำปี 2556. ลำปาง: สถาบัน การพลศึกษา วิทยาเขตลำปาง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานยกรัฐมนตรี. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564. เรียกใช้เมื่อ 1 กันยายน 2563 จาก http://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- อัมพล ชูสนุก และคณะ. (2561). อิทธิพลของคุณค่าที่รับรู้ต่อความไว้วางใจและความพึงพอใจ การบอกต่อและการกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารบริหารธุรกิจ นิต้า สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 22 (พฤษภาคม), 96-113.
- Boohene, R. & Agyapong, G. (2011). Analysis of the antecedents of customer Loyalty of telecommunication industry in Ghana: The case of Vodafone (Ghana). International Business Research, 4(1), 229-240.

- Cortina, J. M. (1993). What Is Coefficient Alpha? An Examination of Theory and Applications. *Journal of Applied Psychology*, 78(1), 98-104.
- Ehrenberg, A. S. C. (1972). *Repeat-buying; Theory and application*. London: London Business School and Stern School NYU.
- Flint, S. (2013). The US\$500m merger of Fitness First Asia and Celebrity Fitness has created Evolution Wellness, a new fitness giant in Asia. Retrieved November 4, 2018, from <http://healthclubmanagement.co.uk>.
- Kotler, P. & Keller, K. L. (2012). *Principle of marketing*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall. Hill Book.
- Kotler, P. (2003). *Marketing Management*. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall Lehtinen.
- Likert, R. N. (1970). A technique for the measurement of attitude. *Attitude Measurement*. Chicago: Ronal McNally & Company.
- Lilien, G. L. & Kotler, P. (1983). *Marketing decision making: A modelbuilding Approach*. New York: Haper & Row.
- Low, W. S. et al. (2013). The link between customer satisfaction and price sensitivity: An investigation of retailing industry in Taiwan. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 20(1), 1-10.
- Marketeer. (2016). Fitness Club. A hot game that comes with the health trend of Thai people. Retrieved October 20, 2018, from <http://marketeer.co.th>.
- Morgan, R. M. & Hunter, S. D. (1994). The Commitment - Trust Theory of Relationship Marketing. *Journal of Marketing*, 58(July), 20-30.
- Nham, P. T. & Takahashi, Y. (2010). Organizational Capabilities, competitive advantage and performance in supporting industries in Vietnam. *Asian Academy of Management Journal*, 15(1), 1-21.
- Parasuraman, V. A. et al. (1990). *Delivering Quality Service: Balancing Customer Perceptios*. Newyork: The Free.
- Porter, M. E. (2001). Strategy and the internet. *Harvard Business Review*, (March), 63-78.
- Positionmag. (2016). The ten billion fitness market boom International brands-Thai brands to accelerate the opening of branches. Retrieved February 14, 2017, from <http://positioningmag.com/>.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row Publications.

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*
DEMOCRATIC POLITICAL CULTURE OF PEOPLE
IN BANGKOK AND METROPOLITAN AREAS

รัชชนันท์ อิศรเดช

Thatchanan Issaradet

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: dr.that@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชน 2) ศึกษาปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชน และ 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชน โดยการวิจัยเชิงผสมผสานวิธี ได้แก่ เชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 400 คน วิเคราะห์ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และไคสแควร์ และเชิงคุณภาพศึกษาเอกสารสัมภาษณ์เชิงลึก สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักวิชาการ นักการเมือง นักกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย และนิสิต จำนวน 17 คน วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปของวัฒนธรรมการเมือง พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมือง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, $SD. = 0.650$) ได้แก่ 1.1) จิตสำนึกพลเมือง 1.2) ความรู้ความเข้าใจประชาธิปไตย และ 1.3) อบรมกล่อมเกล้า และวัฒนธรรมทางการเมือง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, $SD. = 0.650$) ได้แก่ 1.3.1) ความเชื่อมั่นประชาธิปไตย 1.3.2) ความสำคัญและศักดิ์ศรี 1.3.3) เคารพกติกา 1.3.4) มีส่วนร่วม 1.3.5) สำนึกพลเมือง 1.3.6) มองโลกในแง่ดี และ 1.3.7) วิจาร์ณมีเหตุผล 2) ปัจจัยที่มีผลกระทบตามคุณลักษณะส่วนบุคคลเพศ อายุ สถานภาพ รายได้ และระดับการศึกษา ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ในส่วนอายุ สถานภาพ รายได้ และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นเพศมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ

* Received 3 December 2021; Revised 28 December 2021; Accepted 21 January 2022

3) ปัญหา คือ การประชาสัมพันธ์ ความเหลื่อมล้ำ การเรียนรู้ คุณภาพนักการเมือง และความ
เป็นกลางในองค์กร แนวทางพัฒนา คือ 1) สร้างจิตสำนึกร่วมกัน 2) มีส่วนร่วมอย่างเสมอภาค
3) กระบวนการเรียนรู้ และ 4) กฎ กติกา หรือกฎหมาย

คำสำคัญ: วัฒนธรรม, การเมืองแบบประชาธิปไตย, ประชาชน, กรุงเทพมหานคร, ปริมาณ

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study the general state of the democratic political culture of people, 2) to study personal attribute factors affecting the democratic political culture of people, and 3) to study the problems obstacles, and guidelines for the development democratic political culture of people. This was an integrated research design for mixed method quantitative using questionnaires, purposive sampling. The sample group includes people aged 18 and over in Bangkok and metropolitan areas of 400 peoples. By using analyzed frequency, percentage, mean, standard deviation, and chi-square. And qualitative study document, in-depth interviews by purposive sampling, key informants such as academics, politicians, democracy promotion activists and students of 17 peoples. By content analyzing and summarizing. The research found that: 1) the general state of democratic political culture found that: the factors influencing for political culture, the overall was at a high level ($\bar{X} = 4.26$, SD. = 0.650) includes 1.1) civic consciousness, 1.2) knowledge and understanding of democracy, and 1.3) training, and political culture for the overall was at a high level ($\bar{X} = 4.26$, SD. = 0.650) includes 1.3.1) democratic confidence, 1.3.2) importance and dignity, 1.3.3) respect rules, 1.3.4) participation, 1.3.5) civic consciousness, 1.3.6) optimism, and 1.3.7) rational criticism. 2) The factors affecting the classification of personal attributes by gender, age, status, income and level of education, the overall are not different. The relationship between age, status, income, and level of education. Except gender are different, the statistical significant different at level .05. And 3) The problem are public relations, inequality. learning, politician quality and impartiality in the organizational. The development approach are 1) creating a common consciousness, 2) equally participation, 3) learning processes, and 4) rules, regulations or laws.

Keywords: Culture, Democratic Political, People, Bangkok, Metropolitan

บทนำ

วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) เป็นแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล ซึ่งมาจากความเชื่อ (Beliefs) ค่านิยม (Values) และทัศนคติทางการเมือง (Attitude) ที่ได้รับการถ่ายทอดปลูกฝัง สืบต่อจนบุคคล ยอมรับและยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ วัฒนธรรมทางการเมืองเกิดจากกระบวนการปลูกฝังอบรมกล่อมเกลางานทางการเมือง (Political Socialization Process) ทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นระยะเวลายาวนาน จนทำให้บุคคลในสังคมมีความรู้ทางการเมือง (Political Knowledge) ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง (Political Behavior) ของบุคคลในสังคมและเมื่อบุคคลในสังคมมีพฤติกรรมทางการเมืองเป็นแบบแผน (Pattern) พฤติกรรมทางการเมืองที่เป็นแบบแผนก็จะกลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมนั้น (สุขุม นวลสกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์, 2559) หรือแนวคิดอุดมการณ์ วิถีชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในรัฐมีความเสมอภาค มีสิทธิและเสรีภาพ ได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกันเสมอหน้า แม้ประเทศที่ปกครองด้วยระบบเผด็จการทั้งแบบอำนาจนิยมและเบ็ดเสร็จนิยม เรียกว่า “ระบบการปกครองประชาธิปไตย” (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2559) วัฒนธรรมทางการเมืองในรูปแบบของประชาธิปไตยแบ่งออกเป็น แบบโดยตรงและแบบมีตัวแทนหรือโดยอ้อม ประชาธิปไตยแบบโดยตรง ได้แก่ รูปแบบการปกครองที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม เช่น การออกกฎหมาย บังคับใช้กฎหมาย การตัดสินใจ หรือการตัดสินใจปัญหาโดยประชาชนร่วมกันตัดสินใจโดยการลงมติเสียงข้างมาก ประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน ได้แก่ รูปแบบการปกครองที่ประชาชนมอบอำนาจอธิปไตยทั้งอำนาจบริหาร ตุลาการ นิติบัญญัติให้แก่ผู้แทนไปทำหน้าที่ใช้อำนาจดังกล่าวแทน โดยหลักการของประชาธิปไตยนั้น เน้นการมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองของ รัฐบาลไม่สามารถผูกขาดการบริหารเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ ไม่อาจกีดกันประชาชนในการมีส่วนร่วมบริหารการปกครอง ประชาชนต้องมีความสำนึกในความเป็นพลเมืองดีของสังคม มีสิทธิเสรีภาพทั้งสิทธิในชีวิตร่างกาย ทรัพย์สิน ได้รับการคุ้มครองเท่าเทียมกันทางกฎหมาย และสิทธิส่วนบุคคล (ประสาร ทองภักดี, 2555) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากประชาธิปไตยเป็นการให้อำนาจแก่ประชาชน การเสริมสร้างประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจ และมีศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตย จนเกิดเป็นวัฒนธรรมการแบบประชาธิปไตยนั้น เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการอบรม ปลูกฝัง หล่อหลอมกล่อมเกล่า ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากสังคมอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ (วิศรุตฯ ทองแก้วแก้ว, 2557)

ด้วยเหตุนี้ การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง จึงได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชนชั้นกลางทั่วประเทศ ทั้งการเรียกร้องร้องให้เกิดการยอมรับเห็นพ้องต้องกัน เพื่อความสำเร็จของเจตนารมณ์ในจุดมุ่งหมายร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดเริ่มต้นของการเมืองภาคพลเมือง ทั้งความพยายามของกลุ่มชนชั้นนำที่จะฟื้นฟูสถานะเดิมของตน และใช้

ความรุนแรงทำลายพลังที่คุกคามความมั่นคงของตน ดังเช่นในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งส่งผลให้การเติบโตของวัฒนธรรมทางการเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยจึงยังมิได้บรรลุผลอย่างแท้จริง จากที่กล่าวมาจึงได้มีกระบวนการสร้างและจรรโลงประชาธิปไตยเพื่อนำไปสู่การสถาปนาประชาธิปไตยให้มีเสถียรภาพเรื่อยมา ทั้งประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่เปิดพื้นที่ให้ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านกระบวนการเลือกตั้งและการจัดตั้งพรรคการเมือง ด้วยการมุ่งหวังให้ประชาชนใช้อำนาจประชาธิปไตยโดยผ่านการเลือกตั้งและได้ฝ่ายบริหารที่ได้เสียงข้างมากอย่างเสถียรภาพตามหน้าที่พลเมือง (วิศรุตฯ ทองแถมแก้ว, 2557) ตามระบอบประชาธิปไตยเชื่อว่า หากมนุษย์มีโอกาสที่เสมอภาคเท่าเทียมกัน มนุษย์จะสามารถดำรงชีวิตที่ดีร่วมกันได้ สำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน ในการตัดสินใจของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ จะต้องถือเอาเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์เพื่อให้มั่นใจว่าการตัดสินใจนั้นสะท้อนถึงความต้องการของคนส่วนใหญ่อย่างแท้จริง นอกจากนี้ สังคมประชาธิปไตยต้องมีความเห็นความเข้าใจและความเชื่อมั่นในหลักการประชาธิปไตยร่วมกัน ยอมรับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และประชาธิปไตยที่ดีต้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของประชาธิปไตย จากสภาพการณ์ที่ผ่านมาเห็นได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจถึงสิทธิเสรีภาพและระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากขาดการรับรู้ข่าวสารไม่ตื่นตัวต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างประชาธิปไตยที่แท้จริง (กมล ฉายาวัดนะ, 2559) ส่งผลให้เกิดปัญหาวัฒนธรรมการเมืองที่สำคัญคือ การไม่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะประชาชนทั่วไปเชื่อว่าการเมืองหรือการบริหารประเทศเป็นเรื่องของคนกลุ่มน้อยบางกลุ่มเท่านั้น อีกประการหนึ่งว่าการเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์อย่างขัดแย้งจนเกินไป ความรู้สึกเช่นนี้ทำให้ประชาชนขาดความศรัทธาหรือความกระตือรือร้น ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2557) ดังนั้น การสร้างประชาธิปไตยให้แข็งแรงไม่ควรหมายถึงเพียงแค่การสร้างสถาบันทางการเมืองขึ้นมาหนึ่งชุด หรือการสร้างระบบนิติรัฐและรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพขึ้นมาเท่านั้น หากเพียงแต่ ต้องเพาะบ่มวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยที่ฝังรากลึกในตัวของพลเมืองแต่ละคนด้วย จากที่กล่าวมาสอดคล้องกับสภาพการเมืองการปกครองของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่มีความเจริญที่สุดและเป็นศูนย์กลางการปกครอง การบริหารราชการ การพาณิชย์ และการเงินของประเทศ นอกจากนี้ เขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นศูนย์กลางการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบและระดับต่าง ๆ มากมาย จนเกิดเป็นชั่วอำนาจทางการเมืองอันมีแนวคิดที่แตกต่างกัน อีกทั้งพลเมืองในประเทศขาดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ก่อให้เกิดเหตุจลาจลส่งผลเสียต่อระบบการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และการดำเนินชีวิตอันสงบสุขของสังคมไทย จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยสนใจศึกษาวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการเมืองแบบ

ประชาธิปไตยที่แตกต่างกันไป ตลอดจนปัจจัยส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเมืองการปกครองของประเทศไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานวิธี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 ด้านประชากร (Population) คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสัญชาติไทยและอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีเขตพื้นที่ 6 จังหวัด ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร และนครปฐม จำนวน 6,928,227 คน (กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง, 2563)

1.1.1 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วย 1) กรุงเทพมหานคร จำนวน 85 คน 2) นนทบุรี จำนวน 102 คน 3) ปทุมธานี จำนวน 45 คน 4) สมุทรปราการ จำนวน 52 คน 5) สมุทรสาคร จำนวน 60 คน และ 6) นครปฐม จำนวน 56 คน จำนวนทั้งหมด 400 คน โดยใช้สูตรของ Krejcie and Morgan (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W, 1970)

1.1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เป็นตัวแทนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง และส่งเสริมประชาธิปไตย โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง มี 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 5 คน 2) นักการเมืองการปกครอง จำนวน 4 คน 3) นักกิจกรรมด้านส่งเสริมประชาธิปไตย จำนวน 4 คน และ 4) นิสิตนักศึกษาด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 4 คน จำนวนทั้งหมด 17 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และส่งเสริมประชาธิปไตยมาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตย และการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เชิงปริมาณใช้แบบสอบถามซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมทางการเมือง และการส่งเสริมประชาธิปไตย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.50 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J, 1990) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.80 และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แบ่งเป็น 4 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน (Checklist) 2) ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย 3) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1967) (โดยแบ่งช่วงของคะแนน ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง มีปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด) และ 4) ข้อเสนอแนะ และเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน และ 2) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมือง

3. ด้านการเก็บข้อมูล คือ แบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป (แบบสอบถาม) ระยะที่ 2 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (แบบสอบถาม) และระยะที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (แบบสัมภาษณ์)

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ เชิงปริมาณใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และไคสแควร์ และเชิงคุณภาพใช้ Content Analysis และสรุปผลโดยภาพรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาสภาพทั่วไปของวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 221 คน คิดเป็น ร้อยละ 52.9 มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี มากที่สุดจำนวน 97 คน คิดเป็น ร้อยละ 23.2 มีสถานภาพโสด จำนวน 258 รูป คิดเป็น 61.7 รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 156 คน คิดเป็น 37.3 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 185 คน คิดเป็น 44.3 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมือง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมือง

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย				
1. ประชาชนมีสิทธิในการออกเสียงเพื่อแสดงจุดยืนทางการเมืองได้คนละ 1 เสียง ไม่ว่าจะเป็นใคร	4.48	0.691	มากที่สุด	1
2. การออกเสียงเลือกตั้งโดยอิสระเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตยที่จะลงคะแนนให้ใครก็ได้ที่เห็นชอบ	4.48	0.686	มากที่สุด	2
3. เราทุกคนในฐานะสมาชิกของสังคม สามารถพัฒนาสร้างสรรค์สังคมหรือประเทศชาติที่เราอาศัยให้ดีขึ้นได้	4.42	0.609	มาก	3
รวม	4.30	0.710	มากที่สุด	
ด้านการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง				
1. เทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลและติดตามข่าวสารทางการเมืองได้อย่างสะดวก อย่างสม่ำเสมอและอิสระเสรี	4.34	0.721	มากที่สุด	1
2. กลุ่มเพื่อน ๆ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เห็นเกี่ยวกับการประเด็นทางการเมืองและชักชวนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง เป็นต้น	4.05	0.855	มาก	2
3. ชุมชนได้เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และแสดงออกการเมืองได้อิสระ	4.05	0.810	มาก	3
รวม	4.17	0.581	มาก	
ด้านจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง				
1. เคารพกฎหมายและกติกาการอยู่ร่วมกันในสังคมและการปกครองระบอบประชาธิปไตย	4.41	0.670	มากที่สุด	1
2. รู้จักและยอมรับในความเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกันโดยสุจริตในระบอบประชาธิปไตย	4.27	0.739	มากที่สุด	2
3. มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในสิทธิและหน้าที่พลเมืองของตน มีความรับผิดชอบในทางการเมืองในฐานะที่เป็นสมาชิกในสังคม	4.25	0.692	มากที่สุด	3
รวม	4.33	0.696	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, $SD. = 0.650$) มี 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, $S.D. = 0.710$) ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ประชาชนมีสิทธิออกเสียงเพื่อแสดงจุดยืนทางการเมืองได้คนละ 1 เสียง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.48$,

S.D. = 0.691) รองลงมาคือ การออกเสียงเลือกตั้งโดยอิสระเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตยที่จะลงคะแนนให้ใครก็ได้ที่เห็นชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.686) และน้อยสุดคือ เราทุกคนในฐานะสมาชิกของสังคมสามารถพัฒนาสร้างสรรค์สังคมหรือประเทศชาติให้ดีขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.609)

2. ด้านการอบรมกล่อมเกลากฎทางการเมือง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 0.581) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลและติดตามข่าวสารทางการเมืองได้อย่างสะดวก อย่างสม่ำเสมอและอิสระอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.721) รองลงมาคือ กลุ่มเพื่อน ๆ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองและชักชวนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง เป็นต้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.855) และน้อยสุดคือ ชุมชนได้เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และแสดงออกทางการเมืองได้อย่างอิสระอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.810)

3. ด้านจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.696) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เคารพกฎหมายและกติกา ในการอยู่ร่วมกันในสังคม และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.670) รองลงมาคือ รู้จักและยอมรับในความเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกันโดยสุจริตในระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.739) และน้อยสุดคือ ความรู้ความเข้าใจและตระหนักในสิทธิและหน้าที่พลเมืองของตน มีความรับผิดชอบในทางการเมืองในฐานะที่เป็นสมาชิกในสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.692)

ตารางที่ 2 ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมือง

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	SD.	แปลผล	อันดับ
ด้านความเชื่อมั่นต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย				
1. ในระบอบประชาธิปไตยประชาชนมีหนึ่งเสียงเท่ากัน	4.46	0.729	มากที่สุด	1
2. การซื้อสิทธิขายเสียงเป็นเรื่องที่ผิดในการเลือกตั้ง	4.28	1.078	มากที่สุด	2
3. ระบอบประชาธิปไตยจะทำให้ประเทศพัฒนา	4.16	0.844	มาก	3
รวม	4.15	0.850	มาก	
ด้านการให้ความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล				
1. อาชีพสุจริตทุกอาชีพมีเกียรติศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน	4.45	0.749	มากที่สุด	1
2. ระบอบประชาธิปไตยอำนาจเป็นของประชาชน	4.39	0.750	มากที่สุด	2
3. ทุกคนควรมีส่วนร่วมในการตรวจสอบรัฐบาล	4.37	0.781	มากที่สุด	3
รวม	4.24	0.712	มากที่สุด	
ด้านการเคารพกติกาการปกครองระบอบประชาธิปไตย				
1. ควรเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้แทน	4.50	0.698	มากที่สุด	1

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	SD.	แปลผล	อันดับ
2. ฝ่ายรัฐบาลควรฟังข้อเสนอแนะจากฝ่ายค้าน	4.45	0.704	มากที่สุด	2
3. ระบอบประชาธิปไตยควรฟังเสียงส่วนใหญ่	4.44	0.765	มากที่สุด	3
รวม	4.35	0.798	มากที่สุด	
ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองการปกครอง				
1. ประชาชนควรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง	4.51	0.688	มากที่สุด	1
2. ควรศึกษาข้อมูลก่อนไปเลือกตั้ง	4.51	0.641	มากที่สุด	2
3. ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง	4.38	0.706	มากที่สุด	3
รวม	4.38	0.775	มากที่สุด	
ด้านการมีสำนึกในหน้าที่พลเมือง				
1. การเคารพกฎหมายเป็นคุณสมบัติของพลเมืองที่ดี	4.51	0.722	มากที่สุด	1
2. ควรออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกครั้ง	4.50	0.662	มากที่สุด	2
3. ควรประชาสัมพันธ์วิธีการเลือกตั้งให้ผู้อื่นเข้าใจ	4.48	0.666	มากที่สุด	3
รวม	4.30	0.667	มากที่สุด	
ด้านการมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจผู้อื่น				
1. นักการเมืองที่ดีไม่ควรหาประโยชน์เข้าสู่ตน	4.58	0.662	มากที่สุด	1
2. ประชาชนควรมีจิตสำนึกในการเป็นคนดี	4.54	0.657	มากที่สุด	2
3. ทุกคนสามารถทำดีต่อเพื่อนมนุษย์ได้	4.45	0.584	มากที่สุด	3
รวม	4.40	0.762	มากที่สุด	
ด้านการวิจารณ์อย่างมีเหตุผล				
1. การพัฒนาต้องอาศัยความคิดจากทุกภาคส่วน	4.55	0.643	มากที่สุด	1
2. ควรเปิดโอกาสในการรับฟังความเห็นจากผู้อื่น	4.52	0.648	มากที่สุด	2
3. การแสดงความเห็นเป็นสิ่งที่จำเป็นในการประชุม	4.50	0.659	มากที่สุด	3
รวม	4.31	0.642	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.940) มี 7 ด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านความเชื่อมั่นต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.850) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ในระบอบประชาธิปไตยประชาชนมีหนึ่งเสียงเท่ากัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.729) รองลงมา คือ การซื้อสิทธิขายเสียงเป็นเรื่องที่ผิดในการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.166$, S.D. = 0.635) และน้อยสุดคือ ระบอบประชาธิปไตยจะทำให้ประเทศพัฒนา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.844)

2. ด้านการให้ความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.712) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ อาชีพสุจริตทุกอาชีพมีเกียรติศักดิ์ศรี

เท่าเทียมกัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.749) รองลงมาคือ ระบอบประชาธิปไตยอันเป็นของประชาชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.750) และน้อยสุดคือ ทุกคนควรมีส่วนร่วมในการตรวจสอบรัฐบาล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.781)

3. ด้านการเคารพสิทธิการปกครองระบอบประชาธิปไตย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.798) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ควรเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้แทน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.678) รองลงมาคือ ฝ่ายรัฐบาลควรฟังข้อเสนอแนะจากฝ่ายค้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.704) และน้อยสุดคือ ระบอบประชาธิปไตยควรฟังเสียงส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.765)

4. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองการปกครอง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.775) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ประชาชนควรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.688) รองลงมาคือ ควรศึกษาข้อมูลก่อนไปเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.641) และน้อยสุดคือ ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.706)

5. ด้านการมีสำนึกในหน้าที่พลเมือง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.667) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การเคารพกฎหมายเป็นคุณสมบัติของพลเมืองที่ดี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.722) รองลงมาคือ ควรออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกครั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.662) และน้อยสุดคือ ควรประชาสัมพันธ์วิธีการเลือกตั้งให้ผู้อื่นเข้าใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.666)

6. ด้านการมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจผู้อื่น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.762) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ นักการเมืองที่ดีไม่ควรหาประโยชน์เข้าสู่ตน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.662) รองลงมาคือ ประชาชนควรมีจิตสำนึกในการเป็นคนดี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.647) และน้อยสุดคือ ทุกคนสามารถทำดีต่อเพื่อนมนุษย์ได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.584)

7. ด้านการวิจารณ์อย่างมีเหตุผล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.642) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การพัฒนาต้องอาศัยความคิดจากทุกภาคส่วน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.643) รองลงมาคือ ควรเปิดโอกาสในการรับฟังความเห็นจากผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.648) และน้อยสุดคือ การแสดงความเห็นเป็นสิ่งที่จำเป็นในการประชุม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.659)

การศึกษาปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัย	เพศ	อายุ	สถานภาพ	รายได้	การศึกษา
ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย					
ประชาชนมีสิทธิในการออกเสียงเพื่อแสดงจุดยืนทางการเมืองได้คนละ 1 เสียง ไม่ว่าจะเป็นใคร	.319	.030	.132	.042	.034
เราทุกคนในฐานะสมาชิกของสังคม สามารถพัฒนาสร้างสรรค์สังคมหรือประเทศชาติที่เราอาศัยให้ดีขึ้นได้	.342	.188	.230	.087	.442
การออกเสียงเลือกตั้งโดยอิสระเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตยที่จะลงคะแนนให้ใครที่เห็นชอบ	.177	.000*	.000*	.000*	.514
ด้านการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง					
กลุ่มเพื่อน ๆ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองและชักชวนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	.411	.000*	.046*	.060	.018*
ชุมชนได้เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีและแสดงออกอย่างอิสระ	.400	.000*	.015*	.000*	.000*
เทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลและติดตามข่าวสารทางการเมืองได้อย่างสะดวก อย่างสม่ำเสมอและอิสระเสรี	.115	.000*	.051	.170	.073
ด้านจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง					
เคารพกฎหมายและกติกา ในการอยู่ร่วมกันในสังคม และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย	.665	.637	.132	.003*	.057
รู้จักและยอมรับในความเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกันโดยสุจริตในระบอบประชาธิปไตย	.923	.411	.767	.000*	.102
มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในสิทธิและหน้าที่พลเมืองของตน มีความรับผิดชอบในทางการเมืองในฐานะที่เป็นสมาชิกในสังคม	.483	.231	.926	.016*	.008*

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า การจำแนกคุณลักษณะส่วนบุคคลตามเพศ อายุ สถานภาพ รายได้ และระดับการศึกษา ได้แก่ 1) ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย มีความคิดเห็นแตกต่างกันของประชาชนในเรื่องเพศ และระดับการศึกษา

ส่วนในด้านอายุ สถานภาพ และรายได้ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ด้านการอบรมกล่อมเกลாதงการเมือง มีความคิดเห็นแตกต่างกันของประชาชนในเรื่องเพศ ส่วนในด้านอายุ สถานภาพ รายได้ และระดับการศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ด้านจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง มีความคิดเห็นแตกต่างกันของประชาชนในเรื่องเพศ อายุ และสถานภาพ ส่วนในด้านรายได้ และระดับการศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

การศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ด้านปัญหาและอุปสรรค มี 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐหรือนักการเมือง ได้แก่ 1) ช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร 2) การนำเสนอข้อมูลที่ยังขาดเรื่องจริยธรรมอันดีงาม 3) รูปแบบการสื่อสาร 4) การเสนอความคิดเห็นการเมือง และ 5) การมีส่วนร่วมประชาชน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“หากวัฒนธรรมทางการเมืองมีความยึดโยงกับกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ย่อมจะก่อให้เกิดการพัฒนาวัฒนธรรมการเมืองได้เป็นรูปธรรม” (นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์, 2563)

2. ด้านความเหลื่อมล้ำทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ การเข้าถึงสวัสดิการ ได้แก่ 1) ความเหลื่อมล้ำทางการเมือง ได้แก่ 1.1) พัฒนาการของระบอบประชาธิปไตย 1.2) การรักษาฐานอำนาจของกลุ่มอนุรักษ์นิยม และ 1.3) การให้ความสำคัญกับประชาชน 2) ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และ 3) ความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ประชาชนมีความเข้าใจมากขึ้น เพราะมีช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้หลายช่องทาง กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นมากขึ้น มีการแสดงออกทางการเมืองมากขึ้น” (นักการเมืองการปกครอง, 2563)

3. ด้านการเรียนรู้ความเป็นประชาธิปไตยของพลเมือง ได้แก่ 1) กลุ่มประชากรรุ่นอนุรักษ์นิยม และ 2) กลุ่มประชากรรุ่นใหม่ รักอิสระ เน้นเรื่องสิทธิและเสรีภาพ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ประชาชนในกรุงเทพมหานครโดยเฉพาะนิสิต นักศึกษา มีความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยดีมาก มีการเข้ามามีส่วนร่วม ในการเรียกร้องอยากให้มีการปรับปรุงระบอบประชาธิปไตยให้ดีขึ้น” (นักกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย, 2563)

4. คุณภาพของนักการเมือง การใช้อำนาจของนักการเมืองและการทุจริตเชิงนโยบาย ได้แก่ 1) คุณภาพนักการเมือง 2) การใช้อำนาจของนักการเมือง และ 3) การทุจริตเชิงนโยบาย ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ไม่เชื่อมั่นร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะยังมองไม่เห็นอย่างเด่นชัดตามวลีที่กล่าวว่า การปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน เห็นแต่การแย่งอำนาจแล้วใช้อำนาจเพื่อพวกพ้อง” (นิสิตรัฐศาสตร์., 2563)

5. ด้านความเป็นกลางขององค์กรอิสระของประเทศไทย ได้แก่ 1) ศาลรัฐธรรมนูญ และ 2) กรรมการการเลือกตั้ง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ผู้ถืออำนาจรัฐต้องเข้าใจในวัฒนธรรมทางการเมือง เข้าใจถึงความต้องการของประชาชน และควรยึดหลักนิติรัฐและรัฐศาสตร์” (นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์, 2563)

ด้านแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต้องอาศัยแนวทางหรือวิธีการที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือผสมผสาน ผ่อนปรน ยืดหยุ่น หลอมรวมแนวคิดให้เป็นหนึ่งเดียวกัน ลดความขัดแย้ง สร้างความเสมอภาค มีความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ผู้ถืออำนาจรัฐต้องเข้าใจในวัฒนธรรมทางการเมือง เข้าใจถึงความต้องการของประชาชน และแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน ควรยึดหลักนิติรัฐและรัฐศาสตร์ ไม่ใช่สูตรสำเร็จในการปกครอง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“แนวทางการพัฒนาต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล คือ ต้องสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาประเทศให้ทำประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นหลัก พัฒนาด้านการศึกษาเป็นการสร้างพื้นฐานตั้งแต่เด็กนักเรียน ให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ให้ทำประโยชน์ แก่ประเทศชาติ ผู้ใหญ่ต้องสร้างบรรทัดฐานที่ดีเป็นตัวอย่าง” (นักกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย, 2563)

อภิปรายผล

จากศึกษาสภาพทั่วไปของวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมือง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, $SD. = 0.650$) ได้แก่ 1.1) ด้านจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง 1.2) ด้านการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง และ 1.3) ด้านจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง และ 2) วัฒนธรรมทางการเมือง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, $SD. = 0.650$) ได้แก่ 2.1) ความเชื่อมั่นประชาธิปไตย 2.2) ความสำคัญและศักดิ์ศรี 2.3) เคารพกติกา 2.4) มีส่วนร่วม 2.5) สำนึกพลเมือง 2.6) มองโลกในแง่ดี และ 2.7) วิจาร์ณมีเหตุผล เห็นด้วยกับ กิตติพงษ์ พิพิธกุลและคณะ ที่ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชน มีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยว่า ด้านทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และด้านความเข้าใจต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.650 และ 0.539 และสามารถพยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ได้แก่ ทัศนคติแบบประชาธิปไตยความเข้าใจต่อระบอบประชาธิปไตย และด้านพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.601, 0.041 และ 0.105 (กิตติพงษ์ พิพิธกุลและคณะ, 2560)

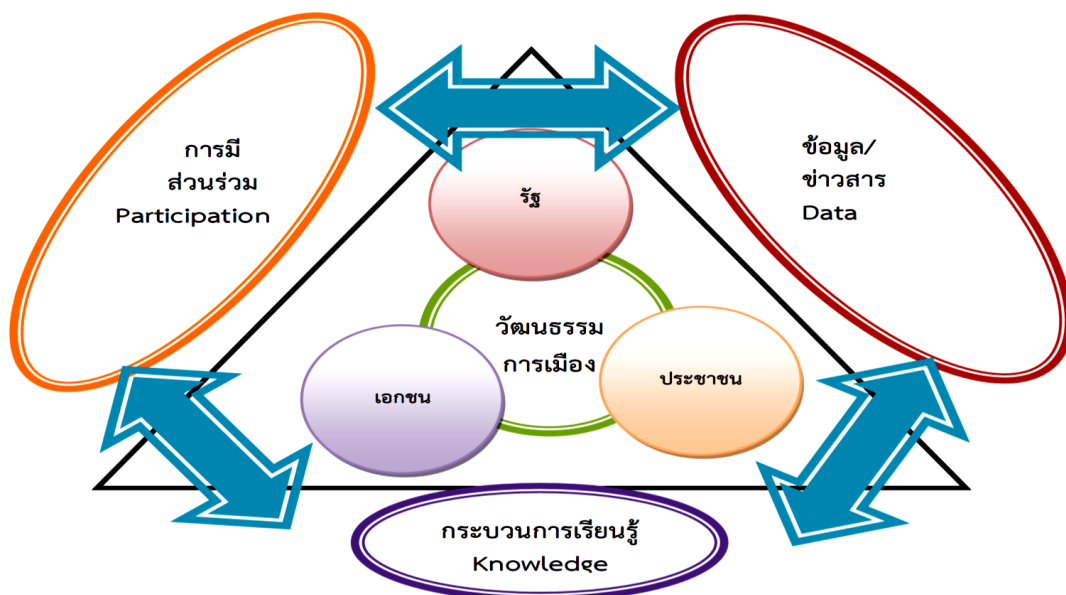
จากการศึกษาปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล การจำแนกคุณลักษณะส่วนบุคคลตามเพศ อายุ สถานภาพ รายได้ และระดับการศึกษา เมื่อใช้สถิติทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติ ไคสแควร์ โดยปัจจัยที่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ด้านการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง และด้านจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ในส่วนอายุ สถานภาพ รายได้ และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กันทั้ง 3 ด้าน ยกเว้นเพศมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรายุทธ นกใหญ่ ที่พบว่า ในด้านปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยว่า อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประเภทตำแหน่ง ส่งผลต่ออายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประเภทตำแหน่ง ส่งผลต่อทำให้ระดับวัฒนธรรม ซึ่งทำให้เกิดระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นเพศ และระดับเงินเดือน ส่งผลต่อการเกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ศรายุทธ นกใหญ่, 2558)

จากการศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เห็นได้ว่า ปัญหา อุปสรรค ต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ได้แก่ 1) ด้านการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐหรือนักการเมือง 2) ด้านความเหลื่อมล้ำทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ การเข้าถึงสวัสดิการ 3) ด้านการเรียนรู้ความเป็นประชาธิปไตยของพลเมือง 4) คุณภาพของนักการเมือง การใช้อำนาจของนักการเมืองและการทุจริตเชิงนโยบาย และ 5) ด้านความเป็นกลางขององค์กรอิสระ สำหรับแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย 2) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเสมอภาค 3) ด้านสร้าง กระบวนการเรียนรู้แก่ประชาชนทุกระดับ และ 4) ด้านการสร้างกฎกติกา ข้อบังคับ หรือ กฎหมาย และศีลธรรม เห็นด้วยกับ พระพงศ์ สุจริตพันธ์และคณะ ว่าปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นคือ ภาครัฐและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องยังขาดการ ส่งเสริมประชาธิปไตย เช่น กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรส่งเสริม หรือหนุนเสริมอย่างต่อเนื่อง เน้นการสร้างการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบต่อสังคมชุมชน และแนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยคือ สร้างความตระหนักและจิตสำนึกพื้นฐานด้านการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง (พระพงศ์ สุจริตพันธ์และคณะ, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

จากองค์ความรู้ใหม่สรุปได้ว่า วัฒนธรรมการเมืองเป็นรูปแบบการสะท้อนจากความเชื่อ ทศนคติ แนวคิดทางการเมืองที่สะท้อนถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญ 3 ส่วน คือ 1) ภาครัฐ เป็นเสมือนตัวเชื่อมโยงระหว่างตัวของประชาชนกับสวัสดิการแห่งรัฐ 2) ภาคเอกชน เป็นกลุ่มทุนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนประเทศเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนและ องค์กร และ 3) ภาคประชาชน ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ภายใต้สิทธิ เสรีภาพ และความเท่าเทียมตามกฎหมาย โดยมีการพัฒนาระบบวัฒนธรรม การเมือง ทั้ง 3 ส่วน คือ 1) ด้านข้อมูลข่าวสาร การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารให้มีความ รวดเร็วและถูกต้อง 2) กระบวนการเรียนรู้ ใช้หลักการของความมีเหตุผล เพื่อใช้วิเคราะห์ พิจารณา ความถูกต้องตามหลักความเป็นจริง และ 3) การมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยที่สะท้อนถึงการ เห็นความสำคัญของการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านกิจกรรม ดัง ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ด้านสภาพทั่วไปของวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชน ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมือง ได้แก่ 1) จิตสำนึกพลเมือง 2) ความรู้ความเข้าใจประชาธิปไตย และ 3) อบรมกล่อมเกล่า และสภาพวัฒนธรรมทางการเมือง ได้แก่ 1) ความเชื่อมั่นประชาธิปไตย 2) ความสำคัญและศักดิ์ศรี 3) เคารพกติกา 4) มีส่วนร่วม 5) สำนึกพลเมือง 6) มองโลกในแง่ดี และ 7) วิจารณ์มีเหตุผล ด้านปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชน โดยจำแนกคุณลักษณะส่วนบุคคลตามเพศ อายุ สถานภาพ รายได้ และระดับการศึกษา ภาพรวมไม่แตกต่างกันในส่วนอายุ สถานภาพ รายได้ และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นเพศมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านปัญหา อุปสรรคต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยคือ ขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐหรือนักการเมืองเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการเมือง เศรษฐกิจ และสวัสดิการ รวมถึงการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตย แนวทางการพัฒนา คือ การสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาประเทศทำประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก เข้าร่วมกิจกรรมการเมืองอย่างเสมอภาค สร้างกระบวนการเรียนรู้ กฎ กติกา กฎหมาย และศีลธรรม ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ ควรพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรม ภาครัฐควรมีบทบาทในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องผ่านทางช่องทางการสื่อสารทั้งของรัฐและสถาบันการศึกษา ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการคือ ภาคประชาชนควรตรวจสอบการทำงานของ

รัฐร่วมกับภาคเอกชนมากขึ้นเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองกับหน่วยงานภาครัฐ และสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรจะศึกษาเปรียบเทียบองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองระหว่างประชากรที่อาศัยเขตเมืองและเขตชนบท เพื่อหาความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมือง

เอกสารอ้างอิง

- กมล ฉายาวัฒน์. (2559). บริหารคนและงานตามหลักการของพระพุทธเจ้า. กรุงเทพมหานคร: ชบาพลับลิชชิงเวิร์กส์.
- กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง. (2563). ข้อมูลสถิติจำนวนประชากรกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. เรียกใช้เมื่อ 9 พฤษภาคม 2563 จาก <https://edw-opendata.moi.go.th/dataset/page/5ef0a0b5c838>
- กิตติพงษ์ พิพิธกุลและคณะ. (2560). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(2), 647-658.
- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2559). รัฐศาสตร์กับการเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ตะเกียง.
- นักการเมืองการปกครอง. (14 กันยายน 2563). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. (ธัชชนันท์ อิศรเดช, ผู้สัมภาษณ์)
- นักกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย. (14 กันยายน 2563). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. (ธัชชนันท์ อิศรเดช, ผู้สัมภาษณ์)
- นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์. (14 กันยายน 2563). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. (ธัชชนันท์ อิศรเดช, ผู้สัมภาษณ์)
- นิสิตรัฐศาสตร์. (14 กันยายน 2563). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. (ธัชชนันท์ อิศรเดช, ผู้สัมภาษณ์)
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ประสาร ทองภักดี. (2555). หลักการปกครอง. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พีระพงศ์ สุจริตพันธ์และคณะ. (2561). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของประชาชนในอำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 12(1), 211-22.
- วิศรุตฯ ทองแก้ว. (2557). พัฒนาการวัฒนธรรมทางการเมืองไทย : จาก “ประชาธิปไตยแบ่งบาน” สู่ “การปฏิรูปประเทศ”. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

- ศรายุทธ นกใหญ่. (2558). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของบุคลากร
วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก. ใน วิทยานิพนธ์รัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ . มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2557). ศาลรัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐ
บทความทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาล
รัฐธรรมนูญ.
- สุขุม นวลสกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ. (2559). การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York:
Harper Collins. Publishers. (p.202-204).
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research
Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3). 607-610.
- Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in
Fishbein, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement (pp. 90-95). New York:
Wiley & Son.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ เป็นวารสารวิชาการของวัดวังตะวันตกลำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกวัด ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตารางต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีกครั้ง ระดับลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำ 300 คำต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข ค่าย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)

ระบอบองค์ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สาระหรือออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุ

ข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏใน

บทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง โดยการกรอกข้อมูลอ้างอิงในฟังก์ชันการอ้างอิง ของโปรแกรม Microsoft Word 2010 เป็นต้นไป เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่าง เช่น “คฤกริกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพศาลในโกศ

ทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภาโร, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภาโร และเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุศราภรณ์ แต่งตั้งลำและคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kiarash, A., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง ราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey, P. & Blanchard, K. 2010)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kiarash, A. et al., 2007)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจ สุกจินโธ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวิระ. ทฤษฎี และวิวิธนาการของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลข หน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทอาภาพันธ์. (2537). หม้อคอควย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมือง ฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, /เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมบุญ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาม 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไม้สน (พลังวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทาง โหราศาสตร์. (นางณฐณัช แก้วผลึก, ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ทวีศักดิ์ อุณจิตติกุล. (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาท จะสืบทอดดำรงอยู่อย่างไร? เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

ธิดาภูมิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

สมบุรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาสัจ 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย.

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปณโณ). (2555). การจัดการศาสนาและ วัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. เรียกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2556 จาก http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. The Iranian Journal of Allergy, 6 (5), 25-28.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JSBA> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : suriya.sur@mcu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธหรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสาร ลังค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....
.....ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่ มีความน่าสนใจมากที่สุด)
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ. (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ)

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ)

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt)

2. (16 pt)

3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล

(16 pt).....ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt).....ระบอบองค์ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย.....และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

.....(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

....(16 pt).....

.....

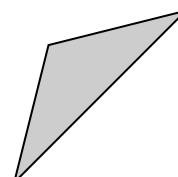
.....

.....

.....

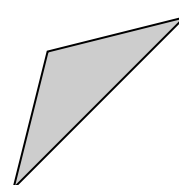
.....

Keywords: 3-5 words

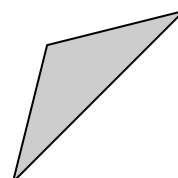

.....(16 pt).

.....(16 pt).....

(18 pt)

.....(16 pt).

(16 pt).

